BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
2 K
29

13-28.a.19

C.66.c.

DECISIONES CAVSARVM ROTAE BONONIENSIS

PER EXCELL. I. C. D. PETRVM DE Benintendis Cæſenatem, eiuſdem Rotæ Iudicem, ſub annis MDXI. MDXLI. MDXLII. MDXLIII. MDXLIIII. & MDXLV. recollectæ.

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITAE ad omnes fermè quotidianos caſus enucleandos, cauſidicis omnibus nedum utiles, ſed perquam neceſſariæ.

CVM SVMMARIIS, ET INDICE locupletiſsimo D. Ioan. Baptiſtæ Ziletti Veneti.

BIBLIOTECA NA. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS

F. SANSOVINI IVSSV. 1568.

CLARISSIMO IVRISCONSVLTORVM Cæſenatium Collegio.

BARTHOLOMAEVS RAVERIVS.
S. P. D.

IAMDIV optabam prudentiſsimi Patres occaſionem aliquam mihi dari, qua, cum ueſtrum alicuius per me lucubratio aliqua ederetur, propēſam erga uos meam uoluntatem facilè declarare poſſem, cum igitur Deciſiones præſtantiſsimi Iuriſconſulti fœlicis memoriæ Petri Benintendi ad manus meas peruenerint, mihi ſum uiſus idipſum, quod uehementer cupiebam, eſſe conſecutus, & quãuis eas longè plures apud Auctorem fuiſſe, uos non latere ſciam, & uideam fore, ut hæ ueſtrę expectationi nec numero, nec uolumine reſpondeant, tamen eas, quotquot ſunt me uobis obſecuturũ exiſtimans, in lucem edere ſtatui, me uobis recipiens

multò plures editurum fuiſſe, ni & Lælij Benintē
di eius filij, & meam diligentiam hominis impro
bi nequitia ſuperaſſet, hæc enim obſtitit, quò mi-
nus ut nos optabamus, & æquum erat, huius ma-
gnitudo uoluminis creuerit, uos ideò rogatos ue
lim, ut hoc, quod damus, læto animo accipiatis, &
Lęlio eius ornatiſsimo filio gratias habeatis quod
feceritis, ſi, cum aliquando harum ſimiles Deci-
ſiones aut calamo ſcriptæ, aut typis excuſæ in ue
ſtras manus inciderint, uel a ſtylo, uel ab eruditio
ne, cuius ſint, cognoueritis, & detracta perſona
Benintendo aſcripſeritis, & has etiam ab iniquis
detractoribus doctrina, & auctoritate ueſtra de-
fenderitis (ſub ueſtra enim tutela in lucem a me
prodeunt) quod uobis laudabile fore putaui, nam
ſi amicum amico ſubſidium ferre honorificū eſt,
amicum certè, ciuem, collegamque ueſtrum do-
ctiſsimum, & publicis officijs, ac muneribus non
modò ſuſceptis, uerùm etiam honeſtiſsimè confe
ctis clariſsimū in huiuſcemodi negotio poſt mor
tem defendere honorificentiſsimum, atque adeò
maximè pium munus iudicabitur, meque ueſtrū
iſtud officium, ac pietas ad maius aliquod huius
generis opus perquirendum excitabit. Valete.

INDEX LOCVPLETISSIMVS SENTENTIARVM, ac concluſionum memoria dignarum, quæ in deciſionibus D. Petri de Benint. Cæſenatis I. C. celeberrimi continentur.

Alphabetica ſerie per D. Ioannem Bapt. Zilettum editus.

De litera A.

ABSOLVTIO ſemiplena ex poſt facto repletur conclu. 13. nu. 2 18
Abſolutio non debet operari ultra intentionẽ abſoluentis ibi. nu. 5 19
Acceptilatio an poſſit fieri ut effectum ſuum ad correũ non porrigat 2 conclu. 31. num. 4 car. 134 & num. 10 135
Acceptilatio facta uni ex correis debendi, an alteri proſit. ibi. nu. 9 135
Accipere ligna ex nemore pro uſu non eſt acquiſitio poſſeſsionis, niſi conſtet de animo acquirenti poſſeſsionẽ conclu. 70 nu. 15 107
Actio cui conceditur, multo magis & retentio. conclu. 77. nu. 4 125
Actio finium regundorum non habet admixtã cauſam poſſeſsionis, & proprietatis conclu. 86. nu. 1 146
Actor an ille dicatur in cauſa appellationis, qui fuit in cauſa principali conclu. 32 nu. 1 42
Actor an debeat prius reſpondere poſitionibus rei, uel reus poſitionibus actoris ibi. nu. 4 car. ea. & nu. 10 43
Actor quis a iudice conſtitui debeat, duobus de poſſeſſione contendentibus conclu. 73 nu. 8 114
Actus ad præſtandam curatoris auctoritatem, ex breuitate temporis eſt nullus conclu. 2. nu. 5 3

Actus limitatus parit effectum limitatum.conclu.14.nume.4 19
Actus qui fiunt ex neceſsitate ſtatuti non regulantur ſecundum ea quæ fiunt uoluntarie per partes.conclu.21.nu.17 27
Actus ex neceſsitate factus non comprehenditur ſub lege prohibente eum fieri.ibidem nu.19 ead.
Actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præcedẽs.conclu.76.nu.15 124
Aduerbia pluries,& quoties,an de per ſe perfectũ,& certum ſignificatum habeant.concl.43.nu.6 65
Aduerſarii conditio per interuentum procuratoris deterior fieri non debet.conclu.21.nu.3 25
Aduocatus fiſci uel eius procurator an debeant eſſe præſentes quando in cauſis fiſcalibus examinantur teſtes contra fiſcum, ſi ipſi inſtant quòd nolunt interuenire, & altera pars contradicat.concl.62.nu.1 87
Aequalitas in iudiciis eſt ſeruanda. concluſio.76.numero 13 123
Aequitate deficiente,ceſſat retroactio,quæ niſi per fictionem fieri poteſt, conclu. 37. nu.21 56
Agens in remedio Canonis reintegranda, quid probare debeat conclu.10.nu.1 10
Agens prior eſt & nobilior patiente.concluſi.32. numero 10 43
Agens finium regundorum an debeat in libello dicere, & probare ſe dominum.concl.86.nu.2 146
Agere non poteſt ille cui eſt promiſſa indemnitas, niſi poſtquam damnum,& intereſſe paſſus eſt concl. 81.nume.12 136
Agere is non poteſt cui eſt idemnitas promiſſa,ſi aliunde ſe indemnem conſeruare poteſt.ibi.nu.14 ead.
Alienatio bonorum facta poſt delictum inceſtus cõmiſſum,pro quo imponitur pœna ipſo iure eſt nulla con clu.37.nu.6 52
Alienatio neceſſaria, propter uitium litigioſi non eſt prohibita.conclu.48.nu.15 25

Alin enta

Alimenta ſpuriæ non debentur ſecundum opulentiã natalium,ſe ad præſcriptam formulam de iure naturali. conclu.22.nu.8 30
Alimenta ſemel a patre præſtita,& conſumpta, an debeant iterum præſtari.ibi.nu.2 29
Alimenta cõtinuo eſſe præſtita in domo quomodo probentur.conclu.43.nu.1 54
Alimenta quæ dicantur parua uel magna. ibidem, nume.2 ead.
Alimenta quomodo & qualiter ſint taxanda filio.conclu.89.nu.3 150
Cætera uide infra in uer.teſtator.
Animus non præſumitur niſi probetur. concluſio.70.nume.16 107
Appellari quando nõ poteſt ab interlocutoria, an poſsit per appellationem a diffinitiua tale grauamen reparari.conclu.5.nu.5 6
Appellari an poſsit per ſuperiorem omiſſo medio. conclu.96.nu.1 156
Appellari infra quantum tempus debeat a ſẽtẽtia quę non tranſit in rem iudicatam, puta ſententia peritorum, matrimonii, & quæ fertur ex conſilio ſapientum & ſimili.conclu.97.nu.1 156
Appellari an poſsit a ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitriũ boni uiri confirmatoria laudi.conclu.15.nu.1 19
Appellari an poſsit a ſententia lata in poſſeſſorio. conclu.17.nu.1 21
Appellatur in cauſa poſſeſſorii de iure canonico. fallit tamen ut in conclu 79.nu.1.& 6 130
Appellatio an detur a pronuncia cauſam eſſe in deciſorio.conclu.40.nu.1 60
Appellatio an a breuitate termini detur. ibi.nu.2 ea.
Appellationis & reuiſionis differentiæ. conclu.78.nume.8 129
Appellatione interpoſita reuocantur attentata infra tẽpus infra quod licuit appellari per uiam attentati.

 concluſio

concluſio.85.nu.13 143
Appellatione deſerta a ſententiis quę non tranſeunt in rem iudicatam, ſententiæ firmæ remanent. conclu. 97. nu. 2 157.
Arbitrium conceſſum, an poſsit exerceri ſine cauſa. concluſio.31.nu.2.car.40.& nu 7 41
Arbitrium datum iudici, uidetur datum tanquam bono uiro.ibi.nu.4 41
Arbitrium conceſſum intelligitur in uentilando, nõ in decidendo.ibi.nu.6 ea.
Arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur habere in promptu,& poſſe incontinenti probari.concluſi. 83.nu.7 140
Arguere licet a communiter accidentibus. concl. 69. nu. 9.car. 105.& concl.71.nu.12 110
Argumentum de delicto in committendo ad delictum in ommittendo non procedit. conclu.37.nu.28 58
Aſsignatio termini ad probandum fit ſine libello quãdo neutra pars uult dare libellum, ſed de facto litigare. conclu.73.nu. 11 115
Attentatum ut quid dicatur, duo requiruntur.concl. 76. nu. 1 122
Attentata an reuocentur cauſa appellationis deſerta. cõcluſio.40.nu.3 60
Cætera uide ſupra in uer.appellatione.
Auocatio cauſę facta per Pepam, an operetur nullitatẽ poſtea geſtorum per iudicem, etiam ipſius auocationis inſcium. conclu.41.nu.1 61

De litera B.

BAnnitus an gaudeat beneficio ſtatuti de compromiſsis.conclu.21.nu.21 28
Bannitus qui perdit beneficium ſtatuti ciuitatis, non perdit illud quod concernit publicum intereſſe,& publicum utilitatem.ibi.nu. 22 ea.
Bannitus bannitũ capiens an gaudeat beneficio ſtatuti dantis

dantis prœmium capienti ibi.nu.23 ea.
Bart.dictum in l. cum furti.ff.de iureiuran.quomodo procedat.conclu.3.nu.2 4
Bart.doctrina in l.cogi.ff.de petitio.hæredi.intellectus conclu.35.nu.9 149
Bar.doctrina in l. ſi rem & pretium.ff.de peti.hære.quo modo intelligatur.ibi.nu.10 150
Beneficium quo quis priuatur ipſo iure, poteſt abſque alia declaratione alteri conferri. conclu. 37. numero 5 52
Bona propter crimen læſæ maieſtatis ipſo iure confiſcantur, & a die commiſſi criminis alienari non poſſunt. ibi.nu.10 53
Bonæ fidei poſſeſſor an poſt litem conteſtatam conſtituatur in mala fide,conclu.20.nu.2 24
Cætera uide infra in litera P. in uer. Poſſeſſor bonæ fidei.
Bonus licet quis præſumatur, non tamen præſumitur omni exceptione maior conclu.62.nu. 16 92
Bonus quis non præſumitur quando agitur de præiudicio alterius.ibi.nu.19 92
Boues ex agro Bononienſi ab actos, & in alio loco in nundinis bona fide emptos,an dominus uēdicare poſſit.concl.34.nu.2 46

De Litera C.

CAducitas.Ad ſubſtantiandum & conſtituendū in eſſe caducitatem emphyteutæ quę requirantur. concl.37.nu.18 55
Calumnia an & qualiter probetur, conclu. 46. nu. 1 70
A calumnia an & quomodo qs excuſetur ibi.nu.2 ea.
Cambii literæ ſi ante pecuniarum ex actionem amittantur an ſit locus repetitioni a priori numulario,& quid ſi ille cui ſcribitur, medio tempore effectus eſt nō idoneus.concluſio.58.nu.1 86
Canonis

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Canonis ſolutio an ſit indiuidua,conclu.4.nu.1 4
Canonis reintegranda in remedio quid agens probare debeat conclu.10.nu.1 10
Caſus in quo minor aſſerens ſe maiorem non poteſt petere reſtitutionem in integrum conclu. 82. numero 1 138
Caſus excepti extenduntur ad alios caſus ex idemptitate rationis conclu.61.nu.4 88
Cauſa commiſſa cum clauſula de toto negotio, intelligitur.ſ.in euentum grauaminis conclu. 5 numero terzo 6
Cauſa poſſeſſorii an ſit magni uel modici præiudicii cõclu. 17.nu.2 22
Cauſa poſſeſſorii eſt ſummarie agitanda.ibi.nu.4 ea.
Cauſa quælibet poſſeſſorii dicitur ſummaria concl. 62 nu.5 90
Cauſa poſſeſſorii recuperãdæ eſt uilis & parua, licet res ſit magna & feudalis conclu.62.nu.9 90
Cauſa poſſeſſorii quando dicatur uilis & modici præiudicii,uel magna & magni præiudicii conclu. 62 nu. 12 91
Cauſa poſſeſſorii in dubio eſt potior.conclu. 83.num.6 139
Cauſa a principio uerisimiliter in cogitata in quacunque materia uidetur excepta concl.65 nu.6 96
Cauſa noua quomodo cognoſcatur uel antiqua, an in dubio præſumatur noua cauſa uel antiqua ibi. nu. 20 97
Cauſa quanto dicatur magna uel parua concl. 67.nu.5 100
Cauſa limitata limitatum producit effectum concl. 62 num.6 25
Cauſa reuiſionis quomodo ſit expedienda concl. 78.numer. 10 129
Cauſa reuiſionis eſt ad inſtar cauſæ appellationis ibid. nu.5 ea.
Cauſæ cognitio an probetur ex eo quod notarius dixit

decretum

decretum interpoſitum cum cauſæ cognitione concl. 11.nu.1 2
Cauſæ cognitio eſt de iure diuino, nec committi debet ibi.nu.7 3
Cauſæ cognitio eſt de ordine & forma ſententiæ, conclu.36.nu.3 51
Cauſæ criminales biennio terminantur.concl.76.nu.6. & nu.14 123
Cautela. Quando opponitur contra procuratorem, & proteſtatur eum non debere admitti, cum ratihabitione geſtorum, an talis cautela & proteſtatio iuuet concl.56.nu.1 85
Celeritas in ſententiis ſeruanda eſt, non tamen quæ excludat cauſæ cognitionem.conclu.36.nu.2 51
Citatio. In petitione facta a parte quod iudex aliquid ex forma legis, uel ſtatuti faciat, an citatio alterius partis requiratur concl 55.nu.2 85
Citationis, qualis debet eſſe forma, concluſio 57.nu.1 85
Citationis in ſimplici commiſsione, an ſubintelligatur ſolita forma citandi, ſcilicet potius ad domum quam perſonaliter ibi.nu.2 ea.
In ſimplici relatione nuntii, ſcilicet feciſſe ea, quæ habuit in mandatis. an præſumatur potius ad domum citaſſe quam perſonaliter ibi.nu.3 ea.
Clauſula ſi & inquantum de iure, quid operetur, concluſio.1.nu.1 1
Clauſula niſi ſi & inquantum, quid ſignificet ibi. num.2 2
Clauſula in reſcripto procedat eius arbitrio, an aliquid operetur conclu.31.nu.1 40
Clauſula in reſcripto, quod iudex audiat, & bina uel trina audientia expediat, quomodo intelligatur concl. 36.nu.1 50
Clauſula ſaluo iure impertinentium, quid operetur cōclu.32.nu.15 44
Clauſula conſtituti non oppoſita in inſtrumēto an habeatur

beatur pro appoſita, propter notariorum conſuetudi nem ibi.nu.6 42

Clauſula præcedens magis influit in ſequentia quam e contra conclu.98.nu.6 160

Cognitio. uide infra in litera S.in uer. Summaria.

Collatio beneficii facta per exiſtentem in quaſi poſſeſſione conferendi, an ſufficiat ad obtinendum beneficium conclu.23 nu.9 33

Colonus an & quando dicatur poſsidere nomine hæredis & poſſeſsionem continuare concl.12 nu.7 14

Colonus cognoſcens alium in dominum & poſſeſſorē uirtute iudicialis executionis an præiudicium faciat domino in ſua poſſeſsione concl.93.nu.1 154

Comes ſine comitatu habens poteſtatem legitimandi quoſcunque exceptis filiis comitum, an filios comitum ſine comitatu legitimare poſsit concl.59.nu.1 86

Commendatarius.uide infra in litera T.in uer.Tutor.

Commiſsio cauſæ non debitæ penſionis non datur contra literas executoriales conſtitutæ penſionis niſi cũ clauſula ſine retardatione ſolutionis. nec datur exceptio contra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate nec de lunitate opponitur, niſi nullitas reſultet ex ipſo actu,& ex eiſdem literis,& ex lectura earum.conclu.49.num.14.& 15 79

Commiſsio examinandorum teſtium, conſtare debet alias non ualet conclu.74.nu.2 118

Compenſatio liquidi ad liquidum inducitur ipſo iure ſecuta tñ declaratione hominis concl.32.nu.22 56

Compenſatio quando ab homine declaratur fieri non retrotrahitur ad diem quo cæptum fuit ab utraq; parte deberi, ſed conſideratur tanquam inducta tempore declarationis.ibi.nu.23 56

Compromiſſum eſt de proceſſu concl.21.nu.4 25

Compromiſſum an fieri poſsit ſuper re alienari prohibita ibi.nu.9 26

Reliqua require infra in uer. Differentia.

Conceſsio in emphyteuſim an ſit alienatio. concluſio. 13

13.nu. 1 15

Condemnatus ſoluere melioramenta, uel aliud debitũ non liquidum, an liberetur præſtando cautionem. cõcluſio. 77 nu. 5 125

Conditio quælibet habet in ſe tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus, & in materia pœnali & odioſa non extenditur ultra caſum de quo loquitur, immo ſtricte interpretari debet. conclu. 65 nu. 14 96

Conditio per caſum deficiens facit ceſſare legatum. cõcluſio. 98 nu. 3 159

Conductor quando dicatur nomine hæredis locatoris poſsidere. conclu. 12 nu. 6 14

Conductor an poſsit uti retentionem rei cõductæ pro melioramentis factis. conclu. 77 nu. 10 126

Confeſsio aduerſarii non probans titulum agentis, an ſufficiat ad colorandum poſſeſsionem ſpoliati. concl. 23 nu. 7 32

Confeſsio actoris magis nocet actori, quam cõfeſsio rei reo, conclu. 32 nu. 3 42

Confeſsioni primę iuratæ ſtandum eſt, & non ſecundæ contrariæ. ibi. nu. 9 43

Conſtitutio Marchię Anchonitanæ prohibens appellari poſſe a poſſeſſorio quomodo procedat. conclu. 17 nume. 6 23

Conſtitutum liberat uenditorem ab actuali rei traditione. conclu. 32 nu. 5 42

Conſtitutum an cõtineatur ſub clauſula quę omnia &c. ibi. nu. 7 43

Conſuetudo cum ſit quid facti probari debet. concluſio. 65 nu. 13 96

Conſuetudine introduci non poteſt, quòd ſolennitas requiſita in alienatione rei eccleſiaſticæ non interueniat. conclu. 13 nu. 7 16

Continua famulorum retentio in domo qualiter probetur. conclu. 43 nu. 13 66

Contractus celebrati eodem die, loco, tempore & conteſtibus dicuntur correſpectiui. conclu. 29 nu. 1 37

Contractus

Contractus uno ex ſubſtantialibus deficiente, alter nihil operatur,& actus inualidatur.conclu.37.nu.19. 56
Reliqua uide infra in uer.Res.
Contraria,Poſito uno ex contrariis & incõpatibilibus, neceſſe eſt alteram tolli.conclu.72 nu.2 111
Contumax.Ad cognoſcendum quis dicatur uerus contumax,an relatio citationis attendatur. concluſio.57 nume.4 86
Conuentio de renunciando beneficium ut inde penſio habeatur an ſapiat ſimoniam.conclu.49 nu.11 79
Corruptum & deuaſtatum quando aliquid dicatur.conclu.9 nu.1 8
Creditor qui enicit rem pro credito, ſi offerat rem dimittere recepto ſuo credito,& ille a quo res fuit enicta nolebat amplius rem, an poſsit illum cogere rem recipere.conclu.25 nu.2 34
Creditor recipiendo partem ſuam ab uno ex correis in ſolidum inducit diuiſionẽ,& non poteſt alium inſolidum conuenire.ſed uiriliter & pro parte ſua tantum. conclu.81 nu.6 135
Creditor habens duos reos debendi,debet eſſe una ſolutione contentus, alioqui eius intentio reiicitur.ibi. num.8 ead.
Reliqua uide infra in uer.Emptor.
Curator datus hæreditati iacenti, poteſt facere compromiſſum neceſſarium ex forma ſtatuti, conclu.21.num. 5.car.25 & nu.12 27
Curator adulti uel tutor pupilli an poſt litem conteſtatam poſsint inuito aduerſario procuratorem in cauſa conſtituere.conclu.80 nu.1 cum ſeq. 132
Reliqua inueniens infra in uer.Tutor.

De litera D.

DEbitor in pecunia an de bonis offerre poſsit.conclu.28.nu. 1 37
Deciſio Dominorum Rotæ 103.alias 104.in antiquis

tiquis impreſsionibus an uera ſit, & in quibus terminis procedat.conclu.49 nu.2 78

Declaratio ad c.olim.de cenſib.conclu.29 nu.2 59

Declaratio ad c.ſuſcitata.de reſtitu.in integ.concluſio. 85 nu.18 146

Decretum ſine cauſę cognitione interpoſitum non tenet conclu.2 nu.1 2

Decretum ex falſa cauſa interpoſitum eſt nullum. ibid. num.2 ead.

Decretum per errorem uel dolum aduerſarii interpoſitum eſt ipſo iure nullum.ibi.nu.3 ead.

Decretum ubi in aliquo actu requiritur,iuſtæ cauſæ debent allegari & requiri ibi.nu.5 3

Defunctus in dubio cenſetur regulare uoluntatem ſuam ſecundum poſitionem iuris communis.conclu. 88 nume.4 149

Delictum commiſſum in faciendo grauius eſt delicto cõmiſſo in omittendo.conclu.37 nu.27 58

Denuntiatio & proteſtatio extraiudicialis, an & quando malam fidem inducat.con.9.nu.3 9

Deuaſtatum & corruptum quando aliquid dicatur.ibid. nume.8 8

Dicens aliquem caſum excipi a regula, illum præciſe probare tenetur conclu. 65 nu.9 96

Dictio pluribus & dictio plurimis, qualiter intelligantur.conclu.43.nu.7 65

Dictiones mox.penitus, omnino, quid importent.conclu.37 nu.7 53

Differentia an fiat compromiſſum uoluntarie, an uero neceſſario.conclu.21 nu.13 27

Differentia inter ementem quotam hæreditatis, & cũ qui emit rem ſingularem,conclu.35 nu.4 48

Differentia inter dilationem expectatoriam,& probatoriam.conclu.45 nu.8 68

Differentia an ſit inter excipere & negare intẽtionem aduerſarii.conclu.67 nu.13 102

Differentia inter fideiubere,&promittere quem indẽnẽ conſeruare.

conſeruare.conclu.81 nu.13 136
Difficilia in probando, ſatis eſt probare per aliqua media,per quæ ſit uerisimilitudo ui gens rem ita eſſe.conclu.43.nu.3 64
Dilatio parti aſsignata nõ currit donec tardatur per aduerſarium reſponderi poſitionibus.concl.24.nu 3 34
Dilatio ultra tertium uel quartam an dari poſsit. concl. 45.nu.1 67
Dilatio quarta in cauſa ſummaria non eſt concedenda ibi.nu.2 ead.
Dilatio tertia & quarta an dari poſsit ſine cauſæ cognitione.ibi.nu.3 ead.
Dilatio ſecunda non eſt cõcedẽda illi, qui nullam probationem fecit in prima.ibi.nu.4 68
Dilatio nona an dari poſsit a nouo iudice ſiue ſucceſſore,ibi.nu.7 68
Dilationem quartam petẽs cum debitis ſolẽnitatibus, habet ultra alia neceſſe illam petere infra terminum de quo ibi.nu.6 ead.
Diſpoſitio l.primæ.C.de arbit.quod non appelletur,procedit in uoluntario,ſecus in neceſſario electo ex ui ſtatuti.conclu.21 nu.16 27
Diſpoſitio canonica an procedat etiam in foro ciuili. conclu.22 nu 4 29
Diſpoſitio l.qui in alterius,ff.de reg.iur. an habeat locum in hærede ſuo agente.conclu.69 nu.6.car. 104.& conclu.71.nu.8 109
Diſpoſitio generalis includit omnes caſus, licet maior ratio ſit in uno quam in alio.conclu.76.nu.9 123
Doctoris dictum ſecundum auctoritatem quam allegat intelligitur.conclu.85 nu.16 145
Doctori aſſerenti de conſuetudine an & quando ſit credendum.conclu.85.nu. 12 car.96 & conclu.95.num.1 156
Domeſtici & etiam ſui probant quæ in domo aguntur, quando alii teſtes adeſſe non poſſent. conclu. 43 nu.4 car.64 & nu 9 65

Domeſtici

Domeſtici quòd admitti debeant ad teſtimonum, quia aliter ueritas haberi non poteſt per producentem illos probari debet,ibi.nu.10 65
Dominium rei legatæ an a die mortis teſtatoris ipſo iure transferatur,conclu.37 nu.8 53
Dominium non acquiritur aut poſſeſsio ſine traditione,conclu.48 nu.1 72
Dominus qui rem poſsidebat ciuiliter & naturaliter,animo ſuo & corpore conductoris,an priuetur poſſeſsione naturali,ſi conductor rem deſerat,& alius eam ingrediatur.conclu.42.nu.3 62
Dominus rei alienatæ ſi uēditor ſuccedit,an & qūo cōtractus defuncti confirmetur.conclu.48.nu.3 73
Dominus ſi in uita non declarauit rem deuolutam,an talis declaratio fieri poſsit contra hæredem. conclu. 4 num.6 5
Dominus non dicitur priuatus poſſeſsione, ſi colonus non ſit cum familia expulſus.conclu.93 nu.2 154
Domini uoluntas ex quibus caſibus colligatur ꝙ uelit rem deuolutam eſſe.ibi.nu.4 ead.
Cætera uide infra in uer. recognitio,& in uer.ſcientia.
Donatio facta cum cauſa,ſed non æquiualenti,an reuocari poſsit,conclu.98 nu.8 160
Dotis fauore,probatio quæ alias non reciperetur admittitur.Et uerba enunciatiua probant quę alias non probarent.conclu.61 nu.6 88
Duo ubi ſunt æquiparata a iure ueteri, lex noua diſponens ſuper uno,cenſetur idem diſponere ſuper altero conclu.78 nu.6 129
Duo rei debendi quando dicantur.concluſio.81 num.7 135

De litera E.

ECcleſia an pro ſe retinere poſsit emphyteuſim ad ſe reuerſam propter lineam finitam , conclu.19 num.1 24

Emens rem ab aliquo tanquam negotiorum geſtore,uel coniuncta perſona, uel ab aliquo nomine & uice alterius pro quo de rato &c. an non ſecuta ratificatione, dicatur malæfidei poſſeſſor, ita quòd teneatur ad fructus a die occupationis rei.conclu.38 nu.1 58
Emphyteuſis conceſſa alicui, & filiis ſuis ab eccleſia, an tranſeat ad naturales.conclu.52 nu.2 83
Emphyteuſis eccleſiaſtica cõceſſa uſque ad mortem, an poſsit uendi,& an teneatur eccleſia illã renouare emptori in tertiam generationẽ, prout fieri ſolitum eſt. conclu.87 nu.1 147
Emphyteuſis accepta ꝓ ſe,& filiis maſculis,& fœminis, an intelligatur ordine ſucceſsiuo.conclu.78 num.2 149
Emphyteuta canonem ſoluere per partes non poteſt inuito domino.conclu.4 nu.3 4
Emphyteuta an cadat a iure ſuo,ſi in parte minima deficiat a ſolutione.conclu.6 nu.1 7
Emphyteuta non ſoluens canonem, an perdat fructus rei cum ipſa re, & an a tempore quo ceſſauit ſoluere, uel a tempore declarationis domini. conclu. 37 nu.1 & 3 cum ſeq.car. 52 & nu.13 54
Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis cadit ab emphyteuſi domino uolente.ibi.nu.15 55
Emphyteuta moroſo mortuo,an declaratio domini ſuper caducitate fieri poſsit.ibi.nu.17 ea.
Cætera uide ſupra in uer.caducitas.
Emptor pro parte pretii ſoluti re tradita, conſequitur fructus pro ea rata,non autem pro parte pretii non ſoluti conclu 29 nu.2 38
Emptor fundi ſterilis,qui nullos fructus percipit,an teneatur ad uſuras pretii non ſoluti.ibi.nu.3 ead.
Emptor rei ſingularis ab eo qui poſsidebat pro hærede non poteſt petitione hæreditatis conueniri. concluſi. 25 nu.3 48
Emptor uel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem,an ſuccedat quo ad ius retentionis

nis in locum primi abſque pacto, ita ut poſsidens poſſit ſecundum creditorem repellere. conclu. 50 nu. 1 79
Exceptio oppoſita contra teſtem, quando producitur, an differat proceſſum donec probetur, uel reſeruatio fieri poſsit. conclu. 7 nu. 1 7
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. conclu. 78 nu. 9 129
Exceptio melioramentorum, an in executione ſententiæ opponi poſsit. conclu. 77 nu. 1 124
Exceptio dicitur requirens altiorem indaginem, quando eſt quæſtio facti. ibi. nu. 13 127
Exceptiones quæ cum ſententia ſe compatiuntur, poſt ſententiam admittuntur. ibi. nu. 15 128
Reliqua require ſupra in uer. commiſsio.
Executio ſententiæ fieri poteſt contra eum, in quẽ tranſlatio eius quod litigioſum eſt facta fuit. conclu. 48 nu. 20 76
Executio rei iudicatæ an poſsit per tertium impediri. conclu. 75 nu. 6 121
Executio an impediatur præſtitis fideiuſſoribus de ſoluendo melioramenta conclu. 77 nu. 11 126
Executio quæ fit in eadem re, ſuper qua fuit lata ſententia contra ſucceſſorem condemnati, ſeu per iudicem ſucceſſorem, & non contra condemnatum, requirit citationem. conclu. 93 nu. 12 155
Expenſæ quæ quotidie minutim fiunt, quomodo probentur. conclu. 43 nu. 11 65
Extrauagans Pauli ſecundi an dicatur eſſe in uſu. concl. 13 num. 9 17

De litera F.

FActum prius dicitur quod in aliqua ſcriptura præcedit. conclu. 32 nu. 8 43
Factum ſeu negligentia unius in adimplendo condõnẽ nõ debet alteri nocere. cõcl. 37 nu. 30 58
Factum a ſingulis cenſetur factum ab uniuerſitate. quã

do uniuerſitas ſciuit & paſſa eſt, nec contradixit, & factum non erat momentaneum. concluſio. 70 num. 19 108

Factum iudicis de facto procedentis reputatur factum partis. conclu. 93 nu. 7 155

Fama plene probat in cauſis modicis. concluſio. 62 nu. 6 90

Famulus, uide ſupra in uer. continua.

Fictioni an & quando locus ſit. conclu. 25 nu. 1 34

Fideiuſsionis effectus non extenditur ultra uerba ipſius & ſonum earum, conclu. 16 nu. 5 21

Fideiuſſor promittens certum quid ſub certa pœna, non tenetur ad aliud intereſſe. ibi. nu. 4 ead.

Fideiuſſorem qui liberare promiſit ab obligatione, an cautionem præſtando illum liberet, concluſio. 77 nu. 9 126

Filia ſpuria an debeat in bonis paternis dotari, uel alimentari. conclu. 22 nu. 1 29

Filia ſpuria mortua dos reddit ad hæredes patris. ibid. num. 6 30

Filia cui pater nomine dotis exactæ a marito aliquid legauit, ſi dotem reperiit a marito non poteſt legatũ petere quãtum ſit reſpectu dotium, ſed quatenus plus eſt in legato, quam in dote, in eo quod excedit legatũ reſeruatur actio, & poteſt petere. concluſio. 72 nume. 7 111

Filius quando in locum patris ſubintret, concluſio. 51 num. 1 81

Filius an intret locum matris quãdo agitur de hæreditate auunculi, aut materteræ ibi. nu. 2 ea.

Filius agendo ex contractu patris an reſtituatur in integrum ex capite ignorantiæ, aduerſus præſcriptionem triginta, uel quadraginta annorum. conclu. 69. num. 1 car. 103 & conclu. 71 nu. 1 car. 108 Et qualis eſſe debeat ignorantia prædicta. in d. concl. 69 nu. 2 car. 104 & conclu. 71 nu. 3 109

Filius an ſubintret locum patris in ſucceſsione? Et quid in fidei

in fideicommiſſo, & quid in diſpoſitione legali. conclu.88.nu.1.2.3.& 4 148
Fiſcus an confiſcatis bonis, teneatur dotare filias, uel dare legitimam filiis cuius bona confiſcata ſunt, conclu. 91.nu.1 152
Fiſcus loco hæredis habetur, & in eum tranſeunt actiones actiue, & paſsiue, ibi.nu.2 152
Fœminæ includuntur in emphyteuſi conceſſa fœminæ pro ſe & filiis, conclu.52.nu.1 82
Fructus cũ non ſufficiunt ad ſolutionem legati, an teneatur hæres de ſuo ſoluere.conclu.64.nu.1 93
Fundamentum a nulla partium ſummi poteſt ex poſitione negata, in conclu.84.nu.3 140

De litera G.

GRatia conceſſa parti petenti habet conditionem annexam, ſi impetrans gratia uoluerit uti, con clu.41.nu.2 61
Grauamen parte non citata cõceſſum nõ nocet tertio.conclu.93.nu.13 155

De litera H.

HAbitator uel habitans quis proprie dicatur. in conclu.70.nu.12 107
Habilitatus a iuramento ad effectum agendi, & excipiendi, an intelligatur etiam abſolutus ad effectũ reſcindendi contractum.conclu.14.nu.1 18
Hæres an poſsit agere interdicto recuperandæ, ſicut poterat defunctus, & quomodo.conclu. 12.nu.1 13
Hæres & defunctus una & eadem perſona cẽſentur. ibi. nu.2 ea.
Hæres extra iudicium poteſt per informationem ueriſimilem conſtitui in mala fide.conclu.71.nu.10 109
Hoſpitale an in dubio pſumatur erectũ auctoritate epi & ex quibus ſignis præſumatur conclu.13.nu.4 16

De litera I.

IGnorantia non probabilis habet uim ſcientiæ, conclu.69.nu.3.car.104.& conclu.71.nu.2. 109
Ignorantia non iuſta non ueriſimilis non probabilis dicitur nequitia, & potius diſſoluta. concluſi. 69. nu. 4. car. 104.& conclu.71. nu. 5 109
Ignorantia ueriſimilis non eſt in habente apud ſe inſtrumenta, de quibus agitur. concl. 69. nu.5. car.104. & conclu. 71. nu. 7 109
Cætera uide ſupra in uer. filius agendo.
Immiſsionem bonorum an poſsit quis conſequi ex teſtamento nuncupatiuo,& beneficium l.fi. C. de edicto diui Adria.tollen. conclu.83.nu.3 139
Impedimenti ſpecies ſpecifice & in indiuiduo exprimi debet, ad hoc ut quarta dilatio concedatur, conclu. 45. nu. 5 68
Indemnis qualiter quis conſeruetur, concluſio. 81. nume.23 137
Inducta ad unum effectum non debent contrarium operari, conclu.76. nu.4 122
Infirmitas præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis, & paupertas operatur, ut fatalia non currant. concluſi. 26. nu. 2 35
Ingrediens poſſeſsionem alterius facto iudicis ſine citatione,an priuet dominum ſua poſſeſsione, conclu.93. nu.6. & 11 155
Ingrediens poſſeſsionem alterius ex licẽtia iudicis non rite data,excuſationem non habet,ibi.nu.9 ea.
Ingrediẽs poſſeſsionẽ tertii ſub prætextu ꝙ ignorauit poſſeſsionẽ plenã nõ habet excuſationẽ.ibi. n. 19 ea.
Inhibitio an poſsit fieri unicuiq; parti prætendenti ſe poſsidere,ne uadant ad poſſeſsionem, cum timetur de rixa.conclu.73. nu.5 113
Inopia.uide infra in uer.uirum.& in uer.uxor.uerſi.fin.
Inſtantia cauſæ an detur in cauſis fiſcalibus, conclu.76. nu.2.

nu.2.car.121.& nu. 8 123
Inſtantia cauſę ꝙ nō detur in cauſis fiſcalibus fuit intro ductū in fauorē fiſci,ibi.nu.3.car.122.& nu.11 123
Inſtātia cauſæ,& ſi in fiſcalibus non currat,& aliis incer tis caſibus,tamen ſpatio triginta annorum cauſa habetur pro derelicta,& ſic finita cēſetur.ibi.nu.7 122
Inſtantia eſt communis actori & reo. ibi.nu. 12 123
Inſtrumentum de cauſæ cognitione, inueſtigatione, & tractatu an ſeparatim fieri debeat,& in hoc ſit notarii conſuetudo attendenda,conclu.2.nu. 4 2
Inſtrumētū curæ cū decreto iudicis,an faciat quē præſu mi minorē in præiudiciū tertii.cōcl.82.nu. 2. 138
Intellectus. Quomodo intelligatur illud quòd ubi lex, uel ſtatutum cogit iudices ad aliquid faciēdum, quod reſpicit utilitatem priuatā, quod procedat ſi petatur. conclu.55.nu.1 85
Intellectus ad c.ueniens,el.2.extra de teſti.concl.14.nu me.3 18
Intellectus ad l.ſi actor.ff.de procur.cōcl.92.nu. 6 153
Intellectus ad l.etiam ſi.§.quod ſi quis.ff.de peti.hæred. conclu.35.nu.5.car.49.& nu.11 50
Intellectus ad l.nec ullam.§.omnibus cum Glo. ff. de petitio.hæredi.ibi.nu.6 49
Intellectus ad l.ſed ſi lege.§.item ſi ratio diſtraxit, el 2. ff.de peti.hæredi.ibi.nu.7 49
Intellectus ad l.Neratius.ff.de peti. hær.ibi.nu. 11 50
Intellectus ad l.edictum.ff.de iud. concl.45. nu.7 68
Intellectus ad l.oratione.§.fi.ff.de feriis. ibi. nu. 9 70
Intellectus ad l.1.quib.mod.pig.uel hyp.ſolui.conclu.l. nu. 2 & 3 80
Intellectus ad l.cohæredi,§.fi.ff. de pact.concluſi. 81.nu me. 17 137
Intellectus ad l.Modeſtinus.ff.de ſolu.ibi.nu.16 137
Intellectus ad l.ſolutionem & iudicium.ff.de ſolutioni. conclu.92.nu.6 153
Intellectus ad l. Stichum. §.ſi mandato.ff.de ſolut. ibid. nu.18 ea.

Intellectus ad l.1.C.ſi de momen.poſſeſſ.concluſi.17.nu me.5 22
Intellectus ad l.etiam.C.manda.conclu.26. nu.5 35
Intellectus ad l.1.C.ubi in rem act concl.92.nu.6 153
Intellectus ad l.2.uerſi.emptor autem.C.de peti.hæred. conclu.35.nu.2 48
Intellllectus ad l.diffamari.C. de ingenuis manumiſ. cõ clu.66.nu.1 98
Intellectus ad l.fin.C.de litig.conclu.48.nu. 10 74
Intellectus ad l.1.C.de præſcriptio.lõg.tempo.ibidem, nu. 21 76
Intellllectus ad l.3.C.fini. regun.concluſio.86. nu. 1. Et per totam conclu. 146
Intellectus ad text.in auct. de litig.uerſi.ob hoc autem, conclu.48.nu.18 76
Intellectus ad Gloſſ. in l.fin.pro legato, concluſio. 35. nu.8 49
Intellectus ad dicta per Alex.in conſil.62. & conſi.224. in 6.uol.concl.85.nu.15 144
Interdictum uti poſsidetis aliquo caſu habet naturam re cuperandæ in conclu.42.nu.5 63
In interdicto uti poſsidetis, an ille obtineat qui probat ſe tempore litis conteſtatæ poſſediſſe.ibi.nu.1. 62
Intereſſe quod conſequitur uenditor contra emptorem agentem ad fructus pro parte debet æſtimari ſecundũ uerum ualorem fructuum,& dicitur intereſſe compenſatorium cum fructibus,& in effectu excluſiuum ab ipſis fructibus.conclu.29. nu.6 38
Intereſſe non conſideratur quando res eſt integra. con clu.49.nu.3 77
Iudex appellationi a diffinitiuã tenetur deferre.concl. 1. nu. 3 2
Iudex datus ad ſe informandum,& referendum quid facere poſsit.concl.5.nu.1.car.5.& nu.6 6
Iudex poſtquam pronunciauit appellationem eſſe deſertam definit eſſe iudex.ibi.nu.2 5
Iudex non debet ferre ſententiam contra cõtumacem, niſi

niſi ſibi conſtet de meriti cauſæ ſaltem unius partis cõ clu.16.nu.2 20
Iudex in deciſoriis & præiudicialibus uigore arbitrii cõ ceſsi tenetur ſeruare formam legis uel ſtatuti. conclu. 31.nu.5 41
Iudex cui cauſa cõmiſſa eſt ſola facti ueritate inſpecta an poſsit reum condemnare quamuis in petitione una cauſa ſit producta,& alia probata.concl.44.n.1. 66
Iudex habens poteſtatem procedẽdi ſola facti ueritate de iure iudicare tenetur. ibi.nu.2 67
Iudex nouus,ſiue ſucceſſor an nouã dilationem poſsit dare.conclu.45.nu.7 68
Iudex pronunciat delictum eſſe commiſſum quando in delictis certa pœna a iure imponitur.concluſio. 46.nu me.3 70
Iudex poteſt cogere ex officio partes ad promiſsionem de non offendendo.conclu.45.nu.15 96
Iudex quomodo in remedio. l. diffamari. C. de ingen. manumiſ.procedere debeat.concl.66.nu.1 98
Iudex qui ſtatuit terminum ad agendum, an de neceſsi tate debeat eſſe iudex in cauſam principali, ita quòd actor inuitus cogatur agere coram eodẽ iudice a quo ſtatutis fuit terminus.ibi.nu. 2 98
Iudex ubi eſt dubitatio ſcandali & armorum poteſt incipere a præcepto abſque citatione partis.conclu. 73. nu.14 116
Iudex an & cui poſsit committere examinationem teſtium extra locum conclu.74.nu.1 117
Iudex an poſsit compellere partem ad edendum nomina teſtium.ibi.nu.3 119
Iudex quando pronunciat perſonã eſſe legitimam,quæ non eſt,poteſt appellari.concl.79.nu.10 132
Iudex in poſſeſsionẽ tãquã uacantẽ actorẽ immittere põt quãdo reus negat ſe poſsidere.cõcl.84.nu.2 140
Iudicis declaratio requiritur ſuper executione quando bona ipſo iure confiſcantur,& factum non eſt notoriũ concluſio.37.nu.11 53
Iudicis

Iudicis officium quale eſſe debeat quando per uiã quæ relæ aditui conclu.97.nu.3 157
Iudicis partes quæ ſint, quando duo de poſſeſsione cõtendunt, conclu.73.num.1.& 2 cum ſeq per tot.concl. 112
Iudicium ſummarium quoties parat præiudicium reparabile in alio iudicio, ibi non requiritur plena probatio.conclu.62 nu.4 89
In iudiciis quaſi contrahitur ſicut in contractibus,& defectus alterius partis efficit contractum nullum, ita & quaſi contractum conclu.84.nu.4 141
Iuramentum non cenſetur præſtitum ſuper poſitionibus impertinentibus,& nõ admiſsibilibus concl.32. nu.17 44
Iuramentum in contractu minoris per ipſum appoſitũ an aliquid operetur conclu.47 nu.3 71
Iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non concernit ſpiritualia. quia eius conſtitutio & reuocatio non eſt quid ſpirituale concl.49.nu.5 78
Iuramentum ſuper ractu non faciendo præſtitum in fauorem alicuius, facit quod actus in contrarium nõ ualet ibi.nu.10 78
Iuramentum ſuppletorium per minimam ſuſpicionem impeditur concl.61 nu.3 87
Iuramentum ſuppletorium non defertur, ubicunque cõtra ſemiplenè probante eſt præſumptio aliqua etiam leuiſsima.conclu.67 nu.6 101
Iuramento ſuppletorio an & quando in cauſa magna locus ſit ibi.nu.2 & 5 100
Iuriſdictionis nullitas an a ſtatuto tollatur concluſio. 5. num.4 6
Ius inſtituendi in beneficiis ſiue collatio ad quẽ ſpectet conclu.23 nu.2 & 8 32 & 33
Ius uindicandi an domino ſit, nõ reſtituto emptori pretio pro re furtiua publicè,& bona fide in mercato empta conclu.34 nu.1 46
Ius nouum auc.inducens uitium litigioſi per ſolam citationem

tionem qũo ſit intelligendum concl.47 nu.8 74
Ius retinendi non opitulatur non poſsidenti conclu.70 nu.1 105
Ius ſtatutum fauore fiſci eſt in dubio ſpeciale fiſci, nec porrigitur ad priuatos, niſi quando continet ius cõe, uel ubi eſt par ratio.conclu.76 nu.5 122
Iura ſpecialia ſunt minus efficacia quam iura communia conclu.85 nu.12 143
Iura omnia canonica quæ dicunt ipſo iure aliquem puniri bonorum confiſcatione, uel quacunque alia pæna, non requirunt aliud quam declarationem iudicis de crimine commiſſo conclu.37 nu.12 53

De litera L.

Legatum factum per patrem filię ſpurię an ualeat, conclu.22 nu.5 30
Legatum factum pro filia maritanda, dicitur ob certam cauſam factum ibi.nu.14 31
Legatum factum uxori cum conditione morandi cum liberis teſtatoris, an per eorum mortem extinguatur conclu.98 nu.2 159
Legatum an ſit finitum uel ne, ex coniecturis arguitur ibi.nu.4 ea.
Legatum dicitur factum gratia oneris, quando onus legato adiectum, æquiualet legato concl.98.nu.7 160
Lex recepta non ligat, & quando non recepta dicatur conclu.13 nu.10 117
Lex prohibens translationem litigioſę poſſeſsionis, nõ comprehendit eam translationem, quæ fit pro implemento contractus uenditionis concl.48 nu.17 76
Leges C. diſponẽtes ſuper nullitate contractus in materia uitii litigioſi, in quo caſu loquantur ibi.nu.9 74
Leges & ultimæ uoluntates inter ſe ſymbolum habent conclu.37 nu.32 58
Libellus qualiter formandus ſit per excipientem contra aliquem non eſſe prælatum conclu.18 nu.2 23

Libellum

Libellum corrigens non auditur niſi refectis expenſis liquidis conclu.87.nu.8 126
Liberculus in quo apparet expēſum, an & quomodo probet conclu 43 nu.5 car. 64 & nu.12 66
Limitata cauſa. uide ſupra in uer. Cauſa limitata.
Limitatio ad text.in l.4.§.ait prætor.ff.de re iudica.conclu.77 nu.6 125
Lite mota ſuper poſſeſsione, an res uel poſſeſsio dicatur litigioſa in conclu.48 nu.5 73
Literæ,uide ſupra in uer. Cambij.
Locatori ſufficit ad probandum poſſeſsionem non eſſe laboratam iuxta conuenta, producere inſtrumentum locationis,& tempus laboraturæ eſſe lapſum. conclu. 16 nu.1 20

De litera M.

Maiorem ſe eſſe qui iurauit, an poſsit probare ſe minorem,iuramento non obſtante conclu.47 nu.4 71
Mala fides an inducatur quando per actum extraiudicialem pars informatur conclu.9 nu.2 9
Mandatum per unicum teſtes probatur cōcluſio 70 nu.5 106
Mandatum eſt diligenter obſeruandum concl. 21. nu.7 26
Mandati qualitas attenditur ibi.nu.8 ea.
Maritus tenetur uxorem alere, etiam nulla dote ſibi conſtituta uel data concl.22 nu.9 30
Maſculinum an comprehendat fœmininum in contractibus concl.52.nu.1 82
Mediator ſiue proxeneta an poſsit eſſe teſtis, maximè in promiſsione dotis,conclu.61.nu.1 87
Mediator non eſt teſtis omni exceptione maior. ibi.nu.2 car.87 & conclu.47 nu.7 101
Mediator quando ad teſtimonium ſit admittendus.concluſio 61 nu.7 88

Cætera uide infra in uer. Proxeneta.
Minor ætas quomodo probetur conſi.47 nu 1 71
Minor aſſerens cum iuramento ſe eſſe maiorem, an nõ obſtante iuraméto poſsit allegare nullitatem contractus ibi.nu.2 ead.
Minor petens rem ſibi reſtitui, uidetur petere quod reſtitutio in integrum prius concedatur, cõcl.4.nu.5 5
Minor de re ſua immobili etiam cum tutore diſponere non poteſt, ſine cauſæ cognitione, & decreti interpoſitione concl.21 nu.10 26
Minor compellitur a ſtatuto ad compromittẽdum ibi. num.11 27
Minor intentans iudicium reſtitutionis contra tres ſententias, antequam audiatur, debet ſaltem ſummariè de aliqua cauſa docere, per quam appareat ipſum uerisimiliter læſum conclu.85.nu. 7. car.142 & num. 10 143
Minor petens reſtitutionem. quid probare habeat ibi. num.8 142
Miſsio in poſſeſsionem an ſummario uel ordinario iudicio probari debeat conclu.83.nu.4 139
Moneta uariata, an tempus contractus, uel ſolutionis attendatur, & quomodo ſolutio debeat fieri concluſio. 39.nu.1 59
Mora purgari non poteſt poſt terminum ſtatutũ a lege, uel a ſtatuto, concluſio.11.nu.4 12

De litera N.

NEgatiua per partis confeſsionem probari poteſt conclu.32.nu.13 43
Negligenti qui non curauit recuperare poſſeſsionem per decem annos & ultra, an competat remedium c.reintegranda 3.q.1.in concl.10 nu.2 10
Negligentia procuratoris an noceat domino. Et an ex ea poſsit dominus excuſari concl.26 nu.3 35
Cætera uide ſupra in uer. Factum.

Notitiam eorum quæ ſua ſunt quilibet præſumitur habere concl.69 nu.7 car.107 & concl.71 nu.9 109
Nouatio facta cum uno ex reis debendi alios liberat, cōclu.81 nu.22 137
Nullitas. uide ſupra in uer.Commiſsio.
Nuntius, habes ſupra in uer.Citatio.

De litera O.

OBlatio uerbalis an & quando ſufficiat, concl. 77. nu.7 126
Obligatio an per appoſitionem pęnæ nouetur, concl.16 nu.6 21
Officium iudicis quale eſſe debeat, quādo duo ſuper poſſeſsione contendunt concl.79 nu.4 130
Officium adminiſtratoris neceſſarii ſibi damnoſum eſſe non debet conclu.90 nu.3 151
Opinionum in conflictu, illa magis amplectēda eſt, quæ fauet eccleſiæ conclu.19 nu.2 24
Optimus quis non præſumitur, licet præſumatur bonus conclu.62 nu.17 92
Ordo iuris an in cauſa poſſeſſorii requiratur ibi.nu.11.& 13 91
Ordo non ſeruatur & figura iudicii ad inſtructionem & præſumptionē informandam, concl.73 nu.13 116

De litera P.

PActum ſeu ſolutio facta per alium compromiſſorem extenuans damnum & intereſſe prodeſt etiā aliis, concl.81.nu.15 136
Pater ſimpliciter legās filio ſpurio nulla facta mētione de alimentis; an intelligatur pro alimentis legare conclu.22 nu.3 car.29 & nu.15 31
Pater de iure canonico non poteſt dare filio ſpurio niſi quatenus debet habere pro alimentis, & nō ultra ibi. nu 7 30

Pater

Pater non tenetur alere ſpurios qui poſſunt aliunde ſe ſubſtentare.ibi.nu.10 ead.

Pater non cogitur in uita aſsignare legitimam filio. conclu.89 nu.1 150

Pater an teneatur præſtare alimenta filio.ibi.nu.2 ea.

Patris inopia & neceſsitas eum excuſat ab onere alimẽtandi filium.ibid.nu.4 ea.

Pauper an quis præſumatur.conclu.22 nu.11 30

Paupertas quando eſt fundamentum intentionis probari debet.ibi.nu.13 ea.

Pax an ex noua cauſa rupta cenſeatur.conclu.65 num.2 94

Pax & tregua & ſimplex promiſsio de non offendendo an inter ſe differant, Et an rationes militantes in pace,militent in treuga.ibi.nu.4 car.95 & nu.15 cum ſequen. 96

Pax quid ſit,& quomodo fiat.ibi.nu.16 97

Penſio in temporalitate conſiſtit.conclu.49 nu.6 78

Perceptio penſionis non probat percipientis poſſeſsionem,ubi probatur aliũ poſſediſſe.conclu.42 nu.2 62

Periurus ſuper eo ſuper quo mouet litem,audiri non debet,conclu.49 nu.13 79

Peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi poſitionibus,conclu.32 nu.19 44

Petitio hæreditatis, ſeu interdictum quorum bonorum, an & qualiter detur contra titulum poſsidentem. conclu.35 nu.1 47

Petitio reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam an impediat executionem in conclu.85 nu.11 143

Per petitionem unius,an & quando uideatur alteri renũtiatum.concl.72 nu.1 car.110 & nu.4 111

Pœna in dubio uidetur adiecta loco intereſſe deciſio.16 num.7 21

Pœna impoſita ipſo iure quando tendit ad fauorem alterius mandatur executioni, ſi ille uelit ſine alia declaratoria.conclu.37 nu.4 52

Pœna retorcutionis propter ius iniquum ab aliquo impetratum, committitur ipſo iure, dummodo pars poſtulet. ibid. nu. 14 54
Pœna caducitatis non requirit pro eius executione aliquod factum iudicis, aut aliquam ſententiam declaratoriam. ibi. nu. 16 55
Pœna conditionalis an purificata conditione retrodicatur incurſa a die delicti. ibi. nu. 29 58
Pænitentia locum non habet in contractu in nominato, in quo iuramentũ interuenit. conclu. 49 num. 4 78
Pœnitentia licita eſt in tranſactione. ibi. nu. 9 78
Poſitio ad quid ſit inuenta. conclu. 32 nu. 14 44
Poſitioni negatiuæ reſpondendum eſt, quãdo onus probandi negatiuam parti incumbit. ibi. nu. 12 43
Poſitiones actoris quando ſunt de directo contrariæ poſitionibus rei, quis ſuccumbere debeat. ibi. nu. 2 42
Poſitionibus actoris & rei adinuicem ſibi ipſis contrariis, an ſit reſpondendum. ibi. nume. 11 car. 43 & nu. 20 44
Poſſeſsio, Ei qui eſt in poſſeſsione titulus ſufficit ſine noua traditione. concl. 32 nu. 21 44
Poſſeſsio per quantum tempus amittatur. concluſio. 10 num. 3 10
Poſſeſsio defuncti an & quomodo tranſeat in hæredẽ. conclu. 12 nu. 3 13
Poſſeſsio an per conſtitutum transferatur in hæredes & quomodo. ibi. nu. 4 ead.
Poſſeſsio an & quomodo per conſtitutum transferatur ibi. num. 5 ead.
Poſſeſsio colorata quæ dicatur, & quomodo probetur, conclu. 23 nu. 4 32
Poſſeſsio icolorata quæ ſit, & qualiter probetur. ibi. nume. 5 ead.
Poſſeſsio incolorata data poteſt ſine ordinario proceſſu reuocari. conclu. 73 nu. 16 117
Poſſeſsio recentior & iunior præſumitur clãdeſtina, & conſequenter iniuſta. conclu. 42 nu. 4 63

Poſſeſsio

Poſſeſsio cõtinua & medij temporis probatur, probatio extremitatibus, conclu.43.nu.8 65
Poſſeſsio ut per conſtitutum transferatur, requiritur ꝙ conſtituens tempore conſtituti poſsideat. conclusio. 48.nu.2 72
Poſſeſsio uitio litigioſi affecta an poſsit in alium transferri ibi.nu.6 74
Poſſeſsio an probari poſsit per teſtes ſingulares conclu. 62.nu.2 car.89 & conclu.70 nu.6 106
Poſſeſsio ut uniuerſitati quæratur per particulares perſonas, quæ requirantur conclu.70 nu.2 105
Poſſeſsio per liberam perſonam nobis ſine mandato ſpeciali non acquiritur ibi.nu.3 106
Poſſeſsio & rei deſtinatio ad uſum an per actus difformes, & æquiuocos arguatur ibid. nu. 11 & 14 cum ſeq. 107
Poſſeſsionem alterius ingrediens ex licentia iudicis nõ ritè data, excuſationem non habet.conclu.93. num.9. 155
Poſſeſsione non dicitur dominus priuatus, ſi colonus non ſit cum familia expulſus ibi.nu.2 154
Cætera habes ſupra in uer.Dominium.
Poſſeſſor per iuſſum non amouetur de poſſeſsione, niſi prius audiatur, & ordinario iudicio conuincatur conclu.83 nu.8 140
Poſſeſſor bonæfidei an condemnari debeat in fructibus perceptis poſt litem motam.conclu.20 nu.1 24
Cætera habes ſupra in uer.bonæfidei poſſeſſor.
Poſſeſſorium ſummarium ad quid ſit inuentum conclu. 79 nu.3 130
Poſſeſſorium momentaneum, & extraordinarium non habet longiorem uitam quam ipſa lis ibi.nu.5 ea.
In Poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus an neceſſe ſit ꝙ coloretur poſſeſsio.concl. 23 nu.3 32
Poſsidens tenetur reſtituere fructus perceptos a tempore quo res incidit in commiſſum concluſio 27 num.2 52

Poſsidens hodie an præſumatur etiam olim poſſediſſe in concluſio.69.nu.8.c.104.& concluſio.71.numer. 11 109

Poteſtas habens liberum arbitrium in procedédo, & ſententiando,non poteſt expedire in una die totum proceſſum iudicii.conclu.36.nu.4 51

Prælatus ſolus an ſuper re immobili poſsit facere compromiſſum.conclu.21.nu.15 27

Reliqua uide infra in uer.tutor.

Premium debitum capienti bannitum,non datur officiali capienti ex neceſsitate ſtatuti.concluſio.21.num.18 27

Præſentatio patroni abſque inſtitutione habentis ius inſtituendi, an tribuat ius aliquod præſentato conclu. 23.nu.1 32

Præſumptio ſtatutaria,ſiue legalis, an & quando currat conclu.9.nu.4 9

Præſumptio quæ transferat onus probandi in contrarium,& qualis tali caſu debet eſſe præſumptio. concl. 67.nu.9 101

Prætor de minimis non curat.conclu.6.nu.2 7

Pretium,uide infra in uer.res.

Principalis tanquam magis informatus,cogitur perſonaliter uenire in iudicium ad reſpondendum de ueritate conclu.24.nu.2 34

Principalis litigans per procuratorem effectum dominum litis,propter ipſius infirmitaté, ſi omiſit cauſam appellationis infra tempus,an aduerſus lapſum inſtátiæ reſtitui poſsit.conclu.26.nu.1 35

Priuilegium ex noua cauſa reuocatur. concl. 65 num. 7. 96

Priuilegia conceſſa eccleſijs, & rebus earũ, an ad hoſpitalia,& eorum bona trahantur. conclu.13.numero 3 15

Prius factum dicitur quod in aliqua ſcriptura præcedit conclu.32.nu.8 43

Probari non poteſt incontinenti, illud dicitur,quod expediri

pediri non poteſt intra tempus quo cauſa alias expediretur.conclu.83 nu.2 139

Probatio quæ requiratur in poſſeſſorio in beneficiis. conclu.23 nu.6 32

Probatio ſemiplena an in cauſa poſſeſſoria ſufficiat,& ſic unus teſtis idoneus, & an opus ſit ad iuramentum neceſſarium deuenire.conclu.62 nu.1 car. 89 & num. 10 cum ſeq. 90

Probatio plena non requiritur in cauſis quæ non plene præiudicant.ibi.nu.3 89

Probatio plena quæ alias eſſet neceſſaria non requiritur ubi de leui præiudicio agitur.ibi.nu.7 90

Probatio cui incumbat,fructus perceptos eſſe ex bonis, uel hæreditate.in conclu.64 nu.2 94

Probatio in promptu quę dicitur. concluſio.77 numero 14 128

Probatio plena non requiritur in poſſeſſorio extraordinario,& ſummario,nec libellus,nec diffinitiua ſentẽtia.conclu.71 nu.2 130

Probatio læſionis an plena uel ſemiplena requiratur, cum reſtitutio in integrum petitur aduerſus ſentẽtiã. conclu.85 nu.1 & 4 142

Probatio ſummaria in primo iudicio ſufficit, cum aliquid eſt bis probandum ſiue examinandum ſucceſsiue in duobus iudiciis, quorum unum eſt declaratorium alterius.ibi.nu.2 ea.

Probationes ſuper petitorio an admittantur ad corroborationem poſſeſſorii.conclu.53 nu.1 83

Proceſſus ad quem finem ſit ordinatus, quando duo ſuper poſſeſsione contendunt. concluſio.73 numero 7. 113

Procurator ad lites & cauſas an poſsit petere compromiſſum uigore ſtatuti.conclu.21. num.1 & 2 cum ſeq. uſque ad nu.9 25

Procurator tenetur præſentare ſuum principalem, ut poſitionibus reſpondeat.conclu.24.nu.1 33

Procurator ad lites tenetur de ſuo expenſas ſubire.con-

cluſio.26 nu.4 35
Procurator non appellans an &quando teneatur ad interеſſe.ibi.nu.6 ea.
Procurator in curia tenetur ad expẽſas regiſtri pro domino abſente.ibi.nu.7 36
Procurator ad reſignandum beneficium, an poſsit reuocari,& quomodo.uide conclu.49.nu.1.& de notabili caſu.& nu.2.cum ſeq. 77
Procurator in extraiudicialibus reuocari non poteſt, quando aduerſarii intereſt.ibi nu.7 78
Procurator non reuocatur ubi res non eſt integra,& intereſt partis etiam in extraiudicialibus. ibidem. numero 8 ead.
Procurator an reuocari poſsit poſt litem conteſtatam ſine cauſæ cognitione aduerſario inuito.concl. 80 nu. 3.car.132 & nu.5 133
Procurator qui ſubſtituit uel conſtituit procuratorem poſt litem conteſtatam,an deſinat eſſe procurator remiſsiue.ibi.nu.6 133
Procurator an habere debeat ſpeciale mãdatum ad faciendum cadere dominum in pœnam,& quando illud habere dicatur.conclu.94 nu.1 155
Procuratoris in generali mãdato uenit omne illud ad quod dominus poſſet compelli.concluſio.21 numer.2 25
Cætera uide infra in uer.tutor.
Producere ad declarandum non licet poſt terminum legalem in conc.11 nu.6 12
Prohibitio alienationis ſiue ab homine,ſiue a lege inducta,non extenditur ad alienationem neceſſariam.concluſio.48.nu.16 76
Prohibitum principaliter, ſi illud neceſſario ſequitur, ad poſitionem permiſsi, tunc cenſetur in conſequentiam permiſſum. Et quod non licet directo, licet per obliquum.ibi.nu.14 75
Promiſsio quælibet & obligatio,atque diſpoſitio in quacunque materia habet in ſe illam tacitam conditionẽ

rebus

rebus ſic ſtantibus,& intelligitur niſi noua cauſa ſuper ueniat conclu.65 nu.5 95
Promiſsio de non offendendo quid ſit conclu.65 nu. 18 97
In promiſsione de non offendendo in perſonam, nō cō prehenditur ſecuritas rerum, nec etiam iniuria facta perſonæ ibi.nu.19 ea.
Promiſſor indemnitatis qui renunciauit beneficio de fideiuſſoribus,an poſsit conueniri antequam conueniatur principalis conclu.81 nu.11 136
Prorogatio inſtantiæ,an ſi fiat ualeat,ita ꝙ ſit neceſſe appellare,uel ſit nulla conclu.31.nu.3 46
Proteſtatio & denunciatio extraiudicialis,an & quando malam fidem inducat concl. 9 nu.3 9
Proteſtatio eſt declaratoria mentis, & cōſeruat ius pro teſtanti, & ſufficit quod pars aduerſa non contradicat,quamuis expreſsè non affirmet.concluſio 72.nu.5 111
Proteſtatio operatur in his quæ à uoluntate noſtra dependent conclu.81.nu.2 134
Proxeneta an ſit teſtis idoneus pro matrimonio cōclu. 61.nu.5 88
Proxeneta quomodo ſit accipiendus ibidem numero 8 ea.
Reliqua habes ſupra in uer.mediator.
Publiciana competit poſſeſſori habenti cauſam, & titulū cum bona fide conclu.35.nu.13 50

De litera Q.

QVadriennium datur poſt completam præſcriptionem ad petendum in integrum reſtitutionem conclu.69.num.10.car.105. & conclu.71. nu.13 110
Qualitas illa ꝙ hoſpitale fuerit erectum auctoritate, uel ꝙ eccleſia ſit eccleſia. probari debet quod fuerit tēpore contractus conclu.13.nu.6 16

Qualitas aliqua quoties eſt fundamentum excipientis reſpectu habilitatis, uel inhabilitatis perſonæ negatæ, debet de illa qualitate conſtare. concluſio. 18. numero 3 23
Qualitas ſemel poſita quæ ex curſu temporis non tollitur, præſumitur exiſtere, niſi ſublata probetur. concluſio. 21. nu. 12 30
Quaſi poſſeſsio inſtituendi per unum teſtem probatur. concluſio. 22. nu. 10. 33
Querela ſimplex etiam coram uicinis, impedit ratificationem. conclu. 9. nu. 5 9
Querela differt ab appellatione. conclu. 97 157

De Litera R.

RATIHABITIO præſumitur ex actibus ſucceſſiuis, & continuatis. concluſio. 70. numero 18 108
Rationem reddere qui tenetur, poteſt depoſitum facere in uno nummo, cum proteſtatione tamen, quod ſi apparebit in plus teneri, ſoluet. concluſio. 77. numero 2 124
Receditur a diſpoſitione teſtatoris, a pactis, & a conuentionibus propter nouam cauſam. concluſio. 65. numero 8 96
Recognitio coloni reſpondendo etiam de fructibus illi quem recognouit, non priuat dominium ſua poſſeſsione, non expulſo colono, & tota familia, & rebus, cõcluſio. 93. nume. 3 154
Regula quòd non ſeruanti fidem contractus, non ſit eidem ſeruandus contractus. non procedit in treuga ſeu in pace. concluſio. 65. nu. 3 95
Regula uiam quam elegiſti tibi pateat, quomodo procedat. in conclu. 72. nu. 3 111
Regula l. non omnis. ff. ſi cert. petat. non procedit quando uoluntas eſt contraria his quæ ſunt de ſubſtantia, & natura actus qui geritur. conclu. 81. nu. 19 137
Regulæ

Regulæ ſtandum eſt quando caſus non reperitur aliter exceptuatus,& tenaciter regulæ eſt inhærendum, concluſio. 65.nu.10 96
Remedium c.reintegranda.3 q.1. an competat negligenti qui non curauit recuperare poſſeſsionem per decem annos,& ultra.conclu.10.nu.2 10
Remedium reintegranda an detur pro penſionibus denegatis,& an pro iuribus perſonalibus. conclu.27. nume.1 36
Remedium reintegranda an competat cõtra poſsidentem cum titulo, & bona fide abſque eo, quòd allegetur aduerſarium clam poſsidere reſpectu poſſeſsionis conclu.33.nu.1 45
Remiſsio an fiat in contractu emphyteutico, & quando ſit locus remiſsioni. concluſio. 13. numero 11. car. 17
Renuncians uerbis poſſeſsioni, qui tamen rei incumbit naturalem poſſeſsionem retinere dicitur.concluſi.93. nu. 5 155
Renunciare quis non dicitur iuri ſibi competenti, niſi expreſſe renunciet,uel per talem actum q; conſtet aperte,uel per conſequens neceſſarium, q; uoluit illo iure carere.conclu.72.nu.4 111
Renunciatio eſt ſtricti iuris, & ſtricte intelligenda, ut minus præiudicet renuncianti quam ſit poſsibile. ibi. nu.6 ea.
Reparatio,uide infra in uer.terminus.
Reſpondens ad id quod non debet an & quando ſibi præiudicet conclu.32.nu.16. & 18 44
Reſponſio Auctoris ad conſilium Petri Philip. Cornei 206. incip. licet in hac, in 1. uolumi. concluſio.13.nume.5 16
Reſtitutio competens minori in indiuiduis, extenditur ad conſortes eiuſdem litis maiores, concluſio. 4. numero 2 4
Res an & quando dicatur ſolita concedi in emphyteuſim.conclu.13.nu.8 17

Res & pretium ad ſubſtantiandum contractũ emptionis, & uenditionis requiruntur, quorum altero deficiente nihil agitur conclu.27.nu.20 56
Res de cuius poſſeſsione agitur, an ſit alienabilis, cõcluſio.48.nu.12 75
Res hypothecæ ſuppoſita an poſsit lite pendẽte per debitorem alienari.ibi.nu.19 76
Res dicitur certa, eo ꝙ regulæ innititur, concluſio. 65. nu.11 96
Res inter alios acta, an faciat ſemiplenam probationẽ conclu.67.nu.1.car.99.& nu.4 100
Rei legatæ dominiũ an a die mortis teſtatoris ipſo iure transferratur conclu.37.nu.8 53
Reſtitutio in integrum an ad præſcriptionem triginta, uel quadraginta annorum ex capite ignorantiæ detur, & qualis eſſe debeat ignorantia.conclu. 69. nu. 1. car. 103.& nu.2.car.104.& conclu.71.nu.1.car. 108.& nu.3 109
Reſtitutio prædicta an ubi eſt præſumpta ſcientia in cõtrarium ceſſet, & qualiter talis præſumpta ſcientia cognoſcatur.conclu.69.nu.2.& 5.car.104.& concluſi.71. nu.2 109
Reſtitutio in integrum non datur in remedio poſſeſſorio extraordinario, nec teſtium repulſa.conclu. 79.nume.8 131
Reſtitutio in integrum nõ prohibetur in poſſeſſorio, licet prohibeatur appellatio.ibi.nu.9 ead.
Reſtitutio in integrum contra ſententiam infra quantũ tempus peti poſsit.conclu.85.nu.5 142
Reſtitutio in integrum non eſt danda contra tres ſentẽtias conformes, niſi prius conſtet de iniuſtitia ſententiarum, uel alterius earum. ibi. nume.6.car.142.& nume.9 143
Reſtitutio in integrum poſtulata, & nondũ conceſſa nil debet iuuare.ibi. nu. 14 144
Reſtitutio in integrum eſt ſpecies appellationis, & ſuſpendit prout appellatio ibi.nu. 17. 145

Retroactio

Retroactio.uide ſupra in uer. Aequitate.
Retrotractio non habet locum in ultimis uoluntatibus concluſio.37.nu.31 58
Reuiſionis cauſa eſt ad inſtar cauſæ appellationis.cõcluſio.78.nu.5 129
Reuiſionis & appellationis differentię.ibi.nu.8 ea.
Reus poteſt a lite deſiſtere ſi uult, & non poteſt cogi ad parmanendum in lite, licet tertius poſsit deinde cauſam ſuam defendere,conclu.75.nu.3 120
Reus conuictus de mendatio tituli non poſſeſsionis an perdat poſſeſsionem.conclu.84.nu. 1 140
Reus unus debendi ſoluens an alteri proſit.concl.81.nu.1.car.134.& nu.7 135
Rei duo debendi quando dicantur.ibi.nu.7 135
Reis in dubio fauendum eſt ubi agitur de pœna applicanda eccleſiæ.conclu.37.nu.25 57

De litera S.

SCIENTIA & uoluntas eius cui quæritur poſſeſſio requiritur,conclu.12.nu.8 14
Scientia an probari debeat.ibi. nu.9 ea.
Sciẽtia præſumpta quomodo cognoſcatur.conclu.71.nu.6 109
Sciẽtia ſola domini ſcientis colonum reſpondere de fructibus illi quem recognouit,non ſufficit ad excludendum dominum a poſſeſsione, non deiecto eius colono.conclu.93.nu.4 155
Securitas,uide ſupra in uer.Promiſsio.
Sententia lata ſuper poſſeſſorio an ſit diffinitiua, uel interlocutoria,concluſio.17.nu.3 22
Sententia lata contra non citatum, & nullam litis notitiam habentem,nullum parit præiudicium. concluſio.48.nu.4 73
Sententia an & quando fieri poſsit in poſſeſſorio ſine libello.conclu.73.nu.10 115
Sẽtentia reuideri poteſt quando denegatur remedium

ordinarium appellationis.concl.78.nu.1 128
Sententia lata in iudicio extraordinario dicitur interlocutoria.in conclu.79.nu.7 131
Sententia non conformis libello eſt nulla. concl.90.numer.2 151
Ex ſententia compromiſsi agitur de euictione, quando arbitri ſunt electi ex neceſsitate ſtatuti. conclu. 21. nu.14 27
Sequeſtratio fieri poteſt, cum duo contendunt ſe poſsidere,conclu.73.nu.2 113
Sequeſtratio ut per iudicem fieri poſsit, ſaltem ſummarie conſtare debet quod ſit timor armorum, & quod ſcandalum oriri poſsit.ibi.nu.3 ea.
Sequeſtratio quando fit propter ſcandalum euitandũ, debet fieri cauſa cognita,& parte citata,alias reuocari debet,ibi.nu.4 ea.
Sequeſtratio quod propter timorem armorum & rixæ fiat quomodo intelligatur,ibi.nu.6 ea.
Silentium perpetuum non imponit unica monitio. concluſio.46.nu.1 98
Solennitas eadem an requiratur in alienatione rerum hoſpitalis, quæ in rebus eccleſiæ.concluſio.13.num.2 15
Reliqua uide ſupra in uer. Conſuetudine,
Soluere qui tenetur an liberetur dando fideiuſſoriã cautionem,concluſio.77.nu.3 125
Solutio facta per unum ex correis, ex pacto fieri poteſt quod alteri non proſit.conclu.81.nu.3 134
Solutio ex cauſa noua tranſactionis facta, ipſi tranſactioni eſt aſcribenda.ibi.nu.5 ea.
Solutio ex cauſa trãſactionis tollit primum antiquum debitum ibi.nu.20 137
Cætera uide ſupra in uer.pactum.
Spoliatus a iudice parte inſtante, uidetur ſpoliatus a parte conclu.93.nu.8 155
Spolium ultimum an & qualiter ſit purgandum.concluſio.8.nu.1 8

Status ultimus in beneficialibus an ſit attendẽdus & quã do intelligatur.conclu 23.nu.11 33

Statutum prohibens alienationem locum nõ habet ubi quis ex neceſsitate laudi cogitur.concluſio. 21. nu. 20 27

Statutũ dans præmium capienti bannitum,intelligitur de capiente & captum retinẽte.concl.70.nu.13 107

Statutũ præfigens inſtantiam in quibuslibet cauſis, nõ comprehendit cauſas in ſpecie priuilegiatas. conclu. 76 nu.10 123

Succeſſor ſingularis cum bona fide ſucceſſoris malæfidei an aliquo tempore præſcribat.conclu.35.nu.12 50

Succeſſor an teneatur ſtare colono, concluſio.54. nu. 1 84

Summaria cognitio ſufficit in actione præparatoria con clu.85.nu.3 142

Supplementum legitimæ an debeatur cum fructibus per ceptis a tempore mortis teſtatoris.concluſio.37. nu.9. car.53.& nu.26 57

Supplicatio proprie inducit litis pendentiam,nec reſcindit iudicatum, ſicuti appellatio.conclu.78.nu.3. & 11 129

Supplicatio ſeu reuiſio eſt appellationis ſpecies.ibi.numer.4 ea.

De litera T.

TEnuta data de facto an poſsit peti confirmari, uel de nouo dari, & quomodo procedat. concluſio. 54.nu.2 84

Terminus. Cõtra terminum legis municipalis uel communis iuris excluſiuum,non datur reparatio, nec mora purgatur,niſi impedimentum probetur.concluſio.11.nu.2 12

Terminus legalis ſemper peremptórius cenſetur.ibi.nume.3 12

Terminus probationis an poſsit ſtatuti in cauſa reuiſio nis

nis,ſicut in cauſa appellationis.concluſio.78.nume.2. 128

Terminus in cauſa reuiſionis ad probandum ſtatui debet,& quod deductum non eſt deducitur,& non probatum probatur.ibi.nu.7 129

Cætera uide ſupra in uer.producere.

Tertius an pro ſuo intereſſe poſsit dicere de nullitate ſententiæ,& impedire executionem.conclu. 67.nu.12 101

Tertius quando in iudicio comparere poſsit. concluſio 75.nu.1 120

Tertius inuitum & uolentem a lite recedere defendere poteſt ibi.nu.2 ea.

Tertius admittitur ad cauſam in ſtatu quo reperitur ibi.nu.4 ea.

Tertius an poſsit cōparere principaliter ex ſe ſic ut cauſa de nouo inchoetur,& omnia de nouo fiant ibi. num.5 120

Teſtator an de rebus hæredis diſponere poſsit conclu. 98.nu.10 161

Teſtator iubente alimenta præſtari, an in taxando alimenta habeatur ratio ad fructus qui ex bonis emphyteuticis percipiuntur conclu.79.nu.6 151

Teſtimonium de auditu an præſumptionem faciat, quæ transferat onus probandi in aduerſarium,conclu. 67. nu.3.car.100.& nu.8 101

Teſtimonium teſtis inhabilis facit præſumptionem ibi. nu.10 101

Teſtimonium de auditu,& relatione alterius poſt litem motam,non eſt recipiendum,& nullam facit præſumptionem in negotio de recenti geſto. ibid.numero 11 ea.

Teſtis qui iurauit in termino probatorio, an poſsit examinari poſt terminum concl.11.nu.1. cum ſeq.per tot. concluſio. 12

Teſtis quod poſsit examinari poſt dilationem,quomodo intelligatur.ibi.nu.5 ea.

Teſtis

Teſtis ſi dicat Sempronium poſſediſſe domum,alter teſtis dicat poſſediſſe una cum Iacobo,an dicatur probato poſſeſsio in ſolidum , uel pro dimidia. concluſio. 33 nu.2 46

Teſtis unicus non facit ſemiplenam probationem, niſi ſit omni exceptione maior.conclu.62 nu.14 91

Teſtis ubi requiritur omni exceptione maior, qualitas iſta articulari & probari debet,alias quis obtinere nõ poteſt.ibi.nu.15 ea.

Teſtis licet prę ſumatur idoneus, hoc non ſufficit,quando debet eſſe omni exceptione maior.ibid. numer.18 92

Teſtis unicus & ſemiplena probatio an ſufficiat in poſſeſſorio.conclu.70 nu.9 107

Teſtis unus ſi deponit de quinque, alius de quindecim, non tãtum probatur ſumma minor,ſed etiam media. quando cum illa media plures concordant.ibi.nu. 10 107

Teſti deponenti de geſtis a ſeipſo,&ſic de facto proprio an credatur.conclu.63 nu.1 92

Teſti dicenti ſe poſſediſſe nomine & mandato alterius non creditur,niſi de mandato conſtet, conclu.70 nume.4 106

Teſtes ſingulares probant,ubi agitur de modico præiudicio.conclu.62 nu.8 90

Teſtes quando deponunt de ueritate facti,non eſt opus deuenire ad probationem famæ,concluſio.68. num.4 103

Teſtes an euocari poſsint ex alia prouincia.concluſio. 74 nu.4 119

Teſtes quamuis ſint uarii in tempore, an tamen in medio tempore dicantur concordes concluſio. 70 nu.9 107

Teſtes de uniuerſitate an & quando in cauſa uniuerſitatis admittantur,ibid numer.7 car. 106 & numero 17 108

Teſtibus de uniuerſitate in cauſa ſuæ uniuerſitatis non

eſt omnis fides adhibēda, nec uidentur omni exceptione maiores, ibi nu. 8 106
Teſtibus examinatis in genere ſuper bonis hæreditariis in prima inſtantia, an in liquidatione ſententiæ poſſint teſtes examinari in ſpecie de bonis de prędictis propter ſubornationis timorem. conclu. 3. nu. 1. 3
Teſtibus duobus productis, uno per actorem, & alio per reum, debet iudex pronunciare ad iudicium ordinarium recurrendum eſſe. conclu. 83. nu. 5 139
Timens turbari uel inquietari in poſſeſsione, quid habeat facere & procurare, & quibus cautelis utatur. cōcluſio. 73 numer. 9 & 12 car. 115 & numero 13 14 & 15 116
Titulus ei qui eſt in poſſeſsione ſufficit, ſine noua traditione. conclu. 32. nu. 21 24
Tranſactio ſuper beneficio cum conſtitutione penſionis, an ualeat. conclu. 49. nu. 12 79
Tranſactione nouatur prior obligatio. concluſio. 81 num. 21 137
Tranſitus decem dierum appellationis, an faciat ſententiam in appellabilem. concluſio. 97 nu. 4 157
Tregua an cenſeatur rupta ex noua cauſa ſuperueniente. concluſio. 65 nu. 1 & 3 cum ſeq. 94
Tregua quid ſit. ibi. nu. 17 97
Cætera uide ſupra in uer. Pax.
Tutor, procurator, prælatus, commendatarius, ſi contra eos excipitur non eſſe tales, quando hoc probare debeant. concluſio. 18 nu. 1 23
Tutor, uel curator, & qlibet alius adminiſtrator an cogi poſsit reddere rationem, antequam per eum ſit reddita ratio ſuę adminiſtrationis. conclu. 90 nu. 1 151
Tutor, uel curator ante litem conteſtatam, procuratorem quando poſsint conſtituere. concluſio. 80 numero 4 133
Tutores & curatores æquiparantur procuratoribus. ibi. num. 2 132
Cætera uide ſupra in uer. Curator.

De lite-

De litera V.

VIndicandi ius an domino ſit, non reſtitutio emptori pretio pro re furtiua publice & bona fide in mercato empta.conclu 34 num.1 46

Venditio facta pro certo pretio cum pacto ꝙ debeat æſtimari,& iuxta æſtimationem pretium augeri uel minui,dicitur pura,& perfecta, & transfertur ex ea dominium conclu.29 num.4 38

Venditio conditionalis ſecuta traditione,habetur pro pura & ex ea dominium transfertur.ibi.nu.5 ea.

Venditione facta de fundo ſed non de iugeribus,& ſtatuto pretio pro toto fundo,& nō pro quolibet iugere, & reperto numero minore pronunciato, an uenditor teneatur illud quod deficit ſupplere,ſiue pretium pro rata reſtituere.conclu.30 nu 1 39

Venditor uolens emptorem defendere, an & qualiter poſsit inuito actore iudicium in ſe ſuſcipere. conclu. 92.nu.1 153

Verbum donec,quid importet,in legato facto vxori,donec morata fuerit cum filiis.conclu.98 numero 5. & 6 160

Verbum hæredes,in quo uerificetur.ibi nu 9 161

Verbum ſoluere, quid importet,& quomodo uerificetur.conclu.77 nu.12 127

Verba arbitrio boni uiri,qualiter intelliguntur.concluſio 16 nu.3 20

Verba omiſſa omni iuris ſolennitate, quid operentur in concluſione,36 nu.5 51

Verba male agere,quid importent.ibi.nu.24 56

Cetera uide ſupra in uer.Dotis fauore.

Victum ſuum quis arctare non tenetur propter alium. conclu.89 nu.5 150

Virum male uti ſubſtantia ſua,an ſatis ſit probare,&per quot actus probari debeat inopia.concluſio.68 nume ro 5 103

Vitium

Vitium litigioſi quos effectus operetur.concluſio. 48 nume.7 74
Vitium litigioſi quando contrahitur.ibi.nu.11 75
Vltima uoluntas,uide ſupra in uer.leges.
Vltimus ſtatus.require ſupra in uer.Status.
Vniuerſitatis poſſeſsio probatur ex actibus poſſeſſoriis ſucceſsiuis & continuatis a particularibus uniuerſitatis.conclu.70 nu.17 108
Volens antecedens, uult etiam neceſſarium conſequens ad ipſum antecedens.conclu.48 nu.13 71
Volens impedire immiſsionem aſſerens primum teſtamentum fuiſſe reuocatum per ſecundum, poteſt hoc probare per teſtes,quando eos habet in promptu. concluſio.73 nu.1 139
Vxor cui relicta ſunt alimenta,& conſtituta uſufructuaria in rebus ipſius teſtatoris,dum uitam uidualem egerit,& ſteterit in domo ipſius, & cum ipſius hæredibus liberis inſtitutis,quid habere debeat,& quid huiuſmodi legatum importet etiam nepotibus ſubſtitutis. concluſio.98 nu.1 158
Vxore agente ad dotes conſtante matrimonio propter uergétiam uiri ad inopiam,an plena inopiæ probatio requiratur.Et quid quando contra tertium & extraneum agitur concluſio.68 num.1 & 2.car. 102.Et qualiter teſtes debeant deponere ſuper ipſa inopia. ibid. num.3 ead.

LAVS DEO.

DECISIONES
CAVSARVM ROTAE BONONIENSIS,

PER D. PETRVM DE BENINTENDIS I. C. Ceſenatem, ſub annis MDXL. XLI. XLII. XLIII. XLIIII. XLV. recollectæ.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſi & inquantum de iure, quid operetur.*
2 *Clauſula, niſi ſi & inquantum, quid ſignificet.*
3 *Iudex appellationis a diffinitiua tenetur deferre.*

CONCLVSIO PRIMA.

1 QVAESITVM fuit,† An ſi iudex a quo detulit appellationi iſto modo, Qui dominus iudex admiſit ſi & in quantum de iure tenetur & non aliter &c. per talẽ admiſsionem abdicauerit iuriſdictionem a ſe, & eius iuriſdictio ſit ſuſpenſa, ita ꝙ non poſſit amplius ſe intromittere, & ſi dicta clauſula, ſi & inquantum de iure &c. aliquid operetur. Concluſum fuit, quod ſi ſumus in appellatione a diffinitiua, & appellatio interponatur ex cauſa probabili, Iudex admittendo ſi & inquantum de iure &c. dicitur ei detuliſſe, & illam admiſiſſe, quia

tunc talis conditio non facit ſuſpenſionem, ſed habet ueritatem, nam licet dicat iudex, ſi & in quantum &c. tenetur tamen rationabilem admittere, & talis conditio inducta per dictam clauſulam, ſi & in quantum &c. tali caſu eſt de præſenti, & non ſuſpendit: ſi uerò appellatio eſt irrationabilis, quia conſtat de iniuſtitia appellantis, puta, ex inſpectione ipſius ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, ſecus eſt: quia tunc iudex a quo, perſeuerat in iuriſdictione, & cenſetur detuliſſe prout erat de iure, licet dixerit, ſi & inquantum &c. ita Philip. Franc. & Cardi. in titu. de appella. in c. ſæpe. in 2. notab. Bald. in l. edita. in 31. colū. C. de edend. Bar. in l. ſi quando. ff. de lega. 1. & ibi in apoſtillis. Dominicus de Sancto Geminiano in c. cum de appellationibus. de appella. in 6. & late proſequitur Felyn. in ca. cum contingat. in 3. col. de offi. delega. in uer. ulterius. Robert. Maranta in ſuo Spec. in 6. parte. numero. 162. cart. 90. & Vital. de Camban. in tract. clauſula. ſuper clauſula, ſi & in quantum. Aduerte quòd Ang. in conſil. 217. incip. in cauſa accuſationis. in 3. col. uerſic. nec obſtat ſi dicatur. dicit quòd id quod hic dicitur de appellatione ab interlocutoria procedit quando ſimpliciter eſt delatum appellationi, quod tunc ſunt ligatæ manus iudicis, ſecus ſi non ſimpliciter, ſed eatenus quatenus de iure. Ad idem adde & uide omnino. Ioan. de Imol. in l. iudex poſtquam. in fi. col. ff. de re iudica. ubi allegat Bar. in l. ambitioſa. circa fi. ff. de decret. ab ord. facien. ubi dicit, quod per dictam clauſulam in effectu nullatenus intelligatur admiſſum, quod in effectu non debuit admitti, Sozin. in conſi. 47. nu. 61. 4. uolu. Adde de iſta clauſula remiſsiue, & uide Catal. de boncompag. in tracta. Syndicatus. nu. 82. & ſequen. Si uero ſumus in appellatione ab interlocutoria iudex deferrendo appellationi, uidetur abdicare a ſe iuriſdictionem quam habebat cum ipſe illud grauamen poterat reuocare cap. cum ceſſante. de appella. & illud grauamine reuocato, ceſſat appellatio. c. interpoſita. de appella.

2 Dominicus in d.c.cum de appellationibus. †Et propterea practici iudices reſpondendo appellationi ab interlocutoria mera, utuntur uerbis negatiuis, quia dicunt iſto modo, uidelicet, qui d. iudex non admiſit niſi ſi & in quantum de iure &c. quæ uerba important, quòd talis admiſsio non habet uim delationis. Cardi. in clem. quamuis. §. quòd ſi iudex, in fi. de appell. licet Felyn. in d.c. cum contingat. de iſto dicto Card. dicat
3 ſe dubitare. †Nam iudex appellationi ab interlocutoria mera non tenetur deferre, ſecus appellationi a diffinitiua. ut not. in c. de priore. per Doct. de appellatio. Immo appellationi interpoſitæ ad Papā non deferrēs iudex punitur, & mittitur ad curiam puniendus, quia debet deferre ob reuerentiam ſuperioris, ne dū ubi eſt certum appellationem ipſam fore probabilē. ſed etiā ubi dubitatur an probabilis ſit interpoſita. facit. d. ca. de priore. Anto. in c. ut debitus. de appell. per ea. ſacro, ad fi. de ſenten. excom. Lud. Roma. in conſi. 501. incip. ut declarationem. Io. Stafileus in tract. de gratiis & expectatiuis & aliis literis gratiæ & iuſtitiæ. a car. 160.

CONCLVSIO SECVNDA.

1 *Cauſæ cognitio an probetur ex eo quod notarius dixit decretum interpoſitum cum cauſæ cognitione.*
Decretum ſine cauſæ cognitione interpoſitum non tenet.
2 *Decretum ex falſa cauſa interpoſitum eſt nullum.*
3 *Decretum per errorem uel dolum aduerſarii interpoſitum eſt ipſo iure nullum.*
4 *Inſtrumentum de cauſæ cognitione, inueſtigatione, & tractatu, an ſeparatim fieri debeat, & in hoc ſit notarij conſuetudo attendenda.*
5 *Decretum ubi in aliquo actu requiritur, iuſtæ cauſæ debent allegari & requiri.*
6 *Actus ad præſtandam curatoris authoritatem ex breuitate temporis eſt nullus.*
7 *Cauſæ cognitio eſt de iure diuino, nec omitti debet.*

1 DVbitatum fuit, † An ſi notarius in inſtrumento dixit decretum fuiſſe interpoſitum, & cum cauſæ cognitione: probetur propter hoc cauſæ cognitio. Nam dubium ſanè cit, quia decretum interpoſitum ſine cauſæ cognitione eſt nullum. tex. eſt in c. primo extra de reb. eccle. non alien. lib. 6 & uoluit Archid. in cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. Specu. in tit. de procurat. in §. primo uerſic. quid ergo. & in tit. de emp. & uend. §. 4. uerſicul. hic quoque. Bar. & Pau. de Caſtro in l. cum hi. §. uult igitur. ff. de tranſact. Raph. Cuman. in conſ. 180. in 2. colum. Cardin. in conſil. 89. incip. dominus. q. Simon. & in conſi. 95. inci. d. Abbas nomine monaſterii.
2 Imò † decretum interpoſitum cum cauſæ cognitione ſuper aliquo contractu, ſi cauſa eſt falſa, ipſo iure eſt nullum. l. 1. §. hæc uerba. ff. ne uis fiat ei. Bart. in l. & ſi præſes. ubi eſt caſus de hoc. C. de præd. minor. Pau. de Caſt. in d. l. cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. quod procedit etiam ſi falſa cauſa non ſit expreſſa. Bar. in l. Se-
3 iæ egreſſæ. ff. de tut. & curat. dat. ab his. † Et pariter decretum eſt nullum ipſo iure quando eſt interpoſitum per errorem, uel per dolum aduerſarii obtentum. Bar. in l. fi. ff. de iuſt. & iur. allegat tex. in d. l. ſi præſes.
4 Concluſum fuit etiam, quod † notarius dicat in inſtrumento interpoſitum fuiſſe decretum, & cum cauſæ cognitione: non propterea probatur cognitio cauſæ, nec de hoc ſtãdum eſſe aſſertioni notarii. ſed quod debeat fieri aliud inſtrumentum ſeparatim loquens de cauſæ cognitione, & de inueſtigatione, & tractatu, & ita in indiuiduo, quando agitur de alienatione rei eccleſiaſticæ, quod debet fieri ſcriptura ſeparata de tractatu, & de hac cauſæ cognitione, quæ ſcriptura p̃cedere debet de per ſe. uoluit Spec. in tit. de procurat. §. 1. uerſic. ſed quid ſi ſolum. Pau. de Caſtr. in conſil. 91. incip. in Chriſti nomine &c. ſuper eo, quod quæritur uiſo ſtatuto ſupraſcripto. ubi tradit practicam interponendi decreti in alienatione rerum minoris, & eccleſiæ.

cleſiæ. Concludens hæc omnino ſeparatim debet fieri diuerſis temporibus, & diuerſis inſtrumentis. Nec ſtari debet ſecundum eum aſſertioni notarii de cauſæ cognitione, & quod in eodem contractu adhibita fuerit. Nam dicit ipſe quod non debet eſſe in poteſtate iudicis peruertere ordinem. Nec eſt ſecundum eum uerisimile, quod in tam breui tempore fuerit adhibita cauſæ cognitio, cum iudex debeat de cauſis allegatis inquirere diligenter, uel ſaltem committere alicui, & cum iuramento, qui ſe informet de omnibus, & referat, ut eſt tex. in l. magis puto. §. ne paſsim. & §. non tan-
5 tum ff. de reb eor. † & probatur in l. 1. C. de præd. curial. ubi habetur, quod ubi requiritur decretum in aliquo actu debent allegari iuſtæ cauſę, & probari, etiam ita Pau. de Caſt. in d. conſil. 91. & in d. l. cum hi. §. uult igitur. ff. de tranſact. & prædicta ſequendo latè proſequitur D. Ludo. Bologninus in conſil. 33. incip. cor mundum. uigis igitur puncto & inſtrumento permuta-
6 tionis per totum † Et ideo quando iudex dat curatorem minori non debet admittere, quod eo momento temporis quo datus eſt curator eodem tẽpore authorizet in aliquo ipſi minori. Nam ille actus eſſet nullus propter breuitatẽ temporis, ex quo apparet, quod in tali præſtatione authoritatis non præceſsit, neq; interuenit aliqua cauſæ cognitio. ita Pet. de Anch. in conſil. 82. inci. uiſis diligenter actis. Nam ea quæ requirũt cauſæ cognitionem, ſi incontinenti fiant, non ualent
7 ex modicitate temporis eo maxime, † quia cauſæ cognitio eſt de iure diuino, quæ merito obmitti non debet, ſecundum Abb. in c. 1. in 3. colum. de cau. poſ. & propriet. Ita refert & ſequitur Marſil. in ſua practica criminali. in §. nunc uidendum. in 8. col. cum ſeq. uerſi. ſed ultra omnia. nu. 21. 22. & ſeq. ubi in materia decreti multa congerit. & quod dictum eſt de cauſæ cognitione, quod debet fieri inſtrumentum ſeparatim. dicit Pau. de Caſt. in d. conſi. 91. procedere de iure ſcripto, ſed de conſuetudine, an aliud ſeruetur, dicit neſcire,

& ideò non ſe intromittere. Adde ad materiam, & omnino uide Felyn. in c. ecclesia ſanctæ Mariæ. in 7. col. uerſ. undecimo pro hac parte. de conſti. Adde dũ dicitur ꝙ non præſumitur cauſæ cognitio, ꝙ intelligitur quando authoritas curatoris interponitur paulo poſt eius creationis. Soz. iun conſi. 44. nu. 15. uol. 1.

CONCLVSIO TERTIA.

1 *Teſtibus examinatis in genere ſuper bonis hæreditarÿs in prima inſtãtia, an in liquidatione ſententiæ poſſint teſtes examinari in ſpecie de bonis prædictis propter ſubornationis timorem.*

2 *Bar. dictũ in l. cũ furti. ff. de in lit. iuran. quomodo procedat.*

1 FVIT in † remedio l. fin. C. de edic. diui Adri. toll. articulatum in genere de bonis mobilibus hęreditatis, ꝙ tot bona mobilia remãſerunt in hęreditate, quæ aſcendebãt in totum, puta ad mille, non facta aliter ſpecificatione bonorum, & fuerunt teſtes examinati, & publicati, & didicita, & teſtificata lata ſentẽtia in illius liquidatione, quia in principali inſtantia teſtes non bene probabant, fuit in ſpecie de bonis mobilibus, quæ remanſerunt in hæreditate articulatum, & ꝙ aſcendebant ad mille 300. & fuit facta ſpecificatio bonorum. Ex quibus prædictis orta fuit dubitatio, an huiuſmodi capitula deberent admitti, & ſuper eis teſtes recipi & examinari. Pro parte inducentis teſtes dicebatur huiuſmodi capitula fore admittẽda, & teſtes examinãdos, quia in principali inſtantia fuit articulatum in genere de bonis. In cauſa uero liquidationis in ſpecie. Item in prima inſtantia fuit capitulatum de mille, in cauſa autem liquidationis de mille 300. & ſic quòd erant diuerſi articuli. allegabatur Bar. in l. cum furti. ff. de in litem iuran. ubi dicit, quod ſi teſtes fuerunt ſemel examinati ſuper articulo continente, ꝙ res ualet centum, & poſtea poſt publicationem fieret articulus, ꝙ res ualet centum, & quinquaginta,

ꝙ te-

ꝗ teſtis poſsit adhuc examinari, quia dicit ipſæ, ꝗ articuli non ſunt contrarii, imò omnino diuerſi, quia poteſt eſſe unum & aliud per text. in c. de teſti. & ibi glo. & c. cum cauſam quæ inter æconomum, de teſti.

1 In contrarium per alteram partem dicebatur ꝗ articuli & teſtes ſuper eis nullo modo erãt admittẽdi ſuper dictis bonis, iam articulatis licet in genere in principali inſtantia propter timorem ſubornationis teſtiũ & allegabatur deciſ. Neap. in antiquis. 35. incip. ſi actũ fuit petitione hæreditatis, ubi concluſum fuit, quòd ex quo in cauſa petitionis hęreditatis fuit facta ſpecificatio bonorũ hæreditatis, & fuerunt teſtes examinati, ꝗ dicta liquidatio reſeruata debet fieri ex proceſſu iam formato, & non per teſtium examinationem de nouo producendorum ſuper bonis iam ſpecificatis, & declaratis, ut ceſſet timor ſubornationis teſtium & licet in d. deciſio. fuerit facta ſpecificatio bonorum. idem eſt ſi fiat bonorum ſpecificatio in genere, nam ſufficit quòd bona uirtualiter includantur, uide Io. de Ferra. in ſua practi. Papien. in forma opponendi contra teſtes poſt publicat. ſuper glo. ſuntq; publicatis in 3. col. uerſ. circa hoc autem exemplum.

2 Ad † dictũ Bar. in d. l. cum furti dicebatur, ꝗ illud poterat procedere, quando iam eſſet probatũ de centũ ꝗ poſtea poſſet probari de quinquaginta, & ſic ultra centum, quod nõ accidit in caſu propoſito, quia circa ualorem bonorum nihil fuerat probatum, ulterius ex quo huiuſmodi examinatio in dicto caſu tẽdebat ad eundem finem, ꝗ propter timorẽ ſubornationis huiuſmodi capitula non eſſent admittenda. per uo. in dictis iurib. & in c. fraternitatis. de teſtib. alias daretur materia fabricandi, dolum, quia cum uiderẽt in primis articulis non probaſſe, in inſtantia appellationis augerẽt quantitatem, & ualorem, & ſic per indirectum facerẽt quod non licet per directum, nec deeſt timor ſubornationis. Adde pro parte, ꝗ teſtes non debeant recipi Aimo. Crauet. in conſi. 134. nu. 45. in 1. uol.

CONCLVSIO QVARTA.

1 *Canonis ſolutio an ſit indiuidua.*

2 *Reſtitutio competens minori in indiuiduis, extenditur ad conſortes eiuſdem litis maiores.*

3 *Emphyteuta canonem ſoluere per partes non poteſt inuito domino.*

4 *Domini uoluntas ex quibus actibus colligatur, quòd uelit rē deuolutam eſſe.*

5 *Minor petens rem ſibi reſtitui, uidetur petere quòd reſtitutio in integrum prius concedatur.*

6 *Dominus ſi in eius uitā non declarauit rem deuolutam, an talis declaratio fieri poſſit contra hæredem.*

1 DVbitatum fuit,† An ſolutio canonis ſit indiuidua ex eo, quia quilibet tenetur inſolidū ad cenſum. Alex. in conſi. 7. in 2. col. 5. uol. in caſu reſtitutionis integrum petitæ per certos minores aduerſus nō ſolutum canonem, in quo maiores etiam interueniebant, & inſtabant reſtitutionē in integrum petitā pro parte minorum, eis quoq; prodeſ-
2 ſe, cū huiuſmodi beneficium † reſtitutionis quod cōpetit minori in indiuiduis extendatur ad conſortes eiuſdem litis maiores, not. in l. unica. C. ſi in communi eademque cauſa reſtitutio in integrum poſtuletur, & ſic uolebāt ex priuilegio minorum euitare caducitatem, & ꝙ ſolutio canonis ad quam per uiam reſtitutionis in integrum minores admittebantur, eis prodeſſet, Cōcluſum fuit ſolutionem canonis inuito domino eſſe indiuiduam, ſed uolente domino eſſe diuiduam, & ſic obligationem ad canonem eſſe realem, ratio eſt,
3 † quia quòd emphiteuta non poſsit ſoluere canonem per partes, ſed totum, & integrum teneatur ſoluere, eſt introductum fauore eccleſiæ. ideo uolente eccleſia ſolutio canonis efficitur particularis, & diuidua, ita dicit Pau. de Caſt. in l. quidam æſtimauerunt. ff. ſi certum peta.

peta. Domini de Regno in Deciſ. Neapo. in antiquis.
4 deciſ. 43. † In caſu autem propoſito, uoluntas domini colligebatur ex eo, quia conuenit coram iudice emphyteutas pro deuolutione domus ultra quod in actis conſtabat de uoluntate domini expreſſa, qui declarabat rem eſſe deuolutam; & in ſimilibus ſufficit, quod tacita, uel expreſſa ſit uoluntas. Abb. in conſi. 67. incip. in cauſa quæ uertitur. in 2. col. lib. 2. Alex. conſil. 106. uiſo themate. col. 4. in 4. uol. ex quo enim Dominus petiit domum tanquam deuolutam ſatis dicitur declarare uoluntatem, quod intendit emphyteutam priuatum eſſe, quia qui uult conſequens uidetur uelle
5 antecedens ad illud. † Ant. de But. in c. conſtitutus, de relig. dom. ubi concludit, quod ſi minor petat rem ſibi reſtitui, uidetur petere, quod reſtitutio in integrum prius concedatur. Et ita declaratio uoluntatis non præſcribitur, quoniã in libero arbitrio non cadit præſcriptio. Nam iſta declaratiua quãdocunq; poteſt fieri, nec me-
6 dia tempora nocent. Bal. in l. petens. C. de pact. † Sed ſi dominus in eius uita non declarauit rem deuolutã, an talis declaratio poſsit fieri contra hæredem, uide omnino per Caſsiadorum in ſuis deciſi. deciſ. 2. & deciſ. 3. in tit. de locat. mihi a cart. 190. Et an circa declarationem ſufficiat tacita uel expreſſa uoluntas domini. adde & uide omnino in dictis deciſ. Caſsiadori, & Decium in conſi. 146. incip. & pro tenui. in 1. uol. in 3. col. & in conſ. 138. incip. & diligenter.

CONCLVSIO QVINTA.

1 *Iudex datus ad ſe informandum & referendum, quid facere poſsit, & nu. 6.*

2 *Iudex poſtquam pronuntiauit appellationem eſſe desertã, deſinit eſſe iudex.*

3 *Cauſa commiſſa cum clauſula de toto negotio, intelligitur ſcilicet in euentum grauaminis.*

Iuriſdictionis

4 *Iuriſdictionis nullitas an ſtatuto tollatur.*
5 *Appellari quando non poteſt ab interlocutoria, an poſſit per appellationem a diffinitiua tale grauamen reparari, & nu.7.*

PEtebatur executio inſtrumenti ad certum reſiduum preiii rei uenditæ emptor opponendo dicebat non teneri, quia eadem res quam emerat erat propria ipſius & eam ignoranter emerat. Et propterea petebat abſolui a petitis, & petentem cogi ad reſtituendum pretiũ iam habitum ſuper præmiſſis commiſſa fuit cauſa Auditori ad ſe informandum & referendum. Qui iudex commiſſarius pronũciauit idẽptitatem rei eſſe probatam pro parte emptoris, a qua pronuncia extitit appellatum pro parte uenditoris, & cauſa huiuſmodi commiſſa fuit alteri ſimpliciter ſine clauſula de toto negocio, qui ſecundus iudex pronũciauit appellationem fore deſertam & amplectendo merita cauſæ abſoluit reum conuentum a petitis & agentem condemnauit ad reſtituendum pretium iam habitum, ab iſta ſententia fuit appellatum pro parte uenditoris, & appellatio huiuſmodi coram me in Rota Bononiæ introducta, & facto proceſſu ſuper præmiſsis dubitatum fuit. Primo dicebatur ſententiam primi iudicis qui iudicauit idemptitatem rei eſſe probatã eſſe nullam ex defectu iuriſdictionis,
1 † quia cum eſſet iudex ad ſe informandum & referendum, iudicando idemptitatem rei eſſe probatam, uidetur exceſsiſſe fines mandati, & conſequenter nulliter pronunciaſſe, & pariter ſententiam ſecundi iudi-
2 cis, † quia poſtquam pronunciauit appellationem a ſententia primi iudicis eſſe deſertam deſiit eſſe iudex, & non potuit aliter amplecti merita cauſæ l. ſi contra, & l. quoniam. C. de appellat. not. Sali. in l. eos. C. eod. titul. Nam ſtatim quòd pronunciauit appellationem deſertam iuriſdictio rediit ad primũ iudicem etiam quòd cauſa talis appellationis fuiſſet commiſſa

cum

cum clauſula de toto negocio, quia licet ſententia primi iudicis qua pronunciauit idemptitatem rei eſſe probatam multum grauet, tamen ex quo expectabat
3 aliam ſententiam poſt ſe dicitur interlocutoria † quo caſu appellatio a grauamine commiſſa cum clauſula de toto negocio intelligitur in euentum, ſcilicet grauaminis, alias non, ſiquidem propter hoc non ponitur tota cauſa in cognitione illius iudicis niſi in euentum legitimæ appellationis ab interlocutoria. Fely. in c.cauſam, quæ de reſcrip. nu. 36. & in c. olim de except. nu. 10. ubi dicit ꝙ multi imperiti aduocati hoc
4 ignorant, † & ſtatuto prohibenti poſſe dici de nullitate ſententiæ latæ ſuper deſertione, Reſpondebatur nõ habere locũ in nullitate ex defectu iuriſdictionis quoniam ſtatuto non tollitur Aret. in conſi. 75. 2. col. Præterea commiſsio huiuſmodi cauſæ appellationis erat ſimplex & ſolum reſtricta ad cauſam appellationis
5 nõ autem ad totum negocium, † Vlterius dicebatur tale grauamen per appellationem a diffinitiua poſſe reparari per tex. in c. fi. extra de appellat. lib. 6. Secundo principaliter allegabatur ex nouiter deductis reſtitutionem in integrum petitam eſſe concedendam. Iuxta not. per Docto. in l. admonendi. ff. de iur. iuran.
6 In contrarium † ꝙ imò ſententia primi iudicis qui erat iudex ad ſe informandum ualeret, dicebatur ꝙ negari nõ poterat ꝙ huiuſmodi ſententia qua iudex declarauit idemptitatem rei eſſe probatam non fuerit interlocutoria, quoniã licet multum grauaret, & ſaltem indirecte tangat negociũ principale, tamen ex quo expectabat aliã ſententiã poſt ſe, eſt interlocutoria quæ eſt de informatione proceſſus, quia iudex erat ad ſe informandum, & pro tangentibus informationẽ proceſſus iudex potuit interloqui, & ſic ualide proceſsit, & huiuſmodi pronuncia ualuit, & pariter ſecundus iudex dum declarauit appellationem a dicta ſententia ſuper idemptitatem rei eſſe deſertam, talem pronunciã ualuiſse ex quo cauſa talis appellationis per reſcriptum

eidem erat commiſſa. Nec per appellationem a diffinitiua poſſe iſto caſu reparari. Nam licet olim fuerint opiniones uariæ. tamen hodie determinatũ eſt per tex. in d. c. fin. de appel. in vi. quòd ſi iudex non reuocauit interlocutoriam, nec pars ab ea appellauit, deinde tulit ſententiam contra eandem partem diffinitiuam, a qua appellauit iudex ipſius appellationis, ſicut poteſt reuocare diffinitiuam, ita poſsit reformare interlocutoriam, ſi uerò ab interlocutoria fuiſſet debitè prouocatum, & ſuccubuiſſet in ea, non poſſet iudex dictæ cauſæ principalis de iuribus dictæ interlocutoriæ ulterius cognoſcere, ut hodie determinatũ eſt in clemen.
7 fi. de appel. † Hinc dixit Ioan. Petr. de Ferrarijs in ſua practica Papien. in forma ſententiæ interlocutorię ſuper incompetentia iudicis. in fi. colum. quòd ſi ex forma ſtatutorum an poſsit appellari ab interlocutoria, poterit hoc grauamen per appellationem a diffinitiua reparari, ſubdens hoc menti tenẽdum, & quòd procurator debet hoc multum notare, præterea etiã quòd fuiſſet locus reformationi, non potuiſſet reformari, cum ex eiſdem actis interlocutoria debeat iuſtificari, quæ non iuſtificabatur, unde colligebatur ſententiam primi iudicis, qua declarauit idemptitatem rei eſſe probatam, cùm ab ea fuerit prouocatum, & in ea pars ſuccubuerit, tranſiuiſſe in rem iudicatam, & non poſſe ulterius de uiribus dictæ interlocutorię cognoſci. & cum ex nouiter deductis non conſtaret probatum de diuerſitate rei, dicebatur non eſſe locum petitioni reſtitutionis in integrum.

CONCLVSIO SEXTA.

1 *Emphyteuta an cadat a iure ſuo, ſi in parte minima deficiat a ſolutione.*
2 *Prætor de minimis non curat.*

EPISCOPVS

1 EPISCOPVS Bononiæ † conceſſerat in emphyteuſim certa prædia Domino Annibali de Saſuno pro ſe, & deſcendentibus maſculis, & per maſculum, cum annua penſione librarum decem, & unius par caponum, & ſic ſingulo anno. Accidit, quod d. Annibal defecit in ſolutione canonis in paruo, quia ſoluit libras decem, ſed non ſoluit capones, & ſic minus ſoluit in paruo: hæſitatum fuit, an propter hoc res inciderit in commiſſum, & ſic ceciderit a iure ſuo, concluſum fuit iſto caſu emphyteutam excuſandum eſſe, & non cecidiſſe a iure, quia æquitas non dictat, quòd emphyteuta qui ſoluit totum canonem excepto uno paruo, ſcilicet, caponibus, priuetur iure, quia in tam re parua non reputatur honor domini, neque contemptus domini conſideratur. Nã talis defectus uidetur potius ab errore, quàm
2 a malitia proceſsiſſe. accedit regula, † quòd de minimis non curat prætor. iſtam queſtionem ponit Socci. in l. quamuis ff. de condit. & demonſtra. & Iaſo. in l. in executione. in §. item ſi ita. ff. de uerb. obli. & idem Iaſ. in auth. qui rem. C. de ſacroſanct. eccle. & ibi etiã Dec. ubi concludunt ut ſupra. & an de minimis ſit curandũ. late per Decium in c. appellationibus. de appellat. Adde Pau. de Caſtr. in l. in executione. §. pro parte. ff. de uerb. oblig. Saly. in auth. perpetua. C. de ſacroſanct. eccle. Iaſ. in l. ii. C. de iure emphyteuti. Andr. Barba. in conſi. xxxvi. in ii. uol. quos refert Ludo. Gozadin. in conſil. lvii. num. 15. ubi dicunt, quod ſi adeſt iuramentum, quod ſi ſolutio deficiat in uno minimo, cadit a iure. Et uide Guid. Papæ ponentem iſtam quæſtionem q. 75 ulterius.

CONCLVSIO SEPTIMA.

1 *Exceptio oppoſita contra teſtem, quando producitur, an differat proceſſum donec probetur, uel reſeruatio fieri poſſit.*

Obiicieba-

1 OBiicitur† teſti tempore quo producebatur, ꝙ erat inimicus domeſticus, uel cõſanguineus, uel in tali caſu quo repellebatur, ille negabat, quærebatur an receptio huius teſtis deberet differri, donec eſſet probatum de crimine, uel de aliis qualitatibus repellentibus eum conclusum fuit, quod exceptio oppoſita contra teſtem admitteretur, quando opponens offerret ſe incontinenti probaturũ, id quod opponit, uel id quod opponitur, ſit publicum, & notorium, quia publicum & notorium breui tractu poteſt probari, & illius ſola allegatio operatur, ac ſi probatio eſſet oblata incontinenti. Si uero quod opponitur contra teſtes requirit altiorem indaginem, tunc reſeruatio fieret poſt publicationem teſtium, & hoc ſiue reprobatio fieret per inſtrumentum, ſiue per teſtes. ita communiter concludunt Doct. in c. ex parte. de teſti. & in auth. ſi dicatur. C. de teſti. plene per Alberi. de Roſa. in tracta. de teſti. in rub. quando teſtes repelluntur ratione criminis, uel infamiæ, col. mihi quinta, & nu. 49. & idem quod ſupra, procedit in poſitionibus, & articulis, quia in dubio admittuntur, ſaluo iure impertinentium, ſi exceptio eſt dubia, & requirat altiorem indaginem, ſecus ſi ſit clara & præiudicialis ad proceſſum, quia ſuper ea ante omnia eſt pronunciandum. Lanfran. Balbus in ſuis deciſio. 163. incip. quod dicitur.

CONCLVSIO VIII.

1 *Spolium ultimum an & qualiter ſit purgandum.*

FVit intentatum remedium reintegranda aduerſus Hieronymum Mondinum ſuper certis bonis ſtabilibus pro parte Peregrinæ de Buſchettis, Hieronymus allegabat ſe primo ſpoliatũ. Peregrina uero oſtendebat ultimo ſpoliatam, quæſitum fuit, an primus ſpoliatus deberet reſti-

tui,

tui,& ſic Hieronymus,an uero ſecundus,& ſic Peregri
1 na ultima ſpoliata. † Concluſum extitit ultimum ſpolium eſſe attendendum,& purgandum,ex quo conſtabat Peregrinam ultimo ſpoliatam ex interuallo ſuper eadem re,nam conuentus aut excipit ſeu reconuenit actorem de prima ſpoliatione facta ſuper eadem re,aut ſuper diuerſa re. Primo caſu, puta ſi ego ſpoliaui te ueſte,& tu ex interuallo ſpoliaſti me eadem ueſte,poſſum contra te agere, non obſtante quòd prius te ſpoliaueram eadē re, quia licet ego male fecerim, tamen non licebat tibi propria authoritate ſpoliare me,ideo oportet quod iſtud ultimum ſpolium purgetur, alias ultimā uiolentia remaneret impunita quod eſſe non debet,licet ſecus eſſet ſi incontinenti te ſpoliaſſem. Secundo caſu,ſi tu ſpoliaſti me ueſte,&ego ex interuallo ſpoliaui te libro,& ſic ſuper diuerſa re, admittitur exceptio primæ ſpoliationis, quia tali caſu nulla uiolentia remanet impunita,immo quilibet poteſt conſequi rei ſuæ reſtitutionem,& hanc concluſionem poſt multa firmat Abb. in c.ſi. in pen.col.de ordi. cogni. Alex. in conſi.6.in 3.col.num.mihi 22.in 3.uol. ubi etiam in eadem colū.dicit. ſatis dici probatum de ſpoliatione re ipſa,eo ipſo,quod apparet de antiquiori poſſeſsione.& iuniori alterius, Soz.in l.rem quæ nobis,ff.de acqui.poſſeſ.in 5.col.uerſi. quarto dubitatur. Bar.& alii in l.ſi quis a ſe fundum.C. ad leg.Iul.de ui. & in l.qui poſſeſsionem. ff. de ui & ui arma. Caſsia.in in tit. de reſti.ſpol.deci.4.nu.4 a car. 72. Ad declarationem tex.quæ dixit Alex.in d.conſi. 6.in 3.col.num. 22.in 3.uol.uide omnino Matthæ.de Affli.in rub.uiolentias.nu.9.& 12.cum ſeq.in 1.lib.conſti.regni. a car. 76.in lib meo.in 6.& 7.colū. An ultimum ſpolium ſit purgandum, uideas certam declarationem poſitā per Matth.de Afflic.in 1.lib.conſtit.regni.in rub.circa uiolentiarum.in 12.col.nu.39.a car.83.in lib.meo.& uide omnino Decium in 1.uol.in conſi. 200. incip. in caſu propoſito.in 2.col.

Concluſio

CONCLVSIO NONA.

1 *Corruptum & deuaſtatum quando aliquid dicatur.*
2 *Mala fides an inducatur quando per actum extraiudicialē pars informatur.*
3 *Proteſtatio & denunciatio extraiudicialis, an & quando malam fidem inducat.*
4 *Præſumptio ſtatutaria, ſiue legalis, an & quando currat.*
5 *Querela ſimplex etiam coram uicinis, impedit ratificationem.*

SVtor fecerat certam ueſtem ſerici cuidam mulieri, & quando ſutor facta ueſte profectus eſt ad induendum ueſte ipſam mulierem, tunc mulier ilico ꝙ uidit ueſtem indutam coram certis perſonis ibidem exiſtentibus conquæſta fuit cum dicto ſutore, quod ueſtis erat defectuoſa in longitudine, & latitudine, & quod non erat proportionata, & ſutor dedit bona uerba perſuadendo mulieri, quòd ueſtis infra paucos dies portando illam adaptaretur, propter quod mulier tacuit per duos menſes, & poſtea conuenit ſutorē in iudicio, ſutor ſe defendebat duobus mediis. Primo, dicebat ueſtem non eſſe deuaſtatam. ſecundo allegabat ſtatutum quo cauetur, quod ſi quis non querelauerit infra unū menſem de ueſte facta, poſtquam ſutor illā tradiderit domino, quod ulterius non audiatur, & propterea cum mulier non fuerit conqueſta infra menſem ulterius non audiatur, Ex aduerſo mulier dicebat ueſtem deuaſtatam imperitia ſutoris, & propterea eum teneri de damno contingenti, & mouebatur iſtis rationibus. Primo conſtabat & ex inſpectione ipſius ueſtis, & etiam ex relatione peritorum ueſtem eſſe defectuoſam tam in lōgitudine, quam in latitudine, & non eſſe proportionatam, quo caſu non poterat aliter dici, niſi quod ueſtis fuerit corrupta, &
1 deuaſtata, † quoniam licet corpus rei non mutetur

tamen ſi addatur uel diminuatur aliquid ex quo deterius fiat dicitur corruptum & deuaſtatum, nota. in l. ſi ſeruus ſeruum. §. inquit lex, ruperit. ff. ad legem Aquil. Secundo reſpondebatur ad allegatum ſtatutum, in quo pro parte ſutoris fiebat magnum funda-
2 mentum, † quòd quando per actum extraiudicialem pars in facto informatur, & eius conſcientia quia tale quid expreſsit quod induxit, ſeu inducere debuit malam fidem, informando conſcientiam partis in facto, puta per oſtenſionem iurium, uel taliter, quod certitudinaliter deduxit in notitiam negotium, ita quod potuit etiam inquirere de ueritate, tunc inducitur mala fides, Imol. in c. fin. de pręſcript. col. 5. circa fin. uerſic. qualiter autem probari poterit, & ſeq.
3 & col. 9. in fin. & ſeq. ubi dicit, † quod ſi denunciatio fiat etiam poſt contractum, ſi tamen taliter fiat quod deducatur ad notitiam poſſeſſoris rem eſſe alienam ex hoc inducitur mala fides, & ſubdit iſtum eſſe uerum intellectum. l. ſi fundum. C. de rei uendicat. late proſequitur Balbus in repet. l. Celſus. ff. de uſucap. in 3. parte princip. mihi in 13. colum. nu. 13. cum ſeq. ubi tractat qualiter probatur mala fides, quo caſu pręſcriptio interrumpitur propter malam fidem ſuperuenientem. ita colligitur ex dictis Felyn. poſt But. & Panor. in c. illud, col. 4. uerſic. tertia declaratio, de pręſcript. ita declarat & ſequitur Balbus in d. l. Celſus, in d. loco, & in tracta. pręſcriptionum in 3. parte ſextę & ultimę part. principalis, num. mihi 19. uerſic. addo quod proteſtatio ſiue denunciatio extraiudicialis non interrumpit pręſcriptionem cum ſeq. & in uerſicul. circa tertiam ſpeciem pręſcriptionis mixtę. in 4. col. numer. mihi 35. & 36. Et dum dicitur ꝙ proteſtatio ſiue denunciatio extraiudicialis nòn interrumpit præſcriptionem. non habet locum quando in ipſa proteſtatione fuit expreſſum tale quod induxit, uel inducere debuit malàm fidem, & ita intelligitur quod dixit Felynus in d. c. illud, uerſic. ter-

tia declaratio,& in d.c.nihil.ubi facit regulam, quod denunciatio extraiudicialis regulariter non cauſat malam fidem cum ſex fallentiis,ſed non refert doctrinam Imol.in d.c.ſi.de præſcrip.ſupradictam, quæ uidetur perfecta,& uera,ut atteſtatur idem Baldus in dict. l.Celſus, in allegato loco, & explorati iuris eſt,quod hodie de iure Canonum omnia iura Ciuilia diſponétia præſcriptionem ſtatutariam, & legalem, quando utraque inducitur mala fide,quæ diſpoſitio iuris canonici habet locum in foro ciuili.Felyn.poſt alios in c.ſi diligenti,in 4.col.de præſcrip.& in c.fin.eo.tit & ibi late per Pariſium,& per Thomam de Brixia in ſuis cautelis,in cautela 38. currere cum mala fide, ſunt corre-
4 cta.† & præſcriptio ſiue ſit ſtatutaria, ſiue legalis non currit,ut in allegatis locis ſupra, quando utraque inducitur mala fides, ſed in propoſito caſu nō eſt dubiū, quod ſutor per illam ſimplicem, & extraiudicialem querelam mulieris eius conſcientia fuit informata,taliter quod habuit notitiam plenā quod ueſtis erat defectuoſa tam ex uerbis expreſſis mulieris,quam etiam per euidentiam rei, id eſt, per inſpectionem ueſtis de cuius factura ipſe ſutor, cum eſſet in facto proprio, quia ipſe eam fecerat, non poterat prætendere ignorantiam, immo eius conſcientia remanſit optime informata,quod ueſtis peccabat in latitudine,& longitudine,& quod non erat proportionata,propterea nō potuit d. præſcriptio ſtatutaria unius menſis currere.
5 † Et pro prædictis faciunt not.per Baldum in l.ſi quādo.C.ſi maior. fact. alienat. ubi dicitur,quod ſimplex querela etiam coram uicinis impedit ratificationem. Item quod filio præterito ſufficit coram uicinis dicere teſtamentum nullum ad hoc ut ſilentio non confirmetur,quia talis actus pendet ex ſola uoluntate, quo caſu ſola uoluntas extrinſecus declarata ſufficit, & non requirit aditionem prætoris.

CON-

CONCLVSIO DECIMA.

1 *In remedio Canonis reintegranda quid agens probare debeat.*

2 *Negligenti qui non curauit recuperare poſſeſsionem per decem annos, & ultra, an competat remedium c. reintegranda.*

3 *Poſſeſsio per quantum tempus amittatur.*

1 IN †remedio Canonis, reintegranda, non dubitabatur quod inter alia neceſſarium erat, quod agens probaret aliquo tempore poſſediſſe bona de quibus agitur, & reum conuentum poſsidere. & ſatis hoc ſufficeret licet aliter non conſtaret de ſpolio, nec de eius tempore, ex quo probata antiquiori poſſeſsione dicitur probatum ſpolium re ipſa, ut de prædictis per Cano. in c. cum ad ſedem, extra de reſt. ſpol. Doct. & maxime Soz. in l. rem quæ nobis, in 6. q. fi. de acqui. poſſeſ. & 7. q. & ſupra conclu. 8. Sed hæſitatum fuit ſuper eo quod dixit Soz. in l. rem quę nobis, in 5. q. 2. q. prin. uerſi. tertio & ultimo infertur. & in conſi. 166. in cauſa quæ uertitur, in 7. col. uer. poſtremo alia uia, in 2. uol. Caſſa. in tit. de reſt. ſpol. deci 5. car. 71. ubi dici-
2 tur, †quod ſi quis fuit negligens, & ſtetit per decem annos, & ultra, q non curauit recuperare poſſeſsionem, illam recuperare non poteſt, & ei non competit remedium c. reintegranda, & iſta opinio fuit ante Anto. de But. & aliorum in c. cum ad ſedem, de reſt. ſpol. ubi cõcludunt, q remedium illius Cano. competit eiectis, & ſpoliatis ex iniuſta cauſa, unde ſi aliquis negligentia & facto ſuo amittit poſſeſsionem, non eſt, q ulli alii q̃ ſibi imputare poſsit, nec dicitur eiectus, nec ſpoliatus ab aliquo. Idõ remediũ illius Cano. ſibi non cõpetit. & idẽ concludit Rui. conſ. 69. nu. 14. circa med. 1. uol. Circa quod per me dictũ fuit, ſic dicendum eſſe, q aliquãdo quis non priuatur poſſeſsione rei ſuæ facto alicuius,

nec etiam ſententia iudicis. ſed ſola negligentia ſua negligendo illam adire per 10. annos. & tunc ſibi non competit remedium nec c. reintegranda, nec aliud pro recuperatione poſſeſsionis, quam facto ſuo amiſit: exemplum ponit in caſu in quo dicit Sozi. in d. l. rem quæ nobis, conſuluiſſe. Titius poſsidebat fundum Sempronii nomine illius, adeo quòd Sépronius animo ſuo ciuilem retinebat, Naturalem corpore Titii. l. ſi id quod §. 1. ff. de acquir. poſſeſsio. creditor Titii fuit miſſus in poſſeſsionem iſtius fundi Sempronio non citato, tanquam iſte fundus Titii ſit, Certum eſt quòd Sempronius poſſeſsionem ſuam non amiſit per hanc immiſsionem, quia creditor noluit hunc priuare, nec etiam iudex: quia non habuerunt animum priuandi Sempronium, ſed Titium, cuius fundum eſſe credebant: ut dicit Bart. in l. 2. col. fi. uerſic. quæro utrum, quem cæteri ſequuntur. C. ubi in rem act. exerc. non poteſt, Retinuit ergo poſſeſsionem ſuam Sempronius, Pone quòd ſteterit per 10. annos quod non intrauerit poſſeſsionem huius fundi & poſſeſsionem quam animo retinebat amiſerit. negligendo eam adire per 10. annos. iuxta l. ſi de eo. §. 1.
3 ff. de acquir. poſſ. & l. furtum. §. 1. ff. de uſucap. † Nam ex curſu decennii præſumitur obliuio ex qua cauſatur amiſsio poſſeſsionis d. l. ſi id quod primo reſpõſo ubi gloſ. not. & gloſ. in d. l. furtum. §. 1. Nunquid iſto caſu Sempronius poſsit poſſeſsionem ſuam recuperare remedio. c. reintegranda, certè non: ratio eſt. quia amiſit poſſeſsionem facto ſuo & negligentia. unde poſt 10. annos ſibi illud remedium non competit. Nam ante 10. ann. ſi uoluiſſet ingredi fundum ſuum, & qui naturaliter poſsidebat eum non admiſerit, quia non admitttendo priuat illum poſſeſsione ſua. l. Clam poſsidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. poſſ. Datur remedium c. reintegranda, & hoc eſt quod uoluit dicere Caſſad. in allegata Deciſ. quòd quis negligentia. 10. ann. amittit poſſeſsionem & remedium

c. reinte-

c. reintegranda, quod competiiſſet ſi non neglexiſſet, ſed poſſeſsionem ſuam uoluiſſet ingredi & admiſſus non fuiſſet, quia tunc negligentia ſua priuatus non fuiſſet, ſed facto alterius, non competeret ſi neglexit per 10. annos. Hoc caſu propriè loquitur Sozi. Ratio eſt, quia remedium. c. reintegrāda, datur eiectis & ſpoliatis & ſic facto alterius. non autem amittentibus poſſeſsionem facto & negligentia ſua, Ita loquuntur Doct. & propterea bene dicit Soz. in præallegato loco. uer. tertio & ult. infertur, quod ſi negligentia poſſeſsionem amittit non gaudet remedio illius Canonis, & probatur in illo text. in uerbo propter iniuſtas cauſas, a contrario ſenſu, ſed in propoſito actor non amiſit poſſeſsionem negligentia ſua, ſed facto iudicis & ſtatim quòd fuit priuatus ex quo non iuſtè nec ritè. ſtatim cœpit ſibi competere remedium d. c. reintegrāda, unde licet ſteterit per 10 ann. & ultra quod hoc remedio uſus non fuerit, ex quo tamen non ſtetit per 30. annos, adhuc ſibi hoc remediū competit, quia dicere quod ex quo neglexerit ultra 10. annos quod ſibi non competat, eſſet dicere quod illud remediū tolleretur minori ſpatio 30. annorum quod eſt contra communem de qua meminit Nic. Anto. Grauatius in annotationibus in Praxim. Octau. Veſtr. li. 7. cap. 3. nu. 41. & ita fuit declarata hæc materia.

Adde quod iſta deciſio facit contra negligentem, quia qui negligit iura ſua legitimo tempore opponere tacitè repudiare illis uidetur, ut not. ff. de pact. l. ſi unus. §. pactum. in gl. in uer. opponendo, & l. ſi maritus. §. ſi negauerit. ff. de adulter. C. qui accuſ. non poſ. l. ſi ea.

Adde Soz. in conſi. 266. litera d. 2. uolu. ubi cōſuluit ꝙ propter negligentiam non datur remedium. c. reintegranda. & idem Ruin. conſi. 69. nu. 14. 1. uol.

Adde ad iſtam deciſionem excellētiſsimum D. Carol. Ruin. in l. de pupillo. §. meminiſſe in ſi col. ff. de noui oper. nun. ubi dicit infraſcripta uerba uidelicet.

Et ex dictis Bart. uidetur confundi unum quod dicit Soz. in l. rem quæ nobis, de acquiren. poſſeſsio. colum. 7. in prin. uerſi. tertio & ultimo infertur, ubi concludit q̃ ſi quis per negligentiam amiſit poſſeſsionem, ut quia ſtetim per decennium q̃ ad rem non acceſsit, iuxta ea quæ habentur in l. ſi de eo. §. fi. de acquiren. poſſeſsio. & in l. furtum. §. fi. de uſucapio. q̃ tali non competit remedium canonis reintegranda 3. q. 1. quia non datur ei qui ex negligentia & culpa ſua cecidit a poſſeſſione; ut ibi probatur in uerſ. propter iniuſtas cauſas, a contrario ſenſu. Nam ad iſtam rationem colligitur manifeſta reſponſio ex notatis per Barto. hic quia ex quo ſactum aduerſarii ingredientis poſſeſsionem abſentis dedit illi cauſam perdendi poſſeſsionem, & non ueniẽdi ad ipſam rem, & poſſeſsio eſt illi applicata. l. quod ſi nolit. ff. de acquiren. poſſeſsio. illi non poteſt imputari quòd damnum ſenſerit facto ſuo. Et in contrarium facit quod uult Barto in l. fina. in ult. colum. C. unde ui. ubi præſupponit quòd is q̃ a poſsione cecidit ex culpa & negligentia habeat remedium recuperandæ, & eſt ratio, q̃a culpa in non faciendo & in negligendo in rebus propriis nõ imputatur domino. l. etiã. §. licet. ſolu. matrimo. ſecus quando eſset culpa in faciendo, quæ dicitur eſse maior, ut nota. in l. ſi mora, eod. titu. Quinimo etiam in dicto caſu non dicitur amiſsa poſſeſsio ex culpa & negligentia, ſed ex obliuione ſecundum Barto. in terminis. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. poſſeſsio. in 3. q. uerſic. ſecundo probatur. Item culpa non poteſt imputari ex qua aduerſarius ſentit uel ſenſit commodum. l. cum in fundo. §. 1. de iure doti. & not. in l. nupta. §. 1. ff ſoluto matrim o.

CON-

CONCLVSIO XI.

1 *Teſtis qui iurauit in termino probatorio, an poſsit examina ri poſt terminum & nu.2.cum ſeq.per tot.*
2 *Contra terminum legis municipalis uel communis iuris excluſiuum non datur reparatio, nec mora purgatur, niſi impedimentum probetur.*
3 *Terminus legalis ſemper peremptorius cenſetur.*
4 *Mora purgari non poteſt poſt terminum ſtatutum a lege uel a ſtatuto.*
5 *Teſtis quod poſſit examinari poſt dilationem, quomodo intelligatur.*
6 *Poſt terminum legalem non licet producere ad declarandum.*

1 DVbitatum fuit in certa cauſa, † an teſtis qui iurauit in termino probatorio poſsit examinari poſt lapſum termini? in quo articulo fuit ſic cõcluſum, quòd aut ſumus in termino ſtatuto a lege communi uel municipali, aut ſumus in termino arbitrario dato a iudice & ſic ab homine. primo caſu Bald. in rubrica in fin. C. ſi ex falſ. inſtrum. dicit quòd in termino iuris ille qui habet terminum ad probandum debet producere teſtes ita quod iurent, deponant & probent, nec ſufficit quòd iurent, ſi non deponant, quia hoc non ſuppletur per iudicem, & ſolum non oſtendit quiditatem teſtimonii, ut nota. Ioan. Andr. in c. pia. de except. lib. 6. in nouella. Idem uidetur ſentire Bald. in l. diffamari, in fin. primæ colum. C. de ingen. ubi dicit † quòd contra ter-
2 minum legis municipalis uel communis iuris excluſiuum non datur reparatio nec mora poteſt purgari ni-
3 ſi probetur impedimentum. Facit, quia † terminus legalis ſemper cenſetur peremptorius. l. facta. §. ſi quis bonorum. ff. ad S. C. Trebel. ſecundum in l. in pecuniariis. ff. de feriis. Et ut inquit Innoc. in c. cum

4 in tua, qui mat. accuſ. poſſunt † poſt terminum ſtatutum a lege, uel á ſtatutó nõ poteſt purgari móra, quia ſtatuitur in modum præſcriptionis. Idem tenet Bald.
5 in c. in nomine Domini, de teſtib. ubi dicit † quòd illud quod dicitur teſtes poſſe examinari poſt dilationem, intelligitur in dilatione arbitraria data a iudice ſecus in dilatione determinata a iure, quia tunc intelligitur de integra & perfecta probatione, & idem tenet Aret. in c. licet cauſam, extra de proba. & idem ibi Felyn. nu. 54. Idem tenet. D. Celſus in repertorio ad Felinum, in uerbo, teſtis, uerſi. teſtes ſi ſunt producti in termino, & iurati, an poſsint examinari poſt lapſum termini, ubi dicit, quòd communis opinio eſt, quòd in dilatione ad probandum ſtatuta ab homine poſsint teſtes examinari poſt lapſum termini dummodo in termino iurauerint. Fallit quando terminus eſt ſtatutus a lege, uel a ſtatuto ad probandũ, quia intelligitur de probatione integra, & perfecta, idem Alexan. in l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infect. ubi multa
6 allegat quem uideas † Adde Matth. de Afflict. in rubrica de except. in 1. not. in 5. q. in 2. lib. conſtitutionum regni, ubi fortius dicit, quòd poſt terminum legalem non licet producere ad declarandum probationes. ubi etiam ibidem in 5. col. declarat an debeat intelligi de termino legali abſque aliquo miſterio iudicis, uel ſecus in termino qui conceditur cum miſterio iudicis, eſt ſub rub. de exceptionibus dilatoriis. Adde Blancum in tracta. de compromiſsis. q. 9. uerſi. 31. nu. 79. 2. col. uerſi. quarto probatur, quia omnes dilationes, ubi dicit, quòd dilationes quæ ſtatuuntur in iudiciis, ſtatuuntur miſterio iudicis, & tamen dicuntur legales. ff. & C. de dilat. per totum, ſed fortius eſt in dilatione quæ ſtatuitur a lege, ut puta in illa quæ datur iudicatis quæ licet miniſterio hominis ſtatuatur, tamen debet uocari legalis.

7 Secundo † uero caſu in locis allegatis magis communi. er ſcribentes concludunt, quòd teſtis qui iurauit

uit in termino poſt lapſum termini poſsit examinari, quia tunc iudex poteſt & ſupplet factum ſuum, unde depoſitio trahitur retro. Idem tenet D. Ioan. Petr. de Ferrariis in ſua practica Papienſi, in forma opp. contra teſtes poſt publicat. uerſi. ſuntque publicatis iam teſtibus, in quinta col. ubi refert dictum Iacobi Butrigarii, dicentis, quòd poſsit examinari, quia examinatio teſtium pertinet ad iudicem, & non ad partem. Et idem firmat ibi Io. Bap. Zilettus in addi. ſuis. Aret. in d.c. licet cauſam, tenet, ꝙ imo utroque caſu poſt lapſum termini non poſsit examinari, & idē Lanfran. in c. quoniam contra, in uerbo, teſtium depoſitiones, nu. 14. extra de prob. Adde Do. de Rot. deciſ. 465. in nouis fol. 121. & Octau. Veſtr. in praxi lib. 5. cap. 11. nu. 21. ubi Nic. Ant. Grau. in annot. nu. 59.

CONCLVSIO XII.

1 *Hæres an poſſit agere interdicto recuperandæ, ſicut poterat defunctus, & quomodo.*

2 *Hæres & defunctus una & eadem perſona cenſentur.*

3 *Poſſeſſio defuncti an, & quomodo tranſeat in hæredem.*

4 *Poſſeſſio an per conſtitutum transferatur in hæredes, & quomodo.*

5 *Poſſeſſio an & quomodo per conſtitutum transferatur.*

6 *Conductor quādo dicatur nomine hæredis locatoris poſſidere.*

7 *Colonus an & quando dicatur poſſidere nomine hæredis, & poſſeſſionem continuare.*

8 *Scientia & uoluntas eius cui quæritur poſſeſſio requiritur.*

9 *Scientia an probari debeat.*

COmes Melchior de Mangiolis emit pro ſe, & ſuis hæredibus à Scipio. de Polliottis certum prædiū, qui Scipio tunc poſsidens cōſtituit ſe illud poſsidere nomine d. Comitis, & eius hæredū. Et eodē inſtanti dictus Scipio dictū prædiū conduxit

duxit a dicto Comite Melchiore ſtipulanti pro ſe, & eius hæredibus pro certo annuo affictu: durante dicta locatione moritur Comes Melchior, relictis filiis eius hęredibus: poſtea moritur Scipio translata poſſeſsione dicti prędii in ſingularem ſucceſſorem, Quibus ſtantibus hęredes Comitis Melchioris egerunt contra dictum ſingularem ſucceſſorem ad dictum prędium remedio canonis reintegranda; reus conuentus ſe oppoſuit, & duxit agentibus remedium intentatum non competere, cuius rei cauſa ortę ſunt infraſcriptæ dubitationes. Primo an actoribus ex perſona Comitis Melchioris defuncti cuius ſunt hęredes, competierit remedium reintegrandæ intentatum. Secundo ſi non ex primo capite datur illud remedium, an ſaltem competierit ex perſona hæredum, ſtante quod conduxit Scipio prędium, & illud conſtituit ſe poſsidere nomine Comitis Melchioris, & eius hęredum. Circa primum fuit dictum, † quod interdictum

1 recuperandę poſſeſsionis datur ét hęredibus,& ſucceſſoribus uniuerſalibus deſtituti. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. hoc interdictum, & §. hęredi, & §. ult. & l. 2. & 3. in 1. reſpon. ſicut etiam datur contra uniuerſalem hęredem illius qui deſtituit & ſpoliauit, ſcilicet quatenus ad eum peruenit, ut in d. l. 1. cum concordantiis ibi in

2 gloſ. in uerbo peruenit. Et eſt ratio, † quia hęres & defunctus una & eadem perſona cenſentur: ut in auct. de iureiur. a moriente pręſtito. §. 1. & ideo utitur iure defuncti. l. cum quidam. §. fiſcus. ff. de uſur. facit l. is cui ff.

3 de regul. iur. † & ſic licet poſſeſsio defuncti non tranſeat in hęredem ſine noua apprehenſione facta per hęredem. l. cum hęredes. ff. de acquir. poſſeſsio. ſi tamen defunctus poſſedit, & poſtea fuit ſpoliatus illa poſſeſsione, ſicut poſſet agere interdicto recuperandæ poſſeſsionis ipſe defunctus, ita poteſt agere poſſeſſorio recuperandę ipſe hęres, licet ipſe hęres nunquam poſsideret per prędicta: & hoc etiam tenet Socci. in l. rem quę nobis, in 6. col. uerſi. ultimo poteſt, de acqui. poſſeſ.

poſſeſ. Et præmiſſa ſanè ſunt intelligenda, prout dixi quando defunctus fuit ſpoliatus, & non poſsidebat tẽpore mortis, alias ſi defunctus poſsidebat tẽpore mortis, tunc non competeret hæredi interdictum recuperandæ poſſeſsionis; ſed deberet agere interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis, firmat pater ueritatis Alexan. in d.l. cum hæredes. & in conſil. 40. 3. uolumin. Matthæus de Afflictis in lib. 2. conſtitutio. regni. in rubrica circa uiolentiarum, in 2. colum. numer. 3. & propterea cum in propoſito caſu Comes Melchior defunctus non fuerit ſpoliatus ſua poſſeſsione, & non ceciderit ab ea ex iniuſtis cauſis, ſed extincta fuerit eius poſſeſsio, ſolum per mortem: quia mortuus eſt, durante locatione, concluſum fuit ex perſona defuncti, iſto caſu non competere tale remedium recuperandæ poſſeſsionis heredibus.

4 Circa ſecundum dicebatur † duo eſſe conſideranda, Primo, ꝗ ex conſtituto facto per Scipionem uenditorẽ noĩe comitis Melchioris, & eius hæredũ, nulla erat translata poſſeſsio in heredes, cum ipſi non ratificauerint, imo non apparebat de eorum ſcientia talis conſtituti, & ignorantia præſumatur cum in alterius locum

5 ſucceſſerint. l. qui in alterius, de reg. iur. † & ut per conſtitutum transferatur poſſeſsio, requiritur uoluntas, & animus illius, cuius nomine conſtituo me poſsidere, glo. & Pau. de Caſt. in l. quod meo. ff. de acquir. poſſ.

6 & dicit Ale. ibi in d. l. in 2. col. † quòd illud quod dicitur, ꝗ ille dicitur poſsidere, cuius nomine poſsidetur intelligitur quando præſens erat ille, & conſentiens tẽpore quo quis incepit eius nomine poſsidere, ſed ſi non erat præſens, & conſentiens, ſed nomine abſentis quis conſtituit ſe poſsidere; nomine abſentis non dicitur poſsidere is cuius nomine poſsidetur antequam ratum habeat, & ideo ſubdit ſecundum Anton. de Butr. quòd ſi interim antequam ratum habeat ille cuius nomine poſsidetur expelleretur de poſſeſsione ille qui eius nomine poſſedit, non competeret remedium

recuperandæ

recuperandæ poſſeſsionis illi cuius nomine poſsidetur etiam ſi poſtea ratificet, quia ratificatio non ſuper uenit debito tempore, & ideo dictis hæredibus uigore dicti conſtituti non dabatur remedium recuperandæ ſecundo quòd ipſe Scipio conduxerit prædium nomine hæredum Comitis Melchioris propter quod poſt mortem Comitis Melchioris uideatur ingreſſus poſ-
7 ſeſsionem nomine hæredum, † Nam ſiquis conduxit rem hæreditariam a uero hærede nondum poſsidente uidetur eius nomine poſſeſsionem ingreſſus. Paul. de Caſtro in l. qui bona fide. ff. de acquir. poſſe. imò licet poſſeſsio defuncti non tranſeat in hæredem niſi apprehendatur. l. cum hæredes. ff. de acqui. poſ. eſt uerũ ubi defunctus poſsidebat per ſe animo & corpore, ſed ſi defunctus poſsidebat animo ſuo & corpore alieno, puta per colonum, ut in iſto caſu, in quo poſsidebat per Scipionem conductorem, & ſic colonum, acquiritur poſſeſsio hæredi ſi colonus continuat in poſſeſsione nomine hæredis ut eſt tex. & ibi Alex. in l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. ff. de acquir. poſſ. Domini de regno Deciſ. 167. & 325. Nihilominus in iſto caſu dicebatur nullam eſſe acquiſitam poſſeſsionem dictis hæredibus per d. Scipionem conductorem ſiue colonum, quia prædicta procedunt quando colonus continuat poſsidere nomine hæredis ſcientis, ſecus igno-
8 rantis, † quia ſcientia & uoluntas eius cui quæritur poſſeſsio requiritur ſecundum Gloſ. communiter approbata in d. l. quod meo, ſed in hærede præſumebatur ignorantia, ex diſpoſitione legis, & quòd de ſcientia non erat ſtandum iuramento tum quia aderat præſumptio iuris in contrarium, quia ignorantia in hære
9 de præſumitur. tum etiam † quia quando qualitas ſcientiæ eſt illa quæ operatur non ſufficit allegare ſcientiam in genere, ſed illa qualitas debet probari. ut per Glo. in c. concertationi, in uerſi. ſciuerit, de app. in 6. Decius in conſi. 62. in fi. in 1. uol. & in iſta concluſione reſidiſſent Domini, Niſi quòd ultimo fuit oſtenſum

ſum ex nonnullis ſufficienter ſatis concludentibus q̃ dictus Scipio conductor poſt mortem Com. Melchioris locatoris ſoluit affictus prędii dictis hæredibus propter quod tali caſu fuit concluſum dictis hæredibus acquiſitam poſſeſsionem, ut concludunt Domini de regno in d. Deciſ. 167. & 325. & remedium recuperandæ ex iſto capite bene intentatum.

CONCLVSIO XIII.

1 *Conceſſio in emphiteuſim an ſit alienatio.*
2 *Solemnitas eadem an requiratur in alienatione rerum hoſpitalis, quæ in rebus eccleſiæ.*
3 *Priuilegia cōceſſa eccleſiis & rebus earum, an ad hoſpitalia. & eorum bona trahantur.*
4 *Hoſpitale an in dubio præſumatur erectum auctoritate epiſcopi, & ex quibus ſignis præſumatur.*
5 *Reſponſio authoris ad conſi. Pet. Philip. Cornei 206. incip. licet in hac. in 1. uol.*
6 *Qualitas illa quòd hoſpitale fuerit erectum auctoritate, uel quòd ſit eccleſia, probari debet quòd fuerit tempore contractus.*
7 *Conſuetudine introduci non poteſt quòd ſolemnitas requiſita in alienatione rei eccleſiaſticæ non interueniat.*
8 *Res an & quando dicatur ſolita concedi in emphiteuſim.*
9 *Extrauagans Pauli ſecundi an dicatur eſſe in uſu.*
10 *Lex non recepta non ligat & quando non recepta dicatur.*
11 *Remiſſio an fiat in contractu emphiteutico; & quando ſit locus remiſſioni.*

QVærebatur in cauſa illorũ de Saniis cõtra homines ſocietatis Hoſpitalis ſiue oratorii Sãctę Mariæ ſeruorũ ſiue Sãcti Blaxii de Bononia. Primo. An locatio in emphiteuſim perpetuã facta per dictos homines dicti loci dictis de Saniis tenuerit. Secundo poſito, quòd locatio ualuerit,

an in

an in renouatione contractus fienda debeat fieri remiſsio penſionis pro rata propter demolitionem certæ partis domus locatæ factam per ipſos homines. Circa primum, difficultas eſt, an locus prædictus dicatur hoſpitale eccleſiaſticum erectum auctoritate epiſcopi, An uero priuatum & mere laicale ſine auctoritate epiſcopi. Quia ſi eccleſiaſticum auctoritate epiſ-
1 copi infertur quòd dicta locatio non ualuit, † cum ſine dubio talis conceſsio in emphyteuſim ſit alienatio. §. alienationis, in auct. de non alienan. uel permut. cap. nulli de rebus eccle. non alienan. & in tali alienatione non fuerint ſeruata ea de quibus per Pau. ſecundo in extrauaganti de rebus eccleſia. non alienand. Incip. ambitioſæ, uel ſaltem non ſeruata ſolennitate de qua in cap. ſine exceptione, 12. quæſtio. ſecunda uel de qua in auct. hoc ius porrectum. C. de ſacroſan. eccle. & in cap. hoc ius porrectum. 10. quæſtio. ſecũda.
2 † Et communis eſt concluſio quòd eadem ſolennitas requiritur in alienatione rerum hoſpitalium fundatorum auctoritate epiſcopi ut ſupra, quæ requiritur in
3 alienatione rerum eccleſiaſticarũ † & omnia priuilegia a iure conceſſa eccleſiis & rebus earum trahuntur ad hoſpitalia & bona eorum. Alexand. conſi. centeſimo uigeſimo, ſuper eo quod quæritur, colum. 1. & 2. uerſicu. poſſet etiam reſponderi. 1. uol. repetito in conſilio. 90. 4. uolu. & conſilio. 9. uiſis dicto themate, colum. 1. circa princip. & colum. 4. & conſilio. 209. ſtatutis accurate perſpectis, in princip. & colum. ſecunda circa fin. ſecundo uol. per nota. in cap. ad hoc. & in capitulo de Xenodochiis. de religio. dom. cum pluribus concordantiis. Panormita. & Canoniſtæ in capitulo nulli. de reb. eccle. non alien. & quod hoſpitalia parificentur eccleſiis, & gaudeant priuilegiis earum accumulat plures auctoritates Corſetus in Repertorio ad Abb. in uerbo eccleſia, late proſequitur Fely. in capitulo de quarta, de præſcriptio. Franciſcus Curtius Iunior conſilio uigeſimo ſæpenumero animo reuolui,

uolui,uol.1.Plene proſequitur Ludo. Bolognius in conſi.33.incip. Cor meum, & in conſi.37. Franciſcus Balbus in tracta.præſcrip. in prima parte quintę partis principalis in tertia & quarta colum.& ibi in apoſtillis & adde Dec.conſi.448.nume. quarto & conſilio quinquageſimo quarto,in princip.in quibus locis firmant prædictam concluſionem dummodo hoſpitale ſit fundatum auctoritate epiſcopi uel habentis aucto
4 ritatem ſiue poteſtatem. † Vnde diſcutiendum eſt ex quo non conſtat an huiuſmodi hoſpitale ſit erectum auctoritate epiſcopi uel non, quid pręſumendum ſit? Felyn.in d.capitu. de quarta, de præſcriptio. pulchre declarat quando hoſpitale præſumatur fundatum auctoritate epiſcopi,& ibi tradit ſigna cognoſcendi hoſpitale publicum uel priuatum, traditur etiam per Doct.in locis ſupra allegatis & per Cardina.Zaba.in conſi.undecimo in fin. incip. pro enucleatione. Federic.de Senis in conſi. centeſimo ſexto, quem referunt & ſequuntur.Bap.Abb.in repet.capi.de Xenodochiis, de relig.dom.alias in tract. hoſpitalium numero.54. Dicit in dubio niſi conſtet de contrario hoſpitale præſumi conſtructum auctoritate epiſcopi, quod maxime procedit ſi ipſum hoſpitale habet faciem & formam eccleſiæ ſiue annexam eccleſiam uel locum reductum in formam & faciem eccleſiæ. Puta quia in eo adeſt campanile, adſunt altaria cum lapide ſacrato,ibi celebrantur diuina officia quotidie indifferenter,quibuſcunque de populo foribus ſemper patentibus, ſepeliuntur corpora. & ideo cum dictum hoſpitale haberet eccleſiam annexam & locum reductum in formam & faciem eccleſiæ cũ ſignis prædictis. & aliis ex quibus per inſpectionem loci comprehendebatur hoſpitale habere locum annexum in faciem, & formam eccleſiæ,& conſequenter eccleſiam annexam. iudicatum fuit hoſpitale conſtructũ auctoritate Epiſcopi,& ſic eccleſiaſticum, & publicum,& conſequenter dictam alienationem nullam, ſiue locationem, et

in

in eius celebratione non interuenerint ſolennia. Prout ita conſiderat Alexan. in terminis locationis, in conſilio 17. uiſo inſtrumento, in ſecunda columna, in 4. uolu.

5 Nec† obſtat conſi. Cornei in conſi. 206. incip. licet in hac, in 1. uol. quia ibi non apparebat hoſpitale conſtructum auctoritate Epiſcopi, & propterea in re obſcura tuendus eſt poſſeſſor, ſed in propoſito apparebat hoſpitale ex ſignis erectum eſſe auctoritate Epiſcopi, quæ ſigna concludunt non apparente de contrario: Vlterius ibi obſtabat præſcriptio, immo cõſtabat ex proceſſu, ꝙ tempore celebrati contractus dictæ locationis dictum hoſpitale habebat annexam eccleſiã, & locum reductum in formam, & faciem eccleſiæ, pro

6 ut de præſenti. † propter quod tollebatur dubium, de quo per Corneum in conſi. 57. incip. in cauſa, in 2. col. in litera. F. in 3. uol. ubi dicit quòd quando petitur reſtitutio in integrum, quia dicatur eccleſia, uel hoſpitale, uel alius ſimilis locus læſus, debet probari quòd qualitas illa interuenerit tempore læſionis, & ſic contractus hoc eſt, quod fuerit eccleſia, uel hoſpitale fundatum authoritate Epiſcopi. prout erat in iſto caſu tempore locationis, de quo tempore erat talis locus reductus in formam, prout nunc, taliter quòd non apparente de contrario, iudicatur eccleſiaſticum, & auctoritate Epiſcopi erectum.

Nec obſtat, quòd hoſpitale fuerit ſolitum concedere in emphyteuſim ſine ſolennitate, propterea cum huiuſmodi res fuerint ſolitæ concedi, potuerunt concedi ſine ſolennitate, ut per Alexan. conſi. 9. incip. uiſo themate, & in ſeq. conſi. 3. uol. Corne. conſilio 74. incip.

7 præmitto, in prin. in 4. uolumine. † quia conſuetudine non poteſt introduci quòd ſolennitas iuris requiſita in alienatione rei eccleſiaſticę non interueniat, ut per Ioan. And. quem ſequitur Abb. in d. c. nulli. & ibi Doc. communiter. Plene per Domi. Laurentium de Rodulphis. in ſua diſputatione quæ incip. Quæſtio Trimembris

membris

mēbris diſputata talis eſt. in 6.col. uerſi. in contrariū.
8 Circa ſecundum igitur paſſum, † uel præterea hoc non fuit probatum. adde de re ſolita concedi, Matthę de Afflictis in conſtitu. regni in lib. 1. conſtitut. in conſtit. baiulos omnes, in antepenult. col. num. 85. ubi ex dicto Abb. dicit, q; ſi in ſecunda conceſsione ceſſat cauſa quæ fuit in prima, Puta prima fuit ſterilitas, poſtea quando reuerſa eſt ad eccleſiam facta eſt pretioſa, non poteſt concedi ſecundo ſine ſolennitate, de ueritate tamen iſtius dicti, uide omnino eundem Matth. de Afflict. in lib. conſtit. regni, in 3. lib. in conſtit. incip. conſtitutionem diuæ memoriæ, nu. 67. Et licet uerum ſit, quod res ſolita concedi in emphyteuſim, poſsit cō cedi ſine ſolennitate, ut in dictis locis, procedit quando eademmet res de qua agitur eſt ſolita concedi, ſecus ſi conſtaret alias res eſſe ſolitas concedi, & non illam de qua ageretur, quia tunc de uno ad aliud tanquam diuerſum non fieret illatio.
9 Nec obſtat, † quòd extrauagans Pauli ſecundi dicatur non fuiſſe moribus utentium recepta, & ſic non cēſeatur eſſe in uſu, quia dicendum eſt contrarium. Primo eſt præcepti cum prohibendo diſponat, & ideo cēſeatur neceſſaria. c. quiſquis. uerſic. quod præcipitur. 14. q. 1. & imponat pœnam, ex quo ſequitur, quòd in dubio præſumitur fuiſſe moribus recepta, nam quamuis lex quæ non fuit moribus recepta non liget. Aret. conſi. 11. Roma. conſi. 113. Alex. conſil. 142. uol. 1. late Iaſ. in l. rem non nouam. C. de iudiciis. Et propterea ſecundum magis communem opinionem, poſsit ſciente, & tollerante ſuperiore per binum actum contrarium, aut eo ignorante infra decennium abrogari, ut per Glo. & Docto. in c. 1. de treug. & pac. tamen illud procedit quando manifeſte conſtat, quod a principio non fuerit moribus utentium comprobata, nec deinceps homines ea uſi fuerint, nam tunc non ligat, & lapſo decennio abrogatur, ſed quando ſumus in dubio, & diſputatur, an a principio fuerit recepta, & an dein-

ceps fuerit uſu comprobata, tunc præſertim ſit præceptum, & compeſcat rebelles, ex quo ſuperioris iuſſa ſeruare tenemur, & qui illam non ſeruat peccat, præſumitur quod fuerit moribus recepta, & deinceps obſeruata, quo fit, ut cum in caſu de quo ſupra non conſtaret de contrario dictæ extrauagantis non uſu, ſed immo potius appareret contrarium, cum impreſſa ſit, & cum aliis allegata, & in corpore iuris inſerta, quotidieque pro eius obſeruantia pronunciet Romana curia, ſequitur, quòd non poteſt dici, quod moribus utentium non fuerit recepta, nec quod in præteritum non fuerit obſeruata, & in dubio præſumitur pro uiridi ipſius legis obſeruantia, & qui dicit contrarium debet ipſum allegatum legis non uſum probare alias debet ſuccumbere. ita ſentit Bartol. conſilio ſuo 44. incip. Iudex communis Tuderti. Secundo, quod dicta extrauagans fuerit uſu recepta uideatur Iacobinus de Sancto Georgio in auten. qui rem, numero cẽteſimo trigeſimo ſeptimo. C. de ſacroſanct. eccle. ubi in effectu uidetur hoc præſupponere. & idem declarat Ioannes de Arnonio in ſingulari ſuo 66. & 72. & cautela ſua 43. ubi ponit cautelam per quam prælatus non obſtante dicta Pauli conſtitutione poſsit ultra hoc idem latius Bertrandus conſilio ſuo 151. uolumine primo.

21 Circa ſecundum † dicebatur pro parte illorum de ſauiis locum eſſe remiſsioni pro rata penſionis, quia quando ab initio quo conceditur emphyteuſis aliqua quantitas numerata ſoluitur, & poſtea conſtituitur aliqua modica penſio annuatim ſoluenda, potius in recognitionem directi dominii, quam habito reſpectu ad fructus, & emolumentum quod percipitur ex re emphyteutica, non ſit remiſsio per tex. in l. prima. C. de iur. emphy. ubi ad hoc ut damnum contingens ſpectet ad dominum neceſſarium eſt quod ex toto res emphyteutica pereat, & nihil prorſus remaneat, alias damnum ad emphyteutam pertinet, & ſic in cõtractu

emphyteu-

emphyteutico non ſolet fieri remiſsio. Ad idem text. in § quia uero, in auct de non alien. aut permut.& in c.potuit.de loca. Prædicta tamen non procedunt quãdo ab initio nulla quantitas præſtatur, & conſtituitur annua penſio,& non modica, ut in propoſito caſu in quo annua penſio,& quidem magna lib.50.conſtituta fuit. Nam tũc ſicut in ſimplici locatione,ita in emphy teuſi debet fieri remiſsio.ita uoluit Bar.ĩ l.1.C.de iur. emphy.cum quo communiter ibi Doct. & ibi Iaſ. in ult.not.in uerſi.aduertendum eſt etiam diligenter. Cõtrarium in caſu de quo agebatur,fuit concluſum,quoniam ex deductis in proceſſu conſtabat dictos de Sauiis ob dictam demolitionem non minus emolumentum percipere ex dicta re emphyteutica quam prius, nam ex ſola apotheca percipiebant li.50.annuatim,& domum ulterius inhabitabant,& ſic nullum damnum fuerunt paſsi, & propterea ceſſat remiſsio.

CONCLVSIO XIIII.

1 *Habilitatus a iuramento ad effectum agendi, & excipiẽdi, an intelligatur etiam abſolutus ad effectum reſcindendi contractum.*

2 *Abſolutio ſemiplena ex poſt facto repletur.*

3 *Intellectus c.ueniens. el ij. de teſtib.*

4 *Actus limitatus parit effectum limitatum.*

5 *Abſolutiõ non debet operari ultra intentionem abſoluẽtis.*

1 QVidam † fuit abſolutus ſiue habilitatus a iuramento appoſito in contractu ad effectum agendi, & excipiendi, & ſic quantum ad hoc, ut poſsit docere de uſura, uel alia qualitate per quam mereatur abſolui a iuramento, non autem fuit abſolutus ad effectum reſcindendi contractum iuratum, per quod iuramentum appoſitum in contractu fuit ius quæſitum parti, utputa per auct. ſacramenta puberum. Fuit dubitatum

utrum ſi probat de illa qualitate indigeat ſecunda abſolutione, an uero ſufficiat prima abſolutio, ad hoc ut poſsit uenire poſtea contra contractum; in quo dubio pro parte negatiua quòd non opus eſſet alia abſolutione, ſed prima ſufficeret allegabatur Paul. de Caſtro in conſil. 219. incip. in Chriſti &c. circa primum quæſitum, in ult. col. in aliis codicibus eſt conſil. 216.
2 ſed in lib. meo. eſt conſi. 259. in 2. parte † dicens ſingulariter quod per dictam relaxationem iuramenti ad effectum agendi licet a principio talis abſolutio non ſit plena, tamen ex poſt facto exprobationibus factis uocata parte repletur. Nec eſt neceſſe iterum abſolutionem petere, & ſufficere debet prima, ut licet conceſſa fuerit ad finem agendi proficiat ad finem obtinendi, nec ſit neceſſe de nouo ſuperfluo petere, mouetur, quia ſi per relaxationem iuramenti fuit ſibi data licentia ut agat uidetur etiam data ut peragat parte tamen uocata in peragendo. l. qui procuratorem dat. ff. de procur. In ſimili dicitur in bonorum poſſeſsione ſecundū tabulas petita per hæredem ſcriptū ſub conditione, quia licet nunc non tribuat ius ſed nudam tantum facti adminiſtrationem. l. ſiquis inſtituatur. ff. de hære. inſtit. exiſtente tamen, uel deficiente conditione tribuitur plenius ius, nec eſt neceſſe iterum bonorum poſſeſsionem petere. l. 3. §. ſed & ſi ſub conditio. & ibi nota. ff. de bono. poſseſsio. ſecundum tab.
3 † Nec obſtat c. ueniens, el 2. de teſtibus quia loquitur in probatione ad effectum agendi ſummariè facta. bene requiritur plenior ad finem obtinendi, unde pariter fiere hic & eodem modo fieret ſecunda uice ſicut fuit facta prima, cum conſiſtat in facto ſolius abſoluentis, & ſic ſecunda fieret ſuperfluo, & hanc partem tenuerunt domini de regno deciſ. 321. incip. dominus Cicchus in vi. colum. nu. 5. Nec obſtat. in antiquis deciſ. & idem Matth. de Afflictis in conſtit. regni. li. 2. in rub. obſcuritatem, in fi. col. à carte in lib. meo. 69. & 61.

Partem

Patrem uero affirmatiuam quod neceſſe ſit iterum abſolutionem petere,& quod non ſufficiat prima abſolutio. tenere tutius eſſe dixit Felynus in c. 1. de iure iuran.in pen.colum.& in c.debitores, in 3.& 4. q. eod.
4 tit. qui tenet contra Pau. de Caſtro,† quia actus limitatus parit effectum limitatum.l.in agris. ff.de acquir.
5 rerum dom. † Et actus abſolutionis nõ debet operari ultra intentionem abſoluentis.l.non omnis. ff.ſi cert. pet. Nam relaxato uno iuramẽtum petitur abſolutio alterius iuramenti, & perſona prius eſt habilitanda quàm actio cumulanda. Ideo cum iſto caſu iſte remaneat abſolutus ſolum ab iſto capite, ſcilicet in quo iuramentum obſtabat ne ageret uidetur adhuc ligatus ex alio capite,ſcilicet obſeruantiæ contractus, & pro hac parte tanquam tutiori fuit concluſum.

Adde & omnino uide Aymonem in conſi.7.nu.7.

CONCLVSIO XV.

1 *Appellari an poſſit a ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitrium boni uiri confirmatoria laudi.*

1 DVbitatum fuit † An a ſententia lata per iudicem in cauſa reductionis ad arbitrium boni uiri confirmatoria laudi poſſit appellari, uariæ fuerunt in hoc articulo hincinde opiniones. Partem affirmatiuam quod poſſit appellari tenuerunt Iac. But. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff.pro ſoc.Inn. in c. innotuit, de arbit. Bald. in l. 1. C. ne lic.ter. prouoc.& in l. 1. in 3. colum. C. de his quæ pœnæ nomine, & in cap. fin. in fin. quo temp. mil. in uſ.feud.& in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac.& in l.fin. 10.colum.C.de contro.emp. & in c.præſentata,de teſtibus,Ant.de But. in cap. Quintauallis, in 23.differentia de iureiur.Idem Io.de Imo. ibi.uerſ. an autem a ſententia, dicens ꝙ ita ẽt Pet.de Anchar. in diſputatione ſua incip. cum c. laicus Idem Pau. de

Caſt.in l.1.ff.de leg.2.& idem ibi Alex.de Imo.& in cõ ſil.107.in 3.uol.& Io.de Imo.in c.1.de conſtit. & in l. publicorum.ff.de pub.iudic. Lud.de Roma. in l. arbitro.ff.qui ſatiſ.cog.& in cõſ.261.Idem Raph. Cum. in d.l.1.de leg.2.Idem firmat. D. Vitalis in clauſulis ſuis car.169.Idē tenet Bapt.de S.Blaxio in trac. de arbitr. in q.99. Idem uidetur tenere Pau.de Caſt.in conſ.22. incipi.circa primum.

Partē uero negatiuā quòd non poſsit appellari tenuit Io.And.in add.Spe.in tit.de app.§.in quibus uerſ. quid ſi cõueniat.ubi refert.D.Ruſticanū diſputaſſe hāc quæſtionem. & concluſit q. non licet appellare. Idem tenuit Sali.in l. maioribus. C. de app.& in l.cū antea. C.de arbit.& in d.§.arbitrorum,ubi dicit de facto ſe ita conſuluiſſe, idem Bar.in d. l.1.de leg.2.dicens hāc partem firmaſſe Inno.in c. præſenti, de reſcrip. Idem Ange.in d.l.arbitro. idem Abb. in c. Quintauallis, de iureiur. Car, Florent.in c.expoſita,de arbitris & idem Io.Pet. de Ferrariis in ſua practica Papienſi in forma libelli quo agitur ad pœnam ex compromiſſo, ſuper uerbo nec reductio,in fi.ubi dicit q̄ iſta opinio ſibi magis placet. Adde Franc. Aret. in l. properandum.§. ſin autem.C.de iudi.& Guid.Pap.in deciſ.436.nu.83.fol. 184.

Adde q̄ iſtā partem cõſuluendo firmat Maria. Soz. iun.conſi.15.duplex.nu.5. cum ſeq. uol.1.Lanfranc.de Oriano in trac. de arbit. in 3. parte. q. 22. dicit poſt lõgam diſcuſsionem quòd non peccaret in Spirituſanctum ille qui tenet unā uel alteram opinionē,tandem, fuit concluſum partem affirmatiuam q̄ poſsit appellari eſſe magis communem & ueriorem opinionē, & magis tutam, cum faueat appellationi, quæ in dubio & regulariter in qualibet cauſa conceditur niſi expreſſe inueniatur prohibita glo. no. in l. qui reſtituere. ff. de rei uend. ubi Ange. & iſtam partem eſſe magis ueram & communem atteſtatur Matth. de Afflic.in conſtitutionibus regni in rub. appellationum tempora,in 1 r.

col.

col.in glo.ſi.2.lib.a car. 62. ubi dicit uidiſſe in pleno conſilio regio per ualentiſsimos Doctores fuiſſe determinatum quod non obſtante appellatione a ſententia boni uiri præſtita ſatiſdatione in caſu retractationis quod fiat executio ſententiæ boni uiri & procedatur in cauſa appellationis & hoc quando apparet quod ſententia boni uiri parum lædit.& ideo uidiſſe quòd magna curia quando appellatur ab eius ſentẽtia lata, ut a bono uiro, non admittit niſi ſi & inquantum licet poſsit admittere, ſi & inquantum.

Adde Lanfrancum de Oriano in c. quoniam contra, de probat. in uerbo interlocutoriæ & appellationes, uerſic.15. fallit.collum.35.a car. in lib.meo.90. ſequitur opin. Bald. quòd poſsit appellari ſi in appellatione exprimatur qualitas & quãtitas læſionis alias non ualeat appellatio, ſubdens quòd ille qui uult appellare ut inſerat in appellatione qualitatem & quantitatem læſionis alias ſuccumbet,dicens quod ita ſenſit de practica ſeruari & merito, quia per opin. Bald. opin. reducuntur ad concordiam uideas quia plene examinat ibi articulum.

Adde pro reſolutione eorum quæ dicta ſunt in iſta 15. quæſtione modernos in tract. de compromiſsis in 10.quæſtione.nu.19.uſque ad finem, ubi latiſsime examinant iſtum articulũ,& ponũt diſtinctionem, uideas omnino ſi caſu occurret.

CONCLVSIO XVI.

1 *Locatori ſufficit ad probandum poſſeſſionem non eſſe laboratam iuxta conuenta, producere inſtrumentum locationis & tempus laboraturæ, eſſe lapſum.*

2 *Iudex non debet ferre ſententiam contra contumacem, niſi ſibi conſtet de meritis cauſæ ſaltem unius partis.*

3 *Verba arbitrio boni uiri, qualiter intelliguntur.*

 4 *Fideiuſſor*

4 Fideiuſſor promittens certum quid ſub certa pœna, non tenetur ad aliud intereſſe.

5 Fideiuſſionis effectus non extenditur ultra uerba ipſius, & ſonum eorum.

6 Obligatio an per appoſitionem pœnæ nouetur.

7 Pœna in dubio uidetur adiecta loco intereſſe.

IN dicatum fuit ad inſtantiam Ser Darii de Bononia contra eius Colonos, primo, quia fuerunt cōtumaces, ſecundo, quia intentio ſer Darii fuit ſatis ſufficiente probata per inſtrumentum loca-
1 tionis ultra teſtes examinatos. † Nam de iure communi locatori ſufficit ad probandum poſſeſsionem non eſſe laboratam iuxta conuenta producere inſtrumentum locationis, & tempus laboraturæ eſſe lapſum. Alexan. in conſi. 78. incip. uiſis nonnullis dubitationibus, in 4. uol. faciunt nota. per Bartolum in l. in illa. ff. de uerb. obli. ubi concludit, quòd licet alias teneatur probare negatiuam, quæ eſt cauſa ſuæ intentionis agendo, uel excipiendo, tamen non procedit quando aliquis negat aliquem feciſſe id ad quod ipſe tenebatur, quoniam probato quòd ſibi debeatur, ha-
2 bet intentionem fundatam. † Et propterea in iſto caſu non obſtabat, quod not. Abb. in c. dudum, de elect. in 2. col. ubi dicit, quòd iudex non debet ferre ſententiam contra contumacem, niſi ſibi conſtet de meritis cauſæ ſaltem unius partis; ſi alia pars eſt contumax, ſiquidem in dicto caſu probatum fuit de meritis cauſæ unius partis, ſcilicet ſer Darii actoris ultra contu-
3 maciam. † Reſpectu uero fideiuſſoris promittentis, quòd conductores laborabunt poſſeſsionem arbitrio boni uiri fuit dubitatum. Et primo dicebatur fideiuſſorem teneri, quia illa uerba arbitrio boni uiri, intelliguntur ſecundum diſpoſitionem ſtatutorum Alexan. in terminis, in d. conſi. 78. in fi. 4. uol. Ex quibus infertur fideiuſſorem teneri ad regalia, & alia ad quæ

tene-

tenebatur principalis, attento maxime, quia etiã to tum iudicium cum ipſo fideiuſſore proceſsit, ut conſtabat ex actis.

In contrarium dicebatur fideiuſſorem non teneri.
4 Primò, quoniam non ſimpliciter promiſit, † ſed promiſit certum quid ſub certa pœna, quo caſu non uidetur teneri ad aliquam, & ad aliquid intereſſe. l. centum capuæ. ff. de eo quo cert. loco. l. quæro, cum Glo. ff. locat. ſiquidem fideiuſſor obligando ſe ſub certa pœna uidetur recedere a pœna, & prouiſione ſtatuti. Bar. in l. & habet. §. cum quis. ff. de præcario. Bal. in l. fi. C. de pact. conuent. Doct. poſt Glo. in l. 2. C. de
5 iure emphyteu. † Et ratio eſt, quia effectus fideiuſsionis non extenditur ultra uerba ipſius & ſonum eorum. l. ſi fideiuſſor. C. de fideiuſſoribus, & propterea non uidebatur iſte fideiuſſor teneri ad pœnam ſtatutorum, neque ad alia, & dato quòd fideiuſſor promiſerit quòd laboratores non diſcedent a comitatu hoc nihil releuat, quia non conſtabat in proceſſu, quòd ipſi deſeruerint fundum uel non, & ideo ſuper hoc non inſtatur.

Non obſtat ſtatutum, quo cauetur, quòd ſtetur iuramento locatoris, quia probatio ſtatuti eſt priuilegiata, & ſic non habet locum contra eum qui obligatur ex facto alieno. Doct. in l. ſi quando. C. unde ui. in ferentes, ad ſtatutum, quòd uilla pro damno dato teneatur. Item cum uerba fideiuſsionis non egrediantur ſonum eorum, & promiſsio fideiuſſoris ſolum fit circa laboraturam, propterea non tenetur fideiuſſor ad regalia quæ in effectu differunt. Vnde diſcuſsis præmiſsis fuit terminatum fideiuſſorem teneri ad intereſſe paſſum per ſer Darium iuxta liquidationem fiendam, cum illud pro illius parte fuerit petitum, cum ex promiſsione, quòd laborabunt arbitrio boni uiri poſt moram ſucceſſerit obligatio ad intereſſe l. ſtipulationes non diuiduntur, uerſi. Celſus. de uerb. obliga.
6 ga. † Ex promiſsione uero pœnæ facta per fideiuſſorem

ſorē oriat alia actio ad pœnam,& per unam nō noua tur altera.declarant plene Docto. in l. ita ſtipulatus, in uerſi.ſi ita ſtipulatur,de uerb.oblig. Et in huiuſmodi remediis, ſeu actionibus in propoſito eſt electio actoris.Bar.in l.cum proponas, & in l.ubi pactum, in 3. col. C.de tranſact. Ergo fuit in electione Ser Darii
7 agere ad intereſſe,uel ad pœnam, † quia in dubio pœna uidetur adiecta loco intereſſe Io.And. in regul.bona fides,in Mercurial. ad fi.Ale.in conſi.66.2.uol.

CONCLVSIO XVII.

1 *Appellari an poſſit à ſententia lata in poſſeſſorio.per totū.*
2 *Cauſa poſſeſſorij an ſit magni,uel modici præiudicij.*
3 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio an ſit diffinitiua, uel interlocutoria.*
4 *Cauſa poſſeſſorij eſt ſummariè agitanda.*
5 *Intellectus ad l.1.C.ſi de momen.poſſeſ.*
6 *Conſtitutio Marchiæ Anchonitanæ prohibens appellari poſſe à poſſeſſorio quomodo procedat.*

1 QVæſitum fuit, † an a ſentētia lata in poſſeſſorio poſsit appellari,conclusum fuit clarum eſſe,quòd de iure canonico poteſt appellari.clem.1.& ibi Car.in 1. opp. de ſeq. poſſe. & propriet.& gl.in c.cum ad ſedem, de reſtit. ſpoliat. Bald.in conſ.126.3.uol.& conſil.138.& in 4.uol.conſil. 94. Fed. de Senis in conſil. 77. & Doct. in d. clem. 1.Spec.& Ioannes And. in add. in titu. de appella. §.2. uerſic. 6. & iſta opinio communiter tenetur, ut dicit Abb. in d. c.ad ſedē, & ibi per alios Doct. Domini de regno 269. incip. iudices. Idem tenet Archi. 2. q. 6. c.ſunt quorum, ratio maximè,quia de iure canonico a quocunque grauamine illato,ſiue in iudicio,ſiue extra iudicium poteſt appellari, ut in c. ſuper eo,de appella.De iure uero ciuili communis eſt concluſio, ꝙ à ſententia lata in poſſeſſorio, non poteſt appellari.l.1.

& ibi

& ibi Cy. Bar. Bal. Ang. & alii Doct. C. ſi de moment. poſſeſ. fuerit appella. Spec. de app. §. in quibus uerſic. 6. non appellatur. & de libel. concep. §. nunc uidendum, verſi. 26. Bar. in l. 2. de app. recip. in 2. col. uerſic. quæro, uſque ad uerſicul. redeo ad materiam, Deciſ. in conſ. 28. per tot. Bar. in l. 1. ff. & C. de interd. Sali. Ang. de Aret. inſt. de act. §. item Seruiana, in v. col. Cor. in conſi. 190. in 1. uol. in litera c. & f. Sed iſta cõis concluſio, φ de iure ciuili a ſnia lata in poſſeſſorio nõ poſſit appellari, redditur dubitabilis, nã fundatur principaliter duabus rõnibus. Prima ratio, quia iudiciũ poſſeſſoriũ eſt modici præiudicii: Secunda ratio, quia ſnia in poſſeſſorio eſt interlocutoria à qua de iure ciuili non appellatur. l. ante ſententiã. C. quorum app. nõ recip.

2 † Sed prima ratio φ poſſeſsio ſit leuis præiudicii tollitur, quia poſſeſsio multa cõmoda parat, ex quibus colligitur eſſe magni præiudicii, quæ refert Io. Rip. in c. ſæpè. in 2. col. nu. 3. extra de reſt. ſpol. ubi dicit, φ iſta ratio per tex. in d. c. ſæpè, nõ uidetur uera, & per cõmoda poſſeſsionis relata ibi per eũ ultra prædicta, & φ poſſeſſoriũ ſit magni, & nõ leuis ꝑiudicij, tenuit Fran. de Cur. in repet. l. admonendi. col. 71. a car. 17. in lib. meo. nu. 270. & 271. uerſ. quærit circa iſtam ultimã q. Bar. quæ cauſæ dicantur magnæ, ubi damnat rõnem dicentiũ, φ a ſententia poſſeſſorii non põt appellari ex eo, quia cauſa meri poſſeſſorii eſt modici præiudicii, dicens, φ talis opi. φ ſit modici præiudicii ſemper fuit uiſa ſibi erronea, & malè intellecta. quinimò φ poſſeſsio eſt maximi preiudicii, & ultra ꝑdicta, ipſa experiẽtia hoc docet, & tenet Ale. in cõſ. 139. nu. 16. uol.

3 vi. † Scd'a rõ non eſt bona, qm ſnia lata ſuper poſſeſſorio ẽ diffinitiua cũ in ea offeratur libellus, & lis cõteſtetur, ut in l. 1. & 2. ff. uti poſ. & 1 §. hodie. inſti. de interd.

4 † Verũ tñ eſt φ cã poſſeſſorii debet agitari ſummariè tex. in l. momẽtaneæ. C. unde ui. gl. eſt in l. 1. ff. quorũ lega. rõ prima fuit, qa grauamẽ reparaẽ in petitorio, ut i. l. q petitorio. ff. de rei uend. ita dicit Lãfrã. de Oria. in

c. quoniam

c. quoniam contra de probat in uerbo interlocutoriæ & appellationes nu. 102. & 103. a car. in lib. meo. 91. & ideo Ioannes Ripa in d. c. ſępe, dicit poſito. n. quòd eſſet interlocutoria quod non concedit, tamen propter difficultatem probandi dominium eſt apta parere pręiudicium irreparabile per diffinitiuam in petitorio. Et ideo deberet etiam poſſe appellari de iure ciuili, ut dicitur in d. l. ante ſententiam, & propterea Ioannes Ripa in d. c. ſæpe, dicit iſtam opin. forte contra communem eſſe ueriorem. quam ueriorem dixit Panor. in c. cum ad ſedem, in ultima car. & ita conſuluit in conſil. 55. in cauſa quę uertitur ad præſens, 2. lib. & idem Ange. in conſi. 107. col. fi. incip. dicta conſtitutio ita etiam tenuit Bar. in l. 2. ff. de app. recip.

5 † Ad tex. in d. l. 1. C. ſi de moment. poſſ. fuerit. app. reſpondetur quod ſententia habet effectum, quia non differtur executio tamen recipitur app. & iſtam opinionem ſequitur Alberic. de Roſat. in d. l. unica. ubi dicit, immo recte intuenti illa lex non inhibet appellationem ſed uidetur concedere. & eandem opi. ſequuti ſunt Domini de regno in d. deciſ. 269. incip. iudices inferiores. idem Matth de Afflict. in tit. de prob. in appellationibus in rubrica iuriſperitorum in 4. col. uerſi. 91. limita. in 2. lib. conſtit. regni a carte in lib. meo 69. & Nic. Anto. Grauatius in annot. ad Praxim Octaui. Veſtr. lib. 7. cap. 3. nu. 38. ubi hanc eſſe magis communem opinionem teſtatur. Et ita fuit obſeruatum & iſta eſt tutior pars, quia per eam non tollitur appellatio & ſic defenſio, & interim non retardatur executio, & maxime quia iſto caſu non inuenitur lex quę expreſſe prohibeat appellationem.

Retenta tamen communi concluſione quod a ſententia lata in mero poſſeſſorio de iure ciuili non poſſit appellari, patitur multas limitationes de quibus p Firmanum in ſuo repertorio uer. app. a ſententia poſſeſſorii, uer. primo, & de quibus per Sozi. in ſuo tracta. fall. reg. 18. in uerſi. appel. & per Dec. in d. conſilio. 28.

& per Lanfranc. in allegato loco & ibi in apoſtillis & de quibus per Iaſ. in l. 1. C. de bon. poſſe. ſecundũ tab. Et ex prædictis etiam colligitur una limitatio, quòd de iure ciuili quo ad effectum ſuſpenſiuum non admittitur appellatio, ſecus quo ad effectum deuolutiuum. Et prædicta niſi per ſtatutum eſſent diſpoſita ſimpliciter quòd in cauſa poſſeſſorii non poſsit appellari quia tunc cum ſtatutum contineat iuris iam conceſsi extenſionem intelligeretur præciſe prohibere appellationem etiã in caſibus de iure permiſsis ne alias reddatur ſuperfluum ita nota. Bald. in l. 2. C. de app. ſequitur Aret. in conſi. 105. in preſenti dubitatione. in fi. Quod facit ad conſtitutionem Marchiæ Anchonitanæ, per quam prohibetur appellari in cauſa poſſeſſorii, ita Anto. de Fano. in tract. de pign. in 8. parte principali in prima parte, in prima col. a car. 62. in li. meo. nu. 3.

CONCLVSIO XVIII.

1 *Tutor, procurator, prælatus commendatarius, ſi contra eos excipitur non eſſe tales, quando hoc probare debeant.*

2 *Libellus qualiter formandus ſit per excipientem contra aliquem non eſſe prælatum.*

3 *Qualitas aliqua quoties eſt fundamentum excipientis reſpectu habilitatis uel inhabilitatis perſonæ negatæ, debet de illa qualitate conſtare.*

1 QVæſitũ fuit. † An ſi aliquis nomine alieno & nõ ſuo nomine agat, puta tutor pro pupillo procurator pro domino, prælatus pro eccleſia cõmẽdatarius & ſimiles, & negatur ꝙ ipſe nõ eſt tutor, uel ꝙ non eſt procurator, uel ꝙ non eſt prælatus illius eccleſię cuius nomine agit, utrũ ante litem conteſtatam debeat hoc probari, dicebatur quòd iſti agentes ut tales debent probare ante litẽ conteſtatam

tam

tã ſi negetur quòd ſint tales ut ſe aſſerunt,ut in l. 2. C. ſi tut. uel curat.interu.l.2. & l. licet. C.de procur.facit id quod dicit in Spec.in tit.de actore.§.1.ſed pone qui dam dicens,& in uerſi.itẽ etiã obſtante prælato,ubi refert. 6.opi.utrũ prælatus poſsit agere ſine conſenſu capituli, & in 3.oppoſitione refert ꝙ prelatus æquiperatur adminiſtratori & tutori, & ſic uidetur agere alieno nomine,& per conſequens debet probari ante litẽ conteſtatã ꝙ eſt prælatus eccleſiæ, ſi opponitur ꝙ non eſt prælatus, nec in poſſeſsione prælaturę, & hoc expreſſe firmat Spec. in d. uerſ. ſed pone quidã dicens,& Bal. in l. non utiliter.C. de eo qui pro tut.neg. geſſit.
2 † adde Celſum in repertorio ad Felinũ in uerbo, exceptio tu non es prælatus,ubi dicit ꝙ cautus ſit qui format libellũ ſiue exceptionẽ, ut dicat non es prælatus neque in poſſeſsione prælaturæ,quia ſi diceret ſolũ tu non es prælatus talis exceptio nõ impedit litis ingreſſum.Facit quia quotieſcunq; aliqua qualitas eſt fundamentũ excipientis reſpectu habilitatis uel inhabilitatis perſonæ negatæ debet de illa inhabilitate prius cõſtare ut not.in l.ſi quæramus,quę eſt quinta in ordine. ff.de teſta.no. glo.in l. 2.C.de edi.diui Ad.toll.Bal.in l. id quod pauperibus.3. col. uerſ. uenio ad quartũ.C. de epi & cleri.ſicut eſt ſi negetur qualitas,fundãs iuriſdictionẽ ſecundũ unam opi. debet ante omnia de illa qualitate cõſtare ſi negetur,de quo in l.ex quacunque. ff.de in ius uoc.ut eant.& per Inno.in c.ſuper his,de reſcrip.& Bal.in l.ſi quis ex aliena. ff. de iudi. & ibi concor.ideo Io. And.in c.1.de conceſ. præben.li. 6. in nouella dixit, ꝙ quãdo poſſeſsio prelati agẽtis nomine eccleſiæ eſt recens debet probare de titulo ad effectũ ut poſsit agere ante litẽ conteſtatã, ſecus ſi eſt in poſſeſsione antiqua eccleſiæ,niſi eſſet quęſtio de tit.ipſius prælati, quia tũc ſatis eſt probare de titulo ad dictũ effectũ ut poſsit agere, idẽ tenet Abb.Scu.in c nihil,ult. col.de elec. Et ita pronunciari in ſacro conſ. in contradictorio iudicio atteſtatur uidiſſe Matt.de Affli.in lib.
2.conſti.

2.conſti.regni.a car.in lib.meo.38.in rub.exceptiones, ſub tit.de non retardata litis conteſtatæ exceptionis obiect.in 2.col.uerſi.ſed quæro utrum ſi aliquis nomine alieno & non ſuo nu.3.& 4. Adde pro ueritate huius quæſtionis.D.Io. de Amicis de Venafro in conſil. 24.incip.exceptionis peremptoriç.

CONCLVSIO XIX.

1 *Eccleſia an pro ſe retinere poſsit emphyteuſim ad ſe reuerſam propter lineam finitam.*

2 *In conflictu opinionũ illa magis amplectenda eſt, quæ fauet eccleſiæ.*

1 DVbitatum fuit,† An ſi res emphyteutica deuoluatur ad eccleſiam propter lineam finitã,poſſit eccleſia illã pro ſe retinere & non admittere agnatos petentes renouationẽ,in quo dubio concluſum fuit cõem eſſe opinionẽ ꝙ qñ eccleſia nõ uult alteri concedere ſed pro ſe retinere ꝙ poſsit,ſi aũt ualet alteri locare quod tunc agnati admittantur ad renouationẽ.Iſtã partẽ tenuit Imo.in c.pen.de loc. Abb.in c.bonæ,de poſtula.plat.Aret.in l.ſi mihi & Titio.ff.de uer.obli.Calcaneus conſi.8 col.17.nu.45.Io. de Ripa in l.1.ff.de priuil.cred.Staphileus in tract. de lit.grat.prouiſ.fol.79.Lud.Gozadi conſi.176.& 39.4. col.nu.21.Cur.Senior in conſi. 48. ſuper controuerſia in 3.col.Imo.in d.c.bonæ,reprobata opi.Decij.in cõſ. 131.1.uol.in 4.col.& in conſi.328.in caſu propoſito in 2.uol & Io.Ripa & Goza.in d. locis reſpõdẽt ad rationẽ Decii allegatã in cõtrariũ ad quos remitto breuitatis gratia &iſta pars eo magis placuit†quia in cõflictu
2 opi.illa magis eſt amplectẽda q̃ fauet eccleſiæ.c.fin.de re iud.l.ſi pars iudicatis.ff.de re iud.& ẽt quia ſicuti eccleſia nõ poſſet agnatos nõ cõprehẽſos in inueſtitura cogere ad accipiẽdũ inueſtiturã,pariter & ipſa nõ debet cogi ad renouãdũ qñ uult ꝓ ſe retinere ut æqualitas

tas ſeruetur. Adde, quod iſtam opinionem, ꝙ eccleſia poſsit pro ſe retinere, tenet Millus in ſuo repertorio, ſuper uerbo emphyteuſi. nu. 13. uſque ad nu. 14. Adde pro ueritate Carol. Rui. conſi. 151. nu. 20. cum ſeq. in 1. uol. & conſ. 155. in fi. eod. uol. ubi uidetur tenere cõtrarium. ſed idem Rui. in conſi. 152. nu. 1. 2. & 3. cum ſeq. in 5. uol. tenet contrarium.

CONCLVSIO XX.

1 *Poſſeſſor bonæ fidei an condemnari debeat in fructibus perceptis poſt litem motam.*

2 *Bonæ fidei poſſeſſor an poſt litem conteſtatam conſtituatur in mala fide.*

1 QVærebatur,† an bonæ fidei poſſeſſor deberet condemnari in fructibus perceptis poſt litẽ motam. Concluſum fuit, quòd ſic, per tex. in l. ſed & ſi lege. §. ſi ante litem conteſtatam. ff. de pet hære. ubi dicitur, ꝙ poſt litem conteſtatã incipiunt fieri malæ fidei poſſeſſores, & ꝙ poſt motam cõtrouerſiã omnes poſſeſſores fiunt pares, & ibi Ang. &
2 Pau. de Caſt. dicunt, † ꝙ bonæ fidei poſſeſſor etiam cũ titulo poſt litem conteſtatam conſtituitur in mala fide, an uero per ſolam motionem controuerſiæ conſtituatur in mala fide maius eſt dubium, & prædicta, quod poſt litem conteſtatum conſtituatur in mala fide poſſeſſor bonę fidei cum titulo procedunt tam in uniuerſali, quam in ſingulari.

CONCLVSIO XXI.

1 *Procurator ad lites & cauſas an poſsit petere compromiſſum uigore ſtatuti. & numero 2. cum ſequen. uſque ad nume. 9.*

2 *Procuratoris in generali mãdato uenit omne illud ad quod dominus poſſet compelli.*

3 *Aduerſarij conditio per interuentum procuratoris deterior fieri non debet.*
4 *Compromiſſum eſt de proceſſu.*
5 *Curator datus hæreditati iacenti, poteſt facere compromiſſum neceſſarium ex forma ſtatuti. & nu. 12.*
6 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*
7 *Mandatum eſt diligenter obſeruandum.*
8 *Mandati qualitas attenditur.*
9 *Compromiſſum an fieri poſſit ſuper re alienari prohibita.*
10 *Minor de re ſua immobili etiam cum tutore diſponere non poteſt ſine cauſæ cognitione, & decreti interpoſitione.*
11 *Minor compellitur à ſtatuto ad compromittendum.*
13 *Differētia an fiat cōpromiſſum uolūtariè, an uerò neceſſariò.*
14 *Ex ſententia compromiſſi agitur de euictione, quando arbitri ſunt electi ex neceſſitate ſtatuti.*
15 *Prælatus ſolus an ſuper re īmobili poſſit facere cōpromiſsū.*
16 *Diſpoſitio. l. 1. C. de arbit. quod non appelletur, procedit in uoluntario, ſecus in neceſſario electo ex ui ſtatuti.*
17 *Actus qui fiunt ex neceſſitate ſtatuti, non regulantur ſecundum ea quæ fiunt uoluntarie per partes.*
18 *Præmium debitum capienti bannitum, non datur officiali capienti ex neceſſitate ſtatuti.*
19 *Actus ex neceſſitate factus non cōprehenditur ſub lege prohibente eum fieri.*
20 *Statutum prohibens alienationem, locum nō habet ubi quis ex neceſſitate laudi cogitur.*
21 *Bannitus an gaudeat beneficio ſtatuti de compromiſſis.*
22 *Bānitus qui perdit beneficiū ſtatuti ciuitatis, non perdit illud quod concernit publicum intereſſe, & publicam utilitatem.*
23 *Bannitus bannitum capiens an gaudeat beneficio ſtatuti dātis præmium capienti.*

QVidam de Paſiis de Bononia mouit qōnem contra alterū eius cōſobrinum, ſuper certa domo Dictus cōſobrinus, reus cōuētus per procuratorem cōparuit, & excepit cām eſſe

pinquos ut dicit ipſe met Decius poſt alios in l. qui ſe patris. C. und. libe. Item aliter dicunt quod Decius non fuit motus ex illa ratione tantum ad conſulendũ ſed ex aliis, ut ibi per eum. cum etiam idem Decius in cõſ. 300. uiſa petitione. col. 3. expreſſe hoc dicat quod ſtatutum non habet locũ, quando compromittitur ex neceſsitate ſtatuti prædicti. Concluſum fuit tandẽ ex præmiſsis cõpromiſſum fieri debere & poſſe de re quã tuncunque alienari prohibita ex ui prædicti ſtatuti.

21 Circa tertium dicebatur † bannitum non poſſe uti beneficio dicti ſtatuti ex eo quia erat bãnitus pro graui delicto, propter quod, amiſſerat patriam & bona, quo caſu habetur pro mortuo ciuiliter, immo in materia compromiſsi Alex. Rom. Iaſ. Soz. in l. ſiquis arbitratu. ff. de uerb. oblig. concludunt quod ſi duo feceriũt compromiſſum & alter ex compromittentibus eſt bannitus ita quod ſint eius bona confiſcata & publicata, quod compromiſſum annullatur, & dicunt hanc eſſe communem opinionẽ, in arbitratore loquentes, quod ſi procedit in arbitratore, tanto magis dicendum eſt in arbitro cuius cõpromiſſum facilius annullatur, ut per Dec. in d. l. ſi quis arbitratu. Contrarium fuit concluſum quod immo ex uirtute dicti ſtatuti bãnitus potuerit & poſsit excipere ut dictum eſt, & pe tere com-

22 promiſſum † quia licet bãnitus perdat beneficiũ ſtatuti ciuitatis, tamen non habet locũ quando eſſet aliquod beneficiũ quod etiã concerneret publicũ intereſſe & publicã utilitatem, nã tunc bãnitus illud nõ amitteret ut tenent Bar. Bal. Alex. in l. cum mulier. ff. ſolu. matri. per tex. in l. ſiquis in graui. §. hi quoque. ff. ad Sylle. adde Iaſ. in conſil. 167. incip. motiuis ſubtiliter

23 nu. 3. in 2. uol. † Et iſtud comprobat Bal. in l. 1. ad fin. C. de precib. Imperat. of. & in l. libertas. ff. de ſtat. hom. ubi ſtante ſtatuto quod dat præmium capienti bannitum, contingit quod bannitus capit alium bannitum nunquid debebit habere præmium iſte capiens bannitum, & concludit quod ſic per d. §. hi quoque, quia nõ

tra ipſum procuratorem pronunciari compromittendum eſſe. aut quærimus an facta hac declaratione ꝙ compromittatur poſsit procurator uenire ad electionem arbitrorum,&tunc dicendum eſt ꝙ non,quia iſta requirunt ſpecialem mandatum. & ita procedat opinio Decij,qui arbitri qui eliguntur per partes tanquã amici & perſonę in quibus habetur affectio, ex quo procurator non poteſt uenire ad talem electionem cum ignoret affectiones principalis, nec habeat poteſtatem eligendi magis unum quam alium. Concluſum tandem fuit in caſu propoſito quia mandatum erat plenum etiam ꝙ ipſe procurator non conueniretur ad hoc. ſed ipſe excipiendo peteret compromiſſum ꝓnunciandum eſſe cauſam compromittendam. Adde eoſdem modernos in d. tract. de compromiſsis q. 3. nume. 58. ubi cui debeat eſſe magis pronus iudex ad concedendum compromiſſum an actori uel reo.

9 Circa † ſecundum dicebatur ꝙ ille qui non poteſt alienare rem ſeu de ea libere diſponere, non poteſt compromittere cum per compromiſſum poſſet ſequi alienatio,& ille qui prohibetur alienare, ſicut non poteſt immediate alienare, ita nec poteſt facere actum per quem ſequi poſſet alienatio Glo. in l. item quia. ff. de pact. l. codicillis. §. matre, ubi Bar. de leg. 2. & not. in l. ſi ita quis. §. eadem lege. ubi Gloſſ. & Docto. ff. de uerbo. obligat. quoniam melius eſt a prin. occurrere quã poſtea ſequuta alienatione prouidere. l. fi. C. in quibus cauſis in integr. reſtitutio. eſt neceſſ. Hanc partem tenuerunt Anto. de But. & Abb. in ca. cum tempore, per illum tex. de arbitr. eandem opinio. firmat Decius in conſi. 43. & diligenter & in conſi. 29. iuridicam, col. 2. uerſic. ſicut. & in conſi. 282. uiſo puncto, col. 1. uol. 2. & in conſilio. 445. in caſu ad me, uolumine tertio. In contrarium quod immo ſuper te prohibita alienari debeat & poſsit fieri compromiſſum demonſtratur, quia

10 † uidemus quòd minor de re ſua immobili etiã cum tutore non poteſt diſponere per tex. in l. lex quæ tutores.

res. C. de adm. tut. niſi interueniat cauſæ cognitio &
11 decreti interpoſitio, & tamen conſtat † quod minor tenetur compromittere ſine ſolennitatibus ſtante hoc ſtatuto, ut tenet Ang. Pau. de Caſt. Alex. & Iaſ. in l. ſi plures. ff. de pact. & ponit in l. & ſuum, in §. hodie, eo. tit. & decidit Bal. Saly. Aret. Pau. de Caſt. Alexan. Iaſ. qui dicit hanc eſſe ueram opinionem, in l. fin. C. de in integ. reſti. conſuluit Alexan. conſ. 254. abunde ſatis. uol. 6. Bald. in conſil. 358. ſuper eo quod quæritur, uolu. 3. & Moder. in tracta. de compromiſ. ſuper 3. q. principali. in uerbo minor, ubi concludunt minorem poſſe compelli ad compromittendum ſtante hoc ſtatuto. & ſic qui non poteſt alienare poteſt compromittere ex ui ſtatuti.

12 Idem † uidemus in curatore dato hæreditati iacenti qui non poteſt compromittere uoluntariè ut per Ang. in conſ. 192. quæritur. & tamen talis curator poteſt ſtante ſtatuto prædicto compromittere, cum non dicatur eo tunc alienare, ut ponit Ange in d. conſi. & ſeq. col. fi. ſequitur Decius in conſi. 22. pro tenui. uolu. 1. & in c. cum M. de conſtit. col. penul. nu. 31. ex quibus conſtat quod curator qui non poteſt alienare poteſt
13 ex hoc ſtatuto compromittere, † unde longa eſt differentia, an fiat compromiſſum uoluntariè, an uero neceſſario ex forma ſtatuti. cum ſecundo caſu partes dicantur eſſe in iudicio & arbitri electi uigore ſtatuti ſint iudices, ut l. apertiſsimi. C. de iud. hinc uidemus
14 † quod ex ſententia compromiſsi uoluntarii non agitur de euic. ut eſt tex. in l. ſi dictum. §. ſi cōpromiſero. ff. de euic. & tamen ſi fuerit ſententia arbitri electi ex neceſsitate ſtatuti ex eorum ſententia agitur de euictione Bar. in d. §. ſi compromiſero, in prin. Bald. in l.
15 fi. C. de iudi. † uidemus quoque ꝙ prælatus ſolus pōt eſſe in iudicio etiam ſuper re immobili, ut per Abb. in c. contingit, in fi. de tranſact. & tamen de ea non poteſt facere compromiſſum, adducit ibi Abb. rationem quia iudicium eſt neceſſarium. Ideo in prælato poteſt

compromittẽdam ſtante ſtatuto, quo cauebatur inter coniunctos cauſam compromitti debere, & iuſtificauit eſſe de perſonis comprehenſis in ſtatuto; actor uerò opponebat nõ eſſe locum cõpromiſſo, primo, quia procurator rei conuenti non habebat mandatũ ſufficiens ad petendum compromiſſum ex eo, quia erat ſolum procurator ad agendum, & ad lites & cauſas. Secundo, quia iudicium erat ſuper re prohibita alienari de qua non fit compromiſſum. Tertio, quia reus conuẽtus petens compromiſſum erat bannitus, & propterea non gaudet beneficio ſtatuti. Quærebatur an lo-
1 cus eſſet dicto compromiſſo. † Circa primum Iaſ. tangit iſtum articulum in l. tranſactionis, C. de tranſact. in 1. col. & concludit quòd talis procurator poteſt cõpelli ad compromittendum ex forma ſtatuti, & quod tale compromiſſum, & procurator poteſt illud facere, quia cenſetur habere mandatum ad omnia neceſſaria conſequentia. l. ad rem mobilem. l. ad legatũ. ff. de pro
2 cur. † Item quia in generali mandato procuratoris, uenit omne illud ad quod dominus de iure uel de cõſuetudine poſſet cõpelli. Bal. & Ang. in l. bene à Zenone.
3 C. de quad. præſcrip. † Item quia per interuentum procuratoris non debet fieri deterior cõditio aduerſarii. l. 2. §. defendi. ff. ex qui. cau. in poſſ. ea. Nã aliàs diſpoſitio ſtatuti eluderetur, ſi comparendo per procuratorem non poſſet procurator cogi ad compromiſſum.
4 † Præterea ut dicit Deci. in d. l. tranſactionis, compromittere eſt de proceſſu, ut per Bal. in l. ſi iudex. in fi. ff. de his qui ſunt ſui uel alie. iur. ergo uidetur, ꝙ qui habet mandatum ad proceſſum poſſit compromittere,
5 & hoc ſaltẽ in cõpromiſſo neceſſario, † ut uidemus in curatore dato hæreditati iacenti qui poteſt facere cõpromiſſum neceſſarium ex forma ſtatuti. tradit Deci. in conſi. 22. & in l. pactum curatoris. C. de pact.

Contrarium tenuit Dec. in d. l. trãſactionis, ex rõne qa ꝓcurator cõſtitutus ad lites, uidetur habere limita
6 tam poteſtatẽ ad proſequendũ litẽ, † & limitata cauſa

limitatum

limitatũ producit effectũ.l.in agris.ff.de acqui.rer.do-
7 †& mandatũ diligenter debet obſeruari.l.diligenter,
8 ff.mand.& non ſolum mandatũ,†ſed qualitas mãdati
etiam attenditur.not.in l.procurator ad unã ſpeciem,
C.de procur.quæ ratio pariter uidetur militare in cõ-
promiſſo neceſſario,quoniam procurator habet limi-
tatã poteſtatem ad litigandum,& compromiſſam tol
lit litẽ,& uidetur alterius ſpeciei,& licet a ſtatuto cõ-
promiſſum requiratur illud eſt reſpectu domini, & nõ
apparet q dominus uoluerit talem poteſtatẽ procura
toribus tribuere,quia uerba materiæ dati non conue-
niunt,potuit enim dominus cogitare quod forte tale
compromiſſum non peteretur,& in tali compromiſſo
faciendo tractatur de præiudicio domini in eligendo
arbitros ſiue arbitratores de quibus poſsit confidere.

Ad cõtraria,dũ dicitur iſtud uenire in cõſequentiã,
rñdet Deci.& dicit iſtud non uideri uerũ, quia actus
ſunt ſeparati,mandatũ enim fuit ad agendũ, & litigã-
dũ,& per cõpromiſſum a lite diſceditur, & quod dici-
tur de cõſuetudine q fiat cõpromiſſum, nõ reſpicit ip
ſum procuratorẽ ſed dñm.Et dũ dicitur q ſtatutũ red
deretur eluſoriũ,rñdetur non eſſe uerũ,quia ſi ab alte
ra parte petatur fieri cõpromiſſum ſecundũ formã ſta
tuti,procurator repelleretur,qui nõ hẽt ſpeciale man
datũ.Nec uidetur obſtare dũ dicebatur, cõpromiſſum
reſpicere proceſſum,quia alius eſt proceſſus qui fit cõ-
rã ordinario de quo loquitur mãdatũ,alius eſt proceſ
ſus qui debet fieri uirtute cõpromiſsi,& quia cõpromiſ
ſum quãdocũq; ſequuto laudo in effectu cõtinet deci-
ſionẽ,Moder.in tract.de cõpromiſ.in 3.q.nu.56.in uer
bo,pcurator.dicũt in hac qõne pro cõcordia dici poſ
ſe q aut quærimus an procurator poſsit conuenire ad
hũc actũ q pronũcietur,q cõpromittatur,& an poſsit
intereſſe huic actui,& dicẽdũ q ſic,& ita procedãt ra-
tiones Iaſonis,q cõpromiſſum ſit de proceſſu,cũ ſentẽ
tia hæc q cõpromittatur ſit emerges cauſæ,& interlo
cutoria habẽs tñ uim diffinitiuæ,quo caſu poterit cõ-

10 *Pater non tenetur alere ſpurios qui poſſunt aliunde ſe ſuſtentare.*
11 *Pauper an quis præſumatur.*
12 *Qualitas ſemel poſita, quæ excurſu temporis non tollitur, præſumitur exiſtere, niſi ſublata probetur.*
13 *Paupertas quando eſt fundamentum intentionis probari debet.*
14 *Legatum factum pro filia maritanda, dicitur ob certam cauſam factum.*

TEſtator Legauit in ſuo teſtamento centū Iudit filiæ ſpuriæ cum nuberet deinde teſtator ſuper uiuens eam nupſit, & ei tradidit in dotem ducenta, poſtea teſtator mortuus eſt relicta hærede uniuerſali Liuia eius filia legitima & naturali, quibus ſtantibus illinc ad certum tempus Iudit mouit iudicium contra prædictam Liuiam uti hæredem prædictam, & petiit executionem dicti legati librarum centum.

1 Hæſitatum fuit, † an tale legatum deberetur. Dicebatur primo pro parte Iudit legatum deberi, quoniam filia ſpuria de ęquitate canonica in bonis paternis debet dotari uel alimentari, ut communiter tenent Docto. in c. cum haberet, de eo qui duxit in ſ. quam polluit per adult. & late per Nico. de Vbald. de Peruſ. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. col. 12. uerſicu. ſequitur quarta ſpecies liberorum, qui appellantur ſpurii; Mathæus de Matthaſillanis in tracta. de ſucceſ. ab inteſta. colu. 8. in addit. Lod. Bolognini, Bal. Nouel. de Peruſio in tract. dotium. in 6. parte. 21. colu. Martinus Laudenſis in diſputatione, ſiue tracta. de legitimatione, in fi. tracta. Lud. de Sardis in tract. de legitimatione, 15. col. uer. quarto, & quinto quæritur, Abb. in conſi. 115. Bar. & alii in auct. ex complexu. C. de inceſt. nup. Alexan. in conſil. 149. in 2. uolu. incip. uiſis & diligenter. Adde Crauettam conſi. 199. ad ſubtilia. 1. uol. ubi declarat quomodo quis dicitur habere aliunde ſe alat quando

ſiæ uacantis ut ſupra ab ordinario, de mandato ipſius ordinarii fuit immiſſus in poſſeſsionem dictæ eccleſiæ, & eiectus de ipſa eccleſia fuit tunc prædictus d. Marcus per unum Macerium, unde prædictus d. Marcus agebat in poſſeſſorio reintegranda & ſic ſuper ſpolio, cauſa fuit commiſſa Rotæ ad referrendum. In primis pro parte dicti d. Nicolai dicebatur D. Marcum non iuſtificare ſuam intentionem ex præſentatione
1 patronorum. quæ non ſufficit † quia præſentatio patroni abſque inſtitutione epiſcopi & ſic ordinarii, uel alterius habentis ius inſtituendi non tribuit aliquid ius præſentato in eccleſia. c. quod autem, & ibi no de iur.
2 patro. † ſecundo, quia ius inſtituendi in beneficiis ſeu eorum collatio de iure ſpectat ad ordinarium loci. c. omnes baſilicæ, 16. q. 7. cum ſimilibus late adductis p Decium conſi. 117. in prin. & in conſi. 121. in prin. Ter-
3 tio, quia † in poſſeſſorio recuperandæ in beneficialibus non ſufficit poſſeſsionem ſuam probare niſi etiam ipſa poſſeſsio coloretur iuxta tradita in c. in literis, de reſt. ſpol. & tradit Rota deci. 14. in nouiſ. ubi allegantur concor. & Bellam. deci. 12. 17. & deci. 49. ex quibus inferebatur ut ipſe D Marcus non poſſet ſuam intentionem iuſtificare ex præſentatione patronorum quæ non ſufficit, neque ex inſtitutione facta per Archipreſbyterum, qui tunc non erat ordinarius dictę ciuitatis Bononiæ. neque ex immiſsione in poſſeſsionem dictę eccleſiæ per mãdatum iudicis cũ coloratio neceſſario requiratur & de coloratione non uidebatur conſtare.

In contrarium adducebatur ex deductis in proceſſu fundatam fuiſſe intentionem D. Marci agentis, nam de præſentatione. D. Marci, item de eiuſdem inſtitutione facta per Archipresbyterum, item de mandato Archipresbyteri de immittendo. D. Marcum in poſſeſsionem eccleſię de qua contendebatur item de poſſeſsione eccle. accepta. Item de eiectione dicti D. Marcum facta per Maceriũ plene in proceſſu apparebat, & pariter de ſtatu eccle. q̃ eſſet de iur. patr. parochianorum

tum

Seuerino in repeti.l.ſi qua.C.ad orficianum col.antepe. & quod relictum non teneat quo ad hæredes not. Doct.in d.c.cum haberet, in tract. ſuperius allegatis imo dicit Cald.in conſ.66.col.quod alimenta in talibus non ſplendidè ſecundum qualitatem patris conſiderantur, ſed ſolum ſecundum educationem de iure
7 naturali,†quia de iure canonico,pater non poteſt dare filio ſpurio niſi quatenus debet habere pro alimentis,& nõ ultra Bar.in l.ſiquis a liberis. ff. de lib. agnoſ. & in auc.ex complexu. C. de inceſt. nup.not.in l.ſi a cõ petenti.C.de alim.præſtan.& Doct. in d. c. cum habe-
8 ret. † Ideo alimenta ſpuriis a patre non ſecundum na talium opulentiam, ſed ad præſcriptam de iure naturali & canonico formulam danda ſunt. adde Franci. de Curt. Iun. in conſi. 37. in prima parte. Cum igitur Iudit haberet maritum, ut conſtat ex proceſſu,& habuerit dotem,dicitur habere unde ſe alat, ex eo, quia
9 † maritus tenetur uxorem alere nulla etiam dote con ſtituta ſiue data, ut not. Cy. & alii in l.quod in uxorẽ. C.de neg.geſt.Iac.de Arena & Bal. in l.ſi cum dotem. §.ſinautem in ſeuiſsimo.ff.ſol.matr.Alex. conſil. 149. 2.uol.uiſis,in prima col.Laur.Calcan.in conſil. 58 requiſitus his dicbus,nu. 8.9. 10. & ſeq.ubi etiam ſubdit
10 † quod pater non tenetur ſpurios alere ſi poſſunt aliũ de ſe ſuſtentare. Guid. Pap. conſi. 127. incip. de hoc anno Domini & Decif. 459.incip. an uir & in quæſtio
11 nibus Tholoſanis. q. 77. † Et licet Iudit dicat maritũ eſſe pauperem, & iſta aſſertio uideatur ſufficere, quia iſta qualitas habet præſumptionem quæ ineſt à natura, cum quilibet nudus & pauper naſcatur.
12 † Et qualitas ſemel poſita quæ non tollitur ex curſu temporis præſumitur exiſtere, niſi probetur ſublata, ut tenet Crotus, in l.ſi conſtante, 14. col.uerſ. quid te nendum, ff. ſolut. matrim. tamen reſpondetur quòd
13 † cum iſta qualitas paupertatis ſit fundamentum ſuæ intentionis debuit probari ita Bart. in l.ſi uero. §. qui pro eis.ff.de his qui ſatiſda cogant.

Vlterius

Vlterius dato quòd ex huiuſmodi aſſertione inſurgeret preſumptio, nihilominus talis præſumptio debuit deduci & allegari cum iuris præſumptio debeat proponi & allegari, ut per eundem Crotum.in d.l.ſi conſtante, uer.etiam dicit quod talis aſſertio paupertatis eſt ſpecies probationis, propterea cum in caſu iſto non fuerit talis præſumptio deducta neque allegata non potuit amplius deduci neque allegari neq; proponi cum ſimus in termino legali qui habet uim præſcriptionis ut ſupra eodem concluſione. 11. infra quem terminum talis aſſertio cum ſit ſpecies probatio-
14 nis debuit proponi, deduci & allegari. † Præterea tale legatum non dicitur ſimpliciter factum, ſed factum cum nubet, & ſic pro filia maritanda, quo caſu non dicitur ſimpliciter factum, ſed ob certam cauſam ſecundum Ang. de Perigliis de Peruſio in l.Lutius.ff.de leg. 2. in 3. & 4. col. ſi ergo dicta cauſa finalis eſt finita & adimpleta, quia filia eſt maritata, concluditur legatũ eſſe finitum, licet ſecus eſſet in cauſa impulſiua & in implemento modi, uel conditionis, ut per Glo. in l.mulier.C.de iur.dot.& in l.conditionum quæ in futurum, ff.de cond.& demon. & ita communiter tenent Doct. in d.l.filia legatorum C.de lega.& in d.l.huiuſmodi.§. ſi pater.& d.l.Lutius.ff.de leg.2.

15 Nec † obſtat dum dicitur quod tale legatum uidetur reſolui ſaltem in uim alimentorũ, quia illud poſſet forte procedere quando legatum eſſet factum ſimpliciter, & mulier non haberet aliunde ſe aleret, ſecus uero quando legatum eſt factum ob cauſam prout in iſto caſu, uel mulier habet ſe alat.

Præterea quod huiuſmodi legatum ſimpliciter factum ſpurio nulla facta mentione de alimentis non præſumatur nec dicatur factum pro alimentis, ſi de alimentis non eſt facta mentio conſuluit Laur. Calcanus.in d.conſi.58.requiſitus his diebus, numero.8.cum ſeq.& idem tenet Barto. Caſſaneus in conſilio 39. numero 51. cum ſeq. & retenta iſta opinione clarum eſt

quòd

quando ex operibus ſuis poteſt uiuere, & multa quæ
omnino uide Io.Pet.de Ferra.in ſua pract. in for libel.
pro hære. ab inteſt.col 5.uerſ.dixi.Matth.de Affli. de
ciſ.99.incip.ſi pater. Et prædicta opinio habet locum
ēt contra heredes patris,ut quemadmodū pater tene-
batur dotale,uel alimentare filiam,ita & hæres,ut no.
in alleg. locis.Et pater in tantum & ita tenetur alimē
tare filiam ſpuriam,q ipſa habeat alimenta perpetua,
ſi aliunde habere non poſſet, quia ſuperueniente ne-
ceſsitate legatū alimētorū reſurgit, prout ſuperuenien
te facultate habēdi aliūde ſe alat extinguitur legatū.
ita dicit Io. Bapt. de S.Seuerino in l. ſi qua illuſtriſ.C.
2 ad S.C.Orficia.in ult.col. † Nam alimenta præſtita ſe
mel a patre,& conſumpta debent iterū præſtari. Spec.
in tit.qui fil.ſint legi.in uerſ.ſed pone quidē,& ibi Bal.
in uer.an filius,& gl.ſecundū Bal.in l.ſi cum dote. §. ſ.
3 ff.ſol.mat.in prin.Præterea † legatum de quo ſupra rē
ſoluitur in uim ſaltem alimentorum; quī qn̄ aliquid
relinquitur ſpurio ēt q non dicatur pro alimentis in-
telligitur in pro alimentis ſi nō habet aliunde ſe alat
ſpurius. Matth.de Affli.in d. deciſ. 99. & ideo uidetur
legatum hmōi ualere:nec uidetur obſtare,q pater po-
ſtea ſuperueniens eā dotauerit in ducentis qm̄ uerum
eſt q legatū ob cām impleta cauſa ceſſat,ſecus eſt du-
rante cā & non impleta, prout in prædicto caſu durā-
re uidetur, cū Iudit aſſerat hodie ſe conſtitutam in ne
ceſsitate.not.in l.filia legatorū.C.de lega.& in l hmōi
4 §.cū pater,de leg.1.& ibi per Ale. † Nec uidetur obſta
re ēt ſtatutū, quo cauetur q ius ciuile debeat ſeruari,
& ideo talis ęquitas canonica non habeat locū,prout
uidetur tenere Io.Pet.in ſua prac.in alleg. loco,ubi di
cit,q putat,q d.c.cū haberet nō habeat locū in terris
imperii,quoniā illa fuit inuentio clericorum, qui lu-
xurioſi ſunt,& carent uxoribus, ut ampliaretur facul-
tas luxuriādi.& quia inhumanum erat, q anima crea
ta quæ non peccauerat fame periret, ex ea ratione &
æquitate moti uoluerunt dicere, q ſpurii eſſent alimē

torum

torum capaces. Alia uero fuit ratio iuris ciuilis, ut reprimeretur uitiũ carnis, & ſtatus matrimonii ampliaretur per quod matrimoniũ elegãs genus humanũ cõſeruatur, nã prædictis reſpondetur ꝙ ex quo alimẽtatio eſt de iure naturali, debet ſeruari ẽt in terris imperii & in hoc ẽt de iure ciuili ſtandum eſt; iuri canonico, & iſta eſt communis opinio, ut late tradunt Domini de regno deci. 164. incip. in cauſa, in nouis.

5 In contrarium † ad fauorem Liuiæ, quòd ipſa non teneretur præſtare legatũ, adducebatur primo, quod illa æquitas canonica qua cauetur, quòd pater teneatur dotare, uel alimentare filiam ſpuriam, procedit quando filia non habet aliunde ſe alat, ſecus ſi haberet aliũde ſe aleret, uel efficeretur in futurum diues, ita quod poſſet aliunde habere alimenta, quia tunc ceſſaret illa æquitas, & conſequenter legatum euaneſceret, & remaneret apud hæredes patris, & quandò datur dos ſpuriæ, non poteſt dari niſi quantitas
6 æquiualens alimentis. † Et ideo mortua filia ſpuria dotata iuxta æquiualentiam alimentorum, quia ultra non tenet dotatio, dos reddit ad hæredes patris, quoniam finita eſt cauſa alimentorum, ut per Doct. in locis ſupra allegatis, & per Dominos de regno deciſio. 181. incip. in cauſa in nouis, & Docto. in d. cap. cum haberet, & Bal. in l. eam quam, in principio ult. cartæ. C. de fideicom. Adde Ioãnem Lupi de Palatiis rubeis in repetitio. c. per ueſtras, car. 156. ſuper uerbo in conſtituenda tamen dote. in 3. colum. uerſic. iſtud tamen debet intelligi, de donat. inter uirum, & uxorem. quòd dos data filiæ ſpuriæ, debet eſſe penes eam dum uiuit non eam trãſmittit ad ſuos hæredes, ſed reddit ad patrem, procedit quando pater inuitus ad mandatum iudicis dictam dotem aſsignat, quia tunc non trãſit ad hæredes filiæ ſpuriæ, ſecus ſi pater uolens eam aſsignauit. & uoluit eam tranſmitti ad filios eiuſdem filiæ, quod poteſt facere allegat. l. fin. C. de nat. lib. Bart. tenet in l. ii. ff. de his quibus ut indig. Bapt. de Sancto

executoris, neque ſententia inter alios lata præiudi-
7 cat aliis. l. ſæpe. de re iud. Et † uidemus quòd con-
feſsio aduerſarii non probat titulum agentis, ut nota.
in c. uni. de eo qui mitt. in poſſeſ. in 6. & tamen dicta
confeſsio ſufficit ad colorandum poſſeſsionem ſpo-
liati, ut tradit Rota deciſio. 408. & 421. in nouis,
& Gemin. in d. cap. uni. colum. 2. & Calsiad. deciſio.
8. ex quibus colligebatur apparere de poſſeſsione co-
lorata in hoc iudicio attenta inſtitutione facta de di
8 cto D. Marco, per prædictum D. † Archipresbyte-
rum, cuius ius & poteſtas inſtituendi præſumptiue
probata fuit ex aliis duabus inſtitutionibus diuerſis
temporibus factis per duos D. Archipresbyteros de
duobus rectoribus dictæ eccleſiæ, quæ inſtitutiones
habuerunt effectum cum enim ex ipſis inſtitutioni-
bus plene probata ſit. d. Archipresbyteri quaſi poſſeſ.
iuris inſtituendi, ſatis dicitur præſumptiue conſtare
quòd idem d. Archipresbiter habebat ius inſtituen-
di, quinimo uidebatur dici poſſe quod illa probatio ti
tuli quaſi ſufficeret in petitorio per ea quæ tradit Pe-
ruſi. in c. 1. poſt Dyn. & alios de reg. iur. in 6. ubi uo-
9 luit, quòd † collatio beneficii facta per eum qui non
habebat ius conferendi, ſed credebat ſe habere, &
erat in quaſi poſſeſsione conferrendi, ſufficiat ad be-
neficium obtinendum, licet ſecundum Theologos ue
ritate comperta aliud diceretur, ſed iſte Archipresby
ter credidit ad ſe ſpectare ius conferrendi, ſeu inſti-
tuendi, ut patet ex dictis duabus inſtitutionibus, quæ
10 habuerunt effectum † cum quaſi poſſeſsio inſtituendi
etiam per unum actum probetur, ut nota. in c. quære
lam, per illum text. de elect. Neque obſtat ſi diceretur
quòd imò ordinarius erat in quaſi poſſeſsione inſti-
tuendi cum per ordinarium factæ fuerint plures dictæ
11 eccleſiæ inſtitutiones de ultimis temporibus, † & ulti
ma poſſeſsio ſiue ſtatus attendi debeat, per ea quæ tra
dit Dec. conſil. 126. ubi plura adducit. Nam reſpon-
detur, quòd ubi duæ poſſeſsiones, ſeu quaſi ſunt in-

compatibiles tunc ultima attenditur,& procedunt dicta per Decium.ubi autem ſunt compatibiles utraque eſt attendenda , ſed in iſto caſu ordinarius poteſt eſſe in quaſi poſſeſsione iuris inſtituendi ex iuris diſpoſitione.Item & dictus Archipresbyter accumulátiue ad ipſum ordinarium,ut not.in c.paſtoralis,de offi.ordi. in 6.Et ex pręmiſsis fuit relatum ad fauorem D. Marci,ſcilicet ipſum reintegrandum ad poſſeſsionem dictæ eccleſiæ.

CONCLVSIO XXIIII.

1 *Procurator tenetur præſentare ſuum principalem ut poſitionibus reſpondeat.*

2 *Principalis tanquã magis informatus,cogitur perſonaliter uenire in iudicium ad reſpondendum de ueritate.*

3 *Dilatio parti aſsignata non currit donec tardatur per aduerſarium reſponderi poſitionibus.*

1 DVbium erat,†an procurator teneatur præſentare ſuum principalem in iudicio,ut reſpondeat poſitionibus,nam reus inſtabat procuratorem actoris ut faceret comparere principalem reſponſurum.procurator uero actoris replicabat, ꝙ reus faceret principalẽ ipſius procuratoris citari. Reus uero replicabat ꝙ ipſe procurator notificaret principalis ſuis impenſis.Concluſum fuit procuratorẽ teneri præſentare ſuum principalẽ in iudicio ad reſpondendum per ea quæ not.Bar.in l ſi actor, ad finẽ, de procu.ubi dicit ꝙ ſimplex procurator ſemper tenetur facere comparere principalem in iis in quibus melius nouit ueritatem,& idem ibi Pau. de Caſt. colum. ultima uerſi. & not. quòd quandoque.quod & clarius uoluit ibi Bal. in 2. col. uerſi. quæro ulterius,ubi format quæſtionem,ſi reus inſtet contra actoris procuratorem,quòd faciat comparere principalem,& procurator

rator actoris reſpondeat, quòd reus faciat eum citari, reus autem replicet quòd procurator notificet domino ſuis impenſis, & concludit poſt Dyn. & Guilg procuratorem teneri ad notificandum domino ſuis impenſis ut ueniat.
2 † Et licet uerum ſit neminem regulariter cogi poſſe in iudicio perſonaliter comparere, ſed ſufficit quòd mittat procuratorem, ut eſt tex. in capit. 1. de iud. in 6. & in l.fi.C. de procura. Tamen principalis quando eſt magis informatus cogitur perſonaliter uenire in iudicium ad reſpondendum de ueritate, ut per Doct. in dictis iuribus, & declarat Bar. in l. qui bona. §. ſi aliena. ff. de dam. infect.
3 † & interim dilationem datam non currere, quia dilatio parti aſsignata nõ currit donec per aduerſarium tardatur reſponderi poſitionibus, ut per Bal. in l. fin. col. penult. de ferijs. Glo. in clemen. ſępe, in uerbo poſt dationem, de uerb. ſigni. & Bald. in l. 1. col. 2. C. de iur. calumn.

CONCLVSIO XXV.

1 *Euictioni an & quando locus ſit.*

2 *Creditor qui euicit rem pro credito, ſi offerat rem dimittere recepto ſuo credito, & ille a quo res fuit euicta nolebat amplius rem, an poſsit illum cogere rem recipere.*

1 QVidam † Hieronymus de Bombice uendidit Ser Franciſco Buccanis certum terrenũ pro certo pretio ſoluendo infra certũ tẽpus, & dicto emptori tradita fuit poſſeſsio terreni, mortuo uenditore, & adhuc nõ ſoluto pretio per emptorẽ, mota fuit lis ſuper dicto pretio, per certas mulieres contra emptorẽ quæ petebãt executionẽ contra ipſum emptorẽ pro dicto ꝑtio ꝑ eũ adhuc nõ ſoluto, & pẽdẽte huiuſmodi iudicio, inſurrexerunt fratres S. Iaco. de Bononia creditores dicti q. uẽditoris in notabili ſumma cũ hypotheca bonorũ, & pacto ꝑcarii, & corã ꝑtore reuocato pacto ꝑcarii egerũt cõtra d Ser Frã.

ad dictũ terrenũ,& tandem fuit euictum a ſer Franciſco emptore & abdicatum a manibus eius,& facta fuit executio quod ſufficit ut locus ſit euictioni, ut nota.in l.habere licere ff.de euic.Alex.in conſ.4.in 3.uol.in 1. col.& propterea iniquum erat emptorem non habere
2 rem & teneri ad pretium.† Sed nata fuit difficultas ex eo quia fratres Sancti Iacobi facta iam executione & recepto terreno obtulerunt recepto eorum credito in pecunia ſe paratos dicto emptori tali caſu dictum terrenum dimittere ac relaxare, emptor uero nolebat, concluſum fuit dictum emptorem non eſſe obligatũ dictum terrenum recipere, quia non tenetur illud reemere ut not.per Pau.de Caſt.in l. emptorem. §. item narratiuis,ff.de act.empt.

CONCLVSIO XXVI.

1 *Principalis litigans per procuratorem effectum dominum litis,propter ipſius infirmitatem ſi omiſit cauſam appellationis infra tempus, an aduerſus lapſum inſtantiæ reſtitui poſsit.*

2 *Infirmitas præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis. & paupertas operatur ut fatalia non currant.*

3 *Negligentia procuratoris an noceat domino,& ex ea poſsit dominus excuſari.*

4 *Procurator ad lites tenetur de ſuo expenſas iudicij ſubire.*

5 *Intellectus ad l etiam C.mandati.*

6 *Procurator non appellans an & quando teneatur domino ad intereſſe.*

7 *Procurator in curia tenetur ad expenſas regiſtri pro domino abſente.*

1 PRincipalis† litigans per procuratorem iam effectum dominum litis propter ipſius infirmitatẽ omiſit cauſam appellationis infra tempus probatoriũ præfixũ a lege municipali inſtruere,p.

pter

pter quod petiit ſe in integrum reſtitui aduerſus lapſum inſtantiæ probatoriæ durante eius infirmitate. Quæſitum fuit an deberem reſtitui? dicebatur ſtante eius graui infirmitate probata, ſi cauſa fuiſſet per ipſummet principalem agitata clarum eſſe, reſtitutionem in integrum aduerſus lapſum inſtantiæ eſſe concedendam. l. 1. §. fi. ex quibus cauſis maior. in
2 integ. † quia infirmitas præbet iuſtam cauſam reſtitutionis in integrum prout dicimus de paupertate quæ operatur, ut fatalia non currant, ut concludit Iaſ. in l. inuitus. C. de procur. ubi plura adducit & ſequitur Caſsiad. in tit de app. deciſ. 6. num. 2. qui ibi in num. 4. concludit etiam quod infirmitas, uel præſtat excuſationem uel præſtat iuſtam cauſam reſtitutionis in inte
3 grum † Sed dubium faciebat quoniam ipſe principalis, ut ſupponitur habebat procuratorem qui erat dominus litis, & per quem potuit & debuit cauſa inſtrui, & ideo ſi procurator fuit negligens & cauſam non inſtruxit, non debet ex hoc principalis excuſari, neque ei concedi reſtitutio in integrum, ex eo quod fuerit infirmus cum negligentia procuratoris per quã appellatio deſeritur noceat domino, ut non excuſetur uel ut in integrum nõ reſtituatur ut declarat Philippus Franc. in c. ex ratione in 2. car. uerſi. quid autem ſi occurrent. de app. Adde & uide Bal. in conſi. 453. incip. ſuper facto non poteſt dari in 4. uolum. & tenet Caſsiadorus in d. tit. de appel. deciſio. 5. maximè cum dictus procurator eſſet ſoluendo, quia poſſet contra eum agere ad intereſſe incurſum propter eius negligentiam. l. a procuratore, cum ſimilibus. C. mand. ſi. ii. procurator ſoluendo non fuiſſet, tunc bene principalis potuiſſet in integr. reſtit, per not. in l. properandũ. §. fi. C. de iud. & in l. arbitrio. §. dolo. de dolo tradunt Francus & Caſsiadorus in allegatis locis. Cum igitur iſte procurator & dominus litis non inſtruxerit cauſam & inſtantia ex eius negligentia fuerit lapſa uidebatur principali actionem competere contra pro

curatorem ad intereſſe, non autem remedium reſtitu
4 tionis in integrum aduerſus fatalia decurſa, † Nec ui
detur quòd procurator potuerit in hoc ſe excuſari, ꝙ
ipſę nõ debebat cauſam propriis expẽſis inſtruere & ꝙ
principalis ob eius infirmitatem nullas ſibi ſubmini-
ſtrabat pecunias ad litem inſtruendam,quia cum man
datum ſuſcepiſſet de lite agitanda uidebatur etiam ſu
ſcepiſſe de peragendo omnia quæ neceſſaria eſſent ad
dictam litem, & quæ uenirent in eius conſequentiam,
& ſic de expendendo ubi res exigeret, per ea quæ ha-
5 bentur,in l.2.ff.de iuriſd. omn.iud. † quòd autem pro
curator ad lites teneatur ſubire expenſas iudicii uide
tur probari, in l.etiam.C. mand. ubi dicit quòd procu
rator qui contra ſe ſententiam reportauit repetit ſum
ptus litis a domino contraria mandati actione ex eo
quod ibi uult tex. procuratori competere contrariam
mandati actionem ad ſumptus, neceſſario infertur ꝙ
in mandato ad lites per eum ſuſcepto cõprenſum erat
ut ſumptus litis ſubiret alias eidem nõ competeriiſſet
dicta actio mandati & cum d.l.concordat text. in l. &
ſi contra licitum,in fi.C. eo.tit.ſtante igitur, ꝙ in man
dato ad lites dicatur cõprenſum, ut ſuſcipiens dictum
mandatum faciat expenſas, non eſt dubium ꝙ eas te-
netur facere. & ideo ſi ut ſuptus fugiat permittat labi
cauſæ inſtantiã tenebitur domino ad intereſſe. Et iſta
opinio ꝙ procurator ad lites de ſuo teneatur facere
impenſas eſt de mente Gloſ.& Doct.in l. ſi procurato
res.§.ſi ignorantes.ff.de man.& Glo.& omnes,in l. in-
uitus. C. de procur. per Canoniſtas in c. non iniuſte,
eo.tit.cũ concordantis adductis per Caſsiad.in d. dec.
6 6.in prin.ubi concludit † ꝙ procurator tenetur appel
lare & ſi non appellauerit tenebitur ad intereſſe niſi
paupertate excuſetur,ubi.n.eſſet pauper & expenſa re-
quireretur in appellando tunc excuſaretur ſi appella
tionẽ omitteret,dũ igitur uolunt Glo.& Doc.ꝙ procu
rator pauper excuſetur ſi nõ appellauerit quãdo in ap
pellatione requirũtur expẽſæ, neceſſario pręſupponũt
procu-

procuratorem teneri expenſas litis ſubire, quia alias
7 non conſideraretur. † Hinc eſt forte quòd procuratur in curia tenetur ad expẽſas regiſtri pro domino abſente, ut dicit Caſsiadorus in tit. de procur. deciſ. 1. nu. 2. ex quibus colligebatur iſtã opinionẽ non tranſire ſine ſcrupulo, tamẽ tutius uiſum fuit amplecti partẽ ꝙ reſtitutio in integrum petita eſſet concedenda, quia probatum fuerat de graui ipſius principalis infirmitate, & licet habuiſſet in cauſa procuratorẽ qui erat dominus inſtãtiæ, & damnũ obueniens domino ob procuratoris negligentiã ei ſit reſarciendũ per procuratorem, & non competat domino in integrum reſtitutio, niſi in ſubſidium, ut quia procurator non eſſet ſoluendo, tamẽ conſiderabatur in iſta cã ꝙ lapſus inſtãtiæ probatoriæ abſque proceſſus inſtructione nõ proceſſerat ex procuratoris negligentia q nõ interuenerat in lite niſi in inſtantia appellationis & iuris præſumptione ignorabat acta primæ inſtantiæ quæ producenda erant in cauſa appellationis, & qui pariter ignorabat qui teſtes eſſent examinãdi ad probandũ intentionẽ principalis iuxta no. in l. qui in alterius. ff. de regu. iur. ſicut igitur domino ſuccurritur per reſtitutionẽ in integrũ quãdo non poteſt conſequi ſuũ intereſſe a procuratore non exiſtente ſoluendo, ita etiam eſt ſuccurrendum, ubi a procuratore non poteſt conſequi intereſſe ex eo, quia non fuit in aliqua culpa cũ cauſæ inſtructionis omiſſio nõ præceſſerit ex negligentia procuratoris ſed propter infirmitatẽ principalis, qui non potuit eſſe cũ procuratore & eũ reddere certum de actis primæ inſtantiæ, & de teſtibus quos prætendebat examinari, & maxime quia apparebat de quodam ſtylo procuratorum ciuitatis ꝙ licet eſſent domini inſtantiæ, non tamen ſolent facere ſumptus litis de eorum proprio.

CONCLVSIO XXVII.

1 *Remedium reintegrandæ an detur pro penſionibus denegatis, & an pro iuribus perſonalibus.*

1 ACtum † fuit reintegranda pro penſionibus dè negatis. Quærebatur an huiuſmodi remediũ cõpeteret pro iuribus perſonalibus. Legiſtæ uidentur tenere, q non, ut probatur in l.fi.ubi Bar poſt Iac.de Are.ff.quorum bon. Glo.in l.indebiti. §.ſed & ſi nummi.de cond.indeb.Cy.poſt Iac.in l.ſi certis annis.C.de pact.Bal. in l.2. C.de ſerui.& in l. 1. C. de fideiuſ.quo caſu maior fiebat difficultas ex eo quia adeſt ſtatutum Bononiæ, diſponens quòd in omnibus cauſis debeat ſeruari ius ciuile in decidendo. Contrarium tamen fuit concluſum per text. in c. quærelam, ubi Abb. & alii de elect. ubi not. quòd tale remedium competit pro iuribus incorporalibus, prout late probat Ant.de But.in c.fi.de cauſa poſſ.& proprie.& de iure canonico,& inter Canoniſtas eſt iſta opinio canonizata. Roma. in conſil.331. Alex. in l.3.§.illud,& §.ſi rem, de acquir.poſſeſſ.Pet.de Ancha.in conſi.387. Roma.conſi.311.Ang.in d.l.ſi certis annis. Ex quibus patet multos Legiſtas concordari cum Canoniſtis, & hanc opinionem fore ſeruatam etiam in foro ciuili atteſtantur Domini de regno deciſ. 395. & fortius quia in occurrenti caſu agebat ratione rei locatæ ad penſiones, quo caſu Legiſtæ, & Canoniſtæ concordant dari tale remedium, ut per Cyn.in d. l. ſi certis annis, & ita reſident Domini de Regno in d. deciſio. præterea huiuſmodi remedium in iuribus perſonalibus fundatur in æquitate, ut dicit Abb.in d.c.quærelam, & in c. peruenit, de cenſib. ſed iſta cauſa ex forma ſtatutorum ueniebat decidenda ſecundum ueritatem,& æquitatẽ, ideo fuit concluſum ad fauorem actricis.

CONCLVSIO XXVIII.

1 *Debitor in pecunia an de bonis offerre poſſit.*

Debitor

1 DEbitor † in pecunia per publicum inſtrumẽ iuratum conueniebatur a creditore ut ſolueret pecuniam debitam debitor autem ſe excuſabat, quòd non habebat pecuniam, ſed offerebat ſe paratum de aliis ſuis bonis inſolutum dare. Quærebatur an eſſet audiendus, Concluſum fuit pactum huiuſmodi ualere, & debitorem cogi ad ſoluendum, in pecunia, quia uirtute iuramenti præciſe eſt obligatus ad ſoluendum in pecunia, ut plene declarat, & proſequitur in terminis Iaſ. in conſil. 9. nume. 10. in 1. uolu. quia licet debitori res ſuas uendere, & ex his pecuniam redigere, & pactum ſeruare, bene uerum eſt quòd ſi debitor probaſſet ſuam impotentiam, iuxta tradita per Bar. & alios in l. decem. ff. de uerb. oblig. & ſe eſſe pauperem, & non habere modum ſoluendi in pecunia, & bona ſua ſubaſtaſſet, & perquiſiuiſſet emptores qui emerent tantum de bonis ſuis, ut poſſet ſoluere creditori ſuo, & conſignaſſet bona, & transtuliſſet dominium, & tempore oblationis dediſſet fideiuſſorem, & obſeruaſſet formam. auct. hoc niſi. C. de ſolut. & omnem tandem diligentiam adhibuiſſet circa uenditionem, & reparationem pecuniæ, tunc non obſtante pacto etiam iurato, debitor offerendo de bonis liberaretur, ita pulchre cõſuluit Iaſ. in allegato conſi. 9. in 1. uolu. uerſi. aggredior, & Roma. in conſi. 163 Fed. de Senis, in conſil. 60. incip. quod pactum, quia iuramentum non ligat ad impoſsibile Io. Petr. de Ferrariis in ſua practica, in forma reſpon. libelli in actione hipothecaria, ſuper Glo. exceptionem ſolutionis, in fi. Alexand. in conſil. 23. inſpecto proceſſu. Si uero debitor conuẽtus eſſet obligatus in pecunia, & non adeſſet iuramentum, neque pactum ſpeciale, quòd ſolutio fieret in pecunia, dicit Io. Petr. in loco allegato per d. auct. hoc niſi, quòd generalis practica obſeruat, quòd debitor offerat de melioribus bonis ſuis, taliter quòd in creditoris electione, ſit accipere quam rem ſibi ex melioribus placuerit

& pro

& pro tanto quod debitor tenetur ſub eius iuramento bona omnia ſua conſignare, ut creditor poſsit ſibi meliora eligere. Iaſ. tamen in d. conſi. quod omnino uidebis cum occurrit caſus dicit, quòd tali caſu erit ſeruãda forma tradita in d. auct. hoc niſi, ſi beneficio illius uult gaudere.

CONCLVSIO XXIX.

1 *Contractus celebrati eodem die, loco, tempore, & cõteſtibus dicuntur correſpectiui.*

2 *Emptor pro parte pretij ſoluti re tradita, cõſequitur fructus pro ea rata, non autem pro parte pretij non ſoluti.*

3 *Emptor fundi ſterilis qui nullos fructus percipit, an teneatur ad uſuras pretij non ſoluti.*

4 *Venditio facta pro certo pretio cum pacto quod debeat æſtimari, et iuxta æſtimationem pretium agueri, uel minui dicitur pura & perfecta, & transfertur ex ea dominium.*

5 *Venditio conditionalis, ſecuta traditione habetur pro pura, & ex ea dominium transfertur.*

6 *Intereſſe quod conſequitur contra emptorem agẽtem ad fructus pro parte debet æſtimari ſecundum uerum ualorẽ fructuum, & dicitur intereſſe compẽſatorium cum fructibus & in effectu excluſiuum ab ipſis fructibus.*

IN cauſa Io. Andreæ pupilli, & Samaritanæ de Rãnutijs, dubitatur de duobus. Primo, an Samaritana hęres cõductoris teneretur ad fructus perceptos poſt finitam locationem, an ęſtimationem? Secundo, quatenus teneretur ad partem fructuum reſpectu ratæ pretii ſoluti, an ab alia parte eſset abſoluẽda?
1 Circa primũ quærebatur, quia † licet cõtractus uenditionis eſset purus, tamen quia immediatè eodem loco, tpe, & conteſtibus ſecutus eſt cõtractus cõductionis & ſic fuerunt correſpectiui, ut declarat Bal. in l. petens. C. de pact. in l. pen. §. mulier. ff. ſol. ma. & Cor. in conſi. 306. in 3. uolu. col. 4. in prin. omnia pacta appoſita in

con-

contractu conductionis, cenſentur appoſita in contractu primæ uenditionis, & ſtante ultimo pacto in conductione ꝙ debeat fieri ęſtimatio omnes contractus uidentur eſſe conditionales. l.ſi.C.de contra. empt. & ſic ut in uenditione facta ad menſuram cōcludit Bar. in l.Iulianus.§.Titius,de act. emp.tex. eſt in l.quod ſępè.§.in his.ff.de contrah.empt.& ſic contractus iſte nō uidetur perfectus,ſed conditionalis, & dominium nō
2 cenſetur translatum, † & propterea conductor non uidebatur teneri ad fructus finita dicta conductione, & dato ꝙ teneretur aliqui ex dominis, dicebant tantum teneri pro rata pretii exburſati, & ſi petantur reliqui fructus poſſe agi per poſſeſſores eoſdemq; uenditores ad intereſſe non habita conſideratione ad ualorē ipſorum fructuū, & ſic reos condemnandos ad oēs fructus,actorē uero ad intereſſe, & per uenditionem, nō poſſe denegari reſtitutionem omnium fructuum; & pro iſta cōcluſione allegabant gl.in l. curabit,de act. emp. cōiter approbata quæ dicit ꝙ quando emptor agit contra uenditorē ad fructus, & pretiū non exburſauit,uenditor petit intereſſe,& ſic gl. videtur decidere caſum ꝙ uenditor non pōt retinere fructus propter pretium non exburſatū,ſed debet agere ad intereſſe,& rō eſſe uidetur: quia intereſſe non debetur rōne fructuum,nec habita conſideratione ad ipſam rē,ſed ſolū ꝑꝑ fidem non ſeruatā ut dicit Bal.in l.2.C.de uſur.ubi uoluit,ꝙ emptor fundi ſterilis ex quo fructus non percipit teneatur ad uſuras pretii non ſoluti:cum qua doctrina uidetur cōcordare Pau.ibi, & Soz. uidetur cum ea tranſire conſi.133.col.1.& in conſi.126.colum.2.in prin. uol.2. & ſic in caſu pręſenti aliqui dicebant reos condemnandos ad omnes fructus.Contrarium tamen concluſum fuit uidelicet,reos condemnandos ad fructus,ab alia uero parte abſoluendos, & pro iſta opinione adducebatur Cor.in conſ.130.uol.4. in 2.col.q. alleg.Bal.in l.traditio.in 11. q.de act. emp. ubi quęrit ſi ab initio emptor ſoluit partem pretii poſtea ſoluat

reliquum

reliquum, an debeat conſequi partem fructuum interim colectorum pro rata pretii ſoluti & concludit quod non de rigore, ſed ex generali æquitate, ne quis lucretur cum aliena iactura & idem uoluit Bart. in l. filiuſlas. §. qui fundum. de contr. emp. & idem Bar. in l. fi. de fun. dot. quam legem adhoc omnes allegant, & tanto magis eſt uera iſta opinio in caſu occurrenti, quia uirtute ſtatuti iſta cauſa erat terminanda de æquitate nulla iuris & ſtatutorum ſeruata ſolennitate, & cum tã dus erat circuitus fructuum & intereſſe, Contrariis re
4 ſpondebatur. & ad primum dicebatur quod† contractus non obſtante illo pacto dicitur purus & perfectus tex. in l. hæc uenditio, & ibi Bal. in §. fi. de contr. empt. ubi probat quod uenditio poteſt eſſe pura pars tamen pretii conditionalis, & hoc idem probat tex in l. ſi pater. §. penul. de pact. doct. pretium enim principale eſt purum & res eſt certa, licet augumentum & diminutio ſit in conditione, uidetur enim actum, ut augeatur
5 uel minuatur iuxta æſtimationem † Et hoc idem per dicta iura in contractu uenditionis facto de certis bonis infra tales confines pro certo pretio cum pacto quòd debeat menſurari, & ſi fuerit maioris, uel minoris menſuræ quàm ſit expreſſum debeat augeri pretiũ concludit Soz conſi. ult. in 3. uolu. Et ſtante iſta concluſione uera dominium fuit trãslatum & ſic fructus ſpectant ad emptorem l. fructus, de act. emp. Secundo dictum fuit ſecutam fuiſſe traditionem propter quã dato quod contractus fuiſſet conditionalis tamẽ dominium fuiſſet translatum per tradita per Pau. in l. 2. C. de peri. & comod. rei uendit. ubi idem tenuit Ang. quos ſequitur Dec. in conſi. 179. poſt Corneum quem allegat. in cõſ. 50. uol. 1. & idem Decius in l. traditionibus, col. 2. C. de pact. Non obſtat etiam ſecundum fundamentum quia glo. in d. l. curabit, debet intelligi ſe-
6 cundum terminos. d. l. † Et ſic quod in eſſe tantum ualeat quantum eſt ualor fructuum perceptorum, ut uoluit Pau. in l. Iulianus §. ex uendito, de act. empt. &

ſic

ſic quando emptor agit ad fructus pro rata pretii nõ ſoluti, uenditor aget ad intereſſe cum fructibus & ita excludendo hoc modo emptorem a fructibus pro illa rata non ſoluta & ſic in effectu emptor nullos fructus poteſt petere ita declarat Are.in conſi.169. alias 160. incip.longa col.6. & idem Sozin. appellando tale intereſſe uſuras recompenſatorias in conſi. 109. in prima parte col.5.Et dictum Bal.uolentis quòd intereſſe non cõſideretur habito reſpectu ad fructus cũ cõcord. Sozi.in loco ſupra allegato, non eſt uerum quia idem Soz.in d.conſi.109.ſequitur dictum Pauli quod comprobatur auctoritate Iacobi de Are.& Iac.But.& Bal. in l.minor.C in quibus cauſis, in integ reſt.ubi dicunt ſi maior.25.ann. uendidit fundum & tradidit, emptor uero pretium non ſoluit. Et ita incurſa ſit mora irregularis,ita demum uſura pretii non ſoluti debetur uẽditori,ſi emptor fructus percepit ex fundo tradito ſecus ſi non percepit.Et ſic prædicta faciunt contra opi. Bald.quam etiam Sal.damnat in d.l.2. quo ad diſpoſitionem iuris canonici, quod in hac materia ſeruandum eſt,&eam reprobat Alexan.in l.de diuiſione,col. pen.ſol.mat & pulchre Aret.in conſi. 150. alias 149. incip.uiſis diligenter.nu.10 & 11.circa ſi 6.col.ubi dicit opin. Bald. eſſe contra tex. in d. l. curabit ibi,quas & perceptorum fructuum ratio & Bald.in d.l.2.uidetur ſibi contrarius prout ponderat illum Sozi.in conſil.103.col.fin.uerſi. tertia difficultas,uol. 4.ex quibus concluditur,ex quo uenditor pro rata pretii non poteſt petere intereſſe excludendo emptorem a petitione fructuum per uiam recompenſationis,& tale intereſſe debetur habito reſpectu ad fructus & ipſorum uerum ualorem maxime attento quòd cauſa uenit terminanda ex ſola æquitate ut circuitus euitetur,fructus pro rata pretii non ſoluti non deberi in effectu emptori & ſic uenditor fuit ab eis abſolutus. Et huic ſententiæ partes aquieuerunt.

CÕN-

CONCLVSIO XXX.

1 *Venditione facta de fundo ſed non de iugeribus, & ſtatuto pretio pro toto fundo, & non pro quolibet iugere, & reperto numero minore pronunciato, an uenditor teneatur illud quod deficit ſupplere, ſiue pretium pro rata reſtituere.*

DOminus Gaſpar Tiola de Mutina. uendidit Magnifico Ioanni Petro Vaſellario Bononienſi tantam ratam & partẽ unius poſſeſsioni, cõfinatæ iuxta &c. poſitæ in uilla Creſpollani communitatis Bononiæ Bubulcarum 50. uel circa, quæ capiat ſummam librarum 80. pro indiuiſo cũ ipſo uenditore reſpectu reſidui ęſtimando totam dictam poſſeſsionem libris duabus mille quingentis, accidit ꝙ partes ipſæ menſurarunt fundum qui fundus ſolum fuit repertus eſſe numeri bubulcarum quadraginta, unde orta lite quærebatur an uenditor deberet illud quod deficiebat ſupplere ſiue reſtituere pretium pro rata, Concluſum fuit quòd ex quo uenditio fuit facta de fundo & non de iugeribus, & ſtatutum ſuit pretium pro toto fundo & non pro quolibet iugere, & numerus bubulcarum. l. uel circa pronunciatus repertus eſt minor, quia ſolum continebat bubulcas quadraginta huiuſmodi damnum pertinere ad uenditorem, & ſic ad dominum Gaſparem, & quòd ipſe uenditor teneatur & debeat reſtituere pretiũ pro rata ſiue ſupplere per tex. in l. ſi ſeruum. §. modus, & in l. ſi duorũ, & l. ſi uenditor, ff. de act. emptio. & ibi per Pau. de Caſtro. & per Glo. & Odoſ. in d. §. ſi modus, & Bald. in rubri. C. de contrahen. empt. 22. q. & Alex. in conſi. 7. in 4. uol. ubi allegat tex. in d. l. ſi uenditor, nam ibi dicitur ꝙ ſi uendidi ſeruum cum peculio quod dixi & pronunciaui eſſe decem aureorum, dicitur ibi ꝙ ſi pluſquam decem erat in peculio totum debetur emptori.

ſi autem minus decem, tunc illud quod deficit, uenditor ſupplere tenetur, & Spec. in tit. de emp. & uendit. §. ſciendum, circa uerſi. penul. inquit quòd ſi tota poſſeſsio uendita generaliter pro uno pretio, puta uendo tibi fundum hunc qui eſt iugerum centum pro libris mille, quòd tunc ſi reperitur eſſe minus fiet diminutio pretii habita ratione bonitatis, & non menſuræ iuxta not. per Barto. & Ang. in l. ſi ex falſis, in 2. colum. C. de tranſact. & Ange. in l. crediroris, ff. de diſtract. pigno. & Paul. de Caſtro in l. qui ſolidum. §. 1. ff. de leg. 2. & ita de uoto dominorum pronunciaui.

CONCLVSIO XXXI.

1 *Clauſula in reſcripto procedat eius arbitrio, an aliquid operetur.*

2 *Arbitrium conceſſum, an poſsit exerceri ſine cauſa. & numero 7.*

3 *Prorogatio inſtantiæ, an ſi fiat ualeat, ita quod ſit neceſſe appellare, uel ſit nulla.*

4 *Arbitrium datum iudici uidetur datum tanquam bono uiro.*

5 *Iudex in deciſorÿs, & præiudicialibus uigore arbitrÿ conceſsi tenetur ſeruare formam legis uel ſtatuti.*

6 *Arbitrium conceſſum intelligitur in uentilando non in decidendo.*

1 SVpplicatum † fuit Papæ in quadam cauſa ut committeret & daret poteſtatem eidem iudici prorogandi inſtantiam. Papa reſcripſit ſub iſta clauſula uidelicet, idem iudex procedat eius arbitrio, cuius reſcripti uigore iudex prorogauit inſtantiam, opponebatur prorogationem eſſe nullam, ex eo quia erat prohibitum iudici prorogare inſtantiam. ex aduerſo replicabatur imo prorogatiõe ualere primo, uirtute dicti reſcripti, ſecundo, quia dicta prorogatio non eſt nulla mero iure ſed ualet, propterea debuit

buit appellari, quæſitum fuit, an dicta clauſula, ſcili cet procedat eius arbitrio, aliquid operetur, & an uirtute dictæ clauſulæ iudex potuerit prorogare, ita quòd ualuerit talis prorogatio? item an fuerit neceſſe a tali prorogatione appellari? Dicebatur primo, iudicem non potuiſſe prorogare ex quo ſibi erat prohibitum, maxime uirtute ſtatuti, nec obſtare dicta uerba eius arbitrio, quoniam conceſſo arbitrio non uenit, quòd poſsit facere a iure prohibitum niſi ex iuſta cauſa, debet enim formare ſuum arbitrium ſecundum leges, & tenetur uigore arbitrii ſeruare formam ſtatuti, quia arbitrium datum iudici uidetur datum tanquam bono uiro, ut de prædictis per Odoff. in l. Labeo. §. hæc clauſula. ff. de arbit. Feli. in c. quæ in eccleſiarum, de conſtit. in 2. colum. & ſeq. Afflictus in 1. lib. conſtit. regni, in rubric. Vſurariorum. in 4. notab. Abb. in cap. 1. de dilat. not. in l. fi. de arbit. Felyn. in c. exceptione, de excep. in 2. col. Paris de Puteo in tracta. ſyndica. in uerbo poteſtas.
2 † Nam habẽs quis arbitrium non debet illud exercere niſi cauſa expreſſa, licet ſecundum Bald. in l. 2. §. unde quęritur. ff. de exercitoria ſine cauſa ualeat quinimo liberum arbitrium conceſſum iudici per ſtatutum, quod importat liberam uoluntatem a iure non regulatam, ut per Felyn. in d. c. exceptione, debet exerceri cauſa cogni ta, & nõ aliter, Alex. in l. quid ergo. §. pœna, de infam.
3 ubi dicit quòd non, ideo iudex poteſt fulminare. † Secũdo dicebatur prorogationem nullam, & propterea appellationem non fuiſſe neceſſariam, quia iudex nõ poteſt prorogare inſtantiam appellationis, tum publi ce intereſt lites abreuiari, & non fieri immortales, ut not. Alex. & alii in l. properandum. C. de iudic. doct. in c. ex ratione. de appellat. Contrarium tamen fuit concluſum, quòd imò iudex potuit prorogare uigore arbitri ſibi conceſsi per dictum reſcriptum, quia dicta prorogatio reſpicit proceſſum ita uoluit Ioan. de Imol. in l. filiusfamilias. ff. de don. ubi dicit, quòd interdum

terdum datur arbitrium ei qui aliàs habebat poteſtatem procedendi regulatam à ratione, puta poteſtati, uel alteri officiali prout in caſu præſenti, & tunc ut dicta uerba, ſcilicet procedat eius arbitrio, aliquid operentur, importabunt liberum arbitrium, ſed ubi conceditur ei qui aliàs non habebat facultatem procedendi, puta quando conceditur priuato in quem compromittitur tanquam in arbitrum: quia ſi committitur ſimpliciter in arbitrium talis tenetur in procedendo ſeruare ordinem iuris, ſecus ſi compromittatur in liberum arbitrium, & idem tenuit in l. qui Romæ. §. Callimachus, de uerb. obligat. & idem tenet Felynus in c. canonum ſtatuta, in 17. colum. nu. 86. de conſtit. ſubdens quòd ita poteſt intelligi quod not. Innoc. in c. fi. de feu ijs. idem uidetur tenere Signorolus de Homod. in conſi. 245. in fi. col. per nota. per Dy. in l. Lutius,
4 in prin. ff. de milit. teſtam. ubi dicit, † quòd arbitrium datum iudici uidetur datum tanquam bono uiro, ut not. in l. fi. de arbitr. ſed licet bonus uir omittat propter arbitrium ſibi conceſſum apices iuris, & ſcrupuloſam inquiſitionem, tamen nõ condemnabit niſi per concludentes probationes, nam animus iudicis nõ debet moueri prætextu arbitrij ſibi conceſsi, ſed ſecundum probationes: quia licet arbitrium datum operetur circa ſolennia iudiciorum, tamen circa deciſiua,
5 & ſic circa probationes nihil operatur, † quoniam in deciſorijs, & præiudicialibus iudex uigore arbitrij conceſsi tenetur ſeruare formam legis uel ſtatuti, ut not. Anto. de But. in rub. de conſuet. & Io. Cald. in q. ſtatuto ciuitatis, & idem Bal. in l. procuratorem. ff. de condi. indebi. & Imol. in clem. paſtoralis, de re iudica.
6 ubi dicunt, † quòd arbitrium conceſſum intelligitur in uentilando non in decidendo. & dictum Io. de Imo. in d. l. filiusfamiliàs, ſequitur Alex. in l. 1. ff. de arbitr. Contraria loquuntur in deciſiuis, ſecus in his quæ ſolum concernunt proceſſum.
7 † Aduertat tamen iudex, quòd licet datum ſit ei arbitrium, cuius uigore poſsit

aliquid plus,nunquam tamen illud exerceat ſine iuſta cauſa.ita dicit Florianus in l. ut fundus. ff. communi diuidun.& ſic illud exerceat cauſa expreſſa,& cognita. & in hac materia quomodo intelligitur illud,ſcilicet, quòd dicta uerba debent intelligi ,ut aliquid operentur,uide Alexand.in conſilio.33. uiſo themate in prima parte.

Circa ſecundum dum dicebatur prorogationẽ nullam,replicabatur, quòd non erat nulla mero iure,ſed quod ualebat,niſi appellaretur ab ea , per ea quæ not. Peruſini ĩ c.ſignificãte,de appell. in illa quæſtione an dilatio ſemel data poſsit reuocari,ubi dicit,quod omni caſu ualet reuocatio etiam abſque iuſta cauſa , niſi a tali reuocatione appelletur. Tamen in hoc fuit dictum uerum eſſe,quòd prorogatio ſit nulla , circunſcripto reſcripto , ſcilicet , quòd idem iudex procedat eius arbitrio,quia inſtantia eſt inducta in fauorem publicum,& propterea non poteſt iudex illam prorogare, & ideo nulla,ut colligitur ex not.per Docto.in d.l. properandum.C.de iudi.Adde & omnino uide Brunum in tract.de forma & ſolennitate,ſuper uerbo quãdo cenſeatur forma uel ſolennitas remiſſa, uel eis derogatum,col.18.ſuper uerſi.& per arbitrium plenum cum ſeq.ubi allegat Imo.in d.l.filiusfamilias, & declarat,& multa alia in materia arbitrii. Adde circa materiam arbitrii,& omnino uide Amadeum in tract. ſyndicatus.fol.8. uerſi.cæterum,& D. Cataldinum in eodem tracta.nu.45.cum ſeq.

CONCLVSIO XXXII.

1 *Actor an ille dicatur in cauſa appellationis , qui fuit in cauſa principali.*

2 *Poſitiones actoris quando ſunt de directo contrariæ poſitionibus rei quis ſuccumbere debeat.*

3 *Confeſsio actoris magis nocet actori quam confeſsio rei reo.*

4 *Actor an debeat prius reſpondere poſitionibus rei,uel reus poſitio-*

poſitionibus actoris.& nu.10.

5 *Conſtitutum liberat uenditorem ab actuali rei traditione.*

6 *Clauſula conſtituti nõ appoſita in inſtrumento an habeatur pro appoſita propter notariorum conſuetudinem.*

7 *Conſtitutum an contineatur ſub clauſula quæ omnia &c.*

8 *Prius factum dicitur quod in aliqua ſcriptura præcedit.*

9 *Confeſsioni primæ iuratæ ſtandum eſt, & non ſecundæ contrariæ.*

10 *Agens prior eſt & nobilior patiente.*

11 *Poſitionibus actoris,et rei ad inuicem ſibi ipſis contrariis, an ſit reſpondendum & nu.20.*

12 *Poſitioni negatiuæ reſpondendum eſt, quando onus probandi negatiuam parti incumbit.*

13 *Negatiua per partis confeſsionem probari poteſt.*

14 *Poſitio ad quid ſit inuenta.*

15 *Clauſula ſaluo iure impertinentium, quid operetur.*

16 *Reſpondens ad id quod non debet, an & quando ſibi præiudicet.& nu.18.*

17 *Iuramentum non cenſetur præſtitum ſuper poſitionibus impertinentibus, & non admiſsibilibus.*

19 *Peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi poſitionibus.*

21 *Ei qui eſt in poſſeſsione titulus ſufficit ſine noua traditione.*

Hieronymus de Aguchiis de Bononia petebat executionem inſtrumenti uẽditionis contra Antonium de Argile pro certa ſumma, pro reſiduo pretii, & commiſſa fuit executio, a qua appellauit dictus Antonius, quia ex forma ſtatuti permiſſa erat appellatio, in cauſa appellationis, quia Antonius oppoſuit in prima inſtãtia exceptionem rei non traditæ. fuerunt hincinde factæ, & productæ poſitiones tã per appellanté, quam per appellatũ, & adinuicem contrariæ, nam appellatus poſuit qualiter præſentialiter dictus Ant. tenebat, & poſsidebat bona uẽdita, & d. Ant. rñdendo poſitioni cõfeſſus eſt. appellãs uero poſuit nõ habere, nec habuiſſe poſſeſsioné bono

rum uenditorum & appellatus reſpondendo poſitioni confeſſus eſt. Vnde dubitatũ fuit principaliter an pro parte appellati probata eſſet traditio rei uenditæ & cõſequenter an eſſet attendenda confeſsio appellati an uero appellantis, dicebatur pro parte appellantis
1 ꝙ Hieronymus erat actor in cauſa † quia ille idẽ dicitur actor in cauſa appellationis qui fuit in cauſa principali, ut not. Cardinalis in clem. 1. 7. q. de cauſa poſſ. & propriet. l. qui ad ciuilia, & quod ibi not. C. de app. adde Dyn. de reg. iur. in c. indultum in 4. col. ubi dicit ꝙ is eſt actor in cauſa appellationis qui fuit reus in
2 cauſa principali. † Et quando poſitiones actoris ſunt de directo contrariæ poſitionibus rei & omnes habẽtur pro confeſsis debet actor ſuccumbere. c. cum ſint
3 partium, de reg. iur. in 6. † quia magis nocet confeſsio actoris actori quam rei reo & maxime in præmiſſo caſu in quo terminus probatorius erat pręfixus utrique
4 parti. ita Alex. in l. ſi non fuerit, ff. de iureiur. † Item dicebatur quòd actor debebat iſto caſu prius reſpondere poſitionibus rei cum poſitiones rei eſſent præiudiciales poſitionibus actoris. quoniam quando poſitiones rei ſunt præiudiciales poſitionibus actoris actor debet primo reſpondere Bald. in addi. Specu. de poſit. in 1. col. uerſic. ſi poſitio, & Specu. in titu. de poſitio. §. 4. uerſicu. hoc quoque notandum, & uerſicu. hoc quoque certum eſt, Francus in c. 2. de confeſsis in 6. Ideo ſi attendatur confeſsio actoris conſtat obſtare exce-
5 ptionem rei non traditæ. † Nec obſtabat inſtrumentũ uenditionis, quia in eo non apparebat ſcriptum conſtitutum per quod ut dicunt domini de regno deciſio. 14. incip. in cauſa dormicellæ, in 3. col. in nouis uenditur ſolet liberari ab actuali traditione rei.

In contrarium ad oſtendendum rem uenditam tra-
6 ditam eſſe adducebatur primo. † Clauſula conſtituti ſolita apponi in talibus contractibus quæ licet non appareat in contractu ſcripta, prẹſumitur obmiſſa per notarium ex quo conſuetudo totius Italiæ eſt eam

apponere

apponere Soz. in conſi. 55. nu. 11. in 4. uol. & in conſil. 131. num. 16. & idem Alexand. conſi. 170. in lib. meo in 2. uol. ſi eſt conſuetudo apponi & idem Paul. de Caſt. in cōſ. 10. in prima parte in nouis. nu. 3. ubi magis hoc putat uerum ſi idem notarius conſueuit illā in ſuis inſtrumentis apponere prout oſtenſum fuit ex inſtrumē tis eiuſdem notarii & aliorum notariorum per inſpe-
7 ctionem quamplurimum inſtrumentorum, † plus dixit ibi Paul. quod ſub illa clauſula quæ omnia, putat q̄ contineatur ſimplex conſtitutum ex quo communiter conſueuit ab omnibus notariis apponi, propterea intelligendo conſtitutum appoſitum uidetur quod emptor non poſsit conqueri rem non traditam poſtquā uenditor in dictis bonis ſe non intromittit per tradita per dominos de regno in d. deciſ. 14. in nouis, ſecundo dicebatur, attendendam eſſe confeſsionem emptoris dum eſt confeſſus bona uendita tenere & poſsidere præſentialiter, & pro reſolutione conſiderandum eſt quod appellatus fuit ille qui primo reſpondidit poſitionibus appellantis, nam primo notarius in actis annotauit reſponſiones appellati & poſtea reſponſiones
8 appellātis, † & quod in aliqua ſcriptura præcedit prius illud dicitur factum. l. quoties, de uſufru. & in prima
9 conſtit. C. in §. quibus, & clarè patet ex proceſſu † unde ſtatur primæ confeſsioni iuratæ & nō ſecundæ iuxta not. per Felynum, in c. cum in tua, de teſti. Innoc. in c. cauſam quæ. de teſti. & in c. ueniens. eo. tit. ubi concludunt ſtari primæ confeſsioni iuratæ & non ſecundæ contrariæ. Et dicis Abb. in c. per tuas. de probat. quod ſi prima confeſsio eſt iurata & de facto proprio, uel quaſi, ſecunda non ualet, quia conuincitur neceſſario de periurio ponendo ſe inter duo iuramenta contraria allegat tex. in l. generaliter. C. de non nu. pecu. ubi etiam cum iuramento non poteſt quis uenire contra confeſsionem ſuam & tanto magis procedit quando
10 prima confeſsio eſt uериſimilior. † Vlterius cōceditur a iure regulariter, quod primo reſpondeatur poſitio-

 nibus

nibus actoris quam rei ita Bal.in addi. Spec.in rub.de dilat.uerſic.primo reſpondetur, dicens quòd ideo eſt, quia agens prior eſt & nobilior patiente. & idem Bal. in addi.Spec.in tit.de reconuentione ſuper uerbo nos autem,& Spec.in tit. de dilat.§. uidendum,& in tit.de poſit. §. 4. uerſi. hoc quoque notandum, & in titu. de actore circa prin.Anto.de Butr. in c.1.de ordi.cognit. Cy.Bar.Bal. Saly.Pau.in l. 2.§. quod obſeruari. C. de iuramento calum. Geminianus & Francus, in cap. 2. de confeſsis,in 6.Odoff.in tract.poſitionum,in 4.col. nume.13.

11 Dicebatur etiam † quòd poſitio appellantis erat formata uerbis negatiuis, ulterius erat de directo con traria poſitionibus apellati quo caſu non erat admit tendæ,quoniam poſitiones actoris & rei quãdo ad in uicem ſunt ſibi ipſis contrariæ tunc eis non eſt reſpon dendum Fran. in c.2.de confeſſ.lib.6. Lanfrancus in c. quoniam contra.in uerbo reſponſiones,num.7.de pro bat.& hoc procedit ſiue contrarietas reſultet ex parte ponentis ſiue ex parte reſpondentis, Curtius in trac. poſitionum nume. 14. ubi dicit in hoc omnes ita con cordari, item quia poſitio negatiua taliter ꝗ non de- buit reſponderi, quia ſuperflua & impertinens.

12 † Nam licet hodie ſit deciſum ꝗ poſitioni negati- uæ reſpondendum ſit quoties iudici æquum uidetur

13 per tex.in c.1.de confeſſ.in 6. ea ratione, quia † nega tiua poteſt probari per confeſsionem partis, ut per Spec.in titu. de poſit. §. 7. uerſicu. 8. conſiderando. & Dy.& Barto. in l. quidam in iure, de donat. tamen hoc procedit quando parti incumbit onus probandi negatiuam, quia in negatiua fundat intentionem ſuam, & quia probare tenetur, ideo hoc caſu poteſt ſuper hac negatiua facere poſitionem,ſecus ſi non ha- beret neceſſe probare, quia tunc ſi faceret poſitionem ſuper negatiua aduerſarius non teneretur reſponde- re quia cenſeretur poſitio impertinens & ſuperflua, ut in iſto caſu in quo intentio appellantis negantis rem

traditam

traditam eſt fundata per ſolam negatiuam niſi appellatus probet rem tradidiſſe quoniam appellatus non habet neceſſe probare negatiuam, propterea tali poſitione non tenetur reſpondere ratione prædicta, quia
14 uidetur ſuperflua & impertinens, † quia poſitio non eſt inuenta niſi ut ponens releuetur ab onere probandi, ut iuribus ſupra allegatis, ſed negando rem traditam transfert onus probandi in aduerſarium. ideo poſitio ſuperflua ita tenet & declarat Pau. de Caſtro in d. §. quod obſeruari; & Curtius in tract. poſitionũ nu. 26. unde cum huiuſmodi poſitio non fuerit admittenda tam ratione contrarietatis, quàm negatiuæ ſuperfluæ & impertinentiæ, propterea ei reſpondendo
15 appellatus ſibi non præiudicauit † cum ſub proteſtatione ſaluo iure impertinentium reſpondiderit quo caſu tã ex diſpoſitione ſtatutorum quam iuris talis proteſtatio derogat confeſsioni Bal. in addi. Spec. in rubr.
16 de poſit. uerſi. qui reſpondet, ubi † dicit, qui reſpondet ad id quod non debuit ſibi non præiudicat ſi reſpondiderit ſub proteſtatione & ſimus in impertinentibus & non admiſsibilibus, ut late proſequitur Cur. in d. trac.
17 poſi. nu. 20. † Nam iuramentum præſtitum non cenſetur ſuper poſitionibus impertinẽtibus & non admiſſibilibus, cum ad talia non referatur iuxta not. per Bal. in l. penul. ad fi. C. de tranſact. Iaſ. in l. ſi duo. §. ſi Iulian. in 3. col. ff. de iureiur. & Nic. Ant. Graua. in annot. ad praxim Octau. Veſtr. lib. 5. cap. 13. nu. 26. igitur ſtat firma confeſsio appellantis.

Nec obſtant ea quæ dixit Alexan. in d. l. ſi non fuerit quia loquitur in confeſsione ficta per contuma-
18 ciam, † in iſto autem caſu ſumus in confeſsione uera facta ſub illa proteſtatione ſaluo iure impertinentium quo caſu confeſsio non parat præiudicium niſi inquantum poſitio fuerit admittenda quod in ficta cõfeſsione non adfuit, & qui reſpondet ſine dicta proteſtatione ad id quod non debet, ſibi præiudicat per Bald. in d. rubrica de poſit. in addit. ad Specu. ideo

in tali caſu magis præiudicat confeſſio actoris actori quam rei reo, ſed in caſu iſto appellatus reſpondidit ſub illa proteſtatione, merito ſibi non præiudicauit. Item etiam ſi appellatus primo reſpondiſſet poſitionibus appellantis ſibi non præiudicaſſet, cum ut dictum eſt talis poſitio non eſſet admittenda, & ſub illa proteſtatione reſponſum fuerit. Item quando appellans reſpondidit poſitionibus appellati, produxerat ſuas poſitiones, ſed non iurauerat, quando uero appellatus reſpondidit poſitionibus appellantis, tunc appellans iurauit, quo caſu tamquam periurus non fuit admittendus, quia primo reſpondendo poſitionibus appellati cum iuramento fuerat cõfeſſus contrarium. Vnde tanquam nauigans contrariis uentis non eſt audiendus, quia duo contraria, ſcilicet uerum, & falſum confeſſum fuiſſe uidetur. Item conſideratis dictis teſtium probationes appellati excedunt probationes appellantis quo caſu non abſoluitur reus, not. in cap. ex literis, de proba. Nec obſtat, quòd unus prius quam al
19 ter poſuerit, † quoniam peruerſio ordinis non releuat ab onere reſpondendi Franc. in d. cap. 2. de cõfeſſ.
20 † Præterea illud quod dicitur, quòd poſitionibus contrariis non eſt reſpondendum, procedit ut dicit Frãc. in d. c. 2. quando ita ſunt contrariæ, quòd omnino ad inuicem ſe perimant, alias ſi poſſint aliqua diſtinctione iuuari, tunc eis eſt reſpondendum, ſed poſitio appellantis, dum poſuit, quòd appellatus actualem poſſeſſionem bonorum emptorum nunquam habuit, nec habet, poteſt iſto modo iuuari, ſcilicet, quòd actualem poſſeſſionem non habuit, nec habet a dicto appellato uenditore, & tamen dicta bona præſentialiter appellans poſſideat, licet non habuerit actualem poſſeſſionem a uenditore, & ita cum iſta diſtinctione utraq;
21 poſitio actoris, & rei ſuſtentatur, † quia ei qui eſt in poſſeſſione titulus ſufficit ſine noua traditione. Bald. in l. quædam mulier. ff. de rei uendica. & ideo cum poſitiones actoris, & rei ad inuicem omnino non ſe perimant

mant utraque reſponſio tolleratur, & id demonſtrat alia ſubſequens poſitio appellantis cui appellatus reſpondendo ſe refert, prout in inſtrumento. Nam licet in pręcedenti poſitioni dixerit ſimpliciter credit, debet intelligi prout in inſtrumento habetur, ſecundum quòd dixit in ſequenti poſitione reſpondendo, credit prout in inſtrumento, quia hoc eſt fauorabilius ipſi reo, & conf.ſsio interpretatur in dubio in fauorem alias uideretur recedere ab eo quod ſupra dixit proxime quod in dubio non pręſumitur. l.nam ad ea, in prin. ff. de cond. & demonſtra. alias reſultaret quædam contrarietas. Nec eſt ueriſimile, quòd uoluerit recedere ab inſtrumento, unde ut remoueatur iſta contrarietas reſponſio prima debet intelligi, ut reſponſum fuit in proxime ſubſequenti, ſcilicet, ut in inſtrumento continetur, ita in ſimili dixit Dec. in conſi. 118. incip. uiſo inſtrumento, in fi. col. in 1. parte.

CONCLVSIO XXXIII.

1 *Remedium reintegranda an competat contra poſſidentem cum titulo, & bona fide, abſque eo quòd allegetur aduerſarium clam poſſidere reſpectu poſſeſſionis.*

2 *Teſtis ſi dicat Sempronium poſſediſſe domum, alter teſtis dicat poſſediſſe una cum Iacobo, an dicatur probata poſſeſſio inſolidum, uel pro dimidia.*

1 DVbitatũ fuit primo, † an remediũ reintegrãda intentatum pro parte domini Gabionis de Gozadinis, cõpeteret contra Philippum Purgatorẽ aduerſarium poſsidentem cũ titulo, & bona fide abſq; eo q. dominus Gabio allegauerit aduerſarium clam poſsidere reſpectu poſſeſsionis. Secundo, an ex eo quòd unus teſtis pro parte d. Gabionis dixit Remoaldum poſsidiſſe domum alter uero teſtis dixit quòd una cum Iacobo Patruo poſsedit domum, di

catur

catur probata poſſeſsio domus inſolidum, an uero pro dimidia.

Circa primum dicebatur ꝙ ad hoc ut probans de antiquiori poſſeſsione obtineat in remedio reintegrã dę contra ſingularem ſucceſſorem cum titulo,& bona fide,uideri neceſſe quòd deducatur in petitione, quod aduerſarius clam poſsideat reſpectu poſſeſsionis, ut declarat Bar.in l.ſi de eo,in fi. ff.de acquir. poſſ. quem ſequitur ibi Aret.& Sozi.in l.rem quæ nobis,eo.titul. & idem Felynus in c.licet cauſam, circa prin. 7. colu. de probat. & licet loquatur in interdicto retinendæ, tamen Alex. extendit ad interdictum recuperandæ in conſi.115.in 2.col.in 2.uol.& conſi.59.ſiue 89.in fin.2. col.uol.5.& in conſi.13 circa finem, in 2. uolu. in caſu autem de quo agebatur agens in libello non deduxit quod aduerſarius clam poſsideret reſpectu poſſeſsionis, propterea uidebatur malè intentatum remedium recuperandæ.

Contrarium tamen fuit concluſum, non eſſe neceſſarium, quod in remedio reintegrandæ deducatur aduerſariũ clam poſsidere reſpectu poſſeſsionis, quoniam communis opinio eſt,ꝙ remedium recuperãdæ datur contra titulo poſsidentem,& bona fide.ita communiter Canon.in c.ſæpè,& in c.ad ſedem,extra de reſti.ſpol. Alex.eam communem dicit in conſil.91.colu. fi.uol.5.& in l.rem quæ nobis,de acqui.poſſ. ubi dicit, quòd ita uidit contra Bar. qui tenuit contrarium practicari Soz.ſibi contrarius conſi.59.col.fi.uol.1.Anch. conſi.402.circa recuperandum. Dec.conſi.57.diligenter,colum.pen.& conſi 136.colum. fin.& ut atteſtatur Imol.in d.l.rem quæ nobis,ita communiter tenent legiſtæ,& canoniſtæ,& idem Ripa in d. c. ſæpè,& in d. l. rem quæ nobis, ſubdens ab iſta communi non eſſe recedendum,& idem alii Moder. in d.l.rem quæ nobis, Adde pro iſta parte Io.de Amicis,qui dicit iſtam communem in conſil. 97. magnifice. Et iſta communis opinio non fundatur in clandeſtinitate recentioris

poſſeſsionis.

poſſeſsionis.ſed in eo quòd exceptio tituli & etiam dominii ſubſequuti non admittitur in remedio recuperandæ, nam agens illo remedio non arctatur aliud probare quàm antiquiorem poſſeſsionem, ita tenet Panor.in ca. ſi diligenti, de præſcrip.in 3.colum.Adde Alexandrinum Rubeum in conſil. 4. ſeries facti, per totum,& maximè nu. 11. ubi quid quando proceditur ſola facti ueritate inſpecta,quo uidetur tenere contrarium quod hic.Hinc dixit Alex. in conſi. 6. in 3.uolu. in 6.colum.& in conſi.92.in 4.& ult. colum. in 5.uolu. quod etiam ſi ſeruus poſſeſſor tanto tempore tenuiſſet,quod præſcripſiſſet dominium, talis exceptio non obstaret,niſi cucurriſſent triginta anni,per quod tempus eſſet ſublatum remedium.d.c.reintegranda, unde dixit Claudius de Saſello in d.l.rem quæ nobis, quod illa limitatio quod deducatur aduerſarium clam poſſidere reſpectu poſſeſsionis non procedit,quoniam cõmunis opinio eſt in contrarium quæ eſt, quod intentans tale remedium non arctatur ad probandum niſi antiquiorem poſſeſsionem.Lap. allegat.22.Matth.de Afflictis in 1.lib.conſtit.regni.in conſtit.circa uiolentiarum.nu.29.in fin.ubi dicit iſtam eſſe ueram opinionem,& quod ita communiter practicatur, & quod in iudicando ab ea non eſt recedendum.

2 Circa † ſecundũ colligitur deciſio ex his quæ not. Soz.in l.ſi quis,cum totum.ff.de excep. rei iud. ubi dicit, quòd ſi teſtis dicat Titius poſſedit fundum pro indiuiſo cum Sempronio dicitur probare poſſeſsionem inſolidum totius fundi, & propterea fuit concluſum poſſeſsionem eſſe probatam inſolidum.

CONCLVSIO XXXIIII.

1 *Vendicandi ius an domino ſit, non reſtituto emptori pretio pro re furtiua publicè,& bona fide in mercato empta.*

2 *Boues ex agro Bononienſi abactos,& in alio loco in nũdinis bona fide,emptos,an dominus uendicare poſſit.*

Lex

1 L Ex erat in loco, uidelicet, † res furtiua publice & bonafide in mercato empta, uendicandi
2 ius non ſit † duos boues ex agro Bononiæ abactos & Imolæ in nundinis bona fide emptos, dominus uendicat, quæſtionis erat utrum ſtatutum ualeret. Gandinus hincinde recitat argumenta refertque Dy. & Martini uiciſſe ſententiam exiſtimantium dominum uendicantem non obligari refundere pretium, eo quod in detrimentum eorum qui non ſuæ dictionis ſunt uanæ ſunt leges, ſentire ergo uidentur, ſeruandum ſtatutum inter homines duntaxat conſtituentis populi, non multo diſsimilem cautelam ſeu ut arbitror cauillationem, docet Bartholomæus Veronenſis, emptorem rei quam timet non eſſe uenditoris, uti emendo publicè conteſtatur ſe domini nomine emere paratumque rem reſtituere quam primum pretium retro ſibi dabitur, ſicque intrepide emat inquit ſiue res ſit furtiua ſiue ui rapta, ſiue ne cogatur domino reſtituere ante perſolutum pretium; fretus authoritate Hoſtienſis qui rem prędæ dixit eum ſecurè ſub conteſtatione præſcripta emere in ſumma de pænit.& remiſ. §. fi. 11.q.quid ſi emit, mihi autem perſuadeo & ſtatutum & Veronenſis conſiliũ omnino deteſtabile inualidum, ea imprimis ratione. quod inuitat homines ad furandum argum. l.conuenitur,de pact.dot.& l.1.ad Maced. Nam qua ratione receptatores publicè, odioſi ſunt, eadem profecto huiuſmodi emptores legibus infenſi eſſe debent, ab utriſque enim latrones & fures animantur; plus enim ad latrocinia impelluntur paratis ex uenditione pecuniis quàm receptarum latebris. l. poſtlim.§.in pace. de capt. conſilium profecto Hoſtienſis pertinet ad res redimendas ab hoſtibus & a barbaris, quibus cum ius poſtliminii eſt & captiuos faciendi & ab iiſdem capta redimendi & in cauſam pignoris retinendi donec ex ſolutum pretium reddatur. l.mulier.& l. in bello.§.ſi ſeruum,& §.deportatum,de capt.& l.ab hoſtibus

ſtibus redem.& l.ſi.C.eo.tit.arg.l. in ciuilē. C. de furt. neque uideo leges de redemptis ullam proteſtationē requirere. At in caſu noſtro de rebus fortiuis & ui raptis agitur quæ damno publico & dominorum emerētur exemploque in ciuili ad latrocinia nutrienda ineptiſsimaq; ea cautio uidetur, ut ematur domini nomine, quaſi dominus rei ſuæ emptor fieri poſsit, & prædicta poſuit Marius Salamonius, Aduocatus conſiſtorialis, in comentariis.l.omnes populi.de iuſt.& iur.

Adde huic deciſioni & uide in deciſio. Tholoſanis deciſio.151.incip.item fuit quæſitum. & ibi in apoſtillis.

CONCLVSIO XXXV.

1 *Petitio hæreditatis, ſeu interdictum quorum bonorum an & qualiter detur contra tit.poſsidentem.*

2 *Intellectus ad l.2.uerſi.emptor autem.C.de petitio.hæredit.*

3 *Emptor rei ſingularis ab eo qui poſsidebat pro hærede, non poteſt petitione hæreditatis conueniri.*

4 *Differentia inter ementem quotam hæreditatis & eum qui emit rem ſingularem.*

5 *Intellectus ad l.etiam ſi.§ quod ſi quis.ff.de petitio.hære.et num.11.*

6 *Intellectus ad tex.in l.nec ullam.§.omnibus.cum Glo.ff.de petitio.hæredita.*

7 *Intellectus ad l.ſed ſi lege.§.item ſi ratio diſtraxit, el ÿ.ff. de petitio.hæredita.*

8 *Intellectus ad Glo.in l.fi.pro legato.*

9 *Intellectus ad doctrinam Bar.in l.cogi.ff. de petit. hæredit.*

10 *Barto.doctrina in l ſi rem & pretium.ff.de petitio. hæredi. intellectus.*

11 *Intellectus ad l.Neratius ff.de peti.hæredita.*

12 *Succeſſor ſingularis cum bona fide poſſeſſoris malæfidei an aliquo tempore, præſcribat.*

13 *Publiciana competit poſſeſſori habenti cauſam & titulum cum bona fide.*

Dubi-

1 Dubitabatur † an in remedio intentato, domina Syluia de Giramontibus poſſet obtinere, nam in remedio rei uendicationis certum erat quod non poterat obtinere quia de dominio eius uel authorum ſuorum nulla extabat probatio, in remedio uero petitionis hæreditatis ſiue interdicti quorum bonorum maior erat difficultas, quia licet petitio hereditatis non detur regulariter contra titul. poſsidentem. l. regulariter de petit. hered. tamen cum titulus quem poſſeſſores conuenti habebant, fuerit habitus per eos poſt mortem teſtatoris & ab his qui non poſſidebant titulo, ſed pro poſſeſſoribus conueniri poterant petitione hereditatis, non uidetur obſtare quin contra eos potuerit petitio hereditatis ſiue interdictum quorum bonorum intentari, ſecundum opin. Pau. de Caſtro. in l. fin. C. de edi. diui Adr. toll. qui ita ſaluat Bald. ibi in 9. & 10. oppoſit. qui indiſtinctè tenuit quod titulus a quocunque habitus poſt mortem defuncti non impediat petitionem hereditatis, ut eius dictum procedat quando titulus fuit habitus ab eo qui conueniri potuiſſet petitione hæreditatis; quam opin. idem Pau. tenuit cõſulendo in conſi. 6. ante fi. in antiquis iſta ratione, ne talis poſſeſſor ſit melioris conditionis, quàm fuiſſet eius author & dicit ibi opin. hanc colligi ex dictis Bar. in l. cogi, de pet. hered. & Bald. in d. l. fin. in 9. oppoſit. & conſi. Paul. approbant domini de regno Neapolit. deciſio. 228. in antiquis idem Romanus ſingu. 344. incip. regulariter. & hanc opin. tenuit Iaſo. in l. 1. in quinta limitatione. C. de inoffi. teſtam. & idem Iaſ. in §. actionum. colum. 53. & 54. inſtit. de act. allegans doctrinam Bartol. in d. l. cogi, & in l. ſi rem, & pretium. de pet. hæred. licet poſtea in contrarium alleget Bartol. in l. 3. §. qui opus. de alien. iudic. mut. cauſa fact. & non ſoluat & eam opin. Paul. ſequitur Alexand. conſil. 184. uel 84. colum 2. & 3 uolum. quinto, eandem opin. pleniſsimè proſequendo materiam

tenuit

tenuit Barba.in conſi.165. in 2. parte incip. clementiſſimi &c.circa dubium tranſmiſſum, utrum petitio hęreditatis,ubi tenet opin.Bald.in d.l.fin. Adde Rom. ſingu.344.incip.regulariter contra ti.

Sed tamen etiam tenendo quod fuerit intentata petitio hęreditatis ſiue interdictum quorum bonorum, concluſum fuit. d. Syluiam obtinere,non poſſe, quia cum poſſeſſores conuenti haberent uerum titulum cõtra eos non potuit intentari petitio hęreditatis ſiue dictum interdictum. d.l.regulariter,cum uulgaribus.

Nec obſtat quod haberêt eorum titulum ab eo qui conueniri potuiſſet petitione hæreditatis, & propterea, dicta actio potuiſſet contra eos intentari ſecundũ opin.& ſeq.& aliorum idẽ tenentium.Quoniã opinio cõtraria eſt uerior & magis communis,niſi ubi acquiſitus fuiſſet titulus,uel lite pendente,'uel ob ſuſpicionẽ litis mouendæ, quo caſu tunc procedit illa opinio ꝙ contra huiuſmodi tituló poſsidentem detur petitio hęreditatis ita loquitur Bar. in d. l.cogi,cuius authoritas propterea in caſu iſto ab eo differenti non obſtabit, & ita loquuntur Ang.& Imol. in l. is qui hæres, de acquir. hęred. Et quod iſta opinio tanquam uerior
2 & magis cõmunis ſit tenenda demonſtratur: † qa pro ea imprimis eſt tex.in l.2.uerſic.emptor. autem,iuncta glo.ibi in uerbo ſingularium, & in uerbo conuenitur. C.de pet. hæred.nam ille tex. uſque ad d. uerſi.loquitur in eo. qui emit hęreditatem ab illo qui poſsidebat pro hęrede: ut declarat gl. 1. ibi quæ ponit caſum illius legis,& in uerſ.emptor,aut loquitur in emptore rerum ſingularium, & ſolum aduerſatur primę parti. l.in aduerſitate rei emptæ,ut conſiderat Fulg. in d.l.fi. col.fi.C.de edi.diui Adr.tol.dicens per illũ uerſ. cõfundi illã opin.Bal.in d.l.fi.in d.9.& 10.opp. quia ſecundũ eum ſicut prima pars.l.loquitur de acquirente titulum poſt mortem defuncti,ita & ille uerſ. eodẽ caſu loquitur cũ ſolum parti pręcedenti aduerſetur in diuerſitate rei emptę, ſed aduertendum eſt quod non ſolum

pars

pars pręcedens illius tex. loquitur in acquirente poſt mortem defuncti,ſed etiam in acquirēte ab eo qui pro hærede poſsidebat,ut declarat d.Glo.cum qua omnes ſimpliciter tranſeunt, nec aliter ille tex. intelligi poteſt,ut uerba ipſius demonſtrant,& tamen d.uerſic.ſecundum declarationem d.Glo. in uerbo ſingularium, & alterius in uerbo conuenitur, uult talem emptorē non poſſe conueniri petitione hæreditatis, ſed rei uen
3 dicatione, uel publiciana, ibi igitur eſt caſus, † quòd emptor rei ſingularis ab eo qui poſsidebat pro hærede non poteſt petitione hæreditatis conueniri,&cum declaratione illarum Gloſſ.communiter Docto.tranſeunt,& quòd ille uer loquitur in terminis partis præcedentis declarat ibi Odof.in poſitione caſus, & melius ſuper expoſitione tex.ibi emptor, incipit quartus caſus,ubi dicit quòd tex.ibi redit ad caſum de quo ille tex.in uerſi.ſi uero,& quod ſolum ab eo differt,quia uerſi.ſi uero loquatur in eo qui emit quotam hæreditatis,ille autem uerſi.emptor loquitur in emptore rei
4 ſingularis,†& in ſpecie Bal.ibi dicit eſſe differentiam inter eum qui emit quotam hęreditatis, & eum qui emit rem ſingularem,ut primus hæreditatis petitione teneatur, ſecundus non, & adducit tres rationes huius differentię,prima eſt, quia emptor hæreditatis in locū uenditoris in ipſa uniuerſitate ſuccedit, & ſic in ipſo uniuerſali iudicio, quod non eſt in ipſo emptore rei ſingularis.ſecunda eſt ſecundum quæ quare in habentibus ſimbolum.Tertiam dicit ipſe addere,quia petitio hæreditatis ſapit quandam perſonalitatem cum ſit actio mixta,& actio uniuerſalis,ſequitur ſucceſſorem in uniuerſo non eum qui in re ſingulari ſuccedit, & ſic dictum Bald.facit iſtam differentiam inter emptorem uniuerſitatis,& rei ſingularis deducens rationes diuerſitatis, & manifeſte uult quod emptor rei ſingularis ab eo qui pro hærede poſsidebat non poſsit conueniri petitione hęreditatis, alias non expediebat, quòd conſtituiſſet illas differentias, & rationes

illas deduciſſet ſi intellexiſſet de emptore rei ſingularis ab alio acquiſitæ quam ab eo qui pro hærede poſſidebat, præſupponit enim ibi, quod uenditor illius rei ſingularis potuiſſet conueniri petitione hæreditatis, & ita ratio eſt intelligenda niſi uelimus eum inepte redarguere.

5 Secundo, † iſta opinio probatur per tex. etiam in l. etiam ſi. §. quod ſi quis. ff. eo. titu. ubi ſecundum communem ſenſum dicitur, quòd ille qui emit hæreditatem, uel quotam hæreditatis ab eo qui pro hærede poſsidebat, ut ibi declarat glo. in uerbo emerit, quam nemo redarguit, & ibi etiam tradit Angel. non poteſt conueniri petitione hæreditatis, niſi in duobus caſibus, ſi modico pretio emit, & ſic habet titulum quaſi lucratiuum, uel ſi creditor non compareret quando iuſto pretio emiſſet, ſi igitur in emptore uniuerſitatis regulariter prodeſt titulus habitus ab eo qui petitione hæreditatis poterat côueniri, a fortiori proderit talis titulus emptori rei ſingularis, per quem facilius petitio hæreditatis tranſit in emptorem uniuerſitatis, ut probatur in d. l. 2. C. eo. titu. eo maximè ex ibi dictis per Bal quæ ſupra dicta ſunt.

6 Tertio, † pro iſta opinio. eſt glo. relata ad textum in l. nec ullam. §. omnibus, de petit. hæred. ibi enim eſt text. quod ſi quis habet titulum inualidum ab eo qui pro hęrede poſsidebat, & talis ſciuerit inualiditatem tituli, poterit is petitione hæreditatis conueniri, quia ille titulus habetur pro non titulo. gl. ibi mouet quæſtionem, quod ſi talis habens tunc titulum inualidum ignorauerit inualiditatem tituli, an conuenietur petitione hęreditatis, & relatis opinionibus firmat ei non eſſe locum, & uult quod talis titulus qui ualidus putatur quo ad excluſionem petitionis hæreditatis ſufficiat. & illa opinio gloſ. ſequuntur ſimpliciter Odoffre. & Alberic. & Angel. quam etiam ibi tenent Bart. & Pau quando ignorantia eſſet iuſta, & cauſaret uſucapionem, uel præſcriptionem, ſi igitur titulus in-

ualidus qui per ignorantiam pro ualido fuit reputatus.licet habitus ſit ab eo qui petitione hæreditatis poterat conueniri, ſufficit ad excludendum petitioné hæreditatis ſaltem quando ignorantia fuit iuſta ſecundum opinionem gl.quanto magis dicendum eſt idem debere operari titulum uerè ualidum.

7 Quartò, † iſta opinio probatur per text. in l. ſed ſi lege.§.item ſi ratio diſtraxit, il ſecundo. eod. titu. ubi ſupponitur, quòd emptor rei ſingularis habens titulum ab eo qui bona fide hęreditatem poſsiderat, & ſic ab eo qui petitione hæreditatis poterat conueuiri, nõ poſsit conueniri a uero hærede petitione hæreditatis, ſed ſolum rei uendicatione, ut planè uerba illius text. oſtendunt, & ita illum textum declarat ibi Ange. col. 1.& ipſemet Pau.in ultimis uerbis dicens, quod ibi ille poſſeſſor non poteſt conueniri, quia habet titulumq, ſed conuenietur rei uendicatione, ut ſecundum eum dicitur in text. in prin.

8 Vltimo, † pro iſta opinio. eſt glo.in l.fin. pro legato, uolens, quod ille qui rem poſsidet ex titulo legati putans ualidè ſibi fuiſſe legatum conueniri petitione hæreditatis non poſſe, & tamen ille aſſertus legatarius prætendebat cauſam ab hærede putatiuo, id eſt, ab eo qui in teſtamento uniuerſaliter ſcriptus fuerat hores, & conſequenter qui dicta actione poterat conueniri, ex quibus patet iſtam opinionem eſſe ueriorem, & magis communem quam in tot legibus, & glo.Docto.approbarunt, & quam ipſemet Pau.tenuit in dicta.l.nec ullam. §. omnibus quam, in d. §. item ſi rem, & quam etiam tenuit Alexand.in d.l.fina.colum. antepenultima, & in conſilio. 186. uolum. quinto, Aret.in dicta l.is qui hæres, in fin.de acquiren.hæred. & quam dixit communem Vbertinus Zucardus in repet.d.l.fi.C.de edict.diui Adria.tollen. & quam uirtualiter tenuit Bartol. in d.l.3.§.qui opus.de alienat.mut. iud.cau.fact.

9 Nec obſtat † dictum Bar.in d.l.cogi, quia ſupra reſponſum

ſponſum eſt eum loqui, ubi quæreretur titulus lite pẽdente, uel propter ſuſpicionem litis mouendæ, ut bene ponderauit Ale. in locis prææallegatis.

10 Nec † dictum Bart. in l. ſi rem, & pretium, meretur allegari, quia loquitur in eo qui poterat conueniri prius petitione hæreditatis, & rem alienauerat, & eam poſtea ab eo ſucceſſore ſuo redemerat, illa enim redemptio tanquam trahens cauſam ab ipſomet redimente non habetur in cõſideratione pro titulo, & ita tenent omnes ibi.

11 Nec obſtat † quod habetur in l. Neratius, & in d. l. etiam ſi. §. hæredem, eod. titu. ubi hæres illius qui poterat petitione hæreditatis conueniri, eadem & ipſe conuenietur non obſtante titulo proprio, & uero pro hærede, quia ibi ille uniuerſalis ſucceſſor cõuenietur, tanquam repręſentans perſonã defuncti, & ex illius perſona, quam repræſentat quod non poteſt conſiderari in ſingulari ſucceſſore. ut omnes ibi declarant.

Non obſtat auctoritas Pauli, & ſequacium, quia idem Paul. cõtrarium tenuit in duobus locis ſupra relatis. & contrarium communiter tenuerunt gloſ. & omnes in locis ſupra allegatis, quarum auctoritas eſt præferenda.

Non obſtat ratio Pauli, quod ſucceſſor non debet eſſe melioris conditionis quã fuerit auctor ſuus, quia fundamentum procedit ubi eſſet eadem ratio alias ſecus. ubi enim ratio eſſet diuerſa, non eſſet de uno ad alium facienda illatio. l. Papinianus exuli, de minoribus, hinc uulgariter dicitur, quod alia ratio reformat pactum, ſed hic diuerſa eſt ratio inter ſucceſſorem propter titulum quem habet, & inter eius auctorem titulo carentem, ergo ceſſat argumentum, & pro hac reſponſione plura adduci poſſent, ſed hæc ſufficiant, nam uidemus poſſeſſorem bonæ fidei ſine titulo rem non præſcribere ſpatio longi temporis, & nemo eſt qui dicat eius ſucceſſorem ſingularem cum titulo longo tempore non præſcribere, ſi uelit ex

ſua perſona præſcriptionem inchoare ad no. in l. pomponius. §. cum quis de acquir. poſſ. alia enim eſt ratio authoris qui caret titulo alia ſucceſſoris qui habet ti-
12 tulum. † parimodo malæfidei poſſeſſor nullo tẽpore præſcribit. c. ſi. de pręſcript. & tamen ſingularis eius ſucceſſor cum bona fide pręſcribit, quia in eo ceſſat ratio
13 peccati. ſimiliter † poſſeſſori malæfidei & ſine titulo non competit publiciana, & tamen habenti cauſam & titulum cum bonafide publiciana competit. l. eum qui. §. ait prætor, de publicia. & ibi Bar. & per Alex. in d. l. Pomponius. §. cum quis, diuerſa enim ratio, diuerſitatem conſtituit iuris, & exiſtentia tituli & bonæfidei in ſucceſſore eum reddit melioris conditionis quam fuerit eius author titu. & bona fide carens.

CONCLVSIO XXXVI.

1 *Clauſula in reſcripto, quòd iudex audiat & bina, uel trina audientia expediat, quomodo intelligatur.*
2 *Celeritas in ſententijs ſeruanda eſt, non tamen quæ excludat cauſæ cognitionem.*
3 *Cauſæ cognitio eſt de ordine & forma ſententiæ.*
4 *Poteſtas habens liberum arbitrium in procedendo et ſñtando, non poteſt expedire in una die totum proceſſum iudicij.*
5 *Verba omiſſa omne iuris ſolennitate, quid operentur.*

1 CAuſa † ſuſpecti tutoris fuit commiſſa iudici, ut illam audiret & bina, uel trina audientia expediret. iudex uigore dictæ clauſulæ, nimis feſtinanter proceſsit ita quod non fuit adhibita cauſæ cognitio, propterea dicebatur de nullitate ſententię altera pars pro ualiditate ſententiæ allegabat iudicem celeriter expediuiſſet propter dictam commiſsionem, ut bina uel trina audientia terminaret, & ſic feciſſe prout habuit in mandatis, & quod pars debebat appellare a commiſsione ſi ſentiebat ſe granatam, concluſum fuit ſententiam nullã

ex eo, quia nimis breuis dilatio fuit ſtatuta propter cu
ius breuitatem non adhiberi cauſę cognitio potuit,
& dicebatur non obſtare prędictam commiſsionem,
quia per dicta uerba, bina uel trina &c. non intelligi-
2 tur excluſa cauſæ cognitio. † Nam licet celeritas ſit
ſeruanda, non tamen talis quę excludat cauſę cogni-
tionem, quaſi non poſsit eſſe ponderatum quod eſt ni
mis feſtinatum, alias ſententia eſſet nulla. c. cum Ber
tholdus, in glo. de re. iudicat. & c. enim, eo. tit. not.
3 in c. ex literis, de reſtit. in integr. † quia cauſę cognitio
eſt de ordine & forma ſententiæ glo. extra, de app. c.
qua fronte, & Bar. in l. pro latam. C. de ſententiis, hinc
4 eſt quod † ſi datur poteſtati liberum arbitrium in pro
cedendo & ſententiando, non poteſt tamen facere &
expedire in una die totum proceſſum iudicii, ut l. ſed
& ſi per pretorem. §. quoties. ff. ex quibus cauſa maior.
& factus non ualet ſecundum Cyn. in prima conſtitu.
ſforum. §. itaque, quaſi non poſsit eſſe ponderatum
quod eſt nimis feſtinatum, Nam per dicta uerba non
intelligitur remota cauſę cognitio, imo ſi datum eſt
5 arbitrium † omiſſa omni iuris ſolennitate ſiue ab ho-
mine ſiue a lege intelligitur remota iuris ciuilis ſubti
litas, non autem cauſę cognitio. ff. de pęn. l. hodie. ff.
mand. l. creditor, in fin. Amod. in tract. ſynd. car. 8. &
Catald. in eodem tract. nu. 48.

Adde Fely. in c. 2. in fi. in uer. ſcias etiam ꝙ uerbum celeriter. de re iudica.

CONCLVSIO XXXVII.

1 *Emphyteuta non ſoluens canonem an perdat fructus rei cũ ipſa re. & an a tempore quo ceſſauit ſoluere, uel a tempore declarationis domini nu. 3. cum ſeq. & nu. 13.*

2 *Poſſidens tenetur reſtituere fructus perceptos a tẽpore quo res incidit incommiſſum.*

4 *Pæna impoſita ipſo iure quando tendit ad fauorem alterius mandatur executioni, ſi ille uelit ſine alia declaratoria.*

 Beneficium

5 *Beneficium quo quis priuatur ipſo iure poteſt abſque alia declaratione alteri conferri.*

6 *Alienatio bonorum facta poſt delictũ inceſtus cõmiſſum, pro quo imponitur pœna ipſo iure eſt nulla.*

7 *Dictiones penitus mox, omnino quid importent.*

8 *Rei legatæ dominium an a die mortis teſtatoris ipſo iure trãſferatur.*

9 *Supplemẽtum legitimæ an debeatur cum fructibus perceptis a tempore mortis teſtatoris & nu. 26.*

10 *Bona propter crimen læſæ maieſtatis ipſo iure confiſcantur. & a die commiſſi crimines alienari non poſſunt.*

11 *Iudicis declaratio requiritur ſuper executione quãdo bona ipſo iure confiſcantur & factum non eſt notorium.*

12 *Iura omnia canonica quæ dicunt ipſo iure aliquem puniri bonorum confiſcatione, uel quacunque alia pœna non requirunt aliud quam declarationem iudicis de crimine commiſſo.*

14 *Pœna retorcutionis propter ius iniquũ ab aliquo impetratũ committitur ipſo iure dummodo pars poſtulet.*

15 *Emphyteuta ceſſans in ſolutione canonis cadit ab emphyteuſi domino uolente.*

16 *Pœna caducitatis non requirit pro eius executione aliquod factum iudicis aut aliquam ſententiam declaratoriam.*

17 *Mortuo emphyteuta moroſo an declaratio domini ſuper caducitate fieri poſſit.*

18 *Ad ſubſtantiandum & conſtituendum ineſſe caducitatẽ emphyteutæ quæ requirantur.*

19 *Deficiente uno ex ſubſtantialibus cõtractus, alter nihil operatur. & actus inualidatur.*

20 *Res & pretium ad ſubſtantiandum contractum emptionis & uenditionis requiruntur. quorum altero deficiente nihil agitur.*

21 *Aequitate deficiente ceſſat retroactio, quæ niſi per fictionem fieri poteſt.*

22 *Compenſatio liquidi ad liquidum inducitur ipſo iure ſecuta tamen declaratione hominis.*

23 *Compenſatio quando ab homine declaratur fieri non retrotrahitur*

trahitur ad diem quo cæptum fuit ab utraque parte de beri, ſed conſideratur tanquam inducta tempore declarationis.

24 *Verba male agere, quid importent.*

25 *Reis in dubio fauendum eſt ubi agitur de pœna applicanda eccleſiæ.*

27 *Delictum commiſſum in faciendo grauius eſt delicto commiſſo in omittendo.*

28 *Argumentum de delicto in committendo ad delictũ in omittendo non procedit.*

29 *Pœna conditionalis an purificata conditione retrodicatur incurſa a die delicti.*

30 *Factum ſeu negligentia unius in adimplendo conditionẽ non debet alteri nocere.*

31 *Retrotractio non habet locum in ultimis uoluntatibus.*

32 *Leges & ultimæ uoluntates inter ſe ſimbolum habet.*

IN cauſa mota per Abbatem Sancti Zachariæ de Trecento diœceſis Imolenſis, contra Dominum
1 Scipionem de Fantuciis. † An d. Scipio emphyteuta propter canonem non ſolutum perderet fructus rei cum re ipſa, nullum fuit dubium, quoniam emphyteuta non ſoluens canonem perdit fructus rei cum re ipſa, ita tenet Angelus in auct. de non alien. §. ſi uero, colum. 2. Bald. in l. ſi pater. C. de uſu fru. nota. in l. ſi defuncta. ff. eodem titulo Bald. in add. Spec. de locat. ueiſicu. pactum cum emphyteuta. Felynus in cap. quarta, de præſcript. in 10. colum. in princip. in uerſiculo poſtremo, in fin. uerſicu. Sozinus in conſil. 167. incip. non inutilis, uerſicu. poſtremo prædictam, in ſecunda parte, Iaſ. in l. ſecunda. C. de iur. emphyteut. plene proſequitur Tiraquel-
2 lus in repet. l. ſi unquam. C. de reuoc. donat. † In quibus locis concludunt omnes quòd poſsidens tenetur reſtituere fructus perceptos a tempore quo res incidit in commiſſum.

3 Sed difficultas erat, † an emphyteuta non ſoluens canoné perdat fructus rei cum re ipſa a die quo ceſſauit in ſolutione canonis, an uero a die quo dominus declarauit emphyteutam incidiſſe in commiſſum, in qua difficultate. Primo dicebatur quòd emphyteuta non ſoluens canonem teneatur ad reſtitutionem fructuum a die quo ceſſaui in ſolutione,& adducebantur not.communiter per Docto. in l. 2. C. de iur. emphy. ubi dicunt, quòd ſi emphyteuta ceſſat in ſolutio
4 ne ſtatim priuatur ipſo iure, † unde ſuccedit, quòd quando pœna imponitur ipſo iure, & tendit ad fauorem alterius, ita demum mandatur executioni, ſi ille uelit ſine alia declaratoria, & ſi tamen requiratur declaratoria, requiritur ad executionem fiendam,ut declarat Claud. in l ſi filius. §. quod autem prætor, in 1. col.ff.quod quiſque iur. ex quibus infertur quòd priuatio inducitur ipſo iure tempore ceſſationis in ſolutione canonis,non autem declarationis. cum declara
5 tio fiat ad executionem. Faciunt not. † per Gemin. in cap.1.de homicid.lib 6. quem refert Ripa in cap. ſæpe.nume.101.extra de reſtit. ſpoliat. ubi uult per illum text.quòd ſi imponitur pœna priuationis beneficiorum ipſo iure, quòd tunc ſtatim beneficia poſſunt conferri tanquam uacãtia etiam ante declaratoriam non citato poſſeſſore, & ſubdit Ripa, ꝙ declaratoria nõ requiritur niſi in executione reali, & ſic infertur ꝙ declaratio domini ſolum operatur quo ad executionem,priuatio autem inducitur ſtatim, ꝙ emphyteuta ceſſat ſoluere canonem.

6 Secundo facit † quia ſi quis committat delictum inceſtus priuatur ipſo iure dominio bonorum, ut nota. Bar.in auct.inceſtas nuptias C de inceſt. nupt.ex quo infert Decius in conſil. 235. in 2. parte, quòd alienatio facta poſt tale commiſſum delictum etiam ante proceſſum formatum, & ante ſententiam eſt nulla, ex eo quia imponitur pœna ipſo iure, ut declarat Matthæſill. in not. 116. incip. nota quòd ubicunque, ubi

dicit,

7 dicit, † quòd dictiones, penitus mox, omnino important priuationem ipſo iure, abſque alia ſententia declaratoria, pariter uidetur dicendum in caſu prædicto quia l. 2. C. de iur. emphy. dicit, ꝙ emphyteuta omnimodo repellatur, ſi dominus uoluerit, unde ſtatim ꝙ ceſſauit in ſolutiõe emphyteuta fuit priuatus & ſic nõ attenditur tempus declarationis, ſed tempus ceſſationis in ſolutione canonis, quo tempore ſtatim inducitur priuatio.

8 Tertio † nam communis concluſio eſt, quòd emphyteuta priuatur ipſo iure cum ceſſat ſoluere canonem, ſed non cum effectu, ſed cum effectu ſi dominus uoluerit, ut uidemus in legato, quoniam rei legatæ dominium a die mortis teſtatoris ipſo iure transfertur, tamen non cum effectu, ſed cum effectu, ſi legatarius acceptauerit legatum, idem in emphiteuta, ita dicit Soz. conſi 78. 4. uol. quia ut ſubdit ipſe, licet emphyteuta cadat a iure propter non ſolutum canonẽ, tamen intelligitur fieri non cum effectu, quia dominus poteſt nolle quòd ceciderit, & ideo tertius non poteſt talem exceptionem opponere, quia nõ ſoluens canonem eſt priuatis ipſo iure quo ad dominium, non quo ad alios, dicens etiam, ꝙ licet bona ipſo iure ſint translata in fiſcum, tamen quia fiſcus poſſet bona non acceptare. Tertius de iure fiſci opponere non poteſt, & ſic ex prædictis patet ꝙ priuatio inducitur ante declarationem domini, tamen ſi dominus non uult acceptare poteſt.

9 Quarto, † uidemus quòd ſupplementum legitimæ fit ipſo iure, eo ipſo quòd filius declarat illud uelle: l. ſcimus. in prin. C. de inoff. teſta. ut not. Glo. 2. ibi communiter approbata. Corn. conſil. 264. uidetur prima litera f. 4. uolu. & conſi. 265. in litera D. uol. 1. & in conſil. 265. col. fi. uolu 3 Alexan. conſi 69. in 2. dubio, uol. 1. & tamen fructus legitimæ debentur habito reſpectu a tempore mortis teſtatoris, citra not. Bal in l. Papinianus. §. unde ſi quis. ff. de inoff. teſt. conſuluit

Corn.

Cor.in conſ.265.in hac uidetur.in fi.conſilii uol.3.
10 Item † uidemus quòd propter crimen læſæ maieſtatis bona ipſo iure confiſcãtur.l.fi.C. ad leg. Iul. maie. propterea dicitur in d.l.fi.ꝙ a die cõmiſsi delicti non poteſt reus bona eius alienare,& ſic infertur ꝙ ubi imponitur pœna ipſo iure,cõſideratur tempus commiſsi delicti, non aũt declarationis.& Domi.de S. Gemi.in c cum ſecundum.§.confiſcationis, in 2. col. de hæreti. in 6.dicit ꝙ bona intelligũtur confiſcata a tẽpore cõmiſsionis criminis,id eſt, eo ipſo ꝙ crimen cõmittitur. & in tm̃ ꝙ ſententia ſuper crimine lata retrotrahitur,
11 & loquitur in caſu qñ pęna imponitur ipſo iure,†quo caſu ſuper executione requiritur declaratio, & hoc qñ factum non eſſet notoriũ, ſi aũt eſſet notoriũ abſq; declaratione fieret executio . Pariter igitur eſt dicẽdũ in caſu propoſito, ꝙ declaratio dñi ſit neceſſaria quo ad effectum exequendi ex eo maxime,quia ſi dñs nollet acceptare caducitatem,poteſt facere,unde declaratio dñi ſuper commiſſo, uel ꝙ uult rem deuolutã eſſe retrotrahitur.Et Fely.in c.pręterea,in 2.not.in ſponſ.
12 dicit multa allegans ꝙ †omnia iure canonica quæ dicunt ipſo iure aliquem puniri bonorum cõfiſcatione, uel quacunq; alia pœna,non requirunt aliam declarationem niſi ſuper crimine cõmiſſo,quia conſtito de delicto commiſſo ſtatim eſt locus pœnę,ſed pœna nõ ſortitur effectum ante declaratoriam, interim ſtat in ſuſpenſo,& declaratoria trahit ſecum executionem, ita dicamus in caſu iſto, ꝙ ſtatim ꝙ emphyteuta ceſſauit in ſolutione fuit priuatus,ſed ante declarationem dñi an uelit rem eſſe deuolutam, huiuſmodi priuatio non ſortitur effectum,ſed ſtat in ſuſpenſo,& ꝙ priuatio inducatur ſtatim ſed quo ad effectum ſtet in ſuſpenſo uſq; ad declarationem domini,uidetur ſentire Decius in conſ.138.incip.& diligenter,nu.6.1. parte. ubi dicit iſta uerba,uidelicet,quia ante declarationem factam a domino directo in effectu non eſt facta priuatio ſaltem reſpectu executionis.

Et

13 Et † in indiuiduo reſpectu fructuum ꝙ attendẽdum ſit tempus ceſſationis in ſolutione canonis uoluit Iaſ. in d.l.2.in 5.not.in 2. q.C.de iur.emphy. Allegat Ange.hoc ſecundum eum expreſſe tenentem in §. ſi uero, in auct.de non alien. & Spec.in tit. de locat. in §.nunc aliqua.uerſi.decimo quæritur,& Alberic. in d. l.2. pro qua opin.adducit inter cætera quod not. Guil. Ang.& Pau.in l. 1. C. de his quibus ut indign.& ultra eum illud dictum Ang. ſequitur Bartho. Veron. conſil. 25. nu. 7. in conſiliis ciuilibus, & illud dictum Spec. ſequitur Sozi.conſi.prædicto.167.num.12. & Felyn.in c. de quarta,col.11. uerſi.ſimile eſt, & col.ſequen.ibi, non obſtat,de præſcript. & cum opin. Iaſ. concordat Ripa in repeti. l. ſi unquam, nu. 100. C.de reuocan. donat. adde & omnino uide Felynum in c.ad probandum,de re iudicata. Adde & uide omnino Tindarum in tracta.de compenſationibus, ſuper illo articulo,an compenſatio fiat ipſo iure an ope exceptionis, qui uidetur concludere pro iſta parte, quòd a die ceſſationis. Pro iſta opinione uidetur facere primo, quia ſecuta declaratione domini retro cenſendum eſt emphyteutam cecidiſſe, non obſtante,quòd talis declaratio longo tempore poſt facta fuerit,cum enim pœna caducitatis ipſo iure a lege inducatur propter delictum non ſolutionis,conſequens eſt, ut dies delicti attendatur, tanquam cauſa originaria ipſius pœnæ non ipſa declaratio, quia cauſa originalia regulariter eſt attendenda. l. ſi hæres teſtamento, de actio empti. l.uxorem. §. agri plagam, de legat. 3. Secundo, quia uidemus in

14 ſimili quod † dicitur de pœna retorcutionis propter ius iniquum ab aliquo impetratũ ea enim cõmittitur ipſo iure dũmodo pars poſtulet, ut probat text.in l.3: §.quod autẽ,& ibi not.omnes quod quiſq; iuris, iũcta l.1.in prin.ibi,aduerſario poſtulãte, eo.tit.& tñ ſi quis impetret ius iniquum contra me,& poſtea decedat hęrede relicto,poſſum ego poſtulare contra hæredem,ut eodem iure utatur, & illi retorcutioni erit locus, ut probatur

probatur, in d. l. 3. §. quod autem, ex quo neceſſario nidetur inferri quòd facta iſta mea poſtulatione pęna illa retorquutionis intelligitur retro incurſa, uiuente impetrante & in tempore impetrationis dicti iuris ini qui, quia niſi uiuente ipſo impetrante pœna ipſo iure cenſeretur incurſa, ea hæredem non afficere, l. 1. C. ex delicto defunct. cum materia. ita ergo in propoſito caſu emphyteutæ, dicendum uidetur, ut pœna caducitatis quæ domino declarante ipſo iure propter moram incorritur, facta tali declaratione intelligatur uſque retro commiſſa a die moræ incurſæ, Item facit, quia lex inducens caducitatem propter moram in non ſoluendo præcedente diu declaratione non præfigit aliquod tempus infra quod talis declaratio fieri debeat, & ideo quandocunque ea fiat, operari debet effectum ſuum, & propterea ſicuti incurſa mora poteſt dominus ſtatim, uel poſt modicum tempus declarare caducitatem incurſam propter dictam moram. ita propter eadem moram poterit poſt longum tempus facere dictam declarationem, & utroque caſu debet intelligi a die moræ pœnam eſſe incurſam. cum enim quocunque tempore liceat facere dictam declarationem, nõ uidetur domino imputandum quare diu tardauerit in declarando poſtquam id a lege ei permittebatur arg. l. Gracchus. C. de adulter. nam declaratio huiuſmodi fit regulariter habendo reſpectum ad dictum tempus moræ prout in caſu noſtro, ſi enim quis per biennium ceſſauit in ſolutione canonis, & nunc fiat declaratio in ea exprimitur quòd tunc elapſo biennio caducitas fuit incurſa, ergo dato etiam quòd talis declaratio tã quam principalior magis quam mora eſſet attendenda, omnino attẽdi deberet prout facta & expreſſa fuit, & ſic habendo reſpectum ad tempus moræ incurſæ, & pro hac concluſione uidetur eſſe deciſ. Gui. Ang. Pau. & ſeq. in d. l. 1. C. de his quibus, ut indig. ubi concludunt ꝙ commiſſa felonia per uaſallum propter quam ueniebat feudo priuandus licet ſtatim non fuerit pri-

uatus

uatus & interim perceperit fructus, tamen poſtea ſequuta declaratione & ſic priuatione inducta, tenebitur ad fructuum reſtitutionem a die feloniæ commiſſę, item adduci poteſt quia iſta pæna eſt debita ſub cō ditione ſi dominus uoluerit, ut in d. l. 2. de iur. emphy. ergo purificata conditione per declarationem domini retrotrahetur ipſa obligatio pœnalis ad diem delicti per ea quę habentur, in l. ſi filiusfamilias, de uerb. obli. in l. ſi is qui pro emptore, de uſuc. Et tenendo iſtā opin. Nō obſtat, ſi opponeretur ꝙ donec dominus nō declarauerit, emphyteuta non amittit utile dominiū, quin poſsit contra tertium agere iuxta ea quæ late ponit Iaſ. in d. l. 2. in 5. nota. quia reſpondetur ſcilicet ut ſequuta declaratione cenſeatur caducitas retro incurſa a die moræ, uel poſſet dici quo ad dominum dicatur caducitas ſtatim incurſa licet non quo ad tertium ſecundum Bal. in addi. ad Specu. in tit. de loca. circa 6. col. refert & ſequitur Iaſ. in d. l. 2. 5. no. Sozi. conſi. 78. nu. 7. uol. 4. poſſet etiam reſponderi ex dictis per Alc. in d. l. 1. C. de his quibus ut indig. ſuper illa doctrina Guil. & aliorum.

15 In † contrarium adducebatur iuris communis diſpoſitio quę eſt quòd emphyteuta non ſoluendo canonē tunc demum priuatur ſi dominus uoluerit, ut no. Bar. per illū tex. ibi ſi modo uoluerit, & ibi Bal. Ange. Saly. Iaſ. & alii. C. de iur. emphy. l. 2. Bar. in l. 1. ff. ſi ager. uectig. uel emphy. pet. & in auct. qui rem. C. de ſacr. ſanc. eccl. in prin. & Bal. ibi col. fi. ubi inquit quòd priuatio emphyteuſis propter canonem non ſolutum non eſt in facto eſſe, ſed eſt in potentia fieri domino uolente, late proſequitur Decius in conſi. 138 in 2. & 3. col. in prima parte ſubdens inter alia exemplum in compēſatione quæ fit ipſo iure, & tamen non fit in effectu niſi pars uelit & opponat, ut in l. fi. C. de compenſa. & de prædictis late etiam per Caſſadorum in tit. de loc. & conduct. deciſ. ſecunda & deci. tertia unde ex prædictis uidetur inferri quòd ante declarationem domini

emphyteuta

emphyteuta non ſoluens canonem non priuetur,con firmatur iſta opinio iſta ratione, nã pęna priuationis ob non ſolutũ canonẽ inducitur tunc demũ fauore domini qñ dominus uelit & declaret & propterea nõ antea, quia ſi aliter diceremus ſequeretur inconueniens ꝙ ſtatim decurſo termino ſine ſolutione data priuatione ét inuito dño, qñ ét acceptaret poſtea pẽſionem ſimpliciter opporteret rẽ de nouo cõcedere quod nunquã fit dño caducitatẽ nolẽte ita Caſſadorus in d.dec. 3.nu.4. Itẽ conſideratur pro iſta parte quia ſecundum cõem opi.de qua plene per Iaſ in d.l.2. in quinto no. donec dñs non declarauerit, emphyteuta retinet ius ſuum & ſic dñium utile & poſſeſſionẽ ergo & fructus conſequitur qui ad dñm ſpectant. l. ex diuerſo. §.1.cũ uulg.de rei uend. item ſi declaratio dñi attenderetur hab ẽdo reſpectũ ad tẽpus morę, ſequeretur ꝙ mortuo emphyteuta poſſet dñs declarare eundẽ tempore moræ cõmiſſæ cecidiſſe, & ſic retro fuiſſe pænã incurſam, cum iſta declaratio dependeat a mera uoluntate dñi

16 †& pœna caducitatis non requirat pro eius executione aliquod factũ iudicis aut aliquã ſententiã declaratoriã ſecũdũ opi.magis cõem de qua per Iaſ.in d.l.2.in

17 d.quinto not.†Et cum regula ſit quòd pœna commiſſa contra aliquem & non requirens executionẽ facti mediãte miniſterio iudicis hæredẽ afficiat per ea quæ tradit Iaſ.in l.3.§.quod autem, quod quiſq; iuris. poſt Bal.in l.quæ ſub conditione.§. fi. de condi.inſtitu.poſt Gemi.in c.fœlicis.in prin.de pœnis in 6.ſed conſequẽs eſt falſum quia mortuo emphyteuta moroſo declaratio domini ſuper iſta caducitate fieri non põt, ut not. Cuma.conſi.164. & abunde proſequitur Caſsiado. in tit.de loca.deciſ.2.& duabus ſeq. ergo & antecedens,

18 item conſiderandum eſt, quia † ad ſubſtantiandum & conſtituendum in eſſe caducitatem emphyteutæ duo requiruntur mora.ſ.in ſoluendo & declaratio domini ut probatur in dicta.l.2.ibi, uolenti, & ibi, ſi dñs uoluerit, & in §.ſcire autem, ibi, & uolentibus præpoſitis, in

auc.

19 auc.de non alien.†ſed ubi duo requiruntur pro ſubſtã tiando aliquem actum, unum ſine altero nil operatur, & defectus unius actum inualidat. §. pretium, inſtit.de
20 emp.& uend.†nam ab ſubſtantiandum contractũ em ptionis & uenditionis duo requiruntur res & pretium quorum ſi alterum deficit nil agitur, ut in d. §. pretiũ, donec igitur alterum ex requiſitis deficiet actus tanquam nullus non eſt habendus in conſideratione, ſed eius effectus tũc inſurget cum actus perficietur, cum igitur ſola mora in caducitate, nil perficiat, ſed ſolum ei initium det, tempus dictę moræ non inſpicietur in conſiderando effectum caducitatis, ſed tempus declarationis in quo ipſa caducitas perficitur attendendũ erit, & ideo quicquid cõmodi ex re emphyteutica pro ueniet ante declarationem dñi ad emphyteutã ſpectabit, ne ſi contrarium dicamus effectus caducitatis inducatur priuſquam ipſa caducitas perficiatur, rõ, quia æque potenter operatur informando caducitatẽ ipſa declaratio, ſicuti ipſa mora cum utrumq; requiratur & alterũ ſine altero nil poſsit efficere, ergo non magis mora quam ipſa declaratio eſt inſpicienda, immo interpretari debemus, ut potius declaratio ſit attendẽda quã mora, cũ per iſtã interpretationẽ pæna minuatur. l.factũ.§.in pœnalibus.de reg.iur. itẽ tenẽdo ꝙ fructus debeãtur a die moræ & defectus ſolutionis per bienniũ neceſſario uidetur dicendũ ꝙ iſta declaratio quę ſequitur poſt lõgũ tẽpus retrotrahatur in diẽ dictę moræ ꝑ fictionẽ, ſed in propoſito nulla ſubeſt æquitas ꝑꝑ quã
21 debeat fieri iſta retrotractio ergo nõ retrahetur,† qa ubi ęquitas deficit ceſſat retrotractio, quæ niſi ꝑ fictionẽ fieri põt.l.denique.ex quib.cau.mai.per quẽ tex.ita dicit Bar.in l.ſi is qui pro emptore, in 2.oppo.de uſucap. quòd autem non ſubſit æquitas, demonſtratur, quia aut dñs ſciuit iſtam morã emphyteutæ in non ſoluendo, & tunc cum ei licuerit ſtatim facere dictam declarationem, ſi diu diſtulit ſibi eſt imputandum, & cum potuerit facere ut caducitas perficeretur & non

fecerit

ſecerit,id ex ſui culpa, & neglig.ntia euenit, ideo & non eſt ſuccurrendum,aut iſtam moram ignorauit,& quidem ſi iniuſte idem dicendum eſt, quia pro ſciente habetur.l.quod te.ſi cert.peta. ſi uero ignorantia fuit iuſta,ut quia ſucceſsit in locum alterius,iuxta l.qui in alterius.de regu.iur.& tunc etiam uidetur ſubeſſe ęqui tas,ut iſta fictio translatiua inducatur,quia cum agamus de incurſu pœnę non poteſt æquitas conſiderari,
22 ut probat tex.in l.ſciendum.ex quibus cau.mai.†Item facit,nam compenſatio liquidi ad liquidum inducitur ipſo iure, ſecuta tamen declaratione hominis, iuxta not.in l.ſi C.de comp.& not.Bar.in l.uerum.ff.de cōp.
23 & traditur in §.in bonę fid.i.inſtitu. de actio. † & tamen quando homo declarat uelle compenſare,talis compenſatio non trahitur retro ad diem quo ceptum fuit ab utraque parte deberi, ſed conſideratur tanquā inductā tempore declarationis,ut probatur in d.l. uerum,ibi,male petit,ex quo enim lex ait eum male agere,cui obiicitur compenſatio, ſequitur obligationem non cenſeri retro extinctam,uſque ad tempus quo cæptum fuit ab utraque parte deberi, quia ſi cenſeretur retro extincta, non diceretur ille male, ſed nulliter
24 agere.†Iſta enim uerba,male agere, important actionem competere, ſed oppoſita exceptione extingui.l.1.§.ſi.quando dies uſusfruct.leg.ced ut in terminis cōſiderat Glo.not.in l ſi conſtat.C.de comp.quemadmodum igitur conſideratur tempus declarationis, & oppoſitę compenſationis in inducēdo effectum extinctionis obligationis qui ipſo iure mediante tamen declaratione,ſeu oppoſitiōe hominis inducitur propter debitum hincinde, ita conſiderandum eſt tempus declarationis in inducendo effectum caducitatis quæ ipſo iure incurritur mediante declaratione propter moram,& defectum ſolutionis canonis,& iſta uidetur urgens ratio.

Poſtremo ſi dicamus iſtam opinionē non bene omnino fundari, ſaltem negari non poteſt, quin res ipſa

dicatur

dicatur deducta ad probabilem iuris dubietatem, quo caſu ſuccedit, ut in dubio ea in iudicando ſit tenenda
25 tum ex regula d. §. in pœnalibus, tū† ex eo quia in dubio fauendum eſt reis l. fauorabiliores, de reg. iur. dato etiam quòd eccleſia eſſet actrix & in dubio dicatur fauendum eſſe eccleſiæ, ut nota. in c. fi. de re iudic. quia non procedit hoc ubi agitur de pœna applicāda eccleſiæ, quæ cum ſit cultrix iuſtitię & æquitatis ca. 1. §. ſi diuerſum, de alien. feu. non quærit ditari cum aliena iactura, & iſta pars placuit dominis qui ita iudicarunt.

Quam partem tenendo poteſt adductis in contrarium reſponderi, & primo dicitur quòd Ang. in d. §. ſcire autem, loquitur de fructibus perceptis poſt caducitatem incurſam & bene loquitur, ſed dicitur quòd ante declarationem caducitas non eſt incurſa, ut ſupra dictum eſt ergo &c. & Spec. in d. uerſ. 10. quæritur ſimiliter quando emphyteuta cecidit a iure ſuo quod eſt poſt declarationem factam & ideo eius authoritas nō obſtat, nec pari modo aliorum id ſequentium uidelicet Alberic. Bart. Veron. Soz. & Felyni; & licet Iaſ. expreſſe aliam partem tenuerit, tamen cum propter illa dicta Spec. Angel. & Alberic. moueatur quæ hoc non concludunt & quę alio modo loquuntur, non uidetur de eo curandum. & idem dicendum de Ripa, qui in aduertenter ſequutus eſt Iaſ.

Ad illud quod tempus moræ tanquam cauſa originaria ſit attendendum, reſpondetur negando fundamentum, quia nō eſt uerum, quod dicta pæna oriatur ex ipſa mora, ſed a lege inducitur propter moram accedente domini declaratione quæ non minus potenter operatur quam mora ut ſupra dictum eſt.

26 Ad † aliud de legitimæ ſupplemento quod filio debetur ipſo iure eo declarante, dicitur illud procedere quia ſtatim mortuo teſtatore ipſum ſupplementū debetur ipſo iure abſque declaratione filii licet commutabiliter & illa declaratio quæ requiritur. ſecundum

H glo.

Gloſſ. ibi communiter approbatam operatur, ut ipſa acquiſitio fiat incõmutabilis quod demõſtratur, quia defuncto filio nulla per eum facta declaratione tale ſupplementum ad hæredes etiam extraneos tranſmittitur, ut declarat ibi Sal. qui in ſpecie dicit ꝙ tale ſupplementum purè & ſtatim filio ipſo iure acquiritur, non autem cõditionaliter, ſi petatur & trãſmittitur ad quoſcunque hæredes, & ſequitur Alex. conſi. 55. col. 3. uol. 2. & Iaſ. in d. l. ſcimus, ſed in caſu moroſi emphyteutæ eius iura non acquiruntur domino purè neque incommutabiliter, neque alio modo, ſed conditionaliter, ſi ipſe dominus uoluerit, ut in d. l. 2. & etiam quia ſecundum cõmunem opi. de qua per Caſsiad. in tit. de loca. deciſ. 2. cum duabus ſeq. defuncto domino non facta declaratione nulla iura caducitatis in hæredẽ trãſferũtur, igitur diſsimiles ſunt caſus & de uno ad alium non infertur. l. Papinianus exuli, de minor. & ratio in utroque caſu poteſt conſiderari, nam in ſupplemento lex illud ſimpliciter defert filio ipſo iure quo ad uerborum expreſsionem, ut probatur in d. l. ſcimus, licet uirtualiter & intrinſece illud deferat filio uolenti & petẽti, caducitatẽ uero lex ipſo iure inducit exprimendo ſi dominus uoluerit, ut probatur in d. l. 2. & in d. §. ſcire autẽ, quę expreſsio operat, ut ei nulla fiat acquiſitio niſi declaratione accedente, facit tex. in l. ſi ita legatum. §. illi, ſi uolet, cum ibi no. delegat. 1.

Ad tex. in d. l. 3. §. quod autẽ, iuncta l. 1. in uerbo aduerſario poſtulante, quod quiſque iur. ſolum colligitur ex ibi dictis per Bar. & alios maximè per Dec. dum declarant illum text. ut procedat quando pœna retorquutionis uenit imponenda per uiam exceptionis. Nõ obſtat ratio quę adducebatur ꝙ cum à lege non fuerit prefixum certum tempus domino ad faciendum iſtam declarationem licitum eſt ei, quandocunque placuerit illam facere, quia hoc non negatur, ſed tamen dicitur ꝙ tunc caducitas habebit ſuum eſſe & ſuam perfectionem quando iſta declaratio fiet cum ante eam

nulla

nulla caducitas eſſet incurſa, & licet declaratio fiat ſub uerbis importantibus caducitatem retro fuiſſe incurſam, tamen hoc non uidetur eſſe in facultate domini, quia quòd caducitas quæ hodie pura ſuam perfectionem recipit domino declarante, dicatur iam puta 10. annis retro incurſa nõ poteſt induci niſi per fictionem tranſlatiuam quæ ab homine induci non poteſt, ut not. Bar. in d. l. is qui pro emptore, in prima q. principali, de uſucap.

Ad ea uerò quæ no. Guilg. & ſequac. in l. 1. C. de his quib. ut indig. reſponderi poteſt eorum dicta de iure non ſubſiſtere & ea reprobat Corneus ibi efficacibus fundamentis quæ etiam de iure negari poſſe affirmat Ripa in d. repet. l. ſi unquam. nu. 103. in fi. uol. 2. reſponderi poteſt tenendo eorum doctrinam ꝙ ipſi loquun-
27 tur in feudo deuoluto † propter delictum commiſſum faciendo quod eſt grauius delicto cõmiſſo in omittendo ut not. in l. ſi conſtante. §. ſi maritus, ſolut. matrim.
28 † & non procedit ag. de delicto in committendo ad delictum in omittendo tanquam de maiori ad minus, ut no. Bar. in l. licet. §. fi. de peculio.
29 Ad ultimum quòd † cum iſta pœna caducitatis ſit conditionalis purificata conditione retrodicatur incurſa à die delicti, reſpõdetur quòd cum iſta conditio ſub qua pœna debetur non ſit caſualis nec mixta, ſed dependeat à ſola uoluntate domini & ſit in ipſius poteſtate eam qñcunque implere, ſi purificetur diſpoſitio non trahitur retro. l. potior. qui pot. in pign. hab. & tradit Bar. in l. ſi is qui pro emptore, in quinta principali. q. ubi rationem aſsignat ꝙ cum fuerit in poteſtate contrahentis implere conditionem, ſi eam ceſſauit implere, ſibi eſt imputandum & ceſſat æquitas ſuper qua fundatur iſta retrotractio, quæ ratio communiter approbatur, & optimè procedit ubi fauor eſſet illius in cuius poteſtate cõditio eſſet poſita, ꝙ retrotractio fieret prout eſt in propoſito caſu in quo fauor eſſet dñi in cuius poteſtate poſita eſt conditio declarationis, ut

retrotrahatur pænę incurſio, ſed ubi fauor eſſet unius quòd conditio retraheretur, & talis conditio eſſet poſita in alterius poteſtate, iuxta terminos d.l.potior,
30 uideretur dubia; † quia factum, ſeu negligentia unius in adimplendo conditionem non debet alteri nocere. l. non debet alteri, de regul. iuris. ſed quidquid ſit iuris eſt, quòd dicta ratio procedit in caſu noſtro, & quod etiam ſimpliciter à Doctoribus approbatur.

Alio modo poſſet etiam reſponderi, quod non ſumus in diſpoſitione legali, & quod dicitur de retrotractione procedit in contractibus: & ideo non bene de
31 uno caſu ad alium infertur, † quinimo potius eſſet dicendum in diſpoſitione legali attendendam eſſe naturam ultimarum uoluntatum, in quibus non eſt locus
32 retrotractioni. ut no. in d.l. ſi qui pro emptore. † cum leges, & ultimæ uoluntates ſimbolum habeant inter ſe §. diſponat in auct. de nup. Adde ad materiam iſtius deciſionis Crauet. conſi. cxij. nu. 9. cum ſeq. in ij uol.

CONCLVSIO XXXVIII.

1 *Emens rem ab aliquo tanquam negotiorum geſtore, uel coniuncta perſona, uel ab aliquo nomine, & uice alterius, pro quo de rato &c. an non ſecuta ratificatione, dicatur malæfidei poſſeſſor, ita quòd teneatur ad fructus à die occupationis rei.*

1 QVIDAM † emerat certum prædium a certo alio uendente ſuo nomine, & nomine, & uice duorum ſuorum fratrum, pro quibus promiſit de ratho &c. accidit, quòd dicti fratres noluerunt ratificare contractum: imò egerunt contra emptorem ad portiones prædii ſpectantes ad ipſos, petendo etiam ipſum condemnari ad reſtitutionem fructuum à die occupationis. unde dubitatum fuit, an emptor iſto caſu ex quo emit ab

illo

illo nomine,& uice &c.non ſequuta ratificatione, dicatur malę fidei poſſeſſor. Et concluſum fuit, quod ſic taliter quod teneatur ad fructus perceptos a die occupationis rei. textus eſt in l.fin. ff. pro emptore, & ibi Bartolus.

CONCLVSIO XXXIX.

1 *Variata moneta, an tempus contractus, uel ſolutionis attendatur, & quomodo ſolutio debeat fieri.*

2 *Declaratio ad c. olim, de cenſibus.*

1 DVbitabatur in quadam cauſa † data uariatione monetę, quod tempus deberet attendi, an tempus contractus, an tempus ſolutionis; pro una parte dicebatur tempus contractus debere attendi. c.olim,de cenſibus. c.cum canonicis, eo titu.declarat Bar.in l.Paulus,de ſolut. quando contigit uariatio in bonitate intrinſeca, & quatenus contigiſſet uariatio in bonitate extrinſeca etiam debere attendi tempus contractus,declarat Brunus in tracta. de augmento monetę,in ultima concluſione, in quinta declaratione,& Franc.Curt.in tracta.monetę,in 3. col poſt Iacobum Butr.Azonem, & Oldradum, quos ipſe allegat. Concluſum fuit tamen in cauſa de qua agebatur contrarium, diſtinguendo iſto modo; Aut quis uult ſoluere ſcuta in auro,prout erat obligatus,& tunc nulla habetur ratio ualoris augmenti, uel decrementi, ſed tantum numeri cle. 2. de decim. ubi Ioan. de Imol.poſt Zab.& Petr. de Ancha. latè proſequitur Brun.in d.tract.& concluſione, in uerſi. tertio, prędi-
2 cta concluſio. † Aut uult ſoluere pro auro pecuniam argenteam, uel aliam ex generali conſuetudine, de qua per Doct.in d.l.Paulus,& in c.quanto, de iur. iuran & tunc ſi uariata eſt moneta in ualors intrinſeco, puta quia argentum ſit factum deterius,& poſsit ſolui

de alia moneta, moneta de qua ſoluitur debet ęſtimari ſecundum ualorem,& bonitatem antiquæ monetæ, & ſic moneta antiqua quæ erat melior æſtimabitur ſecundum curſum, & ualorem modernæ monetæ deterioris, & ita procedit tex. in d.c.olim, ubi ita Doct. declarant,& ita declarat Brun. in d. tract. in d. conclu. in 1. declaratione. Calcane. conſi. 14. Guid. Pap. deciſi. 494. & ita intelligi debet deciſ. Neapolit. deciſio. 194. & iſte erat caſus de quo agebatur, quia moneta antiqua erat deteriorata in bonitate intrinſeca, & antiqua moneta bona hodie ualeret bononenos 78. pro quolibet ſcuto, aut deterioratio contigit propter uariationem in bonitate extrinſeca, ut quia ualor tantum ſit alteratus remanente eadem bonitate argenti & in hoc caſu Bar. in l. cum certum. ff. de aur. & arg. legat. & in l. Paulus. in fi. de ſolut. Bal. in l. cum quid, ſi certum petat. & in conſi. 137. ſuper eo, & in conſil. 424. quia, in 2. uol. Aret. in conſil. 11. tenuerunt debere attendi tempus ſolutionis, non autem contractus, & dicit ibi Aret. iſtam eſſe communem opinionem.

Contrariam uero opinionem, quòd tempus contractus attendatur, tenuerunt plures Doc. de quibus per Brun. in d. conclu. nu. 5. uerſi. his ſic præmiſsis. unde diſtinguendum eſt circa ualorem pecuniæ, quæ eſt in obligatione ſeu promiſſa, & uera ſit opinio tenentium quòd attendatur tempus contractus, aut ſumus in ualore pecuniæ quæ eſt in facultate ſoluenda tam ex pacto, quam ex conſuetudine generali, & in iſto caſu uera ſit opinio Bar. ꝙ attendatur tempus ſolutionis ita diſtinguendo declarat Brun. in d. conclu. in uerſi. quinta declaratio. in uerbo, in hoc paſſu, puto faciendum quidquid dixerit Curt. generaliter tranſeundo in d. ſuo tract. in 4. col. Præterea quia pars fuit in mora, cõſideratur tempus ſolutionis ſecundum Bart. & alios in d. l. Paulus, & Curt. in d. ſuo tract. Laud. in tractã. de moneta in 6. col.

CONCLVSIO XL.

1 *Appellatio an detur a pronuntia cauſam eſſe in deciſorio.*
2 *Appellatio an a breuitate termini detur.*
3 *Attentata an reuocentur cauſa appellationis deſerta.*

1 DVbitatum fuit in Rota, † an ſtante appellatione a pronuncia cauſam eſſe in deciſorio liceat appellare, de iure ciuili, dicebatur q. ſic, quia in effectu iſta pronũcia remouet facultatem probandi, allegabatur Bald. in l. 2. C. de epiſcop. aud. uerſi. ſed hic quærit, Angel. de Aret. in l. 2. de appel. recip. colum. 11. Bald. in l. 1. in 3. notab. C de dilat. & in capit. de milit. Vaſal. qui cont. & in addit. ad Specul. in titu. de appella. uerſicu. ſed an a breuitate. Pau. de Caſtro in conſi. 25. in antiquis, & facit ratio, quia cum agatur de excluſione probationis magnum reſultat præiudicium, ideo datur appellatio. l. intra utile, de minorib. & eſt grauamen irreparabile, quia ſi publicabuntur atteſtationes non poterit ſuper eiſdem in cauſa appellationis probari. l per hanc. C. de temp. appel. cap. fraternitatis, de teſtib. & ita concludit Bal. in dicta l. 2. C. de epiſco. audien. & dato irreparabili grauamine, non eſt dubium de iure ciuili dari appellationẽ, ut concludunt Docto. in l. prima. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. & in l. ante ſententiã. C. quorum appella. non recip. & in l. 2. de appellatio. recip. ergo licet non fuerit admiſſa appellatio haberi debet pro admiſſa, ſtante clauſula, niſi ſi & inquantum, ut per Felynum in cap. cum contingat, de offic. delegat. cum allegatis per eum, & Corn. in cõſ. 89. lib. 1.

2 Iſte articulus uiſus † eſt Dominis Dubitalis per dictum Barto. in l. 2. de appellatio. recip. in uerſi. tertio principaliter eſt uidendum, ubi uoluit a nimis

breui dilatione non dari appellationem, & cum Bart. uidentur concordare Pau. & Ang. in d. l. ante ſententiam; qui indiſtincte tranſeunt cum dicto Barto. & Lanfranc. in c. quoniam contra, in §. interlocutoriæ, nume. 10. & in §. dilationes, nume. 19. licet dicat Cornon. melius ſentire Iaſ. in l. arbitro, qui ſatiſdare cogan. & ratio eſt, quia grauamen poteſt reperari per appellationem a diffinitiua, per dictam l. per hanc, & ad rationem Bald. in dicta l. 2. dicebatur quòd erat in facultate partis non publicare proceſſum, & ita erit ſibi ſuccurſum per legem per hanc. Ad Baldum in l. 1. C. de dilat. dicebant loqui quando in totum fuit denegata dilatio, quo caſu bene datur appellatio ſecundum omnes. Ego autem ſemper tenui opini. Bald. in d. l. 2. per rationem ſuam, nec obſtabat, ꝙ poterat non publicare, quia etiam in iſto caſu reſultabat grauamen irreparabile, quia non poterat reprobare dicta teſtium, cum eſſent ſibi occulta, prout de iure permittitur. cap. licet, de teſtib. il ii. & ſic in utroque caſu grauamen reparari non poterat, uoluerunt uidere Domini, an eſſet iuſtificata appellatio, quia tali caſu etiam grauamina poterant reuocari, cap. ſignificantibus, de appel. ubi Franc.

3 Diſputatum etiam fuit † an deſerta cauſa appellationis attentata reuocentur? & pro parte affirmatiua, uoluit Franc. in cap. conſuluit, il 2. de appella. Docto. in cap. conueniſſent, de eo qui mitt. in poſſeſ. Lap. alleg. prima. Domini de Rota deciſ. 130. in nou. idem Franc. in cap. ſæpè, ſuper Glo. in uerbo rata, de appell. idem in cap. non ſolum, de appella. in vi. In contrarium facit Oldra. in conſi. 295. ad finem, uerſic. tertio dicit, & allegat bona iura ibi. item Rota prima deci ſil. i. in nou. quæ melius examinat quam alia 130. & Vit. in tract. clauſularum, in clauſula nil innouari ap pellatione interpoſita ad finem. Corſ. in repertorio ad Abbatem, in uerbo, attentata. Mill. in eodem uerbo. Guid. Pap. conſi. 6. colum. 2. & in interlocutoria de

ſerta.

ſerta.Rot. 412. in nouis, & alia 461. & quomodo reuocentur an per officium iudicis dato libello Franc. & Alexand. in d. cap. ſæpe, in Gloſſ. in uerbo, rata. Gom. in commento regulæ cancellariæ, in regula de triennali. quæſtio. 54. numero 7. & ex prædictis locis apparet eſſe communem opinionem, attentata reuocari etiam deſerta appellatione ordinariè tamen, & dato libello.

CONCLVSIO XLI.

1 *Auocatio cauſæ facta per Papam, an operetur nullitatem poſtea geſtorum per iudicem etiam ipſius auocationis inſcium.*

2 *Gratia conceſſa parti petenti habet conditionem annexam, ſi impetrans gratia uoluerit uti.*

IN cauſa quadam uertente inter certos de Ballis ex una, & quoſdam alios ex altera, fuit per alteram ex partibus præſentatum reſcriptum iudici parte abſente, auocatorium cauſæ, inſtabatur poſtea per partem contra quam impetratū fuerat reſcriptum auocatorium, procedi in cauſa, iudex recuſabat, ſtāte dicta præſentatione auocationis cauſæ, pars replicabat, quòd reſcriptum auocatorium produceret ipſa citata, uel præſente, alias iudex non deberet
1 in cauſa ſupere, imo procedere. † Vnde dubitatum fuit de duobus. Primo, an auocatio cauſæ facta per Papam operetur nullitatem poſtea geſtorum per iudicem etiam ipſius auocationis inſcium. Secundo, an ēt ſi iudex fuerit ſciens auocationis cauſæ, potuerit procedere, uel nō ſtante ſola præſentatione reſcripti auocatorii, uel opus fuerit ad impediendum proceſſum quòd impetrans uoluerit uti dicto reſcripto. Deciſio primi, & ſecundi dubii, colligitur ex his quæ latè proſequitur Io.Rip. in ſuis reſpon. in c. cum M. Ferrarien. ſis.

rienſis.de conſtit. lib. 1. interpretationum, a cart. 28. & nu. 196. in lib. meo, in uerſicu. ſecunda ſit concluſio auocatio cauſæ facta. ubi refert Panor. in d.c. cum M. per tex. in c. 1. de conceſſ. prębend. lib. 6 & ibi etiam Inno. & in c. cum contingat, de reſcript. & Imol. in ca. cęterum, eo. titu. & d. Prępoſi. in c. ut ad noſtrum, ad fi. de appel. tenere quod talis auocatio cauſę facta per Papam operatur nullitatem geſtorum, poſtea per iudi em etiam ipſius auocationis inſcium, ubi compròbat, quod tacita reuocatio quę fit per mortem delegantis operatur nullitatem geſtorum a iudice ignorante. l. eius qui. ff. ſi cert. peta. a fortiori expreſſa, tamen ſubſidit cōſiderandum eſſe, quod dicta concluſio procedit ſi auocatio cauſæ ſit facta motu proprio Papę, ſecus ſi ad inſtantiam partis, per textum in c. audi-
2 ta, de reſtitu. ſpol. facit ratio, † quia gratia conceſſa parti petenti habet conditionem annexam, ſi impetrans gratia uoluerit uti. c. cęterum, cum ibi nota. de reſcript. & Doct. communiter in d. c. cum M. & in d. c. ut noſtrum, Geminia. in conſi. 47. incip. ſupplicatur Papę, tenuit expreſsè quod etiam iſto caſu geſta àb ignorante non ualeant, contrariis reſpondet, quod loquuntur in ſimplicibus commiſsionibus factis alteri, ſecus in delegationibus factis cum expreſſa auocatione cauſę ad ſe. Et iſtud certè fuit de mente Inno. in d. c. cum M. & hanc opinionem ſeruat curia. plus tamen placet communis opinio, quam limitabis non procedere ſi Papa auocaret cauſam ad ſe, & alteri committeret inſtante parte cum clauſula decreti annullatiua omnium geſtorum a die datę, quia clauſula decreti afficit ignorantes. cap. 1. de conceſsio. pręben. ita Panormit. in d. capit. audita, de reſtitu. ſpoliat. reſpondens ad illum textum, quod ibi clauſula decreti non erat pręciſa, ſed generaliter concepta, ideò interpretationem patitur.

Concluſio

CONCLVSIO XLII.

1 *Interdicto uti poſſidetis, an ille obtineat qui probat ſe tempore litis conteſtatæ poſſediſſe.*

2 *Perceptio penſionis non probat percipientis poſſeſſionem ubi probatur alium poſſediſſe.*

3 *Dominus qui rem poſſidebat ciuiliter, et naturaliter animo ſuo & corpore conductoris, an priuetur poſſeſſione naturali ſi conductor rem deſerat, & alius eam ingrediatur.*

4 *Poſſeſſio recentior, & iunior præſumitur clandeſtina, & conſequenter iniuſta.*

5 *Interdictum uti poſſidetis aliquo caſu habet naturam recuperandæ.*

IN CAVSA quę agebatur inter dominum Philippummariam de Rubeis ex una, & Comitem Octauianum de Rubeis ex altera, ſuper poſſeſſorio retinendæ occaſione quartæ partis molendinorum duorum pro indiuiſo cum certis ædificijs exiſtentium in uilla Pontechij, in qua primò uiſum fuit dominum Philippummariam obtinere non poſſe. Nā
1 † in interdicto uti poſsidetis ille obtinet qui probat ſe tempore litis conteſtatæ poſſediſſe. §. hodie, inſtit. de interd. & not. Bar. in l. j. §. fi. col. ult. uti poſsi. & per teſtes examinatos ad inſtantiam Comitis Octauij probatum erat ipſum Comitem iam annis ſeptem, uel circa, integrè poſſediſſe dicta molendina, & præſenti etiam poſsidere, & per publica etiam documenta conſtabat eundem Comitem locaſſe illa molendina diuerſis perſonis: è contra uerò per dominum Philippummariam ſolùm probata fuerat eius poſſeſſio, quo ad ipſam quartam partem illorum molendinorum ante diuiſionem & tempore diuiſionis alias

1527. facta inter ipſos de Rubeis hæredes. q. domini Meſtoris & d. Mini & fortè uſque ad annum 1534. quo tempore ipſe locauerat ipſam quartam partem dicto rum molendinorum una cum Comite Octauio locan te reliquas tres partes duobus molendinariis, & cũ lis fuerit ſuper hoc poſſeſſorio iudicio cępta de anno prę ſenti, tamen non uidebatur dici poſſe reſpondendum eſſe de iure ad fauorem d. Philippi Mariæ qui non ſolum non apparebat poſſediſſe tempore litis conteſtatę prout requirebatur, ſed nec etiam per plures annos præteritos, quin imò probata fuerat poſſeſsio Comitis Octauiani, ut dictum eſt. Et licet d. Philippus Mar. exigiſſet penſiones prout exegerat ab uno fideiuſſore dictorum conductorum, tamen illa penſionum perceptio non arguebat eius poſſeſsionem ſtante probatione facta per Comitem Octauianũ de ſua poſſeſsione

2 † quia perceptio penſionis non probat poſſeſsionem percipientis, ubi probatur alium poſſediſſe, ut uoluit Bartol. communiter approbatus, in l. qui uniuerſas. §. quod per colonum. de acquir. poſſeſ. Et propterea pulchre uoluit idem Bar. poſt Dy. in l. quamuis. §. ſi conductor, eo. tit. quod per conductorem ſoluentem penſionem pro fundo conducto non retinet dominus poſſeſsionem quando dictus conductor eundem fundum alteri uendiderat & tradiderat, uerum omnibus accuratè perpenſis uiſum fuit in prædicto poſſeſſorio fundatam fuiſſe intentionem d. Philippi Mariæ, quia maximã apparebat etiam per confeſsione Comitis Octauiani eum poſſediſſe dictam quartam partem molendinorum de anno 1527. quando fuit facta dicta diuiſio, cuius poſſeſsio abſque dubio fuit continuata uſq; ad annum 1534. quo tempore eãdem partem locauit duobus conductoribus, ut de locatione apparuit per publicum inſtrumentum, Ab eo autem tempore & citra, licet conſtaret per teſtes dicta molendina integrè fuiſſe poſſeſſa uel occupata per Comitem Octauianũ, tamen nullo modo dici poterat d. Philippum Mariã

amiſiſſe

amiſiſſe ſuam poſſeſsionem, quod ita clare demõſtrabatur, nam eo poſsidẽte dictam quartam partem animo ſuo & corpore conductorum Comes Octauianus eandem partem occupauit & non apparet an eieciſſet conductores, an uero ipſi potius ſponte receſsiſſet animo deſerendæ poſſeſsionis, & cum non appareret de deiectione neque ea allegaretur per Comitem Octauianum, præſumebatur potius deſertio poſſeſsionis, per conductores quam eorum eiectio, ut leuioris delicti quam grauioris præſumptioni locus eſſet argum. l. merito, ff. pro ſoc. hinc inferrebatur d. Philip. Marian. qui ignoraſſe præſumebatur dictam deſertionem poſſeſsionis conductorum & occupationem Comitis Octauiani ad not. in l. ſi. ff. pro ſuo. uel nullam poſſeſſionem, aut naturalem, aut ciuilem amiſiſſe, uel ſaltẽ ciuilem omnino retinuiſſe & utroque caſu ille obtine-
3 re debebat, † Aut enim tenemus quod dominus qui rem poſsidebat ciuiliter & naturaliter animo ſuo & corpore conductoris, ſi conductor rem deſerit & alius eam ingrediatur ſua naturali poſſeſsione priuetur prout de iure ffórum. ſecundum omnes priuabatur per tex. in l. ſi de eo. §. ſi forte, de acqui. poſſ. & tradit Alexan. poſt alios eo. titu. l. ſi colonus, & etiam ſecundum ius codicis. ſ C. prout uidetur communior opin. Bar. & antiquorum, ut nota. Alex. in d. l. ſi colonus, & tunc cum non apparuerit de ſcientia d. Philip. Mariæ non poſſumus dicere eum fuiſſe negligentem in recuperanda ſua poſſeſsione naturali, uel timuiſſe eam recuperare, quia ſuſpicatus fuit ſe poſſe repelli, ut ex his dicatur ſuam ciuilem amiſiſſe, ut not. in d. l. ſi colonus, & dicta l. ſi de eo. §. forte, cum ſimilibus, quinimmò apparebat eum continuo exegiſſe penſiones conuentas, in d. inſtrumento locationis a fideiuſſoribus conductorum quod oſtendebat diligentiam ipſius & ignorantiam receſſus conductorum a d. molend. & conſequenter continuata dicebatur eius ciuilis poſſeſsio uſque ad tempus litis conteſtatæ, & uſque in præ-

4 ſentem diem. † Et cum poſſeſsio naturalis Comitis octauiani eſſet recẽtior & iunior præſumebatur clam deſtina reſpectu ciuilis poſſeſsionis d.Phi.Mari.& conſequenter iniuſta iuxta not. in c. licet coram, de probat.& declarat Bar.in l.1.§.fi. uti poſ. quæ etiam iniuſta apparebat ex quo de dominio d.Philippi Mariæ uidebatur conſtare per confeſsionem Comitis Octauia-
5 ni,iuncto inſtrumento diuiſionis producto † illud autem clarum erat q̃ poſsidẽti ciuiliter tantum cõpetit interdictum uti poſsidetis contra poſsidentem naturaliter tantum quãdo iſta naturalis poſſeſsio eſt iniuſta reſpectu ciuiliter poſsidentis, & iſto caſu interdictum uti poſsidetis habet naturam recuperandæ, ut declarat Bar.in l.clam poſsidere, §.fi.col.ult. de acqui. poſ. in l.1.§.interdictum,col.fi.& in l.ſi duo,in prin. per illum tex.col.1.uti poſ. Aut tenemus dñum non priuari aliqua poſſeſsione & naturali ſecundum ius.C. quãdo conductor eius corpore poſsidebat rem deſerit & alius eam ingreditur prout plures tenuere,& fortè eſt magis communis opin.mod. & uerior,ut per Alex. in d.l ſi colonus, pro qua uidetur tex.in l.fi.C.de acquir. poſ.& iſto caſu nulla uidebatur ſub eſſe difficultas quin d.Philipp Maria.obtinere deberet cũ nulla poſſeſsione priuatus fuiſſet per receſſum cõductorum & ingreſſum Comitis Octauiani & utramque poſſeſsionem cõtinuaſſet uſque ad tempus præſentis iudicii,fuit igitur concluſum ad fauorem d. Philippi Mariæ.

CONCLVSIO XLIII.

1 *Alimenta continuo eſſe præſtita in domo quomodo probentur.*
2 *Alimenta quæ dicantur parua uel magna.*
3 *Difficilia in probando ſatis eſt probare per aliqua media, per quæ ſit uerisimilitudo urgens rem ita eſſe.*
4 *Domeſtici & etiam ſui probant quæ in domo aguntur quando alij teſtes ad eſſe non poſſent.& nu.9.*

Liberculus

5 *Liberculus in quo apparet expenſum an et quomodo probet. & nume. 12.*

6 *Aduerbia pluries & quoties, an de per ſe perfectum & certum ſignificatum habeant.*

7 *Dictio pluribus, & dictio plurimis, qualiter intelligantur.*

8 *Poſſeſſio continua & medij temporis probatur, probatis extremitatibus.*

10 *Domeſtici quod admitti debeant ad teſtimonium, quia aliter ueritas haberi non poteſt, per producentem illos probari debet.*

11 *Expenſæ quæ quotidie minutim fiunt quomodo probentur.*

13 *Continua famulorum retentio in domo qualiter probetur.*

IN causa mota per Geminianum de Poppis, contra hæredes d. Heliſabettæ uxoris olim Matthæi de Puteo de Bononia ſuper alimentis, ut dicebatur præſtitis per eundem Geminianum d. Heliſa-
1 bettæ, difficultas uerſabatur, † An pro parte Geminiani eſſet ſufficienter probatũ alimenta eſſe per eum præſtita d. Heliſabettæ, quoniam alimenta eſſe præſtita debet plene & non per coniecturas probari, ut not. in l. fi. §. incomputatione & ibi Bal. C. de iur. delib. & maxime quando huiuſmodi alimenta non ſunt parua, ſed magna, ut per Bal. in conſi. 323. 2. uol. & in d. §. in computatione, & fortius in probando continuam alimẽtorum præſtationem inter habitantes in eadem domo, quia difficilimum eſt probare quòd quis conti nuè præſtiterit alicui alimenta, ut dicit Corneus in
2 conſi. 110. incip. uidetur, in primo uol. † & quæ alimenta dicantur parua, uel magna attenditur qualitas perſonarum & cum hoc præciſè determinari non poſ ſit, arbitrio iudicantis relinquitur Alber. in l. in bonæ fidei. § fin. C. de reb. cred. Abb. & alij. in c. de appellationibus, de appellat. Et pro parte affirmatiua quòd Geminianus probauerit ſufficienter dicta alimenta præſtitiſſe, præmittebatur quòd præſtatio alimentorum continua in eadem domo, ut dictum eſt difficilis

eſt

eſt ad probandum, quia non ſolent uocari teſtes quan
3 do tales impenſæ continuo fiunt, † & in his quæ ita ſunt difficilia in probando iura non requirunt præciſam & concludentem probationem, ſed ſatis eſt probare per aliqua media per quæ ſit ueriſimilitudo urgens rem ita eſſe, prout uidemus in adulterio quod eſt quidam actus ſecretus ſui natura adeò quòd eſſet difficilè unquam probare niſi per quædam extrema arguentia ueriſimiliter ipſam copulam, puta quando teſtes dicunt uidiſſe amaſium cum amaſia ſolos in loco ſecreto, uel nudum cum nuda in lecto, ut in c. tertio lo
4 co, & in c. literis, de præſumpt. pariter etiam † in probandis his quæ aguntur in domo, quæ non poſſunt de facili probari per extraneos. ideo iura tolerant probationem per perſonas domeſticas imò etiam per ſuos ubi aliàs non admitterentur, ut habetur in l. ſi. C. de repu. & in l. 2. C. quando & quib. quart. pars. deb. lib. 11. unde dicebatur in caſu de quo agebatur multa concurrere quæ ſimul iuncta uidentur ſufficere ad probationem intentionis Geminiani, primum quia dicta teſtium uidebantur hoc affirmare, maximè duo teſtes qui uidentur ſatis bene deponere d. Heliſabettam continuè fuiſſe alimentatam à d. Geminiano, in eius domo impenſis propriis per plures menſes. Secundum
5 † liberculus productus adminiculatur cum in eo quod expenſum fuerit pro d. Heliſabetta appareat ſcriptum, ut per Bald. in rubrica de fid. inſtru. ult. car. uerſic. ſequitur de fide inſtru. not. in l. Neſennius ff. de nego. geſt. & per Bar. in l. ſi paterno. C. de neg. geſt. & in l Marcellus, ff. de donat. inter uirum & uxo. Gloſſ. in l. domo. §. quod ſi nulla, de leg. 1. Tertium quia coniecturari poteſt inſpecta qualitate perſonæ & expenſarum. Nam Geminianus erat idoneus facultatibus alere d. Heliſabettam quæ erat pauperrima, ut dicunt teſtes, & morabatur in domo cum domino Geminiano, & reperitur alimentata, ex quo uidetur inferri ipſam alimentatam fuiſſe à domino

Geminiano

Geminiano, ne præſumatur uixiſſe deuento. l. fin. C. de alimen. pup præſtan. & ſic ex prædictis uidebantur talia media colligi per quæ arguebatur rem ipſam ueri ſimiliter ita eſſe.

Pro parte uero negatiua quod immo. d. Geminianus non probauerit præſtationem alimentorom petitam, dicebatur teſtes examinatos pro d. Geminiano nil probare, quia percurrendo & per ſcrutando dicta eorum, concludunt non fuiſſe præſentes continuo in

6 uidendo inſimul comedere & bibere, † Sed pluries & quoties iuit in domum inueniebat eam comedere & bibere quæ aduerbia non habent de per ſe perſectũ & certum ſignificatum niſi aliter certificetur, quia poteſt uerificari in modico, uel minimo indeterminato. l. hæc adiectio, ff. de uerb. ſigni. & ſic ſunt dictiones omnino ambiguæ not. Gloſ. in §. & ſæpe, in uerbo filiorum, in. auct. de trient. & ſemiſ. quam ibi not. Ange. quæ dicit

7 quòd † dictio pluribus intelligitur de duobus, ſed dictio plurimis de tribus, ſecus uero in aduerbio pluris quod omnino, eſt ambiguum, ut not. per Bal. Alex. & Iaſ. in l. & ſi poſt tres, col. 11. ff. ſiquis caut. ubi conſtituunt differentiam inter aduerbium & nomen, ut quã do teſtis deponit per huiuſmodi aduerbia eius dictũ tanquam ambiguum non releuet, & propterea non probatis neq; poſitis extremis, non uidentur probata neq; poſita media, & conſequenter non probatur cer ta præſtatio, ita dicit Bal. in l. indicia. col. fi. uer. quin-

8 to quæritur. C. de rei uendi. ubi dicit † quod continua poſſeſsio & medii temporis probatur probatis extremitatibus, & ideo Barbatia conſi. 37. ſcribitur ſapienter. col. 10. uerſi. præterea dico rationem, & conſi. 35. ſapienter col. 3. circa fi. 2. uol. facit regula ꝙ poſitis & probatis extremis uidentur poſita & probata media & ſic continuatio medii temporis alias non. Hinc dixit Abb. in c. accedentibus, de priuileg. circa fin quòd ad probandam continuam poſſeſsionem cautum eſt probare initium & finem, unde cum teſtes non ponãt

talia media quæ arguant continuam alimentorũ præſtationem.

9 Et licet ſuperius dictum fuerit quòd ea quę fiũt in domo poſsint per domeſticos probari cum ſint difficilis probationis maxime in probando continuam alimentationem, & cum per alios probari non poſſit, & ſucceſsiue alias inhabiles in ſubſidium admittantur. Tamen prædicta ſunt intelligenda ſano modo, uidelicet quando ex natura facti alii teſtes adeſſe non poſſent, ut in exemplo legis conſenſu. C. de repu. & prout in his quæ fiunt in naui & in capitulo quæ non poſſunt probari per alios, & in hiis quæ per tractantur in domo & camera, quia aliter ueritas haberi non poteſt quam per domeſticos in ſubſidium, admittuntur, ſiquidem ſumus in actibus, in quibus actu & habitu teſtes alii non habentur, ut quia cõmuniter geruntur aliis excluſis, ſed ubi actus ſic ſe exhibet quòd de eo poſſunt alii teſtes haberi, quamuis forte actu non habeantur, non recipiuntur teſtes non integri, alias ſequeretur abſurdum, quòd ubi ſolum inhabiles aliquid ſciunt, illi ſemper admittantur, quinimmo ſemper pars allegaret alios teſtes non habere, ita dicit Felynus in cap. tertio loco. numero 7.8. de probat. & in capi. ueniens. numero trigeſimo de teſti. plene proſequitur firmat Alexand. in conſi. 74. inci. uiſo themate & dubiis, in ſecunda colum. in primo uol. ſubdens aliud quòd etiam in caſu quo admittantur inhabiles quando ueritas aliter haberi non poteſt, non admittuntur, ut plene probent, fortius colligitur ex notat. per Antonium de Butr. & Imo. in cap. dilectorum, de teſti. cog. & expreſſe not. in deciſ. Tholoſanis deciſ. quarta in apoſtillis uerſiculo.

10 ſed quod aliter quam per eos ueritas, quod debet probari per eum qui produxit domeſticos quòd aliter quàm per eos ueritas haberi non poſsit, bene uerum eſt, quòd ſi tractaretur de probando expenſas minutas & earum taxationem poſtquam conſtat eas

eſſe factas, quod tunc leuis probatio ſufficeret, ut per Federic. de Senis, in conſilio 119. incip. nulli dubium, ubi pulchre examinat quomodo probentur expenſæ maxime, quæ quotidie minutim fiunt quem in materia omnino uideatur, ſecus autem quando tractatur de continua alimentatione præſtita per certum & determinatum tempus, quia tunc nõ dicitur tractari de modica impenſa, immo de magna prout in caſu iſto, attenta perſonarum qualitate, ideo neceſſaria erat probatio plena.

12 Non † obſtat liberculus & primo quia eſt priuata ſcriptura, uel potius memoriale, qui uel quod non facit fidem ad commodum ſcribentis, immo ſi eſſet liber rationum tutoris, uel adminiſtratoris, non probaret expenſas ſaltem magnas, ſed aliter deberent probari, ut nota Cyn. in l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cleric. & in dicto §. incomputatione Nicolaus de Neapo. in l. 1. §. officio. ff. de tut. & rat. diſtraen. Saly. & alii in dicto §. in computatione, & dicit Bald. in rubri. C. de fide inſtrumen. in princip. ultima car. quòd ſi libro rationum datur fides de expenſis, tunc procedit ſi in eo eſt deſcripta cauſa expenſarum, ſi expenſæ ſunt uerisimiles, ſed ſi aduertatur in dicto liberculo non ſit mentio expenſarum aliqua pro d. Heliſabetta, & non apparet de aliqua cauſa, qua mediante colligi poſsit uerisimilitudo rem ipſam ita ſe habere, ſed bene ut inquit Bald. in l. Neſennius. ff. de nego. geſt. ex priuata ſcriptura colligitur an habuerit animus donandi uel repetendi, quod autem ſcriptura priuata probet alimenta eſſe præſtita præſertim quando impenſa non eſt modica, & maxime in eo qui non appa ret neque tutor neque adminiſtrator, uel negociorum geſtor nullus eſt qui hoc dicat. Aliis contrariis ex prędictis colligitur reſponſio, Ex quibus præmiſsis per me concluſum & iudicatum fuit, reum conuentum eſſe abſoluendum propter non probatam alimẽtorum præſtationem.

13 Adde, † quòd ad probandum quem continuo retinuiſſe famulos, ſufficit quòd teſtes dicant continuo retinuiſſe, quia uiderunt eos in prandio, & in cœna, nec eſt opus, quod dicant aliquo momento, & ita ad probandum continuam habitationem non eſt neceſſe probare ſingula momenta, ſed ſufficit probare de maiori parte temporis probando de extremitatibus, & de aliquibus mediis, & de prædictis, & quomodo dicatur fieri continuo, uel aſsidue aliquid, uide Amodeum in tracta. de ſyndicatu, in rubric. qua pœna puniantur officiales de negligentia, in uerbo item in eo & de eo. quòd dominus olim poteſtas non retinuit familiam. uerſi. qualiter autem probabitur retinuiſſe.

CONCLVSIO XLIIII.

1 *Iudex cui cauſa commiſſa eſt ſola facti ueritate inſpecta, an poſsit reum condemnare quamuis in petitione una cauſa ſit producta, & alia probata.*

2 *Iudex habens poteſtatem procedendi ſola facti ueritate, de iure iudicare tenetur.*

1 HAbens † cauſam commiſſam cum clauſula, ſola facti ueritate inſpecta an poſsit procedere ad condemnationem quamuis in petitione fuerit producta una cauſa, & probata fuerit non illa, ſed alia cauſa in ſe legitima, & quomodo hoc procedat.

Hanc deciſionem ponit Alex. in l. ſi ita ſtipulatus, in §. Chriſogonus, col. 5. ff. de uerb. oblig. per not. per Io. And. in Spec. in titu. de act. & pet. §. ſequitur, uerſic. hic quoque. Dec. in c. dilectus, in 3. nota. de iudic. cum allegatis ibi per eum. Io. Crot. in l. 1. §. ſi quis ita, col. 16. nu. 28. de uerb. oblig. Soz. in conſi. 160. col. penul. in præſenti conſultatione, uol. 2. & in conſi. 105. uiſis teſtibus, col. fi. uol. 4. Iaſ. in l. certi conditio. §. ſi nummos, col. 6. ff. ſi cert. peta. Claudius Aquenſi. in l. 1. col.

2. ff.

1. de offi. aſſeſſ. uidetur impugnare hanc deciſionem quam tandem ſaluat in pluribus caſibus. Iſta tamen concluſio ſecundum Modernos in tracta. de compromiſsis, in quæſtione prima, ſuper uerbo, ſola pura, & mera ueritate, nu. 38. eſt intelligenda in eo caſu ſemper quando iudex plenè cognouit de cauſa probata, & tam pro parte actoris, quam pro parte rei, alias autem non diceretur procedere pro ueritate, neque ut Deus, & hanc putant fuiſſe intentionem Alex. & aliorum ad hoc ne defraudetur quis iure ſuo, per nota. in l. 1. ff. de iuſt. & iur. & cum iſta intelligentia ceſſant omnes alii caſus per eum poſiti in d. l. 1. & ſi aliter intelligeretur eſſet tollere uim uerborum.

2 Adde † quia Bar. conſuluit conſi. 172. quod incipit dubia, in 5. dubio, quod licet data ſit licentia procedendi ſola facti ueritate, tamen debet iudicare de iure, & eum ſequitur Lud. Rom. conſi. 248. ex ſententia, & incidiſſet ex facto, Cattelianus Cotta in ſuis memorialibus, in uerbo, arbiter debet, in fin. dicit ita obtinuiſſe.

CONCLVSIO XLV.

1 *Dilatio ultra tertiam uel quartam an dari poſſit.*
2 *Dilatio quarta in cauſa ſummaria non eſt concedenda.*
3 *Dilatio tertia, et quarta an dari poſſit ſine cauſæ cognitione*
4 *Dilatio ſecunda non eſt concedenda illi, qui nullam probationem fecit in prima.*
5 *Impedimenti ſpecies ſpecificè & in indiuiduo exprimi debet ad hoc ut quarta dilatio concedatur.*
6 *Dilationem quartam petens cũ debitis ſolennitatibus habet ultra alia neceſſe illam petere infra terminum de quo hic.*
7 *Nouus iudex, ſiue ſucceſſor an nouam dilationem poſſit dare.*
Intellectus. l. edictum. ff. de iudicijs.
8 *Differentia inter dilationē expectatoriam, & probatoriam.*
9 *Intellectus ad l. oratione § fi. ff. de ferijs.*

IN cauſa uertente inter ſocietatem hominum artis ſerici ex una, & ſocietatem hominum artis merzariorum ex altera, procedebatur ſummariè, & per uiam dilationum, & dilatio quarta ad probandum fuerat data,& ſucceſſerat nouus iudex in cauſa. Per alteram partium ultra quartam petebatur alia dilatio ad probandum allegando nouum iudicem poſſe illam dare. Dubitatum fuit primo,
1 † an ultra quartam poſſet dari alia dilatio. Secundo, an nouus iudex, ſiue ſucceſſor poſſet nouam dilationem dare. Circa primum dicebatur clarum eſſe
2 ſe † in cauſa ſummaria quartam dilationem non eſſe concedendam Roman. in conſi. 224. & 225. allegans Lapum in allegat. 81. & 82. ita tenere, & non habere contradictorem ea ratione,quia tex.in clem. ſæpè, de uerbor. ſignifi. dicit in cauſis ſummariis abbreuiandas fore dilationes, ſed in cauſis ſummariis ſi ultra tertiam daretur quarta dilatio, non fieret abbreuiatio aliqua, imo in aliis cauſis ultra quartam dilationem non dari aliam dilationem, ut tenet Spec.in tit. de dila. §. fin. colum. penul. nu. 12. uerſicu. in ſumma nota.
3 ubi dicit, † quod tertia & quarta dilatio etiam non datur niſi cum grauiſsima cauſæ cognitione, & tali caſu non ſufficere ſacramentum ad probandum impedimentum, ſed aliam probationem requiri. idem tenent Azo. in ſumma, in rub. de dilat. C. ſequitur Odoff. in l. prima eod. titul. colum. fin. uerſicul. ad quam Bald. in l. fin. ff. eod. colum. 4. uerſicul. quarto opponitur. Pau. de Caſtro in l. oratione, de feriis. & Saly. in l. 1. C. eo. Alberic. in d. l. fin. colum. 2. uerſ. non puto. Lanfranc. in ca. quoniam contra, de proba. in titu. de dilat. car. 12. ubi dicit in concedenda prima dilatione requiri cauſæ cognitionem, magis ergo erit dicendum in aliis dilationibus, & idem tenent Roman. in dictis conſiliis, per textum in c. in cauſis,& in cap. ultra tertiam, extra de teſtibus, & Angel. Alexan. & alii in l. fina. ff. de feriis,& ita obſeruat Practica,ex

ca, ex eo magis procedit prædicta opinio, quando pars non examinauit teſtes in tertia dilatione, quia tunc dilatio quarta non debet ei dari ea ratione, quia fuit negligens, quo caſu non poteſt iurare ad obtinendum ipſam quartam dilationem, prout requiritur de iure, ſcilicet ſe non fuiſſe negligentem. quinimo ſi eſſemus in ſecunda dilatione, quia pars habuiſſet iam primam, nec unquam aliquas probationes fecerit, nec facere procurauerit, uel tentauerit, non debe-
4 ret ei concedi, † quoniam illi qui nullam probationem fecit in prima, non debet concedi ſecunda. Specul. in titulo de probatio. §. 1. & Bald. in additio. ad eum. in titulo de dilatio. ratio; quia iura negligentibus non ſubueniunt. & hoc tenet Abbas in conſilio 64. in ſecundo uolumin. colum. 3. in princip. præterea poſito quod eſſemus in caſu, in quo quarta dilatio eſſet concedenda ultra ſolennitatem, de qua in dicto c. ultra tertiam. etiam requiritur grauiſsima cauſæ cognitio per ſupra deducta, ſcilicet probatio impedimenti aliter quàm per iuramentum, ut per Abba. in
5 d. conſil. col. 2. † imo ſpecies impedimenti ſpecificè, & in indiuiduo debet exprimi; ut per Bartolum in conſil. 97. incip. in quæſtione prædicta, & Alexan. in l. fina. ff. de feriis, colum. 3. in fine, numer. 15. & 16. & ibi Iaſ. colum. antepenult. nume. 48. & Alex. in conſil.
6 101. colum. 2. num. 4. in quinto uolumi. † Vlterius petens nedum quintam, ſed quartam cum debitis ſolennitatibus habet ultra alia neceſſe illam petere infra terminum quem pro meta dilationum ponit l. prima. C. de dilatio. ut nota. in dicta l. prima. C. de dilatio Innocen. & omnes, in dicto c. ultra tertiam, ubi Felynus particulariter not. in ſecunda colum. uerſic. nota primo, nume. 6.

Circa ſecundum in quo maius dubium uertebatur. dicebatur † nouum iudicem adhuc nouam dilationem dare debere per Gloſſam, Bartol & Ang. in l. edictum, ff. de iudi. ubi Doctor. referunt Barto. ita tenere
7

quod habeat d.l.locum, nedum in dilatione expectatoria, ſed etiam in dilatione probatoria. In contrariũ tamen adducebatur clarum eſſe, quod d.l. edictum, loquitur in dilatione expectatoria, ut ibi Bar. Bal. Paul. de Caſt. & alii, & Glo. in d. l. oratione, in uerbo, illud. ita quod ſuper hoc non eſt dubitandum, & licet Gloſ. ibi dicat quod illud quod dicitur ibi in citatione actiua quæ fieri debet per iudicem. ſucceſſorem primi contra reum cui debet dari alia dilatio expectatoria per ipſum nouum iudicem, mediante noua citatione, ſeu edicto citatorio, ut colligitur ex illo text. pariter procedit, & habeat locum in citatione paſsiua, ſcilicet, ſi aliquis litigatorum decedat, debeat citari de nouo illius ſucceſſor cum poſſet iuſtam cauſam ignorandi defenſiones habere, quæ competebant defuncto, ut dicunt. Anto. Card. Abb. & alii in c. licet in beato, extra de accuſat. & propterea alleget dicta Glo. ad hoc ſuum dictum probandum in argumen. tex. in d.l. oratione. §. fina. ff. de feriis. quaſi uelit dicere quod quemadmodum ibi diſponitur, quod data dilatione, de qua ibi defuncto qui reliquit ſucceſſorem, licet non debuiſſet dari aliqua alia ipſi defuncto ſi uixiſſet, quia unica tantum datur in cauſis ciuilibus. d. l. oratione, in princip. & l. ſi ff. de feriis, tamen cauſa cognita ipſi ſucceſſori alia dabitur, idem dicendum ſit in edicto citatorio, & ſic in ipſa dilatione expectatoria. nihilominus mens Glo. non fuit parificare iſtas dilationes, ut uidetur ibi uelle Angel. nam Glo. ibi clare exprimit ad quid ipſa allegat dictã l. oratione, in dicto §. fin. ſcilicet, quod ſucceſſori debetur unum edictum ſi moritur litigator, & ſic expreſsè loquitur de edicto citatorio, ut etiam d. Anto. in d. cap. licet in beato, de accuſat. allegat illum text. in d.l. oratione. §. fin. in citatione uidentur ibi nu. 11. in fin. omnino ubi præſtat intellectum ad declarandum mẽtem d. Glo. in d.l. edictum. neque Bartol. firmat in d. l. edictum, quod illa fuerit intentio Gloſ. ſed loquitur per uerbum uidetur,

quod eſt uerbum dubitatiuum. minusque illa eſt intentio Barto.in d.l. edictum, quia ſe remittit ad dicta
8 per ipſum in d.l.fi.de feriis. † ubi expreſsè ponit differentiam inter ipſas dilationes, uidelicet inter expectatoriam,& probatoriam:& idem ibi Alex.& Angel. met, & alii, & inter alias rationes differentiæ dicunt unam uidelicet,quod non dicitur ius quæſitum parti, ita per lapſum expectatoriæ, ſicut per lapſum probatoriæ. item dicunt quod dilatio expectatoria ſecunda & tertia poteſt dari ſine cauſæ cognitione per iudicem,non ſic in dilationibus probatoriis d.l.fi. & l.oratione. ff.de feriis, ita Iacobinus de Sancto Georgio in d.l.fi.nu.14.& 15. & idem dicit Spec. in tit. de dilat. §. ult.num.22. uerſi. ultimo nota. & colligitur etiam ex uerſi.præcedenti, aliam etiam differentiam ponit Cy. in l.1.C.de dilat.in princi. uidelicet, ꝙ in expectatoria maius periculum uerſatur, ſcilicet de dando ſententiam,ideo dantur plures dilationes,ut compareat, & ueniat ad allegandum ne ſententia detur,non ſic in probatoria. Alia differentia colligitur ex no. per Bal. in c.paſtoralis,de excep.nu.14.ubi uoluit,ꝙ dilatio ad comparendum de ſui natura non eſt peremptoria, cũ tamen ſecus ſit in probatoria, quæ de ſui natura eſt peremptoria,ut habetur in d.l.1. C de dilat. & in d.l. fi.quam differentiam poſuit Ang.in d.l.fi.col.2.uerſic. & ex hoc. Hinc dixit Hoſtienſis in ſumma, in titu. de dilat.in §.& quibus.2.col.in fin. quod præſenti, & ad producendum teſtes non datur niſi una dilatio,ſed abſenti ad magis conueniendum contumaciam ſuam dantur tres expectatoriæ, ut ueniat ad allegandum. Vnde patet quod dato quod Gloſ. in d. l. edictum,intellexiſſet uelle æquiperare iſtas dilationes, male intellexiſſet, propterea rectè intuenti apparet non ſic intellexiſſe.

Non obſtat Ang. in d.l.edictum, quia reſpondetur eum non bene referre intellectum Glo. & Bart. ibi, ut colligitur ex præmiſsis, & contrarium tenuit Ang. in

d.l.fi.

d.l.fin.ff.de fer. dum conſtituit differentiam inter unã dilationẽ,& aliã,in 2.col. uerſic. & ex hoc infertur,& in prin.2.col.ulterius Bal. & Pau. de Caſt. in d. l.edictum,tenent contrarium per rationes ibi per eos adductis. Item Glo.in d.l.edictum,non poteſt intelligi niſi ſecundũ legẽ quam allegat, ſcilicet d. l.oratione,§. fi.quæ tamen non uult ita ſimpliciter dari debere ſucceſſori dilationem, ſed ita demum præcedente cauſę cognitione,ut in illo tex.in qua cauſę cognitione uerſantur plura,de quibus per Cyn.in d.l.1.C.de dilat.in 3.col.in prin.& per Ang.in d l.fi.col penul.in fi.& Iacob.de S Georg in eadem l. fi. nu. 22. cum ſeq. & per Alexan.in conſi.lxv. in 1. vol. nu. 5. poſſet etiam dici quod l.edictum,uolens, quod ſucceſsor, & nouus iudex teneatur facere nouam citationem, habeat locũ vbi citatus fuiſset litigator, ut compareret coram iudice,habito reſpectu ad perſonam,ſecus autem ſi fuiſſet citatus,ut compareret habito reſpectu ad dignitatem,quia ex quo dignitas non moritur, neque finitur, tunc non exigitur noua citatio.ita ſoluit illud contrarium Card.de noua citatione fienda, in dicto cap. licet,de accuſat.uel etiam dici poteſt,quod d.l.edictum procedit ubi facta eſſet mutatio tribunalis,ut per Anton. de But. ibidem nu. 11. ſed in caſu iſto dilationes datæ fuerunt nomine dignitatis,nec eſt mutatum tribunal.ergo &c.

Præterea dicta Ang. in d. l.edictum,uidentur facere contra ipſum,nam poſtquam uoluit, ꝙ quemadmodum iudex nouus teneatur dare nouam dilationem expectatoriam, ita etiam teneatur dare probatoriam, ſubdit niſi parti eſſet præcluſa uia probandi, quia eſſet publicatus proceſſus ea ratione,quia plus non poſſet facere ſucceſſor, quàm potuiſſet præceſſor. Sed in caſu de quo agebatur tẽpore præceſſoris erat præcluſa uia probandi per lapſum quatuor dilationum cum ulterior non detur,& tenet ipſemet Ang. in d. l.fi.col. fi unde ſecunda etiam dari non poſſet.ergo non debet

plus

plus poſſe facere ſucceſſor, quàm præceſſor, & licet Ang. ponat exemplum in publicatione, tamen idem erit in alio caſu, in quo de iure præcluſa eſſet uia probandi, cum exempla non reſtringant regulam.

9 Non obſtat † tex. in l. oratione, in §.fi. quia procedit qñ defuncto fuiſſet data dilatio, quæ eo uiuente eſſet conſumpta, & elapſa, quia tunc nõ datur ſucceſſori, noua dilatio cũ plus iuris non potuerit tranſmittere defunctus in ſucceſſorẽ, q̃ ipſe habuerit, ita Alex. Pau. de Caſtr. & Iacob. in d. l. oratione. In caſu autem iſto per mortem erant elapſæ dictæ dilationes, ergo &c.

Nec obſtat ꝙ uideatur ꝙ ſimus in dubio, quia etiã tali caſu potius deberet denegari dilatio; quia materia dilationum eſt odioſa, & amputanda, ut eſt text. in l. ij. C. de temp. app. not. in l. j. C. de dilat. Spec. eod. tit. §. nunc uideamus, in prin. ubi dicit præſumendum eſſe petentem dilationem malicioſè petere eam, & loquitur in petente ſecundam, magis ergo in tertia, & aliis ulterioribus dilationibus.

CONCLVSIO XLVI.

1 *Calumnia an & qualiter probetur.*
2 *A calumnia an & quomodo quis excuſetur.*
3 *Iudex pronunciat delictum eſſe commiſſum, quando in delictis certa pœna a iure imponitur.*

FVit inſtituta quædam accuſatio contra certum colonum ſuper damno dato in quadam petia terræ, cuius rei cauſa fuit ex aduerſo porrecta petitio, in qua inſtabatur dictam accuſationẽ
1 declarari calumnioſam. † unde dubitabatur qualiter de calumnia conuincitur accuſator, & cõcluſum fuit, ꝙ regulariter eo ipſo ꝙ quis deficit in probando præſumitur calumniari, & ſine aliis indiciis poteſt puniri de calumnia, ut tenet Gloſ. 2. in uerbo, calumniari

niari & ibi Abb.in c.cum dilectus, ext a de calumnia, Idem Bar.& Alex.in l.1.ff. ad Turpil. & in l. athletas. §.prevaricator ff. de his qui not. infa. & ibi eſt Gloſſ. ponens caſus exceptos, & Saly.in l.2.C.de calumnia. ubi dicit quòd regula eſt quòd qui non probat preſumitur in calumnia, ſed an iſta præſumpta calumnia, ſufficiat ad condemnationem cum in condemnationibus probationes debeant eſſe luce clariores, & tandé concludit quòd iuris diſpoſitio communis eſt, ut non probantes præſumantur calumniari, & niſi de iuſto errore eorum doceant iudicem ex illa preſumpta calũnia puniantur exceptis certis perſonis ibi enumeratis in Glo.idem late Felynis in d.c.cũ dilectus, ubi examinat an ſiquis probat ſemiplene, uel per unũ teſtem, uel per publicam famam excuſetur a calumnia, & idé Soz.in conſi.118.uiſis narratis punctis, uerſi.confirmatur ex opinio. circa fin. in prima parte, & conſilio. 146 uiſo proceſſu,circa medium, 6.col. eandem partem ubi quando quis fuit inſtigatus & Spec. in titu.de accuſat.& calum in fi. uerſicu. quid ſi accuſator, & ibi
2 Bal.in add.uerſi.1.†ubi an quis excuſetur a calumnia propter teſtes inhabiles, & inde Firmanum in ſuo repertorio in uerbo calumnia,& in uerbo accuſator, & ex prędictis cum in iſto caſu probatum eſſet non eſſe datum damnum de quo in iuramento delato &probatio irregularis inducta a ſtatuto quo cauetur, quòd ſtetur iuramento paſsi damnum admittat probationem ut per Pau.de Caſtr.&Alex.in l.2.§.ſi abſens,ſi ex nox.cauſ.agatur Bal.Alex.in l.1.C.de re iudi. Pau.de Caſtr.Io.de Imol.in l.qui bona.§. qui damni de dam. infect.& ibi Alex.clare conſtitit de calumnia accuſantis immo quando dicitur quod accuſator ſemiplene probando excuſatur a calumnia eſt uerum quãdo reus nil probat,ſecus ſi reus probat, ut per Felynum in d. c. cum dilectus,& propterea ſufficit pronunciare accuſationem calumnioſam, non imponendo aliter pœnã, cum in talibus ſufficiat pronunciare ſuper facto,quo-

niam in delictis quæ habent nomen a iure ut calumnia ſiquidem in iſtis eſt impoſita certa pœna à iure, tunc ſufficit iudicem pronunciare delictum commiſſum ita Bar. in d.l.j. uerſi. uenio ad tertiam, in ii. colo. ad Turpill.

CONCLVSIO XLVII.

1 *Minor ætas quomodo probetur.*

2 *Minor aſſerens cum iuramento ſe eſſe maiorem, an non obſtante iuramento poſſit allegare nullitatem contractus.*

3 *Iuramentum in contractu minoris per ipſum appoſitum an aliquid operetur.*

4 *Maiorem ſe eſſe qui iurauit, an poſſit probare ſe minorem iuramento non obſtante.*

INtroducta fuit nullitas cuiuſdam obligationis ex
1 capite † minoris ætatis. Nam cum diceretur
tempore obligationis eſſe minor ann. xxv. nō potuit
aſſici aliqua obligatione niſi cum auctoritate
curatoris & alijs ſolennitatibus requiſitis à ſtatuto:
& quia ex lectura inſtrumenti conſtabat obligationē
prædictam fuiſſe ſine ſolennitatibus prædictis contractam,
& ex atteſtationibus plurium teſtium uidebatur
ſatis probata minor ætas quorum aliqui dicebant
illum de ſacro baptiſmatis fonte leuaſſe, quæ probatio
attendi ſolet. l. neque natales. C. de probat. & hoc
adiuuabat atteſtatio matris quæ depoſuerat illum tali
tempore pepeiiſſe, propterea ad hoc difficultas de-
2 ducebatur, † nunquid propter iuramentum quod ap-
parebat in inſtrumento corporaliter fuiſſe præſtitum
repelli deberet à remedio nullitatis dictæ obligationis
per eum intentato, licet enim ubi ſimpliciter actū
fuiſſet de minori ætate probanda, ea dici potuiſſet ſufficienter
ptebata per prædicta, ſtante etiam quodam
libro ſcripto manu genitoris in quo de natiuitate ap-
parebat,

parebat,tamen non uidebatur iſta probatio attenden da, quia quando quis iurat ſe eſſe maiorem xxv. ann. manu tactis ſcripturis, contra tale iuramentum nullum uidetur habere remedium,ut dicit text.in l.iij. in fi.C.ſi minor. ſe maior.dixerit. cæterum re diligenter diſcuſſa concluſum fuit quòd dicta obligatio declara-
3 retur nulla propter minorem ætatem. Et † quo ad iuramentum allegatum dicebatur illud non obſtare duplici conſideratione prima,quia uerba iuramenti non uidebantur afficere ipſum qui ſe obligauit, uel ſaltem non erant referenda ad aſſertionem factam de ætate maiori.Secunda erat conſideratio dato quòd tale iuramentum deferri debuiſſet ad illam aſſertionem de ætate.quoniam diſpoſitio.d.l. iij. non procedit ubi ille qui iurauit ſe maiorem uult ex capite minoris ætatis infringere actum iuratum, deducendo remedium ordinariũ nullitatis actus,prout erat in iſto caſu, ſed ſolum procedit quando remedium de iure ſpeciali cõpetens deducitur prout eſt reſtitutio in integrum, tanquam ius ſpeciale facilius tollatur quã ius ordinarie competens. l. eius militis. §. i. de milit. teſt. & ita d.l. intelligendo determinat Io.And.poſt Nico.de Matte. per eum relatum in addit. ad Spec. in tit. de ſent.§. ut autem.in addi.in uerbo procedendum. ſequitur Paul. in d.l.iij.& idem tenuit Rom. in conſi. xij. colum. fin. cum quo concordat Ang. licet Ioan. And. non referat
4 in conſi.clx.in quinto dubio,† ubi ſtãte ſtatuto, quod requirebat certas ſolennitates in contractibus minorum, ſi minor ſine dictis ſolennitatibus contraxit & in contractu iurauit ſe maiorem, uult quod iſte minor poſsit minorem ætatem etiam per teſtes probare. & dictam opinionem Ioan. Andr.ſequitur ſimpliciter Soz.in conſi.lxj.nu. 5. & conſi. lxvj. colum.vij. uolu.i. Curt. Mod.ſecundum eum conſuluit conſi.cxviii. ubi allegat Cremen.idem tenentem in nota. clxiii. & idem Curt. conſi. ſeq. adducens etiam auctoritatem Barbatiæ conſi. liii. uolu. ij. & licet aliqui tenuerint

contrarium

contrarium, tamen ex prædictis patet iſtam eſſe magis communem opin. a qua in iudicando non eſt recedendum.

CONCLVSIO XLVIII.

1 *Dominium non acquiritur aut poſſeſſio ſine traditione.*

2 *Poſſeſſio ut per conſtitutum transferatur, requiritur quod conſtituens tempore conſtituti poſſideat.*

3 *Dominus rei alienatæ ſi uẽditori ſuccedit, an & quomodo cõtractus defuncti confirmetur.*

4 *Sententia lata contra non citatum, & nullam litis notitiam habentem, nullum parit præiudicium.*

5 *Lite mota ſuper poſſeſſione, an res uel poſſeſſio dicatur litigioſa.*

6 *Poſſeſſio uitio litigioſi affecta an poſſit in alium transferri.*

7 *Vitium litigioſi quos effectus operetur.*

8 *Ius nouum auc. inducens uitium litigioſi per ſolam citationem quomodo ſit intelligendum.*

9 *Leges. C. diſponentes ſuper nullitate contractus in materia uitij litigioſi in quo caſu loquantur.*

10 *Intellectus ad l. fi. C. de litigio.*

11 *Vitium litigioſi quando contrahitur.*

12 *Res de cuius poſſeſſione agitur an ſit alienabilis.*

13 *Volens antecedens, uult etiam neceſſarium conſequens ad ipſum antecedens.*

14 *Prohibitum principaliter, ſi illud neceſſariò ſequitur ad poſitionem permiſſi, tunc cenſetur in conſequentiam permiſſum. Et quod non licet directò licet per obliquum.*

15 *Alienatio neceſſaria, propter uitium litigioſi non eſt prohibita.*

16 *Prohibitio alienationis ſiue ab homine ſiue a lege inducta, non extenditur ad alienationem neceſſariam.*

17 *Lex prohibens translationem poſſeſſionis litigioſæ, non comprehendit eam translationem quæ fit pro implemento contractus uenditionis.*

18 *Intellectus ad tex. in auct. de litigio. uerſ. ob hoc autem.*

19 *Res hypothecæ ſuppoſita, an poſſit lite pendente per debitorem alienari.*

20 *Executio ſententiæ fieri poteſt contra eum in quem translatio eius quod litigioſum eſt facta fuit.*

21 *Intellectus ad l.1.C.de praſcri.lon.temp.*

PLures controuerſiæ & lites agitabantur inter ſer Philippum Bombellum ex una, & quædam d. Diamantem Strazzata partibus ex altera, & omnes facilis deciſionis uiſæ fuerunt una excepta, in qua a ceteris Doctoribus collegis diſcenſi exiſtimans prædictam mulierem in poſſeſſorio retinēdæ, quod in iudicium ſuper quibuſdā eorum tetię fuerat deductum, rectius ſuam intentionem fundaſſe eiuſq; poſſeſsionem uti antiquiorem & conſequenter iuſtiorem præferri debuiſſe, & licet titulus emptionis etiam cū cōſtituto habitus a Ludouico de Muglio per Annibalem de Scappis & ſucceſsiuè titulus emptionis etiā cum conſtituto Bombelli habitus ab ipſo Annibale lōgo eſſet anterior eo titulo emptionis quem habuit d. Diamantes a d. Sigiſmondo, tamen dicta emptio
1 Annibalis de Scappis non tranſtulit † dominium aut poſſeſsionem in ipſum Annibalem emptorē cum nullā traditio uera, uel ficta interuenerit.l.traditionibus
2 C.de pact. † & licet conſtitutum uenditionis in inſtrumēto appoſitum fuerit ex quo poſſeſsio in emptorem transferri ſolet.l.quod meo. ff.de acquir. poſſ. tamen dictum conſtitutum nullius momenti fuit cum ipſe uenditor tempore conſtituti non poſsideret.l. quamuis.§.i.& ibi not. Ang.& cæteri ſequuntur eo. titu.iam enim idem Ludouicus ante uendiderat & tradiderat dictos fundos cuidam de Moſcardinis,& ita eorum dominium & poſſeſsionem ab ſe abdicauerat, quos cum Sigiſmondus acquiſiuiſſet ab eodem de Moſcardinis & demum d. Diamanti uendidiſſet & tradidiſſet clarè inſe quebatur ad iuſtificationem poſſeſsionis prædictæ

dominæ

3 dominæ. Neque † obſtabat quod Sigiſmundus fuiſset hæres Ludouici & propterea non potuiſset contrauenire illi alienationi factæ in ipſum Annibalẽ in cuius locum ſucceſserat Bombellus, l. cum a matre, cum uulga. C. de rei uendi. & ita potior iudicari debebat acquiſitio Bombelli tanquam antiquior, quia reſpondẽdo dicebam quod quando dominus rei alienatæ ſuccedit illi qui rem alienauerat non confirmatur contractus defuncti niſi quatenus emptor eſset in poſseſsione, quia tunc repelleret exceptione dominum & hæredem uenditoris, ſed Annibal de Scappis non erat in poſseſsione rei uenditę neque Bombellus eiuſdem ſucceſſor, ergo dictus contractus Ludouici non fuit confirmatus ex eo quod illi d. Sigiſmundus ſucceſsit ad quem dominium rei uenditæ ſpectabat ita eſt concluſio Bar. in l. cum uir, quem ſequuntur Ang. Imo. Paul. & Ro. ff. de uſucapioni. & eſt communis Doc. cõcluſio, niſi quãdo uenditor aſſeruiſſet in contractu uenditionis rem uenditam eſſe ſuam, tunc domino rei ſuccedẽte uenditori contractus confirmatur non ſolum quo ad exceptionem ſed etiam quo ad actionem ut probat tex. not. in l. rem alienam, in fi. de pign. act. & declarat Pau. in d. l. cum uir, ne ſucceſſor eius auctorem defunctum mendacio arguat, & in caſu noſtro nõ fuerat aſſertum in dicta uenditione facta Annibali per Ludouicum quod res uendita eſſet ſua, quod ſi factum fuiſſet adhuc tamen negabatur dictum ſer Philippum in poſſeſſorio prædicto obtinere poſse, quia licet propter aſsertionem uenditoris rem eſse ſuam dominus rei ſuccedens uenditori non poſsit contrauenire, & contractus confirmetur etiam quo ad actionem, tamen ex tali ſucceſsione dominiũ rei uenditæ aut poſſeſsio ipſo iure non transfertur in ipſum uenditorem, ſed eſt neceſsarium quod ei fiat traditio. d. l. traditionibus, & eſt ad hoc bonus tex. in l. ſi a Titio, de rei uendi. dicto autem ſer Philippo nulla traditio facta fuerat per Sigiſmundum, ſed ipſe ex pacto precarij nulli-

K ter

ter conſtituto ſe aſſociari in tenutam obtinuerat, ergo ceſſabat argumentum, ſuper hoc tamen uim modicam faciebam, quia mihi non uidebatur quod in dicta uenditione facta Annibali per Ludouicum facta fuiſſet talis aſſertio q̃ dicta res uendita eſſet ſua, cũ igitur conſtaret de poſſeſsione dictarum torne. terræ tranſlata per Sigiſmundum in prædictam dominam Diamãtem cenſui uigore dictæ ſuæ poſſeſsionis eam in prædicto poſſeſſorio iudicio obtinere debere, cui opin. non obſtabat quod ante uenditionem factam dictæ dominæ Diamanti & poſſeſsionem ei traditã per Sigiſmundum idem Bomb. llus uirtute dicti precarii obtinuerat ſe aſſociari in tenutam & poſſeſsionem dictarũ terrarum ex quo uidebatur eius poſſeſsio antiquior, & iuſtior, quia ad hoc reſpondebam illum propter dictum ingreſſum & aſſociationem nullam poſſeſsionem queſijſſe cum illa eſſet penes Sigiſmundum per reg. l. 3. §. ex contrario, de acquir. poſſe. & declarat Ale. in l. clam poſsidere, in prin. in primo not. eo. ti. qui propterea poſſeſsionem non amiſit ex quo non eſt ſuſpicatus ſe poſſe repelli iuxta not. in l. ſi id quod, in fi. eo. titu. ſed ſtatim habita notitia de tali ingreſſu adiit iudicem requirens eius officium pro annullanda dicta aſſociatione, & quamuis poſtea per iudicem ta-
4 lis aſſociatio & tenuta fuerit confirmata, † tamen ex ipſa ſententia nullum fuit præiudicium illatum. dict. Diamanti non citatæ & nullam habenti notitiam de dicta lite aut ſententia iuxta l. ſæpe, cum materia de re iud. & ſi conſideranda fuiſſet poſſeſsio Bombelli a die latæ ſententiæ ea reperiebatur iunior & recentior quàm poſſeſsio d. Diamantis, meritò pro d. domina Diamante ſententia eſſet ferenda ſecundum ea quæ plenè habentur per Fely. poſt alios in c. licet cauſam, de probat. & prædicta ſine ſcrupulo uidebantur procedere.

Cæterum dictæ d. Diamanti aliud uidebatur obſta
5 re quod urgebat, † nam tempore quo Sigiſmundus eidem

dem

dem dictas terras uendidit & tradidit iam lis incepta fuerat inter eum & Bombellum ſuper poſſeſsione ipſarum terrarum ob quæ licet ipſę res non fuiſſent affe ctæ litigioſæ tamen earum poſſeſsio bene litioſa facta eſſe dicebatur, ut declarat Bartol. in l. 1. de litigi. Angel. in auct. de litig. in princip. colum. 2. colat. 8. Abb. & Dec.poſt gloſ. ibi in c. 1. de conf. ut. uel inut.
6 † & cum poſſeſsio eſſet litigioſa non uidetur lite pendente potuiſſe transferri in Diamantem, ut expreſsè not. Abb.& Dec.in d. cap. 1. ubi uolunt quod poſſeſsio uitio litigioſi affecta non poteſt in alium transferri, pro cuius difficultatis reſolutione conſiſiderabam quod licet ubi de poſſeſsione alicuius rei litigatur poſſeſsio litigioſa efficiatur & propterea eiuſdem poſſeſsionis translatio in alium impediatur per prædicta, tamen id quod impediatur translatio poſſeſsionis intelligendum uidetur non ipſo iure, ſed ope exceptionis tantum, & effectus erit quòd ſi translatio dictæ poſſeſsionis re ipſa in alium fiat talis, hanc poſſeſsionem ueræ acquiret, ſed ſi ab ea caderet non poſſet recuperare, quia ei obſtaret exceptio. & hęc concluſio licet a Doct. expreſsè non declaretur tamen de eorum mente uidetur proce-
7 dere † Nam effectus uitii litigioſi plures ſunt tam de iure digeſtorum. quam de iure. C. ut declarat in d. l. prima §. ſi inter, de litig. Bartol. & Angel. in d. aucten. de litig. in princip. colum. 2. inter quos erat unus de iure digeſtorum, ut translatio rei litigioſæ in alium impediretur, non ut contractus ipſo iure eſſet nullus, ſed ut contrahentes exceptione repelleretur, ut probat textus in d. l. prima. in fin. de litig. & bonus textus in l. 1. §. fina. quæ res. pigno. oblig. poſ. & declarat Bartol. in dicto. §. ſi inter, & Angel. in d. auct. de litig. coniungendo eius dicta ibi primus quod res uel actio,& ibi erat, & quartus & ibi primus, quia licet, de iure autem. C. additus eſt alius effectus, quia ipſo iure impeditur contractus, ut

per Bar.& Ang.in locis prædictis, & probatur in l. fin.
& ibi Bar.& Saly.C.eo tit.uerum cum iſta materia ui-
tii litigioſi ſit pœnalis, leges, C. inducentes nullita-
tem contractus rei litigioſæ ſint in hoc correctoriæ
iuris digeſtorum, quod contractum ipſo iure annulla
bat,ſtrictè,& propriè in caſibus, in quibus expreſsè lo
quuntur ſunt intelligendæ,non autem extra caſus ex-
preſſos extendendæ.l præcipimus,C. de appella. l. fa-
ctum.§.in pœnalibus.de reg. iur. & ita arguunt Doct.
8 propriè in materia uitii litigioſi dicentes, † quod ius
nouum,auten.inducens uitium litigioſi per ſolam ci-
tationem intelligendum eſt tantum in caſu in quo lo
quitur,ſcilicet ubi actio realis intentatur, non autem
ad alios caſus eſt detrahendum, ut tradunt omnes in
9 l.2.C.de litig.& Bar.in d.§. ſi inter, † leges autem. C.
quæ diſponunt ſuper nullitate contractus in materia
uitii litigioſi loquuntur tantum quando actio, uel res
eſt litigioſa, non autem quando ſola poſſeſsio, ut pa-
tet in l.2. & in l. fina. C. eo. tit. ergo ad poſſeſsionem
litigioſam non ſunt trahendæ, ſed quo ad eam atten-
10 dendum eſt ius digeſtorum, † ex quo nouiter inferri
arbitratur ad intellectum d.l.fi. ut pœnæ de quibus ibi
non habeant locum ubi ſola poſſeſsio eſt litigioſa, &
ea in alium transfertur, quibus ſtantibus dicebam,
quod cum d.Diamantes non ceciderit a ſua poſſeſsio
ne, ſed in ea continuo permāſerit non impediebatur
in ſua poſſeſsione perſiſtere licet eam litigioſam ac-
quiſierit,quinimo & ſi eam per uim, aut clam amiſiſ-
ſet adhuc illam recuperare per iuris remedia perdita
potuiſset, non obſtante uitio litigioſi, ut notabiliter
not.Ang.in d.auct.de litig. col.2. ad finem, & ibi de-
clarat. Secundo pro eiuſdem difficultatis reſolutione
conſiderabam, quod in caſu iſto nō uidebatur dictam
poſſeſsionem tempore alienationis fuiſse litigioſam,
quia cum illa aſsociatio per Bombellum obtenta non
fuiſset legitimè, ſed de facto impetrata, ut ex ſupra-
dictis apparet cum tempore precarij Ludouicus non
poſſideret,

poſsideret, licet ſuper tali aſſociatione contenderetur, & per Bombellum inſtaretur pro eiuſdem tenutæ confirmatione, tamē non dicebatur dicta poſſeſsio Sigiſmundi litigioſa cum intentio Bombelli iure non
11 ſubſiſteret, † nam tunc demum uitium litigioſi contrahitur, quando actio in iudicio propoſita competebat, & poterat iuſte in iudicium deduci, alias ſecus, ita declarat Guid. Pap. conſil. 479. ubi propterea in fortioribus terminis concludit, quòd ſi actum ſit pro illa ſumma quæ nundum peti poterat, quia dies nundum uenerat, licet ceſſerit, dicta actio non fuit affecta litigioſa, quia uerba cum effectu ſunt intelligenda, & quia titulus de litigioſis loquitur quando actio intentata competebat, & poterat intentari, & in iudicium effectualiter deduci alleg. l. 2. & l. fi. C. de litig. quæ ſecundum eum hoc bene probant, & cum ſit pœnalis reſtringendus eſt, & in ſuis terminis tenendus regula odia, de reg. iur. Hæc tamen conſideratio licet ſit huius ſolennis Doctoris auctoritate munita, mihi non placuit, neque dictam deciſionem ueram cenſui, quæ non probatur in præællegatis legibus, & contra quam alibi Bal. tenuit, ſed non inſiſto, ideo tertio loco, & clarius ad dictam difficultatem reſpondebam, quòd licet poſſeſsio litigioſa in alium transferri non poſsit, tamen hoc intelligendum cenſui quando quis principaliter, & per ſe ipſam poſſeſsionem transferret, cum enim ea litigioſa ſit, recte eius translatio in alium prohibita eſſe dicitur, cæterum ubi quis rem ipſam alienaret, de cuius poſſeſsione litigaretur, & uirtute dictæ alienationis ipſam poſſeſsionem transferret, talis poſſeſsionis translatio propter talem litem pendentem non impediretur ex quo acceſſorie & in conſequentiam præcedens contractus fieret, multa enim principaliter fieri prohibentur, quæ in conſequentiam permittuntur, & licet ita aliquem declarantem non inuenerim. hæc tamen opinio ueriſsima uiſa fuit quæ ratione & lege comprobatur, ratione ſcili-

cet, quia cum lite mota ſuper poſſeſsione res ipſa non efficiatur litigioſa, & conſequenter ceſſet diſpoſitio impediens dominii translationem, quæ loquitur quando ipſa res eſt litigioſa, ut patet in d. l. 2. & fi. C. de li-
12 tig. & declarant Doct. in locis allegatis † non eſt dubium, quin ipſa res de cuius poſſeſsione agitur, alienari poſsit, ut tenet Glo. communiter approbata in c. 1. in Glo. 1. de confir. ut. uel inut. & ſicut lex permittit proprietatem rei, de cuius poſſeſsione litigatur alienari, ita dicendum eſt facta dicta alienatione, permittere in executione ipſius alienationis translationem
13 poſſeſsionis. Primo, quia † qui uult antecedens, uult etiam neceſſarium conſequens ad ipſum antecedens. l. qui proprio. §. item quæritur, de procurat. ſicut è contra, qui uult conſequens, uult etiam neceſſarium antecedens. l. ad rē mobilem, eo. tit. & cum lex uelit rei proprietatem, alienari poſſe, ubi de poſſeſsione tantum litigatur, dicendum eſt etiam, quòd uelit poſſeſsionem dictæ rei alienatæ transferri poſſe in executione dictæ alienationis, cum talis translatio poſſeſsionis ſit neceſſarium conſequens ad ipſam alienatio-
14 nem antecedentem. Secundo, † quia licet aliquid per ſe principaliter prohibeatur a iure, tamen ſi illud principaliter prohibitum neceſſario ſequatur ad poſitionem permiſsi, tunc illud cenſetur in conſequentiam permiſſum, & quòd non licet directo licet per obliquum, ita declarat Bar. in l. 1. in prin. per illum tex. de aucto. tuto. ſed translatio poſſeſsionis, quæ fit in executione alienationis præcedentis, ſequitur neceſſario ad poſitionem dictæ alienationis quæ eſt permiſſa, ergo licet talis translatio directo, & per ſe fieri non poſſet, tamen per obliquum fieri poterit, & in executione alienationis poſtquam ipſa alienatio eſt a lege per-
15 miſſa. Comprobatur iſta principalis ratio, † quia ubi propter uitium litigioſi alienatio prohibetur, nunquā cenſetur prohibita alienatio neceſſaria. l. alienatio de fam. erciſcun. & not. Glo. & ſequuntur Docto. in l.

16 l. C. de litig. & eſt hoc regulare, † quòd prohibitio alienationis ſiue ab homine, ſiue a lege inducta non extenditur ad alienationem neceſſariam. l. filiusfamilias. §. Diui. ff. de leg. 1. & ibi not. ſed facta rei uenditione cogitur uenditor præciſe ad rem tradendam, ſi facultatem tradendi habet. l. ex empto, in princip. de
17 actio. empt. † ergo lex prohibens translationem poſſeſsionis litigioſæ non comprehendit eam translationem quæ fit pro implemento contractus uenditionis, quia neceſſario fieri debet lege, etiam iſta opinio ſua
18 detur † per textum in auten. de litig. uerſicul. ab hoc autem, pro cuius inductione præmitto quod cum hypothecaria tractetur modo de poſſeſsione auocanda. l. ſi cum uenditor, de euict. ſi in iudicium dicta actio hypothecaria deducatur res ipſa ad quam agitur non efficitur litigioſa, ut probatur in dicto uerſiculo ab hoc autem, in primis uerbis, cæterum ipſa poſſeſsio de cuius auocatione tractatur bene litigioſa efficitur, ut nota Angel. in auctén. litigioſa. C. de litig. Bal. & Ange. in l. 2. C. eodem titu. hoc præmiſſo dicitur in
19 d. uerſicu. ab hoc autem. † quòd licita eſt debitori rei hypothecæ ſuppoſitæ quando uoluerit, & ſic etiam lite pendente, ut ibi declarat Gloſſa, ſic tamen ut ex pretio redacto ſatisfaciat creditori, quod ſi omiſerit licebit creditori eandem rem ab emptore per hypothecariam uendicare, ut ibi declarat Gloſ. donec ei ſatis pro debito fiat, & ſic iudicio ordinario permittit lex creditori rem ab emptore auocare, ſicut etiã auocaret quando alienatio ante litem motam fuiſſet facta, ergo præſupponit text. quòd in emptorem poſſeſsio fuit translata, non obſtante uitio litigioſi, quia ſi non fuiſſet translata fruſtra permiſiſſet lex creditori facultatem auocandi dictam rem iudicio ordinario hypothecariæ, cum eam potuiſſet uia executiua obtinere, ut not. Barto. in dicto §. ſi inter Angel. in d. auct. de litig. & ſequuntur communiter Docto. uo-
20 lentes quòd † executio ſententiæ fieri poſsit contra

eum in quem tranſlatio eius quod litigioſum eſt facta fuit, ut tradit Bal. in l. certa. C. ut in poſſ. legat. Comprobatur hæc opinio alio modo d. tex. inducẽdo dum dicit ꝙ liceat debitori alienare quando uoluerit comprehendit alienationem quæ utroque caſu fieret, uel ante litem motam, uel poſtea, ut eſt de mente Glo. ibi, & utroq; caſu dicit licere creditori res alienatas uendicare, ſicuti igitur ubi ante litem motam fieret alienatio, clarum eſt quòd poſſeſsio in emptorem tranſfertur, ita eodem modo dicendum eſt, quòd transferatur quoniam poſt litem motam fuit alienata, ut licentia alienandi permiſſa debitori ſub una & eadem determinatione eodem iure cenſeatur. l. iam hoc iu-
21 re de uulg. & pupil. † Vlterius iſta opinio, alia lege ſuadetur, & pro ea uidetur caſus in l. 1. C. de præſcriptio. long. tempo. tenendo unum intellectum Glo. ibi, quem etiam communiter tenent Docto. quòd ibi pendente iudicio in hypothecaria actione reus eam rem de qua agebatur in tertium alienauerit, ibi enim probatur ſecundum iſtum intellectum communem, quòd ſiquis rem emerit ab aliquo, qui propter dictam rem hypothecaria actione conuentus fuerat, & cuius rei conſequenter poſſeſsio effecta erat litigioſa, poterit eam longo tempore præſcribere, ergo neceſſario dicendum eſt ꝙ poſſeſsio non obſtante uitio litigioſi ſi in eum traslata fuerit, quia alias nullo tempore præſcribere potuiſſet. c. ſine poſſeſsione, de reg. iur. in 6. cum uulg. quod iudicio meo ex alia ratione non procedit, quàm ex eo ꝙ dicta translatio poſſeſsionis eſt neceſſarium cõſequutiuum ad ipſam alienationẽ permiſſam. De re litigioſa adde, & uide in Practica Papienſe, ſuper forma libelli in actione reali, ſuper Glo. incip. ueris, & legitimis titulis. col. fi. uerſ. denique quid iuris ſit in re litigioſa.

CON-

CONCLVSIO XLIX.

1 *Procurator ad reſignandum beneficium, an poſſit reuocari, & quomodo. vide hic, & de notabili caſu. & nume.2. cum ſequen.*
2 *Deciſio Dominorum Rotæ ciij. alias ciiij. in antiquis impreſſionibus, an uera ſit, & in quibus terminis procedat. & nume. 6.*
3 *Intereſſe non conſideratur quando res eſt integra.*
4 *Pœnitentia locum non habet in contractu innominato, in quo iuramentum interuenit.*
5 *Iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non concernit ſpiritualia, quia eius conſtitutio, & reuocatio non eſt quid ſpirituale.*
6 *Penſio in temporalitate conſiſtit.*
7 *Procurator in extraiudicialibus reuocari non poteſt, quando aduerſarij intereſt.*
8 *Procurator non reuocatur ubi res non eſt integra, & intereſt partis etiam in ſpiritualibus.*
9 *Pœnitentia licita eſt in tranſactione.*
10 *Iuramentum ſuper actu non faciendo præſtito in fauorem alicuius facit quòd actus in contrarium non ualet.*
11 *Conuentio de renuntiando beneficium ut inde penſio habeatur an ſapiat ſimoniam.*
12 *Tranſactio ſuper beneficium cum conſtitutione penſionis, an ualeat.*
13 *Periurus ſuper eo ſuper quo mouet litem, audiri non debet.*
14 *Commiſſio cauſæ non debitæ penſionis non datur contra literas executoriales conſtitutæ penſionis, niſi cũ clauſula ſine retardatione ſolutionis.*
15 *Nec datur exceptio contra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate, nec de nullitate opponitur, niſi nullitas reſultet ex ipſo actu, & ex eiſdem literis, & ex lectura earum.*

1 DE anno 1536.ſub die 11.Iunii † fuit prouiſum de parochiali Domino Thomæ Philetto per Reuerēd. Cardinalem de Saluiatis Epiſcopū Ferrarienſis eccleſię,eadem die prouiſum fuit per Vicarium dicti Reueren Epiſcopi. D.Thomæ Zucardō,cū Reueren.eſſet abſens, & Vicarius haberet au ctoritatem conferendi, Zucardus exiſtens in poſſeſsio ne beneficii illū reſignauit in manibus Papæ, & de eo fuit prouiſum d.Anto.Zucardo fratri d. Thomæ, diu litigatum fuit inter Philettū,& d.Ant.coram Vicario, dicti Reuerē.& innita fuit tranſactio inter eos per quā Philettus renunciauit liti, & cauſæ, ceſsitque iuribus ſuis ſuper beneficio, reſeruata tamen penſione ducat. 16.quolibet anno,& pro utraq; parte fuit conſtitutus procurator Angelus tam ad reſignandum beneficium in fauorem Zucardi, quam ad præſtandū conſenſum reſeruationi penſionis,cum promiſsione de non reuocando,& cum iuramento,& cum promiſsione de non contraueniendo iuramentis,& dicta tranſactio fuit facta reſeruato beneplacito ſedis Apoſtolicæ.poſtea Zucardus obtinuit a pęnitentiaria abſolutionē a iuramēto narrans fuiſſe læſum, & deceptum in tranſactione, ideo procuratorem reuocare uolebat,& fuit abſolutus cōſtito de læſione, & quatenus ius parti nō eſſet quæſitum.

Reuocauit inſuper procuratorē factū ad cōſentiēdū reſeruationi pēſionis, & dictā reuocationē intimauit in cancellaria apoſtolica ſecundū ſtilum curiæ. ſucceſsiue per Papam fuit admiſſa reſignatio in fauorem Zucardi, & illi prouiſum, & fuit conſtituta penſio in fauorem Philetti, & adhibitus ad hoc cōſenſus procuratoris iā reuocati,& expeditæ literæ ſuper penſione, Zucardus uolens tranſactionē infringere,& cōſtitutionem penſionis,obtinuit cauſam Rotæ Bonon. cōmitti ad referendum, & petiit cōtractum declarari nullum, & ſimiliter penſionem non deberi tam ex capite læſionis quam adhibiti metus, & uiolentiæ, nec non con-

ſenſus

ſenſus non præſtiti reuocato iã procuratore, ſed quia ſuper læſione,& metu nil probatum fuit,ſolum fuit dubitatum an procurator potuerit reuocari.

2 Pro† parte affirmatiua adducebatur Glo. in c.fi.de procur.in 6.per quam Domi.Fran.Ancha.poſt Fed.in conſi.107. alias c. alias 95. tenuerunt procuratorem etiam cum iuramento de non reuocãdo reuocari poſſe,licet reuocans ſit periurus Fely.in ca. ex parte, il 2. de reſcrip.In contrarium uero allegabatur deciſ. Rotæ 103.alias 104.in antiquis impreſ. & Fely. licet ſub alio numero,eam ſequitur in d.c. ex parte,& idem Felyn.in c.ſi diligenti, de for.compe.& licet loquatur in procuratore ad reſignãdũ ex cauſa permutatiõis. idẽ tamẽ concludit in procuratore ad reſignandũ ſimpliciter ad fauorem alicuius. Propterea idem uidebatur dicendum in caſu occurrenti ſicut in procuratore ad reſignãdũ ex cauſa pmutationis, quia fuit conſtitutus procurator ad reſignandũ cũ reſeruatione penſionis.

Iſta opinio Dominorum de Rota,& Felyni fuit reiecta per omnes,tum quia in contrarium eſt communis per ea quę in indiuiduo colligit Nicolaus Boerius in deciſio.ſua num.207.incip.circa hanc quęſtionem, tum quia prima ratio Dominorum de Rota dum prę ſupponunt rem integram,& quia ad intereſſe non datur actio in ſpiritualibus,nam dum conſiderant quòd ex quo non poſſit agi ad intereſſe nõ ſit licita reuoca-

3 tio,& tamẽ cõſiderant rẽ integram,† ideo non expedit conſiderare intereſſe,quia ubi res integra eſt non conſideratur,ſed ſimpliciter licita eſt reuocatio.l.ex placito.C.de rer.permu.intereſſe uero conſideratur quãdo omnino res non eſt integra.Secũdo eſt falſa , quia uult propter iuramentum non eſſe licitam pœnitentiã ex quo ceſſat actio ad intereſſe , & tamen ſi iſta ratio eſſet uera de intereſſe non eſſet neceſſarium iuramen-

4 tum,iuxta no.in c.in cauſis,de elect.† Itẽ iuramentum quando interuenit in contractu innominato ẽt in tẽporalibus non eſt licita pænitẽtia,ut per Alex.in d.l.ſi pecuniam

5 pecuniam,de cond ob cauſam.†Item iuramentum ſuper reuocatione procuratoris non concernit ſpiritualia,quia conſtitutio eius & reuocatio eius nõ eſt quid ſpirituale ita Francus.in alio propoſito in d. c.fi.in ul
6 tima col.Præterea † quatenus deciſio Rotę eſſet uera non procedit in terminis de quibus agitur, quia procurator fuit conſtitutus ad conſentiendum penſioni, & ſic ſuper temporalitate, quia penſio in temporalitate conſiſtit ut Gomez. in tract. reg. Cancellariæ ſub reg.de infirm reſignant. q. 16. nu.2.& quatenus intereſſe eſſet conſiderabile ageretur ad eandem quantitatem pro qua fuit conſtituta penſio, & ideo in omnibus ſuis partibus deciſ.Dominorum de Rota eſt falſa,& ſi eſſet uera ſequeretur quòd procurator conſtitutus ad eligendum & ſic ad actum in quo agitur de matrimonio ſpirituali non poſſet reuocari quia eſt contra mentem omnium in d. c. fi. ubi uolunt Gloſſam procedere in matrimonio ſpirituali.

7 Alia†tamen ratione dictum fuit procuratorem nõ potuiſſe reuocari,quia in extraiudicialibus procurator non poteſt reuocari quando intereſt aduerſarii
8 ita Anto.de But.in c.fi.col.fin.de procurat.†itē ubi res non eſt integra & intereſt partis etiam in ſpiritualibus procurator nõ reuocatur, quia non poteſt agi ad intereſſe.Innoce. Abb & alii in c.in cauſis, de electio.
9 † Item in tranſactione eſt licita pęnitentia l. quam quis.C.de tranſact.&conſtitutio procuratoris ad conſentiendum fuit facta ad fauorem Philetti & de eius
10 intereſſe tractatur, † & iuramentum ſuper actu non faciendo præſtito,in fauorem alicuius operatur quòd actus in contrarium non ualeat,ut per Bal.in l ex duobus.§.fi.ubi Iaſ.de iureiuran.per Alex. conſi.16 col.3. uol.3.& ideo uoluerunt domini talem procuratorem non poſſe, uel potuiſſe reuocari, ego uero diſſentiebam ea ratione,quia nullum intereſſe poterat prætendere Philettus ex tranſactione, cum renunciatio iurium ſuorum ſtante reuocatione procuratoris nihil

illi

illi noceret,& poterat deducere iura ſua in iudicio nõ obſtante tranſactione, cui per partem aduerſam fuerat contrauentum,& ſic res erat integra pro parte ſua l.ſiquis maior. C. de tranſact. & nota. in l ſub prætextu. eodem titu. & ſi de aliquo intereſſe tractabatur illud erat temporale, ideo ceſſabat ratio propter quã procurator non poteſt reuocari in ſpiritualibus,
11 † dicabam etiam tranſactionem eſſe Simoniacam, ideo nullum ius fuiſſe quæſitum parti.c.ſuper eo, cum ſimilibus extra de tranſact. uoluerunt tamen Docto.
12 † tranſactionem ualere, quia in ea dicitur quod partes interuenientibus amicabilibus perſonis & Vicario epiſcopi pro pacis bono tranſigerunt,& Vicarius pro tribunali ſedens ita declarauit, quo caſu tranſactio ualet etiam cum conſtitutione penſionis.c.niſi,de præben.c.cum pridem,de pact.& in d.locis nota. Abb. & alii & idem Abb.in c. de cętero, de tranſact.Felyn. in c.ad audientiam,il 2.de reſcrip.

Replicabam ex uerbis tranſactionis apparere partes ipſas tranſegiſſe,acceſsi tamen in eorum opin.alia
13 ratione,† quia in reuocatione procuratoris Zuccardus fuerat periurus,ut omnes not. in d.c. ſi.& Felynus in d. ca. ex parte, & quia fuit periurus ſuper eo ſuper quo mouebat litem, audiri non poterat Iaſ. & alii.in d.l.ſiquis maior.& iſta eſt communis ſentẽtia & ideo non poterat petere nec in iudicio ſtare agendo, ſed quia Philettus produxerat etiam ipſe ſuam petitionẽ & petiit Zuccardum condemnati ad penſiones decurſas & decurrendas,poterat Zuccardus audiri excipiẽdo, dicebam Philettum fouere ius in ſua petitione,
14 quia † contra literas executoriales conſtitutę penſionis non datur commiſsio cauſæ non d bitę penſionis niſi cum clauſula ſine retarda ione olutionis, per rationes de quibus per Staſi. & in tract. de literis grat.&
15 iuſtit.car.153.nec datur exceptio † cõtra literas conſtitutæ penſionis ſuper nullitate,nec de nullitate opponatur, niſi nullitas reſultaret ex ipſo actu & ex eiſdem

literis

literis & ex lectura earum Caſsiado. in tit. de reſcrip. deciſ.10.ſed in literis de quibus agitur nulla aderat nullitas,& quia de conſenſu apparebat,reuocatio autem procuratoris erat quid extrinſecum ab ipſis literis,ideo iſta exceptio non retardabat ſolutionem penſionis donec iudicatum fuerit ſuper cauſa non debitę penſionis, ſuper qua Zuccardus non poterat audiri ſtante periurio,& ſic per diuerſa media fuit concluſum per omnes Doct. ad fauorem Philetti &abſolutus fuit a petitione Zuccardi, & Zuccardus condemnatus fuit ad penſiones.

CONCLVSIO L.

1 *Emptor uel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem,an ſuccedat quo ad ius retentionis in locum primi abſque pacto, ita ut poſsidens poſsit ſecundũ creditorem repellere.*

2 *Intellectus ad l. 1.quibus mod. pign. uel hypothe. ſoluitur & num.3.*

1 DVbitatum fuit † nunquid Vincentius Vulpitii de Bononia cuius pecunia peruenit ad manus Mõdini ex cauſa emptionis factæ de quadam domo a quodam de Lugliis ſuper qua Mondinus habebat anteriores hypothecas,ſucceſſerit in locum dicti Mondini quo ad ius retentionis, licet nullum pactum ſuper hoc inter eum & Mondinum intercesſerit,ita ut cum ipſam domum emptam poſsideret,ea ſibi auferri non poſſet per D. Petrum de Caſtello habentem hypothecas poſteriores Mondino,& hæc quæſtio nunquid emptor uel tertius creditor cuius pecunia peruenit ad primum creditorem ſuccedat quo ad ius retentionis in locum primi abſque pacto ita ut poſsidens ſecundum creditorem repellere non eſt noua, ſed apud antiquos uiſa fuit multum dubia, & adhuc ſiue magno ſcrupulo non procedit.

nam

nam Glo. in l. cum prior. in uerbo denuo, in fi. de diſtract. pign. tenuit opin. quòd retentio non detur & eam ibi ſequuntur Barto. Saly. & aliqui etiam dicunt idem tenere ibi Fulg. ſed re uera Fulgo. in ea l. quam legit cum l. fideiuſſor, præcedente non ſe firmat, immo dicit dubitare, & quod ſententia quod retentio detur eſt humana, ſubdit tamen quod magis ſibi placet ſententia Gloſ. pro ea adducendus eſt tex. in l. credi-
2 tor, qui prior. §. ſi quando qui pot. in pign, hab. †Et ad tex. in l. 1. quib. mod. pig. uel hypothe. ſoluitur reſpondet intelligendo eum quòd poſſeſſor habet retentionem quo ad dominium, & ita etiam illum tex. intelligit Gloſſ. ibi in uerbo defenditur, & ibi etiam Odoſ. eandem opinio. allegat tenuiſſe Alberic. in l. ſi potiores. C. de his qui in prior. credit. locum ſucced. dum dicit quòd emptor ſuccedit in ius creditoris ut habeat exceptionem ſi poſsidet & hypothecariam ſi nõ poſsidet, ſubdens tamen de hoc conueniri per pactum neceſſe eſt, ut not. in l. cum prior. de diſtrac. pigno. Sed hęc auctoritas Alberici poteſt euitari, ut eius dictum quòd pactum interuenire debet intelligatur reſpectu hypothecariæ, quaſi adhoc ut hypothecaria competat ſi non poſsidet pactum ſit neceſſarium, non autem quo ad retentionem, quæ intelligentia ſuadetur, ut ipſe refert ſe ad nota. in d. l. cum prior. ubi ipſemet tenuit opin. contrariam, ut inferius dicetur, & ideo ne eum de contrarietate arguamus uidetur dicendum dicta eius in d. l. ſi potiores, eſſe intelligenda ſecundum ea quę ipſe dixit in d. l. cum prior, iſta igitur prima opinio quæ fundabatur auctoritate Gloſſ. Barto. Alberici, Saly. & Fulgo. re uera reducitur ad auctoritates Gloſſ. Barto. & Saly. ut patet ex reſponſionibus datis ad dicta Fulgo. & Albéric. contraria uero opinio comprobatur legibus & auctoritatibus & primo per textum. in l. 3. §. cum ex cauſa, qui potio. in pigno. habean. cuius literam deſtruimus ſi ſuppleamus quòd pactum interuenerit. ſecundó probatur

tur in l. qui a debitore, eo. titu. nil ſupplendo in text. de pacto interuento, eſt uerum quod Barto. ibi in ſummario uidetur illum tex. intelligere pacto interueniẽte, ſed tamen impropriatio literæ eſt, Ad idem & tertio facit tex. in d. l. cum prior. nil pari modo ſubaudiẽ
3 do. Quarto pro iſta opinione † facit text. in d. l. 1. quibus mod. pign. uel hypot. ſolu. intelligendo eum generaliter, ut loquatur de exceptione competente tam contra dominum quam contra alios creditores, prout eum generaliter loqui affirmat ibi Fulgo. licet Gloſſ. ibi in uerbo defenditur reſtringat eum quo ad dominum tantum. Vltimo pro iſta opinione eſt optimus text. in d. l. ſi potiores, nil ſubaudiendo de pacto prædicto, & hæc opinio pluribus etiam auctoritatibus comprobatur, nam eam imprimis tenet Glo. in d. l. ſi potiores, in uerbo ſucceſsiſti, quæ in terminis illius legis dicit quod ille emptor ſucceſsit in locum priorum creditorum non ut habeat rem obligatam ſicut habent illi creditores, ſed ut poſsit ſe tueri aduerſus omnes ſicut illi poterant: opin. eandem ſenſit etiam Glo. in d. l. 1. quib. mod. pign. uel hypot. ſoluit. in uerbo deſiderabit., dum allegat. d. l. cum prior. quam ad hoc ponderat ibi Fulgo. eam etiam tenuit Guid. de Suza. in d. l. cum prior, & ibi Fulg. refert & etiam eam ibi ſequitur Albe. cuius dicta licet uitio impreſſorum ſint corrupta, ſatis tamen oſtendunt quod hanc opin. amplectuntur ſaltem ex quo ibi Alberic. tranſit ſimpliciter cum opin. Guido. de Suza. quem clarum eſt hanc opi. tenuiſſe, ut ibi Fulgo. refert, & idem Fulgo. in d. l. 1. quibus mod. hypot. uel pign. ſol. & eam in d. l. 1. tenuit Bart. & Saly. maxime in oppo. de l. Ariſto. licet, enim dictum Barto. ibi in ſummario poſsit euitari dicendo illud intelligendum ſecundum terminos illius legis ſcilicet quando ille qui ſoluerat conueniebatur a debitore, tamen dictum eius in opp. de l. Ariſto male euitari poteſt & pari modo neque dictum Saly. & iſtam opin. tandem dicit humaniorẽ & æquiorem

rem

rem Fulgo.ibi, & cum ultimo loco dicat,conueniens eſt dicere eam ſibi placere per not. in l. qui filium.§. Sabinus,ad trebel.& hanc opin.tenendo reſpondet ad dicto §.ſi quando,ut ibi per eum.Hanc etiam opin.tenuit Pau.de Caſtro conſilio.370. in antiquis ubi pulchre loquitur & Mod.in trac.de pigno.in quinta parte membro.3.in numero 23.Et iſta ſecunda opinio tã quam magis fundata bonis iuribus & etiam tanquam humanior & æquior,ut dicit Fulgo.in d.l. cum prior. & in d l.2.magis placuit Rotę quæ in iudicando ſolita fuit humaniorem opinionem amplecti,& maxime quia iſta opinio uidetur etiam magis communis, ut patet etiam ex ſupra allegatis quam tenuit Glo. in d. l.ſi pauciores,& in d.l.1.& Guid.de Suza.Alberi.Bar. Saly. Fulg. Pau. & prædicti Mod. contrariam autem opinionem tenuit ſolum Glo. Bar. & Saly. cum ex ſupra deductis appareat dicta Alberic. & Fulgo. quæ pro iſta parte allegabantur bene & recte euitari poſſe,Et ita pro Vincentio ius retentionis ſibi competere allegante fuit pronunciatum.

CONCLVSIO LI.

1 *Filius quando in locum patris ſubintret.*

2 *Filius an intret locum matris quando agitur de hæreditate auunculi aut materteræ.*

1 DVbium † erat in occurrenti caſu,quia tantum in duobus caſibus quando ſucceditur titulo hæreditario filius ſubintrat locum patris primus eſt in ſucceſsione aui, ſecundus quando agitur de hæreditate patrui carnalis tantum, per tex. in §.reliquum,in auc.de hęr.quæ ab inteſt.ubi Ang.in 3.not. dicit ad literam quod ſolus filius obtinet locũ patris quando agitur de ſucceſsione patrui carnalis ę ſic in tertio gradu,ſecus ſi agatur de ſuccedẽdo aliis

tranſuerſalibus in ulteriori gradu, quia tunc filius nõ ſubrogatur in locum patris per illum text. quod dicit nota. quia pridie fuit conſultum contrarium & male, quod dictum etiam tradit Bar. per illum tex. in auc. poſt fratres. C. de legit. hær. ſequitur Saly. ibi circa fi. poſt Cyn. & Alexand. conſi. 44. uideretur. col. 6. lib. 5. Decius in conſilio primo in prima parte & idem replicat in l. ſi auiæ, de ſucceſſ. edict. in 2. col. & idem Decius in conſi. 484. nume. 7. incip. æquitati & iuſtitiæ. 4. uol. & in conſi. 444. incip. concurrit. eod. uol. num. 3. ſubdens quod text. in d. §. reliquum, ſe ipſum declarat, & precise loquitur dum expreſſe dicit quod huiuſmodi priuilegium ut in ſuorum parentum iure ſuccedāt ſolis fratrum maſculorum & fœminarum filiis aut filiabus conceditur, & nulli alii omnino perſonæ ex
a hoc ordine uenienti hoc ius largitur, ſed & ipſis fratrum filiis tunc hoc beneficium confertur quando cũ propriis uocantur maſculis & fœminis ſiue paterni ſiue materni ſint, cum ergo ſolis filiis fratrum concedatur, & aliis perſonis denegetur, appellatione filiorum non ueniunt nepotes nec alii maxime in materia correctoria iuris antiqui, de quo filius nunquam intrabat locum patris quando ſucceditur ex diſpoſitione legis, & prohibitio eſt præciſa, ut patet ex illa dictione nulli alii perſonæ omnino, & quod ſolum nepos ſubintrat locum patris quando ſucceditur ex diſpoſitione legis & agitur de ſucceſsione aui & patrui carnalis uidetur ſequi Alexandrinus in conſi. 38. nu. 1. per caſum. d. §. reliquum, & quod notat. ibi Ange. & ideo dixit Iaco. de Beluiſ. in d. §. reliquum, quod ibi nomen filiorum ſtricte accipitur, & quod priuilegium non tranſit ad nepotes fratrum, notans ex illo tex. ꝙ priuilegium & ius ſuccedendi reſtringere debemus cum alium a ſucceſsione excludit & alii iniuriam generat, & ideo in d. §. reliquum, reſtringitur ſucceſsio & non dilatatur, & ſic ex prædictis uidetur dicendum quod quando tractatur de hæreditate auunculi, aut

materteræ

materterę quòd filius non ſubintrat locum matris. Tamen fuit concluſum contrarium quod immo filius intrat locum matris quando agitur de hæreditate auunculi aut materteræ iuxta tex.in d.§. cum filius, & in d.auc.ceſſante, quæ iura etiam locum habēt in filiabus aut filiis ſororum, ut intrent earum locum quando agitur de hęreditate auunculi amitæ, aut materteræ & iſtam concluſionem firmat Alexā. conſi. 44.col. fi.uerſi.nec obſtat ſiquis.lib. 5. Decius in conſil.527. col. 1.& conſi.553. Abb in conſi.87.col. 1. lib. 1. Iaſ.in d.l.ſi auię.C.de ſucceſ.edic.Idem Cyn.in auc.ceſſante primę col.C.de legit.hæred. Dyn. in trac. de ſucceſſ. ab inteſta.Crauetta conſi.127.in contractu matrimonii, in 1.col.& ratione demonſtratur quoniam iſta cōcluſio fundatur in æquitate, quia æquum eſt quod filius intret locum patris contra puncta iuris Iaco. de Belui.in d.§.reliquum & Iaſ.inſtit.de hære.quæ ab inteſt.§.cum filius quæ equitas ita militat quod filius intret locum matris, ſicut locum patris, cum in ſucceſsione tranſuerſalium ſemota ſit agnationis & cognationis differentia & omnis ſexus in auc.de hær.quę ab inteſta.§.ſi igitur defunctus, & §.nullam.& tex.in d.§. cū filius, ut declarat ibi Io.Fab. in uerſi.item nota quod is §.loquitur, loquitur tam in filiis filiorum quam filiarum.

CONCLVSIO LII.

1 *Fœminæ includuntur in emphyteuſi conceſſa fœminæ pro ſe & filijs.*

Maſculinum an comprehendat fœmininum in contractibus.

2 *Emphyteuſis conceſſa alicui & filiis ſuis ab eccleſia an tranſeat ad naturales.*

1 DVbitatum] fuit ſuper certa inueſtitura, in qua apparebat quandam mulierem conduxiſſe ab eccleſia certa bona pro ſe, & filiis, ac nepotibus, an in illa includerétur fœminæ, in quo dubio dicebatur fœminam non comprehendi, quia communis eſt concluſio, quòd in contractibus, maſculinum non comprehendit fęmininum, ea ratione, quoniam imputandum eſt eis, quare legem apertius non dixerint. l. ueteribus, ff. de pact. & communem dicit Iaſ. in l. ſi quis id quod, ff. de iuriſdict. omnium iudic. Archid. in cap. ſi quis ſuadente, 17. q. 4. Alex. conſi. 61. uolum. 1. & conſi. 113. incip. uiſo inſtrumento, uol. 2. late Deci. in c. in præſentia, in 17. col. extra de probat. præterea ratio qua mouentur Docto. ad communiter concludendum, quod in contractibus maſculinum nō comprehendit fœmininum eſt, quia eſt eis imputandū cur legem apertius non dixerint, quæ ratio etiam militat ſi mulier ſit illa quæ conducat emphyteuſim, & & quod ſi quis conduxerit emphyteuſim pro ſe, & filiis non ueniant fœminę. ponit Imol. in c. potuit, colum. fin. extra de locat. & conſilio trigeſimooctauo, in caſu præmiſſo, Alexand. conſil. 61. columna prima, uolumine primo, congerit Iaſ. in d. l. ſi quis id quod, colum. 5. Iaſ. in l. 2. de iure emphyt. nume. 115. & in l. Gallus. colum. 10. ibi pro parte negatiua. ff. de lib. & poſthu. in 2. lect. Decius d. l. 2. nu. 104. cui non obſtat inquantum Decius d. l. 2. num. 106. ibi, poſtremo dicit, quod hæc opinio non probatur iure, quia ſecundum eum d. l. ueteribus, dicit quod in re dubia, & obſcura interpretatio ſit contra uenditorem, & locatorem, qui apertius potuit legem dicere, quod non uidetur poſſe 2 adaptari ad caſum iſtum, quia non uidetur obſcurū, nec ambiguum quando dicitur de filiis, quin comprehendantur filiæ, quia ſemper hoc habet locum, quod maſculinum concipit fœmininum. l. qui duos, ff. de legat. 3. & cum iſta ſit regula, res uidetur eſſe clara pro eo qui habet regulā. Bar. in l. quoties. ff. ſi quis caut. Ad

hoc

hoc reſpondetur, quod res non eſt adeo clara, quin recipiat probationem in contrariũ in l. ſi tutor, de ſer. pign. dat. manu. in fi. & ideò cum in caſu iſto potuerit eſſe ſenſum de maſculis tantum, & non de fœminis, dicetur factum ambiguum, quamuis etiam filiæ ex proprietate ſermonis comprehendantur, probatur in l. nepos proculo. ff. de uerb. ſign. in §. 1. declarat Sozi. in l. in ambiguo, colum. 1. ff. de reb. dub. ergo fiet interpretatio contra conducentem: præterea quod appellatione filij ueniat fæmina, illud non eſt regulariter, uerum in ſtricta. l. 1. §. ſed & ſi incertum, ibi quare. ff. de uent. in poſſ. mitt. & contractus ſunt ſtricti iuris. l. quidquid aſtringendæ, de uerb. oblig. & Iaſ. reſpondet in d. l. ſi quis id quod, colum. quinta, & ad multa alia quæ adducit Dec. in d. l. reſpondet, Vbertinus in repet. l. fi. C. de edic. Diui Adria. toll. nu. 65. & 66. ubi plenè.

Contrarium tamen fuit concluſum, quod quando fœmina conducit emphyteuſim pro ſe, & filijs, & ſic quando emphyteuſis habet originem à fœmina, quod comprehendantur fœminæ, & includuntur. Adde Tiraquellum in lib. legum connubialium, in quinta lege, num. 22. & 23. ubi idem firmat car. 45. & ita decidit Bald. in l. quoties. C. de fideiuſ. ſequitur Aret. in l. Gallus. §. nunc de lege, ff. de liber. & poſthum. & ibi Sozin. qui allegat Anch. conſi. 336. Iaſ. in l. ſed ſi hac. §. liberos. ff. de in ius uocan. Sozin. in l. cum auus, in 15. carta. ff. de condi. & demonſtra. idem Petde Ancha. in conſi. 341. alias 339. incip. pro maiori intelligentia, in 4. colum. alias colum. 8. ubi decidit quod quando nomen poſterorum eſt prolatum à fœmina, quod tunc deſcendentes ex linea fœminina admittuntur, quaſi mulier non uideatur lineam fœmininam, & ſic proprium genus, & ſexum abhorruiſſe.

2 † Et pro iſta parte facit quod tenet Angel. ſub dubio forte in l. generaliter. §. cum autem. C. de inſtit. & ſubſtit. ſub cond. fact. cuius opin. plenè defendit Deci. in

d.c. in præſentia, in 17. col. cum ſequen. ubi dicit ꝙ ſi emphiteuſis eſt conceſſa alicui pro ſe, & filiis ſuis, non ueniunt filii naturales, tamen iſtud ſit uerum, niſi eccleſia a principio alicui naturali tãtum emphyteuſim conceſsiſſet, quia tunc etiam filii naturales admittuntur, quoniam tali caſu uidetur eccleſia cogitaſſe de naturalibus inſpecto initio, ita Bal. in c. quæ in eccleſiarum. col. pen. in uerſi. reuertor nunc, extra de conſtitu. ſequitur Deci. in d. cap. in præſentia. colu. 15. ubi illud defendit ab una difficultate, & licet ex his quæ ſupra ſunt adducta in contrarium, iſta concluſio reddatur dubitabilis, tamẽ magna eſt auctoritas prædictorum, a qua non eſt in iudicando recedendum.

CONCLVSIO LIII.

1 *Probationes ſuper petitorio an admittantur ad corroborationem poſſeſſorij.*

2 *Tenuta data de facto an poſſit peti confirmari, uel de nouo dari, & quomodo procedat.*

1 IN certa † cauſa poſſeſſoria in remedio reintegrãdæ, producebãtur certæ probationes concernentes petitorium ex una parte, altera replicabat nõ eſſe admittendas, quia quando agitur poſſeſſorio, reicitur petitorium, & probationes ſuper proprietate non admittuntur, cum exceptio dominii regulariter reiciatur, ut not. Doct. in l. rem quæ nobis, de acquir. poſ. ſed huic replicationi reſpondebatur, ꝙ licet quando agitur poſſeſſorio reiciatur petitoriũ, & probationes ſuper proprietate non admittãtur, debet intelligi ad finem, ut ſuper eo non pronuncietur, quia poterunt recipi ad corroborationẽ poſſeſsorii, Bar. in l. ſi duo, col. 2. ff. uti poſsidet. Dec. conſ. 84. colum. fi. poſt Bal. in l. momentaneæ, col. fi. C. qui legit. perſ. habent.

bent. ſtan.in iud.Dec.in l.fi.C.de edict. Di. Adri. toll.

Concluſum tamen fuit contrarium, quòd in remedio reintegrandæ, probationes petitorii non admittātur ad corroborationem poſſeſſorii quando ſumus in ſpolio, per l.ſi ad ſe fundum.C. ad leg. Iuliam, de vi. quia tuiolentia poſſeſsio, nō poteſt iuſtificari in d. l. 1. qui legit. perſ. habent. ſtand. in iud. nec confirmari ſecundum Bal. in l. 1. C. de carb. edict. nec peti de nouo dari, maxime quando habet uitium ſpolii, quoniam ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, & ſpoliator nō auditur, & ideo id quod nota. Angel. in l. ſi finita. ff. de damn. infect. & ibi Alex. & ponit Deci. in cap. cum ceſſante, in fin. de appella. ubi not. quòd quando ille contra quem eſt capta tenuta, opponit, & dicit illam tanquam de facto factam, de facto reuocari & nullam, & comparente eo qui obtinuit tenutam, & dicente tenutam aliquam, ſeu ſaltem confirmandam, uel de nouo dandam, quòd ſi uenit concedenda, debere talem tenutam confirmari, uel de nouo dari. & latè per Neguſantium in tracta. de pigno. in 2. membro. 3. parte. nu. 48. car. 26. eſt uerum, ſed non procedit quando eſſemus in caſibus, in quibus regula ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, uendicat ſibi locum, ſecus in aliis in quibus non uendicat ſibi locum, quoniam ubi regula ante omnia ſpoliatus debet reſtitui, uendicat locum, tenuta non poteſt confirmari, neque de nouo dari, & propterea quando ille qui obtinuit tenutam cōtra quam opponitur, petit illam confirmari, & quatenus opus ſit de nouo dari, opponens contra tenutam debet replicare, ſe ante omnia debere reintegrari, quo caſu ſi poſſeſsio habet uitium ſpolii, ſpoliator non debet audiri, ſed ſpoliatus ante omnia eſt reintegrandus. ita plene declarat Vbertinus in repetitio. l. fina. C. de edicto Diui Adrian. tollen. nume. 273. Adde, & uide omnino, an tenuta, ſiue captura de facto facta, debeat de nouo, uel poſſit confirmari. Iaſ. in l. a Diuo Pio. §. in uenditione. 3. colum. nu. 8. ff.

de re iud. ad intelligentiam dicti Ang. in l. ſi finita, in prin. ff de damn. infect. & ibi Alex. in 3. colum. & Paul. de Caſtr. in conſ. 37. in cauſa capturæ, circa fin. & Dec. in cap. ex ratione, col. fin. de appel. & adducta in contrarium quòd poſſunt recipi probationes petitorii ad corroborationem poſſeſſorii, procedunt in aliis poſſeſſoriis, præter quam in poſſeſſorio reintegranda ut declarat idem Vbertin. in d. l. ſi.

CONCLVSIO LIIII.

1 *Succeſſor an teneatur ſtare colono.*

1 SVcceſſor † ſingularis non tenetur ſtare colono, tex. in l. emptorem. C. loc. conſuluit Bald. conſi. 225. Abbas fecit. 1. uol. Corn. conſi. 6. licet in hac conſultatione. in 4. uol poſt Maria. Soz. côſ. 32. ex his quæ ſuperius in 2. col. uol. 1. Fallit in ſingulari ſucceſſore neceſſario, puta quando uxor ſoluto matrimonio ſuccedit in fundo mariti, ita limitat Gl. ſing. ſecundum Bal. Imol. Alex. & alios ibi in l. diuortio, in prin. in Gl. magna, circa med. ff. ſol. mat. & idem in creditore qui miſſus eſt in poſſeſſione ex ſecundo decreto, quod in neceſſaria ſucceſſore, ita ſing. not. Bar. in l. in uenditione. §. 1. in 2. nota. per illum tex. ff. de bon. auct. iud. poſſ. ex cuius doctrina not. ſing. Bal. in c. quoniam frequenter, in ult. uerb. ut li. non conteſt. q. omnis ſuccedens ex ſententia iudicis tenetur ſtare colono, uel inquilino, niſi locatio eſſet facta in fraudem, putat notandum hoc Alex. in l. ſi filiofamilias. §. ult in 4. col. uerſi. ex cuius dictis. ff. ſol. mat. ubi confirmat, & ſequitur, ibiq; ponit multas fallentias ad d. reg. d. l. emptorem, quam etiam quinque modis limitat Soz. reg 387. Adde quid ſi habuerit fundum fructibus plenum, an faciat eos omnes ſuos, etiam quo ad partê coloni. uide late per. D. Iaſ. in l. cum filiofamilias. nu. 180 & ſeq. de leg. 1.

CON-

CONCLVSIO LV.

1 *Quomodo intelligatur illud quòd ubi lex uel ſtatutum cogit iudices ad aliquid faciendum quod reſpicit utilitatem priuatam, quod procedat ſi petatur.*

2 *In petitione facta a parte quòd iudex aliquid ex forma legis uel ſtatuti faciat, an citatio alterius partis requiratur.*

1 REgula eſt,† quod ubi lex, uel ſtatutum cogunt etiam uerbis præciſis iudices ad aliquid faciē dum, quod reſpicit priuatam utilitatem, debēt intelligi ſi pars petierit, ut per quatuordecim ſimilia, tradit Iaſon in l. uniuerſa, in primo notab. C. de preci. imperat. offer. & in l. admonendi, in quinto notab. uerſi. ego teneo. ff. de iure iuran. in lect. ubi dicit, q̃ iſta regula ſeruit ad infinita, & in repetitio, in. 123. col. uerſi. ſecundo quærit Barto. Et poſt Alexand. in l. properādum, in prin. in penult. notab. C. de iudic. ubi etiam Iaſ. in §. ſi autem alterutra, in ult. colum. & alii Doctores relati per Parpaliam in repetit. l. ſi quis maior, in 12. notab. in 2. fallen. C. de tranſactio. Felyn. 2 in cap. ſi. col. 2. de offic. iud. † ſed an in tali petitione facta a parte requiratur alterius partis citatio Iaſ. in l. eleganter, in princip. in 3 notabi. ff. de condi. indeb. & in commento d. l. admonēdi, col. pen. tenuit q̃ ſic, quia quotieſcunque iudex aliquid faciat etiam ex officio, ſed tamen ad inſtantiam partis, ſemper citatio requiritur, ut ibi per eum.

CONCLVSIO LVI.

1 *Quando opponitur contra procuratorem, & proteſtatur eum non debere admitti, cum ratihabitione geſtorum, an talis cautela, & proteſtatio iuuet.*

Ponit

1 Ponit † Bart. in l. inter quos. §. alieno, in ſi. ff. de damn. infect. ubi conſuluit quod in quocunque fiendo cum procuratore dicatur, litigo ſub hac exceptione, ſaluo ſi ipſum apparebit non eſſe procuratorem, quia nolo tunc habere ratum, & pro practica impediendi ratificationem a domino fiendam, commendat Fely. in c. cauſam quæ, il primo colum. ultim. de iud. & proſequitur Ale. in l. licet, in 3. & 4. col. C. de procurat. ubi etiam Ial. & Mod.

CONCLVSIO LVII.

1 *Citationis qualis debet eſſe forma.*

2 *In ſimplici commiſſione citationis, an ſubintelligatur ſolita forma citandi, ſcilicet potius ad domum quàm perſonaliter.*

3 *In ſimplici relatione nuncij, ſcilicet feciſſe ea quæ habuit in mandatis, an præſumatur potius ad domum citaſſe, quàm perſonaliter.*

4 *Ad cognoſcendum quis dicatur uerus contumax an relatio citationis attendatur.*

1 Forma † citationis eſt ut quis citetur perſonaliter, uel ad domum habitationis, iuxta doctri. Bar. in l. 4. §. prætor ait. col. 2. de damn. infect. &
2 hæc eſt forma iuris. Et † propterea in ſimplici commiſsione de citando ſubintelligitur, ſecundū Bar.
3 ibidem, & communiter tenetur. † ſed ſi nuncius referat ſe feciſſe, & dixiſſe ea omnia quæ in mandatis habebat, neq; declaret an perſonaliter, uel domi eum citauerit. Bal. in l. properandum. §. & ſi quidem. col. 2. C. de iud. concludit quod debet præſumi quod cū potius ad domum citauerit, quia perſonaliter citatus non cōparens eſt in uero dolo, ſed citatus ad domū eſt in culpa, unde potius culpa præſumi debet. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. l. ſi preſes. ff. de pœnis. cum aliter ue-

ius

rus cõtumax priuetur beneficio appellationis,& poſſit etiam mulctari,quod non eſſet in ficto contumace, prout eſt citatus ad domum,iuxta not. in d. l. 1. ad fin. ff.ſi quis ius.dicen.non obtemp.& hoc dictum Bald. ſequitur Ale.conſi.219.ponderatis,col.2.lib.6.declaran
4 do,ut per eundem conſi.2.conſideratis, col.2.lib.3.† & iſta ſunt not.ad ea quæ habentur per Bar.in l.ex cõſenſu.§.ult.de appel.ubi per illum tex.tradit quis dicatur uerus contumax,& licet Alex. conſi.201. in cauſa, in 1.col.lib 2.uiſus ſit aliter dixiſſe, tamen ſecundum opinionem Bal.fuit iudicatum.

CONCLVSIO. LVIII.

1 *Cambij literæ ſi ante pecuniarum exactionem amittantur, an ſit locus repetitioni a priori nummulario, & quid ſi illo cui ſcribitur, medio tempore effectus eſt non idoneus.*

1 Literas † cambij amiſsi antequam pecuniam exigerem, propterea repeto a priori nummulario, dubitatur an teneatur mihi reſtituere, in quo cõcluſum eſt teneri,præſtita ſibi prius cautione,reſpectu illarum literarum ita Bald. in l.inſtrumentum,ad fi C.de fideiuſ.approbat Iaſ. in l. admonẽdi,62. col.uerſ.quid autem ſi depoſui. ff. de iureiuran. iſtud tamen declarari debet quando ſimulãdo aſſerat ſe amiſiſſe,ut a contractu reſiliret,cum in tali contractu non ſit licitum pœnitere,quia eſt nominatus, ut in pulchro caſu conſuluit Bal.conſi.346. factæ fuerunt in 1.col.li.1.ubi etiam tractat an cambia ſint licita in foro conſcientiæ,de quo habes per Alex. conſi. 61.uiſo proceſſu,col.ult.lib.2.& ideo puto, quod eſſet in poteſtate illius qui ſcripſit alias nouas literas dare,niſi tamen medio tempore ille cui ſcribitur, eſſet effectus minus idoneus, uel domicilium mutaſſet, & ita uidi Genuæ obſeruari inter mercatores.

Concluſio

CONCLVSIO LIX.

1 *Comes ſine comitatu habens poteſtatem legitimandi quoſcunque exceptis filijs comitum, an filios comitum ſine comitatu legitimare poſſit.*

1 COmes ſine comitatu, ſicut ſunt comites ſacri Palatij habens poteſtatem a Papa uel Imperatore legitimandi quoſcunque exceptis filiis comitum, an poſsit legitimare filios comitum qui ſunt ſine comitatu. concluſum fuit quod poterit legitimare filios talium comitum qui ſunt ſine comitatu, nam comes ſine comitatu non eſt propriè comes, ſed abuſiuè, ita ſingulariter no. Bal. in c. 1. per illũ text. in titulo quis dicatur Dux, uel Marchio quod reputat ſingulare Martin. Lauden. in diſput. ſua. Angerius in 6. cart. in 3. col. ex quo infert ad practicam prædictam, quod tales filij potuerunt legitimari, & ita etiam dicit ſe conſuluiſſe Paduæ. D. Iaſ. in l. quod ap. hoſtes, in ult. col. de legat. 1. quod eſt memoria dignũ, ſequitur iſtud dictum Bald. Felyn. in c. Rodulphus. colum. 14. uerſ. comitatus, de reſcript. & ſæpe poteſt contingere in partibus noſtris ubi ſunt multi comites ſolo titulo contenti.

CONCLVSIO LX.

1 *Aduocatus fiſci uel eius procurator an debeant eſſe præſentes quando in cauſis fiſcalibus examinantur teſtes contra fiſcum, ſi ipſi inſtant quod uolunt interuenire, & altera pars contradicat.*

1 AN† in examinationibus teſtiũ in cauſa fiſcali contra fiſcum debeat interuenire aduocatus fiſci, uel eius procurator ſi ipſi inſtant ꝙ uolunt interuenire & altera pars contradicit. Hunc articulum ponit Matth. de Afflict. in conſti. regni, in rubrica incip. quæſtiones, col. 2. uerſicu. an in examinationibus teſtium car. 141. in 1. lib. conſti, ubi dicit ꝙ bene poteſt interuenire in tota cauſa ſed non examinationi, &c. per iura adducta ibi per eum.

CONCLVSIO LXI.

1 *Mediator ſiue proxeneta an poſſit eſſe teſtis et maxime in promiſſione dotis.*

2 *Mediator non eſt teſtis omni exceptione maior.*

3 *Iuramentum ſuppletorium per minimam ſuſpicionem impeditur.*

4 *Caſus excepti extenduntur ad alios caſus ex idemptitate rationis.*

5 *Proxeneta an ſit teſtis idoneus pro matrimonio.*

6 *Fauore dotis probatio quæ alias non reciperetur admittitur. Et uerba enunciatiua probant quæ alias non probarent.*

7 *Mediator quando ad teſtimonium ſit admittendus.*

8 *Proxeneta quomodo ſit accipiendus.*

IN cauſa uertente inter Io. Franc. de Amideis ex una, & d. Caſſandram ex altera omnes de Senis
1 ſuper promiſsione dotis, dubitatum fuit † an mediator ſit idoneus teſtis maxime in promiſsione dotis. In quo dubio licet Doct. uideantur aliqualiter uariare, tamẽ magis communis & uerior opinio uidetur quòd mediator ſiue proxeneta non ſit idoneus teſtis etiam uolens, niſi utraque parte conſentiente, ita imprimis Glo. in uerſi. quòd ſi etiam ad numeratoré, in §. in his uero, in auct. de inſtrum caut. & fid. & Bar.

in l.

in l.deferre. §.decreuerunt,ff.de iur. fiſc.text.in c. mediatores, de teſti.lib.6. idem ſentire uidetur Io. And. in c. dilectorum, de teſti. cog. & ita ibi firmant Imo. Cardinalis & Felynus in prima col. poſt princ. & in 2. col. & idem Alexan. in conſil.13 ex his.in quinta col. uol. primo, firmat etiam Stephan. Aufr.in tract.de reprobat.teſti. in uerſi.mediator, ubi quam plures allegat poſt quos ita tenet Ioan. Crotus in trac. de teſti. car. 10. colum. 4. uerſicu. 20. quæritur, dicens ꝙ ita communiter tenetur, & pro communi allegatur per omnes c.1.cum Glo. penult.de teſti.lib.6.per locum a ſpeciali, nam ſi ſpeciale eſt in crimine ſimoniæ ut mediator etiam una parte inuita teſtificetur,ergo in contrarium eſt communis regula & non uidetur obſtare ꝙ ſalarium mediator non haberet, quia ex eo nihilo magis eſt admittendus, cum remoueatur ratione affectionis quam dicitur habere ad cauſam, ut impleatur & firmum ſit quod ipſe ſua mediatione fieri curauit, ut per Alexand. poſt alios quos refert in d. conſil. 13. colum.quinta.& ita Docto. in d. c. dilectorum, quod uoluit etiam Caſſaneus in conſil. 18. uiſo proceſsu colum.quinta.nu.11.& idem Corn. conſi.81. uiſa copia, in 2.colum. 3. uol. ubi dicit quòd licet aliqui tenuerint contrarium prout Bald. maxime uolente pro xenata & idem Alex.qui multos allegat conſil.43.nu.
2 3.incip. ex his, ſeptimo uol. † ſaltem dicendum eſt ꝙ mediator non eſt teſtis exceptione maior, & idem Pont. in conſil. 382. incip. quo ad primum conſul-
3 tationis articulum quod uidetur facere † ne tali caſu locus ſit iura. ſuppletorio cum etiam leuiſsima ſuſpicio impediat illud deferri Glo. eſt in l. 1. C.qui & ad uerſ.quos & ibi Bal. in uerſic. ex hoc not. & quòd mediator etiam in promiſsione dotis non ſit idoneus teſtis conſuluit Sozinus Iunior. in conſil. 12. in occurrenti, nu. 17 cum ſeq. 2.uolu.Adde quòd idem in dote tenuit Alex. in conſil. 13. ex his primo uol. & idem Pau.de Caſtro.in conſ.150. 2. parte nu.4.& idem Rui

nus

nus q mediator non ſit idoneus teſtis tenet & refert communem eſſe in conſi. 164. nu. 6. 4. uol. Sed in promiſsione dotis q imo mediator ſiue proxeneta ſit idoneus teſtis ad probandum dotem conſuluit Carolus Ruinus in conſi. 34. incip. reuocatur nu. 7. uol. 4. ex rationibus ibi per eum adductis, & maxime dicitur non obſtare tex. in c. 1. de teſti. in 6. ubi ſpecialiter in crimine ſimoniæ mediator eſt teſtis idoneus ſi ex hoc nõ habet commodum, quaſi q exprimendo ſolum iſtum ca
4 ſum uideatur repelli in omnibus alijs caſibus, † quia ét caſus excepti extenduntur ad alios caſus ex idẽptitate rõnis ſecundum Glo in l. 1. C. de cõdi. inde. quam ét ad hoc allegat Abb. in c. quoniam frequenter, ut lit. non conteſt. & in c. cum oẽs, de conſti. Alc. in conſil. 130. 4. uol. & Abb. in c. paſtoralis, in prin. de reſcr. ſicut ergo in odiũ criminis ſimoniæ admittitur mediator. d. c. 1. ita debet admitti fauore matrimonij & dotis, quia plus non debet operari odium criminis quã fauor matrimonii & dotis, & cui plurimum fauetur in modo probandi, imo facilius ſic fieri debet in caſu dotis, quia in caſu illo ampliatur odium contra. l. cũ quidam, de lib. & poſthu. & dictis caſibus ampliatur fauor
5 quod eſt conceſſum. d. l. cum quidam. † Item quia proxeneta eſt idoneus teſtis pro matrimonio, debet etiã idoneus reputari ſuper dote quæ uenit acceſſorie ad matrimonium & dependit ab illo arg. l. 50. diſpendioſa, de iud. Adde an proxeneta ſit idoneus teſtis & maximè pro matrimonio Mari. Soz. Iun. in conſi. 29. circa præſentem nu. 16. cum ſeq. uol. 2. & tanto magis qñ cum proxeneta concurrit alius teſtis idoneus qui ad integrandã perſonam mediatoris debet operari, q̃uis propter ſingularitatem nõ coadiuuaret dictũ per no. per Bal. & alios in l. ſiquis ex argẽtariis. §. 1. ff. de eden.
6 † Item quia fauore dotis probatio quæ alias non reciperetur tãquam plena admittitur & fauore dotis uerba enunciatiua probant quæ alias non probarẽt Bar. in l. admonendi, circa medium, uerſ. item quæro quid

ſi inſt. u-

ſi inſtrumentum,de iur.iur. Bar in conſi. inci. factũ ſic ſe habet,Paul de Caſtr.in conſil.84.iuris debelari, & Ale.in d l.admonendi; & quia mediator melius eſt informatus & per alia,ut ibi per eundem Ruinum.

Adde late per Zaſium 2.lib.reſponſorum,reſponſo tertio nu.48.cum ſequentibus.

7 Adde † Marianum Sozinum Iuniorem in conſi.31. nu.19.2.uol.ubi uidetur uelle q mediator productus tantum ab una parte uolens teſtificare admitti debeat ſicut alius teſtis & ſic ſi uelit una parte tantum inſtante & alia cõtradicente poſsit teſtificari & refert Glo. Iã.de Beluiſ. Ang.Cy.Bal.Saly. Abb.Alberic.in trac. de teſti. Alex. Ang.Aret.Corn.Curt.Senior.Barbat.aſ

8 ſerendo iſtam eſſe communem opin. † proxeneta quo modo ſit accipiendus adde Stephan.Bertran.cõſ.225. dixeram li.3.Tiraquellum in trac.de retractu in præfatione.car.6.in lib meo.nu.5.adde Alex. conſil. 127. uol.7.nu.9.Bal.conſ.61. uidendum eſt primo de teſti. uol.2.in antiquis,Bal. uocat eos prolocutores & amicabiles compoſitores, qui ſe interponunt & quod probant ex quibus dignoſcitur quis ſit proxeneta idem Bald.conſi.370.tria dubia numero 3.4.uol.

CONCLVSIO LXII.

1 *Probatio ſemiplena an in cauſa poſſeſſoria ſufficiat, & ſic unus teſtis ſit idoneus. & an opus ſit ad iuramentum neceſſarium deuenire.& nu.10.cum ſeq.*

2 *Poſſeſſio an probari poſſit per teſtes ſingulares.*

3 *Probatio plena non requiritur in cauſis quæ non plenè præiudicant.*

4 *Iudicium ſummarium quoties parat præiudicium reparabile in alio iudicio ibi non requiritur plena probatio.*

5 *Cauſa qualibet poſſeſſorij dicitur ſummaria.*

6 *Fama plenè probat in cauſis modicis.*

7 *Probatio plena quæ alias eſſet neceſſaria non requiritur, ubi de leui præiudicio agitur.*

8 *Teſtes ſingulares probant, ubi agitur de modico præiudicio.*

Cauſa

9 *Cauſa poſſeſſorij recuperandæ eſt uilis & parua, licet res ſit magna & feudalis.*

11 *Ordo iuris an in cauſa poſſeſſoris requiratur, & nu. 13.*

12 *Cauſa poſſeſſorij quando dicatur uilis & modici præiudicij, uel magna & magni præiudicij.*

14 *Teſtis unicus non facit ſemiplenam probationem niſi ſit omni exceptione maior.*

15 *Teſtis ubi requiritur omni exceptione maior, qualitas iſta articulari & probari debet, alias quis obtinere non poteſt.*

16 *Bonus licet quis præſumatur, non tamen præſumitur omni exceptione maior.*

17 *Optimus quis non præſumitur licet præſumatur bonus.*

18 *Teſtis licet præſumatur idoneus, hoc non ſufficit quando debet eſſe omni exceptione maior.*

19 *Bonus quis non præſumitur quando agitur de præiudicio alterius.*

1 DVbitatum fuit in quadam cauſa † in qua agebatur remedio.c.reintegranda,3.q.1.an unus teſtis eſſet idoneus,& ſic an ſemiplena probatio ſufficeret?in quo Doctores uariarũt. Alc. in l.fi.C.de edi.diui Adria.toll.nu.18. tenuit partẽ affirmatiuam q; ſufficiat ſemiplena probatio, idẽ Bald. in l.proxima,in fi.C.eo.ti. Matth. Matthæſillanus idẽ not.2.ſubdens in cauſa poſſeſſoria non eſſe neceſſe deueniendum ad iuramenti delationem in ſupplementum,& idem Iaſ.in l.admonendi.col.97.ibi, & facit,& col.76.ibi,decimo prædicta,ff. de iureiuran. Quẽ etiã uide in conſi.51. uideretur, 3. col. uol.1.col.& fi.cum declaratione ibi.Idem Pau.de Caſtro, in d.l. fin.num. 8.in fi.ibi , item in poſſeſſorio iſtius legis, & Decius ibidem num.28.& 46. & idem conſil.56. & conſil.28. col.2.Carolus Ruinus conſi. 106. quinto uolu.nume. 18.tenet quod unus teſtis ſufficiat in poſſeſſorio,& reſpondet ad dicta Bar.tenentis contrarium, in d.l. admonendi,& in extrauaganti ad reprimendum in uerbo,

bo,ſummarie, & idem Ruinus hoc uidetur tenere in conſi.44.in iudicio mot., nu.4.uol.4. & declarat eo.
2 conſi.num.9.ubi dicit,quòd licet dubitale ſit.] An poſ ſeſsio poſsit probari per teſtes ſingulares, tamen in caſu quo poſsit probari poſſeſsio per teſtes ſingulares illud procedit,quando teſtes deponunt de actibus ſui natura & immediate poſſeſſoriis, ſicut ſi unus diceret uidiſſe colligere frumentum, & alius hordeum, uel alter diceret uidiſſe arare & alter ſeminare, ſi ubi dicerent de actu magis remoto & qui per ſe non ſit poſſeſſorius, licet tamen præſumptiue reſultare poſſit probatio poſſeſsionis,ut ex præſtatione & ſolutione & perceptione mercedis, ex qua quamuis præſum ptiue,non tamen uere reſultat concludens probatio poſſeſsionis,quia potuit ſolui ei qui non poſsidebat, & pariter eſt dicendū de aliis actibus ſiue exēplis qui ex ſe non ſunt ipſa poſſeſsio quotquot ſunt, ſed ex eis elicitur, quia teſtis qui dicit de actu non immediate poſſeſſorio, eo ipſo non dicit de poſſeſsione cū unum non ſit aliud tunc non probāt teſtes, ſi ſint ſingulares, ut colligitur ex his quæ declarat Paul. de Eleaza. in ſua diſputatione incip.contra inſtrumentū debiti,&c. in ſolutione quæſtionis dicens ꝙ interdū aliquid eſt probandum per ſe & propter ſe, quandoque non propter ſe,ſed propter illud quod ex eo elicitur quod elicitum eſt finalis intentio probare uolentis, primo caſu teſtes ſingulariter deponentes ſatis ſunt conteſtes ſecundum eum & ideo probant, ſecūdo caſu ſecus,ſci licet quando ex actis aliquid debet elici, ſed an unus teſtis ſit idoneus in poſſeſſorio, licet in primo caſu dicat per teſtes ſingulares poſſeſsionem probari, hoc nō
3 dicit ſcilicet per unum teſtem probari,] ſed facit quod ait Barto.in l.ſi conſtante,col.14. ibi, ſexto quæ. ff. ſol.matri.ubi dicit quod in cauſis quæ non plene ꝑiu-
4 dicant non requiritur plena probatio,] & Barto.in l. 1.§.quod ſi ſit aliqua,ff.de præ. ſtip.& l. ſiquis ex his, ff.de lib agnoſc.dicit quod quoties iudicium ſummarium

rium parat præiudicium reparabile in alio iudicio ibi non requiritur plena probatio,ſequitur Felynus in c. cum ſuper,col.6.ibi,facit not.dictum,extra de re iudi.
5 † confirmatur quia quælibet cauſa poſſeſſorij dicitur ſummaria l.momentaneæ,& ibi Bar.C. unde ui,ſiquidem cauſa poſſeſſorii dicitur minima & propterea in ea ſufficiunt ſemiplene probationes ex quo præiudicium poteſt reparari in petitorio, ut per Dec.in dicto conſi.28. col. 2. & quod ſemiplene probationes ſufficiant tenet Bar.in l. 1.col.fi.C.quorum bon.nam retéta opinione quod cauſa poſſeſſorii ſit modica & minima unus teſtis facit plenam probationem,ut nota.Iaſ.
6 in d.l.admonendi.col.96.†ubi idem dicit de fama quę plene probat in cauſis modicis,idem quod ſemiplena & præſumptiua probatio ſufficiat in poſſeſsorio tenet Goz.in conſi.50.1.col.per Glo.& Bar.in l.1. C. quorú bonorum.loquens in interdicto quorum bono.& con. 12.nu.11.allegat Bar.in l.2 §.fi.C.ubi in rem act.Spe. in titu.de teſta.§.2. Corn.in conſi.1.incip. in præſenti ardua,col.fi.in fi.uol.1.Alex.conſi.70.incip. Magnificus,col.fi.uol.6.loquens pariter in interdicto quorum
7 bon.†Nam in materia probationis illud eſt uerum,ꝙ ubi agitur de leui præiudicio non requiritur plena probatio quæ alias eſſet neceſſaria Barto.in l.ſi quis a liberis.§.ſi quis ex his.ff.de lib.agno.& ideo Abb.conſ. 113.col.4.uer.uel poſsimus dicere lib. 2. dicit ꝙ teſtes ſingulares probant,ubi agitur de modico præiudicio, quoniam ubi uerſatur modicum pręiudicium multa conceduntur contra regulas iuris, quod pleriſque exemplis refert Aymo.Crauetta conſilio. 182. nume. 15.uſque ad fi. & idem quod in cauſa poſſeſſorii tanquam leuioris præiudicii ſufficiat ſemiplena probatio firmat idem Crauetta in conſil.158.nume.12.Soz. conſil 87.col.6 uerſi. poſtremo præmiſſa & in conſil. 266.col.9.uerſi.ſecundo accipitur.libro 2.Calca. con. 100.colum penul circa medium.Decius in l.2.colum. prima.C.de carbon.edi.& in capitulo 1.colum tertia

uerſi.ſeptimus caſus,de appell.& in conſi. 136. colum. 2.& in conſi.252.col.2.uer. reſtat duntaxat,& in conſil.663. idem uidetur tenere Crotus in l. ſi conſtante col.15.uerſi.ſecundo ex dictis Barto. colligo. ff.ſolut. mat.allegat Bar.in d.l.admonendi,in ult.car.& d.l.1. quorum bon. quod ſemiplena probatio in cauſa poſſeſſoria,ſufficiat per famam,uel unũ teſtem,quod dictum dicit notes in practica referẽs Matthæſil. in d.2. not.incip.nota quod in iudiciis,ſubdit tamen hæc uerba,ſcilicet,non diſcutio pro nunc ueritatem huius dicti,& idem Bar.in l.momentaneæ, C. qui legi.perſon. haben.Thom.Grammat.in conſi.131.nu.7.& in conſi. 77.nu.11.ubi dicit,quòd in cauſa poſſeſſorii unus teſtis ſufficit,& inter alios allegat Felyn.in capitu. cum oporteat,in fi.de accuſa.& uidetur tenere Alex.conſi. 103.uol.7.& Marſil.in l.de minore,§.plurimum.num. 71.ff.de quæſt.& Dec.in c.de appellationibus,de app.

10 Contrariam partem,†quòd immo in iudicio poſſeſſorio non ſufficiat ſemiplena probatio, & unus teſtis non probet,tenuit Bar.in extrauaganti ad reprimendum,in uerbo ſummarie, ibi quædam ſunt cauſæ. idẽ Saly.in l.1.C.quorum bon.col.3. ubi conſiderat Glo. ibi,ſic tenentem,& Iaco.Butrig.& idem Domini de regno in remedio reintegrandæ,deciſio. 364. colum 2. idem uidetur tenere Dec.conſi. 252. col. 2. dum uidetur requirere iuramentum in ſupplementum probationis,ut requirit Alex. conſi. 91. in cauſa & lite, col. 1.uol.5.& iſtam eſſe communem atteſtatur Alex. con ſilio.187.uiſa copia,nu 3.uol.7.quod eſt magnum uerbum in practica, & idem dicit in conſilio 139. in fin. uol.6. ubi allegat Ang.& Anch.idem tenere, & idem Bar.in d.l.admonendi. 13. col. idem Ripa in l. ſi conſtante,nu.17.ff. ſol mat. & firmiter in l. interdicto,in penult.& ult.col. ff. quorum lega. & idem Lanfranc. in clemen.ſępe,in uerbo,ſimpliciter,de uerb. ſig. idem Crotus in tract.de teſti.nu. 216. quod etiam in effectu dicit Fran.Cur.ſenior in d.l.admonendi nu. 203.licet

ibi

ibi Curt. iunior uideatur ſentire quod imo unus teſtis probet quando tamen poteſt reparari per aliud indicium Marſi. ſing. 620. refert aliquos, qui uidentur requirere iuramentum in ſupplementum, & cum Cur. in d.l. admonendi, tranſit Deci. in c. cauſam quæ, col. 2. ibi, ſed tamen, extra de iudi. & idem in effectu uidetur tenere Bal. in l conſentaneum, in 6. not. C. quomo. & quan. iudex. & Glo. in §. retinendæ, inſtit. de interdict. & Abb. in cap. conſultationibus, circa fi. de offic. delegat. ubi pulchrè dicit, quod magnum eſt commodum poſſeſsionis, quia releuat ab onere probandi domi
11 nium, quod eſt difficilis probationis, † & ibi plus dicit Abb. quòd in cauſa poſſeſſorij ordo iuris requiritur, & ipſum ſequitur ibi Felyn. in fi. col. quæ uerba uidentur contrariari prædictis, quia ſi requiritur ordo iuris, non uidetur quod ſit cauſa ſummaria: & dicit Bar. in l. naturaliter. §. nil commune, colum. pen. ff. de acquiren. poſſeſ. quod falſum eſt quod cauſa poſſeſsionis ſit uilis. & multæ aliæ deciſiones reperiuntur, ꝙ cauſa poſſeſſorij non eſt minima nec leuis præiudicij quas omitto. ex quibus prædictis ſatis colligitur in iſto articulo Docto. uariaſſe. Adde D. Nicolaum Bellonum in conſil. 11. nu. 17. ubi dicit non tutum, neque abſolutum quod in poſſeſſorio teſtes ſingulares ſufficiant, [illegible]ulta allegat. in qua ueritate Venuſinus in Spec. i[illegible]ato, Lumen aduocatorum, in 4. part. 9. diſtinc. [illegible]cum ſequen. car. 30. putat iſtas opinio-
12 nes poſſe concordari iſto modo, † Nam quædam eſt cauſa poſſeſſorij quæ eſt modici præiudicij, ſiue momenti, quæ de facili poteſt reparari in petitorio, & iſta dicitur cauſa uilis, & modici præiudicii, & in iſta ſufficerent ſemiplenæ probationes, exemplum in poſſeſsione carboniana, & interdicto quorum bonorum ſecundum Bar. in l. 1. §. fi. C. quorum bon. & ſimilibus. Quædam eſt cauſa poſſeſſorii, quę parat plenum præiudicium, quæ non eſt reparabilis per petitorium, quia eſt difficilis probationis, uel impoſsibilis, & iſta

dicitur cauſa magna & magni præiudicii, & in hac requiritur ordo iuris & plena probatio, & ita procedat opin. Abb. & ſequacium & prædictorum, & iſta concordia confirmatur per doctrinam Bar. in l. 1. §. fi. col. 1. ff. de præt. ſtip. ubi ponit regulam generalem, nam quando aliqua cauſa eſt ſummaria, ut quia lex mandat in ea procedit ſummatim, diſtinguitur, aut parat plenũ præiudicium & tunc requiruntur plenæ probationes, & ſummaria reſtat quo ad ſolennitates quia dantur breuiores dilationes, & idem Doct. in l. iudices. C. de iudi. ſi uero non parat plenum præiudicium & tunc nõ requirũtur plenę probationes & reſtat ſummaria quo

13 ad ſolennitates, ut not. in d. iuribus. † Et propterea quando Abb. in d. c. conſultationibus, dicit quòd in poſſeſſoriis requiritur ordo iuris, poteſt intelligi quãdo eſt tale poſſeſſorium in quo ſententia parat plenũ præiudicium, & ponit ius finale in cauſa, ita Bar. in extrauaganti ad reprimendum in uerbo ſummarie, poſt prin. & iſtud idem & fortius uidentur teneri Moderni Ferrarienſes, in d. l. fi. C. de edi. diui Adr. toll. numero 257. ubi dicunt quòd in poſſeſſorio ſemiplena probatio ſufficit quando poſſeſſorium eſt præparatorium alterius iudicii, & ſic non fit ad decidendum ſuper poſſeſsione ſed præparandum ordinarium petitorium, uel poſſeſſorium de quo dicunt ponere Felyn. in rub. de treug. & pac. in fi. tamen ſecus eſt quando poſſeſſorium fit ad decidendum cauſam poſſeſſorii & iſta diſtinctio uidetur magis perfecta, ut ipſi dicunt, quã ſit illa Marſ. in rubrica de probat. nu. 445. Aduertendum tamen dicunt ad unum in practica, nam poſito quòd

14 ſufficeret ſemiplena probatio, ſciendum eſt † q̃ iſtam ſemiplenam probationem non facit unicus teſtis niſi ſit omni exceptione maior, ut per Bar. Ang. & Iaſ. numero 30. qui dicit omnes ita tenere in d. l. admonen-

15 di; † ideo ad hoc, ut ſit ſemiplena probatio facta, nõ ſufficit probare per unum teſtem, ſed opportet etiam deducere & probare quòd ille teſtis ſit omni exceptione

ne maior alias ſuccumbere debeat Barto. in l. 1. §. ſiquis neget. ff. quemad. teſt. aper. col. fi. & ibi Ange. ſequitur Alexand. conſi. 82. nume. 7. uol. 1. Decius conſi. 37. colum. 4. & fin ibi, tertio reſpondetur. Bar. Cæpolla conſi. 57. col. 4. Decius in cap. 1. col. penult. de app. Barb. conſi. 47. nu. 9. uol. 1. idem Thom. Gramat. conſi. 35. nu. 37. & 38.

Adde & omnino uide an iſta qualitas q, ſit omni exceptione maior teſtis, debeat probari Matthę. de Afflictis in libro 2. conſtit. regni ſub rubrica de pœna iudicis qui male iudicauit in §. corruptela, col. prima & Pariſ. conſi. 24. 3. uol. nu. 15. dicit referendo alios, quòd quando talis qualitas requiritur in ſuperlatiuo q, debeat probari, alias ſufficiat all gari, ut quando dicitur teſtis optimæ opin. & Soz. conſ. 274. col. 12. uolu. 2.
16 ubi dicit † quòd licet quis præſumatur bonus, non tamen præſumitur omni exceptione maior, ut per Imo. in d. §. ſiquis neget, & in l. cum ab initio, nu 3. eo. tit.
17 † & firmat Alciatus in tracta de præſump. regu. 2. præſump. 2. uerſic. ſexto ultra Doct. declara, ubi dicit q, licet quis præſumatur bonus, tamen non præſumitur optimus, ſubdens quòd iſta ſibi uidetur uerior & communior opinio. & idem uidetur tenetur Pariſius conſi. 81. nume. 21. 22. 23. uolu. 1. & idem Marianus Sozinus Iunior conſi. 22. nu 11. primo uol. maxime quan-
18 do a lege talis qualitas requiritur † & ideo licet quis præſumatur idoneus tamen hoc non ſufficit quando debet eſſe omni exceptione maior, ut etiã tenet Barb. conſ. 32. col. 11. uol. 1. qui dicit debere probari aliquē eſſe idoneum ex quibus uidetur Fel. in c. cum Ioan. extra de fid. inſtru. col. 13. ibi, quinto declara, & Cur. Seni. conſil. 55. col. 2. & in tract. ſuo de teſti. in 35. conclu. & Marian. Iunior. Soz. conſi. 29. nu 26. 2. parte, qui tamen non uidetur hoc firmare, cum dicunt q, quis in dubio præſumatur omni exceptione maior communi
19 tercorum dictum reprobari, † imò quis non præſumitur bonus quando agitur de præiudicio alterius

c.cum in iure, & ibi poſt Abb.not. Felyn. in princ. extra de offi.deleg.& quia in præmiſſa cauſa actum erat dicto remedio reintegrandæ, & erat ad decidendum cauſam poſſeſſorii,& parabat plenum præiudicium,& ponebat ius finale in cauſa, & nõ erat præparatorium alterius iudicii, & non erat deducta qualitas teſtium, an eſſent exceptiones maiores.concluſum fuit ſemiplenam probationem, & conſequenter unum teſtem non ſufficere in huiuſmodi poſſeſſorio.

CONCLVSIO LXIII.

1 *Teſti deponenti de geſtis a ſeipſo, & ſic de facto proprio an credatur.*

1 DVbium erat in certa cauſa,† an uni teſti deponenti de facto proprio, & ſic de actu geſto a ſeipſo eſſet adhibẽda fides.in quo uidetur Doctores uariaſſe,nã Pau.de Caſt.in l.quicunq;. C. de ſeru.fugiti.& in l. 1.§. ſi ab hoſtibus. ff.ſi ex nox. cauſ.agat.tenet quòd ſic per tex.in l.quæro.§.fina.ff de ædilit.edict & in l.ſeruos.C.de teſti.idem Bal.& Saly. in l. ſi quis decurio in quarta expoſitione. C. de falſ. & idem Pau.conſil. 34. ego Paulus, colum.2.& in conſil. 84. uiſa, colum. 3. circa finem,& conſi. 277. quia per primum,lib. 1.& cõſ.109.uiſa petitione,col.1 lib. 2. & idem Paul.in multis aliis locis, ſequitur quem & alios copioſe congerit Crauet. conſil. 178.nume. 7. & conſi. 73. nu.29. & 30. qui ibi in promptu ſunt.& idem Goz. conſil. 13.num.60. & Marſil.in ſua practica criminali.§. diligenter,uer.attamen in facto proprio, nu.131.Thom.Gramm.conſi.65.nu. 19. idem uidetur firmare Blancus in tract. de compromiſsis, q. 8. uerſi.arbitri, col. 8. nu 35. qui allegat tenentes utranq; partem copioſe,& Pariſi.conſ. 104.nu 80.1.uol.& Marianus Sozi. iunior conſil. 31. nu. 33. 2. uolu. & idem

Marianus conſil. 62 . nu. 6. 1. uolu Cōtrarium quòd imò fides tali teſti non adhibeatur ipſemet Paul. de Caſtro tenet in conſil. 337 . primo quæritur, colum. 2. uerſi. item non obſtat quòd hæc confeſsio, lib. 1. idē Alexan. ſibi contrarius. in l. 2. §. ſi abſens. ff. ſi ex nox cauſ. agat. & ibi Iaſ. per multa quæ uterque allegat, & idem Alexan. & Iaſ. in l. nec is. ff. de acqui. hære. & ipſe Alex. conſil. 192. perfecta, col. quinta, uerſ. & quam uis, lib. 6. & idem Iaſ. in l. admonendi, car. penult. uerſi. ultra alia ſcripta, de iure iuran. & idem Franc. Curt. ſenior in tract. de teſtib. in 66 . eademq; ultima concluſione, & huic opinioni uidetur adhærere Tiraquellus in tract. de retractu, a car. 127. nu. 46. uſque ad nu. 51. § . q equipollent a uentre, gloſſ. 14. qui fere omnes tenentes, & partem affirmatiuam, & partem negatiuā allegat, qui poſſunt uideri, & idem tenuit Ruinus in conſi. 19. nu. 2. & 6. quinto uolu. & idē in conſil. 161. nume. 1. 4. uol. ubi dicit uerius eſſe quòd uni teſti dicēti de facto proprio non credatur, & idem Marianus Sozi. iunior conſi. 62. nu. 6. 1. uolu præſertim non con currentibus aliis indiciis, ſed in iſta uarietate poſſunt opiniones iſto modo concordari. Aut tractatur de intereſſe, ſiue commodo ipſius teſtis deponentis de geſtis a ſe, uel in eo conſideratur aliqua cauſa affectionis, uel qualitas diminuens integritatem ipſius teſtis, uel de præiudicio tertii, & iſto caſu non creditur tali teſti, ut colligitur ex dictis per Doctores in locis ſupra allegatis. Aut non tractatur de intereſſe, uel com modo ipſius teſtis, uel alterius præiudicio, nec conſideratur aliqua qualitas in teſte quæ diminuat de eius integritate, ſeu fidelitate, & tunc tali teſti non concurrentibus aliis coniecturis ſiue adminiculis fides non præſtatur, ſed bene tali teſti huiuſmodi caſu magis creditur, & eius probatio potentior eſt, & ita procedat, & intelligitur prima opinio, & in hoc conueniunt Doct. ut eſt in promptu in locis ſuperius allega tis, & maxime per Tiraquellum, & Crauettam, & Blā

cum,

cum, in allegatis locis, & ideo Zaſius, conſi. 2. tametſi, nu. 30. lib. 2. dixit an tali teſti ſit adhibenda fides relin quitur arbitrio iudicis, qui conſideratis prædictis & aliis, diſcernat an ei ſit præſtanda fides.

Adde Lucam de Penna in l. quicunque, la 2. C. de fund. patrim. lib. 11. 2. col. ubi dicit quòd illi potiſsime ſunt admittendi ad teſtimonium qui negocia tractaue runt quia illa melius ſciunt, Millus in ſuo repertorio in uerbo teſtis diſtinguit prout hic, adde Fran. Cur. in tract. de teſti. 66. concluſione quod eſt in ſi. tract.

CONCLVSIO LXIIII.

1 *Fructus cum non ſufficiunt, ad ſolutionem legati, an teneatur hæres de ſuo ſoluere.*

2 *Probatio cui incumbat, fructus perceptos eſſe ex bonis uel hæreditate.*

1 Legatum fuit † cuidam &c. modia grani quolibet anno ad uitã, quinque, de uel ex fructibus bonorum ſuæ hæreditatis, ſed quia tale legatũ intelligitur ſi ex bonis hæreditatis fructus pce pti, ſint uel percipi potuerint dũmodo res ſit fructuo ſa, quia ſi de ſui natura eſſet ſterilis, uel infructuoſa non deberentur fructus & uſuræ correſpectiue, prout poteſt illa res producere, ut per Doc. in l. de diuiſione. ff ſol. mat. & ſi fructus percepti, uel qui percipi potuerunt non aſcenderent ad dictam quantitatem modiorum quinque, tunc l. gatarius non poſſet petere ſuppleri dicta Modia quinque ultra dictos fructus, quia in hoc legatum ſtat taxatiue dicendo de fructibus, uel ex fructibus uidelicet quatenus fructus aſcendãt & nõ ultra & ita procedunt l. Lucius. ff. de alim. & cib. lega. & l. quidam teſtamento, in princ. ff. de legat. 1. Nam ſi fructus non ſufficerent ad ſolutionem legati, non teneretur hæres de ſuo ſoluere l. ſi debitor. §. ueriſimile, ff. de contrahen. emptio. l. cum certus. ff. de tritic. uino. oleoque

oleoque legat. l.liberto.§.1.ff.de ann.lega.dubitatum
2 fuit † quid ſi negetur fructus perceptos & qui percipi potuerunt eſſe tot uel poſſe eſſe, quot ſufficiant ad dicta quinque modia, quis habeat probare hoc, concluſum fuit onus probandi hoc incumbere ei qui percepit dictos fructus, uel percipere potuit, ſi res erat fructuoſa quoniam talis negatio eſt fundamentū intentionis negantis, agens autem fundat ſe in qualitate rei fructuoſe iuxta not. per Bar.& Doct.in l.in illa ſtipulatione ſi calendis ff. de uerb. obliga. Et ut ſupra in caſu ſtatuti loquentis quòd tenutarius lucretur quinque pro centenario ex fructibus &c. concludit Neg. in tract. de pign. in ſecundo membro tertiæ partis 9. col.uerſi.ſed in hoc poſſet dubitari, cart. 25. in libro meo, nu. 43. dummodo ſit res fructuoſa & ex ea fructus percipi poſsint, ſecus uero ſi res eſſet ſterilis, uel infructuoſa,& ideo aduertat aduocatus in cauſa articulare & probare corpus hæreditarium, uel particulariter bona hæreditaria taliter quòd iudici concludatur iſta qualitas fructuoſa ſaltem uſque ad quantitatē legatam.

CONCLVSIO LXV.

1 *Treuga an cenſeatur rupta ex noua cauſa ſuperueniente. & nu. 3. cum ſeq.*
2 *Pax an ex noua cauſa rupta cenſeatur.*
3 *Regula ꝙ non ſeruanti fidem contractus non ſit eidem ſeruãdus contractus, non procedit in treuga, ſecus in pace.*
4 *Pax & treuga & ſimplex promiſſio de non offendendo an inter ſe differant, & an rationes militantes in pace militent in treuga & nu. 15. cum ſeq.*
5 *Promiſſio quælibet & obligatio atque diſpoſitio in quacunque materia habet in ſe illam tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus, & intelligitur niſi noua cauſa ſuperueniat.*
6 *Cauſa a principio uериſimiliter incogitata in quacunque materia uidetur excepta.*

Priuilegium

7 *Priuilegium ex noua cauſa reuocatur.*

8 *Receditur a diſpoſitione teſtatoris, a pactis et a conuentionibus propter nouam cauſam.*

9 *Dicens aliquem caſum excipi a regula illum præciſè probare tenetur.*

10 *Regulæ ſtandum eſt quando caſus non reperitur aliter exceptuatus, & tenaciter regulæ eſt inhærendum.*

11 *Res dicitur certa eo quod regulæ innititur.*

12 *Doctori de conſuetudine aſſerenti an ſit credendum.*

13 *Conſuetudo cum ſit quid facti probari debet.*

14 *Conditio quælibet habet in ſe tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus. & in materia pœnali & odioſa non extenditur ultra caſum de quo loquitur. imo ſtricte interpretari debet.*

15 *Iudex poteſt cogere ex officio partes ad promiſſionem de nõ offendendo.*

16 *Pax quid ſit. & quomodo fiat.*

17 *Treuga quid ſit.*

18 *Promiſſio de non offendendo quid ſit.*

19 *In promiſſione de non offendendo in perſonam non cõprehenditur ſecuritas rerum, nec etiam iniuria facta perſonæ.*

20 *Noua cauſa quomodo cognoſcatur uel antiqua. Et an in dubio præſumatur noua cauſa uel antiqua.*

IN deciſione cuiuſdam proceſſus ſuper quadã treuga ſiue promiſsione de non offendendo, orta fuit
1 dubitatio † utrum treuga ſeu dicta promiſsio cẽſeretur rupta ex noua ſuperuenienti cauſa, & ſi iniuria illata poſſet aſcribi potius antiquæ cauſæ quã nouæ uel econtra, & quid in dubio præſumendum eſſet? in qua dubitatione & primo an treuga intelligatur rupta ex noua cauſa dictum fuit originale Vincentij, in cap. 1. de treug. & pace. quod differentia
2 ſit inter treugam & pacem † quod licet Pax non cenſeatur rupta ex cauſa noua, ut per Bart. Ange. & alios in l. aut facta. §. cauſas. ff. de pœn. & ibi Alexan. in apoſtillis, qui concordan. adducit & idem Alex. & alii in

l. ſemel

l.ſemel mora.ff.ſol.mat.Barto.in l.qui inſulam,& ibi. Ang.ff.de uerb.oblig. Imol. & alii in l.quid ergo . §. ſi hæres,ff.de leg.1.& Alex.in d l.qui inſulam, in prima, & ſecunda colum. adducens ad id plures deciſiones,aſſerit hanc eſſe communem,Bald.in c.1.in prin.de pac. ten.& in l.ſi prædium,col.pen. C.de ædil. act. & Rom. in d.l.ſemel mora,Anto.de But.& Imol.in c. inter, de renunciat.Corn.conſ.42.plura.ſecundo uolum.Doct. in l.cum proponas.C.de pact. & in l. qui fidem, ff. de tranſact.Abb.& Felyn in c.1.extra de treug. & pac. Io. Andr.in addit.Spec.in ti.de treug.& pac.in prin.Pariſius in conſi.164.& 165.uol.4.ubi adducit prædictos &
3 quam plures alios † tamen ſecus ſit in treuga, quia quidquid ſit in aliis conuentionibus, iſta eſt natura treugæ quod licet ab una parte ſit rupta,tamen altera pars illam rumpere non poteſt, ſed ſeruare tenetur, quia regula quod non ſeruanti fidem contractus per d.l.cum proponas.C.de pact. non procedit in treuga, quamuis aliter ſit in pace per dictum originale Vincẽtii in d.c.1.de treug.& pac.& in c.inter uerba. 11.q.3. quem uidetur ſequi Felinus in d.c.1.in 2. col.uerſi.conſidera,allegat Marianum Sozinum ſeniorem in conſi. 26.inci.Genuenſium Dux,8.col.& idem Sozinus conſil 262.ſi.col.in cauſa Magnifici, 2.uol.Iaſ.in l.qui ſeruum in 2.col.ff.de uerbo.oblig.poſt Ang.Raph.Imol. Pau.de Caſtro & Alex.& idem Ang.& Imol.in l.ex le gati cauſa,de uerb.oblig. Io.And.in addit. Specul. in rub.de treug.& pac.ad ſi.Ant.de Bu.poſt Io. Andr.in c. peruenit, de iureiuran. Archid. in c. hii qui. 24. q. 3. Corn.in conſil. 218.incip. licet prædicti,in 2.colum. uol. 2. ubi dicit apertè quod ſi treuga rũpatur ab una parte non liceat alteri parti rumpere impunè Marſi. ſing. 337. incip. ſecutis, & Imol. in d. l. qui ſeruum, & in d. c. peruenit dicit dictum Vincentii obſeruari de conſuetudine, & Ioan.Andr.in d.locis ſupra allegatis dicit quod ita ſeruatur in Hiſpania, & Soz. in d. conſi.262.dicit quod Floren.ini & Genuenſes in quodam

dam capitulo treugæ ſequuti ſunt hanc conſuetudinẽ. Adde Iaſ.conſi.157.nomine magnifici nu.5.2.uolu. qui concludit ꝙ imò opin.Vincentij procedat de iure.

In contrarium nihilominus uidetur uerior opinio
4 † quòd imo nulla ſit differentia inter pacem & treugã quo ad hoc, ut quemadmodum pax ex noua cauſa nõ intelligatur rupta,pariter & in treuga,cum eadem ratio quę militat in pace, militet & in treuga prout iſtã partem conſulendo tenuit Corneus in conſil. 175. incip.conſuluit,cum ſeq.in primo uol. & in conſi.217.incip.uiſo themate,in fine,eod.uolu. & idem in conſi.42 incip.plura, in 2. col. uol.2.& in conſ. 218.incip.licet prædicti,in 3.col.eo.uolum.Imol.in d. c.peruenit , de iureiuran. Are.in l.qui ſeruum. ff.de uerbo.oblig.Abb. in c.1.extra de treug.& pac. Alex. in d.l. qui ſeruum , de uerb.oblig.Marſi.ſingu.337.incip.ſequutis, aliquid per Felynum in d.c.peruenit,in 3.& 4.colum. numero 8.& expreſsè firmat Decius in l. cum proponas. C. de pact. & per Ludouicum Bologninum in extrauaganti Theodoſiana conſtitutione quam comentauit a car. 34.in prima colum.uerſicul.ultimo pro declaratione huius uerbi oſenderit, & idem Iaſ. poſt alios in d.l.qui ſeruum.

Adde quod iſtam partem tenet Claudius in d. l. cũ proponas.C.de pact.qui dicit ꝙ ita ubique ſeruatur & practicatur præter quam in Hiſpania, imo Doct. conueniunt in hoc quod iura loquentia in frangente pacem habeant locum etiam in frangẽte treugam ex diſpoſitione iuris dum ſe fundat in dicto Vincentii in d. c.1. de treug. & pace qui in hoc conſtituit differentiã inter treugam & pacem , cuius opinio non de iure ſed de quadam conſuetudine procedere atteſtantur & declarant Doct. etiam tenentes contrariam partem ita quod ſi qua differentia eſſet conſtituenda inter pacem & treugam , conſtituenda eſſet ſecundum conſuetudinem,nõ autem de iure,& ratio eſt in promptu, † quia
5 quælibet promiſsio & obligatio & diſpoſitio quantumque

tumque etiam præciſa in quacunq; materia habet in ſe illam tacitam conditionem, ſcilicet rebus ſic ſtanti bus & intelligitur niſi noua cauſa ſuperueniat Soz.in
6 conſ.129.inci.præſtantiſ.iuris,ſi.col.1.uol. † cauſa n.a principio ueriſimiliter incogitata in quacunq; materia uidetur excepta l.mater decedens,de inoff.teſta. & uulgare eſt quæ de nouo emergunt nouo indigent au xilio,ut l.ætate.§.ex cauſa,ubi Bar.de interrog. act. & in c.paſtoralis,de except.& multa propter talem regu
7 lã conceduntur quæ alias nõn concederentur. † hinc uidemus ꝙ ex noua cauſa ſuperueniẽti reuocatur pri
8 uilegium,ut in c.penul.de cleri.non reſident. † & propter nouã cauſam receditur a diſpoſitione teſtatoris, a pactis,& a conuentionibus Pet.de Anch. conſ.83.in ci.prima facie, & multa excẽpla poſſent in hoc adduci quæ breuitatis cauſa omitto. Et qui habet regulã pro
9 ſe habet intentionem fundatã † adeo ꝙ dicens aliquẽ caſum excipi a regula tenetur præciſè illum probare
10 † & ſtare regulæ quando caſus non reperitur aliter exceptuatus, & tenaciter regulæ eſt inhærẽdum Glo. Io. And.in rubrica de reg.iur.circa fi.li. 6. Curtius Senior in conſi.73.inci.Magnificæ uir,in 1.col. unde cum non inueniamus iſtum caſum exceptuatum a dicta regula, nec probetur conſuetudo in contrarium debemus ſtare regulę, & ſecundum eam pronunciare ut dicit Bal.
11 in c.1.in 2.col.de aliena.iud.muta.cauſa fact. † quoniã res dicitur certa pro eo qui regulę innititur,ut no.
12 Bar.in l.quoties. ff.ſi quis caut. † Et Doc. aſſerenti de conſuetudine non creditur,cum iure cautum non reperiatur ꝙ doctori aſſerenti de conſuetudine credatur, ut tradunt Ale.in l.poſt dotem,in nl.car.in prin.ff.ſol. matr.& Aret.in conſi.133.in cauſa quæ uertitur col 3.
13 & Mod.in l.de quibus. ff. de leg.b. † nam conſuetudo cum ſit quid facti debet probari ut per Bal.in l.conſentaneum,in 5.opp.in fi.C.quo.& qñ iud. & allegãti incũbit onus probandi.Adde Soz.Iun.2.uol.cõſ.60.n.9. 10.ubi de cõſuetudine an probet pſumptiuè & cred.ẽ,

& adde

& adde Aymon. conſil. 166. licet plurimi, nu.9. qui referunt communem opi. quòd Doctori de conſuetudine atteſtanti nõ creditur quo ad plenam, probationẽ, ſed quo ad præſumptionem cui ſtatur donec probatur contrarium. An doctori aſſerenti de cõſuetudine credatur, & an extẽdatur de loco ad locum & quæ requirantur ad probandum talem conſuetudinem, adde copioſe referrentem Pariſium conſil. 25. primo, nu. 17. cum ſeq. primo uolu. & Domini de regno deciſi. 176. in cauſa, nu. 17. 18. cum ſeq. in nouiſ. propterea cum in propoſito caſu ex ꝓceſſu appareret treugã ſeu promiſsionem de non offendendo ex noua cauſa ſuperuenienti ruptam eſſe, ſi poſſet dicit fracta. & iſto caſu non poſsit aſsignari ratio diuerſitatis inter pacem & treugam, nec conſuetudo in contrarium probaretur, concluſum fuit dictam treugam ſiue promiſsionẽ non eſſe ruptam. Præterea in præmiſſo caſu poſito quòd opinio Vincentii & ſequacium procederet, cum ſit opi

14 nio irregularis, † ſiquidem regulam eſt in quacunque materia ineſt illa conditio rebus ſic ſtantibus, & ſumus in materia pęnali & odioſa, non eſt aliquo modo extendenda ultra caſum de quo loquitur, imò ſtricte interpretari dubet, ut not. in c. dilectus, de off. ord. & not. Antonius de Alex. in l. qui accuſare. C. de eden. & opin. Vincentii ſolum procederet in treuga prout lo-

15 quitur † ſed in promiſsione de non offendendo facta ad tempus ad quam iudex potuit cogere ex officio partes, ut per Doct. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de off. præſid. prout in caſu de quo agebatur, nemo eſt ex doctoribus qui tali caſu diſcrepet, imò omnes tenet quòd promiſsio de non offendendo ex ſuperueniẽti cauſa non intelligatur rupta, ita referunt & tenent Mod. Bonon. in l. 1. §. ſiquis ultro, in 8. colu. in uerſicu. & ad prædicta etiam merito addi poteſt illa Doct. cõcluſio in pleriſque locis dicentes quòd ex cauſa de nouo ſuperuenienti ille qui promiſit aliquem non offendere ſub pœna, nõ cadit in pœnam ſi eum offendit

ex cauſa ſuperuenienti de nouo. ff. de quęſtionibus
16 † differentia autem qualis ſit inter pacem & treugam
& ſimplicem promiſsionem de non offendendo demo
ſtratur, nam pax eſt finis diſcordiæ & perpetua ac in-
uiolabilis concordia, fitque per oſculum, per potum
Bal. in rub. de pac. & treug. Bal. Ang. Pau. de Caſt. Ale
xan. & alii in l. 1. ff. de pac. Et iſte non eſt caſus qui præ
mittitur, cum ex uerbis promiſsionis ſecuritas præſti-
ta non imponat finem neque ſit perpetua, & ſi eſſemus
in pace communis eſt concluſio quod ex noua facti
emergentia non rumpatur, ut in iuribus ſupra allega
17 tis, † treuga uero eſt ſecuritas præſtita perſonis & re-
bus ad tempus guerra nondum finita, & ideo dicitur
quòd treuga eſt tempus medium inter guerram & pa-
cem, ut per Doct. in rub. de treug. & pace, & per Io. de
Anania, in c. ſignificaui, in 2. col. de iudæis & iſte etiã
non uidetur caſus qui præmittitur quia nulla pende-
bat guerra, ſed potius ſuſpicio. & ideo non ſumus in
concluſione firmata per Vincentium & ſequaces, ſed
caſus iſte remanet in diſpoſitione iuris quę eſt quod
omnis diſpoſitio habet in ſe tacitam conditionem. ſ.
18 rebus ſic ſtantibus, † promiſsio autem de non offendẽ
do eſt ſecuritas quædam quæ fit modo rebus modo
perſonis arbitrio iudicis, ut per Doct. in d. §. ne poten-
tiores, cum aliis ſimilibus, quandoque nulla præcedẽ-
te cauſa, ſed ſolum, ut de cætero non ſuccedant ſcande
la, quandoque ex cauſis præcedentibus prout in caſu
iſto, quę fuit facta ob certas præcedentes offenſiones
inter partes, & iſte eſt caſus de quo agitur, quo caſu
non uidetur dubitandum, quod talis promiſsio habet
in ſe illam tacitam conditionem, uidelicet rebus ſic
ſtantibus, & ſic niſi noua cauſa ſuperueniat & eo ma-
19 gis iſtud procederet † quando promiſsio eſſet de non
offendendo in perſonam tantum quo caſu non com-
prehenderetur ſecuritas rerum neque etiam iniuria fa
cta perſonæ, ut per Guilg. de Cun. in l. ſi qua per calum
niam. C. de epi. & cleri. & in l. licitatio. §. quod illicitæ,
N de

de publ. ubi Bar. Alex. & alii, & conſequenter clare nõ eſſemus in treuga quæ eſt ſecuritas præſtita perſonis & rebus ad tempus nondum finita guerra, nec in concluſione firmata per Vincentium, in d c.1. de treug & 20 pac. qui loquitur in treuga, † Nec in præſenti caſu dici poteſt, quòd iſta offenſio modo aliquo traxerit originem a cauſa ueteri & antiqua cum ex proceſſu pateat huiuſce originem a noua ſuperuenienti cauſa, & quatenus eſſemus in dubio præſumendum eſt ex noua cauſa & non eſt antiqua non concurrentibus aliis coniecturis ſiue indiciis & circunſtantijs ex quibus reſultaret præſumptio in contrarium, uel imaginari poſſet quòd offenſio fuerit potius facta ex ueteri & antiqua cauſa quam ex noua. ad quam cognoſcendum debemus aduertere, an actus nouæ offenſæ correſpondeat & magis conueniat qualitati antiquæ offenſæ quam nouę uel econtra, ita not. dixit Bal. in l. ſi prædium, col. fi. C. de ædi. act. ſequitur Alex. in l. ſemel mora. poſt Roma. ibi, ff. ſol. matri. & in l. qui ſeruum, per Doct. ff. de uerbo. obliga. Ruinus conſi. 47. ſuper his, 3. col. nu. 8. 1. uol. Pariſius conſi. 145. nu. 26. 4. uol. & conſ. 144. eo. uolu. quæ indicia non concurrunt in præſenti caſu, immo nullus actus interuenit ex quo poſſit conſiderari quod magis conueniat antiquæ offenſæ quæ noua, ut eſt in promptu in proceſſu.

CONCLVSIO LXVI.

1 *Iudex quomodo in remedio l. diffamari. C. de ingenuis manumiſsis procedere debet.*

Intellectus d. l. diffamari.

Silentium perpetuum non imponit unica monitio.

2 *Iudex qui ſtatuit terminum ad agendum an de neceſsitate debeat eſſe iudex in cauſa principali, ita quod actor inuitus cogatur agere coram eodem iudice a quo ſtatutus fuit terminus.*

IN

1 IN quadam cauſa. † Querebatur quomodo in remedio,l.diffamari. C. de ingenuis manumiſsis eſſet procedendum.in quo dictum fuit quòd nunquam iudex poteſt per ſuam pronunciam imponere perpetuum ſilentium niſi prius ſtatuto diffamanti termino ad agendum uel accuſandum, uel ius proponendum præcedebat bina monitio facta per iudicem de qua in actis appareat,nam requiritur q̃ iudex infra illum terminum bis moneat actorem,uel reum, cum iudex poſsit ſtatuere terminum actori infra quẽ agat,uel ius proponat,uel accuſet,eo modo reo ad opponendum & excipiendum,alias dicta bina monitione non præcedente, nunquam iudex poteſt ſilentium imponere,nec ius per ſuam ſententiã incontinenti auferre ita decidit Ang.in auct.de hær.& falc.in §.ſiquis autem,ſequitur Ale.conſi.108.1.uol.fi.col.[illegible] in l. in pecuniariis,nu.19.ff.de feriis, & in l. rẽque nobis,col. fi.in fi.ff.de acqui.poſ.idẽ Bartho. Cæpol.cau.175.qñ aliquis Fely.in c.ex literis,col.6.de conſti.& Nacta.in clem.ſæpe,in prin.6.q.uerſic.an autem ille, col. 42. de uerb.ſigni.Ang.in trac.Maleficiorum, uer.nec non ad querelam,19.& 20.col. & licet aliqui tenuerunt contra opin.Ang.tamen in practica non potuerunt obtinere & ſecundum opin. Ange. iudicarunt Domini de Regno deciſ.264. & 268. in antiquis, & deciſ.206.in nouis & ita practicatur,& copioſe congerit &adducit omnes Cattelianus Cotta in ſuis memorialibus in uerbo.iudex poteſt ſtatuere terminum actori ſubdens ibi ad effugiendũ opiniones q̃ facias q̃ iudex quando ſtatuit terminũ actori, uel reo in ſua interlocutoria, addat quod niſi in eodẽ termino egerit, uel exciperit ex nunc prout ex tunc pronuntiat eũ de cætero audiri non debere,& hoc ſufficere ſcilicet quod iudex dicat quod alioquin ulterius non audietur & dicit Ang. ita inſtruere aduocatos, ut eſt in promptu locus. d.Catt. 2 Cottę, Vlterius† dubiũ erat utrũ iudex qui in termini legis diffamari,ſtatuit terminum actori, tanquam

diffamatori ad agendum contra reum diffamatum,debeat de neceſsitate eſſe iudex in cauſa principali; ita quòd actor qui prius potuiſſet conuenire illum reum coram uno ex iudicibus rei, qui ſibi actori placuerit, ut in c.cum ſit generale,de foro competen.nunc coga tur inuitus agere coram eodẽ iudice a quo fuit ſtatutus terminus. Hanc quæſtionem ponit Io.Bapt Cacia lupus in l.omnes populi, q. 2. principali ultra Docto. ff.de iuſt.& iur.copioſius,& formaliter in l.nulli prorſus,in pen.col.C.de iudi.dicens ſe non recordari legiſſe formaliter poſitam,& ſubdit quod prima facie uiſum fuit quod ſic,quod coram eodem iudice neceſſario a quo fuit ſtatutus terminus agendum ſit, argum. eorum quæ nota. Bal.& Paul.de Caſtr. in l.ordinarii. C. de rei uendica.& Bar.in l.cum hi, §. tranſactiones, ff.de tranſact.& in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſoc.l.3.circa finem,ff.de alim.leg. & quod habetur in l.2.de uſuris.ſed quod poſtea reperit inſignem Doctorem D.Marianum Soz.in c.propoſuiſti, de for.comp. q.12.quarti prin.artic.opinari quod quia illa ſunt diuerſa iudicia, & ex diuerſis non fit illatio, quod non cogatur ille actor agere coram eodem iudice, à quo eſt ſibi ſtatutus terminus ad agendũ.ſed poſsit coram alio iudice rei, nec tamen aliter reuocat in dubium hâc quæſtionem,ſed quid dicendum dicit uidiſſe pluries Senis dubitari, & aliquando ille qui petiit actori terminum aſsignari ad agendum adiecit in libello, ꝙ aſsignet terminum ad agendum coram eo, & hoc fecit malẽs litigare corã illo iudice,quid deciſum fuerit dicit ſibi non conſtare,ſed fatetur quod doctrinæ præallegatæ quibus mouebatur in d.l omnes populi,non urgent omnino nam in caſu Bal.poſito in d.l. ordinarii,illud iudicium preparans neceſſario præcedere debebat,& aliquam connexitatem,aut cõtinentiam habere uidetur cum ſeq. iudicio principali, ſed in quæſtione noſtra illi agenti libera erat facultas conuenire reum coram uno ex iudicibus rei abſque alio iudicio

cio præparante, ergo uidetur, ꝙ licet reus in cuius po teſtate non erat agere neceſſario, confugerit ad remedium. l. diffamari, non tamen propterea actor perdiderit liberam facultatẽ quam habebat eligendi ſibi unũ ex iudicibus rei cum iſtud iudicium. l. diffamari, non uideatur iudicium præparans, ſicut in terminis Bal. dicens propterea quod iſta quæſtio remanet dubia, pro pterea quando caſus occurreret dicit cogitandũ; pro intelligentia aliquid tangit Pariſ. in c. in præſentia. col. 8. 9. 10. nu. 15. uſque ad nu. 19. de proba. ſed d. quæ ſtionem ponit idem Marian. Soz. in conſi. 41. in 2. col. in litera, e, uol. 1. ubi tandem ſubiungit notabile remedium, ut etiam quo ad principalem cauſam intelligatur præoccupata iuriſdictio, quod reus diffamatus imploret officium iudicis, & petat declarari ſe non teneri ad ſummam, uel ad rem uigore cuius diffamatur, & ipſi diffamatori perpetuum ſilentium imponi, quod remedium dicit colligi ex l. ſi contendat. ff. de fideiuſſ. & multis aliis quæ ibi adducit quæ ſunt in promptu poſſunt uideri. Adde ſi quis intentet d. remedium, & l. ſi contendat, debet probare, ut obtineat ſuum intereſ ſe, & poſsidere, & de iure ſuo conſuluit, & firmat Areti conſ. 68. ult. col. uer. 1. præterea poſito.

CONCLVSIO LXVII.

1 *Res inter alios acta, an faciat ſemiplenam probationem, & numero 4.*
2 *Iuramento ſuppletorio, an & quando in cauſa magna locus ſit. & num. 5*
3 *Teſtimoniũ de auditu an præſumptionem faciat quæ trãsfe rat onus probandi in aduerſarium. & nu. 8.*
5 *Cauſa quando dicatur magna, uel parua.*
6 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, ubicunque contra ſemiplenè probãtem eſt præſumptio aliqua etiã leuiſſima.*
7 *Mediatores non ſunt teſtes exceptione maiores.*
9 *Præſumptio quæ transferat onus probandi in contrariũ, &*

qualis tali caſu debet eſſe præſumptio.

10 *Teſtimonium teſtis inahibilis facit præſumptionem.*

11 *Teſtimonium de auditu, & relatione alterius poſt litem motam non eſt recipiendum, & nullam facit præſumptionem in negotio de recenti geſto.*

12 *Tertius an pro ſuo intereſſe poſſit dicere de nullitate ſententiæ & impedire executionem.*

13 *Differentia an ſit inter excipere, & negare intentionẽ aduerſarij.*

DVbium fuit in una cauſa uertente inter Io. Frãciſcũ de Amideis ex una, & D. Caſſandrã uxorem q. Petri de Marinellis, omnes Senẽſes ex altera. Primo an res inter alios acta faciat ſemiplenam probationem. Secundo, an in cauſa magna ſit locus iuramento ſuppletorio, & quomodo. Tertio, an teſtis de auditu faciat præſumptionem. Quarto, an tertio pro ſuo intereſſe poſsit dicere de nullitate ſen-
1 tentiæ, & impedire executionem. Circa primum † licet res inter alios acta non præiudicet, tamen non poteſt negari, quin ſaltem faciat quale quale præiudicium quod uidetur tantæ potentiæ, ut habeat uim ſemiplenæ probationis, prout tenuit Bar. in l. admonẽdi, in 4. q. de iureiuran. ubi firmat quod quãdo teſtes ſunt mortui quod re uera non poſſunt haberi, quòd acta inter alios faciant ſemiplenam probationem quo ad tertias perſonas. idem tenet Ang. in l. 2. C. de eden. & idẽ Ant. in de Butr. & Abb. & Imol. in c. fi. de iureiurand. & idem Ant. in c. penul. de re iud. & Lap. de Caſtell. allegat. 53. Alexand. in l. ſæpe, de re iud. col. 37. Felyn. in cap. cauſam quæ, de teſti. nu. 17. uerſic. tertia regula, dicit quòd opinio Bar. propter eius auctoritatem, & ſequacium præualeret, & cum iſta parte tranſire uidetur Gozadin. in conſi. 103. in 4. col. in prin. nu. 10. in fin. dicens ꝙ omnes hoc ſequuntur, & in conſi. 73. nu. 25. in 4. col. maxime quando teſtes ſunt mortui, & non poſſunt amplius examinari, idem Soz. in conſi. 149. col. 5.

col. 5. uerſi.confirmatur.1.uol. Celſ.in reper. Fely. in uerbo teſtes recepti inter alias perſonas, ubi dicit, ꝗ nec in iudicando, nec in conſulendo recederet ab opi. & multi aliis inſignes Doct.tenuerunt hanc partẽ, ita
2 ꝗ uideatur iſta quaſi magis communis opinio. † Propterea retenta iſta opin. uidetur ꝗ tali caſu locus ſit iuramento ſuppletorio etiam ꝗ cauſa eſſet magna,dũ modo pluſquam ſemiplene ſit probatũ, quia quotieſcunq; etiam in cauſis magnis eſt pluſquam ſemiplene probatum defertur iuramentum ſuppletorium, ut per Doc. in l.admonendi.ff.de iur.& iurã. dixit ibi Cur. iunior nu.67.uerſ.poſtremo, quòd de facili aliquid plus poterit probari ultra ſemiplenam probationẽ, & hoc modo obtinere iuramentum,& in caſu præmiſſo ultra ſemiplenam probationem aderat aliquid probatum ,
3 & † teſtimonium de auditu quod licet alias non probet,tamen facit præſumptionẽ,per quã uidetur transferri onus probãdi in aduerſariũ, ſecũdum Arch. not. 22.q.5.c.hoc uidetur,& idẽ ſequitur Goza. conſil. 13. nu.25.qui alios allegat.Ro.ſin.341. inci. teſtimonium de auditu.fol.27.ſed aduerte ꝗ Rom.nõ ipſe hoc affirmat,ſed dicit, an teſtis de auditu transferat onus probandi. dic ꝗ ſic ſecundũ Arch. & Fel.in c. tam literis, in fi.2.col.cum ſeq. de teſti.uerſi.item ultra.Alex. con ſi. 77.1.uolu.quod eſt repetitum conſ. 63. 3. uolu. ubi allegat Ro. in l.ſi uero.§.de uiro.ff.ſol.mat.Curt.iuni. refert in trac. de teſti.conclu. 31.Adde Soz.Iun. conſ. 69.nu. 17.1.uol. Circa teſtem de auditu uide Cur. iunio.in l.ſi in aliquo. C. de eden.nu. 33. Pau.de Caſtro conſi.17. in cauſa quæ uertitur,col.11.qui dicit ꝗ om nino facit aliqualem præſumptionẽ, & coniecturam quibus præſumptionibus, & aliis ſimul iunctis operantur plus quam ſemiplenam probationem.
4 Cõtrariam partem † quod imò res inter alios acta non faciant ſemiplenam probationem tenuerunt Cy. Rayn. Albericus,Baldus,Angel.Rapha.Fulgo. Ludouicus Romanus in l.ſi duo patroni, in Glo. in uerbo,

auctoritatis, de iure iuran. Aret. in conſil. 164. ſicut Sanctus Ioannes,in 3.colum.& plenius in cap. cauſam quæ de teſtib. idem copioſe conſuluit Curt. ſenior in conſil. 73. Magnifice uir,per totum. Aret.& Sozin.in l.is apud quem.C.de eden.in.2.col. firmat Rip. in d. l. 2.C. de eden.nu.26.& in d.l.admonendi.nu.202.203. de iureiur. ubi refert idem tenere Bar.in l. maritus, 1. col.ff.de quæſt.& idē Alex.in conſi. 112. in cauſa, col. fi.uolu. 4. & idem Curt. iunior in d.l.admonendi, nu. 59.& Dec. in d.l.2.C.de eden. & Iaſ. in d. l. admonendi,nu.242.uerſi.quarto quæritur Bar. ex quibus apparet iſtam eſſe magis communem opinionem, reiecta opin.Bar. & ſequacium, quæ tamen opinio Bar. & ſequacium, ut dixit Dec.in d.l.2.C.de eden. poſſet procedere in connexis, & ſic ratione connexitatis, ſecus in habentibus ius ſeparatū omnino,quia tali caſu procedit opinio prædicta contra Bar.item opinio Bar.loquitur in caſu quando teſtes ſunt mortui, quòd non poſſunt amplius examinari.in caſu uero prædicto non conſtabat, quòd teſtes examinati in proceſſu agitato inter alios eſſent mortui, uiuere autem præſumebantus.l.fina. C. de ſacroſanct. eccle.nec ſufficit allegatio notorii, quia quamuis notorium non egeat probatione ueritatis facti, tamen hoc eſſe notorium debuit ex actis conſtare iudici,ut iudici Iaſ.in l. ſi uerò.§.qui pro rei,nu.13.ff.qui ſatiſd.cogan.

5 Circa ſecundum† licet etiam in cauſa magna quando a liquid eſt probatum ultra ſemiplenam probationem ſit locus ſuppletorio iuramento, per ea quæ ſupra dixi in primo dubio,cum tale iuramentum in cauſa modica non defferratur,ut not.Docto.in d.l.admonendi, & cauſa magna dicatur de ducentis florenis inter ciues, ſecus inter reges, ſecundum Albericum in l. in bonæ fidei.ult.colu.C. de iureiuran. refert Iaſ. in d. l.admonendi,nu.272.& etiam an ſit parua,uel magna conſideratur qualitas perſonarum litigantium,tamen requiritur quòd teſtis ſit perſona honeſta, & non uilis,

6 lis, neque ſuſpecta, † quia ubicunque contra ſemiple ne probantem eſt aliqua præſumptio etiam leuiſsima nunquam deſertur tale iuramentum, Glo. eſt in l. 1. C. qui & aduerſ. quos & ibi Bald. in uerſi. ex hoc not. &
7 not. in d. l. admonendi. † ſed teſtes fuerunt mediatores qui non ſunt exceptione maiores, ut dixit Corne. conſil 81. uiſa copia, in 2. col. 3. uolu. & idem Pont. in conſil. 382. quo ad primum conſultationis. ulterius debuit in teſtibus, & cauſa magna concurrere legalitas perſonæ ulterior legalitate a iure præſumpta arbitrio iudicis, quæ legalitas non uidebatur in teſtibus, quia erant ruſtici, paruæ conditionis, pauperes, quas qualitates, & circunſtantias in delatione huiuſmodi iuramenti, præſertim ruſticitatis, & paruæ conditionis, & paupertatis conſiderat Sozi. conſi. 136. præſtantiſsime. in fin. 3. colum. & 4. litera d. 1. uol. quod eſt repetitum in conſi. 155. præſtantiſsime. 4. col. 2. uolu. propterea in caſu de quo agebatur non fuit locus iuramento ſuppletorio.
8 Circa tertium dubium, † an teſtis de auditu faciat præſumptionem quæ transferat onus probandi in aduerſarium allegati Doct. in primo dubio, ſi recte có ſiderentur magis communiter dicunt quòd teſtimonium de auditu facit aliqualem præſumptionem, & idem firmat Ruinus conſi. 106. in hac. 5. uol. nu. 17. allegans Arch. in d. loco, qui Arch. in alleg. loco non dicit quòd faciat præſumptionem quæ transferat onus probandi, ſed dicit ſub iſtis uerbis, quòd teſtimonium de auditu relationis non ualet niſi ad faciendum præſumptionem, nec probant talia teſtimonia, ſed adminiculant intentionem producentis. & ſic concludit, quòd tale teſtimonium de auditu eſt adminiculatum, non autem quòd transferat onus probandi in contrarium, & uerbum aliqualem eſt diminutiuum, ut in alio caſu de huiuſmodi uerbo dixit Oldr. in conſi. ulti. in-
9 cip. qualiter puniatur ibi non ſit aliqualiter. † Propterea aduertendum eſt quòd non omnis præſumptio transſert

transſert onus probandi in contrarium, ſed illa ſolum præſumptio quę habetur pro plena probatione, & hęc eſt præſumptio legis quæ eſt liquidiſsima probatio. In aliis uero præſumptionibus hoc eſt in iis quę homi nem ad præſumendum ita dicitur inducere, non autẽ ad ueram certitudinẽ, & credulitatem, ſecundũ quod not. Bartol. in l. admonendi. ff. de iureiur. tales præſum ptiones non transferunt onus probandi in aduerſarium, ſed ad hoc ut transferatur onus probandi in ad uerſarium, neceſſe eſt ut ſint duæ præſumptiones, ut duæ præſumptionũ ſpecies, ut dicit Bar. & ſentit Glo. in l. 2. in prin. ff. de excuſa. tut. Alias autem ſequeretur unum maximum abſurdum, nam eo modo ſequeretur quod per depoſitionem unius teſtis inhabilis quis ha-
10 beret fundatam intentionem ſuam, † quia licet dictũ teſtis inhabilis non plenè probet, tamen facit pręſum ptionem, ut in Glo. in uerſi. ad teſtimonium, in c. 1. de teſti. lib. 6. & Glo. & Inn. in c. cum inter, de re iu. Glo. 3. q. 3. c. 2. & Io. And. in c. 2. de cler. percuſ. & not. in c. cum dilecti, de accu. cum ergo teſtis inhabilis faciat præſumptionem, transferretur onus probandi in alium, & propterea habens teſtem inhabilem pro ſe obtineret, quod eſſet abſurdiſsimum, & nullatenus dicendũ, & ita per prædicta tenet Maria. Soz. ſenior in quodã ſuo conſ. inci. omnipotens Deus adſit, in caſu prędicto uidetur primo dicendum dictos hæredes, quod non re peri in formis, ideo ex prędictis ſatis aperte demõſtra tur teſtem de auditu non ſolum nõ plenè probare, ſed etiam non facere præſumptionem ſufficientẽ ad tranſ
11 ferendum onus probandi in contrarium, † & magis poſtea clarè procedit in teſtimonio de auditu & rela tione alterius poſt litem motam quo caſu non eſt recipiendum, & nulla facit præſumptionem in negotio de recenti geſto Ale. conſ. 82. in cauſa 1. uol. Dec. conſ. 321. in cauſa col. 3. nu. 7. & ſeq. & conſ. 82. uiſo ꝓceſſu, nu. 1. Pariſius qui adducit omnes cõſi. 53. nu. 11. 4. uol.
12 Circa quartum communis eſt concluſio, † tertium

pro

pro ſuo intereſſe de quo ſaltem apparenter debet con ſtare. poſſe opponere de nullitate ſententiæ,& impedire executionem etiam contra tres ſententias conformes,ut firmat Car. in clem. ut calumniis, de re iud. in 2. col. uer. quarto quæro,& Io. And. in c. ſuper, in prin. & ibi Ant. de But. in 2. no. de re iudi. & Pau.& Zenzi. in d. clem. ut calumniis. Fel. in c. ueniens, il 2. de teſti. in 5. col. nu. 23. uerſ. tertio nota. allegans poſt alios Glo. & Io. de Lignano in clem. 1. de re iudic. idem Siculus in compendio deciſ. Rotæ, in 10. col. de re iud. Domi. de Rota in deciſ. Biſigneti, deciſ. 3. inci. utrum latis tribus ſententiis.

13 Poſtremo † negare intentionem aduerſarii, non eſt proprie excipere, nam ſecũdum Bal. in l. peremptorias, in ult. car. C. ſententiam reſcind. non poſſe excluſus ab excipiendo poterit exceptionem intentionis opponere, ſi quidem non eſt exceptio, ſed negatio, & defenſio. & ita concluſum ut ſupra.

CONCLVSIO LXVIII.

1 *Vxore agente ad dotes conſtante matrimonio propter uergentiam uiri ad inopiam, an plena inopiæ probatio requiratur. Et quid quando contra tertium & extraneum agitur. & nu. 2*

3 *Et qualiter teſtes deponere debeant ſuper ipſa inopia.*

4 *Teſtes quando deponunt de ueritate facti, non eſt opus deuenire ad probationem famæ.*

5 *Virum male uti ſubſtantia ſua, an ſatis ſit probare. Et per quos actus probari debet inopia.*

NObilis D. Fauſtina uxor D. Marcelli de Ptolomeis Senẽſis agebat cõtra tertios ꝓ cõſignatione dotium, ſub eo prætextu, ꝙ maritus uergeret ad inopiam conſtante matrimonio, dubium
1 erat † an quando mulier ob uergẽtiam uiri ad inopiã

conſtante

conſtante matrimonio agit ad dotes,requiratur qualis qualis inopiæ probatio,uel plena,& per quos actus debeat inopia probare, & an ſatis ſit probare uirũ uti malè ſuſtantia ſua, in quo cum de uiri inopia tractatur,dictum fuit ſic diſtinguendum eſſe, aut mulier agit contra maritum,aut contra extraneum & ſic tertium, primo caſu, cum non ſit graue præiudicium ipſi marito,ſed leue, ex quo de fructibus dotis debet alimentari,probationes non requiruntur adeò integræ ac ſi de pleno præiudicio ageretur,ut uoluit Bart.in l.ſi conſtã te 6.q.3. partis ſolu. matr. propterea ſufficit tali caſu confeſsio mariti etiam extra iudicium, adeo quod ſi maritus qui in ueritate non uergebat ad inopiam, rebus dotalibus uxori reſtitutis uelit pœnitere & confeſſionem reuocare non poſſet, quia per talem reſtitutionem non fit deterior conditio dotis, imo melior nec per hoc reſultat donatio inter coniuges, quoniam uxor non lucratur fructus cum habeant deſeruire oneribus matrimonii ita Bar.in d.l.ſi cõſtantė, in 4.parte
2 4.partis quem alii ibi ſequuntur, † ſecundo caſu quando agitur contra extraneum, & ſic tertium puta hypothecaria, quia tunc uerſatur plenum præiudicium, requiritur plena & integra probatio inopiæ ita tenet Bartol. in d.l. ſi conſtante, quem alij communiter ſequuntur, & idem Bald. Nouellus, in tract. dotium 9. parte 12. ſpeciali, & plenius Io. Luppus de Palatiis in repeti. c. per ueſtras, de dona. inter uirum & uxor. car. 109.ſuper uerbo, ex quibus omnibus,nu.37.uſque
3 ad fi. † ubi dicit inter alia,non eſſe omittẽdum, quod eo caſu quo de inopia mariti agitur, uel contra eum uel extraneum ꝙ non ſufficit quod teſtes dicant ſcio ꝙ talis uergit ad inopiam, ſed oportet ꝙ dicant manifeſtum eſſe maritum uergere ad inopiam per tex.in l. in rebus.§. fi. in uerbo clarueri t. C. de iure dot. quem ad hoc not.& ſequitur Alexand.in d.l. ſi cõſtante, col. 12.uerſic. & unum & idem,Campeci. in tract.de dote. 3. parte. q. 20. in fi. ſed circa hoc ultimum Claudius in d.

in d.l.ſi conſtante,nu.37.cum.ſeq.dicit quòd hoc procederet, quando teſtes ſimpliciter deponerent quòd maritus eſt pauper, uel uergit ad inopiam & non red
4 derent aliam ſufficientem rationem † quia quando teſtes deponunt de ueritate facti,non eſt opus poſtea ue
5 nire ad probationem famæ.† & ſatis dicitur probata inopia uiri ſecundum Ripam, Crotum,Clādium poſt alios communiter,in d.l.ſi conſtāte. eo ipſo quòd probatur maritum male uti ſubſtantia ſua ſaltem præſumptiue,quæ cum ſit præſumptio iuris, dicitur uera probatio, & ſecundum Bar. & alios communiter,in d.l.ſi conſtante,quando agitur contra tertium plene probari debet inopia,quæ cēſetur probata eo ipſo quòd plene probatur uirum male uti ſubſtantia ſua, & debet probari per tales actus extrinſecos ex quibus concludatur neceſſario, uel iuris præſumptione maritus pau per,uel uergere ad inopiam, ut eſt quando incipit male uti ſubſtātia ſua, nec ſufficit uulgi opinio ſed actus extrinſeci requiruntur concludentes neceſſario uel iuris præſumptione, ut per Bar. quem alii ſequuntur, in d.l.ſi conſtante,ſed in propoſito caſu nō probata fuit inopia uiri modo prout ſupra dictum eſt neque ex talibus actibus & circunſtantiis, uel aliter. quòd poſſet arbitrium iudicis moueri ad ſic credendum,propterea omiſſo art. An prius debuerit præcedere excuſsio contra maritum ſiue eius bona prout etiam in dote uidetur requiri ſecundum magis communem opin. de qua plene per Neguſ.in tract.de pign.in primo membro.8. partis fuit concluſum contra dictam Dominam Fauſtinam.

CONCLVSIO LXIX.

1 *Reſtitutio in integrum an ad præſcriptionem triginta, uel quadraginta annorum ex capite ignorantiæ detur, & qualis eſſe debeat ignorantia.& nu.2*

2 *Reſtitutio prædicta an ubi eſt præſumpta ſcientia in contrarium*

rium ceſſet & qualiter talis præſumpta ſcientia cognoſcatur.nu.5.

3 *Ignorantia non probabilis habet uim ſcientiæ.*

4 *Ignorantia nõ iuſta nõ ueriſimilis, non probabilis dicitur nequitia & potius diſſoluta.*

5 *Ignorantia ueriſimilis non eſt in habente apud ſe inſtrumenta de quibus agitur.*

6 *Diſpoſitio l.qui in alterius. ff. de regul.iur. an habeat locum in hærede ſuo agente.*

7 *Notitiam eorum quæ ſua ſunt, quilibet habere præſumitur.*

8 *Poſſidens hodie an præſumatur etiam olim poſſediſſe.*

9 *Argumentum a communiter accidentibus ualet.*

10 *Poſt completam præſcriptionem datur quadriennium ad petendum in integrum reſtitutionem.*

1 AGebat † Cæſar de Donatis Senenſis hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, opponebatur de præſcriptione 30. & 40. ann.contra huiuſmodi præſcriptionem pro parte dicti Cęſaris petebatur reſtitutio in integrũ ex capite ignorantiæ cum eſſet perſona hęredis, qui cum in alterius locum ſuccederet dicebatur in rebus defuncti iuſtã & probabilẽ ignorantiam habere. l.qui in alterius.ff. de reg.iur.cum ibi not. unde orta eſt dubitatio an in propoſito caſu ex deductis in proceſſu aduerſus præſcriptionem propoſitam filius ex capite ignorantiæ agendo ex contractu patris reſtituatur in integrum, in qua circa præſcriptionem 30.annorum communis eſt opinio reſtitutione in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus illam dari, ut plene per Balb. in tract. de præſcrip. in 4. parte, 4. partis principalis. q. 20. &, copioſe per Tiraquellum, in tract. de retractu car. 290. in uerbo ignorans & Felynum in c. uigilanti, de præſcriptionibus & ſparſim per Doct. in lecturis & conſiliis, circa uero pręſcriptionem 40. anno.an ex capite ignorantie detur reſtitutio in integrum doct.uariarũt taliter ꝙ haud facile perſcrutari poſſit quæ magis ſit communis

cõis opinio, nam ꝙ non detur reſtitutio tenuerunt. Ang. Anch. Alex. Aret. Sozi. Barba. Curt. Senior. Iaſo. Dec. Ant. Rube. Steph. Bertran. Goz. Igneus & multi alii inſignes Doc. quos ad plenũ examinantes iſtũ articulum refert Tiraquellus, in d. trac. de retractu a cart. 294. nu. 35. ſuper Gloſſ. ignorans, & Balb. in d. tract. de præſcrip. in d. 4. parte 4. partis principalis. q. 20. partem uero affirmatiuam quod detur reſtitutio multi alii tenuerunt ex capitæ ignorantiæ & uidetur magis
2 cõis ut eſt in promptu in allegatis locis, † Nihilominus ſuppoſito ꝙ utroq; caſu & tã aduerſus pręſcriptionem 30. ann. quam 40. ex capite ignorantiæ detur reſtitutio in integrum & ita ſit cõis opinio nõ procedit talis opinio ubi eſt pręſumpta ſcientia in contrariũ, ut per Ang. in conſi. 15. & Fel. in c. uigilãti, de præſcri. & ſequuntur Balb. in d. tract. & Tiraquellus & Goz. conſi. 8. in fi. & cõſi. 88. nu. 14. Nam ut ignorantia operetur in prædictis debet eſſe iuſta, ueriſimilis & probabilis Bal. in c. licet, col. 1. extra de ſupp. neg. prælat. Roma. conſil. 127. ad fi. & cõſil. 340. circa primum in
3 fi. ubi dicunt † ignorantiam non probabilem habe-
4 re uim ſcientię, † imo dicit Bald. in l. qui contra C. de inceſt. nupt. ꝙ ignorantia non iuſta, non ueriſimilis, non probabilis dicitur nequitia & potius diſſoluta,
5 quia habetur pro ſciẽte qui ſcire nõ uult, † in caſu autẽ propoſito, oſtẽdebatur de pręſumpta ſciẽtia ex pluribus, primo quia iſti agẽtes habebãt ſcripturam eorũ crediti penes ſe, quo caſu nõ eſt probabilis neque ueriſimilis ignorãtia in eo qui habebat inſtrumentum rei penes ſe quod dicit ſe ignoraſſe, & idẽ Fel. in c. uigilãti col. 2. de præſcrip. Balb. in trac. de præſcrip. 4. par. 29. q. Decius cõſ. 267. in fi. ubi dicit no eſſe ueriſimilẽ ignorãtiã in eo qui apud ſe hebebat inſtrumẽta de quibus agebatur & idẽ cõſi. 272. in fi. ſecũdo nõ eſt ueriſimile quod de uno credito notabilis ſummæ ipſius defuncti hæres filius tãdiu non habuerit ſcientiam cum ut inquit Abb. in conſi. 3. 16. columm. ſiuę. q. non ſit ueriſimile

riſimile in facto importanti tandiu hæredem habere ignorantiam maxime, quia propter coniunctionē ſanguinis eſt præſumptio ſcientiæ, per l. octaui. C. unde cognat. prout dicit Decius, in d. conſil. 272. in fin. & quòd in propoſito non fuerit probabilis ignorantia colligitur ex his quæ in tali materia late proſequitur Tiraquellus, in d. tract. de retract. ſuper d. Gloſ. in uerbo ignorans, nume. 33. cum ſeq. car. 294. tertio
6 † quia d. l. qui in alterius, ſecundum Decium ibi & alios non uidetur habere locum in hærede ſuo agente in quem dicitur continuari dominium. & dicitur quaſi dominus uiuente patre. l. in ſuis, de libe. & poſthum. ideo cum ſcripta priuata cuius uirtute filius hæres agebatur remanſerit in hæreditate. prout præ-
7 ſumendum eſt hæredem ſciuiſſe, † cum quilibet habere notitiam earum quæ ſunt ſua præſumatur. l. quis quis. C. de reſcin. uendi. uel ſaltem præſumitur quòd hęres iamdiu dictam ſcriptam uiderit, uel ad minus ei imputandum ſi noluit informari, cum etiam hæres extra iudicium poſsit per informationem uerisimilē conſtitui in malafide, ut per Bart. in extrauaganti ad reprimendum, in uerbo denunciationem, ad fi. Fortifi-
8 cantur prædicta, † quoniam licet regulariter qui hodie poſsidet non præſumatur olim poſſediſſe ut not. in l. ex perſona, per illum tex. C. de probat. tamen ut ibi colligitur ex dictis Saly. & Sozin. in conſil. 89. in pen. col. in prin. & ſequitur Alciatus in trac. de prę-ſumpt. cart. 271. nu. 15. in libro meo iſtud non procedit quando ex poſſeſsione de præſenti procederet aliqua legitima ratio per quā poſſumus arguere quòd ille qui hodie poſsidet etiam olim poſſederit, propterea dicunt quòd probato de dominio ab antiquo tempore de poſſeſsione de præſenti, uidetur quòd retro debeat etiam præſumi poſſeſsio, ſiquidem uidetur legitima ratio & cauſa quòd qui fuerit dominus, poſsederit ita in propoſito. cum iſte agens fuerit hæres huius ſcriptæ & remanſerit Dominus, & uiuēte patre

dicatur

dicatur quaſi Dominus, & Dominium in eum quaſi continuetur, & hodie poſsideat, præſumitur etiam ꝙ poſſederit retro arg.l.procuratorem.C. de acqui.poſ.
9 Et conſequenter habuerit ſcientiam,† item arguendo a communiter accidentibus, iuxta not.in l.neque natales.C.de probat.creditores ſolent diligenter penes ſe retinere ſcripturas,in quibus conſtat de creditis eorum & illas cuſtodire. igitur arguitur quod talis ſcripta remanſerit in hæreditate patris agentis,&per conſequens uerifimile quod hæres habuerit ſcientiam & notitiam, ut in ſimili arguit Sozi. in conſi.194.2.col. 2.uolu.ex quibus concluſum fuit ignorantiam nõ fuiſſe probabilem,neque iuſtam,& minus uerifimilem.
10 Poſtremo†conſiderabatur, quòd etiam poſt completam præſcriptionem datur quadriennium ad petẽdum in integrum reſtitutionem a die ſcientię,l. ult. C. de temp.in inte.reſt.peten.unde cum pars ipſa fateretur iam eſſe elapſos annos quatuor quod habuit penes ſe dictam ſcriptam quod eſt poſt completam præſcriptionem non uidebatur amplius reſtitutionem petitã eſſe concedendam.

CONCLVSIO LXX.

1 *Ius retinendi non opitulatur non poſsidenti.*
2 *Poſſeſsio ut uniuerſitati quæratur per particulares perſonas,quæ requiruntur.*
3 *Per liberam perſonam nobis ſine mandato ſpeciali poſſeſsio non acquiritur.*
4 *Teſti dicenti ſe poſſediſſe nomine & mandato alterius nõ creditur niſi de mandato conſtet.*
5 *Mandatum per unicum teſtem non probatur.*
6 *Poſſeſsio an per teſtes ſingulares probetur.*
7 *Teſtes de uniuerſitate an & quando in cauſa uniuerſitatis admittantur.nu.17*
8 *Teſtibus de uniuerſitate in cauſa ſuæ uniuerſitatis non eſt*

omnis fides adhibenda nec uidentur omni exceptione maiores.

9 *Teſtis unicus & ſemiplena probatio an ſufficiat in poſſeſſorio.*

Teſtes quamuis ſint uarij in tempore, an tamen in medio tẽpore dicantur concordes.

10 *Teſtis unus ſi deponit de quinque alius de quindecim non tantum probatur ſumma minor, ſed etiam media quando cum illa media plures concordant.*

11 *Poſſeſsio & rei deſtinatio ad uſum an per actus difformes & æquiuocos arguatur. & nu. 14. cum ſeq.*

12 *Habitator uel habitans quis proprie dicatur.*

13 *Statutum dans præmium capienti bannitum, intelligitur de capiente & captum retinente.*

15 *Accipere ligna ex nemore pro uſu non eſt acquiſitio poſſeſſionis, niſi conſtet de animo acquirentis poſſeſsionem.*

16 *Animus non præſumitur niſi probetur.*

17 *Vniuerſitatis poſſeſsio probatur ex actibus poſſeſſorijs ſucceſsiuis & continuatis a particularibus uniuerſitatis.*

18 *Ratihabitio præſumitur ex actibus ſucceſsiuis & continuatis.*

19 *Factum a ſingulis cenſetur factum ab uniuerſitate, quando uniuerſitas ſciuit & paſſa eſt, nec contradixit, & factum non erat momentaneum.*

VNiuerſitas Caſtri Rugumagni Dominii Senarum egit pro turbata poſſeſsione contra hæredes Bartholomæi Burgheſii Senenſis ſuper certo nemore, dubiũ erat contra uniuerſitatẽ
1 † qm̃ in effectu colligebatur intentatũ eſſe interdictũ uti poſsidetis, in quo non poteſt qui non poſsidet, obtinere, l. 1. §. 1. ff. uti poſſ. Docto. in c. licet cauſam, de proba. ſiquidẽ ius retinendi non opitulatur illi qui nõ poſsidet ſiue retinet, ut per Sign. in conſ. 259. in 2. col.
2 † ſed uniuerſitas non uidebatur ſuã poſſeſsionẽ probare, nam ex actibus poſſeſſoriis particulariũ factis in dicto nemore uniuerſitati nõ quæritur poſſeſsio niſi probetur

betur q̄ ſingulares perſonæ uſæ fuerint dicto nemore, & illud poſſederint de mandato uel ſcientia uniuerſitatis, uel q̄ tale mandatū fuit formiter factū, uel q̄ alia requiſita interuenerint, Et ut poſſeſsio per particulares uniuerſitati quæratur, uel quæri poſsit multa debent interuenire, & non ſufficit q̄ ſinguli paſcularent, uel alios actus poſſeſſorios facerēt nomine uniuerſitatis, immo debuit probari & articulari q̄ uniuerſitas, uel eius adminiſtrantes ſciuerint tales nomine uniuerſitatis ſuæ poſsidere quæ impoſsibile quodāmodo in propoſito reddebatur potuiſſe interuenire. propterea non apparente de mandato, uel ratificatione non uidebatur dictæ communitati quæſita poſſeſsio dicti nemoris, ut plene per Corneum conſi. 299. litera b. 1. uol. & litera. c. & y. & per eundem conſi. 148. litera e. & f. la 2. eo. uol & conſi. 63. & ſi in hac, colum. 1. & 2. & conſi. 234. in litera l. 4. uol. & conſi. 46. in cauſa, col. 3. & ſeq. & conſilio 293. multa in medium colum. 8. & ſequen. 3. uol. & conſi. 188. quia petitio, & conſi. 213. uiſo tenore, col. 2. 4. uol. & adde Alexandrinum conſi. 4. nu. 15. & Decius conſi. 221. col. fi. plene Pariſius, conſi. 27. nu. 102. cū ſeq. 1. uol. Aym. conſi. 5. nu. 16. Carol. Rui. con. 129. nu. 5. 4. uol. Cæpol. in trac. de ſeruit. ruſtic. prædio. ſub rub. de ſeruit. iur. paſcen. 7. col. uerſi. ſed dubium eſt
3 qualiter probetur, †nam nobis per liberam perſonam, ſine mandato etiam ſpeciali poſſeſsio non acquiritur. l. communis ſeruus, de acqui. poſſ. unde ſi non probatur de initio poſſeſsionis & de illius acquiſitione, minus poteſt dici q̄ poſſeſsio retineatur, cum non poſsit retineri quod non conſtat poſsideri uel poſſeſſum eſſe, & pariter conſeruari cum non appareat ullo unquam tempore poſſeſsionem uniuerſitati eſſe acquiſitam. Quomodo autē ultra prædicta probetur poſſeſſionē eſſe acquiſitā uniuerſitati diſcurrit & declarat Soz. cōſi. 95. nu. 15. cū ſeq. uol. 3. ſed teſtes uniuerſitatis licet aliqui dicerent uidiſſe lignari & paſculari ꝑ homines uniuerſitatis ex cōmiſsiōe ſiue mādato ſiue noīe

uniuerſitatis in dicto nemore, tamen nulla ex eorum dictis uidetur argui poſſeſsio uniuerſitatis per ſupradicta.
4 dicta.† & quia teſti dicenti ſe poſſediſſe nomine, & mādato alterius in hoc illi non creditur, niſi conſtet man
5 dato. Alex. conſi. 13. uol. 1. † & quia unicus teſtis non
6 probat mandatum. l. ubi numerus. ff. de teſti. † Et dicatur, quod per teſtes ſingulares probetur poſſeſsio, l. ob carmen, §. fi. cum ibi not. de teſti. tamen iſtud eſt dubitabile, de quo quomodo intelligatur, & procedat uide ſupra deciſ. 62. incip. dubitatum, & procederet quādo teſtis deponit de pluribus, & diuerſis actibus poſſeſſoriis factis ab illo qui dicitur poſsidere, ſed quando unus teſtis dicit de actu poſſeſſorio geſto a ſe nomine alterius, huic ſoli deponenti non creditur. d. l. ubi numerus, & quamuis Pau. de Caſt. in l. ſi ſeruos. C. de teſti. uoluerit quòd ſi quis teſtificetur de geſtis a ſe ipſo faciat fidem. tamen eius dictum tanquam periculoſum nō recipitur, ut plene examinaui ſupra deci.
7 63. incip. dubium. † Item maior pars teſtium qui deponebant pro uniuerſitate, erāt de uniuerſitate, & quādo teſtes de uniuerſitate deponunt ſuper eo quod principaliter ſpectat ad commodum ſingulorū, ut quia quæſtio ſit de nemore, uel paſcuis, in quibus ſinguli de uniuerſitate uadunt, & accedunt pro eorum commoditate, tali caſu non reputantur idonei teſtes, ut communiter tenent Barto. Bal. & alij in l. in tantum. §. uniuerſitatis, ff. de rer. diuiſ. immo etiam quod deponerent ſuper eo quod principaliter ſpectat ad uniuerſitatem, & non ad commodum ſingulorum, & propterea eſſent idonei teſtes, & reprobarent. tamen ſecundum Abb. & Mod. in c. inſuper, de teſti. iſtud procedit quando contrarium non probaretur per alios teſtes, ſecus ſi contrarium probaretur, prout in propoſito caſu, tunc cæteris paribus minus creditur teſtibus deponentibus pro ſua uniuerſitate, preterea etiam quod teſtes de uni
8 uerſitate admitterentur, † non poteſt negari, quod eis non eſt omnis fides adhibenda, & non uidentur ex-

ceptione

ceptione maiores,ita dicit Archi. in ſumma 14. q. 2. & Ant. de But. in c.inimicus, de teſti.& Vbert. de Bobio,ut refert Io. And. in addi. Spec.in titu.de teſt. §. 1. uerſi.ſed nunquid in cauſa uniuerſitatis, & ut quidam allegant Spec. uidetur uelle, quòd ita demum illi de uniuerſitate admittantur pro uniuerſitate quando alii teſtes haberi non poſſunt, per ea quæ habentur in c. ſi Chriſtus, de iure iuran.& ideo cum maior pars eorum eſſet de uniuerſitate,non uidebantur uſquequaque fi-
9 de digni. † Adducebatur quòd eramus in cauſa poſſeſſoria, quę dicitur uilis, & modici præiudicii, ideo ſufficiebat unus teſtis, & ſemiplena probatio, ut per Dec.conſi.28.col. 2. & conſil.56. 1. uol.tamen non uidetur uerum iſtud dictum ita indiſtinctè intellectum. Propterea de ueritate iſtius dicti, an in poſſeſſorio ſufficiat unus teſtis, & ſemiplena probatio late examinaui, ſupra deciſ. 62. per totum. & quamuis teſtes uiderentur in tempore uarii, tamen in medio tempore dicuntur concordes,ut per Saly. in l.2. C. de reſcin. uen
10 di. ubi uult † quòd ſi unus teſtis deponit de quinque, alius de decem,alius de quindecim,quòd non tantum probatur ſumma minor, ſed etiam media quando in illa media concordant plures, & eſt ibi de mente Bal. ſequitur Atet.conſil. 65. & in l.ex facto. §. item quæ-
11 ritur,de uulg. & pupil.ſubſti. † Item teſtes illorum de Burgheſiis uidebantur melius deponere de actibus poſſeſſoriis,dum dicebant uidiſſe arare,& ſeminari,& paſculari,& ligna facere, ex quibus reſultat probatio poſſeſsioni.l.Titia, & ibi not. Doct.de ſolu. teſtes uero uniuerſitatis ſolum deponebant de inciſione lignorum, ſiue paſculatione, qui actus poſſunt etiam dici permiſsi ratione amicitiæ, uel uicinitatis,& ſic non uidetur probari poſſeſsio, ex quo conſtat, quòd alius poſsidebat,per ea quę not.Bar.in l.1.§.hoc interdicto, ff.de itin. actuq; priuat.& eo magis cum maior pars teſtium uniuerſitatis ſint de uniuerſitate. Et licet dicatur ꝙ non ſint de uniuerſitate, ſed habitatores prout

teſtes dicunt, tamen idem uidetur ac ſi eſſent de uni-
12 uerſitate Rugumagni † cum habitatores, ſeu habitantes proprie dicantur qui ſunt re ipſa, & non nomine tantum, id eſt, qui ſubeunt onera, & qui non habēt animum recedendi, per ea quæ not. Iac. But. Alber. Saly. Rom. in l. cum filius. ff. ſi cer. pet. & in l. 2. C. de incol. & uerba illa habitator, intelliguntur cum effectu, & ſic re ipſa & proprio, ut no. in l. 1. §. fi. ff. quod quiſq;
13 iur. † & ibi Alex. qui dicit quòd ſi ſtatutum dat præmium capienti bannitum, quòd intelligitur de illo qui cepit & captum retinuit, cap. in præſentia, de probat. item non poterat etiam quod eſſent ſimplices habitatores quòd non haberent affectionem ad locum in quo habitant.

14 Nec † uidetur iuuare dum teſtes dicebant, nemus deſtinatum ad uſum molendini, quia ut deſtinatio operetur, uidetur neceſſe, quòd aut dominus deſtinauerit, aut poſſeſſor nemoris, ſed non apparebat nec de dominio, nec de poſſeſsione uniuerſitatis, dicti nemoris, igitur ex inciſione lignorum tali reſpectu non inferebatur ad poſſeſsionem uniuerſitatis, quia actus non immediati poſſeſsioni, ſed remoti, & per ſe non ſunt, poſſeſsio non probant. Nã illi actu pro uſu ſteccarie, non eſt ipſa poſſeſsio, quæ eſt probanda, cum citra poſſeſsionem tales fieri poſſunt, nec tales actus probantur, quia ſunt ſingulares ſecundum Paulum de Eleaz. in ſua diſputa. incip. conſuetudine, cuius dicta
15 extenſe retuli ſupra deciſi. 62. incip. dubitatum, † Nam accipere ligna ex nemore pro uſu molendini, non eſt acquiſitio poſſeſsionis nemoris, niſi conſtet de animo acquirendi poſſeſsioné, ſine quo poſſeſsio acquiri non poteſt, & de quo animo conſtare debet Barto. in l. pro
16 hærede, in fi. prin. ff. de acquiren. hære. † ideo in dubio animus non præſumitur, niſi probetur. l. in bello. §. factum. ff. de capt. nam iſte actus pro uſu, ſiue uſus, eſt equiuocus, quia potuit animo poſsidendi, & non animo poſsidendi, per ea quæ not. in l. 3. ff. de acqui-
ren.

ren.rerum dominio, alias erroneum eſſet dicere quòd ſi quis accipit ligna ex prædio alieno pro uſu ſuo, q dicatur acquiſiuiſſe illius poſſeſsionem non concurrẽtibus aliis neceſſariis ad acquiſitionem poſſeſsionis, item ſunt alii teſtes qui dicunt de aliis actibus quam de uſu molendini, & per actus difformes non uidetur induci deſtinatio, per ea quæ not. Ang. de Perigliis in l. cætera. §. fi. de legat. 1.

17 In † contrarium tamen dicebatur ad fauorem uniuerſitatis, quòd teſtes deponebant de actu pertinente principaliter ad uniuerſitatem, & eius utilitatem de lignis inciſis pro uſu ſteccariæ molendini ipſius uniuerſitatis ab annis. 50. & citra. qui actus fuit ſucceſsiuus, & continuatus per plurimos annos ſcientibus maxime regentibus, & adminiſtrantibus dictam uniuerſitatem, quo caſu ex actibus ſucceſsiuis, & continuatis a particularibus uniuerſitatis, probatur poſſeſsio ipſius uniuerſitatis, ut dicit Pet. de Anch. conſil. 157. & Ioan. de Anan. in cap. dilectus filius, extra de ſimo. & ratio eſt, ut dicit Innocen. in cap. gratum, extra de

18 ſenten. excommu. † quia ex huiuſmodi actibus ſucceſsiuis, & continuatis præſumitur ratihabitio quæ mandato æquiperatur. l. fi. ad Maced. unde per ratihabitionem efficitur, & dicitur actus uniuerſitatis, & tanto magis cum illi actus poſſeſſorii reſpicerent utilitatem ipſius uniuerſitatis, & ad ipſam pertinerent principaliter, ut per Antonium de Butr. in cap. ad ſedem, de reſtit. ſpoliat. & ita determinarunt Domini de regno deciſ. 376. in antiquis, & Sozi. iunior conſil. 135. 2. uolu. quo caſu quando actus principaliter ſpectat ad uniuerſitatem, teſtes de uniuerſitate ſunt idonei. Bart. in l. in tantum. §. uniuerſitatis, de rerum diuiſio. & propterea ſtantibus prædictis per teſtes uniuerſitatis, & alios probabatur intentio dictæ uniuerſitatis. & ad contraria colligitur reſponſio ex ſupradictis, & declaratio quomodo poſſeſsio per particulares acquiratur uniuerſitati, & ita fuit concluſum.

19 Adde † quòd factum a ſingulis cenſetur factum ab uniuerſitate, quando uniuerſitas ſciuit & paſſa eſt nec contradixit & factum non erat momẽtaneum, per Paris.conſi.91.incip.pro.nu.19.cum ſeq.4.uol.

CONCLVSIO LXXI.

1 *Filius agendo ex contractu patris, an reſtituatur in integrũ ex capite ignorantiæ aduerſus præſcriptionem triginta, uel quadraginta annorum.*

2 *Reſtitutio ceſſat ubi in contrarium eſt præſumpta ſententia.*

3 *Ignorantia prædicta qualis eſſe debeat.*

4 *Ignorantia non probabilis uim ſcientiæ habet.*

5 *Ignorantia non iuſta, nõ ueriſimilis, non probabilis, dicitur nequitia, & potius diſſoluta.*

6 *Præſumpta ſcientia quomodo cognoſcatur.*

7 *Ignorantia probabilis non eſt in habente inſtrumentum rei de qua agitur.*

8 *Diſpoſitio l. qui in alterius.ff.de reg.iur. an locum habeat in hærede ſuo agente.*

9 *Notitiam eorum quæ ſua ſunt quilibet præſumitur habere.*

10 *Hæres extra iudicium poteſt per informationem ueriſimilem conſtitui in mala fide.*

11 *Nunc poſsidens an olim poſſediſſe præſumatur.*

12 *Arguere licet a communiter accidentibus.*

13 *Datur quadriennium ad petendum reſtitutionem, poſt completam præſcriptionem.*

1 DVbium erat in certa cauſa, † an aduerſus præſcriptionem triginta, uel quadraginta annorum filius agendo ex cõtractu patris reſtituatur in integrum ex capite ignorantię cũ ſuccederet in locũ alterius quo caſu in rebus defuncti iuſtã & probabilem dicitur habere ignorantiam.l. qui in alterius, cũ ibi not. de reg. iur. in quo Docto. in præſcriptione triginta annorum, cõiter tenẽt reſtitutionẽ in inte-

integrum dari ex capite ignorantiæ, ut late cõgerunt Balb. in tract.de præſcript. in 4 parte, quartæ partis principalis.q. 20.& Tiraquellus in tracta. de retractu. car. 290.in uerbo ignorans.Fely.in c.uigilanti,de præſcript.& ſparſim per Docto.in lecturis,& conſiliis, ſed in præſcriptione quadraginta annorum Doctores magis uariarunt,nam quòd ex capite ignorantiæ non detur reſtitutio contra præſcriptionem quadraginta ann.tenuerunt Angel. Petrus de Ancha. Alex. Franc. Arct.Sozi. Barbat. Curt.ſenior,Iaſon.Decius, Antonius Rub. Stephan. Bertran. Gozadi. Igneus, & multi alii inſignes Doctores, quos omnes refert Tiraquellus in d. tract. car. 294.nume.35. ſuper glo. ignorans. tamen ut colligitur ex deductis per Tiraquellum in allegato loco,ubi copioſe examinat iſtum articulum, & alios Doctores ſparſim in lecturis,& conſiliis,& per Balbum in dicto tracta. in dicto loco,magis communis eſt quòd aduerſus præſcriptionem quadraginta annorum ex capite ignorantiæ detur reſtitutio etiam.
2 † Veruntamen ubi eſt præſumpta ſcientia in contrarium,communis opinio in caſibus prædictis non procedit, ut per Angelum in conſi. 15.& Felynnm in cap. uigilanti,de præſcript. ſequuntur moderni in d. tract.
3 & Gozad. conſil. 8. in fin. & conſil. 68. nu. 14. † ſed ut dicto caſu ignorantia operetur,debet eſſe iuſta, uериſsimilis,& probabilis. Bal. in cap.licet.colum. 1. extra de ſupe. nequi. prælat. Roman. conſil. 127. ad fin. & conſi. 340. circa primum, in fin. ubi dicunt, igno-
4 rantiam non probabilem habere uim ſcientiæ, † imò
5 dicit † Bald. in l. qui contra. C. de inceſt. nupt. quòd ignorantia non iuſta, non ueriſimilis, non probabilis dicitur nequitia, & potius diſſoluta, quia habetur
6 pro ſciente qui ſcire non uult. † In propoſito caſu præſumpta ſcientia demonſtrabatur ex eo quia agentes habebant ſcriptam eorum crediti penes ſe, quo caſu non eſt probabilis, neque ueriſimilis ignorantia, per ea quæ not. Arct. in conſi. 15. Reuerendiſsime pa-

ter,

7 ter, in fin. ubi dicit † quod non eſt probabilis, neque ueriſimilis ignorantia in eo qui habebat inſtrumentum rei penes ſe, quod dicit ſe ignoraſſe, & idem Felynus in d.cap.uigilanti. col. 2. de præſcript. & Balb. in tracta. de præſcrip. 29. q. quartæ partis Dec. conſil. 267. in fi. ubi dicit non eſſe uerifimilem, neque probabilem ignorantiam in eo qui apud ſe habebat inſtrumenta, de quibus agebatur, & conſil. 272. in fi. ubi dicit quod propter coniunctionem ſanguinis eſt præſumptio ſcientiæ, per l. octaui. C. unde cognat. & colligitur ex adductis per Tiraquellum in dicto tractatu, in uerbo ignorans, nume. 33. car. 294. Non eſt enim uerifimile quod de uno credito notabilis ſummæ ipſius defuncti hæres tandiu non habuerit ſcientiam, cum ut inquit Abb. in conſi. 3. colum. 16. ſiue q. non ſit uerifimile in facto tam importanti, tandiu hæ-
8 redem habere ignorantiam. † Item agens hæres erat ſuus. propterea d.l. qui in alterius, non uidetur habere locum, quia non procedit in hærede agente, maxime in ſuo in quem dicitur continuari dominium, & uiuente patre dicitur quaſi dominus. l. in ſuis. ff. de liber. & poſthum & per Decium, & alios in dicta l. qui in alterius, ideo cum ſcripta priuata cuius uirtute agebatur, remanſerit in hæreditate, prout præſumen-
9 dum eſt. hæres præſumitur ſciuiſſe, † cum quilibet præſumatur habere notitiam eorum quæ ſunt ſua. l. 1. C. de reſcinden. uendit. uel ſaltem quod hęres uiderit iamdiu dictam ſcriptam, uel ad minus ſit ei impu-
10 tandum ſi noluit informari, † cum etiam hęres extra iudicium poſsit per informationem uerifimilem conſtitui in mala fide, ut per Bartolum in extrauagan. ad reprimendum, in uerbo ad denunciationem, ad finem.
11 † coadiuuantur pręcicta quoniam licet regulariter qui hodie poſsidet, non pręſumatur olim poſſediſſe, ut nota. in l. ex perſona. C. de probat. tamen ut colligitur ex dictis Saly. in d. l. ex perſona, per illum text. & Sozin. in conſil. 89. in penulti. colum. in princ. &

ſequitur

ſequitur Alciat.in tracta.de præſumpt.car.271.nu.15 iſtud non procedit quando ex poſſeſsione de prꝑſenti procederet aliqua legitima ratio, per quam poſſumus arguere, quod ille qui hodie poſsidet etiam olim poſſederit, unde dicunt quod probatio de dominio ab antiquo tempore, & de poſſeſsione de prꝑſenti, uidetur quod retro debeat etiam prꝑſumi poſſeſsio ſi quidem uidetur legitima ratio, & cauſa quod qui fuerit dominus poſſederit, ita in propoſito cum huius ſcriptę hæres fuerit, & remanſerit dominus, & uiuente patre dicatur quaſi dominus, & dominium in eum continuetur, & hodie poſsideat, prꝑſumitur etiam quod poſſederit.arg.l.procuratorem.C.de acqui.poſſ.& con

12 ſequenter habuerit ſcientiam. † Item arguendo a cõmuniter accidentibus, iuxta not.in l.neque natales.C. de proba.creditores ſolent diligenter penes ſe retinere ſcripturas, in quibus conſtat de eorum creditis, & illa cuſtodire, igitur infertur, quod talis ſcripta remãſerit in hęreditate, & ob id uerisimile ſit quod hęres habuerit notitiam, ut in ſimili per Sozin. conſi.194.2. col.2.uol.unde ex prędictis oſtenditur, quod allegata ignorantia non erat neque iuſta, neque probabilis, neque uerisimilis.

13 Inſuper † dicebatur, quod etiam poſt completam præſcriptionem datur quadriennium ad petendum in integrum reſtitutionem a die ſcientię l.ult.C. de tempo.in integ.reſtit. peten. ideo cum pars ipſa fateretur iam annos quatuor eſſe elapſos, quod habuit penes ſe dictam ſcriptam ꝙ eſt poſt completam prꝑſcriptionẽ, non erat amplius reſtitutio concedenda.

CONCLVSIO LXXII.

1 *Per petitionem unius an & quando uideatur alteri renunciatum. & nu.4.*

2 *Poſito uno ex contrarijs, & incompatibilibus, neceſſe eſt alterum tolli.*

Regula

3 *Regula uiam quam elegiſti tibi pateat quomodo procedat.*
4 *Renunciare quis non dicitur iuri ſibi competēti niſi expreſsè renuntiet, uel per talem actum quòd conſtet apertè uel per conſequens neceſſarium quod uoluit illo iure carere.*
5 *Proteſtatio eſt declaratoria mentis, & conſeruat ius proteſtanti, & ſufficit quod pars aduerſa non contradicat quamuis expreſsè non affirmet.*
6 *Renunciatio eſt ſtricti iuris & ſtricte intelligēda, ut minus præiudicet renuncianti quam ſit poſſibile.*
7 *Filia, cui pater nomine dotis exactæ a marito aliquid legauit, ſi dotem repetit a marito non poteſt legatum petere quantum ſit reſpectu dotium ſed quatenus plus eſt in legato quam in dote, in eo quod excedit legatum reſeruatur actio, & poteſt petere.*

1 TEſtator † in teſtamento iure legati reliquit uxori Florenos puta mille, quos dixit conſtare ex publico inſtrumento habuiſſe ab ea, & uoluit ipſam illos conſequi ſuper certo eius prędio, & ſi prædium plus ualeret, illud plus dictæ uxori legauit, accidit ꝙ mulier uia iuris petiit ab hæredibus teſtatoris dotes ſuas non iure legati, ſed uirtute ſui inſtrumenti dotalis & obtinuit, & pro ſatisfactione dictarum ſuarum dotium accepit dictum prædium uia iudiciali, quod prædium fuit ęſtimatum ualere multo pluri quam eſſet quantitas dotium, mulier illud plus uolebat uirtute dicti legati conſequi, hæredes ſe opponebant & dicebant quod ex quo uxor non fuerat uſa iudicio teſtatoris, ſed uigore inſtrumenti dotalis petierat ab hęredibus dotes ſuas quod ſibi prędicauerat, per regulam uia quam elegiſti ſibi pateat, ex quo eligit uiam inſtrumenti dotalis, non autem legati, & ſic iudicii teſtatoris. tandem diſcuſsis diſcutiendis fuit 1
concluſum quod licet uxor petierit uirtute inſtrumenti dotalis ſuas dotes. & non uirtute legati & ſic ex teſtamento, tamen in illo pluri quod erat in legato ultra

tra

tra dotes,ſibi non præiudicauit per dictam ſuam petitionem & potiſsime ex infraſcriptis rationibus, clarum eſt quãtum ſit reſpectu dotium quòd in arbitrio mulieris erat petere dotes ſuas,uel ex teſtamento,uel uirtute inſtrumenti dotalis,quia non cogebatur acceptare in hac parte legatum, ideo eligendo unum uidetur alteri renunciare, cum incluſio unius ſit alterius excluſio.c.nonne, de præſumpt. quia ne hæres duplici onere grauatus cenſeatur, intelligitur tale legatum factum animo compenſandi.l.Titia cum teſtamento §. qui inuita.ff. de leg. 2. & ob id uelle utrumque ſunt
2 incõpatibilia, † Et poſito uno ex contrariis & incompatibilibus eſt neceſſe alterum tolli.l.hæc uerba ille aut ille,ff.de uerbo. ſignif.ſiquidem teſtamento uoluit quòd mulier alterum tantum haberet, ergo ſequitur quòd per petitionem unius dicitur alteri renũciatum, cum ſalua teſtatoris uoluntate mulier utrumque ſimul habere nõ poterat,& iſto reſpectu ſcilicet dotium conceditur quòd mulier per ſuam petitionem dicitur renunciaſſe iuri petendi dotes ex teſtamẽto, & ita iſta
3 tacita renunciatio operatur, † quia conceſsis duabus uiis poteſt eligere uiam, quàm uult. l. & quidem totum, de leg. 1. Et ad aliam poſtea redire non poteſt cum uia, quàm quis ſibi eligit pateat.l.ſi mulier.§.fin. ff. quod met. cauſ. & ita tenet Gloſſ.in d.§.qui inuita, in uerbo quinque ſuper expoſitione uerborum tex. ibi dum dicit & illius petitione ſit mulier contenta, & ibi Pau. de Caſt. concludit quòd ſi erat quinque in dote & decem in legato, quòd ſi mulier egit ad quinq; quæ erant in dote contra maritum, nõ poterit agere contra hæredẽ ad illa quinque,ſed debeat eſſe illis quinq; contenta.

4 Quantũ † uero ad illud plus quod eſt in legato quã ſit in dote, dubium eſt, an mulier per dictam petitionem uideatur renunciaſſe tali legato.in quo dubio uidetur dicendum omnino quòd non.quoniam non dicitur quis renunciare iuri ſibi competenti niſi expreſsè

renunciet

renunciet, uel per talem actum quod conſtet aperte, uel per conſequens neceſſarium quod uoluit illo iure carere, ſiquidem tunc quando ita de uoluntate cõſtat quod intellectus non laborat in intelligendo dicitur expreſſe declaratum per ea quæ not. Doct. in l. ſi quan do. §. & generaliter. C. de inof. teſtam. aliter non dicitur renunciatum, ſed in propoſito non apparebat ꝙ mulier per ſuam petitionem uoluerit huiuſmodi legato renunciare neque expreſſe, neque taliter quod ita de uoluntate eius appareat quod intellectus non laboret in intelligendo, immo contrarium demonſtratur ex deductis in petitione, ibi ſaluis iuribus ex quacunq;
5 cauſa, † quæ proteſtatio eſt declaratoria mentis, & cõſeruat ius proteſtanti maxime quando dependet a poteſtate proteſtantis ſi uoluiſſet, uel non uoluiſſet remittere, & ſufficit ꝙ tali proteſtationi pars aduerſa nõ contradicat quãuis expreſſe non affirmet, prout ſic
6 dicit Iaſ. in l. 2. col. 75. de iur. emphyt. † & renunciatio eſt stricti iuris, quam primum eſt aliquid operata non debet extendi, ſed reſtringi, ut minus præiudicet renuncianti quam ſit poſſibile per ea quæ not. Docto. in l. ſi domus. ff. de ſeru. urb. prædio. & per Cur. Iunio. conſil. 23. prima parte, ideo cum renunciatio iſto caſu ſatis operata fuerit reſpectu dotium, non debet ulterius extendi, ſed reſtringi quantum ſit reſpectu dotium, non autem quantum ſit quo ad illud plus quod eſt in legato quam in dote, prout prædicta ſic decidit uidentur per ea quæ not. Ang. de Perigliis, in d. §. qui in ui-
7 ta, in uerſi. incip. in tertia parte not. ubi dicit † quod ſi filia cui pater nomine dotis exactæ a marito aliquid legauit, dotem repetiit a marito, non poteſt legatum petere quantum ſit reſpectu dotium, ſed quatenus plus eſſet in legato quam in dote, in eo quod excedit legatum reſeruatur actio, & poteſt petere, & idem ibi poſt Rayn. uidetur tenere Florianus, & ratio ſuadet, quia in eo quod excedit legatum, merum eſt legatum uſq; uero ad concurrentem quantitatem reſpectu dotis dicitur

citur facta compenſatio, non merum legatũ,ut inquit Bal. in d. §. qui inuita. Vlterius ut dicit Pau. de Caſtr. in d. §. qui inuita, declarando ibi Gloſſ. quando tã dos quàm legatum conſiſtunt in quantitate, ſi legatarius acceptauit legatum uidetur acceptaſſe, ut cõſequatur illud plus quod eſt in legato non ut ſibi fiat præiudicium quominus agat ad doté, ſi uero dos erat in quantitate & legatum in ſpecie quod uſq; ad quantitatem concurrentem uidetur animo compenſandi legatum licet non ſimus in iſto ultimo caſu, quoniam teſtator in caſu de quo agebatur expreſsè legauit illud plus ultra concurrentem quantitatem, & ſic non ſumus in dubio, ſed clarè patet quod teſtator uoluit illud plus eſſe in legato, cuius uoluntas eſt ſeruanda, niſi clarè appareat ꝙ ei fuerit renunciatum. igitur uidetur pariter dicendum ut quemadmodum acceptando legatum non uidetur, ut ſibi præiudicium fiat quominus agat ad illud plus quod eſt in legato, ita petendo mulier ſimpliciter dotes ſuas uirtute ſui inſtrumenti dotalis non uideatur ſibi præiudicium fieri, quominus agat ad illud plus quod eſt in mero ligato, maximè cum iſto caſu, ut de ſe apparet, unum ius neceſſario non dependeat ab altero quo remittendo unũ ius non perdit aliud quod non remiſit. d. l. ſi domus. propterea modo aliquo non uidetur dicendum quod iſta mulier per ſuam petitionem fecerit ſibi aliquod præiudicium reſpectu illius pluris quod eſt in legato, niſi reſpectu dotium, quia ut ſupra dictum eſt, unius petitione & ſic alterutro mulier debet eſſe contenta tali reſpectu, Et ex præmiſsis uidentur tolli contraria quia nõ ſumus in incompatibilibus. imo unum ius nõ depẽdet ab altero. & ideo ſi mulier quo ad dotes uſa fuit ſuo iure, ſcilicet inſtrumẽto dotali, non propter hoc perdidit quominus poſsit uti iudicio teſtatoris quo ad illud plus quod eſt in legato non dependens neceſſario ab altero iure.

Concluſio

CONCLVSIO LXXIII.

1 *Iudicis partes quæ ſint quãdo duo de poſſeſſione contendũt. & nu. 2. cum ſeq. & per totam concluſionem.*

2 *Sequeſtratio fieri pnteſt cum duo contendunt ſe poſſidere.*

3 *Sequeſtratio ut per iudicem fieri poſſit ſaltem ſummariè cõſtare debet quòd ſit timor armorum, & quòd ſcandalum oriri poſſit.*

4 *Sequeſtratio quando fit propter ſcandalum euitandũ debet fieri cauſa cognita & parte citata, alias reuocari debet.*

5 *Inhibitio an poſſit fieri unicuique parti prætendenti ſe poſſidere ne uadant ad poſſeſſionem cum timetur de rixa.*

6 *Sequeſtratio quòd propter timorem armorum & rixæ fiat quomodo intelligatur.*

7 *Proceſſus ad quem finem ſit ordinatus quando duo ſemper poſſeſſione contendunt.*

8 *Actor quis a iudice conſtitui debeat. duobus de poſſeſſione contendentibus.*

9 *Timens turbari uel inquietari in poſſeſſione quid habeat facere & procurare. & quibus cautelis utatur. & num. 12. 13. 14. 15.*

10 *Sententia an et quando fieri poſſit in poſſeſſorio ſine libello.*

11 *Aſſignatio termini ad probandum fit ſine libello quãdo neutra pars uult dare libellum. ſed de facto litigare.*

13 *Ordo non ſeruatur & figura iudicij ad inſtructionem et præſumptionem informandam.*

14 *Iudex ubi eſt dubitatio ſcandali & armorum poteſt incipere a præcepto abſque citatione partis.*

16 *Poſſeſſio incoloratè data poteſt ſine ordinario proceſſu reuocari.*

1 ORta † fuit quæſtio in ciuitate Senarum inter uniuerſitatem Sartheani ex una, & uniuerſitatem Sancti Caſſani ex altera ſuper tenimẽto curiarũ. Nã utraq; pars contẽdebat & aſſerebat

rebat ſe poſsidere nolẽs dare libellum, quia una pars
dicebat ego ſum in poſſeſsione & econtra nolo dare li
bellum,& erat timor rixæ & ſcandali quoniam partes
ſeparabant ad occupandum tenimentum, & neuter ta
mẽ contra aliũ uolebat dare libellum,ne actor dicere
tur,dubitabatur quæ in tali caſu eſſent partes iudicis
2 in quo dicebatur primo † quod quando duo conten-
dunt ſe poſsidere propter ſcandelum quod de leui in
ſurgere poteſt,ſequeſtratio fieri poſsit cum ad iudicis
officium ſpectet ſcandelis obuiare etiam utraque par
te contradicente rem ipſam ſiue poſſeſsionem apud
tertium ſequeſtrare, & ſecundum exitum probationis
procedere,ut ꝑ Bar.Bal.Flo Alex.& alios in l. æquiſsi
mum,ff.de uſuf.& copioſe congerit Franciſ. Cur. Sen.
in conſi. 61. incip. ſuper eo articulo. an contendenti-
3 bus duobus. † ſed quod ſit timor armorum & ꝙ ſcan-
delum oriri poſsit debet de hoc prius ſaltem ſumma-
rie conſtare iudici quod ſit ita, & in hoc diſcutiendo
requiritur citatio & præſentia partis cum de eius præ
iudicio tractetur, nec creditur uerbis iudicis aſſeren-
4 tis ita eſſe niſi appareat ex actis, † ideo ſi ſequeſtra-
tio ex abrupto procederet non ſeruatis prædictis, de
facto deberet reuocari firmat Cur.in tract.ſeu comen
to.l.unicæ.C.de prohibit.ſequeſtratio, in ſecundo no.
ſeptima fallentia cum ſeq.3.col.ubi allegat Ang. hoc
. tenere in conſi.103.in §.incip.Iacobellus & Lucas, &
idem Decius approbat conſilio 366. incip. pro decla-
ratione,num.13.3. uolum. alias ſequeretur abſurdum
quod quilibet ex cogitata materia fingeret rixam mo
uere & ſcandelum,ut eius aduerſarius priuaretur com
moditate fructuum & poſſeſsionis propterea,ut obuie
tur malitiis oportet conſtare ſaltem ſummatim de hu
iuſmodi timore & ſcandelo,quinimmo dato quòd iu
dex uideat partes proceſſuras ad arma & ſcandelũ nõ
debet fieri ſequeſtrum nec recedi a tramite iuris, niſi
quando eſt dubium de poſſeſsione ſecus uero quando
5 unus poſsidet alter non, † nam ſi neuter poſsidet, &

utraque pars prætendit ad ſe poſſeſsionem ſpectare &
apparet de timore armorum & de ſcandalo,poteſt iu-
dex utrique parti inhibere ne uadant ad poſſeſsionẽ,
ſin autem tantum unus poſsidet iudex non poteſt etiã
ſi timeretur quod partes ueniant ad arma,laſ. in l.qui
dam æſtimauerunt, ff.ſi cert.pet.poſt Bald.ibi 2.col.&
idem Ioã.Petr. de Ferrariis,in ſua practica ſuper for-
ma ſequeſtri ſeu ſaximenti,ubi dicit quod quando eſt
certum Titium poſsidere fundum ſuper quo quæſtio
mouetur & timetur ne partes ad rixam , uel ad arma
ueniant,quod iſto caſu iudicis officium eſt pręcipere
ſub certa pœna parti quæ non poſsidet quod non im-
pediat poſſeſsorem,in ſua poſſeſsione nec ipſum tur-
bare modo aliquo præſumat , alias ſequeretur incon-
ueniens quod quilibet ex cogitata materia fingeret
6 rixam,† Propterea dum dicitur quod propter timorẽ
armorum & rixæ deuenitur ad ſequeſtrationem debet
intelligi quando eſt dubium quis poſsideat idem, fir-
mat Pau.de Caſt.conſi.3.incip. in cauſa per totum, in
7 2.parte,in nouis. † ubi conſiderat ad quem finem in
hac materia ſit ordinatus proceſſus, Nam dicit, aut
proceſſus ordinatur ad finem , ut perueniatur ad ſen-
tentiam diffinitiuam ſuper poſſeſſorio retinendæ in
quo principaliter diſceptatur quis ſit poſſeſſor,& hoc
cognito & pronunciato habet uim perpetuam ut poſ
ſeſſor defendatur,& remaneat in poſſeſsione quouſq;
pars altera egerit petitorio & obtinuerit, & in conſe-
quentiam officium iudicis uenit,ut aduerſarius a mo-
leſtia & turbatione compeſcatur,& talis ſententia la-
ta ſuper poſſeſſorio dicitur diſſinita.aut proceſſus or-
dinatur principaliter ad finẽ ne lite pendẽte ſuꝑ poſ-
ſeſsione partes ueniant ad rixas & arma turbãdo ſe ad
inuicẽ,cũ quælibet pars aſſerat ſe eſſe in poſſeſsione,
& alterã non eſſe, ſuper quo neceſſariũ eſt ſummatim
cognoſcere,quæ pars ſit in poſſeſsione & reperto ꝙ al
tera ſit & altera non ſit, pertinet ad officium iudicis
inhibere ei quæ non eſt in poſſeſsione, ne alteri parti
poſsidenti

poſsidenti moleſtiam,uel turbationem faciat lite pendente,& talis pronunciatio quod talis paris ſit ĩn poſſeſsione & non debeat turbari pendente lite erit interlocutorie & non habebit effectum niſi quouſq; lis durabit ſuper poſſeſsione & expeditur iudicis officio, & ſic iſte modus differt a primo nam pronunciatio in primo caſu eſt diffinitiua,in ſecundo eſt interlocutoria,item primo caſu affertur perpetuum præiudicium quouſq; ſit cognitũ & pronunciatũ ſuper petitorio ꝓ altera parte.ſecundo caſu durat quouſque durat lis ſuper poſſeſsione,itẽ primo caſu expeditur iure actionis uel interdicti,ſecundo caſu iudicis officio,itẽ primo caſu principaliter agitur de poſſeſsione & in conſequentiã uenit ne poſſeſſor turbetur,ſecundo uero principaliter agitur, ne quis turbetur, quia hoc principaliter petitur,ſecundario uero uenit ut uideatur an ille poſſideat,qui petit ne turbetur, item primo caſu requiritur cauſę cognitio plenaria, quia de maiori præiudicio agitur, ſecũdo uero ſufficit ſummaria cognitio de poſſeſsione, quia non de tanto præiudicio agitur. & iſtud iudex aditus ſeu requiſitus facere debet ex officio ne partes ueniant ad arma,& ut ordinetur lis.& ſubdit ꝙ habebitur iſta practica,in tex.& per Inno. in c.cum ueniſſet,extra de inſtit.ex quibus patet dicit ipſe Pau. de Caſt.quod lite pendente ſuper poſſeſsione ille qui non poſsidet debet cauere poſſeſſori ꝙ non impediat eum in ſua poſſeſsione. igitur per prius ſummatim cognoſci debet quis poſsideat, & ſic huiuſmodi proceſſus non ualet quantum ad finem obtinendi diffinitiuam ſuper poſſeſsione cum ad illã requiratur litis conteſtatio & libellus,ſed ualet quantum ad hoc ut iudex uiſo quæ pars melius probauit de poſseſsiõe inhibeat alteri parti ꝙ eã non turbet quouſq; fuerit actũ ordinarie & pronunciatum ſuper poſseſsione,unde uidendũ dicit quæ pars ſit defendẽda in poſseſsione, & cui parti ſit fiendum præceptum, ꝙ alteram partem non turbet & idem Bald. in dicta l. quidam æſtimauerunt,

2.col.ubi dicit iſta uerba &c. aut eſt timor armorum, & tunc refert aut neuter poſsidet, & tunc debet iudex nihilare utrique uiolentum acceſſum, aut unus tantum poſsidet,& debet petitori qui non poſsidet inhibere acceſſum, aut uterque contendit ſe poſsidere, & tunc iudex debet ſummatim ſe informare quis poſsideat,& illi interim fauere, ſi uero hoc non poſsit ſibi liquere dicit,dic ut nota Innocen.extra de probat.ca. in præſentia,Cyn.in l.1.C.uti poſsidet,in addi.ſi uero non timetur de armis, iudex cui nihil eſt probatum, nihil mandare poteſt, non tamen poteſt iudex ei qui non poteſt recuperare rem ſuam, iuſte interdicere.ne utatur armis,quoniã iudicis præceptum debet eſſe legitimum, alias legibus roboratum, alias nudum non
8 ualet. † Circa uero in huiuſmodi materia quem debeat iudex conſtituere actorem. Lanfrancus in tract. de cauſa poſſeſsionis & proprietatis, concluſione quinta.uerſi.ſtat maxima dubitatio.& uerſi.prima concluſio.ponit infraſcriptas concluſiones in effectu. Prima quod ubicunque diſceptatur de poſſeſsione, & utraq; pars aſſerit ſe poſsidere nolens dare libellum, iudex debet ſine libello,& litis conteſtatione, ſummarie recipere informationes de poſſeſsione, & ſi cõſtat quod altera pars poſsideat, altera non per dictas informationes,iudex debet præcipere parti de cuius poſſeſsione non conſtat, ne accedat ad poſſeſsionem, nec iſto caſu etiam ſi timeretur quod partes ueniant ad arma debet ſequeſtrari poſſeſsio penes officium. Sin autem per dictam informationem non conſtaret,quis haberet meliora iura in poſſeſsione,tunc debet ſequeſtrare poſſeſsionem, & fructus apud officium donec cauſa fuerit finita in iudicio ordinario,& apparuerit quis ſit poſſeſſor.Secunda concluſio ſi altera pars porrexit libellum in poſſeſſorio retinendæ,ille obtinebit qui probat ſe habere poſſeſsionem tempore litis conteſtatæ. Tertia concluſio ſi in poſſeſſorio retinendæ, utraque pars probauit de poſſeſsione ſua,ille obtinet qui probauit,

bauit per teſtes dicentes magis ueriſimilia,& ſi omnes dicant æque ueriſimilia exiſtente paritate honeſtatis teſtium qui produxit teſtes numero plures obtinebit. Quarta concluſio ubi eſt odioſa paritas teſtium pro utraque parte ille obtinet qui probat de antiquiori. Quinta concluſio ſi probatum eſt per utranque partẽ æqualiter de poſſeſsione etiam reſpectu eiuſdem temporis,ille obtinet qui probat titulum. Sexta concluſio,ſi in poſſeſſorio retinendæ pariter probatum eſt de poſſeſsione omni reſpectu,& ab utraque parte productus eſt titulus, uel a neutra parte productus eſt titulus,neque probatus.una eſt opinio,quòd iudex debeat iudicare uti poſsidetis, ita poſsideatis, ſed quia daretur materia ueniendi ad arma. Alia fuit opinio,quod iudex nihil pronunciet,ſed ſuperſedeat,quam opinionem improbat Bar.dicens, quod iudex addiucet utrique parti dimidiam pro indiuiſo. Lanfrancus uero in dicto loco aliter ſentit,uidelicet,quod ubi apparet in poſſeſſorio retinẽdæ quis actor,& quis reus quia unus dedit libellum,tunc iudex debet iudicare pro reo,quia propter contrarias probationes incerta eſt probatio.

9 †Idem Bald.in l.fina. C.de edict. Diui Adria.tollend. numero.3.ubi dicit quòd ſi non eſt timor armorum, tunc non ſe intromittit iudex, quia de facto non debet ſe intromittere,ideo nec prohibet, nec ſe intromittit,& ibi nu.4.ſubdit quod ubi aliquis timet, ne alius ſuam poſſeſsionem inuadat,ſufficit ad conſequendum iudicis interdictum facere fidem de poſſeſsione ſine libello,& ſine ordine iudiciario, tamen ſuper poſſeſ-
10 ſione,tunc non diffinitiua, † ideo Bal.in l.quiſquis.C. quorum appella. non recip. quærit nunquid poſsit ferri ſententia in poſſeſſorio ſi neutra pars uult dare libellum, ſed enſem pro libello? & dicit in poſſeſſorio retinendæ quòd ſic cum uterque dicat ſe inſolidum poſsidere, ſecus in aliis poſſeſſoriis, in quibus debet procedi ordinę iudiciario, niſi in notoria ſpoliatione,ubi non eſt neceſſaria, niſi ſimplex facti propoſi-

tio,& idem Bal.in l.uis eius.C.de proba.dicit ꝙ in iudicio inſtituendo quando nemo uult ſe actoré conſtituere,ſed armis dimicare, iudex etiam ſine libello inquirit de poſſeſsione, & cõſtituit eum actoré qui non poſsidet.Spe.in tit.de lib. concep.in §.in quibus cauſis offeratur libellus,in 4.col.q.22.dicit ꝙ qñ duo cõtendunt de poſſeſsione, & neutra pars ex indignatione, uult dare libellum,tũc iudex ne ad arma ueniãt debet occurrere, ſine libello, receptis teſtibus adiudicabit poſſeſsioné,clarius probãti, & uetabit aliũ ſibi uim facere quominus libere re illa utatur, alias aũt ubi agitur de poſſeſsione dãdus eſt libellus. Io.And.ibi ſup d. uerſ.q.22.in add. ad Spe. dicit ſuper qõne q̃ fuit Bononię ꝙ rector ciuitatis dũ q̃libet pars pararet ſe & arma ad occupãdũ nemus ſub pœnis prohibuit utriq; parti acceſsũ ad nemus,& ꝙ utraq; pars cõparuit petẽs præceptũ reuocari allegãs ex ꝑcepto ſibi factã iniuriã cũ poſsideret, neuter tñ cõtra aliũ uolebat dare libellũ, ne actor diceretur. rector ꝑcepit ꝙ q̃libet pars daret capitula,q̃ ꝓbare uolebat.ſuper poſſeſsione q̃libet dedit,capitula fuerũt recepta ſuper poſſeſsione, quã una pars ꝓbauit,fuit diſputatio, an ſine libello ualeret atteſtationes,& poſſet fieri ſñia ſuper poſſeſſorio. cõcludit tãdé atteſtationes ualere, qa multa ꝑmittuntur ꝓ ne euitãdi ſcãdali, imò ꝙ ſi eã fuiſſet q̃ requireret libellũ,ꝙ nõ fuiſſet neceſſarius libellus, qñ capitula ꝓducta ſatis cõtinebãt intẽtioné partis ꝙ ſufficit, ſequitur
11 Cur.in d.cõſ.61. † Nã aſsignatio termini ad probãdũ fit ſine libello qñ neutra pars uult dare libellũ. ſed dé facto litigare.Bal.in l. diffamari.C.de ingen. manum. in fi.& Cur.in d.conſi.61. 2. col. ubi circa iſtam materiã multos Doct. & multa allegat q̃ uidere ibi ſunt in
12 promptu. Fortius†dixit Bal.in l.ſi ſeruus. C.qđ cũ eo. ꝙ ſi dñs timet expelli ꝙ põt ſuper hoc implorare pro rectioné iudicis,ut in poſſeſsione defendatur, ſubdens ꝙ ubi licet alicui facere aliquid propria auctoritate, põt officiũ iudicis implorare, ut in tali facto defendat
facientem

facientẽ in futurũ, quia cũ quis poſsideat non dicitur uim facere,ſed uim repellere. & Pau.de Caſt.in l.ſi ſuper poſſeſsione.C.de tranſa.dicit ꝙ ille qui eſt in poſſeſsione ſi ab aliquo turbatur, uel dubitat turbari, uel inquietari poteſt implorare officium iudicis de plano abſq; libello,ut illum prohibeat,uel uim fieri uetet,& hoc quantũ ad prohibendũ, & ad impediendũ uim de præſenti,poteſt uti uia ſupra dicta ſummaria ne partes ueniãt ad arma,ſed ad repellendũ uim de futuro, & ut declaretur poſſeſſor,& ꝙ nõ poſsit de iure turbari neceſſe eſt ordinarie agere,& idẽ Pau.in d.l.ſi ſeruus, dicit ꝙ utilius eſt defendi iudicis officio quã agere inter dicto uti poſsidetis, in quo eſt neceſſarius libellus, & ordo iudiciarius,nõ ſic in officio iudicis, ſed de facto requiſitus prohibebit uim fieri ſub pęna. Cur. in d. l. ſi ſuper poſſeſsione,idem poſt Pau.ultra quem not. tex. in l. 1. §. neceſſario.ff. ſi mul. uent.nomine.ubi tex. dat iudici conſilium ꝙ potius talẽ remittat ad interdictũ ordinarium.ſubens ꝙ remedium officii iudicis compe tit non ſolum poſsidenti, ſed detinenti. Plus dixit Rimin.in d. l.ſi ſuper poſſeſsione, ꝙ ubicunq; quis dubitat ſibi inferri uiolentiam aliquam per aliquem poteſt adire iudicem & petere ꝙ ſibi prouideatur a tali iniuria,& propterea poſſeſſor qui non eſt moleſtandus in poſſeſsione ſua, ſi dubitat ſibi inferri moleſtiã in poſſeſsione poteſt adire iudicem qui prohibeat & dicit ꝙ de his ibi meminit Pau.de Caſt. & ꝙ Pau. ſubdit ꝙ in oſtendẽdo iudici ꝙ ipſe poſsideat in plorando officiũ ſuum non requiritur libellus, nec alius ordo iudiciarius,& etiã ſine citatione,allegat Bal.in l.fi. C. de edi. Diui Adria.tol.nam ſicut ipſe poſſet propria auctoritatę reſiſtere, pariter poteſt implorare officium iudicis, quia ubicunq; quis timet uexari ab aliquo poteſt
13 iudicem adire ut eidem inhibeat. † facit, quia ad inſtructionem,& præſumptionem informãdam non ſeruatur ordo,& figura iudicii, Bal. in l.iudices. C.de iudic.& in c. 1. §. ſi tres, poſt Glo. ibi de pac. iuram. firm.

ubi dicit poſſe informationem capi a teſtibus non iu-
14 ratis, & ſine ordine iudiciario. † Nam ubi eſt dubitatio ſcandeli, & armorũ poteſt incipi a præcepto abſq; citatione partis, ut per Alex. in l. de pupillo. §. meminiſſe, 2. col. de nou. oper. nuncia. & late per Curt. in d. conſi. 61. in 3. col. Sed iſtud dictum Riminal. in d. l. ſi ſuper. Zuccard. in d. l. fi. C. de edict. Diui Adria. toll. nu. 110. & nu. 112 uerſi. eſt uerũ, putat eſſe dubitabile quando res reciperet dilationem, & non eſſet periculum in mora, & ſic intelligit procedere dictum Riminaldi, dum concludit, quòd iudex poteſt aſſumere informationes de poſſeſsione timentis turbari, & alteri, parti aliter non citatæ præcipere, ꝙ non turbet quando periculum eſt in mora, item comparente aduerſario, & dicente ſe eſſe in poſſeſsione, fiet ſummaria diſcuſsio de qua per Fel. in rub. de treug. & pac. & ponit clare idem Zuccardus in dicto loco. d. nu. 112. ubi nu. 110. dicit pro dicto Riminaldi facere quæ dicit Alexan. conſi. 130. nu. 5. uol. 4. eſt uerum ut ſupra dictum eſt in principio, quòd antequam iudex deueniat ad ſequeſtrationem ſiue præceptum prohibitiuum, debet ei conſtare ſaltem ſummarie de ueriſimili timore ſcandeli & armorum, & debent citari partes ad uidendum aſſumi informationes, ſeu ad uidendum iurare teſtes examinandos ſuper dicto ueriſimili timore, ut per dictum Zuccardum poſt Decium & alios. in d. l. fi. C. de edict. Diui Adria. toll. nu. 102. ubi tamen addit quòd quando periculum eſt in mora, uel eſſet quòd tunc iudex debet procedere ad ſequeſtrandum fructus, & ad prouidendum ne ſequantur ſcandela inter partes nulla facta citatione ſecundum Alex. & Sozi. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſd. cogan. ſed tali quoque caſu non procedet abſque aſſumptione informationis ſuper dicto timore ſcandeli, ſed ipſas informa-
15 tiones recipiet, licet parte non citata. † Et ex iſtis infert ibid. nu. 102. quòd illi qui timent præueniri in apprẽdendo poſſeſsionem habent cautelam. nam debent

bent arma mouere,& ſe accingere ad accipiendũ poſſeſsioné,ac certo modo quòd hoc deducatur ad notitiam iudicis, nam tunc iudex conſtito de timore ſcandali per informationes quas ex officio tenetur recipere parte citata,uel non,ut dictabit periculũ moræ,præcipiet partibus ſub pœna ne accedat, & auocabit poſſeſsionem penes ſe,& fructus ſequeſtrabit,& ſic qui timebat præueniri erit in pari cum aduerſario,& iſto caſu ſi altera pars peteret reuocari præceptum,& ſequeſtrationem non audietur abſque libello ſecundũ Spe. in tit. de lib.concep.§. nunc dicendum, uerſ. 22. quod dictum refert Maria.pòſt Abb.in c.1.de lib.oblat. col. 18. ſubdens tamen dictum Spec. eſſe uerum, ſi peteretur reuocatio abſolute, quia diceret ſe abſolute poſſeſſorem,ſed ſi allegaret ſe eſſe poſſeſſorem, & peteret ſic declarari,& mãdari aduerſario ne eũ turbet donec diſcuſſum ſit ordinario poſſeſſorio, uel petitorio, iſto caſu non requireretur libellus, ut colligitur ex dictis Pau. in d.conſ.3.uolu.2.& prædicta intelligit,quando deuentum eſſet ad præceptum prædictum ſeruatis ſeruandis, ut ſupra. alias tanquam de facto factũ, ſubdit etiam ꝙ quando notorie conſtarent de non iure poſsidentis,ꝙ iſte talis etiã non citatus,dũmodo lis non pẽdeat poteſt a iudice ſpoliari,ibi nu.110.& ibi nu. 113. ponit cautelam quam dicit tradere Spec. ꝙ qui eſt potentior ingrediatur poſſeſsioné antequam iudex prouideat, & intimet aduerſario, & requirat ꝙ ueniat ad poſſeſsionem ſi audet, nam ſi non uenerit, quia ſuſpicetur ſe poſſe repelli ſtatim amittit poſſeſsionem .l. ſi id quod.§.ſi. de acquir.poſſ.& quando duo contendũt ſuper poſſeſsione in dictis nu.& aliis idẽ Zuccard.multa alia ponit refert quæ uidere eſt in promptu. Adde quando duo contendunt ſe poſsidere, quæ ſint partes iudicis,Gui. Pap. deciſ.578. incip. ſi agatur, quam tamen declara ut in præcedentibus,& quia in caſu propoſito receptis informationibus, & ſeruatis ſeruandis apparuit.d.de S.Caſſano eſſe in poſseſsione teneméti,

per

per iudicẽ dicti de Sartheano fuerunt conſtituti acto res, & interim eis prohibitus acceſſus ad illud. Ad ma teriam adde Dom. de regno deciſ. 55. & 13. in nouis.

16 † Adde Bal. in c. ex parte, el 1. de reſcri. in fi. uerſ. quæ ro utrum poſſeſsio, ubi dicit ꝙ poſſeſsio incolorate da ta poteſt reuocari ſine ordinario proceſſu, ſi reuoca- tur incidenter officio iudicis mercenario, & ideo ſi iu dex circunuentus eſt datum debet reuocari.

CONCLVSIO LXXIIII.

1 *Iudex an & cui poſſit committere examinationem teſtium extra locum.*

2 *Cõmiſſio examinandorũ teſtium conſtare debet, alias nõ ualet.*

3 *Iudex an poſſit compellere partem ad edendũ nomina teſtiũ.*

4 *Teſtes an euocari poſſint ex alia prouincia.*

VErtebatur cã coram conſilio iuſtitiæ Illuſtr. Ducis Ferrariæ, inter quoſdam hebræos de Abrauanellis ſuper ualore centũ millium ſcu torum, & ego eram tunc unus ex conſiliariis, in qua fuit petita remiſſoria pro examinãdis teſtibus ad ciuitatẽ Salonnicchi, poſt longã diſcuſsionem fuit concluſum, aut concedi debere remiſſoriã ad illas partes, aut per magiſtratũ actorũ traſmittendũ deferrendũ iuramentũ teſtibus, & illos examinãdos ad electionẽ inſtãtis remiſsoriã non eſse concedendã, adducebã

1 tur ſubſtantialiter infraſcripta. † Lanfranc. de Oriano in c. qm̃ contra, de prob. in uerbo teſtiũ depoſitiones, nu. 19. uer. quæro duodecimo. nũquid iudex dicit, ꝙ ur̃ cõis opi. ꝙ poſsit in cauſa ciuili committi talis exami natio, & ꝙ talis examinator electus habet nudũ miniſterium, & ideo non poteſt per alterũ explicare. Fel. in c. cũ cauſam, de teſti. poſt multa allegata nu. 58. uerſi. fallit tertio, referens Abb. Spec. & alios, cõcludit ꝙ in cauſa ciuili ſi teſtes multum diſtarent a loco iudicii, ꝙ poteſt, & debet iudex committere examinationem.

Caſsad.

Caſſad.in deciſ.Rotæ recollectis in tit.de dilat. deciſ. 3. & 4. dicit quòd materia iſta remiſſoriæ eſt arbitraria,& quòd in ciuilibus, & criminalibus quandoq; datur,quandoq; negatur, prout iudex ex uariis cauſis arbitratur, cum ab eius pendeat arbitrio maximè concipere calumniam,aut præſumere q̃ malitioſè petatur, & ponit cautelam pro iudicibus formantibus eorum animum in præſumpta calumnia,ut faciãt eam redigi apud acta,Thom. Gramma.in conſi.crimin.conſi.41. nu. 16.uſque ad fin. latè proſequitur,& maximè quod habeat facere iudex quando ſuſpicatur de teſtibus,uel loco.prout & idem Matth.de Afflic.in uſi.feu.in rub.ſi de inueſtit.feu.inter domi.& uaſal. lis oriatur.c. 1.col. 11.nume.64.uerſi.item & quarto quærit hic Andræas, ubi dicit infraſcripta,uidelicet, quòd clarum eſt quòd in cauſis ciuilibus poteſt committi audientia teſtium, ſed quærit quid ſi iudex in cauſa ciuili habet teſtes ſuſpectos, & non uult committere audientiam teſtium, ſed ipſemet uult examinare an cogetur cõmittere, & Andræas ibi in hoc concludit,& bene ut ſubdit q̃ non cogitur iudex cõmittere, ſed ſi uult bene poteſt, unde hoc erit uoluntarium, & non neceſſarium ſi aliqua iuſta cauſa moueat iudicem quare nõ uult delegare audientiam teſtium, puta quia ſuſpicatur contra teſtes, unde cum ad iudicem ſpectet inquirere de fide teſtiũ. ut l.quæſitum.ff.de teſtib propterea ipſe poterit examinare ad hoc, ut lites ſine ſuſpicione procedant. ut l. apertiſsimi.C. de iudiciis. aliàs ſi non ſubeſſet iuſta cauſa,putaret iudicem poſſe compelli ad committendum examinationem teſtium in cauſa ciuili, aliàs poſſet appellari per conſtitutio.regni in pecuniariis,præter quàm in cauſa repulſæ, ut per Andr. in d. conſtitu. hinc eſt quòd hodie eſt factus ritus magnæ curiæ Vicariæ,qui dicit,quòd magna curia Vicariæ non committit audientiam teſtium alteri, qui ſit extra curiam in cauſis feudorum,& teſtium reprobãdorum,& ſenium, & ualetudinariorum poſſe per dictam magnã curiam

committi

committi tam in dicta magna curia quàm extra. & in hoc ritus ille corrigit.d.conſtitutionem,quia ritus permittit poſſe delegari audientiam uni perſonæ de curia. Eſt alius ritus in magna curia Vicariæ,qui uult ꝙ infra dietam non committitur audientiam teſtium ordinariis locorum,ſed iuxta prædicta quærit ibi Andr. quid ſi iudex non uult committere audientiam ſeni.& ualetudinariorum , quia fortè ipſos habet ſuſpectum an poterit cogere ad ſe uenire ipſos teſtes ſenes & ualetudinarios,eſt enim per dictam conſtitutionem hoc inductum in fauorem ipſorum ſicut eſt inductum in fauorem egregiarum perſonarum , ut quo ad eos ſi ſint citati pro teſtibus committatur audientia ad eorum domos & ſic non tenentur comparere in curia, ſed curia habet neceſſe ad eos mittere magiſtrum actorum, ut ff. de iureiuran.l. ad perſonas, ſicut etiam mulieribus & matronis , ut in c.mulieres, de iud.libr.6. & per conſequens iudex nõ poteſt tollere iſtud priuilegium à iure cõceſſum ſenibus & ualetudinarius & matronis & egregiis perſonis ſine eorum facto ob ſuſpitionem quam habet ipſe iudex , quia propter ſuam ſuſpicionem iudex non debet anguſtare probationes, ut ff. de teſti.l.curent,ſubdit tamen quòd ipſe fatetur ſecũdum And.quòd ſi iudex ſuſpicatur contra ipſos teſtes poterit aut ipſe accedere ad examinandum,uel committere idoneæ perſonæ ipſam examinationem,ut diligenter occurrat fraudibus & malitiis allegans ita etiam not.Spec.in tit de teſte.§.qualiter, uerſi. pone, & not.
2 in c.quoniam contra , de probat. † & de iſta commiſſione debet conſtare qualiter tali fuit commiſſum , ut debeat defferre iuramentum & examinare aliàs non ualet ſecundum Innoc.in c.fi.ut lit.non cõteſt.in Spec. de teſte.§. qualiter, uerſi. poteſt etiam, ſubdens quòd Pet. de Peruſio, in tract. canonicæ portionis dicit ꝙ iudex poteſt prætermittere ſolennitatem legis ad perſonas ægregias,quòd non uidetur uerum per tex. in d. l.ad perſonas,quæ dicit ad domũ mitti oportet, quod
inducit

3 inducit neceſsitatem. † Vltimo Andræas ibi tangit an iudex poterit dicere parti quæ uult producere teſtes,ſenes da mihi nomina & cognomina teſtium, tenet ꝙ pars non poſsit compelli, ut per Spec.in titu. de teſte.§.qualiter,uerſi. poſt, niſi conſuetudo ſit in contrarium uel niſi appareat quòd frauduléter ſubtaceat nomina teſtium, quia tunc poterit iudex compellere partem ut edat nomina teſtium.

4 † Et quòd etiam in cauſa ardua quando teſtes non poſſunt euocari examen committatur firmat Marian. Soc. Iunior. in conſi.60. in 2.uol. & ꝙ non ſit arbitrarium quando teſtes non poſſunt euocari, ſed quòd debeat fieri commiſsio, Aret. conſi.82. Franciſcus ſuper quo uerſi.circa quartum & Grammaticus conſi.41. 4. col. nu.16. cum ſeq. Idem ſtante impedimento ꝙ non poſsint euocari Decius,in c.quoniam de teſti.nu.4. & in c.1.col.fi.uerſi.poſtremo de appellat.ubi atteſtatur communem eſſe opinio. ꝙ nõ eſt iudicis arbitrarium, ſed ꝙ debet concedi remiſſoria Capytius in deciſio. Nouis Neapoli.90. uerſi.dicit, Adde Pariſ. in cap. quoniam nu.148. poſt medium de probat. & licet de iure ciuili examinatio teſtium nõ poſsit committi niſi habenti iuriſdictionem,ut per Bar.in l.iudices.C.de fi de inſtr.tamen de iure canonico poteſt cõmitti etiam tabellioni & priuatæ perſonæ idoneæ, & non ſolum examinationem teſtium ſed etiam iuramenta teſtium not.Philipp.Francus,in c.mulieres,in ult.not.de iudiciis,lib.6.& ibi latè per Gomecium. Adde ad materiam Marſi.in practica criminali,in §.opportunè,col. penul.ſub nume.80.Ripa in l.4.§.hoc autem,nu.52.de damn. infect. Octauius ueſtrius in ſua practica curiæ Romanæ lib.6.cap.ultimo & inibi Nic.Anto.Grauat. in ſuis annot.nu.16.& ſeq.late pertractant hanc materiam & ibi ueſtrius dicit ad hoc,ut concedatur oportere naturam facti ita expoſtulare & fuiſſe datum aliquem fumum iudici ꝙ dari debeat per aliam probationem etiam nulliter factam & quòd ceſſet calunniæ

ſuſpicio

ſuſpicio aliàs ſi iudex calumniam concipit aut præſumit q malitioſè petatur concedi nō debet. Caſsiado. de dila.deciſ.3.Bal.in auc.apud eloquentiſsimum de fide inſt.Rom.cōſi.273.clarum Fely.in c.de cætero,col. 3.in fi.de re iud.Decius in c.1.col.fi.nu.24.uerſi.cōtrarium tamen,de app. Hoſtiēſis in ſumma de teſtibus.§. quando ſunt producēdi,ubi dicit de teſtibus illius loci in quo degunt ſi de facili deierare conſueuerunt.

CONCLVSIO LXXV.

1 *Tertius quando in iudicio comparere poſſit.*

2 *Tertius inuitum & uolētem a lite recedere,defendere poteſt.*

3 *Reus poteſt a lite deſiſtere ſi uult,& non poteſt cogi ad permanendum in lite. licet tertius poſſit deinde cauſam ſuam defendere.*

4 *Tertius admittitur ad cauſam in ſtatu quo reperitur.*

5 *Tertius an poſſit comparere principaliter ex ſe ſic ut cauſa de nouo inchoetur,& omnia de nouo fiant.*

6 *Executio rei iudicatæ. an poſſit per tertium impediri.*

RVRSVS fuit dubitatum in cauſa dictorum hæbreorum de quibus ſupra ſit mentio in præcedenti concluſione,nam Don Iſaac prius mouerat iudicium cōtra Don Iacob & Leonem fratres & filios.q. Donni Samuelis aſſerens ſe quoque filium ex alio matrimonio ipſius Don Samuelis, propterea hæreditatem ipſius reſpectiuè ſpectare ad eum, quo iudicio pendente, Donna Beneuenuta mater dictorum Iacob & Leonis occaſione teſtamenti nuper per eam reperti dicti Don Samuelis in quo aſſerebat ipſa Donnam Beneuenutam ſe inſtitutam hæredem mouit aliud iudicium contra dictos Don Iacob Leonem eius filios petens hæreditatem dicti Don Samuelis ad ſe ſpectare,in iſto iudicio ſic moto per Donnam Beneuenutam comparuit Don Iſaac uti tertius, & in ipſo iudicio fuit admiſſus pro ſuo intereſſe iſtis ſic ſtan

tibus

tibus Don Iacob & Leo aſſerentes quòd poſtquã Don na Beneuenuta mater apparebat ipſam inſtitutam hæredem eſſe ꝙ nolebant amplius litigare & renunciarunt ipſi liti, qua renunciatione nõ obſtãte Don Iſaac inſtat ipſos Don Iacob & Leonem ad perſeuerandum in ipſo iudicio & ad reſpondendum quibuſdam capitulis & poſitionibus per eum uti tertium productis dubium erat an dictus Don Iſaac poſsit id facere & cogere ad prædicta dictos Don Iacob & Leonem, pro parte ipſorum Don Iacob & Leonis fratrum diceba-
1 tur ꝙ non, quia † tertius põt cõparere in iudicio ad triplicem affectũ, primò, ne per eum qui cauſam incepit agatur ſeu defendatur, & ſic ad impediendum, ſecundò, ut aſsiſtat defendẽdo, tertio, ut poſt ſentẽtiam executionẽ impediat, ut tradit Bar. in l. ſi per luſorio. §. 1. de app. Canon. in c. cum ſuper, de appel. & alibi ſæpè, & non reperitur cautum in iure quòd tertius poſsit co
2 gere nolentẽ litigare in eo iudicio ut litiget licet † reperiatur quòd poſsit inuitum & nolentem a lite recedere, defendere, ut eſt caſus in l. principaliter, in fin. C. de lib. cauſ. & tradit Ang. Aret. in l. à ſententia, col. 3.
3 uerſi. & ꝙ dixi, de app. ubi dicit † quòd tertius põt aſsiſtere & iuuare cauſam etiam inuito reo adeo ꝙ etiam ſi reus uellet deſiſtere à lite & confiteri intentionem agenti poſsit tamen terminus proſequi, ſequitur Fel. in d. c. cum ſuper, nu. 117. & ſic ibi Ang. expreſsè ſentit ꝙ reus poſsit deſiſtere à lite ſi uelit & non poſsit cogi ad permanẽdum in lite licet tertius poſsit deinde cau
4 ſam ſuam defendere pro qua opi. facit quia † tertius admittitur ad cauſam in eo ſtatu in quo cauſa erat cũ principali litigante, & ius tertii quantũ ad perſecutionẽ regulatur ſcd̃m ius principalis, ut not. Anch. in cle. conſtitutionẽ, de elec. & in c. 2. ut lit. pend. in vi. Alex. conſi. 82. in cauſa inter Pet. col. 3. nu. 6. uerſi. nam tertius opponens, uol. 1. Rot. deciſ. 440. ſi agens petitorio, & 456. ſi cauſa committatur, in Nouis, ergo non poterit pluſquam principalis & ſic eum cogere ad
litigandum

litigandum & perſeuerandum in iudicio ſi nolit, quia tertius non eſt perſona per ſe ſed ueluti adminiculum quoddam ut per Bal.in auc.hodie,de app.

5 In contrarium dicebatur quòd tertius † nedum poteſt comparere in iudicio uti adminiculũ ut aſsiſtat, deffendat, uel impediat, ſed etiam ex ſe & principaliter ut cauſam de nouo inchoet & omnia fiant de nouo per eum ut tradit Ange. in d.l.ſi a ſententia,col.2. uer.ſecundo principaliter,& Afflictus,in deciſ. Neap. 235.an tertius,nu.6.uerſi.ſed ſi uenit ex ſe, per tex. in l. is a quo,cum l.ſeq.de rei uendicat.ergo poterit tanquam nouus actor cogere ipſos Don Iacob & Leonem fratres ad reſpõdendum poſitionibus etiam ſi noluit quia ius redditur in inuitum.l. inter ſtipulantem §.1.ubi gl. ob,& ad hoc fuit allegata deciſ.Ang.in l.ſi ſuſpecta,col.2.de teſt.ubi uult Ange. quòd ubi tertius comparens petit aliquid ex ſe poſsit ſuper utroque procedi,ad idem etiam dicebatur eſſe caſum,in c.ueniens, il 2. extra de teſti. Attento maximè quòd ipſi fratres in hoc iudicio in quo comparuit Iſaac pro tertio renuntiarunt liti & hæreditati in fauorem Donnæ Beneuenutæ, quo caſu amplius ipſi non ſunt moleſtandi in illo iudicio per doctrinam Bal. in l.1. col. 1. uerſi.no.hic cautelam,de petit.hære. Ad doctrinam Bal. dicebant portare ſecum antidotum,nam ipſe ſubdit ſi appareret quòd renunciatio eſſe facta data opera & ad procurationem ipſius ꝙ hoc non prodeſſet ut fraudibus obuietur & præſumitur dolosè quando renunciatio fuit facta, non exacta aliqua cautione de deffendendo eum qui renunciauit, ut dicit Bart. in l. pen.in fi.de pet. hær. prout fuit factum in caſu iſto,facit etiam quod dicit idem Afflictus deciſ.15. utrum ſi author, nume. 21. Replicabatur prædicta procedere quando cõparens pro tertio prius non inchoaſſet iudicium contra reum poſſeſſorem & ſic non penderet aliqualis per eum mota ſuper eadem de cauſa contra poſſeſſorem, nam tunc poteſt eſſe uerum, quòd poteſt

pro

pro tertio comparere per ſe & principaliter in cauſa mota per alium contra poſſeſſorem,non ſolū ut defendat ſed ut agat ipſe & de iuribus ſuis experiatur, ſecus ſi iam inchoatum eſſet iudicium contra poſſeſſorem,quia tunc in alio iudicio poteſt comparere ad impediendum & non, ut inchoet aliud iudicium,ſed debet primum proſequi,ne pars per diuerſas lites diſtrahatur,iuxta l.ne implures, de exercit.act.& quia non debent fieri duo proceſſus, ſuper quibus poſſent ferri contrariæ ſententiæ de eodem facto & non poſſunt eodem tempore agere & impedire earum concurſus. l.1.& 2.C.de ordi.cogni. c. cum dilectus, & c.tuam.de ordi.cogn.Soz.conſi.38. pro deciſio. col.4. uerſic.primo hoc probatur,uol.primo & ꝙ Don Iſaac non obſtante admiſsione facta de eo pro tertio, uelit proſequi primum iudicium apparet in eodem proceſſu ubi ita etiam procurator proteſtatur,quod autem iſta
6 differentia ſit uera deducitur hoc modo, nam †tertius comparens pro ſuo intereſſe, & quòd prius mouerat iudicium contra poſſeſſorem,non poteſt impedire executionem rei iudicatæ in fauorem ſecundi petitoris, niſi caueat de reſtituendo rem illi tertio, in caſu quo uincat,iuxta d.l.is a quo, ubi eſt caſus cum l. ſequen. tradunt Veſtr. in praxi.lib.5.cap.ult.num.9. & inibi latius Nic.Ant.Grau. in annot. nume.24. cum ſeq.& eſt bonus tex.qui loquitur proprie quando hæreditas petitur a duobus,in d.l.penul.de petit. hæredi.& hoc caſu quando fuit data cautio cogitur ille uincens in cuius fauorem fuit facta executio ſubire iudicium contra ſecundum agentem ex eadem inſtantia quæ fuerat inchoata contra primum poſſeſſorem,& hoc uult expreſſe Barto.in d.l.penult.prope fi.uerſicu.& ideo ne iſtud inconueniens, &c. ſequitur Fely. in c.ueniens,el 2.colum.4.poſt nume.8.uerſicu.& pondera quia Bart. extra de teſti. ſi tenetur ſubire primum iudicium ergo ſilere debet iſtud, ſecundum in quo comparuit pro tertio, fuit notatum per nos conſiliario

prædictũ Don Iſaac nõ poſſe cogere prædictos fratres Don Iacob & Leonem ad reſpondẽdum poſitionibus & capitulis productis in cauſa, in qua comparuit & admiſſus fuit, pro tertio & pro ſuo intereſſe,& conſequenter ad perſiſtendum in iudicio prædicto, ſaluo niſi prius renunciauerit iudicio primitus per eum intentato eadem de cauſa,& ſoluerit expenſas ipſis fratribus, quarum taxationem eo in caſu nobis reſeruauimus, qua renunciatione facta & ſolutis dictis expenſis, declarauimus ipſos fratres poſſe cogi ad reſpondẽdum dictis capitulis & ad perſiſtendum, in prædicto iudi.io tertii.

CONCLVSIO LXXVI.

1 *Attentatum ut quid dicatur duo requiruntur.*

2 *Inſtantia cauſæ an detur in cauſis fiſcalibus.& nu.8.*

2 *Inſtantia cauſæ quod non detur in cauſis fiſcalibus fuit introductum in fauorem fiſci & nu.11.*

4 *Inducta ad unum effectum non debent cõtrariũ operari.*

5 *Ius ſtatutum fauore fiſci eſt in dubio ſpeciale fiſci, nec porrigitur ad priuatos, niſi quando continet ius commune, uel ubi eſt par ratio.*

6 *Cauſæ criminales biennio terminantur & nu.14.*

7 *Inſtantia cauſæ & ſi in fiſcalibus non currat,& alijs incertis caſibus, tamen ſpatio triginta annorum cauſa habetur pro derelicta,& ſic finita cenſetur.*

9 *Diſpoſitio generalis includit omnes caſus, licet maior ratio ſit in uno quam in alio.*

10 *Statutum præfigens inſtantiam in quibuslibet cauſis, non comprehendit cauſas in ſpecie priuilegiatas.*

12 *Inſtantia eſt communis actori & reo.*

13 *Aequalitas in iudiciis eſt ſeruanda.*

15 *Actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præcedens.*

Mota

MOta lite per certos de Paſqualettis Ferrarienſes, ſuper turbatione poſſeſsionis certarum terrarum contra cameram Ducalem uſque de anno. 1515.& quæ adhuc remanet indeciſa, de anno præſenti. 1551. Agentes pro ipſa camera ingreſsi fuere poſſeſsionem dictarum ter rarum aſſerentes ſe continuare in ſua poſſeſsione, illi autem de Paſqualettis dicunt cameram Ducalem attentaſſe pendente lite,& ſic petunt attentata reuocari, pro parte cameræ Ducalis dicitur nullam litem extare, & propterea non poſſe dici attentatum, quia
1 duo† requiruntur ad hoc, ut quid dicatur attentatum uidelicet innouatio & pendentia litis tempore quo fuit innouatum, ut per Ioan.Mon. in cap. cupientes, de electio. in ſexto.& per Bal.& Saly. in l. appellationem, C.de appella. tradit Octauianus Veſtrius in Practica Curiæ Romanæ car. 205. a tergo, in princip. uerſicu. ſi uis, ut geſtorum & Nicell. in tract. de concordan. gloſ. 70.& licet aliter uſque de ann. 1515. lis quædam fuerit mota per Paſqualettos contra cameram, tamen per curſum temporis fuit perempta eius inſtantia, & notorie uidetur lapſa, quo caſu non requiritur aliqua ſententia ſuper deſertione, ut inquit Calcan. conſilio. 33. quia dubitatio, colum. penult. uerſicu. nunc obſtat
2 quòd adhuc, † & quamuis alias in cauſis fiſcalibus non ſit dare inſtantiam, ut l. properandum, in princip. C. de iudic. ubi not. omnes, tamen illa concluſio uidetur intelligenda, ubi fiſcus eſſet actor, & non ubi conuenitur a priuato. nam ubi eſt actor eius intereſt, ut ſibi non currat in ſtantia & poſsit quomodocunque ius ſuum proſequi, non ſic quando eſt reus, quia eius potius intereſt, ut cauſa habeat inſtantiam & actor
3 tempore excludatur,& illud† quod in cauſis fiſcalibus non ſit dare inſtantiam fuit introductum in fauorem fiſci, ut expreſſe dicit Odoff. in d. l. properandum, colum. ſecunda uerſicu. fallit in cauſis fiſcalibus, ergo nõ debet intelligi in eius odium. l. quod fauore, cum ſimi

4 li.de legib.† & inducta ad unum effectum non debent operari contrarium. l. legata inutiliter, de adimend.
5 legat.†Et ius ſtatutum fauore fiſci eſt in dubio ſpeciale fiſci, nec porrigitur ad priuatos, niſi quando continet ius commune, uel ubi eſt par ratio, ut per Alber. in l.1.C.de pet.hæred.& tradit Franc. Luca in tracta. de priuileg. fiſci, in 133. caſu. ſed in præſenti caſu hoc nõ continet ius commune, immo eſt contra ius cõmune quod mandat omnes cauſas indiſtincte claudi triennio, nec eſt par ratio, ut ſupra dixi, ergo &c. Et ꝑ hac parte uidetur facere quod dicit Pau. de Caſtro, in d.l. properandum, in prin. in uerſi. item not. ſecundo, ubi
6 ſentiens difficultatem,†quod cauſę criminales finiantur biennio, ut in l.fin.C.ut intra cert. tempus, & tamẽ in illis tractatur de iure fiſci Reſpondet ex mẽte Cyn. & aliorum quod illud procedit ubi ageretur ad inſtantiam accuſatoris, ſecus ſi per uiam inquiſitionis, quia tunc iudex tendit ad utilitatem fiſcalem, uel publicam, ergo innuit quod ubi priuatus agit, licet tractetur de iure fiſci, ꝙ cauſa finiatur inſtantia.

Secundo, pro hac parte adducebatur unum de quo
7 aduocatus fiſci non fuit memor, uidelicet, † quòd illa cauſa licet non haberet inſtantiam, tamen quia non fuit iam per annos triginta, & ultra proſecuta, habetur pro finita, & præſumitur lis habita pro derelicta, per textum iniuncta Glo. in uerſi. proſequebatur, in clemen. prima, in uerſi. ſi uero alter. ut lite penden. & per nota. per Abbatem in c. contingit, col 4. uerſic. ſecundo ex dicta Glo. de dolo & contum. cum ſimilibus allegatis per Caſſad. deciſ. quinta. erat in una lite, ſub titu. ut lite penden. & in terminis attentatorum tradit Octauianus Victrius ut ſupra car. 209. circa finem, uerſicu. & ubi lis, & licet uarie fuerit iudicatum in hoc, ut atteſtatur Ceſſadorus in dicta deciſio. quinta, tamen ibi poſt nu.4. uer. poteſt tamen, dicit quod in hoc maior pars dominorum inclinabat.

In contrarium dicebatur immo conſtare de pendẽtia

tia litis ob litem prædictam motam uſque de anno
8 1515.& quę non habet inſtantiam, † & durat perpetuo cum fuerit cauſa fiſcalis,& mota pro fundo fiſci, quod debet ſufficere ſiue fiſcus conueniat ſiue conueniatur per textum clarum in dicta l. properandum, ibi exceptis tantum modo cauſis, quæ ad ius fiſcale pertinent,& negari non poteſt quin licet fiſcus conueniatur de re fiſci, talis cauſa pertineat ad ius fiſcale. & ibi Gloſ. hoc ſentit expreſſe dum exemplificat text. puta de fundo fiſci, ergo innuit quod ſi priuatus agit contra fiſcum pro auocando fundo fiſci,quòd talis cauſa non habet inſtantiam,& quod hoc ſit uerum patet, quia omnes Doctores de hoc loquentes generaliter loquuntur, uidelicet cauſam fiſcalem non habere inſtantiam, & non diſtinguunt an fiſcus conueniat,uel conueniatur,ut eſt uidere per Bartolum, Baldum,& alios in d.l.properandum, Lucas Parmenſis, de priuileg. fiſci in uigeſimo octauo caſu. Mart. Laudenſ.in eodem tracta. de priuileg.fiſci, quæſtio. centeſimo octuageſimo ſeptimo. Afflict.deciſi.ducenteſimo decimo multæ ſunt perſonæ,nu. 1. ut in conſtitutione iuſti cultores,lib. 1.poſt nume.6.Marant.in Specu. aureo car.82.num.20.Marian.in ſuo tractatu.de inſtatia quem edidit in reperto.cap. uenerabilis, de iudic. colum quinta,uerſi.ſecundo fallit,Sozin.conſi.46.nume. 21.uol.4.& neminem reperii Docto.qui diſtinguat an fiſcus conueniat, uel conueniatur, ergo nec nos debemus l.non diſtinguemus, de arbitr. & facile fuiſſet legum latoribus hoc dicere, ſi ita uoluiſſent diſponere,& diſtinguere,argumen.l.unicæ.§.ſin autem aliqui, C.de caduc.tollen. quomodo arguendi ſæpe utantur Doctores, ut inquit Decius conſi. & ſimiliter in legibus arguunt Imol. & Roman. in l. nuda ratio, nume.4.de donat. & Imol. in l.prima.§. item Varus, de
9 aqua plu.arcend. † & diſpoſitio generalis includit omnes caſus,licet maior ratio eſſet in uno caſu,quam in alio. l. prima, §. quod autem, de aleat. cum aliis de

quibus per Decium conſi.quinto,colum.2.uerſicu.con
10 firmatur hoc, † quod procedere debet etiam ſtante ſtatuto, etiam præfigente inſtantiam in quibuslibet cauſis,quia non comprehendit cauſas in ſpecie priuilegiatas qualis eſt iſta,per ea quæ dicit in dicto conſ. quinto,& conſi.301.Crotus l.1.nu.12.ſolu.matrimo.
11 & ibi Ripa nume.15.† Et tenendo hanc partem obſtare non debet quod introductum ſit in fauorem fiſci ut non currat inſtantia quando ipſe eſt actor,non quando conuenitur,quia immo uerſatur etiam fauor fiſci, ut non currat inſtantia quando conuenitur ne in abſentia ſui contraheretur hermodicium, de quo in d.l. properandum.§.ſin autem reus. Item reſpondetur q̃ licet hoc ſit introductum in fauorem fiſci, tamen ex na-
12 tura rei,prout eſt inſtantia † quæ eſt communis tam actori,quam reo,fauor aliquando retorquetur in læſionem,prout declarat Bal.in d.l.quod fauore,in 7.oppoſi.& Sozi. in l. cum filio, ubi ad hoc illum textum ponderat in ſecundo notab.de legat.1.& exemplificat in ciuilitate conceſſa alicui in eius fauorem quæ redundat in eius odium in ſolutione collectarum,& one-
13 rum.†Præterea in iudiciis conueniens eſt, ut æqualitas ſeruetur.l.fina. C.de fruct. & lit. expen.maxime in concernentibus ordinatoria proceſſus, ut ibi per Saly-
14 cetum qui late declarat hoc.†Non obſtat quod dicit Pau.de Caſtro in d.l.properandum, quia ideo cauſæ criminales terminantur biennio, quia non dicuntur proprie ad ius fiſcale pertinere, ex quo nihil adhuc, dum ipſæ cauſæ pertractantur, dicitur eſſe in bonis fiſci,& ideo quicquid dicat Pau.de Caſtro ibi ſiue procedatur per uiam accuſationis, ſiue per uiam inquiſitionis ſemper cauſæ criminales ſunt biennales, ut tenet Bal.in l.fina.C.ut intra cer.tempus, & tradit Thomas Grammat.in uoto trigeſimo primo.incomprehéſibilis,nume. 6. ubi late habetur de hoc.nec eſt uerum in facto quod cauſa fuerit habita pro derelicta, quia immo antequam attentaretur per cameram fuerunt
tranſmiſſæ

tranſmiſſæ citationes pro parte illorum de Paſqualettis & quodammodo reaſſumpta cauſa, quo caſu non
15 eſt dicendum quòd fuerit habita pro neglecta, † quia actus ſequens declarat qualis fuerit intentio præcedens. §. Pauonum, inſtitu. de rerum diuiſio. cum aliis de quibus per Decium conſil. 476. nu. 3. ultra quòd in hoc fuit uarie iudicatum, ut per Caſſa. ubi ſupra, fuit communi calculo uotatum, per cameram Ducalem attentatum fuiſſe, & propterea ipſos de Paſqualettis in priſtinum ſtatum reponendos.

CONCLVSIO LXXVII.

1 *Exceptio melioramentorum, an in executione ſententiæ opponi poſſit.*

2 *Rationem reddere, qui tenetur, poteſt depoſitũ facere in uno nummo, cum proteſtatione tamẽ, quòd ſi apparebit in plus teneri, ſoluet.*

3 *Soluere qui tenetur an liberetur dando fideiuſſoriã cautionẽ.*

4 *Actio cui conceditur, multo magis & retentio.*

5 *Condemnatus ſoluere melioramẽta uel aliud debitum non liquidum an liberetur præſtando cautionem.*

6 *Limitatio ad tex. in l. 4. §. ait prætor. ff. de re iudica.*

7 *Oblatio uerbalis an & quando ſufficiat.*

8 *Libellum corrigẽs nõ auditur niſi refectis expenſis liquidis.*

9 *Fideiuſſorẽ qui liberare promiſit ab obligatione, an cautionẽ præſtando illum liberet.*

10 *Conductor an poſſit uti retentione rei conductæ pro melioramentis factis.*

11 *Executio an impediatur præſtitis fideiuſſoribus de ſoluendo melioramenta.*

12 *Verbum ſoluere, quid importet, & quomodo uerificetur.*

13 *Exceptio dicitur requirens altiorem indaginem, quando eſt quæſtio facti.*

14 *Probatio in promptu quæ dicitur.*

15 *Exceptiones quæ cum ſententia ſe compatiuntur, poſt ſententiam admittuntur.*

CAPTA fuit tenuta bonorum, de quibus in ea per magnificam D. Bartholomæam a Sacrato, iuxta formam ſtatutorum Ferrariæ, pro libris mille & quingentis ad computum reſtitutionis dotis ſuæ, & fuerunt commiſſæ ſubhaſtationes, & in fine ſubhaſtationum pars aduerſa oppoſuit adeſſe melioramenta ſuper ipſis bonis, & pro eis ſibi licere bona ipſa retinere. In contrarium dicebatur aſſerta melioramenta non eſſe liquida, & facto depoſito de certa quantitate fuit præſtita fideiuſsio de ſoluendo ipſa melioramenta eis liquidatis. dubitatum fuit an ſtante fideiuſsione præſtita debeant ipſa bona ſubhaſtata deliberari, iuxta formam ſtatutorum Ferrariæ, uel liceat dicta bona retinere, donec liquidentur, & effectualiter ſoluantur ipſa melioramenta. dicebatur quòd iſta exceptio meliorament orũ debet impedire ſubhaſtationem, donec
1 fuerint liquidata, & ſoluta, † quia talis exceptio meliorament orum poteſt opponi in executione ſententiæ, licet poſſeſſor ſit condennatus ad reſtitutionem rei nulla facta mentione melioramentorum, & poteſt illa probare, & rem retinere, donec ei ſoluantur, quia non impugnat ſententiam, nec dicit eam malè latam, imò benè, ſed habere rationem propter impenſas, ita Barto. in l. in fundo, in fin. nume. 16. de rei uendi. Paul. de Caſt. conſil. 17. in cauſa quæ uertitur, in fi. Iaſ. in l. prima. colum. penult. uerſic. ſecundo infero. C. de iur. & fact. igno. ubi allegat Spec. in titu. de execu. ſent. §. poſtremo, uerſi. quid ſi bona fide ædificaui, & in tit. de except. §. dicto, uerſi. ſed pone ædificaui. Corn. conſil. 147. col. penul. 2. uol. cum ſimil. ut per Negu. de pign. in 4. membro quintæ par. nu. 10. ſecunda concluſione per Tiraquell. de retractu, conuentionali. §. 7. glo. 1. nu. 24. car. 967. nu. 14. uerſi. nono declara, † & licet ubi quis tenetur rationem red-
2 dere quæ importat reliquorum conſignatione. l. cum ſeruus, de cond. & demon. propter obſcuritatem, & ante

te liquidationem poſsit præſtare ſatiſdationem depoſitato uno nummo cum proteſtatione quòd ſi apparebit in plus teneri quòd ſoluet. l. ſtatuliber rationem, in prin. de ſtat. lib. Aug. & alii in l. 4. §. ait prætor, de re iudi. Iaſ. in l. 1. col. 1. uerſicu. nota tamen in hoc pulchram doctrinam, qui ſatiſd. cogan. & in l. quod te, in quinto nota. ſi cert. peta. tamen ſecus eſt quando quis tenetur non reddere rationem quæ ſonat in factum principaliter, ut d. l. cum ſeruus. ſed dare uel ſoluere, prout eſt ille qui tenetur ad refectionem melioramentorum, quia repellitur niſi ſoluat. d. l. in fundo de rei uendi. in fi. & l. ſi area, in fi. de condi. inde. facit. l. ſi non

3 ſortem. §. ſi centum, eod. titu. † & qui ſoluere tenetur debet implere ſpecifice, nec ſufficit dare fideiuſſorem, d. l. 4. §. ait prætor, de re iud. d. l. ſtatuliber rationem. §. fi. Negu. in primo membro quintæ partis, nu. 4. & Tiraquell. de retractu lignag. §. 3. glo. 3. nu. 14. car. 407. & ita in terminis noſtris declarat hanc materiam, declarat Pau. de Caſtro conſil. 322. colum. 3. in antiquis, alias conſil. 270. uiſo puncto, in nouis, in 2. uol. Ruin. conſil. 84. nu. 16. 1. uol. & Tiraquel. de retractu conuen. §. 7. ſupra allegato, glo. 1. nu. 13. uerſi. octauo declara, colum. 966. a tergo, & quamuis tex. in d. §. ait prætor, limitetur per Doctores ibi procedere ubi debitum eſt liquidum, ubi uero non eſt liquidum uelint quòd imò condennatus poſsit deponere, & dare fideiuſſores, ut ſupra, ut ibi per Ripam nu. 7. tamen exemplificant in caſu Angeli, ſcilicet in cõdennato reddere rationem, uel ſecundum Ruinum in d. conſil. 84. nu. 17. illud procedit, quia edictum prætoris ſimpliciter loquitur, quòd condennatus ſoluere teneatur, unde debet intelligi quãdo debitum eſt liquidum, non autem debet referri ad non liquidum, ſed quando ſpecialiter & expreſſe pro debito non liquido lex requirit ſolutionem fieri prout eſt in materia melioramentorum, quæ de ſui natura non eſt liquida, tunc non ſufficit cautio, licet debitum non ſit

liquidum, quia ex quo lex requirit ſolutionem non ſufficit fideiuſsio per iura de quibus ſupra, & hæc opinio uidetur comprobari ex una ratione, quia facienti impenſas in re aliena conſti uitur ius in ipſa re l. creditores.§.1.de furt.l.ſi is qui rem.eodem titu.& ratione talis iuris etiam contra dominum ſibi conceditur actio furti,ut ibi,unde non uidetur congruū quòd pro
4 pter cautionem quis priuetur hoc commodo, † & ſi cō ceditur actio multo magis retentio, quia facilius permittitur retentio, quam actio. l. per retentionem. C. de uſu.l.2.& ubi Bal.in 3. notab. C. de fideiuſſ. Corn. conſi. 282.col.pen.ad fi. uol.4.Decius conſil. 298. nu. 4. & ſic uidetur, quòd prius fieri debeat liquidatio,& ſolutio melioramentorum antequam fiat reſtitutio rei uel executio ſententiæ.

5 In contrarium † quòd imò ſufficiat. cautio cum depoſitio, quando melioramenta non ſunt liquida,facit, quia non eſt bona illa ratio Pau.de Caſt. Ruini,& Tiraquel. quòd ſit differentia an quis teneatur reddere rationem, uel ſoluere debitum quando debitum non eſt liquidum, quia imò eſt unum,& idem,& utroq; caſu debet ſufficere cautio,nam etiam iuſſus reddere rationem dicitur eſſe iuſſus ſoluere reliqua adeo quòd conditio reddendi rationem in dando conſiſtit principaliter,non autem in faciendo quidquid dicat Pau.de Caſt.ubi ſupra,quia factum ordinatur ad dationē, ita Bar.in d.l.cum ſeruus,& plenius Sozi. in l. quanuis, in prin.de condi.demonſt.& ita conſiderat Iaſ. in d. l. 1. qui ſatiſ.cogan.quòd condemnatus reddere rationem intelligitur condemnatus, ut reliqua ſoluat, & ponit Neap.deciſ.157. nu. 1. ſicut ergo taliter condemnatus uel aliter obligatus reddere rationem reddere admittitur,ſi uelit præſtare cautionem. ita etiam debet admitti condemnatus ſoluere melioramenta, uel aliud
6 debitum non liquidum cum idem ſint. † Et propterea non immerito Doct. limitant text. in d.§. ait prætor, non procedere in debito non liquido, & licet exempli

ficent

ſicent in condemnato reddere rationem, tamen exem pla non reſtringunt regulam.l. regula. §. fin. ff. de iur. & fact. igno. & ideo Tiraquel. de retractu lign. §. 3. gl. 3. colum. 407. nu. 15. ſimpliciter limitat regulam prædictam, quod qui tenetur ſoluere non liberatur dando fideiuſſores, procedere cum pretium eſt certum, & liquidum alias ſatis ſit offerre ſatiſdationem, ut ibi per
7 eum, imò † quando non ageretur de conſequendo actionem, ſed de euitãdo penam, uel moram, uel aliud damnum ſufficeret uerbalis oblatio, ut dicit Ripa in dicto §. ait prætor, nu. 8. Negu. de pign. in 2. parte 3. membri quintæ partis principalis, nu. 4. & ſequen. & Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 19. nu. 3. colum. 371. ubi allegat ad idem Rip. in l. ſi inſulam, colum. 14. nume. 67. de uerbo. oblig. poſt Aret. conſi. 163. ex qua re deprehenditur quòd Tiraquel. fuit ſibi contrarius, nam in loco ſupra allegato, colum. 967. nume. 13. dicit quòd ubi agitur de euitanda mora ſufficit offerre fideiuſſorem, & colum. 371. nume. 3. dicit ſufficere uerbalem oblationem, ſiue fideiuſſorem. Secundo ad idem uidetur deciſio Bal. conſil. 3. per ſtatutum terræ Gualdi. in fin. lib. 2. quam refert & ſequitur Decius in l. edita, nume. 94. C. de eden. ubi dicunt,
8 quòd † licet qui corrigit ſeu emendat libellum non audiatur ſi uelit agere, niſi refectis expenſis, & eis ſolutis reo, etiam uſque ad minimum quadrantem, tamen id intelligitur de expenſis liquidis, de non liquidis autem admittitur ſatiſdatio, ergo idem in ſolutione melioramentorum, quia expenſæ litis non magis ex ſui natura ſunt liquidæ quam ſint melioramen-
9 ta. Tertio † facit id quod uoluit Alexan. in l. ſi pater, C. de collat. & in l. facere, ſoluto matrimonio, poſt Bartolum in l. quid autem. §. primo. de conſtitu. pecu. quem allegat in reportatis antiquis, quòd quando quis tenetur alium liberare, uel extrahere de obligatione qua pro ipſo teneretur, ſi quidem debitum eſt liquidũ tenetur ſoluere, ſi autẽ nõ eſt liquidum ſufficit

præſtare

præſtare cautionem, quartò in terminis hoc uidetur decidere Goz.conſi.100.nu.21.& ſeq. ubi facta tranſa ctione quòd ſoluantur melioramenta conductori &
10 ipſe renunciet locationi dicit † quòd licet conductor poſsit uti retentione donec ſibi ſoluãtur melioramen ta tamen quando eſt data fideiuſsio ſibi de ſoluendo debet res relaxari, per d.l.ſtatuliber rationẽ, & quamuis contrarium decidat in caſu ſuò, tamen ideo ibi eſt, quia partes fecerunt compromiſſum ſuper æſtimatione meliaromentorum, & per laudum erat facta ęſtima tio & liquidatio, ſed dubitabatur an laudum ualeret, & ideo dicit ipſe quòd d.l.ſtatuliber, rationem procedit quando eſſet dubium in facto, ut quia liquidanda forent melioramenta, ſed in quæſtione ſua erat dubium in iure, an ualeret laudum, ſed pretium melioramentorum erat declaratum, ideo conductor non cogitur accipere fideiuſſorem, ut ibi per eum nume.25. qui allegat Soc.conſi.90.nu.20.uol.4. qui idem dicit ſuper damnis & intereſſe quando eſt facta declaratio per ar bitratorem, & iſtam differentiam an quid ſit incertum de facto, uel de iure in terminis iſtis an fideiuſsio ſuffi ciat, facit etiam Corn.conſi.262.in fi.uolu.4.& Negu. in d.2.parte.3.membri, quintę partis principalis, nu.5. quos non allegat Goz. Quintò facere uidentur dicta
11 † per ipſummet Pau.de Caſt.d.conſi.270. ubi concludit in caſu ſuo quòd non eſt facienda executio præſtitis fideiuſſoribus de ſoluendo melioramenta, propter uerba ſententiæ clara quæ dicebant ſolutis prius expenſis melioramentorum, quia uult quòd fiat ſolutio priuſquam executio & relaxatio ſortiatur effectum ex quo exceptio prouenit ex re ipſius ſententiæ, ut ibi per eum, ergo ubi non eſſet talis ſententia fateri uidetur ꝙ fieret executio præſtitis fideiuſſoribus, ad idem facit etiam Negu. ubi ſupra, in d.4. membro, quintæ partis, nu.10. ubi refert dicta Pau.de Caſtro, & ſubdit quòd ſi non eſſent dicta uerba in ſententia uidelicet ſolutis prius melioramentis forte eſſet dicendum con

trarium

trarium ſcilicet ꝙ imò fieret executio datis fideiuſſoribus per ea quæ habentur, in d.§.ait prætor,& in d.l.1. qui ſatiſda.cog. uult tamē dictum Paul.habere locum etiam ſine illa dictione inius quando eſſent ablatiui abſoluti, uidelicet ſolutis prius melioramentis, uel ſi conditionaliter diceretur ſi ſoluantur melioramenta, ſed quando nihil dicitur de melioramentis, prout in præſenti caſu omnes uidentur fateri habere locum & ſufficere ſatiſdationem poſſet etiam pro confirmatione prædictorum ponderari una pulchra declaratio ad dicta Pau.de Caſtr.in d.conſi.270.ubi concludit in caſu ſuo ꝙ non eſt facienda executio præſtitis fideiuſſoribus de ſoluendo melioramenta propter uerba ſententiæ clara quæ dicebant ſoluta prius æſtimatione melioramentorum impenſarum iure deducendorum, & iſta declaratio deſeruiet etiam ad dicta Neguz.&
12 Goz. †Nam uerbum ſolutionis ſimpliciter prolatum duplicem habet ſignificatum, ſcilicet ſtrictum pro actuali ſolutione & latum pro qualibet ſatisfactione, ita ꝙ etiam ſatiſdationem comprendere poteſt niſi adiiciatur quantitati & pecuniariæ præſtationi.l. ſi rem.§.omnis, de pign.act.l.ſolutionis uerbum, & l.ſatisfactio, de ſolu.l.ſoluendo.l.liberationis, & l. ſolutionis, & ubique Alciatus, de uerb. ſign. Barba.conſi. 15.col.1.uol.2.Cagn.in l.plus cautionis. nume.4. & l. nemo dubitat,nume.1.& ſeq.de reg. iur. aut igitur refertur ad debitum liquidum & ſtrictè debet intelligi & cautio non ſufficiet ut d.§. ait prætor cum aliis ſupra allegatis, aut refertur ad debitum non liquidum, prout ſunt melioramenta, & tunc quia non poteſt interim fieri aliter ſolutio niſi per modum ſatiſdationis, largè accipitur, & in ſatiſdatione uerificatur, ut d. l. ſtatuliber rationem, & uidetur ꝙ iſto caſu licet ſententia diceret ſolutis melioramentis ſeu impenſis, prout in caſu. dicta l. in fundo, in fin. quòd ſufficeret ſatiſdatio & etiam licet ad eſſet uerbum prius ſolutis melioramentis, quia ſatiſdatio

tio eſt in modum ſoluendi debitum non liquidum & hoc patet eſſe uerum ex dictis Dec. in d. l. ædita, poſt Bald. per eum allegatum, ubi dicit ꝙ ille non poteſt agere niſi prius ſolutis expenſis, & tamen ſubdit ſuffice re ſatiſdationem quando non ſunt liquidæ, ſin autem ſolutionis uerbum adiceretur quantitati ſeu pecuniæ, & tunc uidetur quòd etiam ſi debitum non eſſet liquidum non ſufficeret ſatiſdatio, ſed prius deberet fieri liquidatio & actualis ſolutio, niſi aliter creditor foret contentus.d.§.ait prætor.& d.l.ſtatuliber rationem.§. ſi.d.l.ſi nõ ſortem.§.ſi centum, ita Cagn.in d.l.noſtro, dubitat,nu.3.& Alciat.d.l.liberationis,de uerb.ſign.& in iſtis terminis loquitur Pau.de Caſ. d.cõſi.270. quia in caſu ſuo ſententia non dicebat ſolutis melioramen tis ſed ſoluta prius melioramentorum æſtimatione,ut ſupra,ita non loquitur Negusa.in d.3. membro, nu.6. cart. 116. tunc enim apparet eſſe de mente ſententiæ, quòd debeat fieri liquidatio & ſolutio priuſquam fiat executio, quia pecunia ſeu æſtimatio aliter ſolui non poſſet,ſed in præſenti caſu ſumus in ſimplici exceptio ne data à lege quòd pro melioramentis ſeu impenſis eſt licita retentio, & ſic pro debito non liquido, ideò uidetur quòd ſatiſdatio debeat ſufficere,poſtremo ex quo ſumus in impediendo executionem ſententiæ dato quòd ſatiſdatio non ſufficeret, tamen ſaltem uidetur ꝙ probationes eſſe debeant in promptu pro liqui dandis melioramentis aliter hæc exceptio non impedit executionem ſentẽtiæ ita Bal.conſi.176. li.1.quem allegant Crauetta,in conſi. inci. in cauſa Francolini,
13 idem Goz.d.conſi.100.n.21.ubi ponderat † ꝙ eſt exceptio quæ requirit altiorem indaginem quando eſt quæſtio facti,& etiã idem uult Pau.de Caſt.in d.conſi. ubi ita arguit ꝙ iſta exceptio tanquam ſit altioris indaginis non debet impedire executionẽ ſententiæ per ea quę habentur,in l.a diuo Pio §.ſi ſuper,de re iud.& habetur,in l.4.§.condemnatum,eo.tit. & licet in caſu ſuo cõcludat contrariũ tamen reſidet ꝙ illud eſt quia

exceptio prouenit ex tenore ſententiæ præſenti caſu 14 non apparent probationes in prõptu prout † eſt quando reus habet inſtrumẽta in manibus,ut dicit Decius, conſi.424.nu.7. & exceptio de ſui natura requirit altiorem indaginẽ ex quo in eius cognitione uenit ſubtilitas,ut in ſimili dicit Aret. in §. in bonæfidei, inſtit. de except. & Soc. conſi.59.col.2. uol.4. & ideo uidetur ꝙ reus uerbo ſe offerrat incontinenti probare non debet admitti ut in ſimili dicit Ripa, in d.§.condemnatum,nu.14.Barbat.in c.ex parte,el 2.2.col.de offic.delegat. ſed hoc ultimum non uidetur bene adaptari in præſenti caſu, quia Doct. qui dicunt exceptiones quæ proponuntur ad impediendum executionem ſẽtẽtiæ debere probari incontinenti loquuntur de exceptionibus quæ impugnant ſententiam,ut in exceptione nullitatis, uel reſtitutionis in integrum, & in hiis terminus loquuntur Doct.in d.§.condemnatũ,ſecus de exceptionibus quę compatiuntur cum ſententia qualis eſt iſta, quæ non impugnat ſententiam,ut ſupra dictum eſt,& ultra prædicta hoc tradit Ripa, in l. ubi purè.§.in di-
15 ſtrahendis, col.2. uer.amplia.tertio, ad Treb. † tales enim exceptiones quę cum ſententia ſe compatiuntur indiſtinctè poſt ſententiam admittuntur.l.Neſennius, in fin.de neg.geſt.l.rei iudicatæ.§.ſi in iudicio, & latè Alex.col.1.& 2.ſolu.mat. Et quia in pręſenti cauſa per primum iudicem appellationum fui pronũciatũ bona deliberari debere plus offerrenti ſtante depoſito & fideiuſsionẽ præſtita & pars appellauit ad Magnificũ conſiliũ iuſtitię propterea conſiliũ Ducale inclinauit, in hãc partem,ut pro nunc ſufficiat depoſitũ & fideiuſſio attento quòd melioramenta non ſunt liquida & pronunciauit talem appellationem non deuoluere.

CONCLVSIO LXXVIII.

1 *Sententia reuideri poteſt quando denegatur remedium ordinarium appellationis.*

Terminus

2 *Terminus probationis an poſſit ſtatui in cauſa reuiſionis, ſi cut in cauſa appellationis.*
3 *Supplicatio propriè nõ inducit litis pendentiam, nec reſcin dit iudicatum ſicuti appellatio. & nu. 11.*
4 *Supplicatio ſeu reuiſio eſt appellationis ſpeties.*
5 *Reuiſionis cauſa eſt ad inſtar cauſæ appellationis.*
6 *Duo ubi ſunt æquiparata à iure ueteri, lex noua diſponens ſuper uno cenſetur idem diſponere ſuper altero.*
7 *Terminus in cauſa reuiſionis, ad probandum ſtatui debet, et quod deductum non eſt deducitur & non probatum probatur.*
8 *Appellationis & reuiſionis differentiæ.*
9 *Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis.*
10 *Cauſa reuiſionis quomodo ſit expedienda.*

LATA ſententia in quadam cauſa a qua ex indulto principis non poterat appellari, habitus fuit recurſus ad principem & obtemptum cau
1 ſam reuideri † ſicut fieri poteſt de iure quãdo denegatur remedium ordinarium appellationis, ut in l. 1. C. de ſenten. præfect. præt. Abb. in c. ex literis, per il lum tex. in 4. not. de reſtit. in integ. & in auc. quæ ſupp.
2 C. de præc. imp. off. dubium erat † an poſsit peti in cau ſa reuiſionis ſtatui terminum probatorium & procedi ſicut in cauſa appellationis proceditur, uel reuideri debeat iuſtitia, uel iniuſtitia illius ſententię ex eiſdem actis quæ facta ſunt coram iudice qui tulit ſentẽtiam prout uidentur ſentire uerba reſcripti, dum committitur reuiſio ſententiæ, item quia ubi denegatur appel latio & conceditur reuiſio ſententiæ, per uiam ſuppli-
3 cationis talis † ſupplicatio propriè non inducit litis pendentiam, nam non reſcindit iudicatum ſicuti appellatio, ut dicit Bald. in d. auc. quæ ſupplicatio, in 2. not. propterea uidetur ꝙ terminus qui aliàs aſsignari debet in cauſa appellationis, ex forma ſtatutorum non habeat locum in cauſa reuiſionis, ut de pragma-

tica

tica quadam, dicit non ſeruari in cauſa reuiſionis Aff. ſliſt.deciſ.131. dicit regiarium, ubi dicit ita ſemper
4 fuiſſe obſeruatum, in contrarium facit† quia ſupplicatio ſeu reclamatio ſeu reuiſio conceſſa eſt quædam ſpecies appellationis, l. non diſtinguemus.§.cum quidam,de arbit.per quem tex.Ang.in l.ex conſenſu,col. 3.uerſi.tu addas, de appel. dixit quòd ſupplicatio ſeu
5 reclamatio eſt loco appellationis improprie,†& dixit Affli.in d.deciſio.231.quod cauſa reuiſionis eſt ad inſtar cauſæ appellationis allegando Spe.in titu.de ap-
6 pella.§. ante fin.ergo habet locum regula † quod ubi duo ſunt æquiparata a iure ueteri lex noua diſponens ſuper uno cenſetur idem diſponere ſuper altero,l.ut tantum,de ſeru.corrup. iuncta l.ſiquis ſeruo perſuaſerit,cum Glo.C.de furt.quod procedit ſi eſt facta æquiperatio in illa materia licet non ſit facta in illo indiuiduo,ut declarat Ripa, in d.l.ſi conſtante, nume.51. ſol.mat1.& in cauſa appellationis ex forma ſtatutorũ
7 ſtatui debet terminus ad probandum,† ergo pariter in cauſa reuiſionis & quod non eſt deductum deducã & quod non eſt probatum probabo in cauſa appellationis,l.per hanc, cum ſimil. de temp.appel.ergo idẽ
6 in cauſa reuiſionis, Et licet†cauſa reuiſionis & cauſa appellationis in multis inter ſe differant, ut per Spec. ubi ſupra & latius per Marant.in ſuo Speculo,in 2.parte ſextæ partis principalis, in 2.actu.car. 175. a tergo, ubi ponit octo differentias, tamen non reperitur quod in hac cauſa reuiſionis differat a cauſa appellationis, uidelicet, ut cognoſci & reuideri debeat tãtũ ex eiſdem actis non ex aliis fiendis, ſicuti fit in cauſa
9 appellationis † & exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis.l.nam quod liquide.§.fi.de pen.leg.l. generali.§.uxori de uſuf.leg.cum ſimili. de quibus per Cagno.in l.1.nu.25. de reg. iur. & unius excluſio eſt alterius incluſio.l.cum prætor,de iud. l.maritus.C.de
10 procurat.cum ſimil. ultimo per hac parte † quod debeat procedi ordine iudiciario in hac cauſa reuiſioni

& ſtatui debeat terminus & alia fieri debeant quæ ſunt in cauſa appellationis, uidetur tex. ad literam, in d.c. ex literis, in fi. de reſtit. in integ. ibi, ordine iudiciario cognoſcentes, confirmetis, uel infirmetis ſententiam, ſicut iuſtum fuerit, & ibi Abb. expreſſe in ultimo not. nu. 6. hoc not. dicens tene menti quod in cauſa ſupplicationis proceditur ad confirmandum, uel infirmandum ſententiam, ſicut in cauſa appellationis, ut expreſſe colligitur ibi ex fi. literæ. nam reſtituitur per ſupplicationem ac ſi appellaſſet, æquipollet enim in hoc appellatio ſupplicationi, & non obſtat quod dicit Bal. in d. auc. quæ ſupplicatio, quia loquitur quo

11 ad impediendum executionem, nam† ſupplicatio, ſeu reuiſio non inducit litis pendentiam, ut impediri poſſit executio ſi præſtatur fideiuſsio quando petitur reuiſio, intra x. dies, poſt latam ſententiam, ut in d. auc. quę ſupplicatio, uel quando etiam petitur intra trienium non impeditur executio etiam ſine fideiuſsione, ut habetur, in d.l. 1. C. de ſent. præfect. prætoris, & ita fuit uotatum.

CONCLVSIO LXXIX.

1 *Appellatur in cauſa poſſeſſorij de iure canonico. fallit tamen & infra nu. 6.*

2 *Probatio plena non requiritur in poſſeſſorio extraordinario & ſummario, nec libellus, nec diffinitiua ſententia.*

3 *Poſſeſſorium ſummarium ad quid ſit inuentum.*

4 *Officium iudicis quale eſſe debeat, quando duo ſuper poſſeſſione contendunt.*

5 *Poſſeſſorium momentaneum & extraordinarium nõ habet longiorem uitam quam ipſa lis.*

7 *Sententia lata in iudicio extraordinario dicitur interlocutoria.*

8 *Reſtitutio in integrum non datur in remedio poſſeſſorio extraordinario nec teſtium repulſa.*

9 *Reſtitutio in integrum nõ prohibetur in poſſorio ordinario*

licet

licet appellatio prohibeatur.

10 *Iudex quando pronunciat perſonam eſſe legitimam, quæ non eſt, poteſt appellari.*

MOta lite per Ill. D. Galeacciū Gozagam contra Albertum Rizardinum hoſpitem in laco pontis lacus ſcuri, occaſione datii Becariæ, quod datium ipſe Rizardinus conduxerat a camera Ducali, & cuius affictum aſſerebat ſibi deberi prædictus D. Galeaccius tanquam cauſam habens a dicta camera, & in qua lite prędictus Rizardinus nominauit in Dominam Illuſt. Dominam Dianam Eſtenſem Magnifici D. factores de conſilio Magnifici Domini Ludouici Catti eorum conſultoris pronunciarunt Illu. D. Dianam admittendam eſſe in eo iudicio, ipſum tamen Illuſtr. D. Galeaccium ſuo & nomine Ducalis cameræ a qua cauſam habuit continuare debere pendente lite in quaſi poſſeſsione exigē di datium hoſpitii Becarię, Ab hac pronuncia utrimque fuit interpoſitā appellatio, contigit dubitari pri-
1 mo † an ab illo poſſeſſorio extraordinario ſuper quo pronunciarunt factores potuerit appellare, pro parte D. Dianæ dicebatur poſſe appellari ſaltem de iure canonico, quod debet ſeruari in ciuitate Ferrarię quę eſt de patrimonio Petri & ſic eccleſiæ, cum de tali iure a ſententia lata ſuper poſſeſſorio appellatur ſecundum communem opi. ut tradit Abb. in c. cum ad ſedem, colum. 11. uerſi. aut quæris de iure canonico, de reſti. ſpolia. cum ſimil. Decius in conſi. 20. col. 3. quod procedit etiam ſi eſſemus in interloquutoria lata in iudicio poſſeſſorio Bal. in l. unica col. 1. & Saly. ibi, C. ſi a moment. poſſ. fuerit app. quia de iure canonico quicquid ſit de iure ciuili ab interlocutoria appellatur. c. ſuper eo, & c. ut debitus, de appell. & a quocunque grauamine etiam in minimis appellatur. c. de appellationibus, de appel. & ita communem opin. plures tradunt quos refert Zuccardus, in l. ſi. C. de edi. diui Adr. tol. nu. 394.

In contrarium facit,quia Doctores ſupra citati loquuntur in poſſeſſorio ordinario iudicialiter intentato, in quo ſi ferratur ſententia dicitur diffinitiua, ut per Doct.in l.unica, & ab ea poteſt appellari de iure canonico ſecundum communem opinionem, ſecus ui
2 detur † dicendum in hoc poſſeſſorio extraordinario,& ſummario,in quo non requiritur plena probatio, ſed ſummaria,nec requiritur libellus, uel litis conteſtatio,nec ſententia diffinitiua, ſed interlocutoria tan-
3 tum, † & quod fuit inuentum ne lite pendente ſuper proprietate, uel poſſeſsione partes deueniant ad aliquam rixam, & ut ſciatur quis actor,& quis reus eſſe debeat,ut declarant Bal.& Pau.de Caſt.in l.ordinarii, col.penul.& fin.C.de rei uendica.idem Pau.conſi.3.in cauſa quæ uertitur coram uicario., uol.2.Curt.ſenior
4 conſi.61.ſuper eo,col.fina.† & imploratur officium iudicis, Paulus de Caſtro in l. Attilius Regulus, in fin.de dona.& ſolum affert præiudicium lite pendente,donec fuerit aliter ordinatum,& eſt tanquam præparatorium ad finem alterius iudicii inſtitutū, & momentaneum aptitudine, ut inquit Cagno. in l.in pari cauſa,nu.6.de reg.iur.& dicit Imol.in cap. cum ueniſ-
5 ſent,de inſtitu. † quod non habet longiorem uitam, quam habeat ipſa lis, & fuit tantum ad ordinandum iudicium.l.libertis, in fi. de lib. cauſa, & quod etiam
6 † de iure canonico ab interlocutoria lata in hoc poſſeſſorio extraordinario ſummario non poſsit appellari, ſaltem quo ad effectum ſuſpenſiuum eſt caſus expreſſus in cap.fi.§.de poſſeſ.2. quæſtio.6.ubi ponuntur hæc uerba formalia.De poſſeſsione etiam,& eius momento ſi cauſa dicatur, quæ ſententia interlocutoria appellatur,quamuis appellatio interpoſita fuerit,tamen lata ſententia ſortiatur effectum,& licet ibi Glo. & Abb.in d.cap. cum ad ſedem,dicant in contrarium eſſe communem opinionem, tamen ſi recte inſpiciantur,loquuntur de poſſeſſorio ordinario,& non de hoc poſſeſſorio extraordinario, de quo uoluit intelligere

Gratianus

Gratianus dùm in eo tex. regiſtrauit, & canonizauit d.l. unicam, quia illi legi addidit illa uerba, quæ ſententia interlocutoria appellatur, & non appoſuit illa uerba ex capite ſuo, ut dixit ibi Archidia. ſed potius cùm grano ſalis, ad oſtendendum quòd nolebat intelligere de hoc poſſeſſorio extraordinario, & momentaneo, quod non habet longiorem uitam, quam habeat ipſa lis. Et quòd de iure canonico non appelletur etiã ab iſtis poſſeſſoriis momentaneis, quæ parum durant. & quod ita ſaluari poſsit Gratianus, ita declarat Gratianus in d. §. de poſſeſsione, uerſ. ſed poteſt dici quòd Gratianus &c. & ibi ponit duo exempla de iſtis poſſeſſoriis parum duraturis, & momentaneis, in quibus ſi feratur ſententia poſsit dici interlocutoria, & non diffinitiua; & quòd ab ea non appellatur, puta ſi iudex interloquatur reſtituendam eſſe poſſeſsionem hæredi per legatariũ ad hoc ut poſsit detrahere Falcidiam; uel ſi interloquatur creditori rem pignoratam per debitorem reſtituendam, & etiam potuiſſet hoc exemplũ poſſeſſorii extraordinarii ſi de eo memor fuiſſet, quia eadem eſt ratio, & licet Archid. propter canonizationem illius legis unicæ, uideatur tenere quòd etiam de iure canonico a ſententia lata in quolibet poſſeſſorio non poſsit appellari, tamen contra eum eſt communis opinio, ut dixi. & in ſpecie eum reprobat Abb. in d. c. cum ad ſedem, col. 11. nu. 30. Et tu nouiter 8
intellige hanc communem opinionem reſpectu ſententiæ latæ in poſſeſsorio ordinario, ſecus in extraordinario, per ſupradicta, pro qua opinione facit id quod dixit Fede. de Senis in conſil. 76. domino auditori, uerſi. item ibi in interlocutoria, ubi intelligit d. §. de poſſeſsione, & canonizationem per Gratianum factã habere locum, ubi fertur interlocutoria in poſſeſsorio non autem diffinitiua, ita quòd ab interlocutoria etiã de iure canonico non poterit appellari lata in iudicio
7 poſſeſsorio, † ſed ſententia lata in hoc iudicio extraordinario dicitur interlocutoria, ut dixi ſupra, & tra

dit Aymon.Crauet.conſi.140.nume.4.uolumi.primo. Rimínal.in l. ſuper poſſeſsione. C. de tranſact. Marianus in cap.ignarus,colum.15.de lib. oblat. Barbat. in cap. conſultationibus,nume.31.de off.deleg.ergo &c.
Et pro hac parte bene facit,quia tale poſſeſſorium eſt extraordinarium, & tale remedim fuit inductum ad euitandum ſcandela, & rixas quæ poſſent oriri inter partes occaſione poſſeſsionis lite pendente,ut dixi ſupra & ideo non mirum ſi non admittitur appellatio quo ad effectum ſuſpenſiuum etiam de iure canonico, quia propter euitanda ſcandela multa conceduntur, quæ alias non concederentur, & recedimus a regulis iuris communis,ut eſt uidere per Felynum in cap.2.de præſcript. ubi ponit trigintaria ſpecialia, & per prædicta apparet reſponſum ad obiecta, quia non procedunt in præſenti caſu, ubi reperitur ita expreſſe cautum, & canonizatum in d.§.de poſſeſsione,prout etiã uidimus in d.cap. fin. §. ſi quis ubi canonizatur l. quiſquis. C.quorum appell.non recipiuntur, & mandatur non poſſe appellari a ſententia in remedio.l.fin.C.de edict. Diui Adria.tollen.quod habet locum etiam de iure canonico, ut per illum textum, tradit Bero. in q. 44.ſi loco loci,nume.3.licet alias de iure canonico admittatur appellatio,a quolibet poſſeſſorio.
Vltimo pro hac parte facit, quia reperitur expreſſe
8 deciſum, † quòd in hoc remedio poſſeſſorio extraordinario nõ datur reſtitutio in integrum, nec repulſatio teſtium, ut habetur per Capy.deci.13. & deciſ.55. & Nic.Anto.Grauatius in annota.ad Veſtrium, lib.5. cap.ult.nume. 36. & tamen facilius conceditur reſtitu-
9 tio,quæ appellatio patet, † quia ſecundum communem opinionem,licet prohibeatur appellatio in poſſeſſorio ordinario, tamen non prohibetur reſtitutio in integrum,ut late notan.Docto.in d.l.unica,& ualet argumentum ſi non conceditur priuilegium reſtitutionis in integrum multo magis nec appellatio, quæ procedit non ex priuilegio,ſed de iure communi,quã-

uis

uis non ualeat a contrario, uidelicet, non conceditur appellatio, ergo nec reſtitutio in integrum, faciunt dicta per Bald. in d. l. unica, col. 3. verſi. quæro nunquid eccleſia.

Secũdo principaliter contigit dubitari, an appellatio interpoſita a dicta ſententia per illuſt. D. Galeaccium, in ea parte in quo fuit declaratum Illuſtriſs. D. Dianam eſſe admittendam, deuoluat nec ne. Et uidetur quòd non, tum quia eſt interlocutoria lata in iudicio poſſeſſorio per ſupradicta, tum quia licet,† quando iudex pronunciat perſonam eſſe legitimã, quæ nõ eſt, poſsit appellari, quia continet grauamen procedendi, ut per Bal. in l. 2. q. 8. C. de epiſ. aud. & tradit Grauatius in anno ad Veſtrii praxim, lib. 3. c. 10. nu. 6. tamen quando ille qui agit contra unum, opponit cõtra alterum qui comparet pro eo, non eſſe legitimum ſi quidem poterit actor nihilominus licet admittatur illa perſona comparens. obtinere cõtra eum aduerſus quem agit, ſi iudex pronunciet illum admittendum a tali pronuncia non appellatur, quia non continet grauamen. ita Bar. in l. 2. in 3. q. de appel. recip. ubi in tutore hoc dicit quem iudex pronunciat eſſe tutorem, & admittendo in iudicio. hoc adiecto, ratum eſſe quod eo auctore factum erit, & dicit quod non poterit appellari. Modo in propoſito ex quo Dominus Galeaccius agebat contra Albertũ, & ille nominauit D. Dianam in patronam principalem, acta quæ faciet D. Galeaccius contra D. Dianam, ſine dubio ualebunt cõtra dictum Albertũ, quia obtenta ſententia contra D. Dianam tenebitur recognoſcere D. Galeaccium, ut declarat Pau. de Caſt. in l. 2. col. 3. C. ubi in rem act. & licet Barto. in d. l. 2. in 3. quæſt. de appell. recip. loquatur de iure ciuili, tamen idem uidetur de iure canonico cum nullum adſit conſiderabile grauamen, cum eſſem electus conſultor in hanc cauſa, conſului appellationem utrinque interpoſitam quo ad effectum ſuſpenſiuum non deuoluere.

CONCLVSIO LXXX.

1 *Curator adulti uel tutor pupilli an poſt litem conteſtatam poſ ſint inuito aduerſario procuratorem in cauſæ conſtituere. & nu.4.cum ſequen.*
2 *Tutores, & curatores æquiparantur procuratoribus.*
3 *Procurator an reuocari poſſit poſt litem conteſtatam ſine cau ſæ cognitione aduerſario inuito.& nu.5.*
4 *Tutor, uel curator ante litem conteſtatã procuratorem quan do poſſit conſtituere.*
6 *Procurator qui ſubſtituit uel conſtituit procuratorem poſt li tem conteſtatam, an deſinat eſſe procurator, remiſſiue.*

1 DIu fuit dubitatum, ac uarie iudicatum in ciuitate Ferrarienſi, an † curator adulti, uel tutor pupilli poſt litem conteſtatam cum aliquo poſsint conſtituere procuratorem inuito aduerſario cum quo eſt lis conteſtata ad proſe-
2 quendam illam litem. dicebatur quòd non, † quia tales tutores, & curatores æquiperantur procuratoribus, ut not. Bar. per illum tex in l. neque tutores, in 2. lectura, col. 2. uerſi. uenio ad tertium. C. de procura. &
3 ibi Bal. in ult. not. † ſed procurator poſt litem conteſtatam, non poteſt reuocari, & alter conſtitui inuito aduerſario, cum quo eſt lis conteſtata non ſubſiſtente cauſa. licet procurator conſentiret, quia per litis conteſtationem dicitur cum eo contraxiſſe, quem quaſi contractum non poteſt dominus diſſoluere inuito aduerſario, & intereſt aduerſarii, ut non reuocetur ſine uarietur iudicium ex mutatione perſonarum, ita dicit Petr. de Anch. in c. 2. in 3. nota. de procura. lib. 6. & ibi ſequitur Gemin. in §. uerum, in uer. in fin. Gloſſ. idem uoluit etiam Pau. de Caſtro in l. ante litem, col. 1. uerſi. in textu ibi inuito procuratore. de procurato. Felyn. late in c. ex parte decani, col. fin. uerſi. nota. ex Glo. nu. 27. de reſcrip. & allegat Abb. in c. auditis, col.

3. uerſi.

31 uerſi. ſed ſaluando, de procu. ergo idem uidetur dicẽdum in curatore qui non uidetur poſſe reuocari ſeu amoueri in iudicio poſt litem conteſtatam ab eo, inuito aduerſario. Adde de procuratore deciſ. Toloſ. nu. 276. incip. item an procurator.

4 In contrarium dicebatur quòd † imò talis tutor, uel curator poterit conſtituere procuratorem poſt litem conteſtatam ſimpliciter etiam inuito aduerſario, nam licet tutor uel curator ante litem conteſtatã non poſsit conſtituere procuratorem ſoli, ſed tantum actorem periculo ſuo. l. neque tutores. C. de procurat. l. 1. C. de act. tut. uel cura. dan. & qui actor non auditur niſi caueat tutorem, uel curatorem ratum habiturũ. l. actor, rem rat. hab. niſi tutori uel curatori data eſſet libera adminiſtratio in teſtamento, & fuerit remiſſa cautio inuentarii, quo caſu poſſunt etiam ante litem conteſtatam conſtituere procuratorem, Bald. in l. 1. in ſecunda oppoſitio. C. de bon. mater. Afflict. deciſio. 262. fuit in conſi. poſt nu. 6. tamen poſt litem conteſtatam indiſtincte, ex quo ſunt effecti domini litis poſſunt ſolui etiam ſine conſenſu pupilli, uel adulti, & de creto iudicis procuratorem conſtituere, ut eſt caſus apertus, & ibi not. omnes in d. l. neque tutores, & quæ lex generaliter loquitur, & non diſtinguit, an uolente, uel non uolente aduerſario.

5 † Pro reſolutione animaduertendum eſt, quòd prædicta de reuocatione procuratoris poſt litem conteſtatam quæ fieri non poteſt inuito aduerſario non bene adaptantur ad caſum noſtrum, nam aliud eſt quærere, an procurator uel curator poſt litem conteſtatam poſsit reuocari ſine cauſæ cognitione, & inuito aduerſario, & tunc concludendum eſt, quòd non per ſupradicta quæ uera ſunt in iure. Aliud eſt quærere, an procurator uel curator poſſit poſt litem conteſtatam ſolus ex quo eſt effectus dominus litis, procuratorem conſtituere, uel ſubſtituere, & hoc caſu dicendum eſt quòd ſic, ut eſt caſus in dicta l. neque tutores, in fin. & in l. nulla, ubi Barto. &

cæteri,

cæteri,& in l.quod quis,ubi Iaſ. in 3.reg. C. de procurat. & eſt tex. in c.1.de procur.li.6.Curator ergo poſt litem conteſtatam poterit conſtituere alium procuratorem, nec per hoc ipſe cenſetur reuocatus nec deſinit eſſe curator, & ita reſpondi, & iudicaui dum eſſem Conſiliarius Ducalis iuſtitiæ in ciuitate Ferrariæ, uidelicet, talem procuratorem conſtitutum a curatore poſt litem conteſtatam admittendum eſſe.

6 † Nunquid autem procurator qui ſubſtituit, uel conſtituit procuratorem poſt litem conteſtatam deſinat eſſe procurator, uidi hanc quæſtionem examinatam per Baldum in dicta l.quod quis, colum.2.uerſi.ſexto quæritur.

CONCLVSIO LXXXI.

1 *Reus unus debendi ſoluens an alteri proſit. & nu.7.*

2 *Proteſtatio operatur in his quæ a uoluntate noſtra dependent.*

3 *Solutio facta per unum ex correis, ex pacto fieri poteſt quòd alteri non proſit.*

4 *Acceptilatio an poſſit fieri ut effectum ſuum ad correum nõ porrigat & nu.10.*

5 *Solutio ex cauſa noua tranſactionis facta, ipſi tranſactioni eſt aſcribenda.*

6 *Creditor recipiendo partem ſuam ab uno ex correis in ſolidũ inducit diuiſionem, & non poteſt alios in ſolidum cõuenire, ſed uiriliter & pro parte ſua tantum.*

7 *Duo rei debendi quando dicantur.*

8 *Creditor habens duos reos debendi, debet eſſe una ſolutione cõtentus, alioqui eius intentio reiicitur.*

9 *Acceptilatio facta uni ex correis debendi, an alteri proſit.*

11 *Promiſſor indemnitatis qui renunciauit beneficio de fideiuſſoribus, an poſſit conueniri antequam conueniatur principalis.*

12 *Agere nõ poteſt ille cui eſt promiſſa indemnitas, niſi poſtquã damnum & intereſſe paſſus eſt.*

13 *Differentia inter fideiubere, et promittere quem indemnem conſeruare.*

14 *Agere is non poteſt cui eſt indemnitas promiſſa, ſi aliunde ſe indemnem conſeruare poteſt.*

15 *Pactum ſeu ſolutio facta per alium compromiſſorem extenuans damnum & intereſſe prodeſt etiam alijs.*

16 *Intellectus ad l. Modeſtinus. ff. de ſolutio.*

17 *Intellectus ad l. hæredi. § ſi ff. de pact.*

18 *Intellectus ad l. Stichum. § ſi mandato. ff. de ſolutio.*

19 *Regula l. non omnis. ff. ſi certum peta. non procedit quando uoluntas eſt contraria his quæ ſunt de ſubſtantia, & natura actus qui geritur.*

20 *Solutio ex cauſa tranſactionis tollit primum antiquum debitum.*

21 *Tranſactione nouatur prior obligatio.*

22 *Nouatio facta cum uno ex reis debendi alios liberat.*

23 *Indemnis qualiter quis conſeruetur.*

1 GASPAR † Ganzarinus aromatarius non pro ſe, ſed contemplatione, & ad utilitatem cuiuſdam Lucretiæ de Piſtoia uxoris relictę Antonii Mariæ Zilioli, accepit ad bonā mercationem a Hieronimo & fratribus de Sacratis libras quinquagentas, quæ deuenerunt ad manus prædictæ Lucretiæ, & quidam Thomas Ziliolus, & Bernardus a Ciconia promiſerunt conſeruare indemnem, & indemnes prædictū Gaſparem, & eius bona. poſt mortem Gaſparis conuenitur Marcus Zingarinus eius hæres a prædictis fratribus de Sacratis occaſione dictarum librarū quingentarum datarum ad bonā mercationem eius patri, & in effectu cogitur ſoluere, & ipſis ſatisfacere integraliter, propter quod ipſe Zingarinus paſſus eſt multa damna, demum ipſe Zingarinus uolens ſe indemnem ſeruari, egit contra hæredes Thomæ Zilioli, & liquidauit ſuum damnū, & intereſſe uſque ad ſummā librarū 104 ſ. ad quam ſummam condemnatur ipſe de Ziliolis. modo petitur grauamē relaxari pro dicta ſumma

contra

contra ipſos Ziliolos, uerũ quia repertum fuit inſtrumentum in quo ipſe Zingarinus habuit &. cõſequutus fuit occaſione pmiſſa a Don Franciſ.de Ciconia hære de pdicti Bernardi & correo debendi libras 1150. rñdét ipſi de Ziliolis nõ poſſe moleſtari, qa ſolutio facta ab uno ex correis aliũ liberat, tãto magis, qa fuit ſatiſfactus pro ſumma liqdata, & ſi liqdabit ultra dictam ſummam iuxta reſeruationem ſibi factam in ſentẽtia Magnifici Conſilii, offerunt ſe ſoluturos omne id ad quod tenentur de iure, & quod legitimè liquidabitur, & in effectum ipſum Zingarinum releuare indemnem iuxta aliàs promiſſa per eorũ patrem. Quæſitum fuit quid iuris eſſe in hoc caſu, pro parte Zangarini dicebatur quòd propter proteſtationem quæ fecit in inſtrumento, uidelicet iura ſua ſalua eſſe contra Ziliolos, quòd habentur iura ſua ſalua contra Ziliolos,
2 † quia proteſtatio operatur in hiis quæ dependent a uoluntate noſtra, ut per Bar. & alios, in l. non ſolum. §. morte, de nou. oper. nunciat. & in l. Neſennius, de neg.
3 geſt. † & ex pacto fieri poteſt quòd ſolutio facta per unum ex correis alteri non proſit Bart. in l. ex duobus in 2. q. nu. 7. de duobus reis, per tex. in l. Modeſtinus, de ſol. & text. in l. & hæredi. §. fin. iuncta l. ſeq. de pact.
4 † idem uidetur in acceptilatione quæ eſt ficta ſolutio & poteſt fieri ita, ut non porrigat effectum ſuum ad Correum, ut uidetur uoluiſſe Bar. in d. l. ex duobus, in 2. q. & in l. ſiquis uerum, de lib. legati cui licet in acceptilatione aduerſari uideantur Aret. in d. l. ex duobus, in 2. q. & in l. 2. §. ſi tamen hominem, de uerb. obligat. Soc. tamen ibi Bart. defendere uidetur quàmuis fortè dictum Bar. non probaretur, in d. l. Modeſtinus, ut uoluit Cum. per l. iuſiurandum. §. ſi legatorum, de accep. quem refert Soc. in d. §. ſi hominem, tamen probari uidetur in l. Stichum. §. ſi mãdato, de ſol. & per reg. l. non
5 omnis, ſi cert. pet. † Secundò quia ſolutio quam fecit ille de ciconia nõ tantum fuit facta ex illa cauſa obligationis & promiſsionis de indemnitate, ſed etiam

ex cauſa noua tranſactionis, & ideo ipſi tranſactioni aſcribi debet iuxta l.imperatores.§.fi.de tranſac. Cur. Iunior.cõſi.105.in fi. Tertiò dicebatur animaduertendum eſſe quòd ipſe Zingarinus, non ſolum eſt creditor de ſumma liquidata librarum 1041. ſed etiam de ſumma liquidanda per eum in poſterum prout cantat ſententia Magnifici Conſilii quæ reſeruat ius liquidandi,quo caſu uidetur quòd ſi Donnus Franciſcus a Ciconia alter Correus debendi ſoluit Zingarino creditori libras 1150. uideatur ſoluiſſe pro dimidia eius quod habere debebat ipſe Zingarinus tam reſpectu ſummæ liquidatæ, quã liqdandæ quæ põt aſcẽdere ad longe maiorẽ ſummã, & q uideatur ſoluiſſe pro dimidia apparet ex uerbis narratiuis in inſtrumento dum in eo dicitur q Zingarinus poſsit inchoare iudicium contra ipſum Donnum Franciſcum,& ab eo conſequi dimidiam,tam ſortis,quàm lucrorum & expenſarum.
6 & clarum eſt in iure † quòd creditor habens obligatos plures reos inſolidum recipiendo partem ab uno inducit diuiſionem, & non poteſt alios deinde inſolidum conuenire ſed uiriliter & pro parte ſua tantum, l.ſi creditores.C.de pact.& eſt doct.Bar.in d.l. ex duobus,in 1.q. & tradit nouiter Bellon. ubi declarat hoc in ſuo conſi.44.licet Andræas,col.1. & 2 ſi igitur ſoluit ille Correus de Ciconia,uidetur ſoluiſſe pro parte ſua,uidelicet lib.520. pro dimidia crediti liquidati & lib.630. pro dimidia crediti liquidandi, item pro expenſis damnis & intereſſe, ut in inſtrumento legitur, ergo illi de Ziliolis qui ſunt correi debendi tenebuntur & poterunt conueniri, & contra eos uidetur relaxandum grauamen petitum ſaltem pro dimidia crediti liquidati,uidelicet lib.520.
7 Ex † aduerſo dicebatur quòd Ciconia & illi de Ziliolis attenta promiſsione per eos facta uerſus Zingarinum dicuntur duo rei debendi,quia idem erat quod debebatur ab utroque, & erat una eademque obligatio pariterque principaliter,& in ſolidum obligati unde duo rei erant.l.2.ubi

Bar.

Bar.& cæteri de duo.reis & maximè quia nō modo in ſolidum ſed etiam principaliter in ſe ſuſcipiunt obligationem quo caſu duo rei dicuntur Bar.cum quo alii tranſeunt, in l.eandem,col.2.& 3.uerſi.quinto quæro, & uerſi.circa ſecūm,de duo.reis,& in l.ſi paternā,in fin. C.ad Senatuſcon.Vell. & ſolutio facta per unū ex cor reis alium liberat.l.3.§.fin.ubi Doct.de duo.reis.§.pe-
8 nul.inſtit.eo.tit. † Et creditor qui habet duos correos debendi debet eſſe unica ſolutione cōtentus alioquin eius intentio reiicitur, ut dicit Bart. in l.3.§. ubi duo, nu.3.de duob.reis & bona fides nō patitur,ut bis idem exigatur.l.bona fides,de reg.iur. ubi Doc. propter quā regulam ita expreſsè in duobus reis tradit Decius,ibi
9 in primis ſuis uerbis. † quod non ſolum procedit in uera ſolutione ſed etiā in acceptilatione quæ dicitur ficta ſolutio.l.ſi ex pluribus,de accep. ubi acceptilatio facta uni ex correis prodeſt alteri,& tradit Bar. in d.l. ex duobus,in 2.q. ubi dicit hanc ueritatem quod procedere uidetur licet fieret pactum quod non prodeſſet, maximè quando ſoluitur totum debitum & nulla lex reperitur quæ concedat poteſtatem uni ex correis ſoluendi & ſe liberandi ita ut non proſit alteri,ut uoluit Cum. in l. & per iuſiurandum.§. ſi legatorum, de accept.& Ang.in l.ſi hæres pecuniam, in fi.ad Trebel. Soc.& Galiaul.in l.ſi tamen hominem, de uerb.oblig. licèt Bar in d.l.ex duobus,in 2.q.tenuerit contrarium,
10 † idem & in acceptilatione facta cū pacto,ut non proſit alteri,quidquid Bart. dicat quæ fieri non poteſt ita ut non proſit correo,ut per Cum.in d.§.ſi legatorum, Are.in d.l.ſi ex duobus,Ang.in d.l. ſi hæres pecuniam, in fi Fulg.in l.1.in fi.C.de tranſact.Iaſ. & Guigl.in d.§. ſi tamen hominem, cum quibus uidetur ſimpliciter tranſire Aque.ibi & Decius, in l.1.in fin.C.de tranſac. & eſt tex.fortiſsimus contra Bar.in l.2.§.ſiuè.3.§.nunc de effectu,de lib.legat.& tenuit Iaſ.in d.§.ſi hominem, qui ex mente Bartol. in acceptilatione indiſtinctè concludit in duobus reis prodeſſe correo, in aliis autem

tem diſtinguit aut in rem facta, aut in perſonam ex quibus apparet hanc communem, licet Soc.in d.§.ſi tamen hominem, teneat cum Bart.cuius tamen conſiderationibus reſpódet ibi Galiaula. & aliqua infra ſubiiciam, Quartò dicebatur quòd licet ex pacto poſsit dici quòd ſolutio facta ab uno ex correis non prodeſſet alteri intelligitur ipſo iure, ſed bene prodeſſe poteſt ope exceptionis per reg.l.bona fides,& ita eſt de mente omnium,in d.l.Modeſtinus,& ibi expreſsè Paul. de Caſtro,col.2.uerſi.in Glo.in col.fi.in fi. uerſi. & èconuerſo, ubi dicit quòd ſi unus ex principaliter obligatis cum ſoluit diceret,ſoluo pro me tantum & meo nomine, non tolleretur obligatio alterius correi ipſo iure, ſed ope exceptionis . poſtremo adducebam unum ad quod nō animaduertit patronus in cauſa, uidelicet q in præſenti cauſa nō agitur ſimpliciter de illis duobus reis debēdi de qbus loqtur Bar. in locis ſupra citatis, & q poſſunt cōueniri ēt antequā conueniatur principa

11 lis,ſed † agitur de promiſsione tā p Ciconiā quā Ziliolos facta de cōſeruando indénes ſiue indēnia Zingarinū & eius bona ab omni eo quod ipſe pateretur occaſione dictarū lib.500.acceptarū p eū ad bonam mercationé ab illis de Sacrato,quo caſu tales promiſſores licet renunciauerint beneficio de fideiuſſoribus tñ non poſſunt cōueniri antequā conueniatur principalis pro quo promiſerunt,ut prius uideatur inquantū principalis remaneat dānificatus, ut eſt doc.Bar.in l.1.C.de cō

12 uen.fiſc.deb.li.10.& in l.quæro,nu.4.ff.locat. † quia ille cui eſt promiſſa indemnitas non pōt agere niſi poſt. quā damnū & intereſſe paſſus eſt,ut dicit Alexā.conſi. 199.uiſo proceſſu,nu.3.uol.7. per Glo.not.in l.fi.C.de

13 magn.conuen. † & aliud eſt fideiubere,aliud promittere quem indemnem cōſeruare.qa intelligitur in ſubſidium ſi principalis non eſt ſoluendo, ut inquit Fely. in c.ex reſcripto,col.fi.poſt nu.19.uerſi.extra Gloſſ.ex

14 tra de iureiuran. † Et non poteſt agere cui eſt promiſſa indemnitas ſi aliunde poteſt ſe conſeruare in dem-

nem

nem, ut tradit idem Alex. conſi. 114. ſuper eo de quo quæritur, col. 1. uerſi. 2. pro hoc facit, uol. 3. per nota. in d.l. quæro, & l. 1. de conuen. fiſ. debit. Quo ſtante quidquid ſit in aliis correis debendi dicitur quòd iſti de Ziliolis non poſſunt conueniri occaſione promiſſionis de indemnitate per eos factæ, niſi conſtet quòd Zingarinus ſit in damno, & quòd non poſsit aliunde ſe conſeruare ſine damno, & opportet ꝙ ſentiat damnum ita & taliter ꝙ ſentiat diminutionem patrimonii, & non ſufficit ꝙ amittat lucrum ꝙ non ſit radicatum & perfectè quęſitum ut dicit Alex. in d. conſi. 114. nu. 1. ſed in pſenti caſu pro ſumma liquidata lib. 1041. Zingarinus remanet ſine damno & aliunde eas habuit a Donno Franciſco Ciconia ſimili compromiſſore, ergo petit quod intus habet, & non poteſt moleſtare occaſione præmiſſa dictos de Ziliolis. Et licet in ſententia fuerit reſeruatum ſibi ut poſsit liquidare ulteriora damna & intereſſe, tamen ante quàm liquidet nó datur ſibi executio, quia debet prius liquidari damnum & pro quanta ſumma antequam petatur, ut ſibi ſoluatur & prius non dicitur eſſe in damno, ut ſupra dictum eſt & cum ſua actio non tendat niſi ad dam-
15 num & intereſſe exequendum & conſequendum † pactum ſeu. ſolutio facta per alium compromiſſorem quæ extenuat damnũ & intereſſe prodeſt etiam aliis, ut inquit Riminal. in l. 1. in ult. not. C. de tranſact. & ex hoc ſolo poſſet reſponderi ad omnia ſupra in contrarium adducta, tamen ſpecialius reſpondendo non obſtat illa proteſtatio facta, quia eſt contra diſpoſitionem iuris quod uult ſolutionem factam per unum ex correis alium liberari. d. l. 3. §. fin. & proteſtatio in his quæ dependent ex diſpoſitione iuris non operatur iuxta not. in d. §. morte, non obſtat quod per pactum fieri poteſt, ut non proſit per Doct. Bar. in d. l. ex duobus, in 2. q. quia contra Bar. multi tenuerunt de quibus ſupra & maximè uidetur uera opinio in præſenti caſu ex quo Zingarinus remanet ſine damno &

aliunde

16 aliunde ſe conſeruauit indemnem, † præterea animaduertendum eſt. quod tex. in d. l. Modeſtinus, non probat intentionem Bar. quia loquitur quando ſoluens ſoluebat hoc acto, ut ſibi cederentur actiones cōtra correum, & ſic ſoluebat non pro liberatione conſequenda, ut fuit factum in caſu noſtro, ſed pro ceſsione habenda, & ita eſt caſus illius legis & ibi Pau. de Caſtr. & alii, & caſus, in d. §. ſi legatorum, cum quo quantum ad hoc tranſeunt Soz. & Galiaul. in d. §. ſi tamen hominem, præterea licet ſolutio non proſit correo ſtante tali pacto ipſo iure, tamen prodeſt ope ex-
17 ceptionis, ut dictum eſt, † Non obſtat tex. in d. l. & hæredi. §. fin. quia illa lex loquitur in pacto quod ſolum non prodeſt correo, & eſt ratio, quia pactum non habet uim ſolutionis & ideo aliud eſſe debet in ſolutione per tex. in d. l. 4. §. nunc de effectu, de lib. leg. Non obſtat id quod dictum eſt de acceptilatione per Bar. in d. l. ex duobus, in 2. q. quem ſequutus eſt Sozi. in d. §. ſi tamen hominem, quia in contrarium uidetur com
18 munis opi. ut ſupra probatum eſt. † nec minus tex. in d. §. ſi mandato probat intentionem Bart. quia loquitur in mandatore cuius ſolutio ſi ſimpliciter eſt facta non liberat principalem debitorem, ut inquit Pau. de Caſt. in d. §. ſi mandato, & Bar. in d. l. Modeſtinus, col. 2. præterea ſolutio ibi non liberat alium ipſo iure, tamen ſi creditor ſolutum ab uno petat ab alio non liberato repellitur exceptione, ut per Pau. de Caſtro, ibi &
19 alii omnes in hoc conueniunt, † Non obſtat regula l. non omnis, ſi cert. pet. quia non procedit quando uoluntas eſt contraria hiis quæ ſunt de ſubſtantia & natura actus, qui geritur, ut reſpondet in hiis terminis Galiaul. in d. §. ſi tamen hominem, circa finem. præterea animaduertendum eſt, quod hic non fuit factum pactum quod ſolutio facta per unum non proſit alteri ſed tantum non fuit facta iurium reſeruatio contra Ziliolos quæ intelligitur facta ſi quæ iura competunt, ut per Felynum qui multa cumulat, in c. inter mona-
S ſterium

ſterium, de re iudica. ſed nullum ius competit ſaltem pro ſumma liquidata, ergo nihil operatur illa reſerua
20 tio. † Non obſtat quòd illa ſolutio cenſetur facta ex cauſa tranſactionis quia ſufficere debet quod illa ſolutio ex cauſa tranſactionis facta tollit primum antiquum debitum. l. & ſi ita, §. 1. de tranſact. Alciat. & Decius in l. 1. C. de tranſactio. & cenſetur etiam facta ex cauſa originaria, & obligationem antiquam tollit ſaltem, ut ſolutio, ut ibi Dec. expreſſe, & Cur. col. 2. in fi.
21 Præterea ſi uoluerimus dicere, † quod propter illam tranſactionem cenſeatur facta nouatio prioris obligationis, iuxta tradita per Ang. conſi. 30. alias 31. Are. conſi. 148. col. penul. & Decius 137. nume. 4. & conſil.
22 496. nume. 12. adhuc dicitur quòd nouatio † facta cum uno ex reis debendi aliū liberat. l. ſi pro uno, ubi Glo. Odoffre. Aret. & alii ad Senatuſconſult. Velleia. Non obſtat ultimo quod Ciconia alter Correus uidetur ſoluiſſe tantum pro dimidia, quia immo ſoluit pro eo toto ad quod tenebatur, & pro ſumma tota quam tunc petere poterat ipſe Zingarinus, immo plus ſoluit, nam ſumma liquidata tantum erat de libris 1041. & ſoluit libras 1150. nec illa uerba debent haberi in conſideratione, dum in inſtrumento narratur quod Zingarinus potuiſſet conſequi a Ciconia dimidiam ſortis, damnorum, & intereſſe, quia per hoc non negatur quinetiam potuiſſet conſequi totum propter obligationem qua tenebatur Ciconia inſolidum, & illa uerba non præiudicant ueritati, ex quo apparet Ciconiam ſoluiſſe totam ſummam liquidatam, & ultra. Doctrina autem Bar. ſupra allegata loquitur quando de ſumma liquidata alter Correus ſoluit tantum partem, & ſic ſumus in diuerſis terminis. Præterea ut dictum eſt ſupra, ex quo ſumus in promiſſore indemnitatis ſufficere debet, quod ipſe Zingarinus hactenus fuerit conſeruatus ſine damno, & aliunde indénis exi-
23 ſtat, † Et ſi conſtare fecerit in aliis damnificatum, & probabitur damnum, tunc conueniens erit, ut etiā releuetur

leuetur altero de tribus modis, de quibus per Baldum in l.fina.col.fina.in fi. uerſicu.ſed hoc poteſt fieri, C.de uſu.rei iudi. uidelicet ſolutione, datis pignoribus uel fideiuſſoribus magis idoneis,per quos modos conſeruatur quis indemnis,ut dicit Bal.not.ibi.fuit uotatum per magnificum Ducale conſilium iuſtitiæ non eſſe cō cedendum grauamen petitum contra Ziliolos pro ſumma petita , & liquidata,attentata ſolutione facta ipſi Zingarino per Donnum Franciſcum a Ciconia alterum compromiſſorem , prout apparet in inſtrumento in actis exhibito,declarauit tamen ipſos nobiles de Ziliolis teneri ad omnia damna , & intereſſe paſſa & patienda per ipſum Marcū Zingarinum, occaſione de qua in actis quæ tamen hanc conſtare fecerit,& liquidauerit ultra ſummam dictarum librarum 1041.

CONCLVSIO LXXXII.

1 *Caſus in quo minor aſſerens ſe maiorem non poteſt petere reſtitutionem in integrum.*

2 *Inſtrumentum curæ cum decreto iudicis an faciat quem præſumi minorem in præiudicium tertij.*

1 IN cauſa†quadam quidam aſſerebat ſe minorē,& nolebat litigare cum curatore uti minor, & iā ſibi decretus erat curator,opponebat reus ꝙ nolebat eum admittere pro minore, ſed potius quòd erat maior & nolebat ſibi in hoc præiudicare,quia litigando cum eius curatore,uidebatur eum approbare uti minorem,& ſibi aperire uiam reſtitutionis in integrum , iuxta conſilium Bal.in l.2.§.quod obſeruari, col 3.uerſi.hic quæro, C. de iur.calum.ſequitur Fel.in cap.cum inter,colum.7. circa fin.uerſic.poſſet tamen, extra de excep.Cat. Cotta in memorialibus,in uerbo

2 decretum iudicis. † & licet ſoleat dici quod inſtrumentum curæ cum decreto iudicis faciat quem præſumi minorem,ut eſt dictum Bal. in l. cum te minorem, col.2.uerſic.interdum ætas allegatur. C. de probat.& ibi Ang.& Alex.conſi.92.uiſo,col 3.uerſi.item reſpon deo,nu.13.uol.quinto.Dec.conſi.86.uiſo puncto, col. quinta,in fi.uerſi.ulterius, ubi allegat Bald. ut ibi per eum tamen id intelligitur ſi fuit litigatum cum eo uti curatore minoris, alioqui per ſolum inſtrumentum curę in pręiudicium tertii nō præſumitur minor ętas, & ſi aliter diceremus poſſent fieri mille fraudes, ita Alex.conſi.21.uiſo proceſſu,col.2.uerſicu.ad idem ten dunt uerba,uol.1.ubi allegat Bal.d.§.quod obſeruari. & Saly. in l.ſi maior, C. de in integ. reſtitu. Reſpondi per hanc obiectionem non retardari iudicium, & ſic procedendum ad ulteriora ſaluis exceptionibus partium,quia ſufficit parti quod eum non approbet ut minorem,& poterit probare eum maiorem in iudicio,& & eo ipſo datio curatoris erit nulla, nec poterit ex hoc qui aſſerebat ſe minorem conſequi aliquam uiam ad reſtitutionē in integrum,ita dicit Bal. in d.§.quod obſeruari,col.3.uer.credens tamen,&ꝙ talis exceptio non retardet proceſſum apparet ex his quæ tradit Alex.d.conſi.21.col.2.uerſi.ad idem.

CONCLVSIO LXXXIII.

1 *Volens impedire immiſsionem aſſerens primum teſtamentū fuiſſe reuocatum per ſecundum, poteſt hoc probare per teſtes, quando eos habet in promptu.*

2 *Probari non poteſt incontinenti, illud dicitur, quod expediri non poteſt intra tempus quo cauſa alias expediretur.*

3 *Immiſsionem bonorum an poßit quis conſequi ex teſtamento nuncupatiuo.& beneficium l.fi.C.de edicto Diu.Adria. tollen.*

4 *Miſſo in poſſeſsionem, an ſummario uel ordinario iudicio probari debeat.*

5 *Teſtibus duobus productis uno per actorem, & alium per reum, debet iudex pronunciare ad iudicium ordinarium recurrendum eſſe.*

6 *Cauſa poſſeſſorij in dubio eſt potior.*

7 *Arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur habere in promptu, & poſſe incontinenti probari.*

8 *Poſſeſſor per iuſſum non amouetur de poſſeſsione, niſi prius audiatur, & ordinario iudicio conuincatur.*

1 QVidã de † argenta condidit duo teſtamenta,
unũ in quo inſtituit certos conſobrinos hæ
redes, aliud poſtea in quo inſtituit certas
mulieres, quæ poſt mortẽ teſtatoris ſteterũt
in poſſeſsione hęreditatis, hæres in primo teſtamento
inſtitutus prętendens ſecundũ teſtamentũ non ualere
ſub prætextu ꝗ fuerit confectũ a notario forenſi con
tra formam ſtatuti Argentæ. agit remedio l.fin. C. de
edic. Diui Adria. toll. & petit immitti in poſſeſsionem
bonorũ hęreditatis oſtenſo teſtamẽto nõ uitiato &c.
& citatis dictis mulieribus ſi ſua putant intereſſe, op-
ponitur pro parte mulierum de ſecundo teſtamento
quod debet præualere. §. poſteriore, inſtit. quibus mo-
dis teſt. infir. & quatenus poſſet dubitari de ualiditate
teſtamenti confecti per illum notarium exhibet capi-
tula, & probare intendit teſtamentum ipſum per te-
ſtes, iuxta l. publicari. C. de teſtam. pro parte hæredis
dicitur non poſſe probari per teſtes in hoc ſummario
iudicio ad impediendum immiſsionem in poſſeſsionẽ
cum hoc requirat altiorem indaginem, ideo non ad-
mittendum in præſenti iudicio. l. 2. C. de edicto Diui
Adria. toll. nec releuaret etiam ſi incontinenti offe-
2 rent ſe uelle probare, † quia illud dicitur non poſſe
probari incontinenti, quod expediri non poteſt intra
tempus quo cauſa alias expediretur, Gloſſ. in l. ſi is a
quo, in princip. ut in poſſ. legat. Deci. conſilio. 424. nu-
me. 19. & 467. nume. 12. Bar. in l. 4. §. condemnatum,
ad fin. de re iudica. & in extrauagan. ad reprimend.

in uerſi.ſummarie, Aret.in §.in bonæ fidei, col.3.uerſi. ſed tunc inſurgit,inſti.de act. ſed immiſsio ſtatim uiſo teſtamento concedi debet, examen autem non ita celeriter fieri poteſt,quia oportet formare capitula,& interrogatoria,ut declarat Bal.in d.l.publicati,col.2. & Spec. de inſtru.edi.§.oſtenſo,uerſi.& cum de publi-
3 catione, cum ſimili.† & ideo uidemus ꝙ ex teſtamento nuncupatiuo non poteſt quis conſequi immiſsionem bonorum,& beneficium d.l.fi.& Glo.in d. l. fina. niſi poſtquam examinauit, & publicauit, ut ibi dicit
4 Bar.nu.17.uerſi. procedo ulterius.† dicebam ego dum hæc mihi allegarentur, immo talia capitula admittẽda,& non eſſe locum hoc caſu illi ſummariæ cognitioni,ſed potius ordinario iudicio, ex eo,quia tales mulieres quæ reperiuntur in poſſeſsione , & habent ultimum teſtamentum dicuntur legitimæ contradictores, & ideo in tali caſu iudex debet pronunciare non eſſe locum ſummariæ cognitioni , ſed agendum eſſe iudicio ordinario,per textum in d.l.fi.ibi, in iudicio competenti,& ita in ſpecie decidit Bart. ibi colum.6. poſt
5 nume.21.uerſi.aut apparet aliquis. † Et idem concludit Angel.colum.penult. dum inquit quod productis duobus teſtibus uno per actorem, & alio per reum iudex pronunciabit non eſſe locum ſummario iudicio ſed recurrendum eſſe ad iudicium ordinarium , ſequitur etiam dict.Bart.ibi , Alex. colum.9.uerſi.tamen in iſto argumento,& poteſt eſſe ratio hoc caſu, quia talis exceptio eſt præpotens,& procedit ab eodem fonte teſtatoris,maximæ quando reus eſt in poſſeſsione,nimirum ſi talis exceptio eſt plurium diſcutienda , an-
6 tequam poſſeſſor amoueatur a poſſeſsione ſua,† & in dubio cauſa poſſeſsionis eſt potior.c.ex literis.de probat.§.commodum,inſtitu.de interdict. & quia hic qui exhibet ſecundum teſtamentum , & eſt in poſſeſsione habet paritatẽ tituli,& uidetur docere tale quid,propter quod eius intereſt quod ſummarie non procedatur ſuper teſtamento primo, cum ipſe habeat aliud te

ſtamentum ex quo liquet eius intereſſe, ne ita uelo le uato procedatur, ut dixit Zucardus in d.l. ſi.C.de edi. Di.Adria.toll.nu.328.uerſi.ſed tunc inſurgit difficultas.& licet Dec.in d.l.fi. col. 13. poſt nu.42. uideatur aliter ſentire, tamen non uidetur curandum de eius opinione cum rationes quibus mouetur ſint debiles, & Ang. quem allegat loquitur quando neuter poſsidet,& in ſpecie eum reprobat Zucardus in d. l. fin.nu. 328. & in contrarium tenuerint plures Doctores, & magnę auctoritatis, de quibus ſupra, nec dicatur quòd Bar. & cæteri ſentiunt hoc quando exhibeatur ſecundum teſtamentum quod non patitur aliquam difficul tatem, quia imò loquitur quando reſultaret aliqua du bietas, nam ſi clarum eſſet ualere, non eſſet opus pronunciare, recurrendum eſſe ad ordinarium iudicium, & in terminis ꝙ ille qui uult impedire immiſsionem aſſerens teſtamentum primum fuiſſe reuocatum, poſſit probare talem reuocationem per teſtes quādo eos habet in promptu, uidetur deciſ. Bal. in d.l. fin. col. 3.
7 uerſi.& idem ſi diceret teſtamentum, † & quando quis dicatur habere in promptu, & poſſe probari incontinenti, relinquitur arbitrio iudicis, ut per Bar. in d.l. ſi is a quo, Fely.in c.exceptionem, col. 12. uerſi. cogitabam de except. præterea ſi in materia d.l.fi. poſſeſſor deducit ea quæ requirunt altiorem indaginem, licet non impediat iuſſum de mittendo, ut per Pau. de Ca-
8 ſtro ibi, col. 4. & Doctores in l. 2. C. eo. † tamen per illum iuſsum nō amouebitur de poſſeſsione, niſi prius audiatur, & conuincatur in ordinario iudicio, quia immiſsio intelligitur & fit, ſaluò iure poſſeſſoris, & fit tranſitus de poſſeſſorio ad petitorium, & datur libellus, & lis conteſtatur. Pau. ibi col. 6. uerſ. præterea & ratio, quia ex quo talia allegans non admittitur perinde eſt ac ſi immiſsio fieret nemine comparente. ideo miſsio fit ſaluo iure poſſeſſori legitimi. Bal. ibi q.4. Saly.col.4.in fi.& dicit notandum, quia pauci aduertunt Zucar.in d.l.fi.nu.346.

CONCLVSIO LXXXIIII.

1 *Reus conuictus de mendatio tituli non poſſeſſionis an perdat poſſeſſionem.*

2 *Iudex in poſſeſſionem tanquam uacantem actorem immittere poteſt quando reus negat ſe poſsidere.*

3 *Fundamentum a nulla partium ſummi poteſt expoſitione negata.*

4 *In iudiciis quaſi contrahitur ſicut in contractibus, & defectus alterius partis efficit contractũ nullum. ita & quaſi contractum.*

1 IN quadam cauſa † actor fecit unam poſitionem, in qua poſuit qualiter reus conuentus tenebat, & poſsidebat rem de qua agebatur, cui poſitioni reus reſpondẽdo negauit ſe illam tenere, & poſsidere, qua negatione facta, actor inſtetit ſe immitti in poſſeſsionem dictæ rei quam reus negauit ſe poſsidere, iuxta practicam Ang. in l. fi. ff. de rei uendic. quam ſequuntur Iaſ. in §. omnium, nu. 92. & quoque late per Gomeſium in §. ex maleficiis, inſtit. de acti. Adde Brunum conſil. 83. in fin. in cauſa miſerabili, qui ſequitur doctrinam Ang. dicens ſæpe ſecundum eam ob-
2 tinuiſſe. † & Cæpol. caut. 160. ubi concludit, quòd tali caſu poteſt actor petere ſe immitti in poſſeſsionem, ex eo quia non intereſt negantis, ex quo fatetur ſe nõ poſsidere, non autem in pœnam negationis, prout tunc aliter eſſet diſtinguendum, ut plene de intellectu d. l. fi. de rei uendi. eſt in promptu uidere Roma. conſil. 59. nu. 8. uſque ad fin. Barbat. conſil. 36. lib. 3. & Guid. Pap. in conſil. 3. incip. lex fin. ff. de rei uendica. per totum, & per Gomeſi. in d. §. ex maleficiis, inſtit. de act. Adde pro intelligentia, & omnino uide quæſt. Tholo.
3 quæſt. 167. in appoſtillis ſiue addi. † Reus uero replicabat non poſſe actorem ſe fundare in poſitione per eum negata, cum neutra partium, ſecundum om-

nes

nes Doctores poſsit ex poſitione negata ſumere fundamentum, quia confeſsio eſt actus iuris ciuilis, ſicut ſtipulatio, ideoque ſicut ipſa ſtipulatio redditur inutilis quando eſt defectus conſenſus in altera parte, ut l. 1. de uerborum obligat. ita in hac confeſsione. † Item
4 in iudiciis quaſi contrahitur, ſicut in contractibus, & defectus conſenſus alterius partis efficit contractum nullum, ita & quaſi contractus, ut plene per Ioannem Petrum de Ferrariis in ſua Practica Papienſi, ſuper forma excipiendi contra poſitiones, in glo. ſuper uerbo, primo quòd publica uox & fama, & idem Archid. in c. 1. 2. col. de confeſsis, lib. 6. uerſi. nunquid ergo, ubi aſsignat rationem, quia ſuam turpitudinem allegaret, quia contra dictum ſuum ueniret, ſcilicet, ponens contra ſuam aſſeuerationem, & reſpondens cõtra ſuam negationem, & ſic innuit idem ius eſſe in utroque, uidelicet ponente, & reſpondente, & hoc uerum niſi probaretur error, Guid. Pap. deciſ. 182. & in apoſtillis ibi, ſed ad hoc dicebatur uerum eſſe quod aliqua partium non poteſt ſe fundare in poſitione negata, ſed iſtud non procedit quando actor recedit a ſua poſitione quando acceptat negationem, prout in caſu iſto in quo actor recedit a ſua poſitione quando acceptat negationem ex eo quia dicit ſe immittendum in poſſeſsionem, ex quo reus negauit, quia qui uult conſequens, uult neceſſarium antecedens, & hoc quando ſumus in eodem iudicio, licet ſecus ſi in diuerſo, quia non diceretur recedere a ſua poſitione, ſeu aſſertione facta in alio iudicio, ut per Aret. in l. naturaliter. §. nihil commune, 8. col. de acquir. poſſeſsio. & in iſtis terminis loquitur practica Ang. in d. l. fi. ff. de rei uendi & ſequacium, quia actor agendo rei uendicatione de neceſsitate dicit reum poſsidere, & tamen cũ primũ reus negat poſsidere poteſt actor dicere ꝙ mittatur in poſſeſsionem rei de qua agitur quoniam rei non intereſt, ex quo negauit ſe poſsidere.

CON-

Bar.& cæteri de duo.reis & maximè quia nõ modo in ſolidum ſed etiam principaliter in ſe ſuſcipiunt obligationem quo caſu duo rei dicuntur Bar.cum quo alii tranſeunt, in l.eandem,col.2.& 3. uerſi.quinto quæro, & uerſi.circa ſecũm,de duo.reis,& in l.ſi paternã,in fin. C.ad Senatuſcon.Vell. & ſolutio facta per unũ ex cor reis alium liberat.l.3.§.fin.ubi Doct.de duo.reis.§.pe-
8 nul.inſtit.eo.tit. † Et creditor qui habet duos correos debendi debet eſſe unica ſolutione cõtentus alioquin eius intentio reiicitur, ut dicit Bart. in l.3.§. ubi duo, nu.3.de duob.reis & bona fides nõ patitur,ut bis idem exigatur.l.bona fides,de reg.iur.ubi Doc. propter quã regulam ita expreſsè in duobus reis tradit Decius,ibi
9 in primis ſuis uerbis. † quod non ſolum procedit in uera ſolutione ſed etiã in acceptilatione quæ dicitur ficta ſolutio.l.ſi ex pluribus,de accep.ubi acceptilatio facta uni ex correis prodeſt alteri,& tradit Bar. in d.l. ex duobus,in 2.q. ubi dicit hanc ueritatem quod procedere uidetur licet fieret pactum quod non prodeſſet, maximè quando ſoluitur totum debitum & nulla lex reperitur quæ concedat poteſtatem uni ex correis ſoluendi & ſe liberandi ita ut non proſit alteri,ut uoluit Cum. in l. & per iuſiurandum.§. ſi legatorum, de accept.& Ang.in l.ſi hæres pecuniam, in fi.ad Trebel. Soc.& Galiaul.in l.ſi tamen hominem, de uerb.oblig. licèt Bar in d.l.ex duobus,in 2.q.tenuerit contrarium,
10 † idem & in acceptilatione facta cũ pacto,ut non proſit alteri,quidquid Bart. dicat quæ fieri non poteſt ita ut non proſit correo,ut per Cum.in d.§.ſi legatorum, Are.in d.l.ſi ex duobus,Ang.in d.l. ſi hæres pecuniam, in fi Fulg.in l.1.in fi.C.de tranſact.Iaſ. & Guigl.in d.§. ſi tamen hominem, cum quibus uidetur ſimpliciter tranſire Aque.ibi & Decius, in l.1.in fin.C.de tranſac. & eſt tex.fortiſsimus contra Bar.in l.2.§.ſiuè.3.§.nunc de effectu,de lib.legat.& tenuit Iaſ.in d.§.ſi hominem, qui ex mente Bartol. in acceptilatione indiſtinctè concludit in duobus reis prodeſſe correo, in aliis au-

tem diſtinguit aut in rem facta, aut in perſonam ex quibus apparet hanc communem, licet Soc.in d.§.ſi tamen hominem, teneat cum Bart.cuius tamen conſiderationibus reſpõdet ibi Galiaula. & aliqua infra ſubiiciam, Quartò dicebatur quòd licet ex pacto poſsit dici quòd ſolutio facta ab uno ex correis non prodeſſet alteri intelligitur ipſo iure, ſed bene prodeſſe poteſt ope exceptionis per reg.l.bona fides,& ita eſt de mente omnium,in d.l.Modeſtinus,& ibi expreſsè Paul. de Caſtro,col.2.uerſi.in Glo.in col.ſi.in ſi. uerſi. & èconuerſo, ubi dicit quòd ſi unus ex principaliter obligatis cum ſoluit diceret,ſoluo pro me tantum & meo nomine, non tolleretur obligatio alterius correi ipſo iure, ſed ope exceptionis. poſtremo adducebam unum ad quod nõ animaduertit patronus in cauſa, uidelicet ꝙ in præſenti cauſa nõ agitur ſimpliciter de illis duobus reis debẽdi de qbus loqtur Bar. in locis ſupra citatis, & ꝗ poſſunt cõueniri ẽt antequã conueniatur principa-
11 lis,ſed † agitur de promiſsione tã ꝑ Ciconiã quã Ziliolos facta de cõſeruando indẽnes ſiue indẽnia Zingarinũ & eius bona ab omni eo quod ipſe pateretur occaſione dictarũ lib.500.acceptarũ ꝑ eũ ad bonam mercatione ab illis de Sacrato,quo caſu tales promiſſores licet renunciauerint beneficio de fideiuſſoribus tñ non poſſunt cõueniri antequã conueniatur principalis pro quo promiſerunt,ut prius uideatur inquantũ principalis remaneat dãnificatus, ut eſt doc.Bar.in l.1.C.de cõ-
12 uen.fiſc.deb.li.10.& in l.quæro,nu.4.ff.locat. † quia ille cui eſt promiſſa indemnitas non põt agere niſi poſt quã damnũ & intereſſe paſſus eſt,ut dicit Alexã.conſi. 199.uiſo proceſſu,nu.3.uol.7. per Glo.not.in l.ſi.C.de
13 magn.conuen. † & aliud eſt fideiubere,aliud promittere quem indemnem cõſeruare.qa intelligitur in ſubſidium ſi principalis non eſt ſoluendo, ut inquit Fely. in c.ex reſcripto,col.ſi.poſt nu.19.uerſi.extra Gloſſ.ex-
14 tra de iureiuran. † Et non poteſt agere cui eſt promiſſa indemnitas ſi aliunde poteſt ſe conſeruare in demnem

nem, ut tradit idem Alex. conſi.114. ſuper eo de quo quæritur, col.1.uerſi.2. pro hoc facit, uol.3.per nota. in d.l. quæro, & l.1. de conuen.fiſ.debit. Quo ſtante quidquid ſit in aliis correis debendi dicitur quòd iſti de Ziliolis non poſſunt conueniri occaſione promiſſionis de indemnitate per eos factæ, niſi conſtet quòd Zingarinus ſit in damno, & quòd non poſsit aliunde ſe conſeruare ſine damno, & opportet ꝙ ſentiat damnum ita & taliter ꝙ ſentiat diminutionem patrimonii,& non ſufficit ꝙ amittat lucrum ꝙ non ſit radicatum & perfectè quęſitum ut dicit Alex.in d.conſi.114. nu.1.ſed in p̄ſenti caſu pro ſumma liquidata lib.1041. Zingarinus remanet ſine damno & aliunde eas habuit a Donno Franciſco Ciconia ſimili compromiſſo re,ergo petit quod intus habet, & non poteſt moleſtare occaſione præmiſſa dictos de Ziliolis. Et licet in ſententia fuerit reſeruatum ſibi ut poſsit liquidare ulteriora damna & intereſſe, tamen ante quàm liquidet nō datur ſibi executio, quia debet prius liquidari damnum & pro quanta ſumma antequam petatur, ut ſibi ſoluatur & prius non dicitur eſſe in damno, ut ſupra dictum eſt & cum ſua actio non tendat niſi ad dam-
15 num & intereſſe exequendum & conſequendum † pactum ſeu. ſolutio facta per alium compromiſſorem quæ extenuat damnū & intereſſe prodeſt etiam aliis, ut inquit Riminal. in l.1. in ult.not.C. de tranſact. & ex hoc ſolo poſſet reſponderi ad omnia ſupra in contrarium adducta, tamen ſpecialius reſpondendo non obſtat illa proteſtatio facta,quia eſt contra diſpoſitionem iuris quod uult ſolutionem factam per unum ex correis alium liberari.d.l.3.§.fin. & proteſtatio in his quæ dependent ex diſpoſitione iuris non operatur iuxta not.in d.§.morte, non obſtat quod per pactum fieri poteſt, ut non proſit per Doct. Bar. in d.l. ex duobus, in 2. q. quia contra Bar.multi tenuerunt de quibus ſupra & maximè uidetur uera opinio in præſenti caſu ex quo Zingarinus remanet ſine damno &

aliunde

16 aliunde ſe conſeruauit indemnem, † præterea animaduertendum eſt. quod tex. in d. l. Modeſtinus, non probat intentionem Bar. quia loquitur quando ſoluens ſoluebat hoc acto,ut ſibi cederentur actiones cõtra correum,& ſic ſoluebat non pro liberatione conſequenda, ut fuit factum in caſu noſtro, ſed pro ceſſione habenda, & ita eſt caſus illius legis & ibi Pau.de Caſtr.& alii,& caſus, in d. §. ſi legatorum, cum quo quantum ad hoc tranſeunt Soz.& Galiaul. in d.§.ſi tamen hominem,præterea licet ſolutio non proſit correo ſtante tali pacto ipſo iure,tamen prodeſt ope ex-
17 ceptionis,ut dictum eſt,†Non obſtat tex.in d.l.& hæredi.§.fin. quia illa lex loquitur in pacto quod ſolum non prodeſt correo,& eſt ratio,quia pactum non habet uim ſolutionis & ideo aliud eſſe debet in ſolutione per tex.in d.l.4.§. nunc de effectu, de lib. leg.Non obſtat id quod dictum eſt de acceptilatione per Bar. in d.l.ex duobus, in 2.q. quem ſequutus eſt Sozi.in d. §.ſi tamen hominem,quia in contrarium uidetur com-
18 munis opi. ut ſupra probatum eſt. † nec minus tex.in d.§.ſi mandato.probat.intentionem Bart.quia loquitur in mandatore cuius ſolutio ſi ſimpliciter eſt facta non liberat principalem debitorem,ut inquit Pau. de Caſt.in d.§.ſi mandato,& Bar.in d.l.Modeſtinus, col. 2.præterea ſolutio ibi non liberat alium ipſo iure, tamen ſi creditor ſolutum ab uno petat ab alio non liberato repellitur exceptione,ut per Pau.de Caſtro,ibi &
19 alii omnes in hoc conueniunt, † Non obſtat regula l.non omnis,ſi cert.pet.quia non procedit quando uoluntas eſt contraria hiis quæ ſunt de ſubſtantia & natura actus,qui geritur, ut reſpondet in hiis terminis Galiaul.in d.§.ſi tamen hominem, circa finem.præterea animaduertendum eſt, quod hic non fuit factum pactum quod ſolutio facta per unum non proſit alteri ſed tantum non fuit facta iurium reſeruatio contra Ziliolos quæ intelligitur facta ſi quæ iura competunt, ut per Felynum qui multa cumulat, in c. inter mona-

S ſterium

ſterium, de re iudica. ſed nullum ius competit ſaltem pro ſumma liquidata, ergo nihil operatur illa reſerua
20 tio. † Non obſtat quòd illa ſolutio cenſetur facta ex cauſa tranſactionis, quia ſufficere debet quod illa ſolutio ex cauſa tranſactionis facta tollit primum antiquum debitum. l. & ſi ita. §. 1. de tranſact. Alciat. & Decius in l. 1. C. de tranſactio. & cenſetur etiam facta ex cauſa originaria, & obligationem antiquam tollit ſaltem, ut ſolutio, ut ibi Dec. expreſſe, & Cur. col. 2. in fi.
21 Præterea ſi uoluerimus dicere, † quod propter illam tranſactionem cenſeatur facta nouatio prioris obligationis, iuxta tradita per Ang. conſi. 30. alias 31. Arc. conſi. 148. col. penul. & Decius 137. nume. 4. & conſil.
22 496. nume. 12. adhuc dicitur quòd nouatio † facta cum uno ex reis debendi aliū liberat. l. ſi pro uno, ubi Glo. Odoffre. Aret. & alii ad Senatuſconſult. Velleia. Non obſtat ultimo quod Ciconia alter Correus uidetur ſoluiſſe tantum pro dimidia, quia immo ſoluit pro eo toto ad quod tenebatur, & pro ſumma tota quam tunc petere poterat ipſe Zingarinus, immo plus ſoluit, nam ſumma liquidata tantum erat de libris 1041. & ſoluit libras 1150, nec illa uerba debent haberi in conſideratione, dum in inſtrumento narratur quod Zingarinus potuiſſet conſequi a Ciconia dimidiam ſortis, damnorum, & intereſſe, quia per hoc non negatur quinetiam potuiſſet conſequi totum propter obligationem qua tenebatur Ciconia inſolidum, & illa uerba non præiudicant ueritati, ex quo apparet Ciconiam ſoluiſſe totam ſummam liquidatam, & ultra. Doctrina autem Bar. ſupra allegata loquitur quando de ſumma liquidata alter Correus ſoluit tantum partem, & ſic ſumus in diuerſis terminis. Præterea ut dictum eſt ſupra, ex quo ſumus in promiſſore indemnitatis ſufficere debet, quod ipſe Zingarinus hactenus fuerit conſeruatus ſine damno, & aliunde indēnis exi-
23 ſtat, † Et ſi conſtare fecerit in aliis damnificatum, & probabitur damnum, tunc conueniens erit, ut etiā releuetur

leuetur altero de tribus modis, de quibus per Baldum in l.fina.col.fina.in fi. uerſicu.ſed hoc poteſt fieri, C.de uſu.rei iudi. uidelicet ſolutione, datis pignoribus uel fideiuſſoribus magis idoneis,per quos modos conſeruatur quis indemnis,ut dicit Bal.not.ibi.fuit uotatum per magnificum Ducale conſilium iuſtitiæ non eſſe cõcedendum grauamen petitum contra Ziliolos pro ſumma petita, & liquidata,attentata ſolutione facta ipſi Zingarino per Donnum Franciſcum a Ciconia alterum compromiſſorem, prout apparet in inſtrumento in actis exhibito,declarauit tamen ipſos nobiles de Ziliolis teneri ad omnia damna, & intereſſe paſſa & patienda per ipſum Marcũ Zingarinum, occaſione de qua in actis quæ tamen hanc conſtare fecerit,& liquidauerit ultra ſummam dictarum librarum 1041.

CONCLVSIO LXXXII.

1 *Caſus in quo minor aſſerens ſe maiorem non poteſt petere reſtitutionem in integrum.*

2 *Inſtrumentum curæ cum decreto iudicis an faciat quem præſumi minorem in præiudicium tertij.*

1 IN cauſa†quadam quidam aſſerebat ſe minorẽ,& uolebat litigare cum curatore uti minor, & iã ſibi decretus erat curator,opponebat reus ꝙ nolebat eum admittere pro minore, ſed potius quòd erat maior & nolebat ſibi in hoc præiudicare,quia litigando cum eius curatore,uidebatur eum approbare uti minorem,& ſibi aperire uiam reſtitutionis in integrum, iuxta conſilium Bal.in l.2.§.quod obſeruari, col 3.uerſi.hic quæro, C. de iur.calum.ſequitur Fel.in cap.cum inter,colum.7.circa fin.uerſic.poſſet tamen, extra de excep.Cat. Cotta in memorialibus,in uerbo

2 decretum iudicis † & licet ſoleat dici quod inſtrumentum curæ cum decreto iudicis faciat quem præſumi minorem, ut eſt dictum Bal. in l. cum te minorem, col.2.uerſic.interdum ætas allegatur. C. de probat.& ibi Ang.& Alex.conſi.92.uiſo,col 3.uerſi.item reſpondeo,nu.13.uol.quinto.Dec.conſi.86.uiſo puncto, col. quinta,in fi.uerſi.ulterius, ubi allegat Bald. ut ibi per eum tamen id intelligitur ſi fuit litigatum cum eo uti curatore minoris, alioqui per ſolum inſtrumentum curę in pręiudicium tertii nō præſumitur minor ętas, & ſi aliter diceremus poſſent fieri mille fraudes, ita Alex.conſi.21.uiſo proceſſu,col.2.uerſicu.ad idem tendunt uerba,uol.1.ubi allegat Bal.d.§.quod obſeruari. & Saly. in l.ſi maior, C. de in integ. reſtitu. Reſpondi per hanc obiectionem non retardari iudicium, & ſic procedendum ad ulteriora ſaluis exceptionibus partium,quia ſufficit parti quod eum non approbet ut minorem,& poterit probare eum maiorem in iudicio,& & eo ipſo datio curatoris erit nulla, nec poterit ex hoc qui aſſerebat ſe minorem conſequi aliquam uiam ad reſtitutionē in integrum,ita dicit Bal. in d.§.quod obſeruari,col.3.uer.credens tamen,&ꝙ talis exceptio non retardet proceſſum apparet ex his quæ tradit Alex.d.conſi.21.col.2.uerſi.ad idem.

CONCLVSIO LXXXIII.

1 *Volens impedire immiſsionem aſſerens primum teſtamentū fuiſſe reuocatum per ſecundum, poteſt hoc probare per teſtes, quando eos habet in promptu.*

2 *Probari non poteſt incontinenti, illud dicitur, quod expediri non poteſt intra tempus quo cauſa alias expediretur.*

3 *Immiſsionem bonorum an poſsit quis conſequi ex teſtamento nuncupatiuo.& beneficium l.ſi.C.de edicto Diu.Adria. tollen.*

4 *Miſſo in poſſeſsionem, an ſummario uel ordinario iudicio probari debeat.*

5 *Teſti-*

5 *Teſtibus duobus productis uno per actorem, & alium per reum, debet iudex pronunciare ad iudicium ordinarium recurrendum eſſe.*
6 *Cauſa poſſeſſorij in dubio eſt potior.*
7 *Arbitrio iudicis relinquitur quando quis dicatur habere in promptu, & poſſe incontinenti probari.*
8 *Poſſeſſor per iuſſum non amouetur de poſſeſsione, niſi prius audiatur, & ordinario iudicio conuincatur.*

1 QVidā de † argenta condidit duo teſtamenta, unū in quo inſtituit certos conſobrinos hæredes, aliud poſtea in quo inſtituit certas mulieres, quæ poſt mortē teſtatoris ſteterūt in poſſeſsione hęreditatis, hæres in primo teſtamento inſtitutus prętendens ſecundū teſtamentū non ualere ſub prætextu ꝙ fuerit confectū a notario forenſi contra formam ſtatuti Argentæ. agit remedio l. fin. C. de edic. Diui Adria. toll. & petit immitti in poſſeſsionem bonorū hęreditatis oſtenſo teſtamēto nō uitiato &c. & citatis dictis mulieribus ſi ſua putant intereſſe, opponitur pro parte mulierum de ſecundo teſtamento quod debet præualere. §. poſteriore, inſtit. quibus modis teſt. infir. & quatenus poſſet dubitari de ualiditate teſtamenti confecti per illum notarium exhibet capitula, & probare intendit teſtamentum ipſum per teſtes, iuxta l. publicari. C. de teſtam. pro parte hæredis dicitur non poſſe probari per teſtes in hoc ſummario iudicio ad impediendum immiſsionem in poſſeſsionē cum hoc requirat altiorem indaginem, ideo non admittendum in præſenti iudicio. l. 2. C. de edicto Diui Adria. toll. nec releuaret etiam ſi incontinenti offe-
2 rent ſe uelle probare, † quia illud dicitur non poſſe probari incontinenti, quod expediri non poteſt intra tempus quo cauſa alias expediretur, Gloſſ. in l. ſi is a quo, in princip. ut in poſſ. legat. Deci. conſilio. 424. nume. 19. & 467. nume. 12. Bar. in l. 4. §. condemnatum, ad fin. de re iudica. & in extrauagan. ad reprimend.

 in uerſi.

in uerſi.ſummarie, Aret.in §.in bonæ fidei, col.3.uerſi. ſed tunc inſurgit,inſti.de act. ſed immiſsio ſtatim uiſo teſtamento concedi debet, examen autem non ita celeriter fieri poteſt,quia oportet formare capitula,& interrogatoria,ut declarat Bal.in d.l.publicati,col.2. & Spec. de inſtru.edi.§.oſtenſo,uerſi.& cum de publi-
3 catione,cum ſimili.† & ideo uidemus ꝙ ex teſtamento nuncupatiuo non poteſt quis conſequi immiſsionem bonorum,& beneficium d.l.fi.& Glo.in d. l. fina. niſi poſtquam examinauit, & publicauit, ut ibi dicit
4 Bar.nu.17.uerſi.procedo ulterius.† dicebam ego dum hæc mihi allegarentur, immo talia capitula admittẽda,& non eſſe locum hoc caſu illi ſummariæ cognitioni,ſed potius ordinario iudicio, ex eo,quia tales mulieres quæ reperiuntur in poſſeſsione, & habent ultimum teſtamentum dicuntur legitimæ contradictores, & ideo in tali caſu iudex debet pronunciare non eſſe locum ſummariæ cognitioni, ſed agendum eſſe iudicio ordinario,per textum in d.l.fi.ibi,in iudicio competenti,& ita in ſpecie decidit Bart. ibi colum.6. poſt
5 nume.21.uerſi.aut apparet aliquis. † Et idem concludit Angel.colum.penult. dum inquit quod productis duobus teſtibus uno per actorem, & alio per reum iudex pronunciabit non eſſe locum ſummario iudicio ſed recurrendum eſſe ad iudicium ordinarium, ſequitur etiam dict.Bart.ibi, Alex. colum.9.uerſi.tamen in iſto argumento,& poteſt eſſe ratio hoc caſu, quia talis exceptio eſt præpotens,& procedit ab eodem fonte teſtatoris,maximæ quando reus eſt in poſſeſsione,nimirum ſi talis exceptio eſt plurium diſcutienda, an-
6 tequam poſſeſſor amoueatur a poſſeſsione ſua,† & in dubio cauſa poſſeſsionis eſt potior.c.ex literis,de pro bat.§.commodum,inſtitu.de interdict. & quia hic qui exhibet ſecundum teſtamentum, & eſt in poſſeſsione habet paritatẽ tituli,& uidetur docere tale quid,propter quod eius intereſt quod ſummarie non procedatur ſuper teſtamento primo, cum ipſe habeat aliud te

ſtamentum ex quo liquet eius intereſſe, ne ita uelo le
uato procedatur, ut dixit Zucardus in d.l. fi.C.de edi.
Di.Adria.toll.nu.328.uerſi.ſed tunc inſurgit difficul-
tas.& licet Dec.in d.l.fi. col. 13. poſt nu.42. uideatur
aliter ſentire, tamen non uidetur curandum de eius
opinione cum rationes quibus mouetur ſint debiles,
& Ang. quem allegat loquitur quando neuter poſsi-
det,& in ſpecie eum reprobat Zucardus in d. l. fin.nu.
328. & in contrarium tenuerint plures Doctores, &
magnę auctoritatis, de quibus ſupra, nec dicatur quòd
Bar. & cæteri ſentiunt hoc quando exhibeatur ſecun-
dum teſtamentum quod non patitur aliquam difficul
tatem, quia imò loquitur quando reſultaret aliqua du
bietas, nam ſi clarum eſſet ualere, non eſſet opus pro-
nunciare, recurrendum eſſe ad ordinarium iudicium,
& in terminis ꝙ ille qui uult impedire immiſsionem
aſſerens teſtamentum primum fuiſſe reuocatum, poſ-
ſit probare talem reuocationem per teſtes quādo eos
habet in promptu, uidetur deciſ. Bal. in d.l. fin. col. 3.
7 uerſi.& idem ſi diceret teſtamentum, † & quando quis
dicatur habere in promptu, & poſſe probari inconti-
nenti, relinquitur arbitrio iudicis, ut per Bar. in d.l. ſi
is a quo, Fely.in c.exceptionem, col. 12. uerſi. cogita-
bam de except. præterea ſi in materia d.l.fi. poſſeſſor
deducit ea quæ requirunt altiorem indaginem, licet
non impediat iuſſum de mittendo, ut per Pau. de Ca-
8 ſtro ibi, col. 4. & Doctores in l. 2. C. eo. † tamen per
illum iuſsum nō amouebitur de poſſeſsione, niſi prius
audiatur, & conuincatur in ordinario iudicio, quia
immiſsio intelligitur & fit, ſaluo iure poſſeſſoris, &
fit tranſitus de poſſeſſorio ad petitorium, & datur li-
bellus,& lis conteſtatur. Pau.ibi col. 6. uerſ. præterea
& ratio, quia ex quo talia allegans non admittitur
perinde eſt ac ſi immiſsio fieret nemine comparente.
ideo miſsio fit ſaluo iure poſſeſſori legitimi. Bal. ibi
q.4.Saly.col.4.in fi.& dicit notandum, quia pauci ad-
uertunt Zucar.in d.l.fi.nu.346.

CONCLVSIO LXXXIIII.

1 *Reus conuictus de mendatio tituli non poſſeſſionis an perdat poſſeſſionem.*

2 *Iudex in poſſeſſionem tanquam uacantem actorem immittere poteſt quando reus negat ſe poſsidere.*

3 *Fundamentum a nulla partium ſummi poteſt ex poſitione negata.*

4 *In iudiciis quaſi contrahitur ſicut in contractibus, & defectus alterius partis efficit contractũ nullum. ita & quaſi contractum.*

1 IN quadam cauſa † actor fecit unam poſitionem, in qua poſuit qualiter reus conuentus tenebat, & poſsidebat rem de qua agebatur, cui poſitioni reus reſpondẽdo negauit ſe illam tenere, & poſsidere, qua negatione facta, actor inſtetit ſe immitti in poſſeſsionem dictæ rei quam reus negauit ſe poſsidere, iuxta practicam Ang. in l. fi. ff. de rei uendic. quam ſequuntur Iaſ. in §. omnium, nu. 92. & quoque late per Gomeſium in §. ex maleficiis, inſtit. de acti. Adde Brunum conſil. 83. in fin. in cauſa miſerabili, qui ſequitur doctrinam Ang. dicens ſæpe ſecundum eam ob
2 tinuiſſe. † & Cæpol. caut. 160 ubi concludit, quòd tali caſu poteſt actor petere ſe immitti in poſſeſsionem, ex eo quia non intereſt negantis, ex quo fatetur ſe nõ poſsidere, non autem in pęnam negationis, prout tunc aliter eſſet diſtinguendum, ut plene de intellectu d. l. fi. de rei uendi. eſt in promptu uidere Roma. conſil. 59. nu. 8. uſque ad fin. Barbat. conſil. 36. lib. 3. & Guid. Pap. in conſil. 3. incip. lex fin. ff. de rei uendica. per totum, & per Gomeſi. in d. §. ex maleficiis, inſtit. de act. Adde pro intelligentia, & omnino uide quæſt. Tholo.
3 quæſt. 167. in appoſtillis ſiue addi. † Reus uero replicabat non poſſe actorem ſe fundare in poſitione per eum negata, cum neutra partium, ſecundum omnes

nes Doctores poſsit ex poſitione negata ſumere fundamentum, quia confeſsio eſt actus iuris ciuilis, ſicut ſtipulatio, ideoque ſicut ipſa ſtipulatio redditur inutilis quando eſt defectus conſenſus in altera parte, ut l. 1. de uerborum obligat. ita in hac confeſsione.

4 † Item in iudiciis quaſi contrahitur, ſicut in contractibus, & defectus conſenſus alterius partis efficit contractum nullum, ita & quaſi contractus, ut plene per Ioannem Petrum de Ferrariis in ſua Practica Papienſi, ſuper forma excipiendi contra poſitiones, in glo. ſuper uerbo, primo quòd publica uox & fama, & idem Archid. in c. 1. 2. col. de confeſsis, lib. 6. uerſi. nunquid ergo, ubi aſsignat rationem, quia ſuam turpitudinem allegaret, quia contra dictum ſuum ueniret, ſcilicet, ponens contra ſuam aſſeuerationem, & reſpondens cõtra ſuam negationem, & ſic innuit idem ius eſſe in utroque, uidelicet ponente, & reſpondente, & hoc uerum niſi probaretur error, Guid. Pap. deciſ. 182. & in apoſtillis ibi, ſed ad hoc dicebatur uerum eſſe quod aliqua partium non poteſt ſe fundare in poſitione negata, ſed iſtud non procedit quando actor recedit a ſua poſitione quando acceptat negationem, prout in caſu iſto in quo actor recedit a ſua poſitione quando acceptat negationem ex eo quia dicit ſe immittendum in poſſeſsionem, ex quo reus negauit, quia qui uult conſequens, uult neceſſarium antecedens, & hoc quando ſumus in eodem iudicio, licet ſecus ſi in diuerſo, quia non diceretur recedere a ſua poſitione, ſeu aſſertione facta in alio iudicio, ut per Aret. in l. naturaliter. §. nihil commune, 8. col. de acquir. poſſeſsio. & in iſtis terminis loquitur practica Ang. in d. l. fi. ff. de rei uendi. & ſequacium, quia actor agendo rei uendicatione de neceſsitate dicit reum poſsidere, & tamen cũ primũ reus negat poſsidere poteſt actor dicere ꝙ mittatur in poſſeſsionem rei de qua agitur quoniam rei non intereſt, ex quo negauit ſe poſsidere.

CON-

CONCLVSIO LXXXV.

1 *Probatio læſionis an plena uel ſemiplena requiratur, cũ reſti tutio in integrum petitur aduerſus ſententiam. & nu. 4.*
2 *Probatio ſummaria in primo iudicio ſufficit cum aliquid eſt bis probandum ſiue examinandum ſucceſſiue in duobus iudiciis, quorum unum eſt declaratorium alterius.*
3 *Summaria cognitio ſufficit in actione præparatoria.*
5 *Reſtitutio in integrum contra ſententiam infra quantum tem pus peti poſſit.*
6 *Reſtitutio in integrum non eſt danda contra tres ſentẽtias cõ formes niſi prius conſtet de iniuſtia ſententiarum, uel alterius earum. & nu. 9.*
7 *Minor intentãs iudicium reſtitutionis cõtra tres ſententias, antequam audiatur, debet ſaltem ſummarie de aliqua cauſa docere, per quam appareat ipſum uériſimiliter læſum. & nu. 10.*
8 *Minor petens reſtitutionem quid probare habeat.*
11 *Petitio reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam an impediat executionem.*
12 *Iura ſpecialia ſunt minus efficacia quam iura communia.*
13 *Appellatione interpoſita reuocantur attentata infra tẽpus infra quod licuit appellari per uiam attentati.*
14 *Reſtitutio in integrum poſtulata, & nundum conceſſa nil debet innouare.*
15 *Intellectus ad dicta per Alex. in conſi. 62. & conſil. 224. in 6. uolumi.*
16 *Dictum Doctoris intelligitur ſecundum auctoritatem quam allegat.*
17 *Reſtitutio in integrum eſt ſpecies appellationis, & ſuſpendit prout appellatio.*
18 *Declaratio c. ſuſcitata, de reſtitu. in integrum.*

DVbitabatur in quadam cauſa, de pluribus. Primò, an quãdo petitur reſtitutio in integrũ aduerſus rẽ iudicatã, puta aduerſus tres ſentẽtias confor-

mes,

mes,uel unã uel duas habentes tamen uim triũ ſenten tiarum conformium cum faciant rem iudicatam, plena uel ſemiplena probatio læſionis ſufficiat. Secundo,an reſtitutio integrum petita aduerſus ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam,impediat executioné.

1 Circa † primum Sal.in l.1.C.ſi aduerſus rem iudicatam,in 3. col. uerſi. ego in caſu noſtro,dicit ſe putare quòd læſio plenè debeat probari, Innocen. in cap. ex literis, de reſtitu. in integrum, refert duas opiniones contrarias. unam,quòd ſi quis petit reſtitui aduerſus ſolùm obſtaculum,puta ſententiæ,ſatis eſſe, quòd ſemiplenè ſeu coloratè probet læſionem, ſed ubi ultra reſtitutionem intendit aliquid conſequi,puta ut retractetur ſententia,& alia meliori forma formetur, tunc oporteat læſionem plenè probare, & hanc partem uidetur ſequi Bald.in l.1.C. ſi aduerſus libert. in fin. ubi dicit quòd quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam,ꝙ bis eſt probandum de læſione, prima probatio ad obtinendum reſtitutionem ad uentilationé cauſæ,ſecunda probatio ad obtinendam uictoriam principalem. tamen ꝙ prima probatio eſt facilior quàm ſecunda, quia ſufficit ſummatim conſtare de læſione, quia quod uenit reſcribendum, non eſt neceſſe,ꝙ primò probetur plenariè,ſed ſufficiunt probationes præſumptiuæ,idem Cy.uidetur tenere in d.l.1.C.ſi aduer liber. qui dicit ꝙ bis debeat probari de læſione, primò in habenda reſtitutione,ſecundò ea habita probare de læſione ſi uelit habere uictoriam cauſæ, & idem Cy.in l. quo tempore,C.de reſti. milit. ubi dicit quòd in remouendo ſolum obſtaculum ſententiæ, ut aperiatur uia reſciſſoriæ,quia inconueniens eſt ut bis pro

2 betur, † nam quando uenit aliquid bis probandum ſiue examinandum ſucceſsiuè in duobus iudiciis, quorum unum eſt declaratorium alterius. tum in primo iudicio ſufficit ſummaria probatio, ut in l.3.§. ſciendum,& l.theſaurus, eodem titu.idem Imola in d. cap. ex literis, de reſtitutio. in integrum, dicit quòd cum

petitur

petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam, & ut eius obſtaculum ſolum tollatur, ſummaria probatio ſufficiat ex quo eſt præparatoria ad aliud iudiciū plenarium, quia cum effectu uidetur quodammodo incidenter peti præparatorie cum poſtea principale ueniat plene diſcutiendum, & ſic ſufficiat allegare aliquem colorem ad iuſtificãdum petitionem reſtitutio-
3 nis. † Nam in actione præparatoria ſufficit ſummaria cognitio, & idem uidetur tenere Hoſtienſis & Ioann. And. & Anto. de But. & Bal. in d.c. ex literis. Alteram
4 † uero partem quòd imò ſemper requiratur plena probatio læſionis firmat Innoc. in d. c. ex literis, & dicit hanc opinionem ſibi placere quam opinionem ſequitur, ibi in d.c. ex literis, Abb. ubi dicit quòd quando petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam debet plenè & manifeſte conſtare de læſione & ibi in apoſtillis, not. quòd licet cauſa reſtitutionis in integrum eſſet ſummaria, non ſequitur quòd probatio debeat eſſet ſummaria, & idem Zabarella, in d.c. ex literis, decis. Tholoſa. 54. dicitur quòd ſi latæ ſint tres ſententiæ contra minorem, poteſt peti in integrum reſtitutio propter omiſſas probationes, & ibi in apoſtil
5 lis dicitur † quòd debet peti infra quadriennium a die ultimæ ſententiæ computandum Rot. deciſio. 168.
6 † & quòd tamen iudex non dabit in integrum reſtitutionem niſi prius ſibi conſtituto de iniuſtitia dictarū
7 ſententiarum, uel aliqua earundem † imò antequam audiatur, opportet quòd ſaltem ſummarie de aliqua noua cauſa doceat per quam appareat ipſum uerisimiliter læſum per not. in l. minor. ff. de minor, & Inno. in c. ex literis, & c. auditis, de reſti. in integ. tenet Rota deciſ. 2. in nouis, de quo per Siculum, in c. coram, de in integ. reſtit. deciſ. Neap. 211. incip. pupillus, concludit quòd reſtitutio in integrum non eſt principaliter inducta fauore minoris ætatis, ſed propter læſionem,
8 † nam minor tria debet probare primo ſe minorem, ſecundo læſionem, tertio quòd dolo aduerſarii, uel ſui

facilitate

facilitate, idem Iaſ. in l. nam poſtea. §. ſi minor, de iure iur. idem Spec. in tit. de reſt. in integ. ſub rubrica de effe ctu reſtitutionis, in 4. col. tenet ꝙ cum petitur reſtitutio in integrum, aduerſus ſententiam plenè ſit probanda læſio, & idem Spec. in d. tit. §. quis autem, ſub rub. quis & quãdo poſsit in integ. reſt. petere, col 11. uerſi. illud quoque præmittendum, ubi dicit quòd in hiis quæ ſunt contra ſententiam, uel contractum, minor habet neceſſe probare ſe læſum in ſententia, uel con-
9 tractu † & idem Domini de Rota, deciſ. 415. incip. nota quòd aduerſus, ubi dicunt quòd aduerſus tres ſententias conformes non eſt danda reſtitutio niſi prius conſtet de iniuſtitia ſententiarum, uel alterius earum in antiquis, & quòd iſto caſu quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam, requiratur plena probatio lęſionis eſt magis communis opinio, ut late remiſsiuè
10 in locis ſupra citatis † imò dicunt Domini de Rota, deciſ. 2. incip. aduerſus tres ſententias, in nouis ꝙ uolens intentare iudicium reſtitutionis aduerſus tres ſententias ſiue diffinitiuas ſiue interlocutorias, primo opus eſt ꝙ ſummariè de aliqua cauſa doceat propter quam ſit uериſimile ipſum fore læſum allegant. l. minor, cum ſua Glo. ff. de minor. & Inno. in cap. auditis, & in c. ex literis, de reſt. in integrum, bene uerum eſt ꝙ per litis conteſtationem factam in cauſa reſtitutionis in integrum principaliter intentata præcluderetur uia prædictæ cognitionis præambulæ de læſione, ſeu iniuſtitia ſententiarum aduerſus quas petitur reſtitutio de qua loquitur ſupra. idem Domini de Rota deciſ. 191. incip. per litem conteſtationem in nouis.

11 Circa ſecundum † regulariter reſtitutio in integrum petita impedit executionem, ut C. nil nou. in integ. reſt. poſtulat. in nigro & rubro & not. in l. ſi cauſa cognita. C. de tranſact. deciſ. Tholoſ. 54. cum ſimilibus quod tamen Corneus, in conſi. 111. licet, in prima & ſecunda colum. in 1. uol. intelligit quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam, quia tunc ſententia ſuſpenditur

ſpenditur prout per appellationem a ſententia, ſecus ſi reſtitutio eſſet petita ad aliud quàm a ſentētia, item intelligit in reſtitutione quæ competit de iure communi, ſecus in illa quæ competit uigore ſpecialis re-
12 ſcripti,† cum iura ſpecialia ſint minus efficacia quam iura communia.l.eius militis.§.militia miſſus, de mil. teſt.item intelligit in reſtitutione ſimpliciter deducta, ſecus in intentata ſub cōditione,item intelligit quando nulla imminet præſumptio contra petentem reſtitutionem, tunc ſuſpenditur executio, ſecus quando imminet præſumptio, quia tunc non ſuſpenditur executio ſententiæ, ut in cap. ſuſcitata, de reſtitutio. in integr. & ibi nota. Docto. Cyn. & Bald. in l. prima, C. in integr. reſtitutio. poſtulat. nil noui, ut quia eſſent aliqua indicia, ita intelligunt Docto. illam decretalem, cuius uigore tamen eſſet præſtanda cautio ſecundum illius tenorem, Dominus Antonius de Canaria inſignis Doct.in tract.executionis inſtrumentorum ſeu guarantigie, in 20. colum. uerſi. uigeſimo primo quæro, examinat iſtum articulum & ſic diſtinguit, aut loquimur de executione facta ante petitam reſtitutionem, aut fiendam, primo caſu non reuocatur executio facta infra tempus infra quod poterit in integrum reſtitutio peti, & in hoc differt ab appella-
13 tione † qua interpoſita reuocantur attentata infra tēpus infra quod licuit appellari per uiam attentati, c. non ſolum, de app. lib.6. ſecundò caſu, aut executio eſt irreuocabilis & non poteſt interim fieri, aut executio eſt reuocabilis. & tunc aut nō offert ſe paratum probare incontinenti & non impeditur executio, aut offert ſe probaturum incontinenti, & tunc aut loquimur in petitione reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam latam per principem, & non impeditur executio, ſi executionem petens caueat in caſu quo ſuccumbat,ut in d.c.ſuſcitata,ſecundum unam lecturam, aut loquitur in aliis ſententiis & tunc aut eſt præſumptio pro ſententia,& idem,ut d.c.ſuſcitata,ſecundum

cundum intellectum Hoſtienſis & intelligit quòd ſententia habeat aliam præſumptionem quam illam quæ inſurgit ex ſententia, & propterea ſi forent latæ duæ ſententiæ conformes ſubdit quòd non putaret reſtitutionem in integrum impedire executionem ſi petens reſtitutionem caueat per d. c ſuſcitata, & dicit idem ſi forent tres ſententiæ conformes arg. clem. penul. de re iud. Si uerò non ſit præſumptio pro ſententia tunc
14 putat ꝙ executio impediatur, † quoniam innuunt uerba nigri & rubri. C. in integ. reſtitu. poſtulat. nil noui, &c. ꝙ in integrum reſtitutio poſtulata, & nundum conceſſa nil debeat innouari quod tenet ibi Acurſius & Spec. in eo. titu. §. penul. & ſubdit ꝙ non ſolùm pendente cauſa reſtitutionis, in integrum contra ſententiam nil debet innouari, ſed pendente cauſa reſtitutionis in integrum ad appellandum quòd his caſibus nil poteſt innouari, cum innouata ueniant reuocanda per uiam attentati, ut innouata lite pendente, ut in cap. 2. ut lite penden. in clem. & ſubdit etiam ꝙ ſi legatus committi cauſam reſtitutionis in integrum uidetur ad ſe totum negocium aduocaſſe & ſic nil poteſt medio tempore innouari, cap. ut noſtrum, de appella. & cap. ſi eo tempore, de elect. lib. 6. & dicit ꝙ Domini de Rota ita tenent & etiam pari modo reſtitutionem in integrum impedire executionem publici inſtrumenti. Et licet aduerſus tres ſententias conformes non detur reſtitutio, in integrum niſi facta plenaria executione, ut in clem. ut calumniis. in uerbo plenariè, de re iud. ſecundum Baldum . in l. unica. C. ne liceat tertiò prouoc. cuius opinio. Alexand. in l. tertia, §. condemnatum, ultima colum. de re iud. putat eſſe ſuſtentabilem & Rota curiæ Romanæ in reſtitutione quam ſolet in hiis concedere ſignatura prout de iure, ſæpe opinionem Bald. & Alexand. eſt ſequuta eo attento, ut aliquando ſit litium finis, circa finem litibus, de dolo & contumacia, & ne tot

ſententiæ

ſententiæ cum tanto diſpendio & labore & tempore habitæ ludibrio ſint, quia ſic etiam malitiis plurimorum occurritur.l.ſi prætor, cum ſimili. de iud. tamen contra Bald.tenet Saly.in d.l.unica & Mill. in ſuo repertorio in uerbo.executio trium ſententiarum ubi dicit contra Bal.ſentire Laud.ut refert Cardinalis, in d. clem.& opi. Saly. ſecuta eſt Rota Romana aliquando ceſſante præſumptione malitiæ, ut refert Caſſadorus in ſuis deciſ.deciſ.1.ſub rubr.de reſtit.in integ. car.40. ubi dicit ꝙ intrepidè teneret cum Saly. quando ex nouis,aut antiquis aliquid appareat quod præſumptionem calumniæ ſilere faciat, & minori datur reſtitutio contra plures ſententias conformes ſicut contra unam Millus in dicto loco in uerbo, reſtitutio ad appellandum, & Bald. Nouellus, in l.4.§.condemnatum, de re iud. colum.13. uerſi.ſed etiam eſt alia principalis ratio, & colum.15. uerſi.& præſumptio malitiæ,dicit ꝙ propter tres ſententias conformes ſucceſſiuè latas contra ipſam partem ſurgere ſuſpicionem & præſumptionem calumniæ etiam in cauſa reſtitutionis in integrum ꝙ non impediretur executio ſententiæ iam latæ quæ habuit duas alias ſententias conformes, quia tunc iudicatur malitia. & propterea licet reſtitutio regulariter impediat executionē, tamen non procedit quando peteretur contra ſententiam principis,ut d.cap.ſuſcitata,uel quando eſſet præſumptio malitiæ,Bal.uerò in add.Spec.in tit.de reſtitu. in integ.in §.ult. uidendum reſtat, ſub rub.de effectu reſtitutionis in integrum, in fin.col. dicit ꝙ ſi reſtitutio petitur per malitiam, non impeditur executio. & an petatur per malitiam, ſubdit quòd relinquit arbitrio iudicis quod tamen arbitrium non debet regulari ex leui præſumptione ſecundum Modernos, in d.§.con-
15 demnatum, de re iud. † Alex. autem in conſi. 62.incip.egregiè & eleganter, in 2. colum. & in conſi.224. incip. egregiè, in fin.colum.in 6.uolum. in hac materia dicit quòd ita demum per petitionem reſtitutionis

nis in integrum principaliter petitam impeditur executio ſententiæ, quando ante petitionem executionis ſententiæ iam erat introducta petitio reſtitutionis in integrum allegat Bald. in l. fi. in 2. colum. C. ſi ex falſis inſtrumen. quod dictum Alexan. in dictis conſiliis 62, & 224. procedit quo ad effectum ſuſpenſiuum ſiquidem reſtitutio in integrum habet duplicem effectum, ſcilicet effectum deciſiuum qui conſiſtit in ſententia & de iſto non loquimur. habet & alium effectum qui dicitur ſuſpenſiuus & iſte conſiſtit in integrum reſtitutione introducta in iudicio, & iſtum effectum ſuſpenſiuum operatur pendens reſtitutio in integrum & idem quod appellatio Bal. in l. fi. 2. col. C. ſi ex falſ. inſtrum. propterea ſi daretur caſus quòd ſolum eſſet commiſſa executio & ſic iuris, ſed non facti & ſic realiter nõ foret facta ante introductam reſtitutionem, quia aliud eſt eſſe commiſſam executionem aliud factam eſſe Fulgo. conſil. 183. & poſtea uero pendente reſtitutione in integrum petita inſtaretur pro executione facti, & ſic reali, & pendens reſtitutio habeat effectum ſuſpenſiuum, neceſſario infertur, realem executionem differri, alias reſtitutio in integrum non haberet effectum ſuſpenſiuum & ita intelligitur quod dixit Alexand. in d. conſiliis. 62. & 224. qui ſe fundat in dicto Bald. in d. l. fin. C. ſi ex falſ. inſtrumen.
16 † quoniam dictũ doctoris intelligitur ſecundum auctoritatem quã allegat, ut iuribus uulgaribus. & licet incidenter petatur reſtitutio ſi nil euidenter iudici conſtat de læſione quæ cauſaret reſtitutionem, non debet ſuperſedere in executione ſententiæ, ſed ad eã procedere reſeruato iure petendi reſtitutionem in integrum & præſtita cautione iuxta d. c. ſuſcitata, uel ſi probata eſt læſio & minor ætas, concedi debet reſtitutio, aut ſi probata non eſt negari, abſque aliqua reſeruatione, Bar. in hac materia, in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & in aliis locis tenuit quòd ſi petitio reſtitutionis requirat altiorem indaginem tunc nõ impediatur

pediatur executio, ſecus ſi poteſt probari incontinenti prout in exceptione nullitatis & idem cum Barto. multi alii tenent,tamen Alex. de Imo. in d.§.condemnatum,& poſt eum ibidem Moderni,in quinta col.uer ſic.ſubdit Bart.tenent & referunt communem opi. eſſe contra Barto.quòd imò petitio reſtitutionis indiſtinctè impediat executionem ſententiæ,ſicut & appellatio etiam quòd requirat altiorem indaginem per tex. in l.ſi cauſa cognita, in uerbo ſuſpenſa.C.de tranſac.
17 † quia reſtitutio eſt quædam ſpecies appellationis.l. præſes.ff. de minor. & prout appellatio ſuſpendit & ita reſtitutio, Bal. autem, in l.1.C.ne quid nou.in integ.reſtit.poſtulat. in iſto articulo diſtinguit iſto modo, aut executio eſt irreuocabilis, aut reuocabilis, ſi irreuocabilis, ut puta in uita hominis, uel membri mutilatione, & ſemper reſtitutio impedit executionem,& intellige in uita,uel mẽbris,uel alia pœna cor poris afflictiua,ut tortura ſecus in captura per eã quæ notant Moderni,in d.§.condemnatum, cõtra Pau. de Caſt.ibi & not. etiam Decius, in conſi. 73. incip.præſtantiſsimè Doctor. Si uerò reuocabilis eſt executio & tunc petens reſtitutionem, aut offert probationem paratam, aut non offert, ſi offert tunc impeditur executio ſi non offert, aut eſt præſumptio contra eum,puta ex qualitate cauſæ, uel perſonæ iudicantis, ut puta principis pro quo ualde præſumitur, & non impeditur executio. aut eſt præſumptio pro eo & tunc ceſſat executoria manus. Barto. in tract. differentiæ inter ius canonicum & ciuile ſubdit infraſcripta uerba, uidelicet item differentia eſt inter ius ciuile & canonicum, nam de iure ciuili pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, nihil eſt innouandum neque ſententia interim executioni mandatur. C. nil noui in integ. reſtitutio. poſtulat. in rubro, & nigro, ſed de iure canonico mandatur ſententia executioni pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, dummodo interponatur cautio de mandando omnia retrò ſi

contingat

contingat concedi beneficiũ reſtitutionis in integrũ. ut extra de reſtitutio. in integ. c. ſuſcitata, ſecunda, q. prima, cap. ſicut, uel dic quod ibi erat præſumptio contra petentem in integrum reſtitui, ut not. in d. capit. ſuſcitata, & l. ſatis. C. ad leg. Corn. de falſ. iſta ſunt uerba Barto. in dicto tract. differentia. 139. incip. inſur
18 git alia differentia, †item ad d. cap. ſuſcitata, datur declaratio, quod ibi erat præſumptio pro Epiſcopo, & & contra monaſterium petens reſtitutionem in integrum, uel ibi lata fuit ſententia a principe, & ſupplicatum poſt infra x. dies, ſecundum Innoc. & ſic non differtur executio per auc. quæ ſupplicatio. C. de precib. imperat. offeren. alias pendente cauſa reſtitutionis in integrum executabuntur ſententiæ. d. deciſio. Tholoſ. 54.

CONCLVSIO LXXXVI.

1 *Actio finium regundorum non habet admixtam cauſam poſſeſsionis & proprietatis.*

Intellectu ad l. 3. C. fin. regundo. per totam concluſionem.

2 *Agens finium regundorum an debeat in libello dicere & probare ſe Dominum.*

LEx extat in ciuitate Senarum quod ſi oritur queſtio confinium inter aliquas perſonas, uel communitates quòd talis cauſa non poſsit cognoſci per aliquos iudices niſi per conciſtorium Dominorum Priorum dictæ ciuitatis, & quod conciſtorium poſsit in tali cauſa cogere partes ad compromiſſum, & quod dicta lex non intelligatur quando eſſet quæſtio poſſeſsionis & proprietatis, ſed intelligatur quando eſſet quæſtio confinium, & ſi quis adiuerit alios iudices, uel contrauenerit dictæ legi

incurrat pœnam florenorum quingentorum,accidit, quòd orta controuerſia inter quendam Nicolaũ Americi ex una,& communitatem Sancti Quirici ex altera ſuper finibus curiarum, conciſtorium coegit partes ad compromiſſum,& ita compromiſerunt iuxta tamé tenorem dictæ legis, & laudatum extitit, & ſuper finibus, & ſuper poſſeſsione & proprietate, ex interuallo motum extitit iudicium per dictam communitatem Sancti Quirici, ſuper poſſeſsione, & proprietate tantum bonorum exiſtentium intra dictos fines, & ſuper quibus bonis extitit laudatum, Opponebatur rem ſopitam per laudum emologatum. Replicabatur laudũ nullum ex defectu compromiſsi, & ſic iuriſdictionis, quo ad proprietatem & poſſeſsionem,quoniam compromiſſum erat iuxta tenorem dictę legis continentis materiam tantum finium, & non poſſeſsionis, neque proprietatis.Dubitabatur ſuper ualiditate dicti laudi ſtante compromiſſo facto iuxta tenorem dictæ legis.
1 † in quo dubio dictum fuit quòd actio finium regundorum habet latiſsimam naturam, quia qui agit hac actione ſi aſſerit ſolum ſe poſsidere uſque ad certum terminum. tunc ſolum de poſſeſsione contenditur, ſi autem aſſerit ſe tantum dominum uſq; ad certum terminum,& aduerſarius negat,tunc ſolum de proprietate contenditur,ſi uero aſſerit utrunque,& aduerſarius utrunque negat, tunc de utraque agitur,ſed ſi ſolum de terminis apponendis uel appoſitis reformandis, & tunc in hac actione non contenditur de proprietate, uel poſſeſsione,ſed ſolum de terminis, & ſic intelligitur. l. 3. C. eod. & prædicta ſic oſtenduntur,ſi quidem actio finium regundorum poteſt intentari pro poſſeſſione,& proprietate, nam tale iudicium habet quandoque cauſam proprietatis admixtam, ut quando negatur per aduerſarium poſſeſsio, uel proprietas in eo quod aduerſarius ſe dicit habere ius debere, ubi auté ſimpliciter requireretur, an fines ſint recti, & nil negatur,& tunc non cohęret proprietati, & ita debet de

clarari

clarari terminus. l. 2. & 3. & l. ſi irruptione.ff.fin. regund. & ita ibi declarat Florianus,& Cyn.& Saly.qui idem dicunt in l. 3. C. fin. regun.& idem Floria.in l. 1. quæ incipit finium regundorum.ff.eod. declarans, an & quando habeat admixtam cauſam poſſeſsionis, & proprietatis referens de uerbo ad uerbum præmiſſam concluſionem quem omnino uideas & Saly. in d. l. 3. C.eo.titu. & ita ſecundum prædicta intelligas notata per Ang. de Aret.inſtitu. de actio. in §. quædam actiones, in 6. col. in uerſi.quæro an qui agit iſto iudicio fi-
2 nium regundorum. ubi quærit † an qui agit tali iudicio debeat dicere in libello, & probare ſe dominum, & dicit, quòd uidetur quòd non,quia hæc actio habet multa ſimilia cum actione communi diuidundo, & ita quòd conſtat quòd in iſta non uenit quæſtio proprietatis. l. fundi.ff. de exceptio.ſubdit tamen quòd in contrarium uidetur expreſſum.C.eo.tit. l. 3. ubi aperte dicitur quòd huic actioni quæſtio proprietatis cohæret, & dicit quòd ita communiter ibi tenetur a Docto. ſed ſecundum Ioannem Fabrum mirum uidetur cum tex.in d.l.3.uideatur uelle quòd quæſtio poſſeſsionis differat a quæſtione confinium, & eſt primo terminanda,ut ibi,ergo multo fortius cauſa proprietatis quæ eſt magis præiudicialis,ut d.l.fundi. Præterea eadem ratio uiget,ne per minorem fiat præiudiciū maiori,ut l.per minorem. ff.de iudi. unde dicit ipſe ſequendo Doct.exponas ibi uerbum poſſeſsionis, id eſt, proprietatis, ſicut alibi fit in l. ſi de ui. ff. iudi. uel ſubdit, dicas clarius quòd uerus intellectus illius legis tertiæ eſt qui ponitur ibi per Glo. 1. nam ſi quis agit finium regundorum.primo requiritur quantum teneat,ſecundo quot iugera ibi habere debeat, tertio mittitur executor, uel agri menſor, ita dicit ibi Gloſſ. & ſic uides quòd primo inueſtigatur cauſa, & quæſtio poſſeſsionis,& poſt proprietatis, tertio de confinibus, & dicit quòd credit ad iſtum finem, ut uideatur cui incumbat onus probandi, & quis ſuſtineat partes actoris, in §.

petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam, & ut eius obſtaculum ſolum tollatur, ſummaria probatio ſufficiat ex quo eſt præparatoria ad aliud iudiciũ plenarium, quia cum effectu uidetur quodammodo incidenter peti præparatorie cum poſtea principale ueniat plene diſcutiendum, & ſic ſufficiat allegare aliquem colorem ad iuſtificãdum petitionem reſtitutio-
3 nis. † Nam in actione præparatoria ſufficit ſummaria cognitio, & idem uidetur tenere Hoſtienſis & Ioann. And. & Anto. de But. & Bal. in d. c. ex literis. Alteram
4 † uero partem quòd imò ſemper requiratur plena probatio læſionis firmat Innoc. in d. c. ex literis, & dicit hanc opinionem ſibi placere quam opinionem ſequitur, ibi in d. c. ex literis, Abb. ubi dicit quòd quando petitur reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam debet plenè & maniſeſte conſtare de læſione & ibi in apoſtillis, not. quòd licet cauſa reſtitutionis in integrum eſſet ſummaria, non ſequitur quod probatio debeat eſſet ſummaria, & idem Zabarella, in d. c. ex literis, decis. Tholoſa. 54. dicitur quòd ſi latæ ſint tres ſententiæ contra minorem, poteſt peti in integrum reſtitutio propter omiſſas probationes, & ibi in apoſtil
5 lis dicitur † quòd debet peti infra quadriennium a die ultimæ ſententiæ computandum Rot. deciſio. 168.
6 † & quòd tamen iudex non dabit in integrum reſtitutionem niſi prius ſibi conſtituto de iniuſtitia dictarũ
7 ſententiarum, uel aliqua earundem † imò antequam audiatur, opportet quod ſaltem ſummarie de aliqua noua cauſa doceat per quam appareat ipſum ueriſimiliter læſum per not. in l. minor. ff. de minor, & Inno. in c. ex literis, & c. auditis, de reſti. in integ. tenet Rota deciſ. 2. in nouis, de quo per Siculum, in c. coram, de in integ. reſtit. deciſ. Neap. 211. incip. pupillus, concludit quòd reſtitutio in integrum non eſt principaliter inducta fauore minoris ætatis, ſed propter læſionem,
8 † nam minor tria debet probare primo ſe minorem, ſecundo læſionem, tertio quòd dolo aduerſarii, uel ſui

facilitate

facilitate,idem Iaſ.in l.nam poſtea.§.ſi minor,de iure iur.idem Spec.in tit.de reſt.in integ.ſub rubrica de effe ctu reſtitutionis,in 4.col. tenet ꝙ cum petitur reſtitutio in integrum,aduerſus ſententiam plenè ſit probanda læſio , & idem Spec. in d.tit.§.quis autem , ſub rub. quis & quādo poſsit in integ.reſt.petere, col 11.uerſi. illud quoque præmittendum , ubi dicit quòd in hiis quæ ſunt contra ſententiam , uel contractum , minor habet neceſſe probare ſe læſum in ſententia, uel con-
9 tractu † & idem Domini de Rota,deciſ.415.incip.nota quòd aduerſus , ubi dicunt quòd aduerſus tres ſententias conformes non eſt danda reſtitutio niſi prius conſtet de iniuſtitia ſententiarum,uel alterius earum in antiquis , & quòd iſto caſu quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam , requiratur plena probatio læſionis eſt magis communis opinio,ut late remiſsiuè
10 in locis ſupra citatis † imò dicunt Domini de Rota, deciſ.2.incip.aduerſus tres ſententias , in nouis ꝙ uolens intentare iudicium reſtitutionis aduerſus tres ſententias ſiue diffinitiuas ſiue interlocutorias , primo opus eſt ꝙ ſummariè de aliqua cauſa doceat propter quam ſit uериſimile ipſum fore læſum allegant .l. minor,cum ſua Glo.ff.de minor.& Inno. in cap. auditis, & in c. ex literis , de reſt. in integrum,bene uerum eſt ꝙ per litis conteſtationem factam in cauſa reſtitutionis in integrum principaliter intentata præcluderetur uia prædictæ cognitionis præambulæ de læſione , ſeu iniuſtitia ſententiarum aduerſus quas petitur reſtitutio de qua loquitur ſupra . idem Domini de Rota deciſ.191.incip.per litem conteſtationem in nouis.
11 Circa ſecundum † regulariter reſtitutio in integrum petita impedit executionem, ut C.nil nou.in integ. reſt. poſtulat. in nigro & rubro & not. in l.ſi cauſa cognita.C.de tranſact.deciſ.Tholoſ.54. cum ſimilibus quod tamen Corneus,in conſi.111.licet,in prima & ſecunda colum. in 1. uol, intelligit quando petitur reſtitutio aduerſus ſententiam, quia tunc ſententia ſu

ſpenditur prout per appellationem a ſententia, ſecus ſi reſtitutio eſſet petita ad aliud quàm a ſentẽtia, item intelligit in reſtitutione quæ competit de iure communi, ſecus in illa quæ competit uigore ſpecialis re-
12 ſcripti, † cum iura ſpecialia ſint minus efficacia quam iura communia. l. eius militis. §. militia miſſus, de mil. teſt. item intelligit in reſtitutione ſimpliciter deducta, ſecus in intentata ſub cõditione, item intelligit quando nulla imminet præſumptio contra petentem reſtitutionem, tunc ſuſpenditur executio, ſecus quando imminet præſumptio, quia tunc non ſuſpenditur executio ſententiæ, ut in cap. ſuſcitata, de reſtitutio. in integr. & ibi nota. Docto. Cyn. & Bald. in l. prima, C. in integr. reſtitutio. poſtulat. nil noui, ut quia eſſent aliqua indicia, ita intelligunt Docto. illam decretalem, cuius uigore tamen eſſet præſtanda cautio ſecundum illius tenorem, Dominus Antonius de Canaria inſignis Doct. in tract. executionis inſtrumentorum ſeu guarantigie, in 20. colum. uerſi. uigeſimo primo quæro, examinat iſtum articulum & ſic diſtinguit, aut loquimur de executione facta ante petitam reſtitutionem, aut fiendam, primo caſu non reuocatur executio facta infra tempus infra quod poterit in integrum reſtitutio peti, & in hoc differt ab appella-
13 tione † qua interpoſita reuocantur attentata infra tẽpus infra quod licuit appellari per uiam attentati, c. non ſolum, de app. lib. 6. ſecundò caſu, aut executio eſt irreuocabilis & non poteſt interim fieri. aut executio eſt reuocabilis. & tunc aut nõ offert ſe paratum probare incontinenti & non impeditur executio, aut offert ſe probaturum incontinenti, & tunc aut loquimur in petitione reſtitutionis in integrum aduerſus ſententiam latam per principem, & non impeditur executio, ſi executionem petens caueat in caſu quo ſuccumbat, ut in d. c. ſuſcitata, ſecundum unam lecturam, aut loquitur in aliis ſententiis & tunc aut eſt præſumptio pro ſententia, & idem, ut d. c. ſuſcitata, ſecundum

cundum intellectum Hoſtienſis & intelligit quòd ſententia habeat aliam præſumptionem quàm illam quæ inſurgit ex ſententia, & propterea ſi forent latæ duæ ſententiæ conformes ſubdit quòd non putaret reſtitutionem in integrum impedire executionem ſi petens reſtitutionem caueat per d. c ſuſcitata, & dicit idem ſi forent tres ſententiæ conformes arg. clem. penul. de re iud. Si uerò non ſit præſumptio pro ſententia tunc
14 putat ꝙ executio impediatur, † quoniam innuunt uerba nigri & rubri. C. in integ. reſtitu. poſtulat. nil noui, &c. ꝙ in integrum reſtitutio poſtulata, & nũndum conceſſa nil debeat innouari quod tenet ibi Acurſius & Spec. in eo. titu. §. penul. & ſubdit ꝙ non ſolũm pendente cauſa reſtitutionis, in integrum contra ſententiam nil debet innouari, ſed pendente cauſa reſtitutionis in integrum ad appellandum quòd his caſibus nil poteſt innouari, cum innouata ueniant reuocanda per uiam attentati, ut innouata lite pendente, ut in cap. 2. ut lite penden. in clem. & ſubdit etiam ꝙ ſi legatus committi cauſam reſtitutionis in integrum uidetur ad ſe totum negocium aduocaſſe & ſic nil poteſt medio tempore innouari, cap. ut noſtrum, de appella. & cap. ſi eo tempore, de elect. lib. 6. & dicit ꝙ Domini de Rota ita tenent & etiam pari modo reſtitutionem in integrum impedire executionem publici inſtrumenti. Et licet aduerſus tres ſententias conformes non detur reſtitutio, in integrum niſi facta plenaria executione, ut in clem. ut calumniis. in uerbo plenariè, de re iud. ſecundum Baldum. in l. unica. C. ne liceat tertiò prouoc. cuius opinio. Alexand. in l. tertia, §. condemnatum, ultima colum. de re iud. putat eſſe ſuſtentabilem & Rota curiæ Romanæ in reſtitutione quam ſolet in hiis concedere ſignatura prout de iure, ſæpe opinionem Bald. & Alexand. eſt ſequuta eo attento, ut aliquando ſit litium finis, circa finem litibus, de dolo & contumacia, & ne tot

ſententiæ

ſententiæ cum tanto diſpendio & labore & tempore habitæ ludibrio ſint, quia ſic etiam malitiis plurimorum occurritur.l.ſi prætor, cum ſimili. de iud. tamen contra Bald.tenet Saly.in d.l.unica & Mill. in ſuo repertorio in uerbo.executio trium ſententiarum ubi dicit contra Bal.ſentire Laud.ut refert Cardinalis, in d. clem.& opi. Saly. ſecuta eſt Rota Romana aliquando ceſſante præſumptione malitiæ, ut refert Caſſadorus in ſuis deciſ.deciſ.1.ſub rubr.de reſtit.in integ. car.40. ubi dicit ꝙ intrepidè teneret cum Saly. quando ex nouis,aut antiquis aliquid appareat quod præſumptionem calumniæ ſilere faciat, & minori datur reſtitutio contra plures ſententias conformes ſicut contra unam Millus in dicto loco in uerbo, reſtitutio ad appellandum, & Bald. Nouellus, in l.4.§.condemnatum, de re iud. colum.13. uerſi.ſed etiam eſt alia principalis ratio, & colum.15. uerſi. & præſumptio malitiæ,dicit ꝙ propter tres ſententias conformes ſucceſſiuè latas contra ipſam partem ſurgere ſuſpicionem & præſumptionem calumniæ etiam in cauſa reſtitutionis in integrum ꝙ non impediretur executio ſententiæ iam latæ quæ habuit duas aliàs ſententias conformes, quia tunc iudicatur malitia. & propterea licet reſtitutio regulariter impediat executionē, tamen non procedit quando peteretur contra ſententiam principis,ut d.cap.ſuſcitata,uel quando eſſet præſumptio malitiæ,Bal.uerò in add.Spec.in tit.de reſtitu. in integ.in §.ult. uidendum reſtat, ſub rub.de effectu reſtitutionis in integrum, in fin.col. dicit ꝙ ſi reſtitutio petitur per malitiam, non impeditur executio. & an petatur per malitiam, ſubdit quòd relinquit arbitrio iudicis quod tamen arbitrium non debet regulari ex leui præſumptione ſecundum Modernos, in d.§.con-
15 demnatum, de re iud. † Alex. autem in conſi. 62.incip.egregiè & eleganter, in 2. colum. & in conſi.224. incip. egregiè, in fin.colum.in 6.uolum. in hac materia dicit quòd ita demum per petitionem reſtitutio-

nis

nis in integrum principaliter petitam impeditur executio ſententiæ, quando ante petitionem executionis ſententiæ iam erat introducta petitio reſtitutionis in integrum allegat Bald. in l. fi. in 2. colum. C. ſi ex falſis inſtrumen. quod dictum Alexan. in dictis conſiliis 62. & 224. procedit quo ad effectum ſuſpenſiuum ſiquidem reſtitutio in integrum habet duplicem effectum, ſcilicet effectum deciſiuum qui conſiſtit in ſententia & de iſto non loquimur. habet & alium effectum qui dicitur ſuſpenſiuus & iſte conſiſtit in integrum reſtitutione introducta in iudicio, & iſtum effectum ſuſpenſiuum operatur pendens reſtitutio in integrum & idem quod appellatio Bal. in l. fi. 2. col. C. ſi ex falſ. inſtrum. propterea ſi daretur caſus quòd ſolum eſſet commiſſa executio & ſic iuris, ſed non facti & ſic realiter nõ foret facta ante introductam reſtitutionem, quia aliud eſt eſſe commiſſam executionem aliud factam eſſe Fulgo. conſil. 183. & poſtea uero pendente reſtitutione in integrum petita inſtaretur pro executione facti, & ſic reali, & pendens reſtitutio habeat effectum ſuſpenſiuum, neceſſario infertur, realem executionem differri, alias reſtitutio in integrum non haberet effectum ſuſpenſiuum & ita intelligitur quod dixit Alexand. in d. conſiliis. 62. & 224. qui ſe fundat in dicto Bald. in d. l. fin. C. ſi ex falſ. inſtrumen.
16 † quoniam dictũ doctoris intelligitur ſecundum auctoritatem quã allegat, ut iuribus uulgaribus. & licet incidenter petatur reſtitutio ſi nil euidenter iudici conſtat de læſione quæ cauſaret reſtitutionem, non debet ſuperſedere in executione ſententiæ, ſed ad eã procedere reſeruato iure petendi reſtitutionem in integrum & præſtita cautione iuxta d. c. ſuſcitata, uel ſi probata eſt læſio & minor ætas, concedi debet reſtitutio, aut ſi probata non eſt negari, abſque aliqua reſeruatione, Bar. in hac materia, in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & in aliis locis tenuit quòd ſi petitio reſtitutionis requirat altiorem indaginem tunc nõ im

pediatur executio, ſecus ſi poteſt probari incontinenti prout in exceptione nullitatis & idem cum Barto. multi alii tenent, tamen Alex. de Imo. in d. §. condemnatum, & poſt eum ibidem Moderni, in quinta col. uer ſic. ſubdit Bart. tenent & referunt communem opi. eſſe contra Barto. quòd imò petitio reſtitutionis indiſtinctè impediat executionem ſententiæ, ſicut & appellatio etiam quòd requirat altiorem indaginem per tex. in l. ſi cauſa cognita, in uerbo ſuſpenſa. C. de tranſac.
17 † quia reſtitutio eſt quædam ſpecies appellationis. l. præſes. ff. de minor. & prout appellatio ſuſpendit & ita reſtitutio, Bal. autem, in l. 1. C. ne quid nou. in integ. reſtit. poſtulat. in iſto articulo diſtinguit iſto modo; aut executio eſt irreuocabilis, aut reuocabilis, ſi inreuocabilis, ut puta in uita hominis, uel membri mutilatione, & ſemper reſtitutio impedit executionem, & intellige in uita, uel mēbris, uel alia pœna corporis afflictiua, ut tortura ſecus in captura per ea quæ notant Moderni, in d. §. condemnatum, cōtra Pau. de Caſt. ibi & not. etiam Decius, in conſi. 73. incip. præſtantiſsimè Doctor. Si uerò reuocabilis eſt executio & tunc petens reſtitutionem, aut offert probationem paratam, aut non offert, ſi offert tunc impeditur executio ſi non offert, aut eſt præſumptio contra eum, puta ex qualitate cauſæ, uel perſonæ iudicantis, ut puta principis pro quo ualde præſumitur, & non impeditur executio. aut eſt præſumptio pro eo & tunc ceſſat executoria manus. Barto. in tract. differentiæ inter ius canonicum & ciuile ſubdit infraſcripta uerba, uidelicet item differentia eſt inter ius ciuile & canonicum, nam de iure ciuili pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, nihil eſt innouandum neque ſententia interim executioni mandatur. C. nil noui. in integ. reſtitutio. poſtulat. in rubro, & nigro, ſed de iure canonico mandatur ſententia executioni pendente quæſtione in integrum reſtitutionis, dummodo interponatur cautio de mandando omnia retrò ſi

contingat

contingat concedi beneficiũ reſtitutionis in integrũ. ut extra de reſtitutio. in integ. c. ſuſcitata, ſecunda, q. prima, cap. ſicut, uel dic quod ibi erat præſumptio contra petentem in integrum reſtitui, ut not. in d. capit. ſuſcitata, & l. ſatis. C. ad leg. Corn. de falſ. iſta ſunt uerba Barto. in dicto tract. differentia. 139. incip. inſur
18 git alia differentia, † item ad d. cap. ſuſcitata, datur declaratio, quod ibi erat præſumptio pro Epiſcopo, & & contra monaſterium petens reſtitutionem in integrum, uel ibi lata fuit ſententia a principe, & ſupplicatum poſt infra x. dies, ſecundum Innoc. & ſic non differtur executio per auc. quæ ſupplicatio. C. de precib. imperat. offeren. alias pendente cauſa reſtitutionis in integrum executabuntur ſententiæ. d. deciſio. Tholoſ. 54.

CONCLVSIO LXXXVI.

1 *Actio finium regundorum non habet admixtam cauſam poſſeſsionis & proprietatis.*
Intellectu ad l. 3. C. fin. regundo. per totam concluſionem.
2 *Agens finium regundorum an debeat in libello dicere & probare ſe Dominum.*

LEx extat in ciuitate Senarum quod ſi oritur quęſtio confinium inter aliquas perſonas, uel communitates quòd talis cauſa non poſsit cognoſci per aliquos iudices niſi per conciſtorium Dominorum Priorum dictæ ciuitatis, & quod conciſtorium poſsit in tali cauſa cogere partes ad compromiſſum, & quod dicta lex non intelligatur quando eſſet quæſtio poſſeſsionis & proprietatis, ſed intelligatur quando eſſet quæſtio confinium, & ſi quis adiuerit alios iudices, uel contrauenerit dictæ legi

 incurrat

incurrat pœnam florenorum quingentorum, accidit, quòd orta controuerſia inter quendam Nicolaũ Americi ex una, & communitatem Sancti Quirici ex altera ſuper finibus curiarum, conciſtorium coegit partes ad compromiſſum, & ita compromiſerunt iuxta tamẽ tenorem dictæ legis, & laudatum extitit, & ſuper finibus, & ſuper poſſeſsione & proprietate, ex interuallo motum extitit iudicium per dictam communitatem Sancti Quirici, ſuper poſſeſsione, & proprietate tantum bonorum exiſtentium intra dictos fines, & ſuper quibus bonis extitit laudatum, Opponebatur rem ſopitam per laudum emologatum. Replicabatur laudũ nullum ex defectu compromiſsi, & ſic iuriſdictionis, quo ad proprietatem & poſſeſsionem, quoniam compromiſſum erat iuxta tenorem dictę legis continentis materiam tantum finium, & non poſſeſsionis, neque proprietatis. Dubitabatur ſuper ualiditate dicti laudi ſtante compromiſſo facto iuxta tenorem dictæ legis.
1 † in quo dubio dictum fuit quòd actio finium regundorum habet latiſsimam naturam, quia qui agit hac actione ſi aſſerit ſolum ſe poſsidere uſque ad certum terminum. tunc ſolum de poſſeſsione contenditur, ſi autem aſſerit ſe tantum dominum uſq; ad certum terminum, & aduerſarius negat, tunc ſolum de proprietate contenditur, ſi uero aſſerit utrunque, & aduerſarius utrunque negat, tunc de utraque agitur, ſed ſi ſolum de terminis apponendis uel appoſitis reformandis, & tunc in hac actione non contenditur de proprietate, uel poſſeſsione, ſed ſolum de terminis, & ſic intelligitur. l. 3. C. eod. & prædicta ſic oſtenduntur, ſi quidem actio finium regundorum poteſt intentari pro poſſeſſione, & proprietate, nam tale iudicium habet quandoque cauſam proprietatis admixtam, ut quando negatur per aduerſarium poſſeſsio, uel proprietas in eo quod aduerſarius ſe dicit habere ius debere, ubi autẽ ſimpliciter requireretur, an fines ſint recti, & nil negatur, & tunc non cohęret proprietati, & ita debet declarari

clarari terminus. l. 2. & 3. & l. ſi irruptione.ff.fin. regund. & ita ibi declarat Florianus,& Cyn.& Saly.qui idem dicunt in l.3. C. fin. regun.& idem Floria.in l. 1. quæ incipit finium regundorum.ff.eod. declarans, an & quando habeat admixtam cauſam poſſeſsionis, & proprietatis referens de uerbo ad uerbum præmiſſam concluſionem quem omnino uideas & Saly. in d. l. 3. C.eo.titu. & ita ſecundum prædicta intelligas notata per Ang. de Aret.inſtitu. de actio. in §. quædam actiones, in 6. col. in uerſi.quæro an qui agit iſto iudicio fi
2 nium regundorum. ubi quærit † an qui agit tali iudicio debeat dicere in libello, & probare ſe dominum, & dicit, quòd uidetur quòd non,quia hæc actio habet multa ſimilia cum actione communi diuidundo,& ita quòd conſtat quòd in iſta non uenit quæſtio proprietatis. l. fundi.ff. de exceptio.ſubdit tamen quòd in contrarium uidetur expreſſum.C.eo.tit. l. 3. ubi aperte dicitur quòd huic actioni quæſtio proprietatis cohæret, & dicit quòd ita communiter ibi tenetur a Doctо. ſed ſecundum Ioannem Fabrum mirum uidetur cum tex.in d.l.3.uideatur uelle quòd quæſtio poſſeſsionis differat a quæſtione confinium, & eſt primo terminanda,ut ibi,ergo multo fortius cauſa proprietatis quæ eſt magis præiudicialis,ut d.l.fundi. Præterea eadem ratio uiget,ne per minorem fiat præiudiciũ maiori,ut l.per minorem. ff.de iudi. unde dicit ipſe ſequendo Doct.exponas ibi uerbum poſſeſsionis, id eſt, proprietatis, ſicut alibi fit in l. ſi de ui. ff. iudi. uel ſubdit, dicas clarius quòd uerus intellectus illius legis tertiæ eſt qui ponitur ibi per Glo. 1. nam ſi quis agit finium regundorum.primo requiritur quantum teneat,ſecundo quot iugera ibi habere debeat, tertio mittitur executor, uel agri menſor, ita dicit ibi Gloſſ. & ſic uides quòd primo inueſtigatur cauſa, & quæſtio poſſeſsionis,& poſt proprietatis, tertio de confinibus,& dicit quòd credit ad iſtum finem, ut uideatur cui incumbat onus probandi, & quis ſuſtineat partes actoris, in §.

commodum.inſtitu. de interdict. & in dubio ſtandum eſt terminis antiquis, niſi probetur ꝙ ſint mutati de uoluntate partium. Et libellus in hoc iudicio dandus eſt & lis conteſtanda,& competit non tantum pro magna quantitate terræ ablata per finium remotionem, ſed etiam pro modico occupata,ita refert Ang. in dicto loco,quem poteris uidere. Et ex prædictis fuit deciſum iſto caſu actionem finium regundorum non habere admixtam cauſam poſſeſsionis, neque proprietatis, quia cum dicta lex ſit exorbitans,& pœnalis, non extenditur ad caſum mixtum fortius, quia exceptuat cauſam proprietatis, & poſſeſsionis, & propterea dicto caſu non cōtendi, neq; de poſſeſsione, neq; de proprietate,ſed ſolum de terminis apponendis,uel appoſitis reformandis,& ita intelligitur.l.3.C.eo.

CONCLVSIO LXXXVII.

1 *Emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa uſque ad mortem an poſſit uendi,et an teneatur eccleſia illam renouare emptori in tertiam generationem pro ut fieri ſolitum eſt.*

1 QVIDAM fuerat † inueſtitus de re emphyteutica, quod ius non erat duraturum, niſi uſque ad mortem,accidit quòd iſte emphyteuta inueſtitus, ut ſupra ius ſuum emphyteuticum uendidit, emptor uolebat renouari uſque in tertiam generationem iuxta conſuetudinem eccleſiæ, quę erat ſolita facere ſimiles renouationes in tertiam generationem, eccleſia autem denegabat licentiam pro ulteriori tempore, dicebatur pro eccleſia, quòd licet emphyteuta poſsit uendere ius ſuum emphyteuticum, tamen non poſsit plus iuris transferre quam ipſe habeat uel habiturus ſit, ideò cum ius non foret duraturum niſi uſque ad mortem, uel uſque ad finem tertiæ generationis, non uidetur quòd talis uenditio poſsit producere effectum, niſi uſque in tem-

in tempus mortis, uel ad plus uſque in tempus finitæ tertiæ generationis primi acquiſitoris, quia finito iure auctoris finitur ius ſucceſſoris, igitur iniungit directo quòd conſentiat emphyteute uendenti ius ſuum emphyteuticum, & recipiat in emphyteutam ipſum emptorem recepta quinquageſima parte pretii, hoc eſt laudemio, non autem ꝙ concedat pinguius ius quàm haberet uenditor ſeu ius duraturum longiori emptore, ex quo uidetur ꝙ eccleſia poſsit licite denegare licentiam uedendi pro ulteriori tempore, & non teneatur renouare emptorem in tertiam generationem.

In contrarium adducebatur quòd imò dominus teneatur renouare emptorem in tertiam generationem ſtante quòd eccleſia eſt cõſueta ſimiles renouationes facere in tertiam generationem, quæ eſt ſeruanda ab ipſa eccleſia, & contractus cenſentur geſti ſecundum ea quæ ſunt conſueta fieri, & ita interpretantur, & in eis conſueta intelliguntur, ita quòd ille qui ſua pecunia recipit emphyteuſim a dicta eccleſia cenſetur emphyteuſim accipere cum hoc quòd poſsit ſuum ius uẽdere ei cui fiat per eccleſiam renouatio in tertiam generationem, ſua enim intereſt ita contrahere, cũ tunc poterit ius ſuum emphyteuticum longe plus uendere quam alias poſſet, ut experientia docet, quia tunc emptor non uult emere, niſi fiat iſta renouatio uſque in tertiam generationem, & actus interponatur geſtus ſecundum conſuetudinem, & ideo cenſeatur conceſſa emphyteuſis quæ eſt conceſſa uſque ad mortem ea cõditione, ut ſi emphyteuta alienauerit ſuum ius eccleſia teneatur renouare illam emptori in tertiam generationem, prout fieri ſolitum eſt, & pro iſta parte conſuluit Corneus in conſil. 250. incip. in hac. 3. uolumi. ubi refert ita tenere Benedict. Capram in cap. potuit, de loca. Goza. conſil. 75. nu. 18. & colligitur ex uerbis Bald. in auctẽ. ſi quas ruinas. C. de ſacroſanct. eccle. 2. colum. uerſicu. ulterius quæro, ubi quærit utrum in

emphiteuſi mutatis ſucceſſoribus debeat fieri renouatio ſubdens renouationem fieri ex pluribus cauſis, & inter alios modos renouandi, dicit quòd oritur neceſsitas renouandi ex conſuetudine, ſi quidem eſt ita conſuetum ut renouetur, & ꝗ aliquid ſoluatur pro renouatione, & idẽ uidetur ſentire Io. And. in c. 1. de pre car. in fi. dum ibi dicit quòd cõtractus renouatur poſt tempus, uel poſt certam generationem.

CONCLVSIO LXXXVIII.

1 *Filius an ſubintret locum patris in ſucceſſione? & quid in fideicommiſſo, & quid in diſpoſitione legali. & nume. 2. 3. & 4.*

2 *Emphyteuſis accepta pro ſe & filiis maſculis, & fœminis, an intelligatur ordine ſucceſſiuo?*

4 *Defunctus in dubio cenſetur regulare uoluntatem ſuã ſecundum diſpoſitionem iuris communis.*

1 IN præſenti difficultate nunc occurrenti, articulus eſt ualde difficilis, † an filius ſubintret locũ patris in fideicommiſſo? in quo Doctores uariarunt, ſed pro reſolutione conſiderandi ſunt duo caſus. Primus eſt quando ſumus in diſpoſitione legali, quo caſu communiter Doctores conueniunt, ut filius ſubintret locum patris quando tractatur de ſuccedendo patruo, per auct. ceſſante. C. de legit. hære. Secundus caſus eſt, quando ſumus in diſpoſitione hominis & iſto caſu, duæ ſunt principales opiniones. Altera fuit Glo. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ff. de leg. 2. quæ relata ad tex. indiſtincte tenuit in fideicommiſſo filium ſubintrare locum patris, & eã ſequitur ibi Imo. quia teſtator uidetur in dubio uoluiſſe illos de familiã uocari eo ordine quo fuiſſent ſucceſſuri ab inteſtato de iure cõmuni, per not. in l. Gallus. §. quidã recte. ff. de lib. & poſthum. & per Bar. in l. hæredes mei. §. cũ

ita,

ita,ff.ad Trebel.cum cencordant de quibus ibi, & rationibus Bald. ſpecialiter in d.§.in fideicommiſſo, reſpondet Imol. & cum Glo. tranſit Alex. conſi. 88. incip. quod concurrere debeant, 1. uol.ſiue 137.& conſi. 26. uol.3. ult. colum. & conſi.77. & 124. uol.5. & reſpondet ad rationes Bald. & refert quòd ipſemet Bal. in conſi. incip. caſus talis eſt, quidam Titius. nu.488. lib.3. ſequutus eſt opin. Glo. in d.§. in fideicommiſſo, eandem Glo. ſequitur Alex. conſi.26. incip. uideretur fortaſſe. 3. uol. dicens quòd Docto. communiter uidentur ibi tranſire cum opi. d. Glo. pro qua ibi allegat notata per Bald. in l.1. in 5. colum.uerſi.pone dicit ſtatutum.C. de ſecun. nupt. dum dicit quòd quando uult concurrere filius, & nepos ex alio filio præmortuo non corrumpitur gradus, ſed repræſentatur, & reſpondet Alex.ad rationes Bal.quas adducit cõtra Glo.in d.§.in fideicommiſſo,& cum Glo.tranſit etiam Aret.in conſi.164. diligenter, colum penul. uerſi. uenio igitur ad quartum & ultimum,per rationem Imo. quem dicit rectè loqui cum teſtator uideatur inuitare illos qui uocantur eo ordine quo fuiſſent ſucceſſuri ab inteſtato, & idem quòd Glo. tenet Ang. de Perigliis in d.§. in fideicommiſſo, referens Cumanum dicere hanc opinionem eſſe equiorem. Cum Glo. quoque prædicta tranſit Socin. conſi. 252. incip. uiſis inſtrumentis,col. 12.uerſi.ad ſecundam rationem,2.uol.ubi allegat l.fi.C.de uerbo.ſignifi. in uerbo.gradatim, per quem tex. dicit ibi Pau.de Caſtro, quod in fideicommiſſo facto familiæ ſucceditur gradatim,id eſt, ſecundum ordinem ſucceſsionis ab inteſtato, ut qui prius ab inteſtato ſuccedit,prius admittatur, ex quo infert, quòd ſi in relicto facto fratribus concurrat frater uterinus cum utrinque coniuncto quòd admittitur prius frater utrinque coniunctus, & alius per poſterius, & ſic prout de iure ab inteſtato ſucceſsiſſent, quaſi quòd teſtator uideatur in hoc uoluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, prout etiam uidemus

Idem

Idem in contrahentibus qui etiam in dubio uidentur habuiſſe reſpectum ad ordinem ſuccedendi traditū a
2 iure, † ut probatur ex no. per Bar. in l. ut iuriſiurādi. §. ſi liberi, de oper. libert. dū in propoſito uult q. ſi quis recipiat emphyteuſim pro ſe, & filiis maſculis, & feminis, & extet ſtatutum, quòd maſculi in ſucceſsione præferantur feminis, quòd ſecundum prędictum ordinem intelligitur facta conceſsio, ut ſcilicet maſculi prius in totum admittantur, & illis non extantibus fœminę & cum eo tranſeunt alii, de quibus per Alex. in l. Gallus. §. quidam recte, de lib. & poſth. in ſi ſicut ergo contrahentes uidentur ſe conformare cum ſtatuto, quāuis etiam uerba repugnent, ut in caſu Bar. in quo ex natura copulæ feminæ uocantur ſimul cū maſculis, ita etiā uidentur cum iure communi ſe conformare ubi ceſſat ſtatutum, & ita expreſse uult Bar. in l. uxorem. §. teſtamento, de leg. 3. etiam ſi propria uerborū ſignificatio aliter importet, allegat not. in d. §. quidam recte, & l. quæro. §. inter locatorem. ff. de loca. quidquid dixerit Sozi. in d. §. quidam recte, qui de Bar. mentionem non facit in d. §. uxoré. & idé uidetur ſentire Pau. de Caſt. in d. §. cum ita, dum ſe remittit ad d. l. ſi. C. de uerb. ſig. & cum opi. Glo. in d. §. in fideicommiſſo, tranſit ibi Iacob. de Puteo, prout refert Alexandrinus conſil. 36. incip. Enitar explicite, nu. 3. qui dicit opin. Glo. eſſe æquiorem. eandem opin. Glo. tenet Soz. in cōſ. 51. uiſa facti. 4. col. nu. 19. 4 uol. & conſ. 251. co. uol. col. 15.
3 † Eandem opi. Glo. quando ſumus in fideicommiſſo, aui, uel patrui pronepos ſuccedat cū patruo, ſequitur Curt. iun. conſi. 57. nu. 8. uerſi. aggredior, & conſ. 58. 1. col. & conſi. 128. nume. 11. præſupponitur, & conſ. 154. præſupponitur in facto, nu. 4. uerſi. circa ſecundam, & conſi. 161. nu. 1. ea ratione, quia ſucceſsio legalis fuit introducta ex tacita mente defuncti. l. confi-
4 ciuntur, in prin. ff. de iur. codicil. † Item quia in dubio defunctus cenſetur regulare uoluntatem ſuam ſecundum quod ius commune diſponit iuxta doctrinā Bar.

communi-

cõmuniter approbatam in l. hæredes mei.§. cum ita, ad Treb. ergo ſequitur quòd ubi de iure communi ab inteſtato nepos ſuccederet cum patruo, ita etiam debeamus dicere in fideicõmiſſo, ubi autem de iure com muni non ſuccederet, ſecus ſit, quia hoc modo conſer uatur affectio teſtatoris, idem Gozad. conſi.4.col.penult.in prin.qui dicit ꝙ Deci.in conſi.1.loquitur contra communem, eandem opin.Glo.ſequitur Curt.in l. 2.C.de ſucceſſ.edict.& idem Iaſ.in conſi.158.Magnifica. col.2. 2.uol. & iſtam partem ueriorem arbitratur Io.Dilectus in tract.de arte teſtandi.car.96.rubrica de ſubſtit.car.27.ea ratione quia ſucceſsio ex teſtamento regulatur ex natura ſucceſsionis ab inteſtato. Item quia nõ uidetur minor affectio aui ad nepotes quam ad filios.l.liberorum.de uerbo.ſignifi.

CONCLVSIO LXXXIX.

1 *Pater non cogitur in uita aſſignare legitimam filio.*
2 *Pater an teneatur præſtare alimenta filio.*
3 *Alimenta quomodo & qualiter ſint taxanda filio.*
4 *Patris inopia & neceſſitas eum excuſat ab onere alimentandi filium.*
5 *Victum ſuum quis arctare non tenetur propter alium.*
6 *Teſtatore iubente alimenta præſtari an in taxando alimenta habeatur ratio ad fructus qui ex bonis emphyteuticis percipiuntur.*

1 DICO Breuiter † ꝙ legitima non debetur uiuo patre, ſi quidem filius uiuente patre nullũ ius habet in legitima. Bene uerum eſt, ꝙ ſi pater uult, poteſt aſsignare in uita, ſed nõ cogitur, ut per Repeten.in auct.nouiſsima.C.de inoffi.teſtam. 7.q.& 10. princ.l.1.§.nec impuberis, de collat. bono.l. 2.§.interdum.ff.de uulg. & pupil.l.fi.ubi Bar. & Bal.ff. de libe.agnoſc.Bal.in l.quanquam.C.ad leg.Fal.Glo. & Doc.in l.cum à matre.C.de rei uendi.

Sed

2 Sed † bene pater tenetur alere filium.l.ſi quis à liberis,in prin.ff.de lib.agnoſ.Soc.cõſi.161.Bar. in l quemadmodum,de lib.agnoſc.Alex.in l.in ſuis,de lib. & poſthu. & in hoc non cadit dubitatio,ſed difficultas ſtat
3 in hoc † quomodo alimenta ſint per patrem præſtando filio,& quomodo taxanda,in qua aduertendum eſt. quòd in caſu,de quo agitur,alimenta non ſunt taxanda,neque præſtanda prout quantum uероſimiliter expendere & conſumere poſsit aliquis in alimentis ſingulo anno,ſed ſunt taxanda ac preſtanda ex fructibus & reditibus & acceſsionibus.l.ius alimentorum.§.modum.ff.ubi pupil.educ.deb.l.imperator.in fi.ff.ad Trebe.Nec tenetur pater ſuam proprietatem uendere pro alimonia filiorum,ex qua ipſemet uiuere debet, Nam pater debet uiuere ex fructibus bonorum ſuorum ſiquidem tenetur alere filium deducto ſcilicet ne egeat
4 Bologn.in conſi.10.incip.igitur in cauſa,ubi dicit † ꝙ inopia & neceſsitas patris excuſat eum ab onere alimentandi,cum alimenta teneatur præſtare ſecundum facultatem redituum. & primo quia quis tenetur primo prouidere ſibi, & ſuis alimentis, & poſtea alienis quia ordinatas charitas, &c. Nam tenetur pater caſu quo facultates utriq; ad alimenta ſuppetant,aliàs nõ,
5 † quia quis non tenetur arctare uictum ſuum propter alium,caſus eſt & ibi Bald.& alii, in l.1.§.præterea.ff. de tute. & rationi,diſtra. ubi dicit Bald. quod non tenetur quis arctare uictum ſuum propter alimenta matris,uel alterius cuiuſcunque,qui debet ali,niſi habeat largas facultates ad factum utriuſque,idem Bologninus in add.ad conſi.Ioan.da Ana.in conſi.12.ubi dicit patrem non teneri inſolidum præſtare alimenta , ſed ſecundum uires fructuum,nõ autem patrimonii.idem Ioan. de Amicis . conſi.56. in curia. Alexan.conſi.72. quinto uolum. Hinc dixit Matth. de Afflictis,in libro conſtitutionem regni, lib.3. ſub rub.4. incip dignum. primo not. quod in iudicando & conſulendo eſt ſolitus dicere . quod licet conſuetudo Neapolitana in

ſcriptis de alimentis præſtandis uelit ꝙ quando filius nō uult ſtare cum patre, pater debeat ſibi præſtare alimenta pro numero liberorum, cōputata perſona ſua, & uxoris, ꝙ ſi pater non habet tantum quod ſibi ſufficiat ad alimenta, non tenetur dicto filio ad alimenta, quia ordinata charitas incipit a ſeipſo, & ꝙ pro hoc eſt ſolitus allegare Gloſ. in l. ſi quis a liberis. §. fina. in uerb. liberto. ff. de lib. agno. Item alimenta quæ debentur ratione ſanguinis, & ſic officio iudicis, ut illa quæ debentur filio a patre, & non iure obligationis, uel actionis, non poſſunt peti pro tempore futuro. Barto. in l. liberi. §. 1. ff. de aliment. & cib. leg. Alexan. conſi. 88. num. 20. in fin. uol. 6. incip. uiſis. & conſi. 149. uiſis, prima, colum. & 4. num. 30. cum ſequent. & conſi. 72. quinto uolu. Vbi dicit quòd ita demum pater tenetur alere filium ſi eſt in neceſsitate, quia nō habeat aliunde ſe alat, d. l. ſi quis a liberis. §. ſed ſi filius, & §. alimenta. ff. de lib. agnoſc.

6 Adde ad materiam † quid ſi teſtator iubet alimenta præſtari, an in taxādo alimenta habebitur ratio ad fructus qui percipiuntur ex bonis emphyteuticis, uide D. Alex. conſi. 4. in fin. uol. 4. ubi etiam ponit an prius debeat deduci ex his alimentis es alienum & etiam legitima deſcendentium.

CONCLVSIO XC.

1 *Tutor, uel curator, & quilibet alius adminiſtrator an cogi poſſit reddere rationem antequam per eum ſit redita ratio ſuæ adminiſtrationis.*

2 *Sententia non conformis libello eſt nulla.*

3 *Officiū adminiſtratoris neceſſarij ſibi damnoſum eſſe nō debet.*

1 TVTOR † uel alius qui tenetur reddere rationem, antequam ratio ſit reddita ad integrum, an poſsit condemnari ad certam ſummam in qua apparet debitor, utputa,

et

ut reſtituat bona de quibus in inuentario antequam ſit reddita ratio,& niſi prius liquidatis omnibus datis & receptis,Crauetta,in conſi.275.quæritur in hac cauſa,nu.13.in fin.uerſi.tertio principaliter dubitatur, 2. par. tenet ꝙ non poteſt condemnari,quia adminiſtrator non tenetur aliquid reddere,niſi prius omnibus liquidatis,datis & receptis. & ſoluto ei debito ſuo,allegat Anchar.conſi.285.prima facie,col.1.uerſi. præterea propter incertum, & Alex.conſi.192.lib.7. & maximè iſtud procedit quando ſolum actum eſſet ad redditionem rationum, tunc enim condemnatur adminiſtrator ad aliquod certum ante liquidatas rationes,
2 † ſententia non erit conformis libello, in quo ſolum concluditur ad reliquorum præſtationem redditis rationibus, & ſic ſententia nulla.l. ut fundus.ff.commu. diuidun. Rurſus talis ſententia continet repugnantia. nam condemnando ad redditionem rationum,intelligitur quod reputentur data & ſoluta pro pupillo.l.1. §.præterea.ff.de contra.actio.tut.quæ reputatio uidetur denegari cōdemnādo ad certum quid. Quid enim ſi adminiſtrator appareat creditor rationibus redditis, certè cogetur repetere, quod retinere poterat, & inuenietur creditor condemnatus ad ſoluendum de-
3 bitori, quo quid abſurdius, † & maximè procedere præmiſſa debent in adminiſtratore neceſſario, cuius officium ſibi damnoſum eſſe non debet.l. ſi quis ex ſignatoribus.ff.quemadmodum teſt.aperian.l.poſt legatum.§.aduocatum. & l.tutorem.ff.de his quibus, ut in dig.l. cum quædam.C.de admin.tut. ſed eſſet officium tutelæ damnoſum,ſi cogatur tutor quid ſoluere, antequam appareat debitorem eum eſſe non redditis rationibus, nec ſequitur probatur tale quid perueniſſe ad manus tutoris, ergo continuò damnandus eſt, ut illud reſtituat, ſed expectandus eſt exitus redditæ rationis, per quem fortè apparebit, non eum teneri, ut reſtituat, & contra ſentientem teneri tutorem ad ſolutionem certæ ſummæ, aut reſtitutionē certæ rei, ante
redditam

redditam rationem, allegari poteſt dictum.l.in ciuilé.ff.de legib. nam ſicut in ciuile eſt iudicare, niſi tota lege perſpecta, ſic in ciuile eſt tutorem illico condemnare ante totam redditam rationem. quia finis rationis fortè a proœmio aborebit. Hæc ſunt uerba Crauettæ.in allegato loco. & ita tenet Neguſan. in tract. de pignor.quinta part.3. membro, num.102. cum ſequen. car. 45.

Contrarium tamen tenet Soc.in conſi.24.col.11.in 1.uol.ubi dicit, & concludenter tenet, quòd tutor ſi adminiſtrauit, & confecit inuentarium. & finita tutela, uel cura, minor petat reſtitui bona de quibus in inuentario, & tutor uel curator dicat nolle reſtituere, niſi reddita ratione adminiſtrationis, quam ex nunc offerāt ſe paratum reddere. tali caſu non retardatur execūtio illorum bonorum quæ ſunt in inuentario, & penes tutorem, uel curatorem reperiuntur, & poſtea reuideatur ratio, cum liquidum non impediatur exequi propter inliquidum, ut ibi per eum, quæ opinio Socin. eſt magis communiter recepta.

CONCLVSIO XCI.

1 *Fiſcus an confiſcatis bonis, teneatur dotare filias, uel dare legitimam filÿs cuius bona confiſcata ſunt.*

2 *Fiſcus loco hæredis habetur, & in eum tranſeunt actiones actiuè & paſſiuè.*

1 CONFISCATIS † bonis an fiſcus teneatur dotale filias illius cuius bona ſunt confiſcata nondum nuptas, & ſuperuiuentes, in quo dubio, licet, an filius, propter delictum patris perdat legitimā dubitabilē ſit, nam Io.de Lignano, & Cardinalis in clemen. Paſtoralis, de re iud.relatis argumentis hincinde concludunt filium publicatis bonis propter delictum patris amittere eius legitimam,

Fabianus

Fabianus uerò de Monte. in auct. nouiſsima. C. de inof.teſtamento.q.25. principali, uerſic.ad ſecundum ſentit contrariam. quam Fabii opinionem tenet Ange. in terminis conſi. 308. uiſis condemnationibus, aliàs incipit Gregorius, penul.col.& Bald. conſi. 156. condemnatus,3.parte conſiliorum eam ſequitur & dicit magis ſibi placere, Pau. de Monte pico, in l.Titia cum teſtamento.§. Titia cum nuberet, colum. 32. nu. 78. uerſi.decretum eſt apud nos. ff.de bon.damnat. tamen Bal. in l. fi. C. de dot. promiſsio. & Dy. in l. inſulam, in prin. ff. ſol.mat. Pau. de Caſtr. in l.ſi ſocer. in prin.C.de dot. promiſ. & idem Soc.conſi.52. 5.col. num.23.4.uol. concludũt fiſcum teneri dotare filiam. & quod bona quantuncunque ſint cōfiſcanda, uel cōfiſcata, ſi non ſumus in crimine læſæ maieſtatis,cenſentur tranſlata in fiſcum cum onere dotandi & tale onus tranſit ad hæredem. Alex. l. quæſitum §. ſi ſponſa, de priuileg. credit. Bar. & Dyn. in l. ſi maritus. §. uoluntate.& in l.ſi inſulam, & in l.poſt dotem.ff.ſolut. matrimo.

2 † Et fiſcus ex confiſcatione uniuerſali bonorum ſequuta illorum incorporatione. dicitur ſuccedere tanquam hæres.l.tutores, in fin. C.ad leg.Iul.de ui priuat. & ibi Glo. & ideo Bart. in l.inter eos. in fin. poſt Glo. ff. de fideiuſſo. inquit fiſcum haberi loco hæredis, quàmuis non per omnia, ſequitur Bal. in l. penul. §. 1. C. ad Treb.& in l.3.C. ad leg. Fal. melius, in l.executorem,in 17.colum.C.de execut. rei iud.dicens quod quando fiſcus ſuccedit ex confiſcatione, licet non dicatur propriè hæres.tamen ſemper habetur loco hæredis, idem uoluit Spec. in titu. de ceſsione actio.§.1.uerſi.quid ſi bona. ubi dicit,quod bonis confiſcatis fiſcus habetur loco hæredis,& in eum tranſeũt actiones actiuè & paſsiuè. latè Franciſcus de Curte Senior conſi. 14. incip. nobilis teſtatur. 1. colum. & quòd fiſcus ſit loco hæredis firmat Anto. Boiidi. in rub.C.noua uectig. col.penul. idem Ludouicus Bologninus in conſi.35. in præſenti conſultatione. colu. 1.

ſubdens

ſubdens ibi in fine conſilii, non eſſe dubitandum quòd ſi omnia bona ſunt publicata non potuit filia priuari ſua legitima, quia licet fiſcus non ſit proprie hæres tamen habetur loco hæredis, ex quibus concludo fiſcum teneri dotare dictas filias nondum nuptas, & in humanum eſſet ſi aliter diceremus. Laus Deo.

CONCLVSIO XCII.

1 *Venditor uolens emptorem defendere, an & qualiter poſſit inuito actore iudicium in ſe ſuſcipere. & nume. 2. 3. 4. & 5.*

6 *Intellectus ad l. ſi actor. ff. de procur. l. ſolutionem & iudicium. ff. de ſol. & l. 1. C. ubi in rem actio.*

1 Certum eſt quod † uenditor quo ad ipſum emptorem conuentum poteſt in iudicio comparere ét inuito actore, tamẽ vt defenſor neceſſarius, uel procurator in rẽ ſuã, & totũ iudiciũ in ſe trãsferre & ipſe iurabit de calũnia. l. fi. §. 1. C. de iuram. calum. l. rem non nouã. §. 1. de iudiciis, Doc. in l. ſolutionem ad iudicium, de ſolut. & in l. 1. C. ubi in rem ac. per l. ſi mandato meo. §. 1. ff. mãd. cauendo de reſtituẽda poſſeſsione in cauſa euictionis Bal. in Spec. de defenſore, in prin. & Bar. in conſi. 219. agitur contra Tiolum, in lib. meo, &c. Cyn. & Raya. poſt Glo. in l. ſi man dato meo, §. 1. ff. mand. Sed circa prædicta aduertendũ
2 eſt, † quia intelliguntur & procedunt ut uenditor quãdo cõparet, ut ſupra admittatur, non tamen animo nouãdi actionẽ intẽtatã niſi actor patiatur ſecundũ Iac. de Aret. & Iac. But. Cy. & Vltramon. Bal. & Sal. in l. 1. C. ubi in rẽ act. licet contra Glo. uoluerit contrariũ & male in l. liberto, §. litem, de neg. geſ. nã illa Glo. ibi reprenditur a Bar. & a Doc. in d. l. 1. quæ tamen Glo. ſecundum Ang. de Aret. inſtitu. de exceptio. in rubrica col. 9. nume. 16. & 17. poteſt ſaluari quod admittatur animo nouandi inſtantiam, ut tranſeat inſtantia in

cum non autem intelligitur illa Gloſſ. de noua actione intentata, quia tunc talis nouatio liberaret emptorem conuentum ab actione propoſita ex quo ſequeretur inconueniens, quoniam licet fiat nouatio inſtantiæ tantummodo in ipſum uenditorem, tamen executio ſententię fiet in ipſum emptorē. l. ſæpe. §. ſed ſcien-
3 tibus, & quod ibi per Glo. & Docto. ff. de re iud. † ſed ſi nouaretur etiam actio nunquam in emptorem etiam in re petita poſſet fieri executio, cum iam ipſe eſſet liberatus nouatione, ita uoluit Barto. in l. ſi actor & ibi doct. ff. de procur. & Dyn. & Bar. & Doct. in l. ſolutionē & iudicium, de ſolu. & Bal. & Saly. poſt Cyn. & Vltra-
4 mont. in d. l. 1. † propterea cautus ſit actor quòd quando fuerit denunciatum uenditori litem motam iuxta not. per Bar. in l. emptor, cum ſimil. C. de euic. & ipſe uenditor compareat & uelit in ſe ſuſcipere iudicium nouandi animo, quod tu legitime proteſteris quod aliquo modo non intendis nouare actionem tuam intentatam, uel ius tuum competens contra ipſum emptorem conuentum, quin immo contra ipſum emptorem conuentum intendis proſequi ius & iudiciū tuum. prædicta etiam not. in l. uenditor, de iud. Bar. in l. pater, in prin. in prima opp. ff. de dot. præleg. l. ſi plus. §. mota, de euict. Ang. & Io. de Pra. in l. qui abſentem, de procu. uide Glo. in d. l. 1. in Glo. in uerſi poſſidentem. C. ubi in rem act. in hac tamen materia Ang. in l. ſed & ſi lege. §. ſiue, uerſi. item ſi rem, el 2. ff. de pet. hæredit.
5 † not. ſingulariter, quòd actor rei conuenti reali iudicio etiam ſi ſua non interſit, poteſt in iudicio comparere ad defendendum reum & ſuſcipere in ſe iudicium, perinde ac ſi poſſideret inuito actore & ſic liberare iure cuiuſdam nouationis ipſum reum, quod dicit mé-
6 ti tenendum. † Nec obſtat d. l. ſi actor, & quod notat. in d. l. ſolutionem, & l. 1. C. ubi in re. act. in quibus locis habetur quòd animo nouandi non poteſt tertius in iudicio uenire & ſuſcipere iudicium in ſe pro reo conuento & inuito auctore de quo etiam not. in d. l. liberti.

liberto.§.item,ff.de neg.geſt.quoniam dicit ipſe Ang. iſtud procedit quando tertius non eſt auctor rei conuenti,uel ſi eſt auctor non uult ſuſcipere iudicium perinde ac ſi poſsideret,& de hoc not.in Specu.de defen. §.1.uerſi.ſed pone uendidiſti,dictum tamen Ange.ibi reprobat Pau de Caſt. Adde ad prædictorum declarationem Domin.de Regno,deciſ.197.num.6. in nouis, incip.in cauſa Sberti,& Ioan.de Amicis,conſi.119.nu. 2.incip poſſeſſor.

CONCLVSIO XCIII.

1 *Colonus cognoſcens alium in dominum & poſſeſſorem uirtute iudicialis executionis an præiudicium faciat domino in ſua poſſeſsione.*

2 *Poſſeſsione non dicitur dominus priuatus, ſi colonus non ſit cum familia expulſus.*

3 *Recognitio coloni reſpondendo etiam de fructibus illi quē recognouit non priuat dominum ſua poſſeſsione,non expulſo colono,& tota familia & rebus.*

4 *Sola ſcientia domini ſcientis colonum reſpondere de fructibus illi quem recognouit,non ſufficit ad excludendum dominum a poſſeſsione,non deiecto eius colono.*

5 *Renuncians uerbis poſſeſsioni,qui tamen rei incumbit,naturalem poſſeſsionem retinere dicitur.*

6 *Ingrediens poſſeſsionem alterius facto iudicis, ſine citatione,an priuet dominum ſua poſſeſsione & nu. 11.*

7 *Factū iudicis de facto procedentis reputatur factū partis.*

8 *Spoliatus a indice parte inſtante,uidetur ſpoliatus a parte.*

9 *Poſſeſsionem alterius ingrediens ex licentia iudicis non rite data,excuſationem non habet.*

10 *Ingrediens poſſeſsionem tertij ſub prætextu quod ignorauit poſſeſsionem plenam,non habet excuſationem.*

12 *Executio quæ fit in eadem re, ſuper qua fuit lata ſententia contra ſucceſſorem condemnati, ſeu per iudicem ſucceſſorem,& non contra condemnatum,requirit citationem.*

13 *Grauamen parte non citata conceſſum,non nocet tertio.*

V 2 In quadam

IN quadam cauſa, quæ uertebatur inter Siluanos ex una,& Mecutium omnes de Senis ex altera,
1 dubium erat,† an dominus eſſet priuatus ſua poſſeſsione,ex eo quia Mecutius laborator, & colonus recognouerat alium in dominum, uel poſſeſſoré, & recognitionem huiuſmodi fecerat uirtute executionis iudicialis contra ipſum factæ. In quo dubio,dicebatur recognitionem factam, & cauſatam ab executione iudiciali tanquam neceſſariam obeſſe. tamen fuit concluſum contrarium, quod immo ſicut non nocet uoluntaria recognitio coloni. Multo minus debet nocere neceſſaria, cum in uoluntaria adſit animus ipſius coloni, priuandi dominum ſua poſſeſsione, & tamen fruſtra conatur iuxta not. in l.fi.C.de acqui.poſſ.nã licet uoluntarius diſceſſus coloni a prædio faciat præiudicium domino in poſſeſsione; ut l.ſi per colonum. in fi.& ibi Alex.in l.peregre. §. fi.de acqui.poſſ.tamen neceſſarius diſceſſus cauſatus ab executione iudiciali nullum præiudiciũ fecit domino,l.fin.C.ſi per uim uel alio mo.Bar.in l.2. C.ubi in ré act. Abb.in c.quoniam frequenter,§.ſed ſuper,ut lit.non conteſt. Alex. in l.ſæpe,de ré iudi.col.53.uerſi.quæro an ſententia lata cõtra colonum,num.102 & tanto magis in caſu de quo
2 agebatur fuit firmata dicta concluſio,† quia colonus de fundo non fuit deiectus,quo caſu non deiecto colono de fundo,neque uoluntaria, neq; neceſſaria recognitio coloni priuat dominum poſſeſsione, ut eſt in prõptu uidere Sozi.in conſi.18.incip. proſequendo ordinem in 9.& 10.col.1.uol.& Dec. in conſi.108. incip. in cauſa poſſeſsionis,1. uolu.ubi loquitur in quadam tenuta data & ſic executione facta. idem Gozad. conſil.86.uidetur,num.10.& 11. cum ſeq.ubi plus uult,ꝙ. quotieſcunque colonus non fuit uel eſt expulſus de ſundo cum tota familia non dicitur deiectus, neque expulſus, & conſequenter non priuat dominum ſua
3 poſſeſsione, † immo recognitio coloni reſpondendo etiam de fructibus illi quem recognouit, non priuat

uat dominium ſua poſſeſsione, non expulſo colono cũ tota familia, & rebus, ſecundum opinionem Alex. in l. quamuis, per illum tex. §. ſi conductor, ff. de acqui. poſ. approbatam per Domi. de Regno deciſ. 325. facto uer
4 bo, in antiq. † & ſola ſcientia domini ſcientis colonum reſpondere de fructibus illi quem recognouit non ſufficit ad excludendum dominum a poſſeſsione non deiecto eius colono, & ſic organo, per ea quæ not. Doc. in d. l. peregre. §. quibus. ff. de acqui. poſ. Aret. conſil. 32. col. pen. ubi licet dominus ſciat alium eſſe ingreſſum poſſeſsionem, & moleſtari colonum, tamen non priuatur poſſeſsione, niſi deiciatur colonus cum familia.
5 † facit quod not. Cald. conſi. 4. in tit. de renun. ubi dicit q, quando quis uerbis renunciauit poſſeſsioni, & tamen incumbit rei dicitur retinere naturalem poſſeſsionem, nec iuuat q fuerit priuatus dominus poſſeſsione
6 auctore prætore, & q † non fuerit neceſſaria citatio domini cum habuerit ſcientiam de geſtis ſecundum not. in deci. Neap. 325. ad ſi quia dicitur q quando poſſeſſio eſt plena, ut quia dominus poſſidet ſiue per ſe, ſiue per colonum, non poteſt quis ingredi poſſeſsionem, etiam auctoritate iudicis poſſeſſore non citato, nam perinde eſt ac ſi pars propria auctoritate fecerit, Moder. poſt alios in l. fi. nu. 108. cum ſequẽ. C. de edi. Diui
7 Adria. toll. ea ratione, † quia factum iudicis de facto procedentis reputatus factum partis. l. ſi ob cauſam, ff.
8 de euictio. † Et dicit Deci. conſi. 125. 1. parte. q ſpoliatus a iudice parte inſtante uidetur ſpoliatus a parte,
9 † ideo ingrediens auctoritate iudicis, & eius licentia non rite datę non excuſatur, nota. in l. iuſte poſſidet,
10 ff. de acquiren. poſſeſsio. † neque uidetur ſe poſſe excuſare ille qui ingreditur poſſeſsionem ſub prætextu quòd ignorauit poſſeſsionem plenam, quoniam debuit diligenter inquirere quis eſſet poſſeſſor, & facere citari eum nominatim. Petr. de Anch. conſi. 270. 1. dubio. Sozin. conſi. 158. col. 6. uol. 2. Alex. in l. eo tem
11 pore, de remiſ. pigno. † & dixit Bald. in l. nam, ita

Diuus.ff.de adop. col. pen. quod etiam notorius prædo debet citari, nec uidetur obſtare, quòd non fuerit neceſſaria citatio, quia ſumus in realibus, quoniam dicitur quòd licet Docto. in loco uario non locuti fue-
12 rint. † Tamen uera eſt concluſio quòd quando executio fit in eadem rē ſuper qua fuit lata ſententia contra ſucceſſorem condemnati ſeu per iudicem ſucceſſorem, & non contra condemnatum requiritur citatio, ut per Alex.in l.a Diuo Pio. §. in uenditione.ff. de re iudi. & Doc.in c.ex ratione, extra de appel. ubi concludunt ꝙ eo caſu quo ſententia poteſt exequi abſque alia citatione, tamen quando habet exequi contra non nominatum in ſententia abſq; dubio ſemper requiritur ci-
13 tatio. † Præterea grauamen conceſſum parte non citata, quamuis forte non poſſet dici nullum ob citationem omiſſam contra tertiũ, tamen illud grauamẽ non nocet tertio non citato, ut per Alexan. conſil. 83. in cauſa. 3. col. uol. 3. Et quando ſcientia allegata etiã probaretur in iuribus incorporalibus præiudicat ſciẽti quando primus poſſeſſor ſciuit nouo poſſeſſori reſponderi de fructibus per colonum, ſecus autem in iuribus corporalibus, in quibus data eſt ſcientia non pręiudicatur, ut in allegat. deciſ. 325. in fin. & per Alex. in d.l. quamuis. §. ſi conductor. ff. de acquir. poſſ.

CONCLVSIO XCIIII.

1 *Procurator an habere debeat ſpeciale mandatum ad faciendum cadere dominum in pœnam, & quando illud habere dicatur.*

OPponebatur in quadam lite certæ executionis petitæ, procuratorẽ non eſſe admittendũ tanquam non habentem ſpeciale mãdatum ex quo dominus poterat cadere in pęnam & regulare eſt ut dominus poſsit facere cadere dominũ

in pęnam in quo requiritur ſpeciale mandatum. Con
1 cluſum fuit† nō requiri ꝙ procurator habeat ſpeciale mādatum, in quo exprimaſ ꝙ poſsit facere cadere dominum in pęnam. Sed ſatis eſt & dicitur ſpeciale & ſuſficiens mandatum ad faciēdum cadere dominum in pęnam, ſi habeat ſpecificum mandatū ad illū actū abſq; eo ꝙ dicat in ſpecie ꝙ poſsit facere cadere dominū in pęnam, ut ſi cōſtituor procurator ad petendū tale prædium. tunc dicor habere ſpeciale mandatum, & poſſum facere cadere dominum in pœnam, ſecus ſi habere mandatum generale ad lites, & cauſas occaſionę talis rei, & ita colligitur ex dictis per Alex. conſil. 39. circa. 2. col. nu. 2. uol. 7. quod nota quia quotidie in facto contingit, & uerſatur in pallatiis.

CONCLVSIO XCV.

1 *Doctori aſſerenti de conſuetudine uniuerſali non eſt præciſe credendum, ſe inducit præſumptionem, quæ probandi onus transfert in aduerſarium.*

1 ARticulus iſte accidit in certa cauſa, † an Doctori de conſuetudine aſſerenti ſit credendū, & an intelligatur de conſuetudine uniuerſali, uel particulari, & an ſaltem talis aſſertio inducat præſumptionem talem quæ transferat onus probandi in contrarium. fuit concluſum cōmuniter teneri, Doctori aſſerenti de conſuetudine uniuerſali non eſſe præciſe ſtandum, ſed quòd aſſertio Doctoris aſſerētis conſuetudinem inducit præſumptionem taliter quòd transfert onus probandi in aduerſarium, ut per Aymon. Crauettam conſ. 166. incip. licet. 3. col. nu. 9. cum ſeq. & plene per Sozi. iun. cōſi. 60. nu. 9. & 10. uol. 2. in quibus locis poſt relatas opi. concludunt, quòd cō 1 munis eſt opinio ꝙ talis aſſertio non ſufficit ad probandum conſuetudinem. Sed inducit talem præſumptionem, quæ transfert onus probandi in aduerſariū.

& atteſtãtur iſtã eſſe communem opinionem, ut in prõ ptu eſt uidere, & per Anto. Capycium, in deciſ. Regni deciſ. 176. incip. in cauſa, 7. col. nu. 17. cum ſeq.

CONCLVSIO XCVI.

1 *Appellari an poſſit ad ſuperiorem omiſſo medio.*

1 STatuto cauebatur q † a ſententia D. Poteſtatis, non poſſet appellari, niſi ad iudicem appellationum. accidit quòd pars appellauit, omiſſo medio ad ſuperiorem, dubitabatur, an appellatio ualeret, cum omiſſo medio appellari non poſsit, quoniam ſtatutum erat confirmatum a ſuperiore, fuit cõclusum, nõ potuiſſe appellari omiſſo medio, per dictũ Bal. in conſil. 86. incip. per ſtatutum, lib. 3. ubi in terminis tenet quòd ſi ſtat ſtatutum huiuſmodi confirmatum a ſuperiore, quòd appellatio omiſſo medio, non ualeat idem Cardin. conſi. 72. incip. Titius.

CONCLVSIO XCVII.

1 *A ſententia quæ non tranſit in rem iudicatam, puta ſentẽtia peritorum, matrimonii, & quæ fertur ex cõſilio ſapientũ, & ſimili. infra quantum tempus appellari debeat.*

2 *Appellatione deſerta a ſententijs prædictis, ſententiæ firmæ remanent.*

3 *Iudicis officium quale eſſe debeat quando per uiam quærelæ aditur.*

4 *Tranſitus decem dierum appellationis an faciat ſententiam in appellabilem.*

5 *Quærela differt ab appellatione.*

1 DIſputabatur, † an in caſibus in quibus ſententia non tranſit in rem iudicatam, ut ſentẽtia peritorum, matrimonii. Item quando fertur ex cõſilio peritorum, & ſimiles deberet a

tali

tali ſententia appellari.concludebatur, ꝙ in huiuſmodi ſententiis,in quibus ſententia facit trāſitum in iudicatū,ꝙ debet appellari infra decē dies,ſi eſt ab ea appellandum ſicut ab aliis ſententiis,alias elapſo decēdio appellari non poteſt,ſed ſolū per uiā querelæ poſſunt tales ſententiæ reuocari, & nō poteſt adiri iudex appellationis, quia per lapſum decem dierum tollitur remedium deuolutiuum Glo. & ibi Abb. in c.ad reprimendā,in uerſi.ſuſpendatur,de off.ord.Abb.in c. cōſanguinei,col.pen.& fi.de re iudi.& in c.ſicut, de teſti. & in c.propoſuiſti, de proba. Alex. in l. ſi ab hoſtibus, col. 3. ff.ſol.mat.Phili.in c.intimaſti, in fi. de app. Roma. conſil. 228. deciſio. Neap. deciſ. 33. Abb. in cap. ex parte, col. 4. uerſi. concludo breuiter,de reſt. ſpol. Fely. in c.lator,col 4. & 5.uer.tertia declaratio,de re iud. Phil.in c.directe,col.pe.de appel.ubi plus dicit, ꝙ
2 ſi † ab iſtis ſentētiis contingat appellari, & appellatio deſeritur,remanet ſentētia firma, ſicut in aliis cauſis, unde quo ad remedium appellationis nihil differunt iſtæ ab aliis cauſis imò dicunt Doc. in dictis locis præ
3 ſertim Abb.& Fely.† ꝙ quando iudex aditur per uiam querelæ, non debet ſimpliciter admittere querelantē, ſed prius ſummarie ſaltem ſe informare de iniuſtitia,
4 uel errore commiſſo in ſententia, † nam ſi aliquis prætendat grauamen a ſimilibus ſententiis,ſi uult per appellationem contradicere, debet appellare infra decem dies,& tunc deuoluet cauſam ad ſuperiorē, alias elapſis decem diebus,non poteſt ulterius appellare,debet enim contradicere per uiam querelæ ſi uult ſe grauare poſt decem dies.Glo. in d.c.ad reprimendam,ſed tunc non poteſt adiri ſuperior, ſed debet querela proponi coram eodem iudice,& in hoc differt querela ab appellatione, ut per Docto. in l. fin. C. de edict. Diui Adria. toll. ponunt & ſequuntur Moderni in tract. de ord.iud.ſupe uerbo,in querela, & ſuper uerbo uenio ad tertiam,uide omnino Ruinum conſil.34. uiſis, uol. quinto.

CON-

CONCLVSIO XCVIII.

1 *Vxor cui relicta ſunt alimenta, & conſtituta eſt uſufructua ria in rebus ipſius teſtatoris dum uitam uidualem egerit, & ſteterit in domo ipſius, & cum ipſius hæredibus liberis inſtitutis, quid habere debeat, & quid huiuſmodi legatũ importet etiam nepotibus ſubſtitutis.*

2 *Legatum factum uxori cum conditione morandi cum liberis teſtatoris an per eorum mortem extinguatur.*

3 *Conditio per caſum deficiens facit ceſſare legatum.*

4 *Legatum an ſit finitum uel ne ex coniecturis arguitur.*

5 *Verbum donec, quid importet in legato facto uxori, donec morata fuerit cum filiis & nu. 6.*

6 *Clauſula præcedens magis influit in ſequentia, quã econtra.*

7 *Legatum dicitur factũ gratia oneris, quãdo onus legato adiectum, æquiualet legato.*

8 *Donatio facta cum cauſa, ſed non æquiualenti, an reuocari poſſit.*

9 *Verbum hæredes in quo uerificetur.*

10 *Teſtator an de rebus hæredis diſponere poſſit.*

DOminus Hieronimus de Creſentiis in ſuo teſtamento ita cauit. Item reliquit nobili, & cõmendabili dominæ Corneliç eius coniugi alimenta quæcunq; cibi potus, & ueſtimentorũ, & aliarum rerum conuenientia, & concedentia, & habita ratione, & rerum commoditatem in domo ipſius teſtatoris donec uidua per mortem ipſius teſtatoris uixerit, & pannos, & uelos lugubres portauerit, & eam ſic uitam uidualem ſeruantem, & ſtantem, & donec ſteterit in domo ipſius teſtatoris, & cum ipſius hæredibus, reliquit, & conſtituit dominam, madonnã, gubernatricem, adminiſtratricem, uſuariam, uſufructuariam, & imperatricem in domo, rebus, & familia, ipſius teſtatoris, cum omni præeminentia obedientia, & reuerentia conuenienter liberam exemptam, & ano

logiſtam ab onere ſatiſdandi,inuentarium conficiendi,& rationem & reliqua reddendi,& conſignandi, de & pro recipiendo gerendo, & miniſtrando prohibens eam poſſe, uel debere per iniunctos hæredes, uel aliquem ex eis, uel alium quencunque etiam ex officio, uel mandato alicuius iuſdicentis aſtringi, uel compelli aut moleſtari, aut ab ea peti ratione,uel reliqua de gerendis,miniſtrandis, uel percipiendis per eam, imò abſoluit eam, Et in caſu quo in aliquo condemnaretur, tunc tantundem de bonis ipſius teſtatoris eidem D.Corneliæ reliquit quod ſit æquiualens condemnationi ipſius D. Corneliæ, & ſi & inquantum ipſa D. Cornelia non poſſet & ſibi non uideretur poſſe laudabiliter, pacificè, & quietè ſtare & uiuere cum iunctis hæredibus ipſius teſtatoris, tunc & eo caſu reliquit, & mãdauit eidem D.Corneliæ reſtitui, & aſsignari ſuas dotes,& eo caſu in uiduali ſtatu, & uita permanente, reliquit habitationem ſeparatam, & commodam in dicta domo,ac fructus & reditus annuos,& anno quolibet ſi & donec uidualiter uiuet, & nõ ultra tot bonorum ſtabilium hæreditatis ipſius teſtatoris, quæ communi æſtimatione ſint mille ducatis auri.Inſtituit inſuper hęredes Ludouicum ętatis quatuordecim annorum,& Paulum ætatis annorum octo, eius filios legitimos, & naturales, & ſi ambo deceſſerint ſine filiis maſculis legitimis, & naturalibus ſubſtituit filios, & deſcendentes maſculos D.Herculis, eius fratris,mortuo teſtatore filii eius qui hæreditatem paternam adducerunt, deceſſerunt ambo ſine filiis, & ita factus eſt loco fideicommiſſo de filiis D. Herculis ad fauorem Creſcentii qui ſolus reperitur ex maſculis D. Herculis. D.Creſentius prædictus mouit litem in rota contra dominam Corneliam uxorem d.teſtatoris, & D. Lauram,Iuliam, & Camillam filias domini teſtatoris & quia de fideicommiſſo non erat dubium ſolum difficultatem faciebat an Domina Cornelia tanquam uſufructuaria deberet d. bona hæreditaria gaudere & il-
lis

lis frui durante tempore uitæ ſuæ ſtante ſupraſcripto legato.

Prima † igitur difficultas fuit an tale legatum reſolueretur in alimenta & præminentiam quandam demonſtraret per Glo. & Doct. in auct. hoc locum. C. ſi ſecund.nup.mulier, per Bar. & alios, in l. Titia, cum teſtamento. §. Titia. ff. de leg. 2. ubi poſt alios Pau. Pic. & licet ſubſtituto hærede extraneo poſt mortem filiorum importet uerum uſufructum quia legatum eſt annuum, ut per Barto. in d. §. Titia. in 2. q. & in conſi. lix. Bartholomus fecit teſtamentum. Alexan. & Are. in l. ſi contratabulas. ff. de uulg. & pupil. Curt. Senior. late, in conſi. 15. tamen attentata conditione morandi cum filiis ex quo filii mortui fuerunt non poteſt habere locum legatum uſusfructus, quia extinctum eſt deficiente conditione per caſum, l. 1. §. fin autem, C. de cadu. tol. l. in teſtamento, la 2. de cond. & demõ. cum ſimil. & licet fuerat appellata uſufructuaria cum omni præeminentia & cum remiſsione cautionis & præceſsit legatum alimentorum nihilominus non plenum uſufruct. cenſeatur legatum, ſed bene legatarius propria auctoritate legatum accipere, & tale legatum habebit quandam mixturam prout in termini conſuluit Aret. in conſi. 40. demonſtrabatur ex alio mentem teſtatoris fuiſſe non legare uſufructum, quia in caſu quo mater cum filiis non moraretur, & ſic non per ipſam ſtaret, reliquit ſolum uſufructum particulare prædii, & ſic in caſu quo culpa filiorum diuerteret ab eis, ergo non eſt credendum quòd eis adimplẽtibus uoluntatem teſtatoris uoluerit eos plus grauare & ſic relinquere generalem uſufructum ex coniecturis elicitur meus legantis. l. ex facto, la grande. ff. de hær. inſt.

Ad hoc tamen fuit reſponſum fere per omnes Doctores quòd legatum factum propie de uſufructu pleno iudicari debeat etiam inuita filiorum, quia conſuetudo Bulg. de qua in d. auct. hoc locum, fundata eſt in coniecturis, & per contrarias coniecturas tollitur, ut

omnes

omnes ibi cõcludunt. Prima igitur coniectura ad uſufructum eſt legatum alimẽtorum, primo loco factum, ut ſuperflua euitentur ad Pau. conſi. 388. in antiqu. incip. uxor quæ. ad Pic. in repetit. d. l. Titiæ, in ſecunda concluſione, in 5. carta, in ultima col. in fi. uerſi. & magis ſignanter limita ad Alex. in conſi. 56. perlictis, in 3. uol. ad eundem conſi. 214. ponderatis in fin. in 6. uol. ad Pic. ut ſupra nu. 44. ad Corn. in conſi. 5. in 2. colum. uerſi. quia ſupra, in primo uol. Secunda datur coniectura ex legato uſufructus prædii, quia non eſt ueroſimile teſtatorem uoluiſſe plus relinquere uxori in ultimo caſu quàm in ſecundò, in quo ipſum ad gubernationem filiorum inuitabat prout in caſu uiduitatis demonſtrat Dec. in conſi. DCXX. nu. 7. & melius in conſi. 643. nu 6. Tertia quia mandauit teſtator uxorem moleſtari non debere ab aliquo, quæ uerba uſufructuariæ non alimentariæ conueniunt, ad Franciſcum de Crem. in conſi. 3. quod eſt inter conſi. Socin. uolu. 4. referens Iac. de Belui. de uerbo ad uerbum, ad Pariſ. in conſi. 33. circa primum dubium, nu. 39. in 2. uol. Quarto dicitur mens, quia remiſsit onus cautionis inuentarii rationis reddendæ, ut per Pic. ubi ſupra, in 3. concluſ. ſexto limitata in fine, ubi reſpondet ad conſi. Aret. & contra eum tenet & ex iſtis Doctores cõuenere legatum fuiſſe plenum uſufructum omnium bonorum etiam in uita filiorum.

2 Secunda fuit maxima difficultas † an tale legatum propter conditionem morandi fuerit extinctum mortuis filiis & pro parte, d. D. Creſſentii allegabat eius aduocatus deciſiones apertas ut ipſe dicebat uidelicet Bald. in conſi. 434. caſus talis eſt quidam nobilis ad fin. ſecundum antiquam impreſsionem, 2. uol. aliàs ſecundum nouam, 140. 5. uol. & conſi. 247. Andræas reliquit, in quarto uolumine, Signoro. conſi. 179. aliàs 181. intimatæ præſuppoſito, ad fin. Pet. de Anchara. conſi. ducenteſimotrigeſimoſeptimo. in primo dubio, refert Dec. conſi. 485. in conſi. 536. 537. & in cõſi. 620.

quæ

quæ cõſilia in eodem caſu emanaſſe uidetur & Capra conſi.72.col.3.& iſta dicebatur eſſe communis opinio de qua, in l.1.C.de leg. & in l.illis libertis, de condit. & demon. & in l.Seio.l.annua.l.Caia.§.Imperator de ann.leg.excepto tamen legato alimentorum,ut ibi &
3 in effectu illa opinio fundata erat in ungulam, † quia conditio per caſum deficiens facit ceſſare legatum,ad l.1.§.ſin autem.C.de cad.toll.l.legatum.C.de cond.inſer.d.l.in teſtamento,la 2.l.qui concubinam, §.uxore. ff.de leg.4. cum aliis allegatis, per Doc. in d.l.1.C.de leg. & quia aderant pupillus & minor qui indigebant gubernio & cura quo caſu mater uidetur inuitata ad legatum ea de cauſa,& ſic legatum uidetur factum fauore filiorum,ideo extinctum fuit ita,conſiderant Signor.Ancha. & Dec.ubi ſupra & quia finalis intentio ligandi fuit, ut filii gubernarentur de iſta cauſa & ſic fauor filiorum uidetur attendi,quia non conditio nec legatum ſed finale propoſitum conſiderari debet ad cuius fauorem ſit factum legatum,ut dicit Imol.in d.l. illis libertis,de condi.& demonſt.& pro iſta parte addebatur coniectura legati ultimo loco facti, quia deficiente conditione prouidit de alio legato, ad l.utrum ex fratribus,de cond.inſt. quem tex. allegat Cam. ad propoſitum, in conſi.38.incip.maritus, Dec.in l.1.C. de inſt. & ſubſtit. item quia per illa uerba Dominam Gubernatricem,iniunctum eſt grauamen & onus matri reſultat tamen fauor filiorum , ut in tutela dicitur ad Bar.in l.liberorum,de uerb.ſign.l.tria onera.de excuſat.tuto.& de adminiſtratione probat tex.in l.Seia, de annu.leg.altera coniectura, quia in primo, & ultimo legato nulla conditio morandi fuit appoſita, in medio tamen & ſic in legato occurrenti adiecta fuit
4 † & ex cõiecturis arguitur an ſit finitum,uel ne, ut per Doc. in d.l.1. & in d.l.illis libertis, uolunt Doc.& alii ſupra allegati,& pro iſta parte multũ urgebãt ꝑdicta.

Ego uero in dubiis datis aduocato D.Creſcentii dicebam communem opinionem de qua,in d.l.1.& in d.

l.illis

l.illis libertis,& conſi.Signor.Ancha.& Deci. procedere in legato facto ſub iſtis uerbis donec morata fuit
5 cum filiis, † quia illud uerbum donec,denotat principaliter tempus, ut not.in l.ſi Titio,ff.quando dies leg. ced.ſecus uerò quando per uerba cõditionalia factum eſt tale legatum, quia tunc legatum non expirat, ſed potius dicatur,per rationem Bald.in d.l.1. qui tenuit legatum morte filiorum non eſſe extinctum ſed potius adimpletam conditionem,cuius opinio fuit prius Nic.de Mattarellis, in d.l 1. & eam ſecutus eſt Fulgo. ibi qui ſimpliciter loquitur, ſicut per uerbum donec ſic per conditionem, & licet cõmunis ſit in cõtrarium ita ſimpliciter tenendo tamen quando conditio eſt appoſita,cum Bal.uidetur tenere Pau.qui ita declarat,in d.l.& illam uidetur ſequi tranſeundo Alex.& cum illa diſtinctione Pau.concordat Carol.Ruin.in conſi.inc. proponitur quòd Petrus licet ex aliis in articulo principali conſuluerit contrarium,& cum,prædictis cõcordat Pau.Pic.in d.repet.l.Titia,& ante eos uoluit,inter conſi.Soc.Ioan.Bapt.de Sancto Seuerino,conſi.68. in prima parte, & cum opinione Bald. indiſtinctè decidunt Cum.& Fulg.conſi.3.in fin. & allegant Oldr. ita tenere, in d.l.illis libertis, ex quibus uidetur colligi communem opi.eſſe legatum conditionale non extingui, & contraria non habere locum in conditione morandi per rationem aſsignatam per Bal.de qua in d.l. 1.ſed in occurrenti caſu primo loco fuit appoſita conditio ibi ſtantem & donec ſteterit illud participium ſtantem,de notant conditionem expreſſam ad Glo.in clemen.prima de præben.quam ibi nota.Imo ad Bart. in l.1.de condi.& demon.& ibi Imol. nec refert q; poſtea ſequatur uerbum donec,quia attenditur quod primo loco fuit adiectum.l.quoties.ff.de uſufr.l. generaliter.§. quid ergo de fideicom. liber.
6 † & quia præcedentia magis influunt inſequentia quàm econtrà ad Glo.in l.quiſquis.ff.de l.3.ad Glo.& Bar.in l.filium.ff. quan. dies leg. ced. in l.auiam de cond. & demon. ad

Rom.

Rom. in conſi.503. diligenter inſpectis, & quia etiam uerbum donec, poteſt importare conditionem, ad not. in l.ſi Titio, ff. quan dies leg. ced. ideò teſtator conditionaliter locutus fuit, ſecundo dicebam legatum & omnia in eo contenta eſſe facta ad fauorem legatariæ non autem filiorum quod apparebat ex pluribus.

Primò ampliſsimum legatum uſufructus, quia hæreditas erat opulentiſsima, & onus gubernandi filios erat leue habito reſpectu ad legati amplitudinẽ. ideo tale legatum non fuit factum reſpectu illius oneris ad

7 Bar. in l. Pamphilo, §. duas. de leg. 3. ubi dicit † legatum factum eſſe gratia oneris quando onus adiectum legato æquiualebat legato, ſecus uerò ſi excedebat allegat, l. filiusfa. §. Marcellus, de leg. 1. ergo non poteſt dici finale propoſitum legandi fuiſſe onus, quia non æquiualet ſed potius fauor mulieris, & ex iſto fundamento uidentur tolli multa contraria & erit ma-

8 gna coniectura. & pro hoc facit, † quia uidemus donationem ob cauſam quæ fit in fauorem donantis cum cauſa ſit ratio quæ moueatur ad donandum non autem fauor donatarii non requiret inſinuationem nec reuocari ſuperuenientia filiorum, ut per Docto. in l. ſi unquam, C. de reuoc. donat. & per Bal. in l. illud, C. de ſacroſanct. eccle. cum ſimil. tamen ſi cauſa non eſt æquiualens contrarium deciditur, ad Guil. & Bal. & Saly. in d. l. illud, hæc autem non prouenit ex alio quia donatio excedens onus dicitur pura & in fauorem donatarii. ſecunda dabatur coniectura ex ultimo legato uſufructus prædii, quia filiis decedentibus in breue tempus prout mortui ſunt mater habuiſſet uſufructum bonorum per modicum tempus & tamen ſi a filiis diuiſiſſet habuiſſet uſufructum prædii alimenta habitationem & dotes ſuas, & ſic pinguius fuiſſet ſibi prouiſum, quia durante uita eius conſecuta fuiſſet, & facit conſilium Ancha. 185. ubi uoluit quando æquè eſt prouiſum mulieri in utroque caſu non extingui uſufructum. tertia erat coniectura propter illa

uerba

uerba legati, quòd non poſſet moleſtari quæ reſpiciũt etiam actum morandi,& ſic inuitis filiis poterat morari cum eis,ergo illa condictio non fuit appoſita fauore filiorum ſed matris. Vltimo liberatio facta adeo fauorabilis,ut in legato colligitur arguit mulierem in uitatam potius ad onus morandi; quam quòd onus fuerit cauſa finalis legandi, & ſi hunc caſum teſtator cogitaſſet fuiſſe relictum uſufructum uxori, ex prædictis colligitur ideo non extingui ad Glo. in l. 1. C. de inſtit.& ſubſtit.ad Sozi.in d.l.in teſtamento,ad Glo.in l.tale pactum,de pact. & in ſimili facit quæſtio diſputata per Ricar. Malumb.de qua per Barto.& alios in auct.hoc locum,C.ſi ſecun.nupſe.mul.de legato facto uxori,donec uidua permanſerit, & poſt mortem eius alteri ibi concludunt legatum deberi uxore nubente ſtatim non expectata eius morte, & rationes illorum uidentur facere ad caſum iſtum.

Omnibus iſtis conſideratis tres ex Doctoribus ſunt in uoto legatum non eſſe extinctum,quia dicebatur attento tenore legati apparere affectionem maximam habuiſſe ad uxorẽ nec auctoritas morandi fuiſſe principale propoſitum legandi, ſed impulſiuam cauſam, ideo non expirare legatum ex rationibus pro iſta parte adductis,nec conſi.Bal.434.ſiue 140. & 247. merebant allegari quia faciunt pei contraria parte,& regula deficientis condictionis non habere locum quando apparet quod fauore mulieris teſtator diſpoſuit. Nec obſtat conſideratio ætatis,de qua per Dec. poſt alios, quia ſi eſſet uera filio effecto maiore ceſſaret eius fauor,& ſic eſſet neceſſe reſtringere. l. 1. & l.illis.libertis ad filium impuberem, & Ancha. loquitur infirmitate durabili,& inſanabili,& iſtam rationem allegat Ruy. in conſi.ſupra allegato,Præterea coniecturæ ſupra adductę pro iſta parte magis urgent. Non obſtat tex.in l.uter ex fratribus,& conſi. Cuma.38. quia nunc fuit prouiſum in iſto caſu,quo filii mortui ſunt, quia uerba ultimi legati ſolum uiuentibus filiis uerificantur

non poſt mortem ipſorum ibi inquantum non poſſet, & uideretur non poſſe laudabiliter,& ſic in caſu mortis filiorum non fuerat prouiſum,nec mouebat Doct. doctrina Bar.in l.liberorum,quia attento legato, & liberatione,& cautione remiſsa nullum redderat onus in adminiſtrando , ſed honor , nec iurarunt quòd in aliis legatis fuerit appoſita conditio , quia in primo legato ſubintelligitur,uidelicet in legato alimentorũ quę in domo debentur,ad not.in d.l.1.& in ultimo legato non fuit appoſita propter fauorem mulieris, ut patet in illis uerbis,quia ſibi non uideretur.

Adducebat aduocatus D. Corneliæ uerba illa cum hæredibus ſuis , quæ uerificantur ſi D. Cornelia uelit habitare,& cum ſubſtituto,ideo conditio non defecit

9 nam † uerbum hęredibus, uerificatur tam in primo, quam in ſecundo hærede,l.fin.C.de hæredi.inſtit.cum ſimilibus. Reſpondebat altera pars hoc eſse uerum, quando de hæredibus tertii teſtator locutus eſt , ſecus ſi de ſuis,quia ad primos,reſtringitur ſecundum Bal.in l.fi.C.de hæred.inſti.in 4.oppoſi.Alexan.conſi.36.uiſo themate,col.2.3.uol.Iaſ.in l.qui liberis.§. hæc uerba, de uulg. & pupil. iſta reſponſio non eſt uera , quia eſt contra tex.in l.ſi quis plures,de leg.3.l.antiquitus, C. de uſufruc.contra tex.in l. ſi peculium, §. hæredi.l.ſtatuliber,§.ſi filiusfamilias,& l. ſi ſeruus hęredi,ff.de ſtatuliber.& Alex.non negat etiam ſecundos hęredes uenire quando de propriis locutus eſt teſtator,&ex relatis per Iaſ.uidetur conſtare de contrario.unde ad fundamentum D.Corneliæ dicebatur procedere quando eadem extractio,& omnimoda ita reducendo opiniones ad concordiam,concludit Deci. in regula qui per ſucceſsionem,de reg.iur.ſed diuerſa eſt ratio morandi cum filiis propriis,& cum extraneis,ut patet.

10 Fuit etiam dubitatum,†an in legato uſufructus comprehenderetur dimidia pars domus quæ ſpectabat ad Creſentium , & uidebatur quod non,quia teſtator dixit in domo ipſius teſtatoris , & ſic intelligitur de hiis

quæ

quæ diſponere poterat.l.ſi quis ita,ubi Bar.ff.de cond. inſtit.maxime propter uerbum ipſius.

Contrarium fuit concluſum per textum in l.nuper, de lega.3.Item quia teſtator poteſt diſponere de bonis hęredis,ſicut ille de propriis ſecundum communē opinionem in l.ſi hære dis ſeruus,de lega.1. & ibi Alc. in conſi.151.uolu.2.in fi.Dec.in conſi.613.Laus Deo.

FINIS.

Petro Veneto ordinis Prędicatorum Theologię ſanctę Inquiſitionis Vicario approbante.

K 2 Capita

CAPITA CONCLVSIONVM IN LIBRO HOC CONTENTARVM.

ACTVM fuit reintegranda.concl.27.car.36
Agebat Cæſar de donatis Senẽſis. 69 103
An in examinationibus teſtium. 60 87
Articulus iſte accidit in certa cã. 95 156
Capta fuit tenuta bonorum. 77 124
Cauſa ſuſpecti tutoris. 36 50
Certum eſt quòd uenditor. 92 153
Comes Melchior de Mangiolis. 12 15
Comes ſine comitatu. 59 86
Confiſcatis bonis. 91 152
De anno 1536. ſub die 11. Iunii. 49 77
Debitor in pecunia. 28 37
Dico breuiter ꝙ legitima non debetur. 89 150
Diſputabatur, an in caſibus in quibus. 97 156
Diu fuit dubitatum, ac uarie iudicatum. 80 132
Dominus Gaſpar Tiola. 30 39
Dominus Hieronymus de Creſcentiis. 98 157
Dubitabatur, an in remedio intentato. 35 47
Dubitabatur in quadã cauſa data uariatione. 39 59
Dubitabatur in quadam cauſa, de pluribus. 85 142
Dubitatum erat, an procurator teneatur. 24 33
Dubitatum fuit, an ſi notarius. 2 2
Dubitatum fuit, an ſolutio canonis ſit indiuidua. 4 4
Dubitatum fuit in certa cauſa, an teſtis qui. 11 12
Dubitatum fuit an ſentẽtia lata per iudicem. 15 19
Dubitatum fuit, an ſi res emphyteutica. 19 24
Dubitatum fuit, primo an remedium. 33 45
Dubitatũ fuit in Rota, an ſtãte appellatione. 40 60

Dubitatum

Dubitatum fuit,nunquid Vincentius Vulpitii. 50 79
Dubitatum fuit ſuper certa inueſtitura. 52 82
Dubitatum fuit in quadam cauſa in qua agebatur. 62 89
Dubium erat in occurrenti caſu,quia tantũ. 51 81
Dubium erat in certa cauſa,an uni teſti. 63 92
Dubium erat in certa cauſa an aduerſus. 71 108
Dubium fuit in una cauſa uertente. 67 99
Epiſcopus Bononienſis conceſſerat. 6 7
Forma citationis eſt. 57 86
Fuit intentatum remedium. 8 8
Fuit in remedio l.fi.C.edi.diu.Adria. 3 3
Fuit inſtituta quædam accuſatio. 46 70
Gaſpar Ganzarinus aromatarius. 81 134
Habens cauſam commiſſam cum clauſula. 44 66
Hieronymus de Aguchiis de Bononia. 32 42
In cauſa Ioannis Andreę pupilli. 29 37
In cauſa mota per abbatem Sancti Zacariæ. 32 52
In cauſa quadã uertẽte inter certos de Ballis. 41 61
In cauſa quę agebatur inter d.Phil.Mariam. 42 62
In cauſa mota per Geminianum. 43 64
In cauſa uertente inter ſocietatem hominum. 45 67
In cauſa uertente inter Io.Fran.de Amideis. 61 87
In cauſa quadam quidam aſſerebat. 82 138
In cauſa poſſeſſoria. 35 83
In deciſione cuiuſdam proceſſus. 65 95
In præſenti difficultate nunc occurrenti. 88 148
In quadam cauſa quærebatur quomodo in remedio l.diffamari. 66 98
In quadam cauſa actor fecit unã poſitionẽ. 84 140
In quadam cauſa quæ uertebatur inter Syluanos. 93 154
In remedio Canonis reintegranda. 10 10
Introducta fuit nullitas cuiuſdã obligationis. 47 71
Iudicatum fuit ad inſtantiam ſer Darii. 16 20
Lata ſententia in quadam cauſa,a qua. 78 128
Legatum fuit cuidam &c. 64 93

Lex erat in loco.	34	46
Lex extat in ciuitate Senarum.	86	147
Literas cambii amiſi.	58	86
Mota lite per certos de Paſqualetis.	76	122
Mota lite per Illuſt. D. Galeaccium.	79	130
Nobilis D. Fauſtinà uxor D. Marcelli.	68	102
Obiiciebatur teſti tempore.	7	7
Opponebatur in quadam lite.	94	155
Orta fuit quæſtio in ciuitate Senarum.	73	112
Petebatur an executio inſtrumenti.	5	5
Plures controuerſiæ & lites.	48	72
Ponit Bar. in l. inter quos.	56	85
Principalis litigans.	26	35
Quærebatur in cauſa illorum de Sauiis.	13	15
Quærebatur an bonæ fidei poſſeſſor.	20	24
Quæſitum fuit an ſi iudex.	1	1
Quæſitũ fuit an à ſẽtẽtia lata in poſſeſſorio.	17	21
Quæſitum fuit an ſi aliquis nomine alieno.	18	23
Quidam fuit abſolutus.	14	18
Quidam de Paſiis de Bononia.	21	25
Quidam Hieronymus de Bombice.	25	34
Quidam emerat certum prædium.	38	58
Quidam de argentã cõdedit duo teſtamẽta.	83	139
Quidam fuerat inueſtitus.	87	147
Regula eſt, quòd ubi lex.	55	85
Rurſus fuit dubitatum in cauſa.	75	119
Statuto cauebatur quòd à ſententia.	96	156
Succeſſor ſingularis non tenetur.	54	84
Supplicatum fuit Papæ.	31	40
Sutor fecerat certam ueſtem.	9	8
Teſtator legauit in ſuo teſtamento.	22	29
Teſtator in teſtamento iure legati.	72	110
Tutor uel alius qui tenetur reddere.	90	151
Vacante certa eccleſia.	23	31
Vertebatur cauſa coram conſilio.	74	117
Vniuerſitas caſtri Rugumagni.	70	105

REGISTRVM

abc A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T V X.

Omnes ſunt quaterniones, prȩter X, duernionem.

VENETIIS

F. SANSOVINI IVSSV.
M D LXVIII.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE